

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

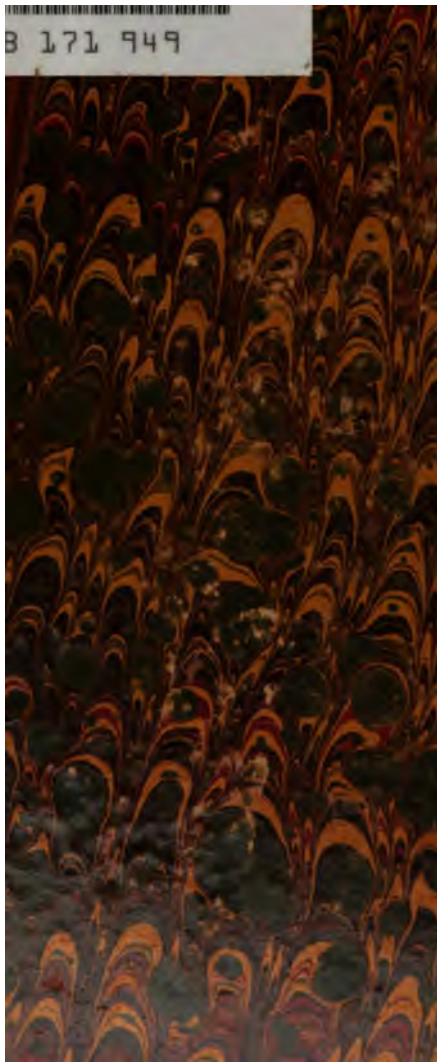
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

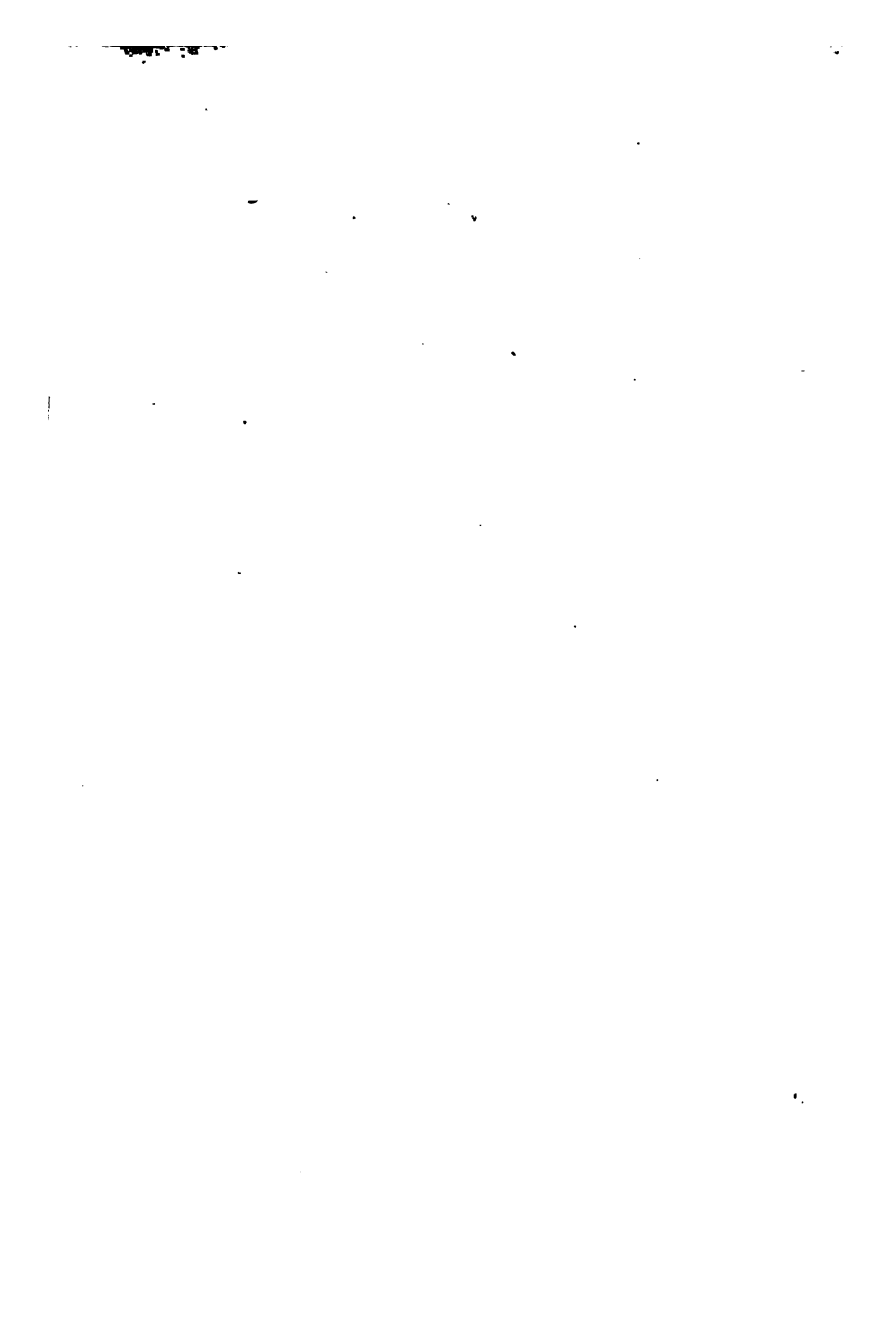
B 171 949

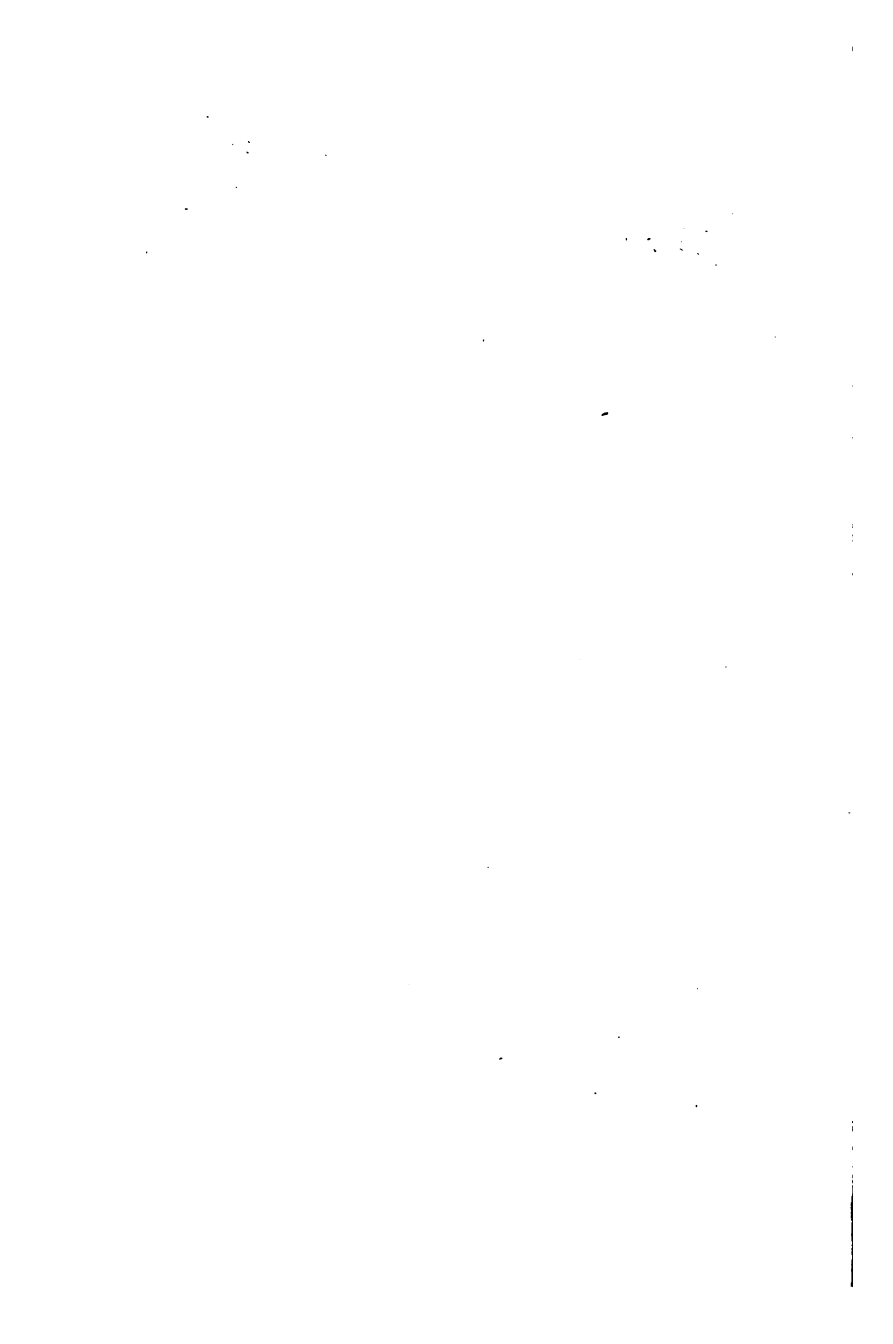

Accession

CLASS

CLAUDII HERMERI
MULOMEDICINA CHIRONIS

400 A.D.
EDIDIT

EUGENIUS ODER.

ADIRECTA EST TABULA PHOTOTYPA.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MCML

SF 743
M8
1901

Biology
Library

PATRI OPTIMO
ET
OTTONI MORGENSTERN
AMICO
S.

121513

PRAEFATIO.

I. Ad mulomedicinam Chironis nostra aetate primus attendit Guilelmus Meyer nunc Gottingensis tunc Monacensis. legimus enim in actis Academiae Monacensis 1885 p. 395 haec: *Herr Wilh. Meyer gab . . vorläufige Notiz von einem antiken Werke über Thiermedizin, welches er in der hiesigen latein. Handschrift No. 243 gefunden habe. Der grösste Theil dieses umfangreichen und hauptsächlich dem Chiron Centaurus und Apsyrthus zugeschriebenen Werkes sei eine um 400 n. Chr. gefertigte Übersetzung eines griechischen Textes. Diese lateinische Übersetzung habe Vegetius gekannt und der grösste Teil seines Werkes sei nur eine Umarbeitung dieses jetzt an das Licht gebrachten Werkes. Sachlich sei also dasselbe von beträchtlichem Werthe, indem es für uns zugleich in der griechischen wie in der lateinischen Litteratur das älteste Werk über Thiermedizin vorstelle. Sprachlich sei es nicht minder interessant, indem Vegetius vollkommen Recht habe mit der Charakteristik 'vili sermone sordescunt.' Herr Meyer gedenke, einst wo möglich mit der Herausgabe dieses Werkes kritische Ausgaben des Vegetius, des Pelagonius und der Konstantin-excerpte zu verbinden und so diesen Theil der antiken Litteratur in das gebührende Licht zu setzen.*

Sed cum Meyer consilio destituisse videretur postquam Eduardus Woelfflinius in ephemeride *Archiv für Lateinische Lexikographie* X (1898) p. 413—426 specimen mulomedicinae (p. 412—1215 editionis meae) publici iuris fecit,

severi doctissimi ad Thesaurum Linguae Latinae condendum ab academiis quinque Germanicis delecti aestate anni 1897 mihi imperaverunt, ut mulomedicinam totam quam celerrime ederem, ex qua fore ut non pauca de sermone Latino rustico disceremus, suo iure sperabant. neque fas esse putavi munus mihi oblatum reicere, quoniam ab anno 1890 Hippiatricorum Graecorum (*H*), unde pendet Chiron ille Latinus, editionem praeparabam et solus anecdota prosapiae eius omnia collegeram.

II. Traditur Mulomedicina, ut vidimus, in codice Monacensi latino 243 saeculo XV p. Chr. n. scripto¹⁾, de quo conferas velim Catalogum codicum latinorum ab Halmio et Laubmanno Monachi 1868 emissum p. 44. insunt libri medicorum et mulomedicorum aevi medii Bernardi de Gordonio, Constantini Africani, Guillelmi de Saliceto Placentini medicorum; claudit agmen fol. 160 sq. Laurentii de Ronzini 'liber marescalciae sive de cura equorum', quem praecedit Mulomedicina, de qua agimus.²⁾ quae incipit fol. 104^r, finitur fol. 159. eget inscriptione, nam initio in sinistra columna f. 104ra legitur capitulorum index, in columna dextra f. 104rb autem ita orditur opus

1) Cf. tabulam phototypam et quae infra p. XX sqq. de scriptura dicam. grato profiteor animo me singulari Georgii de Laubmann liberalitati debere, quod codicem Berolini 1897—1898 diutius quam annum cum pulvisculo excutere mihi licuit.

2) Ut aliquid de origine codicis comperirem, per litteras adii Franciscum Boll, virum doctissimum, qui qua est insigni comitate, haec mihi respondit: 'Die Hs. Clm. 243 war im Jahre 1582 bereits in der herzoglich bayrischen Bibliothek; sie steht in dem aus diesem Jahr stammenden handschriftlichen 'Catalogus manuscriptorum latinorum et germanicorum' p. 133 u. 134 verzeichnet (unter der Signatur St(atio) 4 Nr. 43). Wo sie herkommt, darüber liess sich direct nichts ermitteln. Der Einband ist wohl gleichzeitig, jedenfalls nicht viel später als die Niederschrift. Nun ist dabei eine Urkunde verwendet worden, die mehrere Orte aus dem Würzburgischen und einen Caplan des Goetz von Berlichingen erwähnt. Gebunden wurde die Hs. also wahrscheinlich im Würzburgischen Franken: dort wird wohl auch ihr Besitzer einst gewohnt haben. Aber wer das gewesen ist, weiss ich allerdings nicht.'

ipsum a verbis 'si quid enim' (infra p. 4,12), ut primas sententias interceptas esse liqueat.¹⁾

Divisum est autem opus in decem libros subscriptionibus ornatos, in quibus auctorum nomina quater traduntur.

Legimus enim in fine primi libri (infra § 55):

Chironis Centauri liber primus explicit
Incipit liber 2us (cf. tabulam phototypam)

ad calcem secundi libri (infra § 113):

Chironis centauri veteriniani de permixtis passionibus liber
secundus explicit incipit liber tertius

1) Mulomedicina etiam in altero quodam codice aetatem tulit, quem possedit Godofredus Thomasius, medicus et polyhistor Norimbergensis (vixit 1660—1746 cf. Will, Nürnbergisches Gelehrtenlexicon IV. 33). Thomasius ipse catalogum codicum suorum composuit, qui divulgatus est in libello, quem R. M. Meelführer Norimbergae et Lipsiae 1699 edidit, cui est titulus *Accessiones ad . . . bibliothecam promissam et latentem* (p. 131—144). ibid. p. 132 codices chartaceos Thomasius commemorat: *Macer de virtutibus herbarum cum paraphrasi rhythmis Germanicis expressa*; deinde *Chironis Centauri, Absyrti et Cl. Hermerotis de arte veterinaria libri X. Oliverii Neapolitani de equis. Vegetius de oculo* (sic) *medicina cum glossario*. parum accurate ergo Fabricius Bibl. Lat. III 178 ed. Ernesti (sicut me docuit Franciscus Boll) annotavit: *Vegetium de mulomedicina nec minus Chironis Centauri Absyrti et Cl. Hemerotis de arte Veterinaria libros X et Oliverii Neapolitani librum de equis ms. servabat Norimbergae Gotfridus Thomasius*. immo duos codices fuisse vides. Ihmio, qui Fabricii locum cognitum haberet, sciscitanti nunc codicem Norimbergae esse negaverunt (cf. editionem Pelagonii p. 14). ex actis 'Neuer Zeitungen von Gelehrten Sachen auf das Jahr 1747, erster Theil (Leipzig) Nr. XVIII p. 162—165 discimus bibliothecam Thomasii anno ante defuncti tum integram quidem sed venalem fuisse. in bibliotheca Norimbergensi neque de catalogis librorum Thomasianorum, qui in actis Lipsiensibus commemorantur, neque de iis hominibus, qui codices illos anno 1747 vel postea emerint, quidquam hodie notum esse mihi responsum est. fortasse alii viri docti in indagandis bibliothecae Thomasianae rudibus me feliciores erunt. mulomedicinae codicem Thomasianum hodie alicubi latere paene certum videtur.

in exitu libri noni (infra § 960):

*Explicit liber nonus Chiron centaurus et
Absyrtus feliciter Incipit liber decimus*

denique opere finito (infra § 976):

*Claudius Hermeros veterinarius
liber decimus Explicit feliciter*

Quae secuntur § 977 sq. aliunde illata esse ipse testatur librarius, cum ad 980 adnotet

*hic iterum explicat finem operis
et ad 999 nichil fuit plus in exemplari sed finis voluminis
huius fuit carta 3^a antecedenti.*

Subscriptiones auctorum quid sibi velint et quo vinculo inter se coniunctae sint videamus. atque sub nomine iustissimi centaurorum librum de re veterinaria scriptum circumferri testatur Suidas s. v. *Χείρων*.¹⁾ Columella vero praef. 32 qui 'in pecoris cultu doctrinam Chironis ac Melampodis' laudibus effert, num de pseudepigrapho libro cogitaverit, haud diiudicare licet. Apsyrtus autem, mulomedicus celeberrimus, qui Constantini Magni aetate floruit²⁾, tanta auctoritate fuit, ut, qui postea de re veterinaria agebant, eius scrinia prae ceteris compilarent. quo factum est, ut *βιβλίον* eius *ἰππιατρικόν* in Hippiatricorum collectione Byzantina fere totum ad nos pervenerit. atqui in subscriptione libri noni Chironem et Apsyrtum merito copulatos esse docet Vegetius in praefatione § 1 sq. Artis suae Veterinariae. cuius verba cum summum habeant

1) *Χείρων, Κένταυρος*· δε πρώτος εὗρεν ἰατρικὴν διὰ βοτάνων. Ὑποθήκας δὲ ἐπὼν, ὡς ποιεῖται πρὸς Ἀχίλλεα· καὶ Ἰππιατρικόν· διὸ καὶ Κένταυρος ὠνομάσθη. Cf. infra p. XVI.

2) Ἀψυρτος, Προυσαεύς, Νικομηθεύς, στρατιώτης, στρατευόμενος ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἐν Σινδία παρὰ τὸν Ἰστρον. Ἰππιατρικὸν βιβλίον οὗτος ἔγραψεν, καὶ φησὶν περὶ τῶν αὐτῶν ἀλόγων· καὶ ἕτερα. ipse initio operis Hipp. 1 *Στρατευόμενος ἐν τοῖς τάγμασι τοῖς ἐπὶ τοῦ Ἰστρον ποταμοῦ ἔγνων τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἵπποις κτλ.* scimus autem Constantinum annis 332—334 in Sarmatarum terra contra Gothos feliciter pugnasse, cf. Pelagonius ed. Ihm p. 6.

momentum ad ipsi et Mulomedicinam novam recte aestimandam, integra afferre iuvat:

Mulomedicinae apud Graecos Latinosque auctores non fuit cura postrema. sicut enim animalia post hominem, ita ars veterinaria post medicinam secunda est. in equis enim ac mulis et adiumenta belli et pacis ornamenta consistunt. (2) sed quoniam minus dignitatis videbatur habere professio, quae pecudum promittebat medelam, ideo minus splendidis exercitata minusque eloquentibus collata docetur in libros. licet proxima aetate et Pelagonio non defuerit et Columellae abundaverit dicendi facultas. (3) verum alter eorum cum rusticae praecepta conscriberet, curas animalium levi admonitione perstrinxit, alter omissis signis causisque morborum tam magnae rei fundamenta neglexit. Chiron vero et Apsyrtus diligentius cuncta rimati eloquentiae inopia ac sermonis ipsius vilitate sordescunt. (4) praeterea indigesta et confusa sunt omnia, ut partem aliquam curationis quaerenti necesse sit errare per titulos, cum de eisdem passionibus alia remedia in capite alia inveniantur in fine. (5) additur etiam quod studio lucri quaedam ita sunt compositae potiones, ut pretium enorme contineant et curae taxatio animalis aestimationem prope videatur aequare, ut plerumque aut parci homines aut certe prudentes animalia sua casibus dedant aut damnosam curationem dissimulent. (6) his et talibus rationibus invitatus, cum ab initio aetatis alendorum equorum studio flagrarem, hanc operam non invitatus arripui, ut conductis in unum Latinis dumtaxat auctoribus universis, adhibitis etiam mulomedicis et medicis non omissis (nam mulomedicinae doctrina ab arte medicinae non adeo multis discrepat, sed in plerisque consentit) in quantum mediocritas ingenii patitur, plene ac breviter omnia epitomata (trad. epitomae) digererem et signa morborum omnium declararem

Mulomedicina Monacensi nondum detecta in eis, quae Vegetius de Chirone et Apsyrtio iudicat, nemo pedem

offendere non potuit.¹⁾ frustra enim interrogavit, cur scriptores inter se plane dispares, tamquam gemini essent, a Vegetio artissime inter se copularentur. Apsyrtō enim, veterinario illustrissimo, qui in magna Hippiatricorum mole primum occupet locum, quid commune esse credamus cum fabuloso illo Centauro, e cuius libro — si fuit — ne syllaba quidem in Hippiatricis permansit²⁾? quo modo fieri potuit, ut Vegetius auctorum illorum Graecorum eloquentiae inopiam ac sermonis vilitatem tamquam Latinorum acerrime castigaret ac reprehenderet?

Nunc vero res aperta et dilucida est. etenim in codice Monacensi exstat — quamvis temporum iniuriis foedissime vexata — de qua Vegetius loquitur compilatio, in qua Chironis Apsyrti aliorum mulomedicorum libri epitomati et in unum conflati et in Latinum sermonem rudissimum versi hodie leguntur. quo fit, ut quos Vegetius ex Chironis libro affert locos³⁾, in Mulomedicina inveniantur: cf. Vegetii I 17, 16 cum § 199 sq. (812) infra; Veg. VI 14, 1 cum § 902; Veg. VI 27, 6 cum § 534 et 802. desunt quidem compositiones Chironianae, quae apud Vegetium VI 8, 1 et VI 13, 2 occurrunt. unde efficitur Mulomedicinam non integram ad nos pervenisse. quae Vegetius II 10, 5 ex Apsyrtō se mutuatum esse dicit, ea in Mulomedicina § 157 reperimus. at frustra in Mulomedicina quaesivi quinque medicamentorum confectiones pusillas, quas Vegetius in sexto libro ex Apsyrtō profert.⁴⁾ perierunt ergo in codice Monacensi.

1) Cf. annotationem Schneideri ad. ll. in commentario Vegetii p. 24.

2) Vide infra p. XVI ann. 2.

3) Veg. VI 13, 4 compositionem pulveris quadrigarii ex Apsyrtō profert: diversam praebet Mulomedicina § 820 et 842 (cf. 827). Veg. VI 14, 5 compositiones caustici, VI 22, 1 ana-collematis, VI 27, 1 sq. duorum collyriorum desiderantur in Mulomedicina § 902 sq., 912 sq., 929 sq.

4) Utor editione Vegeti, quam curavit J. G. Schneider, quae adhuc est optima, quamquam vir ille doctissimus operis Vegetiani non recte libros sex pro quattuor codicum et Gesneri constituit.

Neque id mirum videtur, quoniam compositiones medicamentorum prae ceteris partibus operum apud utrumque testem pessime aetatem tulerunt. at Vegetius (paucis iis locis exceptis, in quibus Pelagonius cum Chirone et Apsyrto quater coniungitur¹⁾), ex quibus scriptoribus hauserit, non prodidit. immo affirmat parum accurate et bucca plena se ex 'diversis' vel 'multis' vel 'omnibus auctoribus enucleata collegisse.'²⁾ quid quod Mulomedicina detecta cognoscitur eum, Pelagoniana si detrahas, sua inde fere omnia impudenter deprompsisse? sane retraxit Mulomedicinam ita, ut squalorem sermonis diligenter abstergeret et prae Chirone latino velut alter Cicero esse videatur: materiam vero uberrimam et ordinem rerum a Chirone olim constitutum aut mordicus tenuit aut in peius mutavit.³⁾ quae cum ita sint, Vegetium compilatorem vilis-

1) Apparet Pelagonius inter Chironem et Apsyrtem Veg. VI 13, 3; 14, 2; 27, 3; cum Chirone solo Veg. I 17, 16.

2) 'Diversi auctores' Veg. II 36, 2; III 27, 1; IV praef. 2; VI 27, 8. 'universi' I praef. 6, cf. supra. 'omnes' I 17, 6. 'multi' III 8, 1 VI 7, 5. 'plurimi' I 17, 4. plerumque relegat Vegetius in 'auctores' (aliquanti—alii).

3) Hoc in universum dici potest singularum partium ordine apud utrumque qui est multifariam perturbatus non respecto. uterque primo amplectitur passiones 'quaecumque plus iumentis periculi inferre consueverunt et difficilioribus obscurioribusque indigent curis' (Veg. II 1), cf. Mulom. lib. III 1—8 (§ 115—255 infra). deinde uterque sequitur 'ordinem a natura datum a vertice usque ad ungulas' (Veg. II 36, 2), cf. infra § 256—519. initio vero operis Chiron, antequam ad morbos interiorum partium corporis venit, chirurgiam tractat ita, ut a detractone sanguinis et ustione incipiat, cf. infra § 2—55. at Vegetius agit primo loco de malleo morbo I 1—20, deinde de minutione sanguinis et cauterio I 21—28. redit initio libri II, quem fingit Schneider, ad morbos graviores intestini corporis, ad quos malleus pertinet. deinde lib. III aegritudines capitis tractaturus III 13 ad chirurgiam venit, de qua usque ad finem libri III agit. tum libro IV de morbis boum cum dixerit 'cedens familiarium honestissimae voluntati', librum V ad lib. III annectit et in ceteris fere cum Chirone consentit. ordinem rerum a Vegetio perturbatum esse vides. quid quod exordium totius operis in Mulomedicina suo loco servatum (infra § 2)

simum iure appellare licet. neque dubium, quin Vegetius, quam non sui iuris esset, celare studuerit, cum Chironem loco allato gravissime increparet, quod omnia apud istum indigesta et confusa essent. pretium autem enorme multarum potionum Chironianarum ideo reprehendit, ne coactus sit Mulomedicinam usque ad umbilicum revolvere, quandoquidem ipse talibus medicamentis non parcat.¹⁾

Quam non ignoraverit Vegetius libros mulomedicorum, quorum omnibus temporibus ingens fuit numerus²⁾, vel inde cognoscitur, quod in prooemio allato Chironi et Apsyrto Pelagonium et Columellam solos comites adiungit³⁾

apud Vegetium in medio libro primo (I 21) apparet? Vegetio 'mulomedicinae commentarios ordinante' (IV 1) non solum 'amicorum querelam accepti operis continuationem suspendisse' iure contendemus. quod Chironi confusionem vitio vertit, hoc in ipsum recidit.

1) Veg. VI 7, 4 'nunc decursis omnibus, quae huius artis doctrina poscebat, ad compositiones necessariarum potionum medicamentorumque descendemus, ex quibus explorata concessimus et ea quae non tam ad utilitatem curandi quam ob caritatem emendi mulomedicorum cupiditas inflaverat, submovimus. confectiones, ut dictum est, medicaminum proferemus electas ex auctoribus multis et et experimentis manifestissimis approbatas.' quae secuntur medicamentorum compositiones partim iam in praecedentibus libris prolatae sunt, partim tanto pretio stant, ut iure Vegetio ipsi probro vertas, quae 'auctoribus multis', id est Chironi (I praef. 4) crimini dedit. anhelantem audis scriptorem ad metam aegre pervenientem VI 27, 8 'licet parva et prope nulla de his, quae diversi auctores retulerunt, praeterisse doceam, tamen quaecunque videbuntur probata conscripsimus. verum ne longior liber confusionem magis legentibus quam instructionem videretur afferre, modum plenum credimus faciendum', quibus opus ex improvviso finitur a Vegetio.

2) Cf. Aristot. h. a. VIII 24; Varro rr. II 7, 16. in Hippiatricis, quae vocantur, librorum quinquaginta fere mulomedicorum servatae sunt reliquiae.

3) Columella, quippe qui rr. VI 30—35 brevissime et parum diligenter de morbis equorum egerit, in numero veterinariorum minime referendus erat. nec Vegetius curis bouum exceptis (IV 1—25) quidquam ex eo mutuatus est. dein-

et ipsum Pelagonium iniuria vituperat, sicut ex libro Pelagonii servato apparet.¹⁾

III. Mulomedicinam fere anno 400 p. Chr. compositam esse persuasum habeo. nam Apsyrtus librum de re veterinaria graecum divulgavit post annum 334²⁾, Vegetius autem floruit intra annos 383—450³⁾, Pelagonius vero, qui scripsit post annum 350⁴⁾, Mulomedicinam nondum novit.⁵⁾ quam aut saeculo quarto exeunte aut ineunte quinto compositam esse censebimus.

Cuius qui fuerit status genuinus, ex §§ 115—163 et 266—306 perspicitur, ubi particulis multis lemmata auctorum, ex quibus haustae sint, praescribuntur. occurrunt autem praeter Chironem et Apsyrtum Sotio, Poly-

de iure mireris, quod a Vegetio cum Pelagonio multo iunior copulatur, tamquam et ipse 'proxima aetate' floruerit.

1) Ihmius in editione Pelagonii p. 19 sq. 'ea quae Vegetius praef. § 3 vituperat Pelagonium omissis signis causisque morborum tam magnae rei fundamenta neglexisse iure miraberis, ita ut aut iniuste eum indicare aut mutilo exemplari usum esse statuendum sit.' hoc minus probabile quam illud videtur, cum Vegetius 'proxima aetate' post Pelagonium scripserit neque eum in Mulomedicina epitomatum invenerit, in Chironem autem et ipsum vehementius iusto invehitur, ne cognosci possit, quantum ex illo mutuatus sit. Ihmius in calce editionis p. 240 sq. conguessit locos, quos a Vegetio ex Pelagonio exscriptos esse putavit. nunc Mulomedicina Monacensi divulgata examinandum erit, ubi uterque ex eodem fonte hauserit.

2) Cf. supra p. VIII.

3) Auctorem Epitomae rei militaris etiam Artem Veterinariam composuisse hodie inter omnes constat. tempus vero, quo Epitoma edita sit, viri docti frustra adhuc accuratius definire conati sunt.

4) Cf. Pelagonius ed. Ihm p. 16.

5) Nam Pelagonius nonnulla Apsyrti capita aliter vertit atque in Mulomedicina leguntur, cf. e. g. infra § 451 sq. eas vero Mulomedicinae particulas, quas etiam apud Pelagonium legimus, aut ex eodem fonte haustas aut interpolatas esse puto. accedit, quod Vegetius et ipse Pelagonium a Chirone et Apsyrtio tamquam proprium et peculiarem scriptorem distinxit.

cletus, Farnax scriptores.¹⁾ cum Apsyrti nomen recte ascriptum esse ex Vegetio semel, ex Hippiatricis bis probetur²⁾, etiam cetera nomina fide nostra digna sunt, praesertim cum Sotio scriptor in Geoponicis quoque occurrat. vix a vero aberrabimus, si tres illos viros aequales Apsyrti fuisse statuemus. qua re Sotionem nemo iam cum scriptoribus cognominibus et multo antiquioribus et clarioribus confundet.³⁾

At quid faciemus Centauro fabuloso? licetne in officinam impostoris introspicere? an opus quoddam anonymon, seu novicium seu cascum, ut commendarent discipulis, senis biformis nomine ornaverunt quarto p. Chr. saeculo mulomedici Graeci vel Latini? neutrum verum esse mihi persuadetur. sane Suidas, ut supra commemoravi, *Ἱππιατρικὸν βιβλίον* Chironi Centauro tribuit et homines barbari etiam 'de herbis' libros a Centauro

1) Chiron apparet quinquies: § 146, 148(= 152), 164, 344; in margine autem eius nomen additur quinquies: 239, 243, 244, 245, 256. Apsyrtus quater: 157, 161, 266, 303. Sotio octies: 132, 134, 137, 138, 270, 284, 290, 292; semel in margine 269. Polycletus octies: 125, 126, 127, 129, 131, 274, 288, 306. Pharnax vel ut in codice legitur Farnax, id est *Φαρνάκης* (an scribendum est *Φάρμαξ*, a *φάρμακον* derivatum?) sexies: 122, 124, 160, 268, 273, 275.

2) Cf. § 161 et Hipp. p. 39, 19; § 303 et Hipp. p. 98; § 157 et Veg. II 10, 5.

3) Zeller, Phil. d. Griech. II, 2^a p. 931 ann. 3 'Was für ein Sotion der in den Geoponica häufig citierte ist, lässt sich nicht sagen; der Vf. der *διαδοχή* keinenfalls.' Gemoll, Untersuchungen über die . . Geoponica, p. 199 'so ist dieser Name eine Fälschung des Sammlers.' parvi sane refert Sotionem in ascriptionibus Geoponicorum duodetriginta auctorem appellari; at in ipso textu quinquies laudatur: Geop. XII 29, 1 de porris agit; V 9, 9 suadet, ut vitem cedria illinamus; V 10, 4 (= I 13, 2) de illunibus diebus; V 10, 3 quando vites plantandae sint; VII 6, 5 quando vinum transfundendum sit. rei rusticae scriptorem de mulomedicina egisse consentaneum est. quare fortasse non plane abiicienda sunt lemmata Geop. VII 7 et 12, quibus Sotioni capita duo 'de boum cura', quae equorum curae simillima fuit, attribuuntur; cf. infra p. 80, 22 'Sotionis aliter de capitis dolore, si fuerit. et hoc circa boves fieri solet.'

'magistro Apulei' exaratos esse fingeant¹⁾, sed et Vegetius Chironem veterinarium tamquam verum scriptorem aut suae aut non ita remotae aetatis laudat²⁾, et Mulomedicinae indoles vel obiter examinanti apparet nobis non cum falsario quodam rem esse sed cum mulomedico disciplinae peritissimo. neque per se admodum probabile videtur librum nescio quem subditivum cum libris Apsyrti aliorum arte copulatum et in Latinam linguam conversum esse. immo etiam in lemmatibus § 146 et 148 Chiron ita apparet, ut in eodem capite alii, quos supra annotavi, auctores de eodem morbo loquentes inducantur. est autem illa Mulomedicinae pars, quam melius ceteris aetatem tulisse iam dixi.³⁾ Chironem autem ubique Centaurum cognominatum esse nemo mirabitur, qui incredibilem inscitiam eius hominis vel eorum homuncionum consideraverit, qui medio aevo Mulomedicinam, quae iam tum foedissimis sordibus obruta erat, fere totam impudentissime interpolaverunt et retractaverunt. qui cum ignorarent

1) Cf. Rose, *Anecdota Graeca et Graecolatina* II 122.

2) Sane legimus apud Vegetium ed. Schneider I 17, 16 (cf. infra § 199) 'Chiron vero Centaurus praeter alias compositiones' eqs. sed Ernestus Lommatzsch me docuit in codicibus Vegeti melioribus 'Centaurus' non addi. medio aevo ergo interpolatum est.

3) In qua parte Chironem minus quam ceteros scriptores expilatum esse memoria dignum iudico. imprimis hoc cognoscitur II 1 (§ 115—146), ubi Sotioni dimidia fere pars capitis debetur (96 lineae); Apsyrtio fere quinta (54 lineae; nam § 115—120 et § 123 nomen eius supplendum); Polycleto circiter sexta (40 lineae); Chironi vero pars duodevicesima (14 lineae); quo unus inferior est Farnax, qui partem vicesimam quintam (10 lineas) suppeditat: cf. etiam § 266—306, ubi Sotion, Polycletus, Farnax in prima acie consistunt. unde si quid concludere licet de fontibus ceterarum partium Mulomedicinae genuinae, praeter Chironem et Apsyrtum tres illi scriptores multo magis adhibiti erant, quam hodie intellegere possumus, quandoquidem alibi nunc unius plerumque scriptoris anonymi sententiam audimus prolatam, non quinque scriptorum praecepta partim valde inter se repugnantia partim eadem, omnia vero uno filo sarta.

Chironem mulomedicum nisi Centaurum, non modo cognomen addiderunt, sed totam Mulomedicinam ab eo scriptam opinati nomen eius iniuria intruserunt, ubi alium auctorem exscriptum esse nobis licet ostendere. apud Suidam autem culpa epitomatoris Hesychiani, qui nono p. Chr. saeculo fuit, Chiron Centaurus et Chiron mulomedicus in unum conflati sunt.¹⁾

In titulo vero Mulomedicinae praeter Chironem Apsyrtem unum a compilatore Latino nominatum esse ex Vegetio et ex subscriptione libri noni, ut supra commemoravi, comperimus, quamquam Sotionis Farnacis Polycteti excerpta iisdem saeptis contenta esse Vegetius docet, quippe qui excerpta illa cum excerptis Chironis et Apsyrti mixta legerit in Mulomedicina eodem loco, quo hodie ea legimus. nec mirum ceterorum scriptorum nomina in fronte Mulomedicinae deesse, quandoquidem Chiron et Apsyrtes, veterinarii facile clarissimi, iure principem locum obtinebant²⁾, nec quinque auctores in

1) Id quod didici a Georgio Wentzel, viro doctissimo, sicut grato profiteor animo. epitomatoris ergo sunt etiam extrema verba διὸ καὶ Κένταυρος ἀνομάσθη, cf. supra p. VIII ann. 1. nescio igitur, an etiam Astrampsychus ille, qui librum de asinorum curatione scripsit, distinguendus sit a mago cognomine, quem de somniorum interpretatione egisse dicebant. Suidas quidem s. v. Ἀ. δὲ βιβλίον ἱατρικὸν εἰς ὄνων θεραπείαν πεποιήκει καὶ Ὀνειροκριτικόν.

2) Inquirendum erit, num vinculo quodam Chiron et Apsyrtes inter se coniuncti sint et uter antiquior esse videatur. memoria dignum est, quod mallei morbi, quo nullus equis perniciosior est, quem nostrates 'Rotzkrankheit' vocant, Apsyrtes § 344 (Chironis lemma ibi falsum est) quattuor genera distinguit, Chiron vero § 168 septem. quae in Mulomedicina § 566 de cervice eiecta sananda praecipiuntur ('fascia tenuem... imponito, supra eo alligato' eqs.) Apsyrtes perversa esse ait Hipp. 81, 1 (ἐν οἷς τινες ἐπιδέσμοις χρῶμενοι... οὐδὲν ἀγαθὸν ποιοῦσιν), cf. Schneideri ad Veget. III 41 annotationem. nec minus inter se repugnant Mulomedicinae § 460 de stranguria sananda (p. 152, 10 'demittito brachium in anum... et reversato... vesicam') et Apsyrti Hipp. 111, 18 (οὐκ ἀληθεύουσι δέ τινες... λέγοντες διορθῶσαι δεῖν τὴν κύστιν καὶ καθίλασι τὴν

inscriptione una procedere poterant. quid quod nescimus, an praeter eos aliis mulomedicis Graecis occurramus in Mulomedicina?¹⁾

Quae a quo composita sit interrogantibus offert sese § 976 in subscriptione libri decimi, qui est ultimus, 'Claudius Hermeros veterinarius.'²⁾ est quidem ceteroquin ignotus, sed et nomen homine anno 400 p. Chr. vivente haud indignum est³⁾, et legitur eo loco, quo Mulomedicinae latinae auctorem appellari consentaneum est. qui num

χώρα διὰ τῆς ἑδρας κτ.), quae excerpit Pelagonius § 146, vide Schneideri ad Veg. V 14, 6 et II 23. Apsyrtus ergo cum Chironis sententias ll. aperte impugnet, post eum floruisse iudicandus est. Hipp. 7, 21 particula quaedam septem lineas complexa inscripta est *Εὐμήλου ἥτοι Χείρωνος*, quam ita interpretari licet, ut Eumelus particulam ex Chirone petiverit. id quod si verum est, cum Eumelus saepius ab Apsyrtu laudetur, Chiron Apsyrtu aliquanto antiquior fuit. at frustra particulam illam in Mulomedicina quaesivi. praeterea in codice Milleri p. 72 νξ' caput inscriptum est *Ἀλεξίππου πρὸς πᾶσαν βήχα Χείρωνιον*. ibidem p. 100 χηα' Hierocles in epigrammate de medicamento quodam contra serpentis morsum ait ὁ Χείρων τοῦτό σε πᾶς ἔλαθεν; ex utroque loco nihil de Chirone Mulomedicinae colligam.

1) Cf. infra ad § 416 (Agathotychus); 498 (Eumelus); 584 (Hieronimus Libycus); 762 (Eumelus). sane auctorum eorum capita, quae in Hippiatricis servata sunt, non ita cum Mulomedicina consentiunt, ut ipsa versa esse constet. ceterum ubicunque Mulomedicina et Hippiatrica congruunt, unus Apsyrtus subest, id quod semel moneo.

2) Perperam editores catalogi Monacensis 'Hemerii' et Thomasius 'Cl. Hermerotis' dixerunt, cf. supra p. VII ann. 1. videlicet Claudius Hermeros (i. e. *Ἑμερος* vel *Ἑμέρος*), libertus quidam Graecus, in gentem Claudiam receptus est.

3) Ihmius ab editoribus catalogi Monacensis deceptus (cf. ann. 1) putavit (in editione Pelagonii p. 17, 4) auctorem Mulomedicinae non diversum esse a mulomedico, cui nomen Emeritus fuit, quem Pelagonius nonies affert, cum in Hippiatricis Graecis idem bis *Ἑμέριος* appelletur. at non dubium, quin etiam hic (Hipp. p. 31, 16 coll. Pelag. 72; Hipp. p. 140, 1), *Ἑμέριος* legendum sit. neque ex particulis Emeriti a Pelagonio servatis comprobari licet eundem scriptorum in codice Monacensi significari. etenim nulla refert, quod medicamentum quoddam Emeriti (Pelag. 495) infra § 907 fere refert, cum in

re vera fuerit — quanquam id verisimillimum esse iudico — tamen propterea non utique certum esse iudico, quod in extrema parte Mulomedicinae omnia mista ac confusa sunt et opus antea in medio libro nono § 945 olim finitum esse perspicuum est.¹⁾ at pannorum, qui assuuntur 946 sqq., sartorem nominari quis credet? accuratius autem inquirendum erit, ubi in ipsa Mulomedicina Hermero, quem puto, occurramus, qui a retractatore isto stupido, cui librorum et capitum digestionem hodiernam debemus, distinguendus est.²⁾

IV. Si qui forte erunt, qui manus vilissimo corpori admovere non horreant, interrogabunt, quid inde novi

ceteris inter se discrepent. praeterea Emeritus antiquior fuit Pelagonio, Hermeros iunior, cf. infra ad § 450.

1) § 946 sqq. secuntur particulae nonnullae 'de bubus, ovibus et suibus', quibus praefixum est *τηλανυγὲς πρόσωπον* exordium Columellae de bubus solis dicturi (lib. VI). § 959 rem ad umbilicum perductam esse indicatur verbis 'iam de omnibus quadrupedis medicinam demonstrasse sufficit.' sed praeter expectationem 960 pergitur 'incipiam de colliria (leg. coloribus) iumentorum et qualitates colliriorum.' et iure mireris undecim lineis post libro nono finem imponi. liber decimus, qui anectitur, ex paucis atque variis frustulis constat, quem 976 perfectum esse nesciremus, nisi subscriptionem Hermeri ibi legeremus. 977—980 exaratis librarius annotat 'hic iterum explicat finem operis.' 981 praefatio nova valde corrupta apparet, cui 982—998 haud bene respondent. denique in ultimo fine 998 librarius, postquam archetypum fideliter cum pulvisculo descripit, ut ultima capita satis manca et confusa excusaret, subscripsit 'nichil fuit plus in exemplari sed finis voluminis huius fuit in carta 3^a antecedenti.' quibus verbis nos ad § 976 relegari puto.

2) Libros in opere genuino aliter constitutos fuisse compluribus evincitur argumentis. ac primum quidem offendit, quod libri inter se nimis quam discrepant, ambitum eorum si examinemus, sicut ex tabula insequenti cognoscitur, in qua paginas Teubnerianas, quas libri singuli continent, in conspectu posui: I 16 pag., II 15 pp., III 50 pp., IV 30 pp., V 28 pp., VI 13 pp., VII 43 pp., VIII 9 pp., IX 36 pp., X 4 pp. argumenta autem si respicimus, non divelli poterant lib. I a lib. II (§ 55), aut lib. III a lib. IV (§ 296). deinde libros VI et VII (§ 522—740), qui ad chirurgiam spectent, iure cum I et II

discamus de sermone Latino rustico, quo usi sint muliones circa annum 400 p. Chr. n.? quos lectores benevolos rogo, ut indices editionis meae adiunctos adeant locupletissimos, in quibus omnia, quae alicuius momenti esse videbantur, sub conspectu posui. indicibus autem ut recte utantur velim perpendant, quanta fides codicis Monacensis librario in universum habenda sit, cuius artem celerime ex tabula phototypa calci editionis adiecta cognoscimus. expressus autem est in tabula finis libri primi Mulomedicinae cum subscriptione et cum quatuor lineis indicis libri secundi, id est infra p. 18, 28—21, 1. numeros capitum Vegetianorum, quae respondent particulis singulis Mulomedicinae, in sinistro margine duarum columnarum, ut

coniungas. libro V enim peracto (§ 519) res ita ad finem ducta est, ut expectemus statim 'dinamidia', quae vocantur (p. 20, 17), secutura esse appendicis loco. tamen cave putes lib. VI sqq. a retractatore aliunde assutos esse operi genuino, cui non pauca capita eorum librorum vindicantur testimoniis Vegetii atque Hippiatricorum. atque farraginem plurimorum medicamentorum, qualem congestam legimus in lib. IX § 785—976, 'in fine' operis Chironiani fuisse Vegetius diserte confirmat. mancam et perturbatam esse Mulomedicinam etiam inde cognoscitur, quod frustra plerumque eos locos indagamus, ad quos a scriptore delegamur. plane repugnat cum librorum ordine hodie constituto, quod VII 80 § 701 (p. 220, 19) legimus 'ceteras passiones et curas totius corporis in quinto libro demonstravi (demonstrabis *trad.*)' capita genuini operis quanta fuerint, perspicimus ex III 1 § 115—228. etiam alibi ex compluribus frustulis unum caput genuinum consuere licet, velut I 2—9 § 16—26 (cf. p. 8, 29.) III 12—16 § 266—274; III 19—23 § 284—296. eidem homuncioni, qui libros constituit et capita saepe plane inepte dissecuit (cf. e. g. p. 15, 4; p. 235 sqq.), indices capitum primis octo libris praefixi debentur. quos qua stultitia composuerit, ut cognoscas, conferas velim e. g. inscriptionem 'de diligentia equorum' p. 231, 2 cum p. 232, 9. eundem operis retractatorem in prooemiis libri sexti p. 171, 11 et libri octavi p. 232, 9 loquentem deprehendimus. at initio Mulomedicinae p. 4, 12 auctor genuinus prodit. interdum etiam Apsyrtus primam indutus est personam, ut ex Hippiatricis intellegimus, cf. p. 107, 4; 132, 8; p. 148, 1. sed haec quaestio altioris indaginis est.

solet, plumbo ascripsit Guilhelmus Meyer, Mulomedicinae editorem haud mediocriter sublevans. scriptura codicis satis aequalis est, sed lectu difficilior non solum propter syllabarum compendia permulta, sed quod nonnullas litterulas velut *st* et *sc*, *m* et *in* vel *ni* aegre discernas.

Rudissima autem est orthographia librarii et saeculo XV prorsus digna. confundit persaepe litteras vocales inter se, imprimis *a* et *e*, *e* et *i*, *i* vel *o* et *u*. *u* et *v* et *w* promiscue exarat. haud distinguit plerumque *ae* et *æ* et *e*. pro *i* crebro *y* apparet. *h* modo addit, modo omittit. permiscet *b* et *v*, *c* et *g*, *d* et *t*, *r* et *l*, has litteras perperam pronuntians. quo etiam fit, ut consonantes vel potius liquidas, quas vocamus, frequenter falso geminet aut pro geminatis unicum litteram ponat et ante *ia*, *ie*, *io*, *iu* pro *t* constanter *c* scribat. passim vero similibus apicibus litterarum deceptus permutat: *c* et *t*, *c* et *e*, *c* et *r*, *t* et *r*, *cl* et *d*, *m* et *in* vel *ni*, *n* et *u*, ut graviora hic referam. at prae ceteris *t* detrimentum fecit, pro qua aliae litterae fere omnes leguntur. quare archetypum codicis non antiquiorem saeculo XIII fuisse puto, a quo tempore *t* litterula minus clare exarata sit. *m* et *n*, quae linea transversa supra scripturam significantur, haud raro omittuntur, interdum stolidè inculcantur. de aliis compendiis, quae apparent in codice, cum sint volgaria, non est, quod dicam, nisi quod *p* = *per* (*por*, *par*), *p̄* = *prae* (*pre*), *p̄* = *pro* aut *pondo* significant. aut (*â*) et *autem* (*aut* vel *at*), *simul* (*sl'*) et *similiter* (*sīt*) ubique permista videmus.

Praepositiones cum vocibus, ad quas pertinent, coniungi, in verbis compositis vero a simplici verbo separari solent. neque raro librarius voces male dissecuit et syllabas vel litterulas divulsas vocibus, antecedentibus aut insequentibus agglutinavit et horrenda verborum monstra finxit. saepissime autem litteras vel syllabas vel voces totas transiluit aut inepte *δερῶς* scripsit aut transposuit nec pauca stolidè interpolavit. porro syllabas finales et in declinatione et in coniugatione usque quaque conturbat,

ut saepe nesciamus, qua ratione verba inter se iungamus, praesertim cum scriba sententias non distinxerit. neque parvas molestias perpetua casuum et generum commixtio legentibus adfert. magna vero pars Mulomedicinae ita corrupta aetatem tulit, ut, ceteri testes (Vegetius, Hippia-trica, Pelagonius, Columella) plerumque sane nobis auxilantes ubi deficiant, Oedipo opus sit, qui biformis senis, dis si placet, aenigmata solvat. immo saepissime puerum balbutientem audire nobis videmur: verba compagine quavis sententiae soluta, membra disiecta et iteratione conglomerata, fetus scribarum barbarorum mediæ aevi putidissimos — quis cloacam pestilentem detergebit?

At illuviem immensam qui sollerter et pro virili parte egerere studebit, ei periculum imminet, ne quae sermonis Latini rustici propria sint, in purgandi ardore tamquam commenta librariorum mediæ aevi interdum iniuria semoveat et tollat. etenim examinantibus nobis eas Mulomedicinae partes, quae satis bene in universum aetatem tulerint, dubium esse non postet, quin opus genuinum ab homuncione rudissimo et prorsus agresti conditum sit, quem eloquentiae inopia ac sermonis ipsius vilitate sordescere Vegetius suo iure dixit. quis autem hodie prae fracte definiat, quid mulioni semiraso 400 p. Chr. florenti condonare debeamus? nebulonis vero illius incitiam puerilem vel inde cognoscas, quod quae dixit Apsyrtus καὶ τοῦτο δὲ ἐκ τῶν Γεωργικῶν Μάγανος τοῦ Καρχηδονίου εὑρίσκεται vertit per 'et hoc quod a rusticis magis inventum est, non praetermittamus, quod appellant ostium charchedonium', cf. infra p. 146 21.

Quae cum ita essent, mihi persuasi unice verum esse verborum contextum quamvis sordidissima barbarie infuscatum in universum intactum relinquere, nisi ubi putabam me verba depravata et sensu carentia in pristinum statum restituere posse. at cum non ignorarem fore ut vel doctissimus quisque insanum quantum barbarismis cuiusvis generis futilibus torqueretur, eorum quoque non paucos abieci. quorum mole ne adnotationes obruerem,

plerosque tacite sustuli, de quibus nunc agam, quandoquidem — ut scriptores rei rusticae aiunt — stercorum congestio locum suum tenere debet.

Atque saepe occurrunt monstra ex verbis dilaceratis et male conglutinatis orta, quae omnia induxi. nescio vero an haec memoria digna sint:

ilinigomen fragmastro fuscoli *pro* ilingon enfragma
strofus coli 62 15

rene sana colema *pro* renes anacollema 155 26

arridas in tassis *pro* arida sintessis (*i. e. σύντηξις*)
47 10

quo demorigia *pro* quod emorigia (*i. e. ἀμωργαῖα*) 44 27

protocommios emisse *pro* protocomio semisse 83 22

qui dum oris *pro* quid umoris 184 13

caldaver venarum *pro* calda vervenarum 161 26

iocine reumor *pro* iocinere umor 48 23

infundit operos *pro* infundito per os 159 1

sed et *pro* sedet et invicem saepius

mensuri saticis *pro* mensuris Atticis 109 20

ruptione momenti *pro* ruptionem omenti 65 14

eviriet uret *pro* evirietur et 74 19

superari dum *pro* super aridum 225 16

fortiores se *pro* fortior esse 111 2

quae res *pro* quaeres 190 2

quia ut *pro* qui aut 225 12

quia quam *pro* qui aquam 69 10

irinillirica saepe *pro* irin Ilirica.

Praepositiones meo arbitrato cum insequentibus vocibus coniunxi, velut scripsi:

supervenam *pro* super venam 215 2

supragambam *pro* supra gambam 17 21

subilia *pro* sub ilia 152 15.

Sescenties autem praepositiones a substantivis, quae inde pendent, segregavi.

Orthographiae barbarae rationem non stare posse vel inde elucet, quod librarius praeter soloecas verborum

formas passim utitur probis et rectis formis, quas ab illis iniuria depulsas esse censebimus.

Vix est quod dicam permultis locis *e* pro *ae* exarari, saepissime in syllabis finalibus vocum primae declinationis, deinde in *sepe* et *hec*.

Neque raro *y* pro *i* scripsit:

A in verbis graecis:

annacolyma 26 21 28 2 Chyronium 219 4 chy-
rurgiam 21 21 chyrurgia 21 22 coelyaco 130 2 133 26
coelyacum *ib.* dyastima *passim* epylampadium 213 27
epploce 13 3 yctero 89 28 ydiotae 62 12 lychene
57 16 perytoneum 123 20 synapem 264 13 tysane
passim.

B in verbis latinis:

cybum 169 10 cybo 181 25 cybaria 172 17 cy-
catrux 23 22 34 15 cycatricis 174 20 cyrros 193 13
hy (= hi) *passim* hyems 128 29 yems 81 6 192 19
yemis 219 10 yeme 80 30 195 14 hyberno 182, 23
208 27 213 15 230 27 yemalis 289 25 hylarem 55 25
yreino 203 4 yreinum 203 7 210 25 hyrundinis 248 11
yrundinum 98 1 yrundininis 98 2 ydeo 148 24 ydo-
neus 232 24 ylia *passim* ylicis 133 23 yris 297 20
yталos 283 14 yталici 272 82, 34 273 7 yталice 272 34
yталicum 272 8 273 10 274 20 scyllam 163 12 239 7
sydore 101 12 tybia 18 7 tyliagineis 192 7.

Vides in *hiems*, *hiemalis*, *hircinus* *h* iniuria omissam esse, quibus accedit *edinum* p. 61 9 pro *haedinum*.

Frequenter male adspiravit:

habundare *passim* habundatione 90 12
herbum *pro* ervum *ubique*
honera 47 5 207 4 honerum 118 27 honerant 205 22
honeratio 9 18 honeratione 48 14
adhures 16 24 135 20 adhuratur 263 3 adhustionem
19 21
cohyre 31 30 quohire 32 2 (cf. p. XXV) trahicere

passim adhypem 32 30 michi *passim* nichil *passim*
 Chimolea vel Chymolea *passim* chyprisinam 268 32
 lichynio lintheolus *passim* thaurus et thaurinus *passim*
 arthemisiae 271 6 cathaplasma 179 26 cathinum
 285 2.

Secuntur consonantes perperam geminatae:

arrida 47 10 addicies 252 19 adferret (*pro* affe-
 ret) 106 24 Affram 266 16 ammulii 73 18 attra-
 mentum 277 17 280 28 bettae 150 16 climmate
 67 19 colliculos 75 1 commedet *passim* comedere
 90 7 discutit 68 27 excutit 132 5 percutit 87 24
 intollerabilem 67 30 pilligerare 182 11 protocommio
 83 22 sallacem 237 20 tummum 124 8

Consonantes non geminatae:

efugandum 52 16 aggravatione 69 27 alevabit
 78 5 aligatura vel a ligatura *passim* anacolina *pas-*
sim anacolema 155 26 colidendo 67 6 destilaverit
 176 19 facillime 72 10 108 9 malonibus 21 20 ovi-
 lum 255 4 palidi 132 1, 3 suili 276 10 amonia-
 cum *passim* comeatur 228 16 consumabis 187 18;
 276 2 strema (στέμμα) saepius instremare 11 24
 Britanica 271 7 Cl canales 286 23 cinamum *passim*
 silocinami 257 17 apendices 241 27 caparis 136 2
 feramentum 182 6 corumpo saepe veruculam 27 30
 brassicae 110 1 Aticus *passim* praemitet 189 20

Parum sibi constans fuit librarius in *co* — syllaba
 exaranda, pro qua interdum quo — scripsit. confudit
c et *qu*:

cocis 115 27 coces 258 18 265 14 271 8 deco-
 ces 259 28 concocet 117 12 coce 239 10 cocito
 18 22 98 2, 9 124 11 265 26 266 5, 8 273 30 deco-
 cito 22 17 252 31 *qu* pro *c*: quoques 246 2 dequo-
 ques 45 15 quoque 162 11 quo cito 79 5, 27
coactio: quoaccio 46 28 quoactionis 67 25 quo
 actione 66 18 quo actionibus 48 30 *qua* pro *coa*:
 quaactionis 47 17 quaactionem 48 10 quaactione 124 20

quagulatus 64 11, 16 quagulato 64 23 quagulatio 64 3.

coda (i. e. *cauda*): quo da 11 25 quoda 152 24
quodam 152 25.

coeo: quohyre 31 30 quohire 32 2, (cf. p. XXIII)
quoeuntur 278 24.

arcuare: arquaverit 36 15.

p male inculcavit more conclamato:

autumpnus *crebro* contempnere 174 25 229 29
sompnum *passim* (sopnum 85 2 et 68 4) corumpus et
corumptio *saepissime*.

Atque ut de *w* eiecta taceam, imprimenda curavi
ubique *fecla* (*φέλκλ* 'Weinsteinsalz') pro *feda* codicis,
hi et *his* pro *hii* et *hiis*, *perfrixit* et *perfrictio* pro *perfixit*
et *perfectio*, *ervum* pro *herbum*, *obturare* (*obturatio*, *prae-*
obturare, *praeobturatio*) pro *obdurare* eqs., *caput* pro *capud*,
de pro *di* saepius (sed non constanter) in verbis compo-
sitis, — *tio* (*tia*, *tie*, *tii*, *tiu*) pro — *cio* (*cia*, *cie*, *cii*, *ciu*)
velut in *racio*, *bricia* (i. e. *Bruttia*), *eciam*, *inicio* (i. e. *ini-*
tio), *Socio*, *elepanciotes*.

Densam hercle mendorum commemoratorum segetem
si circumspicis, iis tacite sublatiis quanto artioribus finibus
adnotationem criticam concludere licuerit, cognoscis,
quandoquidem plus trecenties illa subnotanda fuerunt.

Nunc vero de nonnullis barbarismis videamus, quos
e contextu quidem verborum eieci, sed excepto uno in
apparatu critico ubique notavi. ex quibus *ligua* pro *lingua*
imprimis memoria dignus est. etsi *ligua* fere ubique (id
est tricies) occurrit, *lingua* non apparet, ni fallor, nisi 97 11,
tamen illud explosi. nam librarius suo arbitrio *n* omittit
aut intrudit, ut penes nos iudicium sit, utram formam scri-
bamus. deinde vero in universum sic sentio: nulli verbi
cuiusdam formae barbarae, quaecumque in Mulomedicina
exaratam videmus, fidem habendam esse, si praeter eam
recta verbi forma et proba alias in codice Monacensi servata
exstat, cuius librarium omnia more barbarorum detorsisse,

nihil emendavisse pateat. quare accidit quoque, ut in particulis Mulomedicinae male habitis soloecae formae crebrius quam in bene servatis occurrant. eiusdem pro-sapiae atque *lingua* sunt *sagwis* (*sag^{is}*) pro *sanguis* et *sanguinis* item *saguilentus*, *saguineus*, *saguinare*, *iguen* pro *inguen*, *pigu* pro *pinguis*, *exstiguo* pro *extinguo*, *reliquo* pro *relinquo*. quae omnia oblevi, de *sagwis* et de vocibus inde derivatis nil adnotans, quippe quae nimis crebro inveniantur. huc pertinet etiam *lipidus* pro *limpidus*, ut de iis vocibus taceam, in quibus librarius socors semel *n* aut *m* omisit, quas in apparatu critico attuli. *c* et *g* litterulas saepissime confundit. neque paucae voces sunt, in quibus mero arbitrio usus modo *c* modo *g* exaravit. tamen mihi persuadere non potui, ut has litteras plerumque inter se mutarem. etenim sunt, ubi dubitare liceat, utra scriptura homine rustico aetatis plumbeae magis digna sit. quam non sibi constiterit, vel inde cognoscas, quod modo *fricare* (*ad- con- in- per- prae-suf-*) modo *frigare* *eqs.*, modo *gamba* (*gambosus*) modo *camba*, modo *crassus* (*crassamen*, *crassitudo*), modo *grassus* posuit.

Quae cum ita sint, haud mirum est librarium in verbis graecis titubare. atque *claucus*, *claucoma*, *claucomaticus* quidem pro *γλαυκός κτλ.* ubique scripsit, haec autem variat (cf. ind. spec.): *amurga* (*ἀμοργή*) 103 16, *amurca alibi* *anacallidis* 87 6, *anagallidem* 87 8 *placa* 7 4 (*πληγή*), *plaga alibi* *pompolicis* (*πομφόλις*) 247 1, *pompholice* 276 4, *pumponice* 251 3, *pomfoliga* 275 19, *pompoliga* 278 25 *saccipeni* (*σαγαπήνου*) 261 2, *sacchipeni* 254 16, *sagapenum alibi* *tracantum* 72 31; 255 33 (*ex coni.*), *dragantum vel tragantrum alias* *traconita* 252 4; 253 3, *triconita* 256 12 28 257 [2] 8 273 18 [19], *tragonita* 253 13 [256 13], *trigonita saepius*

Verba latina:

acra (= *acris fem.*) *ubique*, *agra* 208 23 *bifurcium* 65 99, *bifurgium* 182 4 *adn. (eieci)* *caustigare* 67 16, *causticare alibi* *claudicare*, *clodicare*, *claudus*, *claudicatio*,

claudigo, clodigo *passim*, claudico 194 4 *adn.* clodico 34 26 *adn.* 205 29 *adn.* glodigine 186 10 fumicare 216 13 fumigatio 59 15 suffumigato 59 18 suffumigare 52 15 87 30 148 5 magri 67 25 emagrescere 56 25, *alias* macer macrescere emacrescere marcescere 115 4 margor(?) 169 7, (mergor *trad.*, *scripsi* marcor) peduculum 136 8, peduglossam 285 1 *adn.* (i. e. pediculosam) protrigare 70 12, protricare (tricare, intricare) *alibi* vermico 201 14, 17, vermigo 201 20 22 verruga 16 23, verruca (—cula) *alibi* tubergula 111 13, tubercula *alibi*.

V. Mulomedicinam dum in lucem emitto haesitans, difficultatibus crebro hercle insuperabilibus exantlandis quam non par fuerim, plane sentio atque percipio. sed una me sustentat consolatio, quod Franciscus Buecheler (*B*), magister dilectissimus, in verbis Chironis emendandis me tam egregie adiuvit, ut taediosi operis dimidiam partem eius esse iure dicam. tamquam sua esset editio, non modo emendationes eximias cuivis fere plagularum paginae aspersit, quas plerasque in verborum contextum recepi, sed etiam quid de meis coniecturis sentiret, annotavit; saepe retinuit me, ne verba tradita sine iusta causa vel nimis violenter mutarem; haud raro animum erexit, ne parum mihi fiderem. neque neglexit interpunctionem, quam vocamus, interdum valde perplexam, quippe quae in codice fere omnino desideretur.

Praeter Buechelerum de editione mea optime meriti sunt Carolus Hoppe et Otto Morgenstern (*M*) amici, quorum illum in indicibus conficiendis indefessum et candidum habui socium, hic qua solet accurratione singulari plagulas correxit et nonnullas emendationes suppeditavit. grato autem animo prosequor etiam Ernestum Lommatszsch (*L*) amicum, qui me de Vegeti codicibus instruxit, et Georgium Goetz, professorem clarissimum, qui me per litteras docuit Chironi ex Glossis fere nihil auxilii suppetere. neque dedignatus est primas plagulas inspicere Eduardus Woelfflinius (*W*), Thesauri Latini signifer. bibliopolam vero honestissimum omnia quae optabam libera-

lissime et promptissime fecisse etiam hoc loco grate testari iuvat.

Etsi verborum contextus autumnno anni 1899 typis expressus erat, adversa valetudine et munere scholastico impeditus sum, quominus indicibus conficiendis incumbens editionem prius publici iuris facerem. ita accidit, ut nunc non pauca habeam, quae aliter constituam atque feci, quae hic addam. horum autem omnium me in indicibus rationem habuisse scias.

Berolini mense Septembri 1901.

Punctis tribus interpositis indicavi in verborum contextu aliquid desiderari. crucem iis locis apposui, quibus unam duasve voces corruptas sagacioribus sanandas reliqui, cum de locis plane desperatis nihil omnino adnotarem. compendia ponderum et mensurarum — quae exprimenda curavi, sicut in codice traduntur — saepe inter se confusa, ut recte cognoscantur, praeter Hultschii librum Vegetii aliorum mulomedicorum locos laudatos quaeso adeas. *H* = Hippiatrica ed. Grynaeus Basileae 1537.

ADDENDA ET CORRIGENDA

p. 3 13 commisso *mutilatum* ex commissurarum 15 4 . — 18 l. laccosae cf. 17 24 . 4 5 recenter: cf. recens adv. 18 30 . 5 28 l. compositio: adiectiva in -icius *Chironi in deliciis* . 6 10 adn. cludat praebet etiam *Gothanus Vegeti* . — 18 imposito (=us) . — 21 triobulum *genuinum* cf. 84 11 . 7 8 pro cubet nunc cum *Woefflinio* statues praefero . 8 23 observabimus ne eqs. stare non possunt: aut supplendum fere ne <hoc fiat si> in aut pro ne scribendum est si vel cum; de legitima 'coitum' cf. ind. verb. . 10 7 sic distinguendum: suffraginem tegentes in ipsa gracilitate, inferius eqs. . 10 29 sq.: cf. 209 26 sq. . 11 5 elimpidaverit intrans. fort. recte trad. . 11 6 post fieri pone virgulam . 11 7 l. ex quo calcaneo: cf. 210 1 auferes eum calcaneum ungulae . 11 16 fort. [in]stremmare, cf. ind. verb. . 12 13 dele virgulam post pedum . 13 17 sq. l. corroboratio poterit nervorum fieri, si tamen cura plenius rationabiliterque adhibetur . 13 21 post dominetur pono virgulam . 13 28 pro aestimo rectius existimo, cf. p. 308 . ib. l. etiamnunc aterapeutas 'bisher noch unheilbar' . 14 7 l. cap<it>ulis: cf. 187 19; recte autem trad. capulo 26 12 . 14 21 duritiam = duritiae, cf. lin. 28 . 14 22 os-sil[l]aginis . 15 3 adn. eluendo sine dubio verum . 15 11 sqq. collata cum p. 153 20 sq. gravissime corrupta misereque truncata et interpolata, quomodo olim fere fuerint, ex Hipp. 228 16 sq. cognoscitur:

H. 228 16 πυρετοῦ (πυρέττοντος?)
τὴν καθύπερθε ποιεῖσθαι ἀπὸ
τῆς κεφαλῆς παρ' ἐκότερα τῆς
λοιπῆς ῥάβδους μακρὰς παρὰ
τὴν χαλκτὴν προστιθέντας ἐναλ-
λάξ γόμφους ὁρθοῦς ῥαβδο-
ειδεῖς μέχρις τῆς ἐκφύσεως τῶν
ὤμων. ἡγεμονικῆς γὰρ ὑπαρ-
χοῦσης ἐν τῷ σώματι αὐτῆς
καὶ μὴ κρατομένης ὅπου τοῦ
πάθους οὐ διαφωνήσει τὸ
ζῶον.

<febricitanti?> ustio autem a
capite (accipiet trad.) debet
fieri a cervice pro <utraq-
ue parte?> virgas longas secus
scapulas...

puncta inter virga(s)
usque ad lumbos.

caput enim principale est inter
omnia membra corporis. quod
cum non continetur a morbo,
nullum periculum patitur iu-
mentum...

καὶ τῶν ὀπισθοτονικῶν δὲ δεῖ
καίειν τοὺς αὐτοὺς τόπους
οὕτως. ἀντισπᾶται γὰρ τὸ
πάθος.

τὸν δὲ νεφριτικὸν καύσομεν
κατὰ τὸν σύνδεσμον τῶν ἰσ-
χίων καὶ τῆς κύστεως γόμφοις
ὀρθίοις μὴ πλείοσιν εἰκοσιτεσ-
σάρων παρ' ἐκάτερα τῆς δάχρυς
τοὺς ἡμίσεις τριστοιχίαν ποι-
ούμενοι ἀπέχοντας ἀπ' ἀλλή-
λων πλάτος δακτύλων τριῶν.

τὰ δὲ παραπρίσματα καύσομεν
παρὰ τὴν ἰγνὴν, ἐὰν ἢ πρόσ-
πατα καὶ ἀπαλά.

πῶρον δὲ πεποιηκότα οὐκ ἐτι
σφυρὰ δὲ καὶ γόνατα καύσο-
μεν μανδακηδὸν ἐξ ἐπιπολῆς
διὰ τὸ εἶναι τὸν τόπον ψιλὸν
καὶ κατάνευρον.

ὅταν δὲ ἢ ἐκ τῶν ὀδοιποριῶν
καὶ φορτίων ῥύσιν ἔχων ἐπὶ
τὸ γόνυ ἢ ἐκ προσκυρούσμα-
τος πονῇ αὐτὸ καὶ χωλεῇ
χρονίως ἢ ὀλισθήσας καὶ πεσὼν
διάτασιν πᾶσιν τῶν ὀστέων,
ἢ τὰ σφυρὰ ἐξ ὀδοιποριῶν καὶ
φορτίων συμβάλῃ πονεῖν καὶ
τὰ ἐν αὐτοῖς νεῦρα καὶ τὰς
ἀρτηρίας οἰδαίνειν καὶ γίνεσ-
θαι ἐκ τούτου παράσφυρον,
καὶ τοῦτον δεῖ καίειν.

similiter et posteriora loca
oportebit inuri, <in adversam
partem> enim se morbus ab-
strahit.

qui adpellatur nefritis (lin.
17—20 interpol. a Chirone ex
153 22 sq. quae, sicut antea ad
emendandum contextum verbo-
rum adhibebo) hunc inurimus
per totos lumbos usque ad ver-
tebulum lumborum et vesicae,
puncta recta non plus 24 al-
ternis dorsis digitos tres or-
dines tres facientes ab aliis
alio distantes latitudine digi-
tis tribus.

et ipse vitia, quae uri debent,
parapresmata appellantur.
quae fiunt in concavis testi-
culorum (articularum v. l.),
[quas melcerides appellant],
et haec ipsa adures, si fu-
erint mollia et nova. cum
induraverint et veteruerint, in
totum non sunt tangenda.
nam plantas et genua urentes
(urent ex?) hanc rationem non
plus altitudinem eorum, ideo
quia ipsa loca exilia sunt et
gracilia et nerviosa.

cum quando enim iumentum
ex via aut ex sarcina duc-
tionis laboraverit, naturale
habens tenuem corium, dum
in quod maxime frequenter
facit offensum, dolorem acci-
piet, et inde claudicat per
aliquod temporis et per ne-
gligentiam crescat aut lapsus
ceciderit, ideo offendat ossum,
(p. 165) rarum quoque inter-
vallum faciat eodem et plantae
laborant ex labore viarum aut
ex sarcinae ductionem, inde
enim contingit dolorem fieri,
qui sunt in plantis nervi labo-

δοσις δὲ δρεμάτα ἐμπίπτει εἰς τὰ σφυρὰ, ἅτινα παραπρίσματα ἢ μελικηρίδες ἢ ὀδατίδες καλοῦνται, ἢ εἰς τὰ γόνατα, οὐ δὲ καίειν.

ὁμοίως οὐδὲ τὰ ἐν ποσὶ στρέμματα καυστέον. συμβαίνει γὰρ κατάφραξιν γίνεσθαι τῆς χοινίδος τῶν γόμφων ἐπιτιθεμένων ἐπὶ τὸ κύνοπλον καὶ τὴν ἔφυσιν, ὃ ἀμαρτάνουσιν οἱ ποιοῦντες.

οὐ δύναται γὰρ ἑτέρα ὅπλῃ καταβῆναι καὶ γίνεται χολός.

περιττώματα δὲ λέγεται, ὃ φωμαῖσι καλοῦσι φαρκίμινα (φαρκίμινα trad.). εἰς δὲ ἐκβολαὶ ἐν τῷ σώματι ὅμοιαι δοθῆσι καὶ μέλζοντες καὶ πνοῦνται καὶ ἐκρηξὶν λαμβάνουσιν αὐτόματοι. καὶ ταῦτα οὐ δὲ καίειν. κτλ.

rant, passi protinus intumescent, quibus magis ustio maxime fieri debet.

quibus huius morbi vitium se profundit in plantis, quae parapresmata appellantur aut mellicerides <aut> quae aquatilia vocantur, aut quod vitio facto in genuis, non debet uri. similiter quae sunt in concavis articularum, inuri non debet. contingit enim contractionem eis fieri. quod peccant facientes.

non enim potest deducere <alteram plantam>, sed fit clodicus.

quod vocant graece ferisoma, latine farcimina. sunt autem per se vitia in corpore similia furunculis, quae collectionem foris faciunt, quae et per se rumpunt. sed et haec non debent uri.

apparet a p. 16 5 Chironem ita abhorre ab Hippiatricis, ut alium scriptorem hic secutus esse videatur. sed corruptelae ita ingentes sunt, ut quid temporum iniuriarum debeat, in medio relinquere melius sit.

17 5 l. nam . 17 24 l. laccosae, cf. 3 18 . 19 10 lingamentis cf. 182 17 liquamestis . 19 26 pone virgulas post pedibus et post articularum . 20 24 pone virgulam post virginis . 22 3 sq.: cf. 29 20 sq. . 23 10 adn. cf. infestare 13 6 . 23 26 adn. num fistuli (-ae)? . 24 14 platocoriasis eqs. hic incipit caput sextum, cf. 21 3, de platocoriasin inscr. . 24 20 adn. pro malui enim nunc propono salvi enim, quae cum prioribus verbis coniungenda sunt . 25 12 adn. abysus in cod. trad., non abysus ab . 25 14 post sunt pone punctum . 25 17 post est pone punctum . 26 3 scrib. antepriedie . 26 6 malim obtalmostaten . 26 24 interpunge bibat, tantum si voluerit . 28 10 si tetigerit pro parenthesi ad curabis pertinent . 28 12 pro pungenti malim pungens cui . 28 15 num pro cerato scrib. secato? . 28 17 l. lenteolum pro lenteolum . 28 25 fort. oncomatium? cf. oncomata 32 24 33 10 . 29 17 sq.

cf. 205 10 sq. • 29 16 sq. cf. 178 3 sq. • 29 29 stranguilia ferri postest • 30 7 ut superius demonstravi: immo inferius (31 8) de re agitur • 30 16 diosum tenendum • 31 21 sq. huc Veg. III 27 pertinet, non ad l. 20 • 31 23 cuniculi ex Veg. haustum • 31 27 dele ex • 31 28 [et] per • 32 9 malim praerumpere, cf. ind. verb. • 32 24 l. bubona(cia) quas (i)diotae buculas appellant, cf. 33 10 bubonacium et 62 12 idiotae • 32 26 sq. rectius quo modo dis-iuncta • 33 5 ad verba . . in -venae supple est; spirito = spiritus 'Wallung des Blutes' (Blähung?) πνευματικόν τι Bue • 33 13 hic ac non 34 13 incipit caput XX, cf. supra 21 17 de suffusione inscr. • 34 14 sq. interpunge cum factum est in tempore cicatrix eqs. • 34 21 incipit cap. XXI ac non 35 1 • 35 1 sq.: cf. 206 1 sq. • 35 10 l. genuis et impetus • 36 4 in macidas fort. latet mariscas • 36 12 pro tertio lege quarto, cum triduo praecesserit • 36 20 l. deretro • 37 1 sincomate corruptum ex sincopato, v. 72 7 sq. • 37 28 tempus (pus)illum, cf. νατὰ μικρόν H 1 22 • 38 4 malim herbae novae • 38 10 rectius die, [de]bibet; nam de διττῶς ex die ortum • 38 12 curabis recte trad., cf. curationem curare supra p. 310: ἡ ὁράσις ἔστω θεσπυή H., v. infra 113 21 • 38 19 (si) sine • 39 23 a verbis si febricitare nova incipit particula • 40 9 sq. sic restituit Bue cottidie deterior fiet: furunculos in dorsu et quos (τινὰς) in lateribus habebit, tussim subcutem, hoc est maleos quod dicitur, subcutem, qui ostendit ei esse morbum • 40 22 fort. argimoniam suppl. ex 41 17 • 40 26 Veg. II 5 ad l. 26, non ad l. 25 pertinet • 41 5 sil fort. medicamentum, v. ind. spec. • 42 6 sed = δέ • 42 7 l. supavenit • 42 23 inspicere aut servandum et vertendum esse 'auf den (Peitschen)schlag zu achten' aut scribendum esse incipere 'für den Versuch gehörigen Auftretens' putat Bue • 42 30 et una (die) abstinere vel I die abstinere aut et in. abstinere aut et [in] abstinere Bue • 43 27 alia per corpus passionis 'more Graecorum ut Tacitus alia honorum dixit' Bue • num pro audiet leg. adiet = adibit (i. e. admittet)? an 'reagiert' vertendum? cf. 259 11 • 45 13 adn. in compendio X deest in cod. linea transversa • 46 4 posterini cubitum sinistri lateris 'in der linksseitigen Hinterwand des cubitus', posterinus (ἀπ. ελq.) 'construitur ut post c. accus.' Bue • 46 11 et cibum nec potum fort. recte trad., cf. et cibum nec potum 110 21 • 46 12 et 14 adn. in quaestio et calestio fort. verbum graecolatium velut catestio (a κατῆστια derivatum) vel κατῆστια latere putat Bue • 46 29 pro primitione conicio perfrictione, cf. l. 24 perfrixit • 46 31 pro liquet, quod exempli gratia (ob alices 47 1) proposuit, etiam scias vel dices suppleri posse putat Bue • 47 5 non opus est supplere et, nam ex onera eqs. coniungere licet cum iocineris tensio eqs. • 47 7 et 9 fort. exaestuatatio unum verbum: res valde incerta • 47 12 idem = item • 48 1 sqq. oratio plane hiat, membra utique disiecta et iteratione conglō-

merata secuntur . 48 10 coactionem = coactionum . 48 13 *pro*
acutissime praefero accuratissime . 48 14 a cerebro capitis ex
operatione: de verborum collocatione cf. supra p. 312 . 51 2—15
redeunt infra 74 10—23 . 51 4 parte <priore vel adversa>: *cf.*
facie 74 12 . 51 8 dominator[em], *cf.* 74 16 . 51 10 *l.* quotiens ei
sanguine (= sanguis) emittitur, cf. 74 18 . 52 5 *l.* absimilibus . 52 10
propono a gregare (= gregale) sc. multitudine . 53 27 *sq.* *malim*
cuius corium [non] d(ur)escit i. e. σκληρύνεται, cf. 107 1 *ubi eadem*
corruptela . 55 10 *l.* quamsi . 55 16 *post subustis fort. lacuna,*
in qua de subrenali (cf. 52 26) actum erat . 55 6 *l.* quae . 56 15
sq. *signa, <quibus possis> morbum — intelligere, obscura et dif-*
ficilis ratio Bue, ego tradita verba verto 'sind zu verstehen
dunkel, und schwierig findet sich die Art des Verständnisses'
57 14 cliendionum cf. ind. verb. . 59 5 a pestifera <aura> .
59 23 *ciraceos certe corruptum: circa eos? maleos? an ciclo*
curare 74 25 76 15 78 11 *conferendum?* . 60 15 *l.* habeat [ad] tem-
periem suam . 60 16 *adn. stanneo cod.* . 60 27 *adn. l. supra (pro*
'infra') deest . 61 7 *fort. rectius extenteratum* . 62 18 *sufficiunt*
iscuria dissuria . 63 3 *cf. Veg. II 12* . 63 30 *dele virgulam post*
cordapsus . 65 2 *sic distingue calcitrant, id ipsum quasi* . 69 4
malim sub ipso annu (manum trad.), cf. l. 8 ad ipsum anum
69 10 *et 14 quod 'in welchem Falle'* . 70 8 *vel (pro quo nec*
scripsi) recte trad., cf. 69 25 . 74 10—23 *cf. supra 51 2—15* . 75 23
lanaria Vegetio non respecto per se bonum ferri potest . 75 28
sq. melius elleborizabis — ellebori — elleborum . 78 21 <in>-
validus an valid(i)us? cf. 83 6 173 5 . 80 1 *sq. cf.* 171 20 *sq.* .
83 5 *sq. cf. H 243 sq.* . 83 6 <in>sanus, *cf.* 87 21 *ut fiat insanus*
simile rabioso: eadem corruptela 83 6 173 5 . 85 9 *l.* refrig(er)-
averit, cf. 72 2 . 84 14 *Socione cod.* . 84 26 *l.* ellebori, *cf. ad*
75 28 . 84 29 *malim sicut <s.>s, cf.* 96 13 . 85 11 *post trita pone*
virgulam, non punctum . 87 11 *fort. <ne hominem per>sequetur,*
cf. l. 23 . 87 21 *sq. ut <exi>stimes eum <non> suae mentis esse,*
oculi eqs., cf. l. 27 interdum . quasi suae mentis factus . 89 5
succutano servare potuit . 89 20 *l.* ab interioribus, *v.* 119 21 .
89 34 *l.* vers(at)ione, *v.* 129 4 . 90 19 *huiusmodi Bue* . 90 21
spectat in contextum recipiendum fuit, cf. 242 26 *eandem cor-*
ruptelam per e impurum ortam . 90 22 *l.* terma(n)ticiis . 91 6
signa latet in equa . 91 10 *'testiculos pius scriptor verecundatus*
esse videtur inferre hic et superius' Bue; fort. ut exiit s. s.
ortum est ex at ex vi τὸς Χ (i. e. διδύμους), cf. Hipp. II.
91 14 *sq. sic interpunge: signa erunt huius, cf. l. 19* . 92 4
l. silfi vel silis, cf. ind. spec. et 264 23 286 6 . 92 10 *l.* linioso
(sic etiam cod.) . 92 20 *l.* perfrig(id)atione . 92 29 *dele colon*
post vaporabis . 93 9 *l.* vectonica . 93 19 *l.* liniosum *(sic etiam*
cod.), cf. ad 92 10 . 94 4 *hic plur. ferri potuit* . 94 12 *dele*
virgulam post facies . 95 2 *fort. l.* trepidant, *cf. l. 7 tremore* .

95 28 facito cauterium *verba aliunde* (96 10) *illata* • 96 13 *malim* ut <ē>ē, cf. 84 29 • 96 25 *sufficit* aufonitrum, cf. 263 29 • 97 4 *retinendum* sinace, cf. 103 8 • 97 8 *alteria ferri potest* • 97 16 l. quod <si> • 98 1 l. *hirundi*<ni>num • 98 17 *malim* aquae qualitate • 99 18 *mensis dimidia* (*quod coni. Bue*) *mihi certum esse videtur* • 99 25 *veratrum, sicut alias, restituere debui, v. ind. spec.* • 100 16 l. *silfi vel sillis*, cf. *supra* 92 4 • 101 28 *adn. deorsum recte coni. Bue, cum Veg. ll. deiectum scripserit* • 103 6 cauterio sequens *Bue* • 104 6 *adn. corrigendum* ἐλκοῦται (*pro* ἐλκονται) ex H 10 14 et *Chironis versione* exulceratur (104 9), cf. 108 20 • 104 15 *alteria fort. tolerandum, cf. ind. verb.* • 105 5 *sq. notabilis est λέξις εἰσομένη* • 107 1 *adn.*, cf. 126 19 • — 17 *malim* haut unum, cf. *ind. verb. s. haut* • — 18 *ungulas <solidas> μώνυχας ὀπλάς* (*ad l. 16*) *v. ind. verb. s. ungula* • 108 20 *interpunge* extrema omnia, cacumina • 109 12 *sq. Cf. 178 28 sq.* • — 13 *stranguilabitur recte trad.*, cf. 112 22 178 22, 29 • — *ib. stertet cf. 178 22* • — 22 *adn. demittit etiam 74 5 legitur* • 110 1 *insertus fort. recte trad.*, cf. 111 7 223 11 et *ind. verb.* • 111 7 *insertus, v. ad. 110 1* • 111 16 *adn. transpone 'sq.' post curavimus* • 111 19 *distringito = dextringito* • 112 1 *sq. l. absimiles forunculis* • 112 9 *adn. post 'Veg' excidit colon* • 112 31 *antecessus = in antecessum* • 113 19 *malim* curatio — curanda est, maxime (= -a) ut habeat virium • 113 21 *curationibus fort. recte trad.*, cf. 38 12 • 114 19 l. *vivit* • 114 30 *litarg<ic>um* • 115 12 et 22 l. *artemisiā*, cf. 84 10 • 116 12 *adn. temporibus rectius (quam per frequenter) explicatur per interdum* • 117 19 l. *usque donec sine virgula* • 118 9 l. *ex purgatione* • 118 22 id est (i. e.) *cod.: recte; apage inde* • 118 25 l. *existimant* • 119 12 *pro ciclamini fort. leg. dicamini, cf. ind. spec. s. resina* • *ib. adn. de apocima v. ind. spec.* • 120 10 *sq. l. antepidie* • 120 17 *rectius* catarticas • 121 1 *enflagma tolerari potest, cf. alteria sim.* • 121 12 *fortasse* <h>aut ne • 121 21 *sq., cf. 138 21 sq.* • 123 17 *adn. l. 'cf. supra 222'* • 124 32 l. *de sinte<c>tico* • 125 10 *sic distingue* ducit, similiter et potus ad urinam. • 126 11 <ē>ē • 127 19 l. *hisopi* • 127 20 *aliū viridis quod satis est sine virgula* • 128 3 *num pro longiores scrib. molliores? cf. μαλακωτάτην H* • 128 31 l. *petroseli<n>um* • — *ib. argi<n>i, cf. 65 25* • 132 11 *pro circa vitales fort. leg. viscerales* • 138 21 *sq. cf. 121 21 sq.* • 142 7 *urinam emittere Bue recte, cf. 69 9* • 142 11 *ad dorsana cf. 104 15 arteria. iuxta dorsis* • 142 24 *mortua: Chiron ergo νεκρός, Veg. (stercus) κόπρος apud Apsyrum legerunt, qui re vera scripsit πτερόν, ut in cod. trad.* • 148 3 *ad stercore involvere cf. stercore obrui 88 6* • 152 3 *morborum Bue recte, cf. 237 22 demonstratio eorum morborum et curatio* • 152 9 *cf. Veg. V 14, 5* • 152 19 <pro> modo? • — 20 l. *introducito* • — 25 <pravus> ambulat? <rigidus> ambulat? • 153 20 *sq. v. ad 38 10 sq.* • 153 24 *malim* se [se] de • — 28 *dele virgulam post lumborum* • 156 13

pro erectam fort. cretam scrib.; veretrum, quod ex l. 16 *suppleveram*, manus placet. 157 9 l. scarifabis aut rectius scarificabis; ex-scarifabis ortum ex e impurum; idem l. 11 in [ex]scarificationem, cf. 193 3, 9. 157 9 *adm.* in *Vegeti* verbis l. loca pro lola. 157 27 *ba-*cillantur fort. *tolerare potui*. 160 8 *adm.* ligni cod. . 160 21 *malim* desub gamba. 160 29 *adm.* l. *ισχυαδινόν*. 166 10 *sq.* cauteriza. . loca ex aptis articulis aut nerviosis locis: *ad quae* cf. 169 16 *sq.* nunquam inuras articulum aut aliquem locum. . nec in nerviosis locis: *unde colligitur* 166 10 ex *pro extra positum esse*. 170 21 l. [cor]rupta cartilago, cf. 177 15. 171 11 *sq.* fort. sic *distinguendum* Veterina. . laborantia repentino. . solent, aliae. . demon-strant. absque. . sunt, quidquid *eqs.* . 171 20 *pro totus malim* locus, cf. 80 4. 173 2 l. pravum *pro* parvum, cf. 78 20 102 21 180 31: parvum edit *Bue*. 173 8 in erita fort. latet <melo>-trida, cf. l. 7; ad rosaceo *suppleo* oleo, cf. e. g. 174 9. 173 24 l. si <non> potueris. — 25 *pro* eicere l. traicere, cf. l. 23. — 29 *adm.* cf. 174 20. 174 13 l. superalligato. — 14 *malim* ex (pro et) vino bono. — 25 l. herbam [aut] aut herbam aut . 175 1 cornum bubalum. . in ipsum turulum *coniungenda sunt*, cf. *Veg. ll.* cornu bubulum extremum, ubi solidum est: *virgula ergo post turulum transponenda*. — 14 *adm.* *add.* cf. *Pelag.* 416. 177 4 ne praebet labium inferius: *rectius* pravel vel depravet, cf. *Veg. ll.* . 177 26 *sq.* cf. *H* 177 24 'Εάν ἀρτηρία ῥαγῇ, ἀναπνεῖ βαρὺν καὶ δέγγει καὶ βήσσει καὶ διὰ μυκτήρων φέρεται τι πνῶδες καὶ τοῖς ἐμπροσθίοις ποσὶ χαλεπὸν οἷ τε δοχεῖς πικρὰ πάλλονται καὶ οἱ κενεῶνες ἔλκονται, τὰ σκέλη ναρκῶ καὶ τρέμει, αἱ φλέβες ἰσχυρῶς ξηραὶ ἢ πλήρεις τοῦ αἵμα-τος, τὸ στόμα ἀφθὰς γέμει καὶ τῆς σαρκὸς οὐκ ἔξ τὴν χεῖρα διγγάνειν. ὁρόβους οὖν χρὴ βρέχειν ἡμέρας δύο καὶ νύκτας καὶ ἀπηθῆσαι, ὅταν διάβροχοι γένωνται. ὅταν δὲ ὡς μάλιστα ξηρὰ γένηται, κατακόφαι λεπτὰ καὶ σῆσαντα τιθέναι ἐν τῷ ποτῷ οἴνου ἡδέος μέλανος μέρη δύο καὶ ὕδατος μέρη πέντε μί-ξαντα. ἔσται γὰρ ὀγιῆς καὶ πίων ἐν ἡμέραις ἑ' βοηθοῦμενος: *Chironis contextum misere truncatum et depravatam esse ap-paret neque* 177 20 in aceto *pro facito stare potest*. 178 3 *sq.* cf. 29 26 *sq.* . 179 11 l. toto. — 18 *malim* [quod], *cum in QVOD lateat OCTO D(IES)*. — 27 *malim* donec [aut]: ex traumati- co l. 28 *ortum*. 180 29 in frictum fort. latet strictum. 181 28 l. <cludat>. 182 1 descendunt = descendunt, cf. 9 14. — 2 con-veniunt se *Veg. recte*. — 17 l. veteris, ligamentis, cf. 19 10. 184 23 l. sagitta[m] eam pantice(m) abintus. 185 2 *adm.* l. cf. p. 187 5. 186 10 unguium = ungularum, cf. 202 13. — 12 l. attritione, cf. 202 27 220 2. — 23 vasis = basibus 207 14. — 29 pulmone = pulmunculo 210 29. 187 17 [summis his rebus] *Bue*. — 19 interpositis capitulis (sc. libri) *delet Bue* (sicut l. 17) *tamquam addi-tamentum epitomatoris*. — 24 mali gran<at>i, cf. 155 18 281 14.

188 12 *l.* quoqueversus. — 17 *adn.* eicis *superfluum*. — 18 *l.* laxas. — 190 16 marmor a se citaveri[n]t *Bue*, cf. citare in *ind.* verb. — 21 cf. *ibid.* — 29 *malim* prendes eccopidem (ἐκκοπίδα). — 191 12 dele virgulam post cicatrice. — 21 sufficit tilia-ginas. — 192 5 minus te intelligis *Bue*. — 16 absungia tolerare potui, cf. 264 2 266 2. — 193 3 *malim* scarif[ic]atione, cf. *l.* 9 et *ind.* verb. — 16 *adn.* evisco forma barbara etiam apud *Plin.* *Val. invenitur*. — 194 7 sq. cf. 258 22 sq. — *ib.* pro laxaverit in *ind.* 185 22 luxu et infra 258 22 luxatum, quod praeferam. — 196 6 succutanae sufficit. — 197 3 sic distingue oleum tanquam frigidam, et. — 198 14 cerasia servandum fuit, cf. 279 20. — 199 3 *adn.* contegisse ad *l.* 3 pertinet. — 200 10 praefero adimes; 'anidem videtur esse accus. nominis in -is' *Bue*. — 11 sq. *l.* curabis, atubi (= adubi) .. cucurrerit, cf. 221 18. — 26 *malim* oclamen <i. e.> fenestellum. — 201 8 rectius fric[a]tam. — 202 3 sq. *l.* paronicia (per errorem parronicia). — 16 praefero delevare. — 204 22 *l.* ascarotico, v. *ind.* verb. — 24 retinendum ascarotica. — 205 4 num cito excrescunt? cf. 201 17. — 10 sq. cf. 29 17 sq. — 27 ex fort. retinere potui: v. *ind.* verb. s. ab et ex. — 206 11 *l.* [con]-solvito, cf. 137 13 189 9 191 23, 31 198 17 207 7 *al.* — *ib.* *l.* ascarotico. — 206 25 in trumbus terminatio Graeca (-ovs) servanda. — 28 pro coram fort. *l.* cloram, cf. 211 18. — 29 quid in per prulcum lateat, incertum: num ulcum (= ulcus)? — 208 10 *malim* excaliglat, cf. 201 1. — 19 sufficit ischemon, cf. 44 28. — 209 9 aut [de]sine aut de <ungula> sine sanguinis decursionem fieri, nam secunter *l.* 10 ut maior decursio sanguinis fiat; cf. 11 6. — 209 20 *adn.* *l.* p. 203, 8. — 25 sq.: cf. 10 26 sq. — 210 7 retinendum calcato. — 210 13 *adn.* *l.* aridae *B.* — 16 *l.* fissuris. — 211 27 fort. rectius si vendere volueris sanum, vendes. — 212 20 procedit tolerare debui; v. p. 307 s. cadere. — 213 1 *l.* [si] <nec> se vel si se <non> portabit: opus est negativa particula, nam curatio adhibetur, ut possit se portare (*l.* 20). — 4 ana: cf. 221 9. — 26 ypotauro: idem hippocentaurum 69 4. — 215 11 *l.* ascarotico. — 15 *l.* ascic[n]dito. — 216 22 rectius etiamnunc. — 217 1 nisu servandum, v. *ind.* spec. — 15 latetne supplantare insolito more pro 'minuere' usurpatum? — 217 32 relegat scriptor ad 187 26. — 218 9 <in> longum? — 30 similiter .. curatur nescio an in cod. recte cum prioribus coniuncta sint, cf. 219 15. — 219 6 fort. alterum bene delendum. — 11 *l.* ascarotico. — 22 melius delevare. — 220 23 *malim* ex qualibet causa[m], cf. *l.* 27 ab aliqua causa. — 221 18 sq. fort. caedes, usque quo .. venies, atubi (= adubi) deraseris vel .. eduxeris; cf. 200 11. — 222 20 mala = malum, sic etiam 292 17. — 223 7 *adn.* sane minus placet, nam omnino Chironi ignotum. — 26 cersonius: v. *ind.* verb. — 226 2 *l.* ascaroticum. — 4 fort. <iuxta verginalem vel veretrum> vel iuxta anum cf. 225 28. — 227 10 additum *Bue*. — 17 in ci-

beris *aliud quid latet atque uteris* . 229 3 l. creti<ati>ci .
 — 6 cretiatico *servari potest* . — 10 in utiliosius *fort. latet*
periculosius; v. l. 12 . — 14 *adn. add. adlegare 'offerre' an-*
bringen . 230 27 sq. hiberno . . solvendam: cf. 208 27—29: *ib.*
transponendum in ungulas fomentum mittimus . 231 23 *malim*
exieri(n)t, cf. 238 7 . 232 3 *pro tenuerit apparet* 239 22 *tendide-*
rit . 234 1 *adn. aurigam = admissarium* . 238 7 *latetne formam*
in fossam? . — 29 <im>mundum? . — 30 l. rigor<os>issima .
 239 9 *pro ulcus ind.* 231 32 *praebebet vulnus* . — 22 *pro tendide-*
rit ind. praebebet 232 3 *tenuerit*; cf. 120 21 . 240 1 *adn. l. proace-*
ciderit cod. . 240 8 [in] *vesicam*, cf. *H. ll. τὴν κύστιν λαβὼν*
ἐντὶθεν . 241 2 *rectius post uti virgulam ponimus* . 242 11 *quod*
= quot . *ib. adn. dele tendentes* . — 22 *adn. l. numeroso pec-*
tore Col. . — 26 *adn. per errorem* 26 *numerus ante expectanti-*
bis positus: ponendus ante teseti . 244 34 l. must<el>as, cf. l. 20
 . 246 4 *adn. post cubis supple lineam* | . 249 28 l. praesta<n>tim
 . 250 34 *rectius folium singul. ut alias* . 251 10 l. sagapeni, cf.
 254 16 . 255 9 *etiam gingib<er>is legi potest* . 256 7 *fort. inter*
manus recte trad., cf. *idem* 271 15 '*unter deiner Hand*' . — 13
pro fuscinum l. ruscinum, cf. 273 19 . 257 1 *qui = aliqui* . 258 22
cocodrilli <stercus>, v. *ind. spec.* . 259 11 *audiet fort. 'reagiert'*,
 cf. 44 12 . 261 18 sq.: cf. 119 10 sq. . 262 26 *malim amigdaleum*
 . 263 22 l. agarici, cf. 273 15 . 264 23 *in usti fort. latet silei vel*
silfi, cf. 92 4 *et ind. spec.*; *idem mendum fort. etiam* 286 6 .
 269 7 *numerus* 893 *huc pertinet ac non ad l. 10* . — 31 *sqq.*
usque ad 270 3 *redit* 280 14—17 . 270 8 *lepide servare potui*, cf.
 280 20 . — 24 *adhuc 'dazu', ut* 44 24 . 271 29 *rectius aeronale, cf.*
ind. spec.: idem 272 12 . 276 33 *adn. dya cantaridas cod.* . 277 6
ungues, ut 28 9 . 279 7 sq. *per errorem ex ante collirium repe-*
titum . 281 14 l. mali gran<at>i, cf. 155 18 187 24 . 282 19
malim nostrate, cf. l. 16 nostrati . 283 1 *adn.: adde* cf. 280 12
 . 284 4 l. herba(m) trixaginem, cf. *ind. spec.* . 286 6: cf. *ad*
 264 23 . 288 30 *frumento loticio, ut alica loticia* 73 1 . — 33
 l. *conferma, graece simpito, <in>funde.*

CLAUDII HERMERI
MULOMEDICINA CHIRONIS

EDIDIT

EUGENTIUS ODER.

LIBER I.

- 1 de extractione sanguinis 1 104^r a
2 de morbidis et pp
3 de fastidio et pp
5 4 de articulis et pp
5 de cretiaticis et pp
6 de suffusiciis pedum
7 de cretiaticis
8 de opistotonis
10 9 de laccis in cambis
10 de ustione
11 de cinesis conmisso
12 de cervicibus et *de subrenali*
13 de verruca in folliculo
15 14 de cocxa misera
15 de cocxa eiecta aut convolsa
16 de coxa fracta
17 si iumento natae fuerint lactosae in gambis
18 si iumentum gambam percussam habuerit
20 19 si quod iumentum gambam laxaverit aut articulos

3 pp = praeposito? || 6 cretiaticis = *κρετιατικοίς* i. e. *κρε-
θλασιν* habentibus || 10 lauce in cambie | cambis = gambis ||
12 cinesis = *κίνης* || 13 et asubre

- 20 si quod iumentum aquatilia habuerit in articulis
 21 si quod iumentum ab onere percussum nervos
 praeciderit
 22 si quod iumentum scaure factum fuerit
 23 si iumentum rota insecuta fuerit recenter
 24 si aquatilia fuerint in articulis aut in gambis
 25 de reumate pedum
 26 de impetigines, id est licenas
 27 de uligine quae nascuntur in pedibus
 28 de morbo renali iumentorum

5

10

104' b 2 si quid enim per ignorantiam male factum vel contrarium circa animalium corpora fuerit, emendari non potest, vincitur enim corpus anima cedente *per* periculum. prima ergo pars est medicinae causarum rationem reddere, *deinde* 15 ipsa adiutoria medicinae docere oportet, quomodo possint auxilium salubre corpori praestare propter diuturnam vitam et integritatem membrorum. quibus itaque rebus medicinae *scientia* veterinae constet *omnis*, ex quibus adiutorii atque . . corpora iumentorum malam valitudinem 20 *et* causa liberari possint, et omnem curam rationabiliter docere oportet. primum dico de sanguinis tractione.

- 3 I Firmissimum adiutorium est medicinae sanguinis detractio, verum tamen si rationabiliter et localiter fiat. licet paene in omnibus valitudinibus fieri sanguinis de- 25 tractio praecipiat, saepe tamen ignorantibus rationem per sanguinis detractorem periculum vitae fecisse contingit. non enim similiter omni aetate iumentorum vel

12 *initium operis mutilatum apparet* || 14 per *add. Wölfflin* ||
 15 *causarum* = morborum | *deinde add. W* || 18 *sq. medicina*
nescia veterinae constet nomen, ex quibus adiutorii atque
corpore iumentorum malam valitudinem causa et omnem curam
liberari possint rationabiliter: post atque suppleo fere remediis.
Paulo aliter W: constet nomine, e. qu. ad. corpora ium. mala
valitudine atque causa sqq. || 22 sagwis | detractio W, ex-
tractione index capitulorum || 23 Vegetius I 21

omni tempore, sed nec omnibus sanguinis detractio fieri praecipitur. cuius ergo tamen rationem protinus reddo.

primum de sanguine reddenda est ratio. quocunque 4
in corpore per ipsum vita constat, rursus detractus a cor-
pore sanitatem praestet. ex quacunque enim causa vali-
tudo est, in aliquam partem corporis quae pertinet, sem-
per indigestione fatigatus sanguis corrumpitur, discurrit
per omnia membra et totius corporis languorem infert.
per quem incipiet strictura et tensio nasci, per inflationem
10 venarum. quae strictura et tensio | corporis aliter laxari 104^v a
non potest, nisi per sanguinis detractioem. aliud enim
compendium nullum est nisi sanguinis detractio, per quam
universa corporis vitia et morbi abstrahi possunt. ideoque 5
praecipitur propter errorem alicuius passionis herbarum
15 tempore quodquod annis de cervice iumento sanguinem
detrudere debere, et sic in herbam mittere, ne novitas,
sanguis detractioe mixtus corrupto ex aliqua valitu-
dine, fervore suo quamcunque partem corporis interius
veratam solvat. nunc etiam negaverunt iumenta debere
20 depleri consuescere veteres [auctores] auctores nostri, ne
consuetudo deplendi omnibus annis fiat. quotiens enim 6
in consuetudine aliquo tempore detractio sanguinis de-
tracta non fuerit, statim valitudo et morbos intra cor-
pora fieri dixerunt. hanc ergo consuetudinem non faciendi
25 recte observabimus et circa maiores aetates semper facere.
quemcunque tamen depleri oporteat, sic observandum
erit, ut recte fiat. antepriedie disponendus erit, ut minus
cibetur, ut possit per diastimam compositio corpori esse,
non turbolento per indigestionem. statues iumentum in

1 hominibus: corr. *Morgenstern* || 2 tamen: iam *Bücheler* ||
3 quodcunque || 6 est *addidi* || 7 decurrit || 8 languorem ||
10 qua || 15 quodquod annis: quotannis *Veg.* || 16, si: corr.
Veg. || 17 detractationi: sanguis *nominativus aut explicativus*
aut absolutus B | emixtus: veteri corruptoque sanguis novus
admixtus *Veg.* || 19 hinc etiam *W* || 20 nec || 26 quemcunque:
sc. equum || 28 composito corpore *Veg.* || 29 sq. in solo autem
aequali *Veg.*

aequali, cervicem illius loro cinges, quod lorum strictius teneatur super scapulas ab aliquo, ut possit vena clarius
 7 eminere. huc lorum deductum inferius quam mediam cervicem, medio enim in loco cervicis vel inferius duobus palmis quam bifurcio, qui est ad gulam positum in lateribus faucium, sicut dixi, inferius vena sagitta pungi debet. sic antequam percutias, spongiola cum aqua deducis post pilum, ut possit clarius eminere. pollicem inferius quam lorum deprimis, ut vena superius extumidior fiat et non
 8 ludat, et sic acutatam sagittam exigis. [hinc quae sit 10 idem ratio, quod sanguis detractus quibusdam causis unctio-
 104vb nibus mixtus vel mero vel aceto | et oleo rursum eandem causam liniri praecipitur. ali vero sanguine mixtum dixerunt ideo causis imponi propter collesin medicamentorum. hoc autem proprium non est. multis enim generibus col- 15 lesin medicamentorum aliter fieri potest. detractus autem sanguis propter quamecunque parte inbecillitate vel dolore suo corpori imposito ut remedium antipathiae prodest suo corpori omnemque inbecillitatem et dolorem tollit. nam sui corporis consuetudine praestet sanitatem adhaerens cor- 20
 9 pori sanguis et exugit vitium.] ne hoc plus quam tribulum exegeris, ne gulam aut gurgulionem rumpas. hoc enim passum vitae periculum contingere solet. percussa vena dabis fenum vel ferraginem viridem, ut possit manducando per motum maxillarum per venam melius accon- 25 tidiare. facies decursionem sanguinis, quantum tibi satis fuerit, prout magnitudinem corporis videris.

1 *infra* 564 || 2 venas || 3 locum || 5 gylan || 6 venas agita ||
 7 sic: set *B* | deluis *W*, deterges *Veg.* || 9 locum || 10 eludat *Veg.*, cludat *W* | adcutatam | hinc *sqq.* usque ad vitium l. 21 *iniuria huc delata*, cf. *Veg. I* 22, 9 | neque sit item *B* || 13 a libero sag¹² || 14 colles in: = *κόλλησιν* || 15 collectis || 18 aut hi pathie: *corr. B* || 19 *sq. supplevi* tollit et praest: constat enim naturali quadam ratione . . ipsum sanguinem, cum superfus est, languentibus membris praestare medicinam vitiumque siccare *Veg.* || 21 sag¹² | et *addidi* | tribulum = triobolum; *an* = *τοίβολος* i. e. acus ferrea freni? || 23 passur: factum *Veg.* || 24 ferraginem: = farraginem || 25 acottidiare

cum bene ambulantes spurcitas sanguinis videris et 10
 coeperit rubidior esse sanguis, statim iumentum tollis a
 cibo. statues non minus horis duabus, ut recomponat se
 corpus. in placa pittacium ponere curabis. alii quidem
 5 vero et creta utuntur. postmodum mollia dabis et ad-
 aquabis. deinde loco tenebroso et calido statues et ferra-
 ginem subicies, quam die et nocte dabis manducare per
 dies numero septem. medio cubet, aquam ostendis, ne
 bibere velit. haec ita ferrago melior erit, si ex tritico
 10 detur. si non habueris, ordeaciam dabis. quam dicunt 11
 utiliore esse, si ad mare seminata fuerit, propterea quod
 facilius ventrem solvit et humores deducat. quare prae-
 cipitur clerocoelcis, hoc est qui non solvuntur. vitrium
 tusum ferragini aspergis, ut possit spurcitas corporis per
 15 solutionem ventris expurgari. quare ferrago datus, post-
 modum incipiet innovato sanguine bene valere.

dein|de post numerum certum dierum producimus eos 105^a.
 ad solem et sanguinem eis detrahimus de palato, hoc est
 despumabimus tertio gradu dentibus caninis, ut possit
 20 lingua subpremere; propter fluxum sanguinis et suspendis
 altius. ideoque dispumamus post depletionem propter 12
 spurcitiā herbae eundem palatum. inflabitur ergo non
 dispumatus, quibus consuetudo deplendi causa [non] est.
 ipso die mollia dabis et mollibus cibariis uti debebunt.
 25 ex alio die deinde per singulos bilibres singulis diebus
 adiectos perducemus eos ad certum pristinum modum
 [quo certum]. quo tempore tamen et herbam viridem
 interdum dabimus propter desiderium, tamdiu quanto
 tempore herba viridis fuerit.

1 vene | spurcitas || 4 placa = plaga | pttacium || 8 scutet
 vel stutet *cod.*: stet et *B*, statues *W* | ne = si forte; aquam
 offeres, ut si voluerit, bibat *Veg.* || 9 *sq.* tricti codetur, *sed* tritico
superacr. a pr. m. || 10 ordeacium || 13 clerocoelcis: = *σκληροκοιλίαις* |
 nitrium *B* || 14 ferragium | spurcitas || 16 vene || 20 lingua ||
 22 herba: herbarum de palato *W* | non *huc traxi* || 24 dabis ad-
didit, cf. supra l. 5; mollissimis cibariis utantur et fufure *Veg.* ||
 26 adiectis || 27 *ditto graphiam delevi*: consuetum *W*, ad con-
 suetudinem *Veg.*

- 13 cum venerint ad certum modum cibariae, hoc est post dies numero quinque, paulatim promovere cottidianis diebus per dies similiter numero quinque, ita ut adiectione [per] singula [dies] milia passus similiter per singulos dies itineri promovendum facias, ne subitatio longi itineris corpora eorum incommodat. post hanc ergo promotionem lavabimus eos ad mare. diligenter curabimus tergere, ne aliqua pars humoris perfrictionem eis inferat. mero et oleo perungere et perfricare eos oportet, ut corpora eorum thermasiam passa a perfrictione corroborentur. 10
- 14 post hanc corroborationem post dies alios decem cursui et labori committuntur. quadrigarios equos tamen a die dispumationis numquam minus quam XL° die cursui et labori committamus.

castratos autem numquam deplere debemus herba. [causa 15 haec est legitimum mittere] contingit enim eis evirari. hoc enim auctores praecipunt, quod et nos utique intelligere debemus, iam enim partem virium cum testibus amiserunt.

- 15 similiter et asino sanguis detrahi numquam debet de matrice. est enim corpus inhabile et exiguo sanguine natus. unde et hoc animal minus bibet et non facile sitit per gracilitatem venarum.

105^b similiter et in equos | admissarios observabimus, ne in legitima mittantur. partes enim virium sanguinis in coitum digerunt. sed si tamen ab admissura desinuerint, nisi quod- 25 quod annis depleantur herbarum tempore, ad caecitatem pervenient. illa enim furia, quam consueverunt per coitum digerere, in oculis eorum redundat et sic caeci fiunt.

- 16 II Plenius hanc rationem docere oportet: propter compendium legentis demonstrare, quaeque validudo vel 30

2 promovere = promoveto || 3 ut B: sit || 4 per et dies del. B tamquam dittographiam || 5 corporeorum || 7 <et> tergere W || 15 Veg. I 23 | herba = propter spurcitiam herbae (supra p. 7, 22) vel = herbarum tempore (infra l. 26) || 15sq. causa — mittere spuria cf. l. 23; librarius ipse lineolis inclusit || 16 ei se iurari: enervari Veg. || 23 admissarios || 25 amissu radix invenerit: corr. W || 27 furie || 29 Veg. I 25 | oportet <et> W || 30 quaque

morbi, et ex quibus locis sanguis emitti debeat. morbidis et quibuscunque totum corpus causa similiter aliqua possiderit, de matrice sanguis detrahi debet, sicut superius demonstravi. cephalargicis et tentinaris praecipitur, ut
 5 de auricularum venis sanguis detrahatur. verum tamen melius est, ut de temporibus, quae sunt dextra sinistra ad latus oculorum sub cavatura temporum tribus digitis ab oculo interpositis inferius quam hos. suo enim tem- 17
 porum ibi vena posita bifurcio. similiter de ipsis venis
 10 dextra sinistra mitti debet et his, qui infra scripti sunt: apioso, insano, cardiaco, caduco, frenetico, distentiosis, sideraticio, rabioso. suffusiones oculorum et vitia, quae accedunt, mitigantur per inferiores venas sub oculis po-
 sitas, quae descendunt ab angulis interioribus oculorum
 15 quatuor digitis inferius quam oculos. ibi eis venae flobotomo intercaeduntur.

III Quibus fastidium erit aut faucium causa vel 18
 arteriorum tumor vel oneratio capitis, de palato sanguis detrahi debet. quibus pulmo in causis erit et iocur
 20 aut haec ei vicina, de pectore sanguinis detractorem fieri desiderant. quae venae positae sunt dextra sinistra foris quam musculos pectoris, supra brachiola iunguntur, quo loco flexuram admittit pectus plicandi. de ipsis locis 19
 venarum sanguis a pectus detrahatur de sagitta, sicut de
 25 temporibus. | quibus armora in causis erunt et cretiaticis, 105^v a
 de brachiolis sanguis detrahatur. quae venae positae sunt in brachiolis dextra sinistra abinterius, ubi centriae brachiolares sunt, positae sex digitis superius quam genu,
 III vel II digitis inferius quam centrias. haec venae

4 tentinaris: distentis Veg. | aut: corr. B, autem Veg. ||
 6 timporibus || 7 cabatura timporum || 9 in furcio || 10 quae ||
 11 ante insano et post caduco linea recta, cf. ad p. 8, 15 ||
 distencionis || 13 sub Veg.: ab || 15 qua|molculo sibi: sic, cf.
 ad l. 11 | flobotomo = φλεβοτόμος || 16 interceduntur || 17 Veg.
 I 25, 3 || 19 sq. et occurrat hec enim vicia: corr. Veg. || 21 quae
 bene posita || 25 témporibus sic | armora: armi Veg. | cretiaticis ||
 26 bene || 28 positae = interpositis | ex: corr. Veg. | genu add.
 Veg. || 29 inferius add. Veg. | hee

sagitta perducī debet, sed caute, ut medias venas ferias propter nervos, sunt enim haec venae nervis commixtae.

- 20 IV Quibus articuli in causis erunt, vel si articulum exemerit vel intorserit, aut si aquatilia in articulis habuerit, vel quidquid simile in articulis contigerit, desub cirru 5 sanguis detrahi debet. quae venae positae sunt inferius quam articulos intro foras suffraginem tegentes. in ipsa gracilitate inferius articuli tribus digitis superius a corona, inferius tribus digitis quam cirru suffraginis. ibi haec venae sagitta percutiuntur, sed et ipsa loca sollicitate valde 10 percuti debent. et haec venae coniunctae sunt nervis articularum.

- 21 V Cretiatico melius de coronis sanguine detrahitur. vel si basem moverit aut duritias citare coeperit, de coronis ei sanguis emittitur, vel etiam nunc de geminis. quae 15 venae non apparent, non enim eminent, sicut in superioribus. sunt enim venae positae intro foras in corona supra ipsa ungula a geminas quatuor digitis positae; qua intro qua foras simili modo positae sunt. haec venae pulso inveniuntur vel colliguntur pollice subtiliter de- 20 presso. pulsus colligitur, sagitta percutiuntur. in geminis similiter ad ipsam divisuram geminarum pollicem mensurato, ibi et vena posita erit. simili modo sicut in corona collecta sagitta percutiatur. omnes haec venae in

105^v b pedibus post sanguinis emissionem fasciola constringuntur. | 25

- 22 VI Quibuscunque iumentis suffusio in pedibus per vetustatem ungulas extrusicias habuerit vel bases tam longi temporis clodiginem habebunt, stremma facienda erit, sicut infra demonstro. componis ungulam prope vivum et adlides eam, cui et stremmam facies. cui alli- 30 gabis lino suffraginem ita, ut constringantur venae. et totum solum ungulae in circuitu, quidquid ungula con-

1 percuti *Veg.*: quod praefero, cf. l. 11 || 2 hee || 3 *Veg.* I 25,6 || 7 articulo || 10 sagitte || 11 percutti || 13 sangwī || 14 duritia scitare || 18 positae = interpositis, cf. p. 9, 28 || 19 quam: qua — qua = et — et B || 21 geminus || 22 geminorum | insinuato W || 24 hee || 26 *Veg.* I 26 || 27 uasē || 28 strema

- tegit, scalpello circumgyrabis, ut separet solum a cornu
ungulae, ita ut ad vivum adaperias, et circumcisorium
subicies a media ungula inter unguem et solum. quae 23
scalpello separasti, ita subpremes, ut solum se ab ungula
5 levet. cum bene elimpidaveris, statim solves linum, quod
in suffraginem ligaveris: sine sanguinis decursione fieri.
ex quo a calcaneo invenies venas fluere. quod sale
suffricabis, postmodum aceto et oleo, et linteolis calcia-
turam bene facies, diligenter fasciabis, curcuba calciare
10 curabis. huiusmodi autem cura numquam nisi per sin-
gulos pedes curabis propter ferburam. cum coeperint in
illo pede fortius calcare, qui curatus est, tunc elidere et
simili modo alterum pedem curabis. quo vulnere inter
alterius curabis. sic sanum fiet.
- 15 VII Quibuscunque cretiatio in pedibus, sicut supra 24
dixi, permanserit, et instremmare eum volueris, semis-
sabis eum hoc modo. compones ungulam ad pressum,
sicut superius dixi, et contra vena ab interiori parte ab
ungula semisse tollis, aperies contra venam ad vivum, ut
20 possit sanguis acontidiare de ungula. simili modo curabis,
sicut superius dixi. observabis, ut simili modo singulos
pedes cures, ut possit se portare. hi plane | semissantur, 106ra
non eliduntur.

- VIII Opistotonis et qui morbo subrenali prensi fuerint 25
25 vel vulsicis et his, quibus venter facile dolet, de coda
sanguis mittitur, melius autem de visceribus propter
eiusmodi causae sanguis detrahatur. de coda cui autem
detrahere volueris, sic facies. erige codam ad lumbos
versus et resupinabis quatuor digitis ab ano positus, ubi
30 pilus non est. bates de tabella aliqua belle ponderosa
diu, usque quo vena se demonstret et in media divisura

2 ad Veg.: a || 5 elimpidaverit || 7 quae | adcanco: de cal-
canco Veg. || 8 calcaturam || 9 curcuba: sparteia Veg. || 11 fer-
buram = fervorem || 15 Veg. *ibidem* | cretiatici || 16 instremmare ||
17 adpressum <vivum> W || 24 Veg. I 27 || 25 vulsicis =
vulsis || 26 aut || 27 aut || 30 bates = battues | velle:
corr. W

codae, sicut supra, IIII digitis longe ab anu sagitta percuties. si bene percusseris, acontidiabit vena. post decursionem fasciola alligabis. de visceribus cum mittere voles aut de inguina, dextra sinistra in singula femora eminentes venas medio femore sagitta percutiuntur, sicut in brachiolis. 5 post decursionem sanguinis cretam imponis.

- 26 IX Si laccae in cambis fuerint aut aliqui dolor coxae vel gambae, sub gambas sanguis detrahitur. sunt enim venae a visceribus descendentes, pertranseunt per latera gambae, ab interiori parte descendunt inferius quam gamba. supra 10 crus ab interiori parte percutiuntur traverse securi, celae vel flebotomo. post decursionem fasciatur. inferiores autem partes pedum, quascunque causas habuerint, simili modo sanguinis detractionem in eis facies, sicut in prioribus demonstravi. 15

- 27 X De ustione. in comparatione duarum valitudinum nihil dubium est ustionem tantummodo praestare posse partibus suis, si cui sanguinis detractio suis partibus praestat. sunt autem haec duo adiutoria principia similia similibus valetudinibus comparata, a quibus nun- 20 quam discedi potest. per sanguinis detractionem omnem stricturam causarum laxari manifestum est vel quaedam constringi. nunc etiam similiter omnis laxatio passionis 106* b ustione constringitur vel quorundam conligatio solvitur. |

- 28 non modica quaestio est intelligendi, qua ratione haec 25 adiutoria, cum sint separata, utrimque facere possint. dicere sic incipiam. sanguinis detractio solummodo propter stricturam causarum laxandam fieri praecipitur. nunc etiam parabo et monstro. *cretiatici*, vulsici, morbidi, nefritici quando laxant valitudine, pati videntur in crura 30 eorum. sanguinis emissio primum locum habet. haec ergo quaestio similis et in ustionem invenitur, cuius

1 agita || 2 percusserit acontidiavit || 3 committere || 4 iguina | femore || 7 Veg. I 27, 4 | latte in campis || 11 celle: corr. B, caute vel caudae Veg. || 16 usione | valitudinum || 19 ad intoria: corr. B | pñci: principalia? || 22 scripturam: corr. M || 29 et eici.

quaestionis rationem demonstrare oportet. eiusmodi autem 29
 valitudo laxa, sicut superius dixi, cui praecipitur sanguinis
 detractio fieri, epiploce dicitur: causa, in qua duorum
 valitudinum praemixtio invenitur, ut per nimiam strictu-
 ram rigoris beneficio corruptio sanguinis accedat. ex qua
 corruptione necesse habent nervi infestare, unde totius
 corporis spasmus nascitur. solet colligatio vel contractio
 nervorum fieri. quae corruptio sanguinis, si abundare 30
 coeperit, in quacunque parte corporis se derivaverit, eas
 10 partes habeat necesse est vel corrumpat, ubi et morbidi
 fiunt. ex qua alienatione soluti nervi sine viribus san-
 guinis laxiores fiunt. eiusmodi autem causa epiploce
 dicitur, cum sit *†*uaque laxa. in qua causa curanda
 duplex adiutorium erit, quandoquidem, cum sit laxa,
 15 stringere eam oportet. prior est autem in eadem causa 31
 sanguinis detractio, per quam laxationem omnis corruptio
 illa, quae fuerit in corpore, abstracta, corroboratio poterit
 nervorum fieri. sit tamen cura plenius rationabiliter,
 quae adhibetur post detractioem sanguinis. debet enim
 20 quicunque et percurandi rationem scire. in eiusmodi enim
 causa praemixta quaecunque valitudo ex duabus dominetur.
 illam percurare oportet sua ratione. quae tamen laxatio,
 si cura minus profecerit, ustione cauteris facta constrin-
 gitur. quid ergo ustio praestare possit, demonstrabo. 32
 25 multis enim generibus auxilia virium suarum conferet
 muto animali veterino, quae genera quasi medicorum
 remedia hominibus adhibere possint. multas etiam causas
 aestimo per compendium etiam nunc ad therapeutas potius | 106^v a
 se sanare, cum sit quidem tanta vis, quae sufferri non
 30 possit nisi a muto animali. ideoque utique separata
 invenitur in medicina iumentorum frequenter adhiberi.
 praestat enim haec: laxa stringit, inflata tenuat, umecta 33
 exiccat, colligata solvit, carcinomata praecidet, veteres

10 habent || 13 utraque? valitudine *M* || 15 aut || 18 si ||
 26 multo | generi: *corr. B* || 27 omnibus: *corr. B* | etiam:
 tamen *B* || 28 compedium | terrapentas: = *θεραπευτὰς* || 32 in
 plata tenuatum et exiccat: *corr. Veg. I 28, 2* || 33 cardunomata

- dolores auferet, alienatas partes ex qualibet causa in suo statu revocat, supracrescentia aliqua extra naturam sublata non patitur crescere, multa etiam nunc et confirmat. haec omnia inesse vitia . . . quomodo quis credat ignem curare posse, dabitur exemplum: quomodo fieri possit, ut quae restringit et alligat, rursum solvat. curatur causa cauteris candentibus, quorum praeruptio capulis facta cutem praerumpat: nec plus enim in paupero loco, verum altius urit duritias, interdum et cancellat in divisiones, picturae
- 34 similes pinnis urendo formantur. ex qua ratione vitium concutitur, id est maturatur. ex quibus foraminibus ustionum caloris beneficio dissolutum vitium exundat per humorem, vel nunc vitium nervorum vapuratur calore permotum ustionis. altius enim si penetraveris urendo, plus contrahis; si minus, iterum si feceris, excalefacis. ex qua vulnera ustionis dissoluta, per saniem aufertur
- 35 causa et dolor. quarum cicatrices claudere cum coeperint, plus stringunt firmioremque locum faciunt et insolubilem cutem. haec ergo ratio intelligitur posse stringere, adligare, confirmare, excalefacere. quae sunt ergo, quae vel solvi vel laxari debeant duritiam? marmora, aquatilia, elomata, ossillaginis. haec sunt vitia, quae supra comisuras extra naturales formationes corporis nata excrescunt. quae cum creverint, incommodando perdurant et alligando impediunt ergo gressum ambulationis per colligationem
- 36 commissurarum. haec ergo causa solvitur. vitia emendabuntur per puncta supra noda excrescentia, ita ut ipsae duritiae cauteriis penetrentur [pro modo altitiae], et circumvallatum per circuitum punctis pro modo altitiae. illa enim ustio incipit perrumpendo dissolvere | nodos et laxari duritias. consumit enim vitium et nascentium et imminentium vitiorum semina, radices urendo extinguendo
- 106^v b

1 auferret || 2 sublatam || 4 in lacuna suppleo praecipiuntur quae ita curari debeant || 9 urit suppl. B || 11 concutitur: concoquitur melius Veg. || 12 coloris beneficium || 18 firmorem quae || 22 ylomata: = ὑλόμενα i. e. ἥλοι || 26 vitio || 27 per addidi || 32 extinguendo

- tollit. similiter et ossilaginem urendo auferet. omnis **37**
 ergo compago colligationis corrupta solvitur, cuius et
 dolor per saniam ludendo aufertur. quare solvitur, id
 est laxatur [XI] cinesis commissurarum, et incipiet
 5 rectius ambulare et agilius. verum est ergo et ustionem
 dissolvere posse. adeo veteres auctores exemplum demon-
 strant, qui praecipunt fracturam nunquam debere uri.
 usta enim dicunt solvi ea connodatione fracturae. observa-
 bimus ergo fracturam nunquam urere.
- 10 XII Qua ratione singula vitia inuri debent, primum **38**
 demonstro. ustio autem a capite debet fieri a. cervice
 pro virgas longas secus scapulas, puncta inter virgas us-
 que ad lumbos. caput enim principale est inter omnia
 membra corporis. quod cum non continetur a morbo,
 15 nullum periculum patitur iumentum. similiter et posteri-
 ora loca oportebit inuri. *rieni* enim se morbus abstrahit,
 qui adpellatur nefrites, latine subrenalis. nefrites erit
 hic, qui signa haec adfert. protrahit posteriores pedes
 et strepitum de interioribus reddet, et cum prodire incipit,
 20 impingit se de pariete in parietem. et hunc inurimus **39**
 per totos lumbos usque ad vertebulum lumborum, et
 vesicae puncta recta non plus 24 alternis dorsis digitos tres,
 ordines tres facientes, ab aliis alio distantes, in altitudinem
 digitis tribus. et ipsa vitia, quae uri debent, parapres-
 25 mata appellantur. quae fiunt in concava articulorum,
 quas melcerides appellant. et haec ipsa adures, si mol-
 liora et nova. cum induruerit . . . haec rationi non plus
 altitudinem eorum, ideoque ipsa loca exilia sunt et gra-

3 eluendo B || 11 a capite vel ad caput B: accipiet ||
 12 virga || 16 *rieni suppl. Lommatzsch* | morbos || 17 —
 p. 16, 20 *redeunt infra 464—466, quae melius aetatem tulerunt, cf. Veg. I 8* || 21 totos | vertebulum = vertebrae || 22 a la-
 ternis dorsis: *corr. infra* || 23 in altitudinem: latitudine *infra* ||
 25 in *addidi*: in concavis *infra* | articulorum: testiculorum
infra || 26 melliceridas *infra* | hoc || 27 exciderunt hae duae
 lineae, cf. *infra 466*: cum induraverint et veteruerint, in totum
 non sunt tangenda. nam plantas et genua urentes hanc ratio-
 nem || 28 ideo quia *infra*

- 40 cilia et nervosa. cum quando enim iumentum ex via aut ex *sarcina* ductionis laboraverit, naturale habens tenue corium, dum in quod maxime frequenter facit offensus, dolorem accipiet. et inde in *clodiginem* per aliquod tempus . . .
- 107^a a et per negligentiam increseat lapsus|que ceciderit. in eo ⁵ offendat os. *rarum* quoque intervallum fiat eodem, et plantae laborant ex labore viarum, ut ex *sarcinae* ductione. inde enim contingit dolorem fieri. qui sunt in plantis
- 41 nervi laborant, passi protinus intumescunt. maxime eis contingit, qui propensoribus et laxae aetatis sunt. in ¹⁰ quibus magis ustionem maxime fieri non debet. quibus huius morbi vitium se profundit in plantis, quae parapresmata appellantur, aut quod vitio facto in genuis, non debebit uri. similiter quae sunt in *concavis articulorum*, *inuri non debent*. contingit enim contractionem ¹⁵ fieri. *quod peccant facientes*. non enim potest deducere, sed fit claudus, si ustus fuerit.
- 42 farcimina. sunt autem per se vitia in corpore similia furunculis, quae collectione foris faciunt, quae rumpunt. *sed et haec non debent uri*. ²⁰
- XIII Si cui iumento in ipso folliculo verrucae natae fuerint vel quoquo loco in corpore, sic curabis. primo lino ipsam verrugam ligabis, deinde causticum crudum imponis vel ferramento praecidis, cauterio adures. sic sanum fiet. ²⁵
- 43 XIV Si quod iumentum coxa misera habuerit, sic curato. sanguinem mittito a visceribus, excipito in vaso,

2 arenio || 3 offensum *infra* || 4 dodiginem parali quod | *num supplendum* incidat? et in<ci>det B | inde claudicat per aliquod temporis et per negligentiam crescat aut lapsus ceciderit *infra* || 5 lapsus quae: <aut> lapsus [quae] B || 6 *rarum infra*: suorum | *fortasse pro os scribendum est ossum vel ossu, cum infra legatur os (sic), quod vulgo omnes significat* | intervallum faciat *infra* || 7 ut: aut *infra* || 10 propensoribus: sc. plantis || 14 sq. in — debent *supplet infra* 468 || 15 contractionem *infra*: contra rationem || 16 quod peccant facientes *indidem* || 17 etiam haec truncata sunt, cf. *infra* || 20 *prompsi ex* 468 || 21 *infra* 682 et Veg. V 16 || 26 Veg. V 17

commiscito sulfur, nitrium, feclam, *basas lauri*. adversus pilum perfricabis per triduum, aquam vervenaciam uteris ter in die per dies VI. quotiens calciabis illum pedem, qui sanus est, soliam ferream suppones et turminem.
 5 Nam ideo supponitur, ut illam partem, quae misera est, ungulam planam possit ponere. in quam sincerismam, quae s. s. est, uteris. si sol fuerit, perungues et perfrigas ne 44 minus quam hora. si hoc non proficerit, contra coxae commissuram 4^{or} foraminibus cutem pertundes et pannos
 10 ex aceto et oleo per cutem traicies. hoc per triduo traumatico linitos pannos per dies numero IX per ea foramina traicies. interdum curabis, ut calda verbenacia ante cura uteris et sic lemniscos subicies. XL° quoque die lemniscos educere curabis et incretas locum, ut cutis
 15 ad pulpas adhaerere possit. cum cicatrices cluserint, causticum imponis. sanum fiet. | 107^b

XV Iumentum coxam si eiecerit aut convolserit, sic 45 curato. deducito coxa tanquam armum, sicut superius. haec curationes simili ratione curantur.

20 XVI Si quod iumentum coxam fregerit aut acrocolesia aut supragambam, de his partibus, quoquo loco fractura fregerit, curari scias non posse, quia alligatura capere non potest.

XVII Si iumento natae fuerint lactosae in cambis, 46 haec signa erunt. dextra sinistra quomodo vessicas *cutis* ostendet. sic curabis, sicut flemina in genuis, sicut supra est. aliam curationem sic adhibes. lentem, quae supra aqua nascitur, colligito, contundito et ab axungia vetere

1 uacalari: *corr. Veg.* || 2 utris || 3 adciabis: fasciabis? | clauco (clavo *B*) ferreo vel si defuerit sparteae calceabis, cui rotulam ligneam subicies et addita fasciola diligentissime colligabis *Veg.* || 4 soliam = soleam | turminem: tomiceam *L* || 7 s. s. *addidi* | perfregas || 8 nimis || 9 pertendes: *corr. Veg.* || 10 ex *Veg.* et || 13 undecimo *Veg.* || 15 eluserint: clauserint *Veg.* || 17 *Veg. V 17, 4 et infra 692* || 20 *Veg. V 19 fin. et III 47, 1* || acrocole fiat || 21 pastibus || 24 *Veg. V 18* | lactosae = laccae || 25 vis siccas sic ostendet: ad similitudinem vesicae inflabitur cutis *Veg.* || 26 si: *corr. B* | femina

[et] alligato, lasar et acetum admisceto et cambam alligato et diligenter cura.

- 47 XVIII Si iumentum cambam percussam habuerit et tumorem concitaverit, sic curabis. cretam Cimoleam et rubricam ex aceto macerabis et cambam oblinito. si quod iumentum cambosum factum fuerit, sic recens est eius remedium. sanguinem emittito de tibia, continuo lanam succidam ligabis circum cambam. cave ne eam fomentes. talis enim curatio sic curatur. cave ne illam cauteries. malagma *uteris* cruda, quae infra scripta est. 10 tertio quoque die solvis. cum tibi videbitur ambulatio recta esse, causticum induces. sanum fiet.

- 48 XIX Si quod iumentum cambia laxaverit aut articulos, non alias curabis, sicut superius est. si quod iumentum *aquatilia* habuerit infra cambam, quae fregerit, sic cu- 15 rabis, quemadmodum in prioribus demonstravi.

XX Si quod iumentum *aquatilia* habuerit in articulis, haec remedia erunt. feclam conspargito et salem dimidiam et lanam succidam ex aceto alligato, tertio die solvito et calda foveto. curato ex melle coctam farinam 20 ordeaceam et lini semen contundito *et fenugraecum*, omnia in vaso coquito, bis in die fumentato et malagma cruda alligato.

- 49 XXI Si quod iumentum ab onere percussum nervos praeciderit, simili ratione curabis, sicut in prioribus pe- 25 dibus demonstravi.

107^a XXII Si quod iumentum scaurum factum fuerit, sic curabis, quemadmodum supra scriptum est et docui. scias tamen posteriores pedes facilius curari posse, non priores.

XXIII Si iumentum rota insecuta fuerit, recens lana 30 succida imposito ex aceto et oleo, alligato per triduo, postero die ficum duplicem et nitrium conterito, una

1 levigato *B* || 3 *Veg. V 18 fin.* || 5 lubricam || 7 *Veg. V 19* || 9 in tali curatione contrarium est *Veg.* || 10 veteris || 15 *ilia* || 17 *infra 607; Veg. III 49, 2* || 21 et *addidi* || 24 omere: vomere *L* || 25 pedibus *dativus, an de pedibus?* || 30 *Veg. V 20* | insecta *L*

permixto et imposito, tertio die solvito et renovato. si nihil profecerit, malagma ex *tetrafarmacum* imposito per triduum. si nihil profecerit, imposito malagma *meliacinum* eodem modo, usque dum sanum fiat.

5 XXIV Si aquatilia fuerint in *articulis* aut in *cambis*. 50
 quae minime ferro frigido tetigeris. est enim periculum, ne abundantia humoris pereat iumentum. sed uteris scarificatione et sanguinis detractioe, lanis calidissimis, aceto quam optimo, sale tusum et oleum *vel* axungia per dies V, deinde *ligamentis*, ut superius praeceptum [est] habes. deinde uteris *liparam* *ibisco*, [habes] *genestam* ex axungia saepe contusa. *genesta* et malagma cruda si minus est, ut superius habes praeceptum. si ea curatione non fuerit explicata, utere caustico ferventissimo, quod habeat ustionem genus. si minus, urito, ut profuerit quis locus; usta, sicut superius habes, curato.

XXV Si reuma pedum *habent*. reumatici autem pedes 51
 aut ventosi nunquam tangendi sunt ferro, ampliabit enim in eis derivatio et maior est in pedibus inflatio. sed in novitate magis urenda sunt haec vitia et super venas propter adustionem horum vitiorum. haec enim causa in totum auferri non potest. quibus et venae intercidendae et travertendae erunt. hoc quidem sine repromissione sinceritatis censeo.

XXVI De impetigine, id est *licenas*. *impetigo*, quae 52
 nascitur plerumque magis in pedibus *articulorum* locis necessariis. est enim genus vulneris, qui sibi nascantur locis commissuralibus vel media *camba* *incontra* vel post genu super nervos vel *incontra* supra coronam in base. quod fit vulnus *ragadio* simile, quod | difficiliter sanatur, 107^v b

1 permixto = permisceto || 2 extra farmacem || 3 iliacen: corr. Veg. || 5 Veg. III 49 | auriculis: corr. Veg. || 8 scarificatione || 9 qua | vel add. Veg. || 10 vibamentis: conliganda sunt Veg. | est: del. B || 13 <urito>, ut? || 17 Veg. III 50 | habent post pedes collocatum || 18 ampliavit || 19 maiore: suppl. B || 25 Veg. III 51 | lyncenas: = λειχῆνας || 26 asinorum: corr. Veg. || 29 vase || 30 i. e. ῥαγὰδι

quod inde aeternam vocant. hoc autem vulnus est discolum. impetigo quod appellatur. quod curatur stalticis rebus vel stipticis vel ustione non sine alligatura et malagmatibus catuloticis. hac ratione curatae impetigines sanae fieri possunt.

- 53 XXVII De uliginis, quae nascuntur in pedibus, cruribus et pectore unguinibusque, quod quidam et dulcides vocant. quod nascitur non absimile scabie. quod cum coeperit pedibus se id vitium diffundere, exulcerat totos pedes et leprosos facit cum quadam aspredine ex nimia prurigine. ex qua re sibi iumenta pedes corrodant vel alternis pedibus se sibi confricando vulnerent.
- 54 quod est genus reumae suffusionis, quod vitium acres humores inferent. quod curatur per detractionem sanguinis et [in] medicamentis metasincriticis et purgatione ex cucumeris silvaticae radice et nitrio. medicamenta autem ad huiusmodi curam in dinamidiis demonstrantur. ex qua re curatum iumentum sanum fieri potest.
- 55 XXVIII Si iumentum morbum renalem temptaverit, sic eum intelliges. pedes interiores subtrahet. sanguinem ei de inguina detrahes et ipsum sanguinem sale et oleo permisces et renes eius perunges. et potionabis eum sic. herbam heliotrophiam d. I, euforbium d. I, piperis grana IX, manna turis d. I, per triduo dabis ex loteo virginis per triduum eminas singulas. sic sanum fiet.

LIBER II.

56

- 1 de capitis fractura
- 2 de auricula radice
- 3 de auriculae radice

1 indodeternam | i. e. δύσκολον = δυσούλκρον, cf. catuloticis 1. 4 || 2 stalticis || 6 Veg. III 52 || 7 inguinibus quae | quidem || 8 absimiles || 11 pruriginem || 15 in del. L | meta esincriticis || 16 salvaticae | medicamento || 17 in dinamidiis: infra 814? || 20 interiores: posteriores infra 479 || 21 inguina || 23 heliotrophiam || 24 loteo = lotio || 25 subscriptum Chironis Centauri liber primus explicit Incipit liber 2us

4 de triciasi oculorum	108 ^r a
5 de suffusione oculi	
6 de platocoriasin	
7 de lunatico oculo	
8 de stafyloma oculi	
9 de myiocefalio in oculo	
10 de unguine oculi	
11 de incomatio in oculo	
12 de centro oculi	
13 de strumis	
14 de glandulis	
15 de pullaribus	
16 de fistula maxillae	
17 de fistula	
18 de oncomate	
19 de bubonacio	
20 de suffusione	
21 de venulis	
22 de marmore in genibus	
23 de mallonibus in genibus	
.. .. .	
qui continet chirurgiam totius corporis.	

I Chirurgia est, quodcumque in corpore natum manu 57
ferro vel cauterio curare oportet. quae nisi ferro vel
cauterio curentur, aliter curari non possent. primo ergo
demonstrem omnem curam capitis. quodcumque iumentum
in capite ossum quoquo loco fregerit vel nudaverit, sol-
licite curabis cataplasticis oleaticis, magis humore,
rarenter lavatione. stillicidium humoris in casus his locis
nervis vel cerebro penetret, magnum impetum et peri-
culum facit. nec in primo acris medicamentis sed magis
melle curato. cum maturum erit, cura ossa temptato, 58

1 tricias: = *τηρίαις* || 5 estafyloma || 6 miocefalio ||
7 igwine || 16 bubo nativo: *corr. infra 100* || 22 *Veg. III 13* ||
23 ferre || 27 cataplastatis? || 28 labatione | in casus =
incidens B || 29 penetret: si *supplendum*, quod Chiron saepe
omittit in protasi

- mobilia tollito. sed bene matura si iam sibi laxaverint, tunc ea educito, et astulas aspras, quoquo loco cecidit os, *succisorio* radito per *xisteras*. si ubicunque *spilosis* facta fuerit, tam diu radito cottidie, donec sanguis per ossum respondeat. ita concarnat. nam nunquam cludit,
- 108^b59 si non raseris. | *solet* fistula fieri maxime ossosis et commissuralibus locis. scias, quod, si fistula eo loco facta fuerit, incipiet vulnus pusillum incurabile esse, ex quo humor multus effluet, non sanies, sed liquidus magis. eam sic curato. vaporato diebus V vel quousque maior foramen vulneris fiat. deinde subicito collirium fistularem et munito ad caput diligenter, tertio die solvito vel 4to, vel si fistula ceciderit, traumatico curabis, donec sanies
- 60 spissa et non multum in eo loco inveniatur. cum iam limpidum videris, curato vulnus *anapleromaticis* medicamentis. vel si longum iter vulneris fuerit, collirium facito ex melle et ervi polline et thus masculum decoquito et subicito per dies V. inde cottidie curato ita [ut vita] ut deprimas eas partes vulneris, ut cohaereant. ita facito per dies plures, donec sanum fiat.
- 61 II Si quod iumentum a radice auricula aliqua vi contunderit et collectionem fecerit, matura causa scalpello secato et sinito *pus fluere*. deinde lemniscum ex aceto acro et oleo subigito per triduo, 4to die traumatico curabis, donec sana fiet. si cartilaginem vexaverint et ex eadem causa, sanum fiet.
- 62 III Si quod iumentum e radice auriculae vel ad commissuram et tumorem durum et grandem fecerit, sic curato. cataplasma imposito fenugraeci et lini seminis et tritici pollinem, donec maturescat collectio. deinde scalpello secato, ita ut interius foras spectet. curato mero

1 mobili manu *Veg.* || 3 siccis orio | spilosis = *ψίλλωσις* || 5 ludit: clauditur *Veg.* || 6 solet *Veg.*: locis || 12 munitam || 15 lipidum | ano pleromaticis || 16 inter: *corr. L* || 19 *ditto-graphiam deleui* | cohereant || 21 *Veg. III 14* || 23 pus fluere *Veg.*: post pulvere | lemnas cum || 25 sana: sc. auricula

et oleo et sale mixto, lemniscum satiatum subigito, curato per triduo, donec fervor et tumor desinat. deinde percurato, sicut supra. sanum fiet. difficiliter quidem **63**
haec loca sanantur et tarde, cito enim his locis fistulae nascuntur. quod si supra scriptis rebus ex causa sana non fuerint, urito, cauteriis puncta interponito et vicinas partes urito, ita ut cutem et causam ulterius praeumpas. curato, quomodo oportet | causa curari. sic sanum fiet. **108^r a**

IV Quodcunque iumentum in oculis trichiasim patietur, **64**
10 id est, ut palpebra eius superiora ulterius cilia infertent, sic eum curato. sub ipsum palpebrum intus scalpello *plagam* directam das secus ipsos pilos, ut palpebrum foris versus laxes. deinde ut foris versus iuxta ipsum palpebrum et superius forcibus fasciolum praecides per longum
15 ad diastimam oculi. deinde et fibulas impones et constringes palpebrum foris versus, quomodo tibi aequalem visum fuerit, ut ambo oculi sine deformitate sint. mero **65**
 et oleo motaria satiabis et super in causa imponis et spongiola satiatio imposita, fasciabis oculum per dies V,
20 deinde solves. collirio intus oculum curabis, *deforis autem* tetrafarmaco. fibulas non rumpes, nisi iam glutinabit et cicatrix esse coeperit. praeruptis quoque fibulis curabis per dies 4^{or}, ita ut caro non crescat propter deformitatem. sanum fiet. aliter eadem causa sic curato, **66**
25 ut forcibus toto crista palpebri auferas. hoc quidem evenire solet, ut per uncinum pistilli deiungens iumentum palpebrum, praeumpat et praependat ipsum palpebrum. similiter forcibus praecisum, posca fumenta oculum in praesente. et si fibulis figas, velocius cum sanguine glutinat. ideo autem posca fumentatur propter sanguinis fluxum,
30

4 haec *M*: et | ficturae || 9 *Veg. III 15* | striglias impatiatur || 10 infestent?: pili aliam palpebram urentes lacrimas moveant *Veg.* || 12 *plaga* || 16 *tybiae* qualem: naturalem *Veg.* || 17 difformitate || 18 *mortaria* || 20 *deforis* vero *Veg.*: deformat || 26 *pistuli*: *chirurgi instrumentum quoddam*: pisculi *M* | deiunges: *corr. B* (= si deiungis) | partem, quae prominet ad mensuram naturae, forcibus amputent *Veg.*

et collirio cottidianis diebus adhibito persanatur palpebrum. tamen *et* triciasis verissime curatur superiori demonstratione.

- 67 V Si quod iumentum oculis suffuderit. prius est suffusionis genera demonstrare, quae sunt, deinde curam. 5 sunt autem genera suffusionis numero tria: platocoriasis, ypochyma et suffusione praesens ab epiforeton e rationem capitis, quae cognoscitur sic. oculi suffusi fiunt *et* turbulentis quasi sulphores vel sanguines, ali vero tensis oculis 68 non vident. haec quidem suffusio curatur sic. sanguinis 10 108^v b detractioem facis de | temporibus et uteris aqua calda, radices feniculi decoctas cottidie et collirium inungebis ababalsamu, quem ad suffusionem claucomae in dinamidia positum habes. sic sanum fiet. platocoriasis est, quae contingit a furia vel a sollicitudo itineris. quem cum passi 15 sunt, et non est eis permissum currere, furiet nimia caloris beneficio, diffundit se pupilla (core quae dicitur) et fit platocoriasis, id est dilatatio pupillae, et perdet visum luminis per diffusionem suam.
- 69 VI In albumine in pupilla luminis nascendi origo 20 servatur. quae cum diffusa est, recolligere non potest nec claritatem luminis habere nunquam potest; ut ovi vitellus diffusus et corruptus omnem nitorem et compositionem amittens recomponere se non potest nec similari sibi non potest. sic et platocoriasis cum facta fuerit, curari 25 non potest. quod intelligitur sic. non videt et tensis oculis erit et colore integro sine nullo humore aliquo interius obstante, sed limpidi oculi tanquam sani. sed respiciens interius in oculo quasi livore diffusum intelligis bilem. quod magis sic intelligitur, dum in ipso oculo 30

2 attriciasis || 4 Veg. III 16 | prius et || 6 sq. platochoria sisipuchima: i. e. πλατυχορίασις ὑπόχυμα: στενοχορίασις πλατυχορίασις ὑποχορίασις distinguit Veg. || 7 epiforetone: i. e. ἐπιφορά || 8 et addidi || 9 i. e. sulphurei vel sanguinei | a libero || 13 ababalsamu = ἀποβαλσάμον | clauconiae | dinamidia: infra 796 sqq? || 15 sollicitudo Veg.: sonitu; sonio B, || 17 chore || 18 dilatio || 20 in albumine ego: malui enim || 21 servaturque || 22 ut ovi Veg.: uto sic || 24 admittens || 29 sq. intelligibilem

imaginem figurae tuae quomodo in speculo, ut videri
 solet in oculo, non videtur. inde intelliges platocoriasin
 esse. et haec quidem suffusio dicitur ypochima. quae 70
 nascitur ab humore capitis. primum in uno oculo se
 5 diffundit. quod sic intelliges. lacrimosum oculum faciet
 et nebulosum, quasi assidue fricet, et extumidior fit [et]
 interdum, rursum cum perfrixit. similiter in recenti videt
 oculo, sed non tam claro. quod cum intellexerit, san-
 guinem eis detrahet desub oculo vel de ipsa parte tem-
 10 porum. et uteris fomentis ex feniculi radice et ruta decocta,
 inunges collirium opponace, thus et obobalsamatum, ut
 multum delacrimet, vel abusus siccum adsidue inungues.
 solent enim ex hac diligentia sani fieri et carere suf- 71
 fusionem. rarerent quidem sani fiunt, sed et uruntur eis
 15 venae temporales. novam tamen claucomam sic intelliges: | 109^r a
 in oculo primo super ipsam pupillae diffusionem vitreo
 similem cum candore leve natam. haec quidem nova est,
 sed non videt. cum iam coeperit veterescere et matura
 fieri, colliget se et spissat et fit cauculo similis, contra
 20 ipsa pupilla obstat, praecludit visum luminis. haec ipsa
 suffusio ypochima vocatur. quae posita est post ipsa 72
 et duas tunicas superiores, ceratoidem et ragoidem, in-
 terius sedet super arachnoidem, non tangit pupilla. quare
 et curari potest per paracentesin. haec ipsa quidem
 25 ypochima tribus generibus se ostendet. est auroso co-
 lore: haec curari non potest. est candida, gipsodes quae
 dicitur: et haec ipsa curari non potest. est et spissa
 colore oleagineo mucco similis: curabilis est haec. quam 73
 ab ipso colore supra scripto intelligens eam maturam
 30 esse, suffricas oculum plana manu et permittito aperiat

2 platocoriasi sic || 3 ypochimma || 6 et addidi || 7 interdum:
 interclusus L | perfrixit = perfricuit || 8 intellexerit: sc. mulo-
 medicus, praefero vero intellexeris et detrahes || 12 abusus ab:
 ysopus B | igues: tingues B || 15 clauconiam || 16 ipsarum ||
 19 cauculo = calculo || 21 ypochima || 22 tunicas | tragoi-
 den: = γαγοειδῆ || 23 sed et super aratro idem || 25 ypochima |
 Veg. III 17 || 27 et et || 28 muco Veg.: in veco sic || 29 in-
 telliges: corr. B

oculum. si videris eam moveri quasi de latere leviter et colligere, scies eam posse iam pungi. quem sic curabis. abstineto iumentum ante pridie quam plurime ab aqua, et elidito eum *in loco molli*. facito caput eius super cervicale bene componatur; oculum illius aperias ⁵ ex duobus tyflogdiplangistris vel per obtalmostatam si habueris. fac, ut oculus eius patens cludere se non possit.

74 deinde paracentesim pungito in ipso albumine, [pungito in ipso], quod est ab ipsa fronte, et subigito ulterius paracentetrium, ita ut inter tunicas subicias inter ra- ¹⁰ goiden; videto, ne pupillam tangas. susu enim haec ypochyma posita est, quam capulo paracenteteri depremes diossum versus ad palpebrum versus inferiorem subtiliter, ne quit ulterius laedas. si se commodaverit, cito paracentetrium noli eximere, nisi prius oculum clusum pe- ¹⁵ nicillo *caldo* diu vaporaveris. solet enim resalire loco

75 suo. quam rursus iterum repremito, donec se diossum commodet et non resaliat. quod si tardius se commodaverit nec non resaliat, cum videris pupillae claritatem sine ulla ypochyma obstante, eximes paracentetrium ²⁰

109^r b [eximes] | et invenies eum videre. curabis sic. anacollima ex oleo roseo et ovi album, lanam satiabis et super oculum eius inpones et fasciabis. et facito, ipso die

76 ne manducet; et bibat tantum, si voluerit. altero die solvito et *calda* fumentato diu, deinde fenugraeci sucum ²⁵ in oculos suffundis et rursum anacollima similiter per triduum curato imponere. deinde postmodum solvito oculum, fenugraeci suco fumentato, ex melle inungito Attico, donec cicatrix oculo se confirmet. sic sanum fiet.

4 in loco molli elides *Veg.*: helidico eum || 6 tyflogdiplangistris vel per obtalmostatam: cf. *ὀφθαλμοσάτης* et *infra* 100 diplantistrode || 7 oculos || 8 sq. *dittographiam del. L* || 10 pacentetrium | tragoyden || 12 ypohyma | pacerteride premes || 13 duossum = deorsum || 14 pacerterium || 15 exuinnere sic | poenicillo || 16 calido *Veg.*: addo sic || 17 deiussum || 20 ypophima | pacerterium || 25 adda || 28 inungto (i ucto) || 29 oculos

VII Est et aliud vitium, quod sic contingere solet, 77
 ut temporibus albuginem faciet et temporibus elimpidet.
 ex quo vitio crescenti oculum lunatico dixerunt. quod
 vitium curatur sic. per sanguinis detractionem de parte
 5 ipsa temporum, deinde per dies plures desub ipso oculo
 sanguinem copiosum detrahes et uras cottidie, fomentato
 calido et oculum inunges collirio acerrimo et termantico
 per plures dies, donec sanum fiat. si ex hac re sanum
 fieri non potest, venas superiores in tempora et captato,
 10 ut illud tempore uras.

VIII Quodcunque iumentum in oculo staphylomam 78
 habuerit, incurabilis quidem causa est. sic eam curari
 oportet. desub oculo sanguinem ei detrahito et fumen-
 tabis calda decocta cum radicibus feniculi et rutae. in-
 15 unges cottidie collirium non valde acre. si vulneraveris
 et deplanaveris, ex suco fenugraeci fumentabis et inungebis
 collirio lene[rd], quod facit ad tunicas ruptas, donec se
 cicatrix cum planitia cludat. deinde uteris collirium acre
 per dies plures, donec quaecunque partes se aequare
 20 possint ad aequalitatem, ut sit oculus sine turpitudine.
 haec enim res difficiliter provenit.

IX Quodcunque iumentum oculum myiocephalum 79
 habuerit. quod sic cognoscitur. ipsa orbe nigredinis
 verruca fiet alta quasi muscae amplae caput, unde et
 25 myiocephalum dictum est. quod curatur sic. acerrimo
 collirio nimis assidue inungebis ter aut quater diurnum,
 calda fovebis. similiter si se coeperit | extenuare, se- 109
 queris eam curam, donec sanum fiat. quod si non pro-
 fecerit et callositas ipsa permanserit, sic curabis. elides 80
 30 iumentum et capillo claudes subtiliter eam verruculam,

1 Veg. III 18 || 2 temporibus: interdum Veg. | albuginem =
 albuginem || 6 fomento || 8 acre: hac ratione Veg. || 9 sed: sic
 B | in temporibus . . . diligenter perquires et ibi inures, ut
 humor noxius possit arceri Veg. || 11 Veg. III 19 | staphy-
 loniam || 14 adda || 15 vulneraverit || 16 deplanaverit || 17 leni
 Veg.: quid in rd lateat, non expedit: leniore M, id quod B ||
 22 myocephalum || 25 myocephalum || 27 adda

colligas, stringito et lacinias non longas *e* capillo remittes et anacollima curabis, oculum colligato cottidie, donec cadat. cum ceciderit, uteris fomentum ex fenugraeci suco et melle et aceto. inunges, si albamen fecerit, collirio acro. curabis. sanum fiet. alii dixerunt scalpello eam verruculam ⁵ de oculo tolli debere. sed non recte fieri existimo. saepissime enim contingit ex hac re oculum posse perire. quare faciendum demonstro, sicut supra docui.

- 81 X Quodcunque iumentum in oculo [in] unguis nutrierit, terrigia quae vocantur, sic curabis. si tamen orbem ¹⁰ nigredinis non tetigerit, depone iumentum et oculum eius aperies, similiter quomodo claucoma pungenti, et acum suptus ipsum terrigium traicies cum lino tenuissimo et suspendes ipsum terrigium superius et scalpello decarnabis subtiliter. desuper ipsa cerato, ideo inprimis ab orbe ¹⁵ nigredinis persequeris usque ad angulum oculi, tolles eum
- 82 scalpello. curabis sic. in lenteolum... pusillum tenerum cum sale modico involutum intingues in aceto acro et in ipso angulo oculi, unde terrigium praecidisti, inpone pro cauterium, ne rursum excreseat. cludes oculum et ²⁰ superinpones spongiam, cum pusca tepida colligabis, altero die solves et fumentas oculum calda simplici. inpones collirium per dies VII. sanum fiet.
- 83 XI Quodcunque iumentum in ipsa palpebra oculi vel secus angulum incomatium nutrierit, scalpello eum sub- ²⁵ tiliter tollito, ita ut integrum auferas cum suo folliculo; nam renascitur iterum. cum exemeris eam, fibulam impones, quomodo vulnus frequenter curare oportet. deinde sequentibus diebus post fibulas ruptas tetrafarmaco curato. sic sanum fiet. curato hunc, ut quodcunque in oculo ³⁰ contingerit vel suffusione vel albumentis, sic curabis.
- 84 oculum mero laves sic. in nares dextra sinistra ipsa

1 e B: et || 2 addat: *corr.* M || 9 inunges | nutrient: *corr.* B || 10 terrigia = *περύγια* || 12 clauconia || 17 lenteolum = linteolum; *puto excidisse* olus || 20 procalterium: *super cal superscr.* cau || 25 incomacium = *ἐγκοματίον* B || 30 Veg. III 21

callositate narum | intelliges: cavernae sunt subtiliter. 109^v b
 per quod caverni foramen oculum lavari multi auctores
 dixerunt sic, ut fistulam gracilem vel cicutam in hoc ca-
 verno naris, quem demonstravi, subiciat. rostrum mero
 5 impleat et per eam cicutam sufflet, cum mero intro pene-
 tret. cum hoc feceris, statim invenies oculum lacrimari.
 ex quo intelliges eum foramen ad oculum pertinere. ve-
 locius proficiet, cui hoc factum fuerit.

XII Quodcunque iumentum sub oculo ipso centro ossi 85
 10 percussum quodlibet ictus tumorem fecerit durum, cal-
 losum, ossilaginis similem. sic eum curato. deponito
 iumentum et aperito cutem scalpello, causam et os suc-
 cisorio eam gumbulam cartilaginosa vel osse alta caedito,
 ut deplanes, ut eum locum ad similitudinem alterius
 15 partis reddas. cum bene cecideris et deplanaveris locum,
 aceto et oleo linteolis vel licinio madido eum locum
 complex et fasciabis. tertio die solvito et similiter cu- 86
 rato per dies V, donec fervura desinat. deinde trau-
 matico curato et catastaltico labraturam cutis consumito,
 20 donec se vulnus limpidet et aequet. quod si videris
 ossum ipsum concarnare non posse, radito tam diu cottidie
 per xistera, donec sanguinet et concarnet. curato medica-
 mentis congruentibus vulnus. sanum fiet. quod si post
 sanitatem ea causa excrescere coeperit, punctis cauteriis
 25 urito, usta curato. sanum fiet.

XIII Quodcunque iumentum strumas vel parotidas vel 87
 scrophas habuerit, sic eum intelliges. tumor dextra sinistra
 ab auricula usque ad fauces grandis increscet, et recto
 capite erit et praefocabitur simili modo ut ab strangulia.
 30 sic eum curabis. primum cataplasmatibus et fomentis

3 sicut fistula graeciae: tenuis fistula Veg. | cutitam: corr. M ||
 4 subicias? || 5 impleas? | utitam | suffles? || 9 Veg. III 22 ||
 10 humorem: corr. Veg. || 12 sq. os siccatorio || 13 gumbulam
 = cumbulam B, gingivulam falso Veg. | caedito Veg.: dieto
 sic || 15 ceciderit || 19 labraturam Veg. || 20 viderit || 24 punctus ||
 26 Veg. III 23 || 27 strophas || 29 provocabitur: corr. Veg. |
 strangwiria

calidis uteris, aut cataplasma ex polline ordeaceo et resine
aeronale cocta impones, donec resine collectionem faciat.
et cum maturuerit, scalpello secato, ut pus exeat. curato
aceto, sale et oleo. lemniscon subicito. et reliquis quo-
que diebus traumatico et medicamentis aptis curato, sed
sollicite vulnus pateat. solet in eis locis fistula cito fieri.

10^a 88 quod si fistula facta fuerit, curabis, ut superius | demon-
stravi, per papyros et per collirium. si tamen parotidae
vel strumae in callositate permanserint, urito punctis
cauteris. usta curato et malagma imponito, quae est ex 10
calce et axungia composita, quam in dinamidiis habes.
sanum fiet. similiter curabis et scrophas supra scriptas.
utile est.

89 XIV Quodcunque iumentum glandulas habuerit. quae
fiunt in pullitia. ex qua re solent iumenta et in morbum 15
incidere. nascuntur haec inter maxillas et fauces. diossum
versus fit tumor carnibus excrescens sine dolore. quem
tumorem palpatum intelliges carnem intus esse. solent
quidem haec intus minuere perire. quod si coeperit
90 ita crescere, ut possit nocere, sic curato. deponito iu- 20
mentum et scalpello vel sagitta intra medium aperito et
excastrato eas subtiliter; eximito ita, ne venam aliquam
tangas. cum exemeris glandulas, curato causam, ut
superius demonstravi, aceto et oleo et medicamentis, et
sanum fiet. alii vero dixerunt debere eas glandulas uri 25
oportere. sed si pusillae fuerint, hac curatae sanae fient.

91 XV Pullaria nascitur pullis in prima calefactione
dentionis, quod nascuntur inter maxillas similiter, ut
superius dixi. fit tumor eo loco grandis et tensus cum

1 ex Veg.: et | ordeacea | rasine: corr. Veg. || 2 eronale |
3 plus || 4 lemniscos Veg. || 8 per addidi | patidae || 11 aux-
ungia | in dinamidiis: infra 891 || 12 strophæ || 14 Veg. III 24 ||
16 diossum || 19 initiis minuendo L: inter initia (in initio Par.)
perunctae picula et oleo perfricari solent vehementiusque
manibus corrumpi et ita velut vanescendo sanari Veg. | sive
perit || 25 debere: cautere L || 26 hac: sc. ratione; curatione
aut <cura> curatae B || 27 Veg. III 25 || 28 dentitio Veg.

dolore. quod si coeperit crescere et tumere et dolere, ex quo manducare vix possit, cataplasmas eum, donec maturum faciat. deinde postmodum scalpello aperies et aceto et oleo curabis ordine, quomodo oportet. sanum fiet.

- 5 XVI Quodcumque iumentum in eo loco inter maxillas 92
fistulam fecerit, intro os in ulterius sub lingua fecerit et praeumperit ulterius os. per quam fistulam, cum bibet, aqua profluet. sic eam curato. papirum subcito ita, ut pars perexeat in os eius, lacinias interius lino ligatum,
10 et exeat hoc lacinia iterum foras, et alteram partem papiri inferius foras similiter ligato. facito, ne papirus per colligationem nec hac nec illac exire possit. | triduo 110^r b
vel sic remittito, 4to die solvito et papirum eximito. tale collirium tam validum et longum similiter ut tardus 93
15 subiat nec exire possit, fasciabis locum, ita ut possit manducare. tertio die solvito os. si fistula ceciderit, curato traumatico diebus 4^{or}. deinde collirio ex melle et ervi pollinem decoctum subicies ad istam plenitudinem foraminis. deinde cephalico, id est anapleroticum in eo
20 vulnere inpones per dies plures. sanum fiet.

- XVII De fistula quoquo loco nata. primum quod 94
genus vulneris sit fistula. est autem vulnus, quod vulnus foramen pusillum habet et locum *cuniculi* instar habet. non sic dolet. quod vulnus semper humores liquidi pro-
25 fluentes non desinet. quod nascitur a nervo aut cartilagine aut ab ossum in alto vexatum, quod in se talia scabritia vel ex spurcitiis habens non repurgaverit. ex qua causa humores interius nutriuntur et currentes et per vulnus et limositatem et callositatem totius vulneris in
30 longum et in curtum faciunt. quae callositas facta coire 95

5 Veg. III 26 | quomodocumque a librario scriptum esse videtur || 6 lingua | 8 ut pars eius in ore extet, quam lino diligenter ligabis, ne possit elabi; pars vero foris exeat, quae nihilominus constringenda est lino, ne cadat Veg. || 9 [per]exeat? per <fistulam> exeat? | ligato ut? || 14 tardus: artius B | colliriumque ad longitudinem et cavaturam vulneris ad arctum fistulae subicies, et ne forte labatur, fasciabis locum Veg. || 16 solvit || 20 Veg. III 27 || 23 cuniculi suppl. L

non potest. fit fistula. et quae callositas quoquo modo restaurata nisi auferatur, hoc vulnus coire non potest nec glutinare. cuius fistulae cura multis generibus demonstratur. alii vero scalpello resecari iubent, ut possit vulnus ampliari, et medicamentis acerrimis decarnari, et sic coire hoc vulnus, sic persanari dixerunt. sed non facile

96 ex hac re possunt fistulae curari. alii vero cauterio urere eam fistulam ulterius praecipiunt et vicinas partes eius punctis perrumpere cauterio, ut possit, quoquo modo radices miserit, dissolvi. et vulnere ampliato medicamentis stalticis sic curata sana fiet et fistula. melius autem fistulae curantur quoquo loco papiro. haec enim ratio collirii nullum nervum nec commissuram vexare potest. quod cauterio vel scalpello facit causam vulneris, in

97 deteriora mittunt et periculum adferet. collirium autem omnem callositatem fistulae, radices eius de alto eximet,

110^a at patidum vulnus facit, quantum volueris. quod si ossum fuerit diossum vexatum, quod radere oportet, patens vulnus non impediatur curam. quod si in alto spurcitia aliqua vulneris aut cartilago remanserit, rursum ex eo collirium pulver missum omnia vulnera limpidet et sanat. hanc ergo curam limpidat, et sana est et fistulas curat.

98 XVIII Oncomata, id est bubona, quas diotebuculas appellant, in corpore quae nascitur, id est tubera. quod genera sint et ex quo modo ista, scire oportet, et quomodo et quibus rebus curentur. sunt autem oncomata genera sex: steatoma, atheroma, meliceris, sarcosis, aneurisma, ganglion [et apostema]. steatoma est tuberum, quod in se adipem habent. meliceris est tuberum, in quo

4 alii enim scalpello resecari et aperiri iubent et syringotomio decarnari medicamentisque acerrimis consumi et sic postmodum vulnus ad cicatricem coire Veg. || 10 dissolute || 11 aut || 16 eximet || 17 patidum = patulum || 24 Veg. III 30, cf. Galeni XIX 440 sq. || 26 het || 28 theatoma | sarcosis analieris manglalion || 29 glossema delevi | steatome || 30 sq. in quo — tuberum p. 33 l. 2 desunt apud Vegetium, ut puto, culpa librariorum

- invenitur humor liquidus, quasi fenugraeci sucus. sarcosis est tuberum, in quo caro inspissata quomodo in verrucis invenitur. aneurisma [est tuberum, in quo caro conspissata quomodo in verrucis invenitur. aneurisma] est tuberum, in quo sanguinis spirito cum dilatatione venae, similis ut varex incurabilis. atheroma est tuberum, in quo invenitur farinosa glacies. ganglion est, quod fit ex nervi duplicatione, similis tubero cum dolore immobilis.
- 10 XIX Omnis curatio oncumatum, id est bubonacium 100
haec erit. depones iumentum et contra locum causae aperies in longum dextra sinistra, ut medium fasciolum cutis pro magnitudinem semper tuberum remaneat. quodcunque iumentum adsidue suffundet, et curare voles, ne
15 nunquam suffundet, sic curabis. elidito iumentum et in brachiolo venam extantem quo loco invenies, cutem contra se in directo venae ad duos digitos aperies et venam diplancistrode inter nervos nimia subtilitate relevabis et alligabis sub iumentum ossum venam nervo, ita ut diastima unius digiti in medio remaneat. et praecides ad
20 utriusque partes alligaturae, ne vena alligatura solvat medio unius digiti mensurae: auferes et reliquas partes et separatas colligatasque diligenter relinques et curabis vulnus, quomodo oportet. et sic alium similiter pedem
25 facies. curato observare, ne vena | colligata resolvatur, 110^v b
ne fluxu sanguinis periclitetur iumentum. quod si forte hoc evenerit, ut iam vena praecisa, sicut supra dixi, solvatur alligatura et fluxus sanguinis impetuose subsequatur, sic subvenies. venam ipsam longius quam praecisura
30 cum cute sarcolabida comprehendes, ita ut sanguis prae-

3 aneumtrisma || 4 aneumtrisma || 5 fortasse sanguis traditum | conspiratus (?) sanguis Veg., φλεβώδους ἀγγείου ἀνευ-
ροπὸς ἢ πνευματικῆς ὕλης παρασπορά Galen. XIX 441 || 6 dilac-
tione | atheromo || 7 glacies: congeries Veg. | sq. sanglio
inest quod: corr. Veg. || 10 ocumatum || 15 elido || 16 braciolo ||
18 diplantistrode: typlodiplangistris B, cf. supra 73 || 19 sub-
sumentum || 21 a ligatura || 23 quae: corr. B | reliques

- cludatur, et relevabis a nervis sive suspendis in altum et secus sarcolabida acum traicies cum ipsam cutem ossum, ita ut totam venam praecingas. aciola nervis conligas et constringes, ita ut fluxum sanguinis praecidas. deinde religabis partes extremae venae secus ipsam praeci-
- 103 suram in aciola nervi, sicut supra dixi. cum venae colligaveris, ne resolvi possit, solves illam fibulam in cutem, quam colligaveras. emendabis periculum in emoroidae. hoc ubique in omni loco venae praeruptae sic faciendum demonstro. superius autem in brachiolo venas intercisas, quomodo demonstravi, vulnerata nunquam suffundet iumentum, cui hoc factum fuerit.
- 104 XX Alii sic dixerunt fieri oportere, ne umquam suffundat propter emoroidas sanguinis. cum factum est in tempore, cicatrix constricta non patietur sanguinis transitum fieri in recenti. postmodum tenuat cicatrix venae et latior fiet et transitum sanguinis admittet. [et] quare haec cura non per longum tempus, non prodest. quae cura intercisionis venarum quoquo loco faciendum praecipio, ut superius demonstravi. illa enim cura venarum certa est.
- 105 quodcunque iumentum flemina in genibus habuerit, sic curabis. sagitta flemen effundes et lasar cum aceto, lanulam madidam in eas plagas subicies et spongiam cum posca Afram et lasar super genua impones. tertio die solves et lanula eximes et curabis tetrafarmaco per dies numero V. sanum fiet. si fluxum humoris et clodigo persequetur, cataplasmaabis, donec humor et impetus et
- 106 clodigo desinuat. deinde fenugraecum coctum ex mero bene trito induces in panno et impones. vel si fluxus humoris non desinuerit, linteola et cortice mali in se
- 111^a cocta teres et impones. | cum coeperit melius habere, malagma diacylon impones. sanum fiet.

2 cum: sub? || 3 aciola = acu; an acicla = acicula? B || 5 recisuram: corr. L || 6 nervis B || 8 memoroyde: = αἰμορροΐδι || 17 et prius supplevi, secundum del. B || 18 [non] prodest? || 22 Veg. III 48, 8; infra 590; Pelag. 193 || 23 spongia || 24 agram: corr. infra || 26 clodico || 30 male || 32 dyacylon: = διὰ χυλῶν

XXI Alii dixerunt. flemen effusum sagitta in con- 107
 tinentia causticum in genua impones. et in via praemit-
 tere debere et hac re sanari dixerunt, sic curari flemina.
 cauterio ciprino candenti duobus punctis contra genu
 5 ipsa tubercula fleminis praerumpere et flemen effundere.
 lucinium tortum in crinacula cum axungia, aceto et oleo
 satiato, per ea foramina ustionis traicere lemniscum et
 curare cataplasma et fenugraeco, sicut supra dixi, ut nec
 ferbura desinat et saniam faciat. cum usta ceciderint et 108
 10 genus et impetu tumoris siccaverit, eximes lemniscum
 et curabis medicamento vulneribus competenti. hac re
 sana fient. alii dixerunt flemina in recenti sic curari
 posse. [si] farina a pistore iam infermentata cum sinopide
 et aceto et lasar, mixta omnia ut malagma in pannum
 15 ducta et inposita, flemen exugere dixerunt et sanari posse.
 alii pilas †marinas concarptas cum aceto et sale maceratas 109
 et fleminibus impositas dixerunt flemen ex ea re dissugi et
 adsiccare posse. alii caldum imponere in genuis propter
 flemina. genus cataplasma, quod caldum in dinamidia
 20 monstratur. ob tamen caldum in flemina et aquatilia im-
 positum sanari dixerunt. ego attamen curam superiorem
 facere beneficio et experimentum curae habeo. quam
 curam magis fleminibus adhiberi praecipio.

XXII Quodcunque iumentum marmur in genibus ha- 110
 25 buerit. ex quo validius clodice et genua flectere vix possit.
 post ustionis curam oportet et post fervuram malagma
 cupressina inponere et vulnera medicamento curare. hac
 re sani fiunt, ita ut sine dolore calcet. deformitas tamen
 et cinesis causae perauferri non potest. | 111^b
 30 XXIII Si mallone in genibus fecerit. quod fieri solet 111

1 sagittam <inicies> in? || 3 <alii> dixerunt B || 6 lucinium ||
 8 ut nec: donec? cf. *supra* 62; 86; *infra* 112 || 10 ex im-
 petu? || 11 competentibus: *corr.* B || 13 si *del.* B || 16 pilas tama-
 ricias? || 17 redissugie || 19 genus cataplasmatibus B | dinamidia:
infra 914 || 20 tramen caldum B || 22 facere bene dico B || 24 Veg.
III 48, 9 || 25 clodice || 27 cubresina || 28 calces || 29 <sem>per
 vel <sae>pe auferri B, per <curationem> W || 30 Veg. *III* 48, 10
 3*

- et a profluvio sanguinis aut a contusione genuorum. sic intelligis. ipsa genua contra extumidiora fient et tumor flactius erit et tractibilis sine dolore. ex quo nec clodice¹. sed de ea causa si non in recentia auferatur, *melceridas* faciat, et simili causa marmoris putriuntur. sic eum curabis. aperies in *pedibus* dextra sinistra, similiter in ⁵
112 genibus, quomodo in femina superius demonstravi. lemniscum traicies cum aceto et sale et oleo, supra cataplasma imponis, donec fervura desinat et saniem faciat. sequentibus autem diebus reumaticum docet cura. simili ¹⁰
modo repurget, postmodum lemniscos eximito et malagma perductilem imponito et noli triduo solvere. tertio autem die solvito et rursum renovato. similiter facito, donec sanum fiat.
113 XXIV Quodcumque iumentum genua arcuaverit, quod ¹⁵
fit a labore ponderum. ex qua causa valde claudicat laborans, dolori portari se non facile potest, ad manducandum se proinde subicit. sic eum curabis. urito decusatim genua incontra, puncta in se locis eminentibus interponito et latera dextra sinistra, qua parte de retro ²⁰
nervos ne tetigeris. cum bene usseris, linito ab *axungia* veteri cocta. et supra lanam succidam cum aceto et oleo satiatam imponito et conligato fascioliis genua.

LIBER III.

114

- 1 de febribus
- 2 de coactionibus
- 3 de maleos
- 4 de organo ventris

25

1 ad || 2 extumiora fient || 3 flactius = flatius | tractabilis? | clodice || 4 macidas: *intellego meliceridas* || 6 genibus: in pedibus sive genibus *Veg.* || 19 in se = simul, t. e. coniuncta B || 20 ad latera? | quae || 21 useris || 23 *subscr.* Chironi centauri veteriniani de permixtis passionibus liber secundus explicit incipit liber tertius

- 5 de sincomate
 6 de impressione sanguinis
 7 de sanguinis molestatione
 8 de sanguinis detractio[n]e
 5 9 de quibuscunque valitudinibus
 10 de capitis valitudine
 11 de cerebro commoto
 12 de capitis dolore
 13 de capitis dolore
 10 14 de capitis dolore
 15 de capitis morbo
 16 de capitis morbo
 17 de distensione
 18 de apioso
 15 19 de insania
 20 de insania
 21 de insania
 22 de insania
 23 de insania |

111^a

20 I. Si iumentum febricitare coeperit, signa erunt haec. 115
 caput demissum habebit, quod adlevare a terra non pot-
 est, et oculis adopertis erit et labiis demissis, totius cor-
 poris confusio et gravitas insequitur, ut testiculi demissi,
 totumque corpus caloribus repletum fervescit, ipsum quo-
 25 que suspiramentum similiter fervens est et gravis, sub-
 natat et statim genua subsultat. quod si educitur in am-
 bulandum, deficit, similiter et sub ingo retro se magis
 conferet. et si coactus fuerit, tempus illum prodit sub-
 natans toto corpore, proicit se subinde nec adver-
 30 sus volutare potest. haec sunt huius morbi sequentia 116

8 molestatione || 20 H 1 Veg. II 1 Pelag. 33 || 22 adopertis:
 ἀνὰ τὰ ὀφθαλμοὺς; apertis Veg. falso || 23 ut = ὁποῖος καὶ | di-
 missi || 24 adoribus: corr. Veg.; minus placet adoribus || 26 sub-
 natet statim: suppl. B; incessus nutans Veg. || 29 κλίνει κατὰ
 πλάτος κλίνειται ἢ δὲ θύναται

signa, quae contingunt ex magno labore et frigore, cursu demissionum quadrupedum in certamine plerumque et ex perfrictionibus et ex sudoribus. aliquando tamen et ex cruditate contingunt, tunc cum herba nova inmoderationem sentiunt. tunc enim omnis esca viridis et aqua plena in

partem cruditatis se convertit et difficiliter coquitur. 117 quod vitium hac ratione debet curari, quod infra scriptum est. sanguinis emissionem facies ex temporibus aut ex ipsa facie. abstinere oportet ab omni esca prima die, debibet tantum, subinde pusillum porrigito. item 10 inambulationibus levibus uti debet. calidis quoque locis ad continendam curationem gubabis eum. cum coeperit

111^b melior esse, | minutatim mixtam escam porrigito, si dictaverit ipsum tempus. quod si locus non fuerit dandi, sumito ordeum et macerato ipsumque granum tanquam 15

118 ptisanam remitte, quod initio febris pusillum dabis. frequenter quidem et sine febre demissum caput habebit, genibus subsultat et, cum procubuit, dilatatur. hunc autem sic cognosces sine febre esse: sine inhabitatione [in] escam suam conficit. tantummodo hoc intelligis, quia tunc pars 20 laboris in eo remansit. nam qui febricitat, nullam escam petit et statim tristem adfert aspectum, tantummodo

119 potionem desiderat. nunquam tamen subnervales illius venas tetigeris ferro, ne sanguine eas inanies et nervos eius eviries. contingit enim plerumque contractionem eis 25 fieri, qui et subinde ad terram se proicit, ex qua se levare vix possit, et statim se morbus in contrarium vertit, et sic contingit vitae periculum eis fieri. nam qui febricitant, a primo die usque ad tertium durant, quia plures efficere non possunt. sunt autem ali, qui auriculam 30 prehendunt iumento et latera scrutant et sub humeros et

2 demissorum *M* || 4 hebano de: *corr. B* || 10 debet: *μόνον τοῦ πόματος κατὰ μικρὸν δεδομένον* || 12 continuandam *M* | curabis: *intellego* gyrabis, *cf. p. 39, 24* || 16 ptisanam || 17 dimissum || 18 ἀναπνεῶν πλάτνεται || 19 inhabitatione: *corr. M* | in delevi ut διττόν | 24 tetigerit | inanisset || 26 alteram: *corr. M*

sub cubita et statim dicunt iumentum febricitare. hi omnes mendum adferent. nullam enim demonstrationem eius viti ex istis tractationibus intelligere possunt. hoc quoque non debes: eorum, qui a labore signa adferunt, ⁵ eis sanguinem mittere. detracta enim omnium virium [utrum] plenitudine facilius eis nocet. nam his, qui febricitat, necesse erit sanguis eis detrahatur de his venis, de quibus superius dictum est, ab hoc quia totum caput febris continetur.

¹⁰ defatigationibus et febris signa erunt haec. oculi sub- **121**
lacrimantes erunt et tanquam suffusi sanguinem, praeterea spiritum crebrius agit et feni odium faciet, qui hoc morbo tenetur. si a lassitudine eius febricitare coeperit, consimilis morbus erit. quare admodum in prioribus de-
¹⁵ monstravi.

nunquam mutat signa haec. aspicias oculos lacrimantes et caliginem inducentes, sanguinei sunt, et iumentum calidum expuet et reliquum corpus calefit | et cuius **112^a**
testiculi labunt.

²⁰ si febricitare coeperit, sicut FARNAX disputavit, signa **122**
erunt haec. venae omnes salibunt, graviter auriculae fervent et os fervebit et lingua naribus sublata erit et totum corpus calorem plenum, nonnunquam et tussiet. si febricitare coeperit iumentum, signa erunt haec. gurationibus
²⁵ adgravabitur et gracilis fiet ac passive ambulabit et praeferet horridum caput adtendens et in obliquo inambulabit et rigidam caudam habebit.

et si febricitabit, dentibus strident et spumam de **123**
ore eiciet, calidum expuet et corpus totum fervidum

1 cubite | haec || 3 eis || 4 debet || 6 plenitudinem facilimis
eis nosse: *corr. B*, facillimum est eis nocere *ipse temptaveram*:
προσπαθαιούντες γὰρ τὴν δύναμιν εὐχερῶς ἀδίκησομεν || 8 ob
hoc *B* || 10 *Veg. II 2* | de fagationibus || 12 agit || 14 quam
rem? quemadmodum *B* || 19 labunt = labuntur || 22 hos |
lingua || 24 hac | curacionibus: *correxī, cf. p. 38, 12* || 25 am-
bulavit | orre dum || 26 in ambulavit || 28 *H 6, 19* | febrici-
tata ut

habet et testiculi eius tumentur et venae omnes salibunt, nam plenae omnes sunt sanguine et extumidae sunt.

- 124 de febribus interaneis sic FARNAX scripsit. si iumentum ab interioribus febricitat, haec signa erunt. cibum non tam modum solitum accipiet nec facile dormiet nec tam libenter bibet et nonnunquam ilia subducit. si nares mundos habuerit, ita in illo spes erit vivendi.

- 125 POLICLETUS demonstrat. si quod iumentum interaneam febrem habuerit, sic intelliges. cottidie deterior fiet. hoc est maleos, quod dicitur, subcutem. qui ostendit furunculos in dorsa et quos in lateribus habent. hoc est, quod dicitur, tussim subcutem his esse morbum. unde iumenta aut boves deprehenduntur et moriuntur. sic eum curabis. sanguinem emittito de cervice. si non profecerit, potionem dato loteum humanum et arietinum et sic potionem dato.

- 126 POLICLETI. si cui iumento febris molesta fuerit autumno, signa sunt haec. auscitur, oculi lacrimantur et toto corpore calebit nec cibis illum iuvabit. et si insanus factus fuerit, necesse est ab eo morbo pereat. sic eum curato. sanguinem emittito de cervice, vel quomodo tempus anni fuerit, vel tertio gradu de palato sanguinem emittito. potionem ei componito hanc. herbam a . . . trixaginem sestarium unum, draganti pondo uncia. haec omnia pisabis in pila lignea et cribello cernes et ex aqua malsa et oleo potionato. sic sanum fiet.

- 127 POLICLETUS. si quod iumentum aestate concaluerit, signa haec erunt. totus sudat, satagit inguine demisso et totum caput erigit et transversus ambulabit. sic eum curato. de coda ex mediana vena metito plus tres digitos ab ano aut 4^{or} et ei inde sanguinem emittito. si

1 salivum || 8 Veg. II 3 | olicletus || 12 hii esse morbus ||
 15 luteum || 16 cf. Veg. II 4 || 17 auscitur = oscitur ||
 19 sanus: suppl. L || 22 rosarum ana unciam suppl. Veg. ||
 23 sistarium sic || 25 Veg. II 5 || 27 invio sic: inguino vel inguina? | sataget salientibus venis, naturam minctaro similis demittit ad terram Veg. || 29 quoda: coxa Veg. falso || 30 sic: si autem non inveneris Veg.

non invenies, de cervice mittito. cui si citius succurre-
ris, sanum fiet. sunt enim aliqua iumenta impatientia. 128
hos autem sic curato. ex herbis potionem dabis portu-
lacam manum plenam et ex hoc succo linito in uno, pi-
sato tragantum simul et tus et suci s. s. et exprimito
sacum et rosam Campanam et ex eo potionem dato. si
hoc non proficerit, non nimis caram sic potionato. si
minus, ex aqua mulsa facito. sic tamen non minus dato,
quod supra scriptum est. sanum fiet.

10 POLICLETI si equa praegnat febricitabit, haec signa 129
ostendet. tardius iter ambulat et caput ad terram feret,
toto corpore calet. sic eam curato. sanguinem mittito
cotulam unam de crura. si videris lassiozem esse, non
tangere, ne fatigatiozem eam facies. sic potionem
15 dato: herbam argimoniam, dragantum, ysopum, trixa-
ginem, tamaricium, tragoriganum transmarinum, magma
croci, aristologiam.

si aestate languebit, trixaginem et argimoniam vi- 130
ridem contrito in pila, colligato, ut supra scriptum est,
15 facito, tragantum idem infundite, quomodo s. s. est. si
hiberno vel quoquo tempore id quod s. s., hibernalem ari-
dam facito et conterito et misceto, dato per narem si-
nistram. sanum fiet.

POLICLETI si iumentum a lassitudine, hoc est a la- 131
sore lassum febrem habuerit. aestate plurimum sentiunt,
qui onera magna ferunt. sic eum curato. sanguinem
emittito de cervice, minus de palato tertio gradu: sic
tamen, si corpus eius permiserit. potionem dato. 3 et
oleo obolum. sic sanum fiet.

10 SOMONIS. de febricitantibus intellectus et cura febrici- 132
tantium omnium, qui sunt | ungulae rotundae. cum 112^a
autem a labore febricitant aut frigore vel aliunde [cum

1 non addidi || 5 sil' sic || 7 potionem non satis grandem
Veg. || 16 tamaricium | magna || 19 contrito = conterito ||
20 facito: sc. potionem | sq. mihi verno: corr. Veg. II 6, 1 ||
26 magna

- autem a labore febricitant], genus per hanc rationem intelligimus. oculos habebit demersos et assidue gravem spiritum dabit et subito universum fervidum corpus habebit et testibus demissis erit, interdum et tumentes eos sumit et aliquando etiam naturam, solet et terram pedibus pulsare, sed de renibus gravatur. praeterea et
133 supra veniet fastidium. intelligitur ergo et curabitur sic: abstinencia diei et coperire etiam, ne algeat, et sitienti dare ei potum tepidum et perungere vino et oleo mixtis tepidis corpus universum. inanies etiam ventrem. ¹⁰ si non reddiderit ad praedicta, duces stercora, quae in ano sint. sanguine emittere etiam de capite debes, quibus facile potest auferri iusta emissione. nec plus abstuleris: incidas animali viriculas. deinde ambulet et alio die ambulandum ducere et dare herbam mollem coelotum. ¹⁵
134 SOTTONIS. si a labore aut spisso cursu febricitaverit, aut calore aut frigore aut plenitudine deambulat, si a via avidè biberit aut cibum acceperit, intelligitur hoc modo. oculos pinguiore habere videbitur, anhelat, nares adaperit, testes collectos habet et capitibus ungularum ²⁰ ingreditur et convertere se non potest, posterioribus pedibus facilius portatur et prioribus claudicat et percussione inaspicere mollior. ergo per quemquem intelligitur hac ratione. curatur autem haec passio emissione sanguinis divisae deiuxta tempora et supercilia venis aut ²⁵ ex his iuxta naturam, quae sunt caudae interiore parte, quae est iuxta lumbos, longius ab ano digitis 4^{or}. auferes tamen sanguinem secundum vires animalis et de prioribus pedibus iuxta ungulam partes in apparenti venenata vena deintro, et foris lavare calida et fin abstinere a cibo. alia ³⁰ die herbam, quae praesens fuerit, aut molle gramen, locum quantum ceperit. abstineto eum a cibis. susternentes

4 dimissis || 5 naturam = αἰδοῖον || 12 debet || 14 viriculas = vires || 15 ad ambulandum? | coelotum = κοιλιολευτικόν || 17 dum ambulat B || 18 abi de | cisum || 19 piguiore | naras || 21 Veg. II 2 || 25 divisa | et addidi || 30 labare | in: eum? || 31 herbam: sc. dato | gramen lotum B ex p. 43, 28 || 32 substernes et?

aliquid ex his, quae | mollitia praestant, ut diligenter 112^b
iaceant. et genua eius calfacere spongiola vel calida et
post triduo herbam non multam dare, etiam ordiaceam
aut triticeam farinam cum aqua mixta, caput similiter
5 aqua tepida vaporare. alia die aqua calida lavato, et
cum defricueris, descende et copertum dimitte horis tribus
aut 4^{or}, deinde abicere cum operimentis, sic in locum
aequalem postea producere ad deambulandum et sinire
pascere.

10 SOTIONIS. a plenitudine cibi febricitantium. si au- 137
tem a plenitudine cibi febricitaverit, sic apparebit. fit
enim spiritui ductus gravissimus, nares aperti divisi, ruina
laterum a cadendo. curare autem debemus emissionem
sanguinis et siticulosum facere potum non afferendo nec
15 permodicum, et non continuum sed paulatim ordei et
tritici et aliorum consparsorum per potum dare.

SOTIONIS. febricitantium per epiforam aliquam in pa- 138
lato vel faucibus. si autem febricitaverit per epiforam
aliquam in palato vel tussillis, habebit signa clarissima.
20 similiter etiam et qui per laborem febricitaverit. adiu-
toris utemur concalfacientes et coperientes defricabimus
interiora ex melle et sale cum origano tritis mixto oleo
modico, inducere etiam in aqua usque ad genua, os etiam
defricare herba brionia aut terra a fictiliario aut tor-
25 refactum ordeum dato. aut simpliciter non dare, ne 139
asperitudo fructum incitet gingibas aut febrem aut
alia per corpus passionis. cum autem biduum aut tri-
duum transierit, dare herbam aut molle gramen lotum
nempe ieiuno, ne deficiant. dare etiam bibere pusillum
30 non continuum et intermittentem producere caute et bolu-
tationes et urinam provocare. cum autem melius habuerit,
dare ordeum aspersum adiectionem cottidianis diebus fa-
cientes, et cibi similiter. sed emissiones sanguinis non
sunt faciendae, ne aliqua re vires animalis minuantur.

6 ascende? || 13 currere || 19 tussillis = tonsillis || 25 autem ||
30 perducere | bolutationes = βόλματα || 33 civi

- saepè enim quibus auctoribus utimur, reperi illos facientes.
 140 et in impetu eius convertuntur. qui autem hoc modo
 vexatur et non febricitat, gravidinem capitis patitur, cum
 inclinabit caput, habebit et linguam asperam, os humidum,
 cervicem extensam, caudam rectam et duram, oculos pitui-
 113^a tales concavos | et subductos humidos, suspirium gravem
 et calidum, corpus etiam totum calidum. ad hoc aptam
 erit hoc medicamentum: origanum et sale, murra et
 141 rutam agrestem et mel et oleum. haec commixta teres
 in mortario et confricato os animalis diligenter. debes
 autem os aperire cottidie, ne fleumata glutiat aut illi in
 ore permaneant, sed profluant. si autem non audiet, ad-
 aperies flobotomo aut scalpello dieresin palato faciens
 iuxta caninos dentes. si autem [non] protricaverit et per-
 manserit haec passio, ei emissionem sanguinis de ipso
 palato et de venis facies, quae sunt iuxta tempora et
 maxillis, et de cervice venas adaperies ex ambabus par-
 tibus et de humeris et de ilia et prioribus pedibus [pullo]
 paulo superius quam genu et de his venis, quae in ex-
 142 tremo aurium finiuntur. adaperire etiam et illas sublatas
 et pertendentes et dirigentes a collo usque ad femora
 venas necesse est febricitantis quidem et non febricitantis,
 adaperire palatum flobotomo aut scalpello, sicut supra
 dictum est, ex maxillas et de fronte, adhuc etiam et de
 superciliis. claudicanti etiam de pede sanguinem auferri
 oportet et venas adaperire et diligenter attendere, ne
 supra modum sanguis profluat, quod emorigia appellatur.
 si emorigia fuerit, uti medicamento ischemo, quod appel-
 latur, sic: apii radices et tragoneis, murra et alumen.
 succendes omnia, teres, sparges hinc hoc pulvere.
 143 si quod iumentum a plectura febricitaverit, naribus
 spiritum ducit, ilia valde et plena iactabit, halitus fervens

2 et: sed? || 4 inclinavit | linguam || 9 unam: unam?
 10 debet || 11 fleumata = flegmata || 13 dieres in palato ||
 14 non *delevi*: nunc? || 23 adaperiere || 28 hishemo: *intellego*
λογαλαφ || 31 *Veg. II 7* | plectura = *πληθύνω* || 32 iactavit |
 alitus

erit et olidus, venam crebrius salientem cognosces, spinam facilius dabit, vultus atrocior erit. si quis a te quaerit, quare facilius spinam det, quam qui a perfractione febricitat, reddas rationem, ideo quia omnia membra magnis caloribus solvuntur, frigore constringuntur. sic eum curabis. sanguinem de cervice copiosum emittito et aceto aëro subinde nares confricato: copiosum sternutat. et cum tibi satis visum fuerit exisse sanguinis, fibulam oppones. ne minus | ut semihora ambulet. illo die iumen- 144 113^b
 tum abstineto ab aqua, ne nimis bibat. sic tamen detrahitur et abstineto, prout corpus habuerit. postero die potionem dabis: ysopi pondo quadran., costi pondo sextan., apii viridis pondo trien., flos duplices in X. deinde haec omnia in ollam novam congialem, quam aqua inplebis, decoques ad tertias et eminam tepidi per cornum dabis. hoc per triduo curabis dare ieiuno. perunges eum acetum et rosam partem dimidiam, in qua 145
 adicies, si calor fuerit et habueris, portulacam viridem, contundito et miscito; si non habueris, pulegium. idem facito hoc triduo. in eandem potionem dato pastillum, quod in compositionem habes, ex aqua mulsa dabis. si cibaria non appetet, et per cornum dabis pollinem ex aqua tepida, quantum potueris, vel offas ex farina triticia et lacte conspersas vel ex aqua tepida novenas diurnas 146
 dabis. sic appetet. cibariam minimissime dato. facito, ut dormiat. solent alii ad causam et in suspirium et in farcimen converti, si detractionem sanguinis non feceris.

CHIRONIS CENTAURI. febricitantis et periclitantis mori-
 turi signa haec erunt. fixus immobilis tristis stat deiecto
 capite, labiis demissis, oculis adopertis vel tensis, auribus
 immobilibus, naribus spiritum crebre ducit et ilia in-

1 olidus: aridus *Veg. perperam* || 2 dabit: flectit *Veg.* ||
 5 solvuntur || 12 quaran: = quadrantis || 13 extan: = sextan-
 tis | trien: = trientis | X = drachmas || 15 de quoqus ||
 23 et || 24 conspersa || 25 cibaria minimissima? minutis-
 sima *L* || 29 in marg. signa mortalia in animalibus || 30 ada-
 pertis

trorsus subducit, totus gravato corpore stans in obliquo nec caput suum portare potest. huic lingua, labia, palatum livet et os putet et testibus deiectis erit, anhelans et suspirans graviter, genua subagitat, *vena* posterini cubitum sinistri lateris et cor crebre saliens, cui cauda so-

147 luta praependet, anus introrsus fugit. quod prius intelligas, cui muscae multae super tergus insident. iam habet enim et alienatam mentem. mortis signa demonstrat. hic tardius ingreditur. si eum producere voles, genibus et musculis tremens prodiet, subnatans toto corpore, nulla re intendens,¹⁰ qui *nec* cibum nec potum appetit. talem ergo desperato.

113^v a 148 II CHIRONIS CENTAURI. *coactio* est | inimica corporis iumentorum et multarum valitudinum mater, per quam totius corporis *coactio*, id est consumptio nascitur. per longam continuationem itineris et laboris, per indigesti-¹⁵ onem aut nimiam famem macies et sintexis nascitur. ex qua re contingit cutem in corpore strictiorem fieri, et pilus horridior ad costas cohaerens. unde et nervi totius corporis constringuntur ex ipso labore, ex quo et tempora cavata fiunt et oculi depressi. cui contingit per stricturam²⁰ tergus difficiliter reddere. ex qua causa de folliculo 149 urinam faciunt et difficiliter bolutat. cum enim coactum iumentum itinere vel labore plurimis diebus defatigatum non bibit aut non edidit vel aestuavit aut perfrixit, statim totius corporis compago et interiorum dispositio²⁵ per fatigationem nimiam invalida fiet ex imbecillitate omnium membrorum, quam sentiunt. unde nec corpus resumere potest. quae passio *coactio* dicitur, quod a labore et cogendo contingit et ex primitione et ex supra scriptis rebus. quod si venerit aliqua causa ex rebus his, plus³⁰ ad nocendum abundare . . .

2 lingua || 3 libet: *corr. M* || 4 genua: *correxī quadamtenus ex 445* vena posterinis cubitum sinistri cordis variis pulsibus solide pulsabit || 5 concrebre: *corr. B* || 11 nec *addidi* || 12 *Veg. II 9* | quaestio || 14 calestio: *corr. M* || 16 *cf. Veg. IV 1, 11* | indigestionem animi famis || 17 pilu || 21 reddere: *i. e. flectere* || 22 volutat: = stercorat, *cf. bolutationes p. 43, 30* || 25 dispō *sic* || 29 primitione = pressione || 31 <liquet. qua re> *B*

alias quoque passiones et valitudines et ex quibus 150
causis eveniant, scire oportet. ex nimia enim supra
modum emissione et conamento pulmonis tensio contingit.
unde et sanguis per nares profluet ex alto, et ictu plaga-
rum tensio omenti et interaneorum facile eveniet et ex onera
gravia et conamenta longi itineris. iocineris tensio vel
vitium tumoris accedit. ex aestuatio pulmonis et contractio
et vomica et suspirium, tussis cum purulento profluvio,
gravido, febris, insania, ex aestuatio capitis dolor con-
tingunt. ex frigore vitia similiter pulmonis, tussis arida, 151
sintessis fiunt et coriaginosi, *tetanici*, opistotoni, roborisi.
ex inanitate longi itineris bulimus et defectio idemque
aestuatio eveniet. ex sudore aut ex praecipitatione potii
vel vini nascuntur suffusio, febris, spasmus, tumor in
cruribus.

harum omnium causarum singularum signa et cura-
tiones inferius demonstrantur. coactionis enim ratio et
cura demonstranda est |

113vb

CHIRONIS CENTAURI, sicut supra dictum est. item 152
signa vitiorum intelligere, unde quaeque oriuntur omni-
bus subiugalibus, maxime ex quo et morbidi fiunt: ex
defectione aut ex feno aut ex frigore aut ex alta aliqua
plectoria. rursus vitia haec fiunt, cum defatigatum iu-
mentum non bibit aut non edidit aut perfrixit. ita ex
frigore fiunt opistotoni, podagrici, tussici aut nascitur
gravedo, febris, insania, capitis dolor. ex sudore autem
nascitur tumor in cruribus, suffusio, febris, insania, spas-
mus, tussis. eorum omnium morborum signa et curationes 153
scire oportet. ad unamquamque rem simul quaestione
vel lectione veniendum est. non enim similiter iumenta
atque homines, equus atque asinus, femina sive masculus

1 alias *corr.* ex alices || 5 et *addidi* || 6 longe || 7 accedit =
accidit | ea estu absio: ex aestu lapsio *B* || 9 ex *ego*: et || 11 corizi-
ginosi et amtio epistotoni | roborisi = roborosi || 12 ea deiecti:
corr. B | quae || 13 et || 19 *Veg. II 10* | Cyronis || 20 *in margine*
non bene || 29 *sic* sic

- vel muli curantur. propter fatigationem utimur his...
 †subveniri possit. et urere oportebit enim [in omnibus
 signis morborum], sicut supra scriptum est. multis enim
 morbis ustionem necessaria res est, per quam ustionem vitia
 insanabilia evinci possunt. omnia autem vitia ex hac
 coactio quae oriuntur, multis aliis signis, verissime in-
 telliguntur humore per naribus profluente. ut scias, qualis
 154 ex quibus causis humor profluat. humorem ergo per
 naribus profluentem intelligere oportet cuique iumento
 propter imminentes coactionem valitudines intelligendas et
 curandas profluere. ut scias, ex qua parte corporis vel
 ex quibus valitudinibus humor per naribus profluat.
 acutissime ergo hanc doctrinam intelligere oportet. a
 cerebro capitis ex oneratione venit multa pituita crassa
 et spissa, a perfrictione humor erit tenuis, aquaticus et
 155 frigidus. ex qua re fiunt coriaginosi et tetanici et tussici
 a tolibus et glandolis et arteriis humor erit candidus et
 viscosus. ex qua re fit fastidium et faucium praefocatio
 et sinance. a pulmone humor crassus, sanguilentus et male
 odoratus et colore pallido. ex qua causa fiunt peripleu-
 156 monici, vomicosi, ortopnoici et tussici. a morbo venit
 humor multus et crassus, pallidus, catarroicus, profluvis
 Atticus, suspiriosus, articularis. ab iocinere umor erit
 114^r a luridus et viridis, non valde crassus neque olidus. ex
 qua re fiunt sintectici et ydropici. [et] ex quo pernicio-
 157 a oritur a febribus veteribus causis ex errore veterinariorum.
 qui ne quidem error alicuius passionis veterinario igno-
 ranti obstripiat, hanc doctrinam s. s. diligenter tenere
 oportet.
- 157 ABSYRTUS de coactionibus. si equus de via coactus
 venerit, sic intelligis. oculi ei intro erunt sive versabuntur
 et spirat calidum crebre et oculos tensos habebit et

7 intelligi sic || 15 perfectione || 17 tolilbet sic: corr. Veg. ||
 19 in ane: corr. Veg. | 20 periplomonici || 21 orthothonici: corr.
 Veg. || 22 catacronicus: corr. B || 25 fiunt et | pernicio- = per-
 nicias || 27 nec || 28 obstripiat = obstrepat || 30 Veg. II 10, 5

auriculas et reliquum corpus extensum erit et suspirat
 graviter. sic eum curabis. abstinebis ab ordeo, ut non
 nimis accipiat et aquatam cibariam sumat. potionem
 dabis sic: ysopi pondo uncia, abrotanu pondo uncia, sam-
 5 sucu pondo I, fenigraeci pondo I, lini seminis pondo II.
 haec omnia tusa et criblata in cacabo novo, ex aquaque
 sextarios sex admiscito, ficus duplices IX decoquantur ad
 dimidiam partem. haec omnia liquabis et admisces 158
 vinum sextarios IIII et mellis eminam et piperis dragmam.

10 haec omnia mixta in uno rursum defervere facies. ex eo
 caldam potionem dabis pluribus diebus. haec potio et
 tussim lenit et corpus mirifice resumet, et sic sanum fiet.

si iumentum de via coactum veniet et suffusionem in
 pedibus habuerit, cave ne ei calido detractionem sanguinis
 15 facias, nonnunquam enim solent ab interiorem partem
 moti esse et inde magis febricitare. itaque requietis
 sanguine detrahito. potionem dato hanc. thuris masculi 159
 drag. II, caprifici folia drag. I, piperis grana numero XV,
 fermenti 3 III, croci 4^{ta}m partem 379. haec omnia
 20 bene trita in tres partes divides et ex posca iumentum
 potionatum triduo. si *hiems* fuerit, calda fomentato,
 aestate autem frigida. si tardius rectus factus fuerit,
 furfurem et resinam, his coctis dum fervet, in *ungulis*
 impones non semel sed aliquotiens diurnum, donec rectus
 25 ambulet. si nec sanus factus fuerit, semissabis eum de
 unguis; facies, ut sanguis profluat, quod satis fuerit.
 vulnera curabis traumatico primo die usque in tertium,
 donec sanum fit.

FARNAX de lassitudine. si extra modum | lassescit, 160 114rb

1 curiculas: *corr. Veg.* || 3 aquam tam: *corr. M* || 4 abrotu:
 abrotani *infra* 816 et *Veg.* || 5 sucu: sampsuchi *infra* et
Veg. || 6 aqua quae: ex aqua (*sc. decoquantur*), <a>quae B ||
 7 IX *add. Veg.* || 13 *Veg. II* 10, 8 || 18 XV: XXV *Veg.* ||
 19 *nota mihi obscura:* drachmae *Veg.* || 20 ex post: ex-
 pausatam *vel* exposcatum *Veg.* || 21 hiems *Veg.*: *genis; non*
puto genu aut gelus latere || 22 aestate *Veg.*: *state* || 23 vinculis:
corr. Veg. || 25 nec <sic>? || 27 vulnere || 28 fiat W || 29 *Veg.*
II 10, 10 | lassescit

signa erunt haec. gravabitur toto corpore, et posteriora crura inligata habebit non naturaliter. fovebis eum sic. posca et puleiu nares et totam faciem fovebis et panem et merum dabis, ut manducet. si resumpserit, offerebis et lactucas vel gramen. potionabis eum sic. sucum⁵ ptisanæ, defrictum, ova, oleum roseum. his omnibus admixtis per triduum dabis. deinde cum coeperit fortior esse, dabis potionem, quæ s. s. curabis ordeum infusum siccatum cottidie in cibaria dare, donec fortior fiat. sic revocas ad pristinam fortitudinem cibaria.¹⁰

161 ABSIRTUS de lassitudine. et hoc quidem docere oportet de iumento lasso, quod si ex usu et lassitudine id iumentum laboraverit, huic sanguis non oportebit detrahi; non enim venæ huius laboraverunt, sed nervi. si quæ itaque ceperint huius venas, qui ex lassitu-¹⁵dine vexantur, horum statim nervi se contrahent. quotiens enim venæ caldæ locis suis continentur, tunc et nervos molliores præstant. oportebit autem eorum humeros et genua vino et oleo adfricare et manibus percatapsare totum iumentum, et non duro loco statuere,²⁰ sed ubi stercora sicca et molliora sunt posita. sicuti qui validissime lassatus nimis labori fuerit, nec ordeum dare debebis. hoc autem in omnibus observabis.....

162 sed et hoc eum præterit, quia operanti iumento et suci

4 auferebis: corr. Veg. || 5 et: ei Veg. || 6 defrictum = defrutum || 10 cibare: = τῇ τροφῇ || 11 H 39, 19; Veg. II 10, 11 | in marg. non bene quod iumentum fatigatum non flobotomatur || 15 coeperint: = invaserint B, an infinitivus velut incidere supplendus? | οὐ γὰρ τὰς φλέβας κοπιᾷ, ἀλλὰ τὰ νεῦρα. ἐὰν οὖν αὐτὰς νύξῃς, τὰ νεῦρα ἀποξηραίνεται: ne iumento ex coactionis iniuria laboranti pulses venas calentes Veg. || 19 humero: ὤμους καὶ τὰ σκέλη || 20 stature || 21 ἀλλ' ὅσον κόπρια ὑπόκειται ἢ ἄλλα ὑποβλήματα ἀπαλά | nolliora | si utique B || 22 ἐὰν δὲ ὑπέρτονος γένηται τῷ κόπῳ, μηδὲ δείκνον κριθάς | quæ || 23 debebus || 24 sq. præter id qui operant iumento ex usu si segregat: τὸ αὐτὸ δὲ καὶ Εὐμήλω δεδήλωται. παρῆλθε δὲ αὐτὸν τοῦτο, ὅτι ὁδοιποροῦντος τοῦ ἔκπον χωρὶς εἶναι οἱ ἰχῶρες καὶ οὐ μεμιγμένοι τῷ αἵματι

se segregant ad sanguinis detractionem nec nisi requeto spurcitiis separaverit se a sanguine. sic similiter eos, quae febricitant, cognoscis, quorum caput ducitur usque ad terram. his ergo ex temporibus et ex ipsa parte sanguinem emittis, de posteriore autem parte eius sanguinis nequaquam detraxeris, contractionem enim patiuntur nervorum. nervus, qui est ad articulum lumborum totiusque corporis dominatorem, non naturaliter hoc sed et de huius morbi, qui appellatur maleos, causa solutus totus subiacet, qui totiens se . . . sanguinis ne emittitur. contingit autem ¹⁶³ hoc frequenti et a cursione multa, ut iumentum evirietur, et his nec stare nec procumbere potest. quotiens ambulat, primis pedibus calcat, et venae in cruribus plenae sanguine erunt et tument ei crura. quibus necesse erit ¹⁵ de coronis sanguinem detrahare, ut tumorem auferas.

III CHIRONIS CENTAURI capitulum 3um de morbo, qui ¹⁶⁴ appellatur maleos, | quem quidam profuvium Atticum ^{114^v a} vocaverunt. alii artritrem hunc vocant graece, quod latine articularium dicitur, quem et alii [hunc morbum] suspirium ²⁰ dixerunt. non dubito et alios hunc morbum ex pluribus signis, quibus se demonstrat praemixtis demonstrationibus, aliis nominibus vocare incaute. morbus verissime vocatur maleos. ex quo morbo contagium patiuntur iumenta, quodquod ungula rotunda calcant quidem. ergo morbus ¹⁶⁵ ²⁵ maleus, corporis pestifera passio, corruptione sanguinis et spiritui oritur aut ex malo catastemate aeris, unde et maleos dicitur. simile est in iumenta maleos, ut pestis in hominibus, ut in bubus verago, ut in ovibus circius, ut in sues acceus, ut in canibus rabies. est autem maleus morbus ³⁰ nequam et incurabilis, qui et plures coinquinat, unde et contagium ab eo dictum est. hic enim maleos morbus

1 nec se: corr. B | requeto = requieto || 2 spurcitiis: corr. B | si || 5 emittit || 10 se. <contrahet>, sanguis si emittitur? || 14 Veg. II 10, 12 || 16 infra 344 sq. || 18 H 10 || 20 Veg. I 17, 4 || 21 demōst sic || 22 in marg. hic morbus contagiosus || 24 quo quod || 25 corruptio || 27 in addidi | in marg. non bene quod sit maleus

- si evenerit, ut aliquod iumentum possideat in grege, et hic si non velocius separetur longinqua regione pascuae, illius gregis omnia iumenta coinquinat, et inde morbo
166 omnia consumit. ex qua re sollicite intelligendus est. multis enim generibus et ab similibus signis se demonstrat, unde plura nomina accepit pluribus auctoribus. cuicunque evenit apud veteres nostros, si iumentum incidisset hunc morbum in grege, qui non solum curari non potuit, sed et similibus signis plura iumenta coinquinando morbo consumeret, et nomen huic morbo imposuerunt, similia
 signa passionis in corpore illius iumentⁱ, ut quo facilis et ab aliis hic morbus intelligeretur et aggregare secerneretur.
167 de quo nunquam promittit sanare, sed propter ceterorum magis corpora salvanda. in quibus praecipitur suffumigari ea iumenta, ubi hic morbus se demonstravit, rebus infra scriptis propter effugandum taetrum odorem illius morbi, ut rebus austeris vel amaris praemixtis ceterorum corpora stagnanda ab hoc morbo liberari possint. ergo illa iumenta curare magis sollicite oportet per omnem diligentiam et potionibus infra scriptis. et quibus-
168 cunque aliqua suspectio in corpore inesse videtur, sanguinem detrahimus, ut | possit a corporibus eorum illa coinquinatio morbi, levior quae fuerit, in sanguine abstrahi propter bonam valitudinem. sunt autem genera huius morbi maleos numero VII: humidus, aridus, succutanus, articularis, elephantiotis, subrenalis, farcimosus. haec ipsa signa similiter aliis signis divisa plures faciunt.
169 humidus est, cui de naribus muccitudo humoris effluit male odoratus et spissus, colore pallido. cuius et gravatur caput et stridet pectore, gracilis fiet et pilo horribili et tristem aspectum adferet. hic erit humidus, qui istis signis s. s. cognoscuntur, quem profluvium Atticum

7 incidisse || 10 <a> similia? || 11 iumentum || 12 a grege? a gregale (sc. morbo) L || 13 Veg. I 17, 3 || 17 absteris: corr. B || 18 stagnada || 21 suspicio Veg. et infra || 24 Veg. I 2; cf. infra 350 | in marg. quod genera maleos || 28 Veg. I 3

dixerunt. cuicumque sanguilentus humor per nares profluat et croceus, mortis proximat.

aridus haec facit signa. cui nullus humor per nares 170 videtur profluere, suspirat graviter, nares extensos habebit et ilia introrsus adducit, cuius et tergus durum et contractum invenitur, et cibum recusat et multum bibet, propter quod ardorem siccum pulmonis patitur. tensis oculis in obliquum respicit nec se facile proiciet ad terram. quem suspirium vocant, qui nec pluribus diebus 10 vivet, ut superius humidus.

succutaneus autem signa ostendet alia. vulnera in 171 corpore eius prodeunt scabie similia. ex quibus vulneribus humor effluit liquidus et viridis, qui hic statim in capite affundit et scalpere et parietibus se adfricare facit, et 15 supra cetera vulnera urido stricta et aspera corticem facit. cui nullus humor per naribus ambulans invenitur, nec anhelans, nec cibum recusat. multum edet, libenter 172 bibet et multo tempore vivet. ideoque de hoc aliquando aliqua liberantur. voluerunt quidam scabiem morbum 20 succutaneum dicere, ab eo quod singula signa ostendet, quae s. s. sunt. quidem et haec scabies contagium est, quae et ipsa plures coinquinat et tardius sanatur, sed necem gregi non infert. ideoque separavimus scabiem a maleos.

articularium sic cognoscimus per haec signa. clau- 173 dicabit hic similiter pedibus alternis [alterius] ternis vel quaternis diebus, saepissime et plurissimis. claudicat ab articulis, demutat in singulis pedibus, cuius corium non destit, et tergus | similiter durum et contractum erit et 115^a pilo horridiori et recto et ab aspectu tristis erit. huic

2 cacrocius: crocinus? croco similis Veg. | proxima: corr. B || 3 Veg. I 4 || 5 illa || 10 bibet: insanabilem, nisi ab initio festina curatione subveneris Veg. || 11 Veg. I 5 || 13 huic? || 14 astundit: abundit B || 15 ulcera corticem ducent Veg. || 17 nec respuit potum Veg. || 19 qd': quidem? || 20 adeo: corr. B || 24 Veg. I 6; infra 344 || 25 interdum paucis interdum plurimis diebus Veg. || 27 denutat L || 28 destit = distet B: ossibus astringitur cutis et ad tactum tractanti dura resistit Veg. || 29 pilus erectus Veg.

- perseverare solet clodimen in uno pede, quando in alternis
 174 claudicet. cui nulla diligentia curae prodesse potest. hic
 similiter cibum non recusat et tempus ducit et cottidie
 deterior et macrior fiet ab eo, quod ad medullas eorum,
 qui maleos prenduntur, nihil ex cibo pervenit. quorum
 corrumpitur totum corpus ex sanguine. quae corruptio
 sanguinis ex vi huius morbi praecurrit et in medullas
 scapularum, et aequae cerebrum corrumpit ab indigestione.
 ipsam enim escam ad inferiorem scapularum locum accipit.
 propter quod comprehenditur caput similiter et pulmo,¹⁰
 175 ubi primum morbus se abscondit. ex qua re odore suo
 plures coinquinat, unde et ipsa curatio eorum insanabilis
 est. ideo autem hic morbus contingit in eis, propter
 quod omne iumentum, quod ungula solida calcant, fel
 non habent. fel enim si haberent, in quo humorem¹⁵
 malignum totius corporis et perfrictionis longi temporis
 reciperent, nunquam in eos humor amarus, morborum
 perniciēs, insideret aut medullas eorum perterebraret et
 176 articularia signa ostenderet. ex qua re totum corpus
 et articuli laborant ab ustione propter laxationem poste-²⁰
 riorum partium, ubi morbus operatur. qui facile equabus,
 id est feminae equae genere contingit, rarerē maribus,
 propter quod feminarum matrix ipsum concipit morbum.
 in qua per sanguinem morbus pro conceptu invalescit,
 propter quod tabescit a renibus, id est ab articulis lum-²⁵
 borum, unde regitur. in qua passione nec cibum nec
 potum recusant et aspere tussiunt, vivunt per longum
 177 tempus, tabescunt et sic moriuntur. quibus subvenitur
 per ustionem, si celeriter succurras. hic morbus similiter

2 *in marg.* non de claudicatione iumenti unius aut alterius
 pedis || 7 exui: exitui? || 9 ipsa || 14 *in marg.* fel non habet || 15 συμ-
 βαίνει δὲ τοῦτο διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν τῷ ζῴῳ ἐπὶ τοῦ ἥπατος
 ἀγγεῖον, τὸ λεγόμενον χοληδόχον, ἀλλ' εἶναι τι νεύριον ἐκτελει-
 μένον, ὃ ἀποδέχεται τοῦτον τὸν χυμὸν καὶ κείθεν τὴν ἐκκρίσιν
 ποιεῖται καὶ μίγνυσσι τῷ αἵματι κτλ. H 10, 20; *infra* 345 ||
 17 reciperet || 21 operitur: cf. p. 55, 27 || 22 naribus | *sq.* ge-
 nere . . . feminarum *in inferiore margine addita* || 27 bibunt:
corr. B || 29 succarras

contingit in feminas propter sanguinis corruptionem et ipsius morbi, quod matricem earum magis prendať. unde et hoc verissime intelligimus per haec signa. corpus earum, id est verginalis, intumescit sine ulla vexatione, 5 patidior fiet propter corruptionem et fervorem ipsius morbi, signa claudicationis ab ipsis posterioribus partibus demonstrat. inde manifeste intelliguntur a maleos prensi 178 esse, si sine dubitatione escam suam conficientes et bene bibentes deteriores corpore fiunt et tussiant dure etiam, 10 quam si putes in eius | pectore ossum asperum habere. 115^b qui se difficiliter prociunt ad terram, ideoque ad summum tergus manibus tractatum spinam difficiliter flectunt, propter stricturam nervorum et imbecillitatem totius corporis a morbo alienati. unde et nulla curam faciunt. 15 quibus tamen subveniri oportet morbidis omnibus sanguinis detractioe et ustione subustis.

iam de farciminoso incipiam. si farcimen hos tendere 179 coeperit, quod graece appellatur ferisoma. qui istis signis intelligitur. in latera et in coxis et in toto corpore collectiones nascuntur locis necessariis plerumque super comisuram. quae collectiones per se rumpunt et post plurimas eruptiones aliae renascuntur. et graciles fiunt. cibum et potum sine dubitatione libenter accipiunt, sed ad medullas eorum nihil pervenit. propter quod totius corporis gravitatem 25 patiuntur. et hilarem aspectum adferunt, propter quod nulla pars corporis in eo vexata laborat nisi sanguis, in quo hic morbus operatur. unde intelligitur sanguinis corruptio esse, dum in se collectionem in corpore per proximas 180 venas per saniem demonstrat. cum enim sanguis evagatur 30 extra illum naturalem. . . et corrumpitur, fit sanies. ex qua re contingit evirari. et quisque in hoc morbo incidere, saepissime contingit eos liberari, vivunt enim longo tempore.

9 etiam: et tam *B* || 11 *H* 11, 33 || 14 alienato | feciunt || 16 subustus || 17 *infra* 364 | farcimenos: eos? || 18 ferisoma: περιττώματα δὲ λέγεται, δ̄ φαμαῖσι καλοῦσι φαλνίνα (*lege φαλνίνα*) *H* 229, 10 || 19 *Veg.* I 7, cf. *infra* 364 || 22 et graciles fiunt *pone post* patiuntur (*l.* 25) || 30 *supple* statum || 31 viriari

quos sic curari oportet. huic sanguinem detrahare non oportet in novissimo, sed in initio deplendus erit. contingit enim eos evirari. illas enim eruptiones et partem sanguinis et per saniem evomendo auferunt. quas collectiones cauterio etiam ciprino candenti erumpere oportet. quae vulnera pice liquida cum oleo et melle mixto curantur potionibus catarticiis vel nimis amarioribus. quos oportet sub divo in agro dimittere, ut solem et auram patiantur et ambulando per tempore morbum digerant, dum varietatem herbarum per suam voluntatem illi morbo repugnantes pascunt. quare magis praecipitur omnes morbos agro proicere. quidquid enim ex *umore* concipitur, solis beneficio minuitur, vel quidquid caloris beneficio intra corpus conceptum fuerit, rigore remedianitur.

182 atque haec s. s. signa morbum maleos in corporibus iumentorum intelligere obscura, et difficilis ratio intelligendi apud prudentes veterinarios invenitur. multis enim generibus hic morbus in corporibus aliter obscura signa demonstrat. quare necesse habebimus nihil intermittere, sed omnia plenius demonstrare. sic enim intelligimus animal morbidum esse. iumento priusquam aliqua signa manifesta in corporibus prodeant, tristem aspectum adferet et cibum non tam libenter sumet nec potum. et nulla alia signa alicuius valitudinis demonstrat, tanquam sanus. toto corpore laborat interim, tussit aspere et emagrescet. ex nulla diligentia curae proficit et magis deterior fit. cibum et potum cottidianis diebus non recusat, in corpore demonstrare solet tubera in lateribus vel in cruribus vel in testibus aut in cervice durissima, tanquam traconationes. quibus tuberibus nulla re subveniri potest. aliis vero tumor in pectore vel in musculis inguinorum vel in genibus et in cruribus invenitur. qui tumor perseverare solet.

1 Veg. I 14, 2 || 3 eo severiari || 6 qua || 7 Veg. I 14, 6 || 10 repugnantes || 11 morbos || 12 avara: *correxī* cf. *infra* 188; *an praestat* amara, cf. 190? aura B || 18 aliter: animalium L || 29 tragonationes: = occallescentia, a *τράγων* i. e. *cartilago* B || 30 res || 31 iguinorum

quibus contingit et in ventre tumorem fieri. quibus om- 184
nibus cura etiam magis contraria est, quae nihil ex nulla
re proficere possunt. aut in ipsis orificiis aspredo echino
similis invenitur. similiter et in folliculo veretris invenitur.
5 aliis tumores in capite, in temporibus collectiones faciunt,
quae eo per se erumpunt. hoc et in maxillis evenire
solet. aliis et oculus unus intumescit nimis et de utris-
que oculis non crepare vel cancerare. sunt quibus et
glandulae inter maxillas, ubi pullaria nasci solent, in-
10 crescent carnibus et extumidiores fiunt. haec omnia 185
signa s. s. tussis non deserit. quibus in novissimo tempore
humor per nares putridus ambulare incipiet propter pul-
monis corruptionem. sunt alii, quibus per totum corpus
pustulae prodeunt similes cliendionum. alis toto corpore
15 similitudo et quaternaria pilo est, ipse demonstrat scutulas
in toto corpore, ut lichene in hominibus sine ulla exerci-
tatione apparet. interdum digeruntur per itineris exerci-
tationem, dum interdum et aliae renascuntur. his evenit per 186
longum tempus exercitationis beneficio et per | diastima vel 115^b b
20 per sanguinis detractorem morbum digerere et firmiores
fieri. sunt alii, qui ex ipsis signis per longum tempus per
maciem pereunt. haec sunt huius morbi signa per varias
demonstrationes, singulis corporibus quae contingere solent.
ex quibus signis morbum maleos intelligere possumus.
25 nunc sequitur et hoc scire plenius, quomodo et qui 187
bus eis subveniri possit ex omnibus succursionibus. pri-
mum cum intellexerimus aliquam suspicionem morbi in
corpore inesse, sanguinis detractorem fieri oportet de
cervice copiosum et de venulis et de visceribus vel desub
30 causa illius loci, ubi se humor morbi demonstraverit,
saepissime et de tempora et de palato propter capitis coin-
quinationem. et urere morbos oportet. sic palmas in
cervice aut in eandem causam et decusatim ilia aut
graticulatim super renibus permixtis punctis subrenalem
35 curabimus, vel quibuscunque tumor ex morbo increscens

3 exhino || 4 feretri || 7 diutiusq; || 15 pilos: *suppl. B* ||
18 interdum = interim *W* || 31 et *addidi* || 33 illa || 34 praemixtis?

- 188 ustione vincitur. ita enim hic morbus se ad corpora increscens ustione extinguitur vel sanguinis detractio sic-
catur. quare iubemus eos in agrum proici, ut auram et
solem passi eandem similiter curam eis praestent, ut
ustio et sanguinis detractio. sol exurendo omnem hu-
morem huius morbi exiccat, aura omnem corruptionem
corporis et plectoriam sanguinis et humoris plenitudinem,
et stringit omnia, quae ex duplici ratione calore vel
rigore concipiuntur, contraria sibi. alterutrum omnibus
189 rebus subvenit. prodest ei ergo pascere, ut, dum per
exercitationem cibum pascuae accipiunt vel ocus per
indigestionem, minus increscit morbus; vel dum intentione
pascuae adfectum vitae intendunt, ex illa ratione tristitiam
illius morbi excludunt, dum ipsi sibi legunt herbas pascuae
praemixtas et suo corpori aptas. inter quibus utrumque
contingunt plurima contraria morbis, quantum legunt
herbas illi morbo contrarias, et fugit a corporibus eorum
190 morbus. sic saepe sani fieri solent a pascua per longum
116^a tempus. eosque oportet et fumigare rebus austeris:
origano asmali et aspalto et peucedanum et castoreo et
oppoponaco. potionibus quoque amaris et catartici-
potionabuntur, per quam amaritudinem amaritudo morbi
expellitur. sunt autem haec potiones infra scriptae, quae
morbo maleos prosunt.
- 191 item rationem huius morbi, unde nascitur, inquirere
debemus. multi dixerunt ex defatigatione aut ex feno aut
ex frigore aut ex alia aliqua plectoria hunc morbum maleos
nasci. falsum et minus probabilem rationem dixerunt, quando
ex his omnibus singulis s. s. rebus multae valitudines nasci
manifeste inveniuntur. propria autem ratio huius morbi
nascendi haec est ex catastamate aeris et coinquinatione
pestifera austro vento flante. statim magis spiritus conci-
192 pitur a pulmone et in sanguine nascitur hic omnibus. de-

3 curam || 8 calor. sic || 16 quam tum || 19 Veg. I 19, 2 ||
quae || 20 asmali || 24 in marg. unde proveniat maleos ||
25 Veg. I 17, 4 || 26 et || 29 res || 31 catastamate = catastemate ||
32 magis: malus? || 33 ovibus

nique primum invenitur in uno iumento, non in omnibus. vel nunc in corporibus eorum, qui iam possessi sunt, morbus increscit, tunc plures coinquinat viresque acquirit magis. spiritus eorum pluribus cohaerens maiorem aeris coinquinationem facit et pascuae et aquae fontium a pestifera Africo vento volanti, qui non solum aeris excludit herbas, sed et confuso ampliatioque odore illius morbi calore coinquinat [sed et] ceteras greges armentorum inferius morantes ab illa grege superius morante, ubi iam se morbus ostendit. hoc morbo similiter omnia succedit. 193 ampliatur enim putor calore vel a cadaverum eorum gregis illius superioris, et increscit morbus. ex quo in plurimas greges armentorum adhaerens contagium facit et omnia iumenta hoc morbo consumit. ideoque praecipitur fumigare omnes hac fumigatione: asfaltum Iudaeum, peucedanum, oppoponacum, castoreum, origanum et sulfur vivum aliquid admixtum. observabitur, non prius 194 in agro *prodeant*, nec mane ex hac suffumigatione odorem naribus percipiant, ut possint eo odore *stagnata* hunc morbum continere iumenta. et eorum tamen cadavera obruenda sunt, qui ab hoc morbo moriuntur, ita ut vires ampliandi huius morbi minuuntur, et cetera iumenta, quae sana sunt, non ab eo odore coinquinentur. ita enim medicina ciraceos in omnibus provenire potest.

25 de maleos elepantioten. si quod iumentum elepantio- 195 116rb tem morbum habuerit, haec signa demonstrat. in corpore huius toto urido nascitur, magis in tergus cortices squamato similes. unde et elephantiotus dictus est. similiter in pedibus et in capite aspera fiunt vel odienae nascuntur.

30 priusquam haec signa ostendet, ventre soluto erit et macrescit, tussit aspere. cuius et lingua aspera et os

3 vires quae || 6 flante? cf. p. 58, 32 || 8 sed et del. B || 11 pudor | ad: corr. B || 12 greges || 15 cf. Veg. I 20, 1; VI 12, 3 | haec || 18 deant: suppl. B, deambulent M | nec = nisi || 19 signata: corr. B || 20 Veg. I 17, 3 | obrienda || 23 ciraceos = *γυρεύσεως*? || 25 infra 355 || 26 Veg. I 9, 2 || 27 sq. squato: squamas similes corticibus Veg. || 29 hodie ne: ozaenae Veg. || 31 ligua

- totum asperum vel coctum erit. qui plerumque morbus
 196 nascitur in pullaminibus. si quis huic morbo subvenire
 volet, non prius deforas causam curet aliquo medicamento,
 nec hanc potionem diebus pluribus potionaverit. quod si
 prius deforis aliquid inposuerit, morbus interius magis
 fugit et cito eis necem inferat. quamvis difficiliter pul-
 lamina ex ea causa liberentur, his omnibus passionibus
 ex morbo s. s. accidentibus haec potio praeparanda erit.
 197 murra tragonite p libram, turis masculi p libram, mali
 Punici corium p selibra, piper p 3, croci p 3, acacia rufa
 p 3, cadimia botritē p 3, aes ustum p I, absintii Pontici
 p 3, serpilli p ÷, vetonica p I, centauria p ÷, sagapenu
 p ÷, saxifrega p ÷, peucedanu p ÷. haec omnia tusa
 bene et creta ex melle, quantum satis videbitur, admixtum,
 ut habeat ad temperiem suam, habeto repositum in vaso
 stagneo vel vitreo. hoc enim per vetustatem plus valet.
 198 et ex eo medicamento coclearium unum singulis morbidis
 ex aqua calida et oleo praemixto in primis diebus dabis.
 cum coeperint meliores esse, quibus evenerit, ut liberari
 possint, dabis ex vino et oleo ad coeliaria singula singulis
 diebus. ex hac potione morbidos liberabis. saepe ex-
 perimentata est haec potio. haec res amarae sunt, et
 morbus amarus est. ita incipit haec potio amara amari-
 tudinem morbi expellere.
 199 quae sint aliae res potionibus aptae adversus mor-
 bum maleos repugnantes, plenius demonstro. . . . haec
 compositio cum ulpico trito ex aqua dato, sicut in alio
 libro docui, et certa die data morbo praevenit. alia
 potio. catulum lactantem vivum in aqua fervente
 missum, foris depilatum ibique decoctum, donec ossa

1 vel = velut || 4 Veg. I 16, 1 | nec = nisi || 9 Veg. I
 16, 5 || 10 in marg. haec est potio ad omnia || 11 i. e. cadmea
 botryitis | esistu || 15 ad del. B || 16 stangneo || 23 infra
 346 || 26 cf. 204 et Veg. I 18 | repugnantes || 27 alio
 libro: infra deest || 29 Chiron vero Centaurus praeter alias
 compositiones, quae iam relatae sunt, asserit catulum lactan-
 tem vivum in aqua ferventi missum ac depilatum ita de-
 coqui eqs. Veg. I 17, 16; cf. infra 812

eius remaneant, conditur | eodem modo, ut pulmentum 116^a
sub tritura: similiter ut cocus condire solet liquamine
optimo et mero et oleo et piperis, quod satis fuerit. sit
haec potio abundans ad sextaria III. ex qua dabis
singulis ad cotulas binas, quousque morbi vincantur.

alii quidem dixerunt catulum lactantem occisum pilatum 200
exenteratum sine intestinis decoctum in aqua, similiter in
eadem aqua mixtum mel, quod satis videtur, ex eo potionare
morbidos oportere. facit et hoc: haedinum caput et pedes
in aqua cocta, donec ossa remaneant, conditum similiter
ut pulmentarium, sicut in catulo demonstravi. ex eodem
potionati morbidum liberari solent. idem similiter gallum
gallinacium album decoctum in potionem dabis, sicut s. s.

adversus maleos acronum porcinum in ptisana de- 201
coctum, donec ossa eius remaneant, ex eodem sucum cola-
tum admixto melle et oleum potionare oportet. facit et hoc.
tithymallum radicem in vino dulci decoctum datur morbidis.
cucurbitae Aegyptiae semen frictum in vino similiter de-
coctum prodest in potione dare morbidis. vel cucumeris
silvaticae radicem concisam minutim cum absinthio in aqua
decoctum admixto nitro et melle potionem dare oportet.
valde facit, si ex eadem radice minutim concisa in cibaria 202
eis admiscatur, et si nitrum contusum et criblatum in cibaria
misceatur, omnibus quadrupedibus, quodquod ungula solida
calcant. omnis morbus maleos et omnis inbecillitas cor-
poris fugiunt et sani semper in operibus permanebunt.

ad profluvium Atticum per nares profluentem et pul- 203
monis similiter humores statuere mirifice facit potio ex loteo
putido ad cotulas duas cum oleo rosaceo ciatum unum mix-
tum per nares potionare. haec res profluvium statuent.

propter morbum imminuentem, ne qua iumenta con- 204
tingat morbus, qui appellatur maleos, dabimus potionem

4 III: VI Veg. || 7 exteneratum: corr. B | in qua: suppl. B ||
9 Veg. I 17, 17 || 12 in marg. aliud || 14 Veg. II 28, 17 || 17 tyti-
mallum gracile: radicem . . . tithymali . . . dare . . . suadet
(sc. Chiron) Veg. I 17, 18 || 18 Veg. I 17, 7 || 22 minutum: corr.
B || 23 in marg. non || 27 Veg. I 17, 19 || 31 Veg. I 18

ex VIII . . . vel VI, vel imminente necessitate per triduo.
hoc potionare oportet: ulpicum bene tritum cum sagapenum
et aquam ad multitudinem gregis sui, singula iumenta
singulas eminas accipiant, cum oleo singulis ciatis ad-
mixtis per triduo. et hoc potionata iumenta morbum
116^v b non pa^tientur. hoc quod annis praecipitur.

- 205 IV De ventris dolore. minus intelligentes circa orga-
num ventris veterinariorum iudico, qui putant prae-
cantationibus aut remediis dolorem ventris posse sanari.
nec hoc utique credendum est posse fieri. quidquid enim¹⁰
per interiorem ventris dolere coeperit, statim proiciet iu-
mentum et volutat frequenter. hoc ergo idiotae et minus
scientes dicunt ventrem dolere et statim remedio sub-
veniunt, quando sint inter iliis. in ventrem quae oriuntur
206 genera doloris, numero sunt XIII: cordapsus, ilion, ilin-¹⁵
gon, enfragma, strofus, coli dolor, lumbricorum et vermium
et tiniolarum. et vesicae vitia numero IIII: id est cau-
culosum, ischuria, disuria, stranguiria. quidquid ergo ex
his inciderit interius, statim prae dolore volutat et collidat
se. cui nec prout [se] causa fuerit, medicina subvenias,
sanum fieri non potest. prima enim doloris vitia ex
praesenti nata inveniuntur. [in] interiorum singularum
partium dolor plures valitudines et dolores fieri nata in
ventrem demonstrat per singula principalium loca, sicut
207 supra dixi, circum singula iumentorum corpora. ex qua²⁰
ratione vitiorum fit, ut aliquibus iumentis ex ventris do-
lore praesens vitae periculum faciant. vel nunc tardius
aliqua liberatur, quoniam quidem sunt plura vitia, ex
quibus sunt aliqua sanabilia, aliqua insanabilia. in quo
vitio ventris doloribus succurrere nemo potest, nisi si²⁵
scierit singulorum et interaneorum doloris signa et ratio-

1 VIII Cal. Jul. VII et VI Veg. || 2 ulpinum || 7 Veg. II
11, 2 || 8 iudicio || 9 physicum remedium Veg. || 10 nec ad-
didi || 11 dolore || 15 ylion: = *ἐλῆος* | ilinigon: = *ἐλλίγγος* B ||
17 cauculosum: = calculosum || 18 curia | dissuria || 20 nec =
nisi | se: si? scilicet? B || 22 sq. nata inveniuntur in<ventre>.
interiorum . . . nata ventre demonstrat B || 23 in addidi

nem conceptionis et viti. quam rationem plenissime in omnibus demonstrare necesse est.

primo de ipso ventre, quod est aqualiculum. quod **208**
 principium omnium interaneorum est, totius corporis
⁵ dominator, in quo ventris capacitatem cibus et potus
 mixtus convenit. in quo loco per digestionem separata
 per totum organum interius distribuuntur. quae pars
 corporis interius perfrictione longi temporis concipit mul-
 tum doloris. vitia intestinorum inferent per hanc rationem:
¹⁰ omnem commixtionem cibi et potus in aqualiculo per ca-
 lorem, quo coctionis digestio liquorem humoris in urinas
 separat, per calorem, si nulla perfrictionis causa digestio-
 nem impedit. quod si perfrictio longi temporis concepta **209**
 in ventrem operari coeperit, partem humoris et liquorem
¹⁵ ex frigore | coagulat et glutinosum faciendo retinet in **117^a**
 parte intestinorum, quae sunt medio positae, quae ducunt
 ab aqualiculo usque ad colum, quod appellatur typlon
 enteron. unde fit sera digestio stercoris. fit hic ipse
 intestinus. superius, quod dixi, stemon enteron appellatur,
²⁰ quod latine dicunt ieiunum intestinum, ab eo quod nihil
 in eodem stentino cibi aliquid permaneant. per hoc **210**
 enim intestinum cibus ab aqualiculo in colum velocem
 transitum habent. in quo intestino ille humor coagulatus
 et perfrictione si natus abundaverit, non patitur transire
²⁵ cibum a ventre in inferiores partes. obstat enim illa
 spurcicies et praeccludit partes intestinorum et facit ex-
 tensionem ventris, id est aqualiculi dolorem ingentem et
 magnum periculum. quae passio doloris enfragma dicitur,
 quae latine obturationem vocatur.
³⁰ facit et aliam causam doloris cordapsus, quod appel- **211**
 latur. quibus contingit ex nimia tensione stercoris aquam
 per os refundere, cibum, stercus.

rarenter ex his duabus passionibus iumenta liberantur.
 cito enim ex hac causa tensionis volutando omentum

13 perfectio || 18 digō sic || 19 interon || 20 adeo: corr.
 B || 24 e perfrictione natus si B || 26 percludit || 30 Veg. II
 13 || 32 hos || 34 volutando

rumpunt. ex qua re velocius haec vitia mortem inferunt. ex hac enim causa humoris coagulati ex perfrictionibus et colici fiunt, si cui contingerit, ut haec coagulatio humoris frigidi in colum se conferat. ex qua similitudine superioris demonstrationis praeccluditur stercoris vadum, quod est
 212 foramen ipsius coli. ex qua praecclusionem tenditur ipse colus, ex plenitudine stercoris, quoniam quidem simili modo in eo loco intestini stercora conspissata protrahant propter secundam digestionem cuius loci. et perfrictione facta coli dolorem praestant propter tensionem loci tam
 10 diu, donec hic humor coagulatus, colare dissolvitur stercoris redundancyem, intestina maiora laxaverit. qui dolor coli per plures dies contingere solet ex ipso humore et ex perfrictionis iterationibus.

213 alia vitia inde fiunt, si quando stentina maiora hic humor
 coagulatus et diffusus ex superiore in eadem intestina maiora abundare coeperit. in qua intestina sinus per intervalla dispositi sunt, in quibus in his stercora conspissata formantur in rotunditatem, separata simili modo per quadrum. ex his locis stentini exclusa rursum commixta in alterutrum cohae-
 117^r b 214 ubi fit reclusio intestini maioris. | haec idem intervalla stentinorum ex eodem humore coagulato impediuntur, quominus velocem cursum interaneorum per ventum excludi possunt. quaedam loca eorum intestinorum praec-
 clauduntur ex illo humore, ubi plus abundare videtur. quod fit magis proxime longaonis clausura. ex qua praecclusionem magis ventus, quo minus exundi vadum fit, rabidus increscit, morsusque ac titillationis in pactum huius humoris in stentinis praestat, et pergyrendo intestinam

2 quagulatim || 3 colici || 5 demonstrationibus | badum ||
 11 colare = coagulare || 12 laxerit || 14 iterationis || 15 Veg. II
 14, 1 || 18 in hiis: inviis? || 19 quadrum: coagulum? || 21 catacli-
 dem = κατακλιδα || 27 sq. tunc ventus crassus vel praecclusionem
 ipsa intra viscera increscit ac saevit et dolores morsusque
 excitat vehementes Veg. || 28 exundi: corr. B || 29 morsus quia:
 corr. B

pro motum alicuius *humoris* interius excludendum. iumenta **215**
 volutant et *pedibus* exporrectis calcitrant id ipsum, quasi
 excludere possint, quod cum magis in eis ventus maior
 nutritur — omnis enim alicuius humoris motus cum quadam
 5 parte venti — quod magis plus *agitatus* fuerit spiritus,
 qui per duplicationem crementi magis in novissimum maior
 fit. hac ipsa ratione iumenta volutando tympana similiter
 fiunt. quod vitium quidam tympanitem dixerunt. hoc
 autem vitium pro certo ilion dixerunt ab eo, quod eorum,
 10 qui hoc vitium patiuntur, intestina habent [aut] ex locis
 suis exclusa, quasi helicas faciunt. unde haec valitudo
 ilion vocatur. est autem haec valitudo periculosa. cui **216**
 si tardius aliqui succurrat, difficiliter liberantur. cito
 enim ex hac ratione interius ruptionem omenti patiuntur.
 15 cui tamen si celerius succurratur, ex hac ratione liberari
 possunt. . . . fomentis quoque calidis renibus pro multitudine
 adhiberi oportet, deinde extergere eum diligenter et per-
 ungere oleo calido pice liquidæ mixto vel oleo laurino.
 similiter facere et manibus percatapsare totum corpus et
 20 testiculos, et in auriculas ex hoc oleo calido suffundere
 oportet et defricationem per plures manus hominum totum
 iumentum defricare, donec ex hac calfactione ventum
 reddere incipiat. quem potionabis sic. piperis grana **217**
 numero L, petrosillini quantum 4^{or} digiti possunt capere,
 25 cimini Alexandrini tantundem cum cimini Afri, argini semen,
 murra, nepita, trisaginem aequis ponderibus, in quo ad-
 miscebis nitrum ad dimidiam omnium eorum partem.
 haec omnia bene trita, ex vino calido et oleo tantundem
 aequis partibus et mellis quod satis fuerit, hanc potionem
 30 dabis. haec potio et excalefacit et cibum dabit et ventrem
 solvit. ex qua ratione omnis spurcitia humoris relaxata

1 humoris *addidi* || 2 volutat | venibus: *corr. Veg.* | calci-
 tant || 3 quod = quo || 5 sagittatus: *corr. B* || 8 *Veg. II 14, 2* ||
 10 habent aut: a venti vi *B* || 11 helias: obices *Veg.* || 16 *la-*
cunam cognovit B || 18 liquide || 25 afriargini: cumini quoque
 Africani tantundem semen apii myrram *Veg.* || 26 *in marg.*
 recepta doloris ventris

- 218 excluditur. quod si hoc non proficerit, saciliones ex fure calido plenos super totum tergus et renes imponere
 117' a oportet. quem et clisteriabis ex aqua calida et oleo, quod | commiscis sale et melle, affronitra et ovum [et clisteri-
 mabis]. si clistere non habueris, sal bene tritum et mel 5
 commixtum ad spissitudinem tractationis in anum interius
 subicies. quæ res omnem spurcitiam humoris intus ob-
 stantem abstrahit et ad sanitatem perducit. hæc cura ex
 ordine adhibita omnibus doloribus, a ventre quæ nascuntur,
 subvenit, nec aliud est, quod plus subvenire possit. 10
- 219 sunt ali, quibus adsidue ventris dolor non inter longum
 tempus contingere solet, si quando ab opere vel exerci-
 tatione interius ventrem dolent, et non post multas horas
 sine ulla diligentia medicinae saepissime refrigerari solent.
 hi autem, qui hoc vitium doloris patiuntur, strophus 15
 appellantur. huius ergo vitii ratio, ex qua re contingit,
 220 cum signis intelligendi reddenda est. hic autem strophus
 concipitur, sicut sunt aliqua iumenta, quibus ex coactione
 sudor totius corporis, sicut fieri solet, humorem excludatur
 foris extra cutes. hic humor sudoris in ventrem se de- 20
 sidet inter intestina et ventris compaginem. vel itinere
 laborantem calore totius corporis necesse est velocius
 refrigescat quam totius corporis compago. sic idem tam-
 diu punctiones doloris, ut perfrictio, interius praestat,
 quamdiu totius corporis fervor tepescat. contra illum 25
 humorem fiat, et post illum dolorem requiem ex hac
 221 ratione patiuntur. hi autem sunt strophosi. eorum et
 signa hæc sunt. cuicumque hoc vitium contingit a va-
 pore, cucurrit, frequenter volutatur. ex quo cum sur-
 rexit, terram pedibus tundet et interdum quasi mandu- 30
 care conatur et iacens quasi videtur pausare pusillum,

4 sq. hæc clisterimabis B || 7 que || 8 hæc B: et || 11 ali-
 quibus: animalia quibus Veg. II 15, 1 || 15 strophus = stro-
 phosi || 20 sq. deridet || 25 et cum totum a labore cessaverit ac
 refrixerit corpus animalis, cessat et dolor; sed cum a labore
 calefieri coeperit, rursus exoritur Veg. || 29 cucurrit: concurrat
 (i. e. concursat) infra 382; concubuit vel concumbit? concutit
 (i. e. concutitur)? cum currit B

exurgens citius ambulare se ipsum cogit, et solent cito refrigerari.

si cui contingerit eundem humorem interius plus iusto **222**
 abundare, volutando frequenter ex hoc humore interius
 5 ventus nutritur et fit tympanites. cui sic celeriter succur-
 ratur, sicut superius demonstravi. volutando et collidendo
 se interius aliquid, plurimum omentum, rumpat et fit
 tympanites. ex quo praesens vitae periculum faciunt.
 hoc vitium si auferre voles et percurare, ne postero
 10 patiat, facies paracentesin de ventre et detrahis humorem
 anteriorem partem, ex quo hoc vitium conceperunt. et
 potionabis decocta ad causam facientem per plures dies.
 cui et acopum facies termanticum et perungebis totum
 15 tergus et renes cottidianis diebus numero XX | et per- **117^b**
 minutatim exerceque. mollibus cibis adiuuabis hunc. deinde
 post tertium numerum dierum renibus caustigabis et sic
 in opere mittis. paracentesin de ventre sic facies. **IIII** di- **223**
 gitis ab umbelico longius ad veretrum versus medio
 climate ventris sagittam subicies ulterius, ut peritoneon
 20 ipsum aperias. metraliter facies, ne intestina laedas
 propter periculum vitae. exempta sagitta subicies fistu-
 lam. incipiet humor se foris abstrahere. quem excipies
 in vaso. inuenies lotei similem, limpidum. malis vero
 non minus sextarium. hoc facies et eis, qui stupidi et
 25 magri sunt coactionis longi temporis beneficio. similiter
 curabis, sicut supra scriptum est, per eandem potionem
 corpus illius. sanum fiet. quibus dabis et nitrum cribla- **224**
 tum paulatim cottidianis diebus in cibariam. omnes acres
 umores et spurcitiam corporis excludit et curatos facit.
 30 vehementem et intolerabilem dolorem intestinorum
 praestant lumbrici et vermes, interius si abundare coe-

1 et surgens Veg. || 5 si || 6 volitando || 10 per acentas
 inde: corr. Veg. || 13 Veg. II 15, 5 || 15 civis || 17 per acentas
 inde | IIII prompsi ex Veg.: illi || 18 feretrum || 20 metra-
 liter: ad mensuram Veg. || 21 sagittas || 23 malis: trahis? tolles
 Veg. || 26 curati: curato? || 28 omne sacre sumere: corr. Veg. ||
 29 curatus || 30 Veg. II 16, 1 | vehementer || 31 praestat

- perint. similiter et tiniolae in utri, quae pediculi ab alis
 225 appellantur. haec enim interius roSIONem aqualiculi et
 intestinorum praestant intestinis et vulnera faciunt similia
 cliendionibus. ex qua re cottidianis diebus sine febre et
 sine dolore non sunt et macrescunt nimis, ut coriaginosi 5
 fiant. ex qua causa vulnere intestine si quando
 appellantur, humores in ano inveniuntur fabae coctae
 similes: est autem sanies. his contingit dolor ex in-
 anitate, si quando nihil . . . intestina magis corrodent.
 226 qui cognoscentur sic. non sunt inflatici et vehementer 10
 per dolorem volutant et in spinas se proiciunt et caput
 sibi inter pedes mittunt et ostendunt doloris sui locum
 et ilia sibi quasi scalpunt. rodunt nonnunquam lumbos et
 caudam parietibus fricant, aliquando et clamant per vim
 roSIONis, quam patiuntur. cum haec signa ostendere coe- 15
 perit et clament, scias eum vivere non posse. sic eis
 succurres et percuras: olei sextarium unum cum absintio
 Pontico decoctum et fenugraecum infusum, nasturcii
 semen, sandonicum, coriandri semen, sinopidis Ponticae,
 aequis ponderibus p singulas uncias, fenugraecum infusum 20
 227 p selibra. haec in se infusa et decocta in oleo, ut om-
 nium virtus per coctionem in oleo permaneat, dabis ex
 oleo eminam et aquae dimidiam. quae lenitia illius
 olei et virtus medicamentorum excludet eos foras et occi-
 118^a det. et ex hac re si per plures dies potionentur, | ad- 25
 mixto nitro tuso et castoreo, similiter omnes lombricos et
 tiniolas et vermes discutit foras a corpore, et sanum fiet.
 228 si quod iumentum calculosum fuerit, signa demon-
 strant haec. torquebitur, gemet et tendit se ad conatu
 mictionis et stillat eius veretrum guttas, [in] urinam mo- 30

1 tiniolem | utrique: utri = utero || 2 aquaticuli || 3 prae-
 stat || 9 *supple fere* inest cibi: cum his deest cibus, magis
 vitalia consumuntur a vermibus *Veg.* || 10 cognoscentur | in-
 fictiacci: inflati *Veg.*; infysiacci (ἐμφυσιακοί) *B* || 17 olei viridis
 et amari sextarios II *Veg.* || 19 coriandri seminis, radicum se-
 minis *Veg.* || 20 unctias || 23 lenitiam || 28 *Veg. II 18* | calcu-
 losum | *in marg.* de calculoso || 29 *sq.* conatum ictionis || 30 fe-
 retrum | et urinam *Veg.*; veretrum, guttas in urinam *B*

dice mittet, nunquam meiare potest. hoc cottidie patitur. quod vitium plerumque in pusillas aetates contingit. quod sic invenies. digitos in interiorem partem ani subicies et a cervice *vesicae* sub ipso manum ad hippocentaurum versus palpabis digitis et caecolum ibi invenies. quod vitium difficiliter curatur. solet quidem eis contingere conamento nimio virium vel ruptionem facere vesicae ad cervicem proximum ad ipsum anum. quod si 229 evenierit, statim incipiet ex ipso ano urinam emittere quasi qui aquam adselletur. quod digitis eum locum invenies longaonis extremam partem cavernam habere secus ipsum anum. similiter et in cervicem vesicam per ipsum foramen digitos subicies interius deiossum versus et caecolum invenies. quod ex ipso foramine caecolum lithulco exues et curabis clisteribus collecticis. quem 15 potionabis diuretica potione. cum haec tamen causa evenierit, per anum farciminalis sero venire solet, ut ex ipsa retortione moriantur per ruptionem vesicae. difficilis eius modi cura est.

20 ad sanandum omnem passionem doloris, a ventre quae 230 nascitur ex vitiis s. s. quodcunque iumentum ex qualibet causa volutantem inveneris, oleo manum perunges et ipsum spincterem oleo satiabis et subicies in anum, in interiorem partem longaonis, et ibi haec signa manu intelliges. si inveneris ipsum longaonem clibano subtili patere, scias eum strophum pati. stercora si se post ex aggravatione stercoris provocaverint, scias eum cito refrigeraturum. si manu missa longaonis praecclusionem inveneris et stercoris modicum, duas aut tres caricas

1 merare: mingere *Veg.* || 4 vesicae *suppl. Veg.*; cf. l. 12 | ipso: sc. ano, quod *add. Veg.* | hippocentaurum: hypotauroium *Veg. et H.*; ypotauro *infra* 681 || 7 vel *scripsi*: nec || 8 vesica | manum || 11 cavernae || 12 in *addidi* || 15 lithulco = λιθολκῶ, aculeo *Veg. perperam* | collectis: *corr. Veg.* || 16 potionem | *sq.* causae venerit: *corr. B* || 17 vero || 20 *Veg. II* 19 || 22 voluntatem || 23 in *add. Veg.* || 24 tibi: *corr. B* || 27 et continuo stercora eicies paulatim ad manum, quibus egestis cito noveris animal percurandum *Veg.*

scibelz, et praefocatum longaonem, quo manus vix introeat, scias eum emfragma pati et periclitari.

- 231 et si inflatus non fuerit, vehementer tamen et tarde dolet, si manum miseris et similiter et totum ventrem tympano similiter tractando senseris, eum illo pati et cito periclitari *scias*. si ventum dare coeperit, tunc in illo spes erit vivendi.

- 232 si manum miseris et invenies *nec* valde patere longaonem, 118^r b sicut est, manui, praefocato similiter, | ut superius dixi, et stercora non multa, nec tamen inflatum esse, scias eum ventrem dolere, id est aqualiculum. cito refrigerare solet, si celeriter eis succurratur. si tardius in dolore protrigaverit, difficiliter evadent. ex hac ratione chordapsium fieri solent.

- 233 si manu miseris et similem rationem longaonis sine ulla inflatione inveneris, et non frequenter volutantem sed proicientem se subinde in dextram partem, extendit se quasi ad conamen mictionis, depremito manu ad dextram partem. ibi longaonis invenies duritiam ingentem cucurbitae rotundae in longo similem. scies eum colicum esse. hic enim locus intestini colus est, quem quanto duriores inveneris, tanto plurimis diebus dolere eos scias.

- 234 rarerer quidem periclitatur. et dolent per non minus diebus duobus vel tribus, nec vero qui tardius, non plus quinque post diem primum doloris. quantum molliorem inveneris [in] eum locum, tanto velocius refrigeraturum et non per plures dies dolore laboraturum scies. in quo stercora procedentia non multa paulatim in longaonem invenies. qui non refrigerat, nisi multum stercoris adsellatus fuerit. statim hic locus intestini, colus, qui praeduraverit, non comparet, et sanus fiet.

1 scibelet: = σκισάλλω et B, squibala i. e. scibala Veg. quod praefert B || 3 Veg. II 20 || 6 scias si add. Veg. | vetum || 8 Veg. II 21 | nec ego: vel || 9 minui || 10 tam: corr. B | in fatum: corr. Veg. || 11 dolorem || 13 hordapsium || 14 Veg. II 22 || 17 ictionis || 19 in longaone? || 20 colus ego: locus | quando: corr. B || 21 dolore || 24 meliorem: corr. Veg. || 29 culus | statim intestinum, quod de colo praeduratum fuerat et tumebat, non apparebit Veg.

similem dolorem ingentem sine inflatione et in cursu 235
se tollentem, huic manu et depremes in anum et veretrum
usque versus. ibi invenis vesicam pro magnitudine loteo
plenam. quam hanc vesicam ad dextra sinistra parte le-
5 viter adduces hoc susum ad anum versus et deprimes cum
oleo, et minctionem facis tam diu, donec urinam faciat.
liberabitur periculo, de quo difficiliter liberari solent.

sunt alii, qui assidue dolorem patiuntur ventris inter 236
longum tempus sine ulla inflatione nec vehementer volu-
10 tant et quasi in cursu se provocantes proiciunt se et ilia
sibi assidue corrodent, quamsi scalpant. in huius modi
dolore manum mittes in ipsa longaone per circuitum in
interiorem partem per plurima loca: *invenies* vermes bo-
tronatim cohaesisse in singulis locis, quasi *cliendiones*
15 vulnerum facient, ex quibus hunc dolorem patiuntur.
velles eas. vix quidem evelluntur, et ipsa hora tibi in
manu similiter cohaerentur. vix eas proicies. ex qua ra- 237
tione multa iumenta *non* sine dolore caudam assidue parieti
infricant propter morsos eorum vermium. quas expur-
20 gare | de longaone eas debebis et potionem dare per plures 118^a
dies eam, quae ad lumbricos faciet. ita omnes vermes,
quas cossos appellamus et *tineolas*, in ulteriori parte cum
stercora per adsellationem purgabis. sanum facies et eum
similiter, qui lumbricos habet. sic istis vitiis in ventre
25 s. s. subvenire oportet. oleo calido et pice liquida renes 238
et totum tergus perfricare oportet tam diu, donec manibus
excalfactione patiatur, et auriculas ex oleo perunguere, et
anum et ventrem et testiculos perunges. et salem tritum
et melle mixtum in anum subicies, et eum in ambula-

1 Veg. II 23 | ante similem aut ante huic (l. 2) lacunam
statuit B || 2 in manum || 4 a dextra Veg. || 5 abanum ||
6 mixtionem: motionem B; minctionem provocas Veg. || 8 Veg.
II 24 || 13 invenies add. Veg. || 14 cheudiones: correxi, cf.
supra 185 et 225 || 16 cibi || 17 cohaerent ut Veg. || 18 non
addidi | pariet et sic || 19 quam: qua re B || 20 et Veg.: ex | dare
Veg.: clare || 22 cossos: corr. Veg. | tumaleos: corr. Veg. | cui ||
25 calido post liquida positum || 27 perunguero

tiones assidue potionatum exercebis. si ex hac ratione non refrigeraverit, clisterimabis eum calda et afronitrio et sale, et super renibus et super totum tergus saccellationes calidos ex furfure plenos impones; tam diu innovabis, donec ventum reddiderit. potionabis potione supra scripta. hac re sani fient.

Chi- 239
ronis Cen-
tauri cap. 5

- V Si quod iumentum sincopaverit, sic intelligitur. tardius ambulabit, tanquam si putas eum suffusione constrictum esse. unde intelligis eum magis suffudisse quam sincopasse, dum facillime pedes a terra levat et sine dubitatione flectibilibus cruribus incedit. hic autem totus dolet per omnibus membris, interdum [de] se proicere volet non sine gemitu et submittit et toto corpori se iactat. quidem sine febre non erit, cibum non tam
 240 libenter appetit nec potum, sed magis iacere vult. ex quo magis intelligis eum sincopasse. si resurgit, fortiter se relevat. et si se excutire volet, tardius vix se excutit propter dolorem omnium membrorum. quod contingit ex magno labore et cursu nimio vel ex oneribus magnis, in quo itineris longi fatigatio et sudor plurimus omnia membra plus iusto conquassando et nervos fatigat sine vexatione ulla alicuius loci ab interiora. ex qua re et ostocopus fiet, si aliquod levius in itinere laborans [non] sudaverit; nervi enim sudore infestantur. est enim pars
 241 ostocopus prior sincopationis. sic eum curare oportet. calida eum fomentabis ab armoribus et renibus, et cura post fomentum tergere eum diligenter, et mero et oleo calido totum perfrigare, ita ut in corpore digeratur. opertum
 118^v b eum habeto et locis mollibus statuito, | et facito ut dormiat. hoc per triduum facere curabis. cui potionem dabis hanc: murrā — II, tracantum IIII, crocu 5 IIII,

2 affonitrio || 3 sq. saccellationes = saccelliones || 7 Veg. II 25 || 8 sq. constrictum || 9 sq. sincopasse quam suffodisse: *transposui*; suffusi licet tardius a terra levent pedes, tamen flectentes crura incedere solent Veg. || 10 a terra *in marg. add.* || 16 si *suppl. B* || 23 stocopus: *corr. B* | non(multum)? || 24 sq. parv stocopi sic

mellilotu \curvearrowright I, alica loticia p. I, thus masculum p. I. haec omnia tusa et cribata, ex eo medicamento coclearia 242 duo cum caldae emina succidiabis, ut sucum faciat. cui admiscis mellis coclearia II et aquae emina et olei rosacei 5 ciatos II. his omnia potionabis per plures dies, donec sanum fiat. et vulsicis haec potio et tensioni valde prodest.

VI De impressione sanguinis. qui hoc morbo tenebitur, 243 Chironis Centauri cap. 6 ut ei molestus sanguis per nares ambulet, signum erit hoc. supra modum peractum esse iumentum scias. cui cele- 10 riter sic succurras. coriandri viridis sucum per cornum naribus suffundes. vel porri sectivi sucum in naribus suffundere debes, vel pollinis $\text{dr}\overline{\text{g}}$ et thuris polline tantundem, algallici radicem pondo \div et amulii p 3. commixta haec omnia, his partem tertiam ex vino nigro suffundes.

VII De sanguinis molestatione. sanguis si molestus 244 Chironis Centauri cap. VII iumento fuerit, signa erunt haec. corpus et cervices frigidae sunt et oculi turgescunt et tristis fiet et fastidium patietur et attonitus difficiliter se iactabit. sic eum curabis. sanguinis detractio facies de cervice, abstinebis 15 ab aqua primo die, ne nimis bibat. potionem dabis sic: trisaginem et centauream violaceam et nitrum aequis ponderibus admixta, bene tusa et cribata. ex his coclearia diurna ex aqua dabis. haec potio et sanguinis et humores et morbos imminentes purgat, et sanus fiet.

VIII De sanguinis detractio, unde fieri debeat san- 245 Chironis Centauri cap. (VIII) guinis detractio. morbidis sive valitudinariis sanguinis detractio debet fieri, ex quibus morborum vitia evincenda sunt. dico autem de superiore vena cervicis, quae est inter eas prima, praeterea quam solam observare debeamus; haec 20 enim sola maxime ad salutem pertinet. ex qua conser-

1 alicoloticia: loticia = lota; symphyti vel anagallici Veg. || 2 cribata = cribrata || 3 caldas manus accidiabis: cum aquae calidae hemina Veg. || 7 Veg. II 26 || 11 sertivi || 12 pollinis triticei Veg. || 13 amyli semiunciam Veg. || 14 suffundes sanguinemque praeccludes Veg. || 15 Veg. II 27 || 18 difficile- que curabitur Veg. || 20 somnique indulgebatur copia mollibus stratis add. Veg. || 23 aquae tepidae Veg. || 27 debet addidi || 28 cf. supra 7

- vatur omnis status corporis. omnem iumentum, si fuerit corpore plenum et crassum, coïnquinatum morbum statim
 246 se incipit scalpere aut etiam parietibus se adfrigare et
 119^a a dentibus comedet et subinde commovet | totum caput et auriculas demittit, auscitatur frequenter et priora genua 5
 iactat alternis et oculos lucidiores adferet et plurimum dormitat et nonnunquam sanguinem adsellatur vel etiam meiet. eorum autem debet superior vena aut duo aut tres aut 4^{or} . . . sanguinis laxari, quae a verticibus usque
 247 ad tempora descendunt. similiter eorum, qui febricitant. 10
 sic cognoscēs: quorum caput ducitur usque ad terram. his ergo a temporibus ex ipsa facie debet sanguis detrahi. et ex alio loco aut ex posteriore parte eius sanguinem quisquam detraxerit, contractionem patiuntur nervorum. nervus enim, qui est ad articulum lumborum, 15
 totius corporis principalis, non tantum hoc sed et de huius morbi, qui appellatur maleos, causa solutus totus subiaceat, quotiens ei sanguis emittitur. contingit autem hoc
 248 a frequentia cursionis multa, ut iumentum evirietur. et hi nec stare nec procumbere possunt. quotiens inambu- 20
 lant, prioribus pedibus calcant, venae in cruribus plenae sanguine erunt et tument ei crura. quibus necesse erit de coronis sanguinem detrahi, ut tumorem eis auferas.
 249 VIII Quascunque valitūdines aterapeutae sunt et cronia, cura sua curari oportet. eas ciclo curari oportet. [et] cui 25
 autem ciclus curae adhibendus erit, sic curabis. abstinebis eum ab hordeo triduo, mollibus cibis eum temperabis. tertia die sanguinem ei detrahes dextra sinistra de collo quod satis fuerit, prout ipsa aetas animalis dictaverit. post sanguinis detractionem eum triduo viridi cibo tem- 30
 perabis cauliculo vel lactuca: quantum satis est, pro
 250 modo dabis. post tertium diem cibo abstinebis eum et ab

2 coïnquinatum || 5 auscitatus || 7 nunquam || 9 *supple* digitos a cervice || 16 hoc = propter hoc || 19 adfrequentia || 21 bene: *corr. B* || 23 adferas || 24 *Veg. III 6* | aterapentescet *sic* || 25 et *del. B* || 26 aut || 27 temporabis || 28 de matrice *Veg.* || 30 temporabis || 31 colliculo, *superscr. cau* || 32 et *addidi*

aqua. nono die coliculos madefactos offabis cum liqua-
mine et oleo optimo. dabis ei offas non minus XX. cibum
dabis lactucam. hoc per triduo facies. a secundo tamen
die adaquabis ita, ut sitiāt. cum ventrem senseris solu-
tum esse, desines colicorum offas, dare debebis furfurem
et paleam, alio die nihil aliud nisi bibere. altero die
ducis eum in balneo et mittis eum in cellam caldarem
et fac ut desudet et cura ne nimis tardet. et ne inter- 251
cludatur, eicies eum. et diligenter terges mero et oleo
cataplasma 10 babis et defricito bene. dabis ei folia radice
nitrio | aspersa quantum satis est. potionabis eum per 119rb
triduo oleo decoctum eum radicibus cucumeris silvaticae
viridis minutatim concisae. in vase novo ita decoques,
ut tertiam deperdat. et ex eodem singulas eminas per
15 triduo potionabis. curabis, ut ventrem solvant. si videris
eum nimis soluto ventre esse, lenticulam et ordeum pari
mensura friget et ex eodem bilibres singulas per dies
singulos cum furfure et palea dabis. reficies eum per 252
dies V et promoves perminutatim, ut intelligas, quomodo
20 senserit ipsum corpus circa eam validitudinem, quam patie-
batur. post haec omnia dispumabis eum pro arbitrio.
altera die purges ei caput ex oriza vel ex rafanida
agrea vel ex radice lanaria. si haec non fuerint, ex liqua-
mine optimo cum oleo mixto per nares dato. pro modo
25 coplas eum et tendes in expurcitiam currere. cum bene
purgaris, solves eum et dabis ei per nares butirum cum
oleo rosaceo mixtum per singulas nares singulas cotulas.
si ventrem ex supra scriptis rebus non solverit, elebori 253
zabis eum sic. elebori albi 3 . . una et vino dulci emina
30 bene tritum potionabis. si et eleborum non habueris,

1 sq. ligamine || 3 ter in die Veg. || 5 collicorum || 6 pa-
lam || 7 caldarem = caldariam || 8 ne intercluso spiritu pereat
Veg. || 12 cucumeris asinini Veg. || 18 reficiens || 22 ea | et ho-
riza vel extra fida: ex oriza vel ex radice Dianaria, quam
Artemisiam dicimus Veg. || 23 lanaria || 25 cuius caput pedes-
que conectis Veg. || 28 solveris? | elaborizabis || 29 in lacuna § 2:
albi pondus unius denarii cum hemina dulcis vini Veg.

- dabis ei scammonium dragmas numero .II. bene tritum cum vino dulci eminam, ut s. s., dabis. si videris eum nimis soluto ventre fatigatum, potionabis eum ypocistida p ÷ trita bene cum suco ptisanæ vel cum aqua. si ypocistida non fuerit, dabis ei algallicum cum suco ptisanæ. cui cibum dabis lenticulam et ordeum, sicut s. s. post haec omnia adhibita sinapidiabis eas partes causarias eiusdem valitudinis. post sinapidiationem ures .ea loca, quae sinapidiasti, et curabis usta, quomodo oportet. potionabis eum per dies plures ex antidoto policresto. per plures dies promovebis perminutatim, adiectionem cibariae paulatim facies, donec ad pristinum modum cibariae perveniat. per hoc ciclum valitudinis incurabiles sani fieri promittuntur. haec sunt autem valitudines, quas ciclo curare oportet: insani, carobarici, caduci (ciclo curati capite uruntur), morbidus, *disenterici*, coriaginosi, *ortopnoici*, *strophosi* (ciclo curati renibus uruntur). |

Chi-256
ronis Cen-
tauri cap. 10

- X De capitis valitudinibus, quae et quomodo et a quibus rebus accedent. scire oportet, si quando in corpora iumentorum alicui contigerit, ut plenitudo sanguinis a cruditate per indigestionem in eos corrumpatur. quod fit imbecillitate corporis ex perfrictionem vel aestu. quae corruptio sanguinis, quam Graeci *diafforam* appellant, in capite se derivaverit circa membrana cerebri et venas ex perfrictione, tendideritque membrana totius capitis. si nondum cerebrum gravaverint, distentionem faciunt ab eo, quod somnum... unde fit *scotomaticus*. est autem valitudo levis initium valitudinum infra scriptarum. quod si coeperint ipsa membrana cerebri gravari ex eadem corruptione sanguinis,

3 ypocistia: in marg. ypaquistidos || 8 eisdem || 10 i. e. *πολυκήστω* || 15 carobarici = *καρηβαρινοί* B, insani corroborari Veg. *perperam* | curato || 16 morbidis intecti: corr. Veg. || 17 ortotonici: corr. Veg. || 18 Veg. III 1, 3 (III 8) || 23 *dyafforam* || 25 quae | sq. noxii sanguinis virus in caput se rapit. tunc enim repletis venis cerebri membrana distenditur et somni salubritas frequenter excluditur Veg. || 27 stomaticus: corr. B || 28 in ictum: corr. B | scriptum | quo sic: corr. B

facit capitis dolorem, quae graece cephaloponiam appellant. quod si in una parte cerebri haec corruptio venit et inundaverit, ex eadem parte doloris gravatus amens fit apiosus. ex qua gravedine in illam partem corporis girat tanquam post molam. unde nec videt, cerebro enim visus in oculis pascitur et in corde sensus. inde haec omnes valitudines, quae e cerebro oriuntur, nec vident nec sanae mentis sunt.

freneticus autem fit, cum medio cerebro corruptio sanguinis gravando membrana tenderit nimis. ex quo fervore sanguinis et tensionis totius capitis a cerebro et insanus fit. unde subito persaliet, praeseptum exilit vel parietibus, et exfrenat et inregibilis impingit.

cardiacus autem fit a nimia epifora totius stomachi et toracis strictura et concussionem cerebri et pressura cordis a corruptione sanguinis ex ratione s. s. unde contingit totius corporis sudor et alienatio mentis, de qua causa difficiliter liberantur.

haec similis ratio toracis si apioso contingerit, rabiosum facit ex ardore nimio iocineris... cordis et spasmus nervorum in corde constringitur. ex qua constrictione et rosione ipsius loci mordendo se comedit et amentatus a corde fit his valitudinibus s. s. aliquando iumentum de periculo liberatum, si contingerit ei post curationem, ut aliqua pars cerebri minuatur vel plus intumuerit, post sanitatem semper erit ineptum. cuius signa erunt haec. piger fiet, etiam et in ambulandum tardius sequitur et in illa parte capitis, ubi viti ea causa inesse videtur, difficiliter se praegirat et in eam partem ambulans illo latere parieti se iungit. si eum in contraria parte conatus fueris in ambulandum ducere, vix

1 cephalonian || 2 Veg. III 2 | venisset || 5 ad molam Veg. || 6 visis | pascitus || 9 Veg. III 3 || 10 gradando || 14 Veg. III 4 | stoci, ci *suprascr.* || 19 Veg. III 5 | toricis | a opioso || 20 exardere: ex ardore enim nimio iecinoris et sanguinis venae cordis nervique praefocantur Veg. | spaumus || 26 ineptum *suppl.* Veg. || 28 subici: *corr.* Veg. || 30 ambulas

- 119^b persequitur. si per aliam partem tenueris | eum ad ambulandum ducere, facilius sequitur. hic erit semper habens pabulam. in ambulandum non sentiet plagam, qui et ambulaturam suam perdit. ambulabit semper submisso capite, quam vix a terra allevabit. sed si eum statuere voles, quomocunque steterit, et si cancellatis pedibus vel extensis, non se movet nisi difficiliter, quasi de somno experrectus videbitur. hic et minus viderit semper
- 262 curato corpore et sanus. qui nec cibum nec potum recusat. quod est insaniae genus, cuius curatio difficilis est. 10 quem sic curare volens curabis eum cyclo. difficiliter post curam ad sinceritatem mentis reverti possunt. omnibus autem valitudinibus s. s. sanguinis emissio de temporibus prior est, sed et de matrice aliquando. cura autem omnium paene similis adhibetur. quarum valitudinum 14 cura et potiones singulis capitulis suis inferius demonstratur.
- 263 XI De cerebro commoto. si quod iumentum cerebrum commoverit, hic morbus nequam erit. signa erunt haec. pravus ambulabit et pedibus subinde offendit. simul 20 si iungere eum voles et eius caput si strinxeris, validus sub ingo cadet. sic eum curabis. baccas lauri numero XX, nitrium p semis, rutae manipulum, omnia haec bene trita cum aceto acro et oleo rosaceo optimo. ex his omnibus praemixtis perungito caput eius et cerebrum, et inter auriculas imponito crebellare de pelle lanata aut pannum 25
- 264 similiter. si haec non habueris, sumito farinam ordeaceam et resinam, ex eo cataplasma imponito in cerebro. si nec hoc habueris, cerotum facito [et] ex oleo Ciprino et cerotum in linteolo inducito et imponito inter auriculas. reli- 30 quum corpus potionibus curabis sic. cancos fluviaticos

1 sq. ad ambulandum ducere del. B tamquam διττόν ex p. 77, 31 || 2 seq sic | habens: avens M; amens pabulans B || 3 pabulans || 5 sic || 8 expertus: corr. B || 9 curatu | vanus: corr. B || 10 insaniam || 11 si curare voles B || 14 et add. Veg. || 18 Veg. III 7; H 251, 5; Pelag. 50 || 24 non acro Veg.

tres conteres et brassicae perinfundito ÷, lactis sextarium, olei ciatos II, percolato, haec ita dato per os. si haec non habueris, aquam mulsam facito, mellis 265 ciatos .II., aquae caldae sextarium .I., croci ciatum .I., eadem coquito et da p libram. ex his omnibus admixtis pastillos facies, qui s. s. ex aqua frigida diluitur et cremorem facito et dare bibere. et si non habueris aquam, noli dare, ut illud bibat. si hieme curabis, sumito farinam triticeam et dato eodem modo, sicut s. s. sic sanum fiet.

XII ABSISTUS de capitis dolore. capitis dolor si fuerit, 266 qui morbus graece cephaloponia dicitur, id est cephalalgia, signa erunt haec. caput, auriculae ei iacebunt et oculi gravitatem patiuntur | temporaque gravitate conligata 120^a erunt nec cibum appetit. et quibus iam morbus inest, causa caput post se, ambulans vacillat corpore toto crebroque et umbram suam naribus aspiciet. hoc accidit ex corruptione sanguinis, quae Graeci diaffora appellant, tunc, cibum, quem conceptum venire oportet in duas partes, ita ut natura postulat, si in his constet venis, quae circa tempora, et membranis, quae cerebro sunt. quibus venis 267 praeobduratis distentio sequitur. quae non solum capitis dolorem praestat, sed et reliquum corrumpit corpus. curatio eius rei haec erit. sanguinem ei detrahito a temporibus. cum satis tibi visum fuerit, oleo et aceto commixto caput perunges. si autem hiems erit, ordeum pridie infundito et decoquito, ut caldum fiat, et in saccellum mittito et caput eius bene foveto quamdiu; antequam refrigescat, bene vaporato. sanum fiet.

1 conteres diligenter et cum duabus uncis succi caulium addito lactis sextario Veg. || 2 colatum per os diffundes ad cornu Veg. || 4 aqua | calde post sextarium I || 5 da: adipis lib. I Gothanus Veg. || 7 tremorem || 8 sigeme || 14 tempore quae || 16 Veg. III 8, 1 sq. | causa: quassat B | post se: ponit? || 17 umbramque suam velut odorantes expavescent Veg. || 18 dyaffora || 20 ut scripsi: in | quo || 21 membra neque || 22 praeobduratio || 26 rems: corr. Veg. || 28 vene fovero | aqua diu B .

268 XIII FARNAX de capitis dolore. qui capitis dolore vexabitur, signa eius erunt haec. tumor circa oculos erit, caput mobile habebit et pabulum recusabit, et lingua et palatum et labia turgescunt. ex his locus si obduraverit, quantum morbus crescit, eo magis caput turgescit. sic eum curato. sanguinem de palato mittito. creta Cimolea ex aceto [et] infusam et merdam bubalam recentem et cominum tritum, haec omnia admisces, bene maturam facito et in cacabo super carbonibus bene caldum linito. curabis tamen, ne eam cretam in capite eius adstringas,¹⁰ et aceto acro rigabis. deinde et calda ad curandum eum fomentabis. hoc idem facies, donec sanum fiet.

Sotio-**269**
nis de ca-
pitis dolore
14 cap.

XIV De capitis dolore. si caput doluerit, sic intelligas ex gravedine et ex eo quod assidue praesepio caput deponat, et ex eo quod adlacratur. sed oportet flebotomare¹⁵ eum desub oculis aut temporibus vel de palato. et abstineto a cibo et potu primo die et sequenti die, et pro modo dabis ei bibere, deinde fenum adponere et furfures et paleas debes. vesperum potu dato et ordeum pusillum cum palea et paulatim cibum et potum adicito, quousque²⁰ sanum fiet.

270 XV SOTIONIS aliter de capitis dolore, si fuerit. et hoc circa boves fieri solet. et si aliquod rotundae ungulae caput doluerit, difficilis cura videtur esse. signa habebit¹²⁰^b haec. tempora | eius colligantur et male escatur et ambulans vacillat et agitat se toto corpore. evenit autem haec valitudo, quando in venis cibus corruptus fuerit.

271 curabitur autem sic. sanguis mittetur eis de temporibus. hoc quando statueris, perunges eum aceto et oleo mixtum, hieme vino et oleo similiter, et perungetur sequenti die³⁰ ex ordeo sacellione vaporato hieme ex aqua triticea cruda, aestate ordeacea. et si minus videatur a te profecisse,

1 Veg. III 8, 1 et 4 || 3 ligua || 4 hic | se obduraverit. B || 7 et primum del. Veg., et alterum potius B || 10 adstringat || 11 aceto addidi || 13 Veg. III 8, 5 || 14 in marg. pro cap. extat haec nota ? || 16 autem | sq. abstinet || 17 primo (i. e. I) addidi || 26 facillat || 30 vini || 32 a testate | a te ut διστόν (pro a testate) del. B; autem?

ficus virides in sacellione mittes et decoques et facies cum aqua ad sextarium, infundes per os et deambulet pusillum. unctionem autem facias baccas lauri grana numero XV et irin Illirica 3 II, rutae quod sufficiat. haec liques diligenter, perunges tempora et nares eius et frontem calido, si hiemps fuerit; si aestas, sic illa uteris, quomodo est. hoc et circa omnes caput dolentes fac. utere autem et clistere ex nitro et melle et oleo et aqua. ante produces stercora ex aqua calida et cataplasma ex farina ordeacea commisceas, resinam duram aut fici radices coques. adiuvat enim et in bubus.

XVI De capitis morbo FARNAX. quem sic cognosces. 273 caput et auriculas demissas habuerit et in ambulationem conquassatur, toto corpore feritur, nec enim cibum sumit. sic eum curabis. sanguinem de temporibus detrahes et desub oculis. tempora curabis sic, ut s. s. sanum fiet.

de capitis morbo POLICLETUS sic scripsit. cum a capite morbus oritur, primum cadet illi reuma in caput et caput ei grave fit nec oculos erigere possit. nisi forte accesseris ad... auriculae ei stabunt, oculi graviores erunt, et spiritus crebro ducit, nonnulli rigores insequuntur et pilos horridiores habebit, difficilis servit. eum morbum sic curato: et sanguinem emittito dextra sinistra de collo et abstineto ab aqua, ne nimis bibat. curato caput eius, sicut supra scriptum est. sic sanum fiet.

XVII FARNAX de distensione. quod iumentum a distensionem laborabit, signa erunt haec. caliginem patietur sive tremet totus. haec autem valitudo accedit, si quando iumentum ex aquae epifora et indigestione non dormierit et substrictus manserit. | huic membrana capitis tenduntur et refrigerationem sanguinis non pa-

1 eum || 5 liges || 6 collido *vel* callido *cod.* || 14 fervitur *M* || 16 ut *scripsi*: eum || 17 Pollicletus || 20 ei *M*: et || 25 sicut supra scriptum est *in cod. ad initium cap. XVII delata* (sicut usque ad totus l. 28 rubro *scr.*): *transposuit L* || 27 ad extensionem: *corr. B* || 28 *Veg. III 9* || 29 aqua || 30 membra || 31 distenduntur *Veg.*

- tiantur, unde et minus vident. haec autem valitudo initium est et ceterarum valitudinum: quod membrana
- 276 capitis sine somno, oriuntur. si hoc enim in initio curatum non fuerit, ex hac re fiunt apiosi, insani, rabiosi, frenetici, cardiaci. horum autem omnium cura capitis prima est. ceterae prout se ostendiderint causae, aliis adiutorii adiunctis medentur. sic eum curabis. qui a distensione pressum fuerit, sanguinem ei de cervice emittito, in quantum pro magnitudine corporis aestimabis. et aceto et oleo aestate totum corpus perunctum perfrigabis. sed loco refrigeranti et tenebrigoso inclusum habeto et ster-
- 277 cora mollia obponito, ut se proicere possit. devita loca calidiora et exiguo cibo eum alimentato furfure et palea vel lactucarum folia, non multum, sed ut alimentum habeat. potum praeterea similiter exiguum dabis. et si coeperit melius habere, mediocribus ambulationibus eum exercebis. cum iam tibi visus erit posse cibaria accipere, ordeo infuso paulatim per cumentum adduces. si intra dies V vel VI non proficerit, sanguinem ei iterum de temporibus emittito et curato caput et hunc curando
- 278 deserere noli. potionem dabis eam, quam opioso. accepta sanantur. nasturcii semen p uncia, apii semen p ÷, argallicum p ÷, petrosellium p ÷, anetum p ÷, papaveris silvestri semen pondo ÷, piperis 3 numero .III., croci 3 .I.. haec omnia bene trita et cribellata ex aqua tempera et trociscos facies, ut habeant 3 singulas. et hoc ex aqua dabis dissolutum trociscum unum in dies singulos per plures dies, donec sanum sit. si cibum non appetit, [et] ex suco ptisanæ unum trociscum solutum diurnum dabis. vinum nunquam dederis. haec enim valitudines accepto vino in peiora vertuntur.

3 somno: sc. sunt || 7 medetur || 10 perfrigabit || 12 debita: corr. B, declinabis Veg. || 15 positum: corr. Veg. || 16 sic operit melius ab re: cum convalescere coeperit Veg. || 17 cibaria largiora Veg. || 19 VI scripsi: ei (ut puto, pro vi i. e. VI); die septimo Veg. || 22 apii seminis, <seminis lactucae> Veg. || 23 antrum || 24 siluri: cf. infra 286 || 27 trocis: suppl. Veg. || 29 tpi-sane || trocis || 30 nunquam Veg.: quem

XVIII Si quod iumentum opiosum fuerit, signa demon- 279
 strant haec. in praesepio incumbit, oculos tensos habebit et
 auriculis dimicat, et non multum videt et oculi eius lacrima-
 buntur, et girat tanquam post molas. hic erit opiosus.
 5 sed si in rabiem conversus fuerit, sic intelligis. | subito 280 120vb
 hinniet tanquam sanus, et morsu appetit aut parem suum
 aut hominem, aut praeseipium perrodet aut ilia sibi mor-
 sicis comedit. sic eum curabis, tanquam opiosum. loco
 tenebroso eum includes, ordeum ne dederis, et mollibus
 10 cibariis iuvabis. magis tamen apium viridem prius, quan-
 tum volueris, ei da. sanguinem de temporibus detrahe
 vel de cervice quod satis fuerit. caput ei curabis sic
 acopo peruncto hoc: opponace p ÷, resina terbentina
 p II, galbani p ÷, [opponace p ÷], resina fricta ÷,
 15 mastice Chia pondo ÷, cerae libra, oleum vetus pondo ÷ .
 ex hoc ei cerebrum frigas, et oleum liquidum in auriculas 281
 suffundito, et ex sacellione cerebellum vaporabis cerebel-
 lare opposito vel acopo. quo modo caput inungito et ex
 potione sic cottidie potionato et collirio acri sic eum in-
 20 ungueto cottidie, ut caligo eius auferri possit. si ex hoc
 non profecerit, caput ei ures et tempora sic sub ipso
 protocomio semisse iustissime ures, vel pinna empiema
 facies, hoc similiter et super venas temporales facere
 curabis. plerique tamen tabulare in palato usto solo sani
 25 fieri possunt. illa enim ustionis restauratio et nimius 282
 fervor facit membrana capitis alienata ad sanam mentem
 pristinam et sanitatem reverti et salivae plus flegmatis
 aufert. medio autem die adposito freno herbam aut fenum

1 in marg. XIX cap. || 2 densos: corr. Veg. || 4 maleos:
 corr. Veg. || 5 Veg. III 11 || 6 inniet | morsus: corr. Veg. ||
 7 porro det | mordicans Veg. || 10 iuvabis || 11 voluerit Veg. ||
 12 sq. si cacabo: corr. Veg. || 14 resinae frixae uncias III
 Veg. || 15 masticis tritae uncias II Veg. | utrius: corr. Veg. ||
 16 solum: corr. Veg. || 18 apposito Veg. | vel coco: corr. Veg. ||
 inunto sic || 19 potionata | collirii | sq. in unguero || 22 hiem-
 pima: ἐμπόημα B || 24 tabi lare: corr. Veg. || 25 et nimius B:
 enim his || 26 fervor enim foci debilitatem capitis tollit Veg. ||
 27 salibera: corr. B | flegmates || 28 adfert

adpones et ordeï pusillum, deinde innovabis ei clisteria, tolles et ante stercora ano inhaerentia et iniusta, et post exinanitionem iterum infundes cucumeris agrestis aqua decocta, et fumigatur farina infusa in vinum aut galbanum, et infunditur intra cucumeris agrestis reliqua pars tusarum, miscentur galbani, nitri obolum, deinde solvitur aqua, ex sextario infunditur per quatrídium tantundem cottidie, aut stercore sicco humano, quod commiscetur post sanguinis detractiōnem. sed si non refrigaverit, infunde compositionem talem. rutae agrestis et arthemisiae *ae-* ¹⁰ *quam* partem, radicem tundis et conteres et addes galbani, nitri obolum, resolves in aqua, sextario uno infunde per quatrídium, ^{4^{am}} partem medicamenti per singulos dies dabis.

- 121^r a 284 XIX. SOTIONIS de insania. | si quod iumentum a bile sicca insanius fuerit factum, tanquā rabiosum sit et ¹⁵ propter pedum dolorem rabiaverit, signa erunt haec. oculos habent fulgentes et sanguineos, et totus mali odoris fit, naribus etiam adapertis et quasi sudans fit, aliquando et excutiet se et levius sudat et labia... adiutoria utemur sanguinis detractiōne de capite et iugularibus venis et de ²⁰ 285 pulpis pedum. calefactionem autem praestare ab igne et fumo et infundere aceto cum aqua aequali mensura ad sextarium unum tepidum, ut faciliter ebibat, ut iterum possis dare. et adpone herbam *stafisagriam* et teres, tum vini sextarium .I. plenum infundes ei per narem sinistram ²⁵ etsi non vi. ambulet. ex hac respiret. elebori albi 3 .I. teres et commisceas cum vini dulcis sextario et infundes per os, ut venter ei solvatur. sed si eleborum defuerit, scamonea 3 II similiter, sicut 3, ei dabis. et si inutilis fuerit aut senes aut novellus, exiguo uteris. ³⁰

1 ciclisteria || 2 iniusta: mista? || 4 unum || 5 cucumeris *addidi* || 7 quam triduum: *corr. B* || 10 *sq. acervam partem: corr. B; an acetabulum? cf. p. 92, 8* || 11 *sq. galbani tribulum* || 12 *sq. quam triduum* || 14 *Veg. III 12* || 15 insanis || 18 adaperus *sic* || 19 *supple* demittit, *cf. supra 115* || 20 de iugularibus venis, de palato et post de cruribus *Veg.* || 21 ingne || 24 istam *fis agriam* || 26 et si non vis || 29 escamonea | et dabis

XX Si quod iumentum insania plenum fuerit, signa 286
 erunt haec. subito somnum patietur et contremiscit toto
 corpore, circa musculos armorum frequens erit tremor et
 sudor nimis circa totum corpus, rigido capite attonito,
 5 quasi de curru veniens auriculas dimicat, quasi quo
 spiritu terreatur; salivae multae candidae per os fluent,
 stare nescit, sed frequenter girat et pedibus terram con-
 tundit. sic eum curabis. sanguinis emissionem facies ex
 temporibus et de palato. potionem dabis hanc. opii p II,
 10 hyosciami ÷, anesi ÷, apii semen 3 II, papaveris sil-
 vestri 3 ·I·, haec omnia tusa et trita. ex his coclea- 287
 rium ·I· ex aqua dabis, vel si cibum non accipit, [vel] ex
 suco tisanæ similiter potionabis. curabis loco tenebroso
 eum stare et refrigeranti. cuius caput et auriculas oleo
 15 et pice liquida saturabis et tempora ei mūnias vel cere-
 bellarem impones, sudorem absterges, ex aceto et oleo et
 mirta arida contusa commixta totum corpus perfrigabis, et
 silentium facias, ut dormiat. ordeum ne dederis. apio
 viride vel lactuca cibabis. hac ratione si sanum non fuerit,
 20 prosequi solent signa haec: hebes fiet, non suae mentis
 erit et in ambulationem non per . . . post ustionem cura
 tamquam roborosos.

XXI POLICLETUS de insania. si quod iumentum insania 288
 temptatum fuerit, signa huius erunt haec. oculis arden-
 25 tibus erit, tanquam reumatici videbuntur, auri|culae sta- 121rb
 bunt, et nemo eum capere potest tanquam indomitum;
 cum pressus fuerit, conatus in pariete pectore expellet.
 sic eum curato. sanguinem de toto corpore emittito, co-
 operito caput illius de vestimentis vel quadrupedem de-
 30 ligato, et opertoriis operitur bene, ut sudet. si sudaverit
 et dormierit, sanus erit. et in tenebras eum statuito, et
 silentium fiat, ut dormiat. sic eum curato. potionem hanc 289

5 quos || 8 Veg. III 12, 5 || 10 sq. silūri || 12 [vel] ex Veg. ||
 15 minus: corr. Veg. || 21 per<get>? prodiet? || 23 Veg. III
 12, 1 | Pollicletus || 27 parietibus se illidens conetur effugere
 Veg. || 28 si || 32 Veg. III 12, 6 | si

dato. herbam saxifregam, quae nascitur locis humidis, pondo II., pistato in pila, ex aqua mulsa dato. si hoc non habueris, lactis caprini sextarium I. quod s. s., in unum dato, usque dum somnum adducas. si somnum adduxeris, sanum fiet. si hoc non proficerit, potionem hanc dato. cominum rusticum, qui similis nascitur aniso, p. II., tundito in pila et cribellata ex aqua mulsa dato et oleum obolum addito et sic ei potionem dato. si hoc non habueris, de suo sibi circum brachiolo vellito et fumigato. sanum fiet.

- 290 XXII SOTIONIS de insania. si vertiginaverit et furiam passus fuerit, hoc eglipsis patitur assidue, et laboriose giraverit. intelligitur autem passio ex eo, quod sanguineos oculos habeat et se ipsum mordet et tremet, totus sudat et calcitrat et exilit ad mordendum homines et fodit terram, in praeseptum se proicit et ad parietem caput ponit. curatur autem hoc modo. solve illius iugulares venas, satis sanguine detrahito, abstines a cibo illa die, qua flebotomabis, et infunde per os turis dr., ex acre solves aceti albi sextarium I., et panacis radicem, et auferes quae in ano sunt stercora. clisteria per quatrinduo et da manducare in cibariis aut porros aut fenum molle aut herbam. at ubi refeceris, da ei cibum, quod consuetus erat.
- 291
- 292 XXIII SOTIONIS de insania, si quod iumentum insaniam patitur. evenit hoc autem a calore solis valido et si multum cibum ediderit. cognoscetur autem ex eo, quod pes eius contrahet, iterum se transferet et quod in altum saliat et se convertat etiam, ut mordeat, et caput in praeseptum conlidet. defluent de ore flegmata gracilia multum, et sanguineos habet oculos et in gressu gravabitur et adlevare caput non potest, piger fiet et

1 saxifragae Veg. || 3 Veg. III 12, 4 || 11 vertigmaverit
12 hoc = ob hoc | glipsis: = ἐκλειψεις B || 17 Veg. III 12, 2
sq. iugulare || 19 flomabis | drecare: dr., ea resolves B || 20 Veg.
III 12, 3 | epanacis || 22 tibariis || 23 at B: aut | refeceris
25 evenit B: et venit || 26 ediderit = ederit || 29 Veg. III
12, 1

tensus intus ululat, mugit, os convertit. cooperies ei oculum et colligas firmissime, ut insano et caeco similiter. curatur autem sic, sanguinis detractio multa | de pa- 293 121^a lato aut de collo et de cruribus, et alia die mane bibat aquam frigidam. deinde datur ei fenum et tertia die infunditur anacallidis tritae. est autem genus herbae flore russeum pusillum, et granula in partes in foliis pusilla inhaerentia; dicitur a quibusdam miosota †ur . . . anagallidem tritam cum aqua sextario -I. [trita] ei in os infunde. sed frenum impone, ut contineat. . .

. . . sequetur. quasi oculis dormitantibus erit et in 294 praesepio assidue decumbit et capite parietem expellit, qui nec cibum appetit, [et] nisi ei manipulos offeras, ut manducet. subito quasi dormiens hebes fiet, labrum superius depravare incipiet, quasi paralyticus aut sideraticus, et vix ad se redit. eius labra solent in novissimo acrovaricia fieri, vel alia signa insaniae peiora ostenderit. sic eum curabis. sanguinem ei de cervice dextra sinistra mittito, prout se corpus habuerit. potionabis sicut s. s. solet haec validudo haec signa in novissimo adferre, 295 ut fiat insanus simile rabioso. tensus erit, ut aestimes eum suae mentis esse. oculi lucidiores sunt et quasi sanguinei, et morsibus hominem persequitur et propodas hominem percutit similiter et calcibus, non patietur hominem sibi accedere, sed ut fera bestia hominem ore patenti capiet. cibum suum conficit. interdum aliquibus diebus quasi suae mentis factus adquiescit, et interdum iterum similiter faciet. sic eum curabis. religas 296 eum ad praesepe et curcubam ei impones, caput vervenis fovebis et sinapisabis et suffumigabis soporibus. hoc facies

1 sensus: corr. *M* || 3 *Veg. III* 12, 2 || 6 *infra* 533 flosculum habet oculum rotundum et valde exiguum | florisseum: corr. *B* || 8 miossotaur sic: = *μυόσωτα*, postea macula rubra, in qua is(?) *g* legere mihi videor: miosota teris ergo *B* | anagallidem || 13 et si *B* || 14 *Veg. III* 39, 1 || 16 solet || 17 i. e. *ἀνὰ* varica (= distorta) *B* | insane | ostenderet || 30 follebis

per plures dies. si ex hoc non proficerit, ures ei medio caput a vertice a fronte tribus locis in trigono duobus digitis distantibus. ures ei temporales venas decusatim similiter et labium per contrariam partem, sicut sidoratici uruntur, sicut s. s. , pice liquida et oleo perungues. solent et religari et stercore obrui, ut insudent et obdormiant. cui si somnus venerit, sanum fiet.

LIBER IV.

297	1 de rabioso	
	2 de cardiaco	10
	3 de cardiaco	
	4 de frenetico	
	5 de linioso	
121 ^{vb}	6 de emplectico	
	7 de alienato	15
	8 de rovoroso, ibidem est et potio	
	9 de sinacen	
	10 de fragmam	
	11 de ydrofoban	
	12 de spasma	20
	13 de caduco	
	14 de caduco	
	15 qui aquam voment	
298	16 de ciferinon	
	17 de sideraticio	25
	18 de solis percussum	
	19 de cruditate	
	20 de bulimo	
	21 de paralitico	
	22 de polippo	30
	23 de maleos, id est morbos articulares	

4 sidoratici = sideratici || 6 *Veg. III 12*, 7 | obririutum (sic) sudent: *corr. Veg.* || 7 *subscr.* explicit liber tertius incipit liber quartus || 13 linioso = lienoso || 16 potius || 17 sinacen || 19 ydrofaban || 24 quiferinon || 27 ruditate || 28 bulinio

	24 de eruptione vulsi	
	25 de plectora	
	26 de suspiria	
	27 de suspirio arido	
5	28 de succutaneo qui s. s.	
	29 de farciminoso	
	30 de arida tusse	
	31 de pulmonis labore	
	32 de dolore qui s. s.	299
10	33 si vexabitur a qui s. s.	
	34 de ortopnoico	
	35 de ortopnoico	
	36 de litargico	
	37 de morbo regio	
15	38 de bile	
	39 de bile arida	
	40 de vomica	
	41 de podagra	
	42 de orthocolo	
20	43 de tussi ab inferioribus	
	44 de emfraxin, id est de obturatione	
	45 de timpanitico	
	46 de obturatione	
	47 de ydropico	
25	48 de fartoso	300
	49 de ecedermia	
	50 de sintectico	
	51 de ictero	
	52 de strophoso	
30	53 de iocineris dolore	
	54 de labore qui supra	
	55 de dolore qui supra	
	56 de ventris inflatione	
	57 de stentini versione	122 ^a

1 volusi: *corr. infra 357* || 3 suspirioso *infra 360* || 5 succutano: *corr. infra 363* || 11 ortotonico || 12 ortotonito || 21 cenen fraxinides || 26 ecederamus || 27 emtection || 34 versatione *infra 420*

- 301 I Si quod iumentum rabiaverit, sic intelliges. subito hinniet, auriculis erectis dimicat, capite erecto erit, nec stare poterit, sed girat interdum, quasi quaerens aliquid. solet tremor et sudor aliquando esse, et non patietur accedi sibi et [non] praeseptum corrodet; aut si quis circa eum iumentum steterit, totum eum comedet. solent ilia sibi sic comedere, ut intestina sua foris extrahant, et clamant frequenter. plerumque haec valitudo sanis contingere solet, cui tamen obripi poterit. sic eum curabis.
- 302 sanguinis detractionem facies de temporibus et de auriculis aut de cervice dextra sinistra, paene de omnibus membris. haec enim valitudo accedit ex abundatione sanguinis. potionibus autem adiuvatur haec cura eis similiter, sicut superius insano demonstravi. sanum fiet. quos soli depressos inveneris, recludes eos et frigida perfundes, aut moriuntur. solent autem et quique ab eo morsi fuerint, similiter rabiare.
- 303^c II ABSIRTUS de cardiaco. si quod iumentum cardiacum fuerit, signa erunt haec. cuiusmodi autem fit nitidus toto corpore et totum ventrem sursum versus ducit et diu subversus plurimum expectat, qui et tristis fit... haec sunt signa. quae curantur sic, ex rebus termaticis qui excalfaciunt, quas et per nares suffundes et per os pressa lingua: piper tritum bene, in quo admiscebis vinum et oleum, aut scilla trita aut lauri folia aut thus aut aristologiam aut mirram aut cominum aut aliis rebus similiter, quae solent excalfacere. escis eum aridis cibare iubeto. habeant

1 cf. Veg. III 11 || 2 inniet | demicat || 3 guirat || 5 non: nonnunquam? vel morsu? mordicans Veg. || 9 obripi = obrepi B, abripi? || 14 insana demonstrabis || 15 solide pressos || 16 aut scripsi: et || 18 H 98 || 19 λαγρός γίνεται: scriptor Latinus λαγρός vel legit in exemplari suo Graeco vel confudit cum λαγρός || 20 sq. ἀνεσπαιώς τὴν γαστέρα, κατωπός ἐστι καὶ λευκοπύμενος οἱ τε δοχεῖς οἰδοῦσι καὶ τὸ γόνυ || 21 expectat = spectat || 23 pressa || 24 lingua || 25 stilla || 26 ἡ σμύρναν ἢ θύμον || ἢ τοῖς ἄλλοις θερμαντικοῖς || 27 vescis: corr. B | aridiis

opertum corpus. vino et oleo suffricabis. habeat autem **304**
 coopertum pectus, et totum ventrem eius *sulfure trito*
 et oleo fricare te oportebit. curabis autem, ut, ubi stat,
 mundum sit et substratum habeat *e* rebus, quae odorem
 5 *faciant*, murta aut laurum aut huius simile aliquid. cum
 quando autem hoc vitium *signa* haec [equa] excesserit,
 ut s. s. est, ut ambulare non possit et pedibus infirmus
 sit, et de pariete in parietem se conlidet, et fantasietur
 et caput demissum habeat, dolore satietur, et quotiens
 10 *adlevare* se volet, non potest, ut exuitus s. s. . . . qui
 exuitus eius incadet et vix meiet. scire autem debebis
 in hoc et fele eius in ipso iecore solvere. unde hic vi-
 vere non potest.

III Si quod iumentum cardiacum fuerit, *signa* | erunt: **305** 122^r b
 15 huius *inclinabit* caput, in ambulationibus non sequitur.
 haec ergo *signa* cui accedent, talem ergo desperare de-
 bebis. curabis autem, sicut s. s.

IV POLICLETUS de frenetico. si quod iumentum frene- **306**
 ticum fuerit, *signa* erunt huius: oculos sub-
 turbolentos

1 ἔστω δὲ ἐσκεπασμένος τὴν κοιλίαν, μάλιστα δὲ τὸ στήθος,
 καὶ τρίβειν θεῖον μετὰ ἐλαίου καὶ διδόναι || 2 substricto: sul-
 fure trito substitui || 4 substractum | e addidi || 5 faciat ||
 6 si<gna> M: si | sqq. ὅταν δὲ γένηται πρὸς τοῖς γεγραμ-
 μένοις σημείοις, ἀδυνατεῖ τοῦ περιπατεῖν, ἀναγκαζόμενος
 δὲ παραφέρεται εἰς τοὺς τοίχους καὶ τῷ ἀπαντιῶντι ἐμ-
 πίπτει καὶ καταπῶς ἐστίν, ὥς προσέρηται, καὶ ἰδροὶ τὴν
 κοιλίαν καὶ τοὺς ὥμους, ὥς καὶ τρῶμον ἐν αὐτῷ καὶ σπασμὸν
 γίνεσθαι καὶ πίπτειν ἀθρόως καὶ μὴ πλατύνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν
 κοιλίαν κατακεῖσθαι ὀδυνώμενον σφόδρα καὶ μὴ ὑπομένειν.
 ἐγείρεσθαι δὲ θέλοντα μὴ δύνασθαι ἀλλὰ μετὰ βίας, καὶ ἀνεσπα-
 κότα τοὺς διδύμους εἶναι, τό τε αἰδοῖον προβάλλειν καὶ προλεσθαι
 τὸ οὖρον κατ' ὀλίγον. γινώσκειν δὲ δεῖ, ὥς τοῦ τοιοῦτον παρ-
 ἑμπέκων ἐῖς τὰς ἀρτηρίας ἢ χολὴ καὶ ἐπὶ τὴν καρδίαν ἐν-
 ῥηται καὶ ξὴν οὐ δύναται. || 10 exuitus = αἰδοῖον? | sq. non pot-
 est, ut ex vi testes <quoque eius adsurgant> et vix meiet. scire
 autem debebis in hoc <causam esse fellis>, quia venis eius
 incadit, et fel eius in ipso se corde solvere B || 15 inoppina-
 bit || 18 Pollicretus || 19 erunt haec *aut* huius <haec> W | sub-
 turbolentus

habebit, nares et aurículas subrectas, sed mordebit nec patietur accedi ad se. oportebit ergo ex cervice vel ex pectore huic sanguinem emittere quasi ad sextaria III, uti autem lavationibus. et hoc illi dabis. radicem silci in vino leni odoratu infusam unam eminam per nares 5 infundes tam diu, donec sanum fiat. sunt autem somnifera optima. ad defectiones autem et ad lassitudines silci radicem 3 IIII, rutae acetabulum. tantundem infusis et liquatis uteris.

- 307 V De linioso. si quod iumentum lininosum fuerit, signa 10 erunt haec. in oculis anguli vertuntur, et tardius ambulat. est autem haec passio initium rovorosi, quibus accedere solet, ut latera eorum tumorem ingentem adferant paene usque ad cervicem et media spina alvei similis concava fiat, quibus et maxillae constrictae fient et in oculis an- 15 guli vertuntur. hic erit liniosus, ab eo quod plancto nervum media spina positum constringat totum caput et cervicem, unde et [in] anguli oculorum convertuntur et
- 308 stricturam omnium commissurarum patiuntur. hoc autem accidit ex nimia perfrigatione, si quando tergora eorum 20 nives aut grandine aut pluvia nimia passa sunt, inde quo plerisque contingit. sic eum curato. sanguinem de cauda detrahito non multum, ne rigor rigorem insequatur. in eo sanguine admisce merum et oleum, calefacies et ipsa hora perungues cito totum tergo et cervices et supra 25 sacellionem ex furfure calido impones, ut totam spinam
- 309 et lumbos tegat. altera die destringes eum diligenter et eam unctionem eum perfrigabis. super quam similiter sacellionem vaporabis: medulla cervina pondo libra, manna

4 silcu || 5 unam scripsi: in eam || 7 in marg. non de silci radice || 10 Veg. V 27 || 11 agruli: cf. 316 || 12 in intm sic: principium Veg. || 14 albei simile conca || 15 sq. anguli scripsi: sanguine || 16 hiis erit ligosus adeo || 18 munde | in: ei? | agruli || 19 omnem || 20 tergo | sq. cum animalium dorsa aut frigore aut pluvia aut grandine caeduntur aut nivibus Veg. || 21 nives aut B ex Veg.: universa ut | sq. id quod B || 28 unctione eadem Veg.

thuris uncias III, vidella uncias III, castoreum 3 II, oppo-
 ponace 3 II, apochima 3 II, resina terbentina 3 II, resina
 fricta 3 III, cerae pondus ÷, oleum laurinum sextarium
 I, oleum Cyprinum emina, oleum daucinum sextarium.
 5 omnia haec s. s., sicca quae fuerint, tusa et criblata, iam
 cetera supra carbones | soluta in tepida, admisces ea quae 122^a
 creta sunt, et repone in vase novo. potionem hac eum cot- 310
 tidie potionabis: absintium pondo 3 S., aristologia 3 III,
 vectonica 2, petroselino 3, trisaginis 1, turis masculi
 10 3 III, castorei 3 II, magma croci 3 II. haec omnia tun-
 dito et cernito ex aqua mulsa et oleo. potionato. sa-
 num fiet.

VI De emplectico, id est epileptico. si emplecticum 311
 factum fuerit, sic eum cognosces. erit autem totus obli-
 15 gatus, et quasi constrictus pedibus ambulabit, et subnata
 a pedibus et rectum ambulare non potest conglagationis
 beneficio, et in parietibus impinget. in qua parte se morbus
 profuderit, tanquam sideratus, sic erit obligatus. sic eum
 curabis, sicut superius lininosum. si ex hoc non profecerit,
 20 ures eum in cervice, palmas dabis. sanum fiet.

VII De alienato. si quod iumentum alienatum mor- 312
 bum habuerit, signa haec ostendit. oculos patentes habebit,
 nec sentit homine. quibus et labia et ipsa orificia in-
 tumescunt, quasi ab aliqua interdum bestiola morsi sint.
 25 hic morbus valde nequam est. ex quo iumenta inflantur
 et subito moriuntur, quasi nihil habentes. praeterea ubi
 iumenta crassa et curata facta erunt, subito cadent et
 moriuntur; et nemo intelligit, ex qua causa moriantur,
 ubi iumenta ex hac ratione morti consumuntur. hic est

1 uncias: thuris uncias IV Veg. | vidella = bdellii | sq.
 opopanacis uncias III Veg. || 2 apochinia: uncias III Veg. ||
 4 glaucinum Veg., gleucinum Gesner || 6 soluto in tepidu ||
 9 betonicae uncias duas Veg. | petroselmo | trisaginis unciam
 vel semunciam Veg. || 13 cf. Veg. V 28 | epileptico = epi-
 leptico || 15 constrictus || 21 Veg. V 22 || 23 nem sentit sic
 (se macula nigra obductae): nec sentit hominis adventum
 Veg. || 29 ibi: corr. B

morbis alienatus maleus, qui circumhaeret et contagium
 313 faciet. hoc est, quod hic morbus differat a maleos articulari: huic enim morbo subvenitur, articulari non subvenitur. hi autem alienati vermibus confossi, ex hac coninquinatone aliquando huius morbi aqualiculo suffocati 5 subito moriuntur. sic eos curabis. sanguinem ei emittito de cervice. potionem hanc dabis. sandonicum libra, yso-
 pum libra, abrotanum semis libra, aristologia rotunda semis libra, magma croci 5 II, absinthium erraticum 5 II,
 314 trisagine 5 III. haec omnia contundito et cernito et 10 utere ad omnem morbi huius locum, et ex aqua mulsa decoctam facies, et exinde totam gregem potionabis et fumigabis, sicut supra in articulario. quibus et pascua mutabis — utinam possint — in alia regione eos trans-
 mittere debes. illa enim pascua iam labis suis coin- 15
 122vb quinaverunt. ita sani velocius fiunt. |

315 VIII De rovoroso. quodeunque iumentum rovorosum fuerit, quem quidam tetanicum dicunt. hic autem ab aliis opistotonus appellatur. cuius ego signa et curationem demonstro, et unde haec validudo accedat, et ex quibus pas- 20 sionibus plurima vocabula acceperunt. sunt autem roborosi signa haec. erit autem sic constrictus toto corpore, naribus extensis et auriculis immobilibus et rigidis, qui nec os aperire potest, cervice recta, capite extenso, dextra sinistra in cervice ab humeris tensus, conligatus ab armis 25
 316 eruribusque et omnibus pedibus constrictus. nullam commissuram pedum flectere potest nec cervicem recurvare. cui per terigia in oculis anguli invertuntur. cui caput erigere si volueris, praecluduntur terrigiis oculi. cui tergus durum et constrictum a nervis erit, ex qua causa caudam 30 erigit nec eam movere nec flectere potest. varus a poste-

4 hic | confessi: *corr. B* || 5 pertuso aqualiculo *Veg.* ||
 9 magacrocii | erraticum = *ἄγριον* | *sq.* uncias tres *Veg.*
ter || 13 *supra* 193 || 14 ut si fieri potest *Veg.*, ut iuvare possint *B* || 15 lavis: labris *Veg.* || 17 *Veg.* V 23 || 19 pisto-
 tonis | singna || 23 extensus || 28 *cf. infra* 462 | per *addidi* |
 tyrigia || 31 varius

rioribus conatur ambulare. cuius commissurae in ambulandum a nervis crepitant ex tensione nervorum totius corporis, unde et ilia dura et tensa a renibus habebit. ex quo se nec proicere ad terram poterit nec cervicem inclinare nec nulla commissura pedum flectere. hic erit ligno similis, unde roborosus dictus est. quod contingit 317 ex nimia perfrictione et spasmo nervorum et tremore, unde et tetanici dicti sunt. solent autem hac valitudine incidere hi, qui ab igne castrati, si quando in fervura neglecti inambulant et in frigore reperiuntur a chremasteribus nervorum spasmus passi fuerunt. similiter et usta iumenta in pedibus, vel quoquo loco nerviusti fuerint, hac ratione, sicut supra dixi, in robore incidere solent. alii vero vel ex nivibus vel ex gelicidia vel ex nimio rigore sudabundi vel calidi si reperiuntur fuerint, statim roborosi fieri solent. haec igitur passio nervorum quibus 318 contigerit, ut plurimum a posteriori parte prensi sunt et a priore minus, sic facilissime curantur. qui desidet in lumbos tanquam canis, unde et opisthotonus dictus est. si quem autem robore a prioribus partibus preenderit, ita ut os in totum aperire non possit, hunc desperato. scito ergo eum vivere non posse. qui autem ex toto corpore aequaliter pressus est, ita ut ex aliqua parte os aperire possit, sic[ut] eum curato. unctionibus calidis eum perfricato tam diu, donec sudet, et [et] epitogis coperito, 123^a loco calido eum statuito et ignem facito, ut desudet. surculos laureos pollice validos in ore ei inter molas mitto. facito cauterium, assidue moveat. cui fabam solidam et baccam lauri inmixtam mane ieiunum dabis. cum aqua calida et castoreo mixta per clisterios delavabis vel potionem per narem sinistram cum succo ptisanæ mixtum

1 conatus || 2 crepidant || 7 spasmus || 8 tanici | solet || 9 incedere | castrato || 10 nec lenti: qui . . . negliguntur et inambulant frigore laeduntur Veg. || 14 exige licidia: corr. B; ex nivibus quoque et pruinis Veg. || 15 callidi: e calidis stabulis Veg. || 18 cf. infra 488 || 19 epistotonus || 27 molas = malas || 28 moveat: sc. malas

oleum dabis vel nunc per os eam potionem, quae infra s. s. est. similiter et eadem unctione infra scripta inter alternis diebus uteris, *ut* insudet. cui ordeum molitum
320 cum furfure mixtum edere dabis, donec sanus sit. alii quidem dixerunt eos oportere aere candenti in arena colligata obruere, ita ut caput foras habeat et nares, ne praefocetur. et sanguinem detrahare debes. tam diu in arena protrictet, donec insudet. hac re sanum fieri dixerunt. ego tamen ex cura s. s. saepissime plures sanavi. qui ex hac re non profecerit, ures ei cervicem ¹⁰ dextram sinistram similiter decusatim, et perungues eum unctione infra scripta et saccellionem ex furfure super totum tergus calidum inpones per triduo. curabis, ut s. sanum fiet.

321 potio ad roborosos ac tetanicos et opistotonos. dauci ¹⁵ semen p. I. 3 II, cuminum Alexandrinum p 3, sil Gallicum p 3, castoreum p 3, abrotanum p 3, trixagine p 3 II, magma croci p 3, ysopi p 3, piper album semi 3, haec omnia tusa et creta bene, dantur ex eodem medicamento coquearia duo. aliis ex suco tisanæ mixtum lassis et periculosis se habentibus, aliis vero ex aqua calida et oleo, aliis vero ex vino veteri datur, nunquam tamen sine oleo propter leniendam austeritatem potionis et faucium lenitiam.

322 unctio ad valitudines s. s. cera p libra, *afronitrum* ²⁵ pondo libra, terebentina pondo semis, galbanum p 5, castoreum pondo 5, oppoponacis pondo I, piperis pondo semiuncia, medulla cervina p 5, olei veteris quod satis fuerit, vino veteri optimo admixtum. hanc unctionem uteris ad valitudines s. s. nunc vero facis ad praesens ³⁰

3 aut || 5 area: in arena fluviali vel maritima colligatos
 Veg. || 7 debet || 8 area || 15 Veg. V 23, 12 | attenaticos |
 epistotonos || 16 uncias II, anagallici Veg. || 17 aprotanum |
 trixagne || 18 ysopi: *antea* succari unciam *add.* Veg. || 20 sq.
 periculosis: *corr.* B || 22 alii || 23 liniendam | sq. lenitiam:
corr. B || 25 Veg. V 23, 10 | afronitri Veg.: aut toritum ||
 28 semiunctia

sic. picem liquidam cum oleo et vino | calefacito totum- 123^b
que iumentum perungere curabis, ex qualibet unctione in
auriculis suffundere cum oleo liquefacito. sanum facies.

IX De sinacen. si quod iumentum *sinacicum* factum 323
5 fuerit anguina, latine stranguilia, haec signa demonstrabit.
haec cito periculum vitae facit ab ligatione temporum [per],
lingua eius procadet foras, et eis similiter caput et oculi
tument, et obturatur eius gula et ipsa arteria faucium, et
nec manducare potest nec bibere nec se extendere. qui
10 curatur sic. fomentatur eius caput caldo et tempora et
lingua, deinde super fauces oblinis fel taurinum, et suf-
fundes vinum et oleum vetus. quod si vetus non habueris,
eo quod habes uteris. dicitur autem et hoc facere. ficus deco- 324
ques et cum aqua earum nitrum miscebis et sic suffundes.
15 facit et hoc, vestitura belluae vel colubrae pellem. ex eo
confrigabis corpus. quod remissionem [non] fecerit et desi-
deraverit escam esse, dabis ei et viride fenum. melius
autem facies, si eum in pascua miseris. quod si non
fuerit, dabis fenum aridum aspersum nitro similiter. nullo
20 loco deples nisi ex superiore venam. cum rectam habuerit,
purgabis eum per cucumerem et nitrum.

. . . et si in auricula vulnus fuerit auri similis 325
colori, qui melliceris appellatur. quod oportet excidere
recte, quomodo natum est. quod curatur ex melle
25 et alumine. necessarium est utique fieri ad eius modi

3 liquefacto *vel* tepefacto Veg. || 4 περί κυνάγχης H 64 |
sinace || 5 stranguiria || 6 sq. tempore per ligum . . faras: σύν-
δεσμος γίνεται τῶν κροτάφων καὶ ἡ γλῶσσα ἐκπίπτει ἔξω καὶ
οἰδεῖ || 8 alteria || 10 si || 13 ἔστω δὲ τὸ ἔλαιον παλαιόν. εἰ δὲ
οὐκ ἔστι, τῷ ὄντι χρῶ: unde supplevi || 15 ἀρμόζει δὲ καὶ
τὸ διὰ βδέλλιον ἀνιέντας συγχρῆν αὐτόν: confudit Chiron
βδέλλα (= βδέλλιον) et βδέλλα 'hirudo' || 16 feceris: ἐνδόσεως
δὲ γενομένης καὶ ἐπιξητοῦντος φαγεῖν, διδόναι χόρτον χλωρόν ||
19 τὸν ξηρόν καταρραίνειν νίτρον καὶ τὰς κριθὰς ὡσάντως
παραβάλλειν || 20 ἀσφόρος δὲ ἡ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις ἐκ τῶν
ἄλλων τόπων, ἐκ δὲ τῆς ὑπερώας μόνης ἀρμόζει. ὥς ἂν δὲ
καλῶς ἔχοι, καθαίρειν αὐτὸν διὰ τοῦ σικύου καὶ τοῦ νίτρον ||
22 auri ego: aut || 24 donatum: corr. B; an demonstratum?
cf. supra 61 sq.

morbos medicamentum. nidum hirundinum cum pullis
 hirundinis in ollam novam fictilem coquito in furno et
 sinito, dum cinis fiat; tunc eximito, et quod intro est
 contundito usque bene, cernito diligenter, sic servato. uti
 cum voles, cuique in aqua calida et in suo sibi stercore
 mixtum ad causam imponi. et in potione per triduum
 dabis, eodem modo temperabis et in reliquis potionibus
 coicies. et si maior tumor erit, ex eodem pulvere in vinum
 et aquam coquito et ad fauces alligato.

326 X De fragma. si quod iumentum fragmam habuerit,¹⁰
 signa erunt haec. febricitabit, oculos introversus habebit,
 auriculae sunt tensae habentes rigorem, pendet et terram
 pedibus tundit. sic eum curato. sanguinem de cervice
 emittito et perunge totum iumentum, vino et oleo in unum
 123^a ungito | et sic frigato, et loco calido statuito. sic sanum fiet.¹⁵

327 XI De ydrofoba. si quod iumentum aquam timebit,
 hoc quod dicitur ydrofobas. si autem ab aquae habitate,
 hoc est cruditate, sic eum intelligis. venis omnibus tensis,
 sudabit, oculis suffusis, tremorem et frendorem patiuntur,
 solent in rabiem converti. sic eum curato. sanguinem ei
 de inferioribus detrahito et eum loco tenebroso statuito
 et a cibariis abstineto. his vinum austerissimum et lum-
 bricae semen tusum ciatum unum tempera et da triduo
 potionem, quam singulis eminis dabis, et cibariis siccis-
 simis utatur. sic sanum fiet.

328 de ydrofoba. si quod iumentum ydrofobam patietur,
 in pariete inlidet se, sitiebit et timebit aquam. sic curato.
 concludito in loco tenebroso, ne lumen videre possit. sed
 silentio magno sic aquam offerito in alveo, ita ne stre-
 pitum audiat. opponito escam, ne satur fiat. si esuriat,
 non tam vehementer vexabit. caput perungito ei et su-

4 uti B: ut || 6 imponi = impone || 7 tempurabis || 10 Veg.
 V 29 || 12 pendet: frendet B || 13 cervice: matrice Veg. ||
 14 adiunctoque oleo et vino tepefacies Veg. || 16 Veg.
 V 30 | itrofova || 17 aqua || 18 densis: corr. Veg. || 23 tem-
 pora || 26 Veg. V 30, 2 | ydrofova | ydrofabam || 31 vexabit =
 vexabitur

mito manipulum rutae, conterito, et baccas lauri in numero XV, rosa Ciperi p libra, aceti pondo 3, commiscito et perungueto caput. sanum fiet.

XII De spasmo. si quod iumentum spasmabitur, signa 329
 5 erunt haec. subito cadet et articulamenta eius extensa sunt et subsalit toto corpore; aliquando quidem et spumam de ore emittit. est autem hoc, quod in hominibus *hiera* nosos appellatur. huic autem sic escam offeres. aspergis ei nitrum in escam, et postea et purgatio offerenda est
 10 per cucumerem et nitrum per dies VII. et hoc ei non continget subinde. dicitur autem facere et hoc. testudinis marinae sanguinem dimidiam cotulam, aceti tantum et vini tantundem et lasari ciatum, omnia in unum miscebis et suffundes ei in nares. utile erit et hoc. perunges eorum tergus oleo et aceto et nitro, frequenter eum confrigabis.

XIII De caduco. si quod iumentum caducum fuerit. 330
 hos autem caducos luna traducet nova; cum decresceret et minuet, sic caducitas mentis dimidia. signa quae sunt
 20 accipere. | noli hunc tenere. girat, sicut mola, oricula 123^v b
 curva, dextra cervix vertitur, pedibus contundet. tunc cadet, tanquam occidatur, qui equus iacet per horam. sic curatur. ranam viventem involvito et sic dato. sanguinem emittito multum ex utrisque temporibus. cum
 25 decrescit luna, tunc curari optime oportet. veretrum positionabis album et non cadet. radicem panacis, mannam thuris 3 cum vino infundito, tepida foveto, aceto postea perungueto. ventrem si solves, facile sanabitur.

XIV Quodcumque iumentum caducum fuerit, sic eum 331
 20 intelligis. saepius cadet diurnum ter vel quater. aliquando cum ceciderit, subito contremescit toto corpore, et salivae

2 olei rosei Veg. || 3 perunguero || 4 Veg. V 31; H 258
 espasmabitur || 5 τῶν ἀρθρῶν ἃ μὲν ἀνίσταται ἃ δὲ συντείνεσθαι ||
 6 subsalito || 7 sq. serenosos: ἔστι δὲ τοῦτο ἐν ἀνθρώποις ἰσχυρὸς
 νόσος λεγόμενον || 10 sq. ei contingit: non addidi; καὶ οὐ συμβήσεται
 συνεχῶς αὐτῷ || 15 nitrum || 18 novam: cum suppleri; inde
 crescet, et minuet sic caducitas mensis dimidia B || 20 huc ||
 25 veretrum = veratrum || 27 tepidam || 28 perunguero || 29 Veg. V 32

- per os eius multae effluent. postmodum porrectus pro mortuo iacebit, non post multum subsurget et pabulum appetere quaerit. . . . autem, huius vitium si recens fuerit. sic eum intelligis plus casurum. cartilaginem narum eius digito mulieris subtemperabis. quanto frigidiorē inveneris, plus casurum eum scies; si minus frigida fuerit, hoc
332 minus cadet. verum si calidam cartilaginem eius inveneris, non cadet. hunc in recenti si non curaveris et sine vitio feceris, semper hic cadebit subito inter tempus. sic eum curabis. sanguinem ei copiosum de cervice emit-
 10 tito, post quintum diem ei de temporibus sanguinem detrahit, loco calido statuito et tenebroso, totum corpus defricationibus termanticis defricito et cerebrum eius similiter et auriculas, vel pice liquida cum oleo laurino mixto
333 idem facito et munito caput eius. potionem hanc dabis ei. silci radicem 3 II, panacis radicem 3 I., castorei p 3, oppoponacis p 3, nitri tusi pondo [p] 3 I., drachidi[pon] p 3, cucumeris agrestis pondo 3. haec omnia sibi quisque bene trita commisce et cum mellis sextario uno, et ex eo potionabis aqua calida et oleo admixto ad pondus 3 I., et uteris cottidie usque ad pondus 3 III, si corpus eius tamen sic declaraverit. hac re sanum fiet. et si sanum non fuerit, ures ei caput similiter ut apioso.
124^a cura tamen ei caput frequenter. |
334 XV De his, qui cum biberunt, in praesepio aquam voment. quod contingit id ex paralisin stomaci defec-
 10 tione nimia. est autem cura difficilis. quae curatur sic. sanguinem de cervice detrahit, potionabis thermanticis, et unctionibus similibus et ustione utere in pectore, purgare caput et in primo sinapidiare oportet. sanum fiet. 10

2 parvulum || 3 <vix est sanabilis, erit> autem B || 4 in marg. non bene || 5 molliter <inmisso> temptabis B; digito temptabis Veg. || 9 tempus: opus B || 16 silei Veg.; cf. supra 306 || 17 drachidipon: diagridii Veg.; syllabam pon, sicut p antea, del. M || 18 quisque = quidque || 19 uno <decoques> Veg. || 22 tamen: iam? || 23 ut Veg.: et (= καί) L || 25 Veg. V 33 || 28 hermanticis || 29 utere supplevi: unctionibus calidissimis armi pectusque confricantur Veg.

XVI De ciferinon. si iumento sanguis per naribus ef- 335
 fluet, quod vitium appellatur *graece* cyferinon. si hoc vitio
 vexabitur, signum erit supra modum peractum esse iumen-
 tum. curatio huius rei est haec. perunges illum oleo vel
 5 aceto, et corpus totum. cooperire autem debebis, et da ope-
 ram, ut molliter stet. cui et ambulationem intermitte et
 attende cibo post hoc, deinde rutae manipulum cum lacte
 contritum infunde. quod si non habueris, aristologiam et
 10 crocum tritum ex vino dulci infunde ei. quod si hoc non
 habueris, coriandri viridis sucum liquabis et ei per nares
 suffundes. sanum fiet.

XVII De sideratico. si quod iumentum a sidore per- 336
 cussum fuerit. hoc autem sidus si venas vacuas a frigore
 aut ab aestu percusserit, aut cruditas maior in plectura
 15 reversa fuerit, aut ieiunus in bulimum inciderit, singula
 signa cognosces sic. *vaste* temptabitur, toto tempore
 stupebit et *titubans* ambulabit. hunc mollihus cibariis
 et lenibus potionibus potionabis. et in lasaris 3 aquae
 mulsae commisceas eminam et cremorem tisanæ. et am-
 20 bulationem . . . ad calorem enim uteris refrigerationibus,
 aceto et rosae aequis partibus. si a frigore, uteris vino
 et oleo. his unctionibus uteris.

XVIII De solis percussu. si quod iumentum sole per- 337
 cussum fuerit, detrahes de temporibus sanguinem et simili
 25 ratione curabis. sic eum tamen intelligis. in priore at-
 tendat et caput dolorosum portabit.

XIX De cruditate. si quod iumentum cruditate per- 338
 cussum fuerit, ei sanguinem de cervice detrahito et a ciba-
 riis abstineto maioribus, tantum ut aceto et aqua sit, et

1 sq. Veg. III 37; *infra* 550 fere ad verbum redit || 2 *graece*
add. infra || 6 stet: cubet *infra et Veg.* | cum: cui et *infra*;
 tum B || 8 habuerit || 12 Veg. V 34 | sidere W || 14 aut ab
scripsi: a vita || 15 bubum: *corr. Veg.* || 16 *vaste* B (*cf. p. 103, 9*):
 bates || 17 totum bas: *corr. Veg.* || 18 plenibus | et in: ita
Veg. || 19 et *scripsi*: i. e. sic || 20 ambulationem: sc. adhibe ||
 23 Veg. V 35 || 26 dolorosum: deorsum (diossum) B || 27 Veg.
 V 36 || 29 aceto B: a cibo | sitet | sq. si aestas est,
 refrigeratorias accipient potiones Veg.

refrigerationibus, si tempus anni permiserit, *nata*tionibus uteris. sic sanum fiet. sic eum cognosces: modo in unam partem ambulant, modo in alteram.

- 339 XX De bulumo. si quod iumentum a bulumo temp-
 124rb tabitur, sic cognoscis. *totus* spasmoditur, oculi interius re-
 fugient, | et visus non tam certus eius. subito ne ei ciba-
 ria datur, sed primo eum refrigera et minutatim cibaria
 dato et ungueto calido vino et oleo. si quis tibi dicit:
 bulumo quid prodest unctio? respondeto: quid tibi cibum
prodesse videtur? sic etenim et singula signa sudoris,¹⁰
 quorum ratio reddi potest, intelliguntur et curantur.
- 340 sed si inflatio est hoc, quod dicitur anhelatio, cuius
 causae rationem reddi non posset, sed a superioribus signis
 causarum, quae prima curatione sequimur [sequenti]. spon-
 giis uteris in capite ex posca, calida enim maiorem refri-¹⁵
 generationem habet; in auriculis rosam Campanam adicies,
 et frigidissimo statues loco. et subinde sternutamentum
 dabis paleam in naribus, et eiciet et sic sternutabit. haec
 cura eiusmodi causas et medicamentis saepissime curatur.
- 341 XXI De paralitico sive epileptico. quodcumque iumen-²⁰
 tum paraliticum fuerit, signa erunt haec. pravus ambu-
 labit in latus, quomodo crancus, recte ambulare non potest.
 si coegeris eum ambulare, parietibus impinget. pabulum
 et potum non recusat. sed [si curvus] maligne et prave
 manducabit, cuius cibaria uda erit semper. sic eum cu-
 rabis. sanguinem ei detrahis de parte temporis contraria,
 non qua contractus est. unctionibus termanticiis eum per-
 catapsato et cervices eius assidue corrigito vel cretellas
- 342 imponito in cervices ... fractae curari solent. curabis quo-
 modo rovorosum; similiter et loco calido et potionem simi-

1 nacionibus || 4 Veg. V 37 || 5 totius || 8 unguero || 9 cibum:
 chylon Veg. || 10 prodesse *scripsi*: esse || 12 Veg. V 38 | anhel-
 latio: anhelitus Veg. || 14 *inter* sequimur et sequenti *lacunam*
statuit B || 15 in capite B (cerebro Veg.): incipiat || 18 palam ||
 20 Veg. V 40 || 22 crancus = cancer || 23 coegeris Veg.: cogno-
 veris || 24 cervicem incurvabit Veg.; si <c> curvus *ante* quomodo
 l. 22 *ponit* B || 26 contrarie || 29 <sic ut cervices> fractae
suppleo; imponito, ut cervices fractae B

lem, quae in *rovoroso*, *uteris*. si per plures has res sanus non fuerit, ures ei cervicem ex contraria parte, non qua contractus est. palmam dabis usque ad verticem auriculæ et in tempus semisse ures et in aliam stellam cauterio 5 facies et in parte renum usque ad mediam spinam virgulam dabis, cauterio sequeris, eademque cura, quae s. s., et usta curabis. sanum fiet.

XXII De polippo. si quod iumentum polippum fac- 343 tum fuerit in nasum, vexatur vaste iumentum, obturantur ei nares et pus de naribus exiet male odoratum, et sufflat ex his vaste et languidus toto corpore erit et tristis est semper et hinnire non potest. similiter et ipse polippus est magnitudine mori pusilli. curatur autem, cum pars eius se foras ostenderit. qui, cum paruerit, praeciditur. de cal- 15 citem cum aceto mixta grassam facies et sic super obli- nies. hoc saepe facies. aut amurgam coctam cum aristologia mixtum ei inpones. cum autem fuerit de interioribus 124^a partibus putridum, non habet hoc vitium curationem. dicitur ab aliquibus plumbo oportere suffrigare. contingit hic 20 autem Sarmaticius.

XXIII CHIRONIS CENTAURI. de morbo qui appellatur 344 maleos, quem quidam profluvium appellant, quod latine

4 in alia autem parte temporis Veg. || 5 sq. ungulam: corr. Veg. || 6 cauteriose queris || 8 sq. cf. Veg. III 38 et infra 551; H 70 πολύποδος γενομένου ἐν τῷ μυκτήρι τοῦ ἱπποῦ ὀχλεῖται τὸ ζῶον. συμφράσσεται γὰρ ὁ ῥῶθων καὶ φέρεται πύα ἐξ αὐτοῦ ὁσμήν ἔχοντα σαπρὰν καὶ φουσᾶ δεινόν, ἀτροφεῖ δὲ ὅλῳ τῷ σώματι καὶ σκνυθρῶπός ἐστι πάντοτε καὶ χρεμετίζειν οὐ δύναται. ἐστὶ δὲ ὁ πολύπους τῷ μεγέθει ὡς σνκάμινον, τῇ περιοχῇ ἐλάσσων. θεραπεύεται δὲ, ὅταν ἔξω φαινόμενος ᾖ, ἢ μέρος τι ἐξ αὐτοῦ ἐκτεμνόμενον, καὶ χαλκίτιδι ὥμῃ καταπασσόμενος. ἀρμόζει δὲ ἢ αὐτῇ καὶ μετὰ ὄξους πάχος ἔχονσα, καταχριομένη πικνότερον, ἢ ἀμόργη ἐφθῇ μετὰ ἀριστολογεῖας μυγεῖσα. ὅταν δὲ ᾖ ἐνδοτέρω καὶ μετέωρος, οὐκ ἐστὶν αὐτοῦ θεραπεία. λέγεται γὰρ ὑπὸ τινῶν καὶ μολύβδῳ παρατρίβειν αὐτόν, συμβαίνει δὲ τοῦτο μᾶλλον ἐν τοῖς κατὰ Σαρματίαν τόποις. | polibum || 9 sq. obdurant ure in || 10 plus | odoratur || 11 vasse || 13 in ore pusille aut cum || 14 sq. decalcitent || 15 grassam = crassam | faciet | oblimes || 17 et inpones || 19 plubo || 21 supra 164 sqq.; H 10

suspirium appellatur. verissime autem continebit hic morbus appellationis nomen artrites, quae latine articularia dicunt. qui adferet signa sic. plenitudines profluunt olentes naribus grassae et male odoratae colore pallido, et cuius caput gravatur et stridet pectore et statim a corpore gracilis fiet, ab hoc quia escam non accipit, propter quod ad medullas eorum non pervenit. alternisque pedibus ab articulis claudicationes interveniunt, et in quacunque parte procubuerit, exulceratur, et illa pars corporis sub cute unde et articuli laborant, ex amaritudine ipsius morbi. ideo autem contingit eis plerumque, propter quod omne iumentum fel non habet. pro felle inhaerent eis nervi graciles laxantes, in quo humorem recipiunt et sucum huius morbi. et sic vitae periculum faciunt, et ei commixtus sanguis praecurrit per omnia arteria, quae iuxta sunt dorsis et spinis, praecurrit et in medullas scapularum, aequae cerebrum corrumpit; escam enim ab inferiore scapularum loco accipit. propter quod continetur caput, itemque linguae constitutionem praestat, quae est principalis omnium arti-

1 ἔστι δὲ τῇ ἀληθείᾳ ἀρθρίτις || 2 artrices || 3 sq. olent: ἰχώρες ἀποστάζουσιν ἐκ τῶν μυκτήρων παχεῖς ὁσμᾶς ἔχοντες μήλινοι τὸ χρώμα || 5 satim || 6 ad hoc qui: καὶ ἀπισχνῶνται διὰ τὸ εἶναι ἀνόρεκτον, καὶ τῇ παρ' ἐκατέρᾳ ἐναλλάξει τῶν ἄρθρων χαλάσματα ἐπιγίνεται. καὶ οὐ ὅν τῶν κατὰ μέρους, ἔλκονται τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σώματος διὰ τὸ εἶναι ἀνάχρσιν ὑπὸ τὴν βύρσαν καὶ τὰ ἄρθρα χυμοῦ δριμυτάτων πλήρη || 9 exulcerat uret illa | pars: sc. laborat || 11 supra 175 || 13 gracilia laxant: εἶναι τι νευρίον ἐκλελυμένον, δ' ἀποδέχεται τοῦτον τὸν χυμὸν κατέιδεν τὴν ἐκκρίσιν ποιεῖται καὶ μίγνται τῷ αἵματι διὰ τῶν ἀρτηριῶν τῶν πρὸς τῇ ῥάχει προσηρμοσμένων. εἰτα ἐπενεχθεὶς ἐπὶ τὸν νωτιαῖον μυελὸν ὁ χυμὸς καὶ τὸν ἐγέφαλον φθείρει || 14 eum commixta: corr. B (ei = umori) || 15 arteria scripsi: latera (i. e. alteria) || 16 praecurrunt || 17 enim addidi: τὴν γὰρ τροφὴν ἀπὸ τοῦ νωτιαίου λαμβάνει; <id> escam ab B || 18 sq. διὸ καὶ τὴν κεφαλὴν κατακρατεῖται καὶ τὴν γλῶτταν. εἶναι γὰρ καὶ αὐτὴν (ἀρχὴν B) τῶν ἐναρτίδων ἄρθρων. θεραπεύων δ' ἂν τις ἐπιτυγχάνοι αἵματος ἀφαιρέσει λύων τὰς ἐν τῷ προσώπῳ φλέβας καὶ τὰς ἐν τῷ στήθει. ἔτι δὲ διακόπτων τὰ μεσοκόνια προσφορᾷ τε τροφῆς παντοδαπῆς χρώμενος καὶ ἐγγυματισμῷ. | quae ligua

- calorum. quod si cui contingit, †currenti efficere posses succurrendo, succures. sanguinis detractionem facies, solves venas in faciem et in pectore, persecueris omnes et circa claviculas. et escam omnem uti debebis et potionem hanc: **346**
- 5 centauream, absinthium, peucedanum, serpillum, sagapenum, vetonicam, saxifragam, aristologiam rotundam. haec omnia tundes et cernis aequis ponderibus et coques ex aqua vel cum vino et sic ei dabis. et hae res amarae sunt et morbus amarus est. ita incipit haec potio amara
- 10 amaritudinem expellere. item et aliam potionem dabis, si hoc non proficerit. cucurbitae Aegyptiae semen quod capit acetabulum, friges et contundes minutum, commisces cum vino | albo cotulas II, et per lentiolum colato, sucum eius **124vb**
- per dextram narem gementis suffundito. haec ipsa autem **347**
- 15 compositio et ad disinteriam facit. sic curabis. si Aegyptiae cucurbitae semen non habueris, sumito cucumeris silvaticae radicem et contundito et in eo adicies aquae cotulas II et ibi sinito una nocte macerari; deinde sublatam conteres et colabis et commisces in eo nitrum. sic reprehensa lingua iumentis per os rem suffundes per dies octo,
- 20 partem dimidiam medicamenti in dies VII partes VII bibere dare curabis, et aliam partem dimidiam in VII partes divisam, quotiens eum adaquabis, et VII diebus miscebis *cibis et aquae*. item nitri crudi contusi mixti in vinum cotula **348**
- 25 per nares suffundito; ipsum vinum tepidum sit semper, ex quo ordeum aspergis. itemque et fenum, quotiens eum adaquabis, ex eo nitro tuso adicies. quodquod autem ante castrati sunt aut castrantur, non incident in hunc morbum. plerumque his enim contingit maxime pullis, cum excepti
- 30 sunt protinus de grege et solitam exercitationem caruerunt

1 sq. <nisi> recenti <nil> efficere possis succurrendo. sic curetur *B* || 2 succurret || 3 persequeris || 5 *supra* 197; *Veg. I* 13, 5 || 6 saxifragiam || 11 *supra* 201; *H* 11, 1 *ἡμέτερα δὲ εὐρήματα ταῦτα* || 12 minutum? || 14 gementis: iumentis *M* | *καὶ αὐτῇ δὲ τῇ ἐντερικῶν χρησθαι πεφρυγμένην* *add. H* || 15 facis || 16 *ἔριστον δὲ καὶ τοῦ ἀγρίου σκύλου τὴν δίξαν κόψαι λεπτήν* || 20 lingua | os rem: orem *M* | dies septem? || 21 vivere: *πορίζοντας* || 23 sq. *cibis et aquae suppl. B*

- et ad standum venerunt. hoc vitium huius morbi in eos
decurrit plerumque. qui appellatur arthritis, qui latine dici-
tur articularis. qui et cum inciderint in hunc morbum,
de vita de his promittere noli. in quo magis sit vitium
349 hieme cognoscitur. quod sic cognoscis, prius quam de nari- 5
bus mucii grassitudines exeunt. incipient enim tunc sic
tussire, tanquam si putes eum aliquid devorasse. inde
ergo intelligis et palam tibi facies, quia ab articulario
vitio possessus tenetur. huic celerissime necesse habebis
succurrere, quemadmodum supra scriptum est. erit autem 10
hoc utilissimum, ut hac succursione uteris. si fuerit tem-
pus autumnii, hoc uteris: uvam albam exprimes, herbam,
quae [quae] appellatur aristologia, quam contundes et cernis
ad coclearia plena tria, et sic dabis per nares per dies VII.
350 sunt autem genera maleos 4^{or}: humida, arida, articu- 15
laris et succutana. et harum [succutationum ex qua] sunt
aliquae sanabiles, aliae insanabiles, alia quidem difficiliter
sanantur. facilissime autem curantur inter eos, quae est
125^a humida. quae signa adferent haec: distillatio narium
humida et gracilis, aquae similis. his autem similiter et
succutana, ex qua contingit scabies. et haec articularis,
quae difficiliter sanantur, quemadmodum supra scriptum
est. nam illa insanabilis est arida, et quae per nares
351 nullam pituitatem adferet. qui nec idem manducare [esse]
nec potionis quidquam recipiet, et illud quidquid recipere 25
potest, concoctionem non facit, propter quod corporis gra-
cilitatem patiuntur... scapulae autem eius extensae et tumi-

2 artites || 3 inciderit || 4 magis: μάλις B || 5 si: ἐπιγνω-
σθήσεται δὲ πρὸ τοῦ φέρεσθαι διὰ τῶν δυνῶν || 9 possis suste-
nere: corr. B | καὶ ἐγνωσὶν ἔστιν ὅτι ἔχεται ὑπὸ τῆς ἀρθρίτι-
δος καὶ ὡς τάχιστα δεῖ βοηθεῖν, καθὼς ἄνω γέγραπται || 12 unam:
σταφυλὴν λευκὴν || 14 tria: κοτυλῶν δύο || 15 H 12; cf. supra
168 sq. || 16 τούτων αἱ μὲν εἰσιν ἐνθεράπεντοι, ἡ δὲ δυσθερά-
πεντος, ἡ δὲ ἀθεράπεντος || 20 atque: ὅμοιον ὕδατι || 24 ne
quidem B || 27 sq. αὖτε δίνες αὐτοῦ ἀνεφεγμέναι εἰσὶ καὶ φασὶ
βαρέως ἐλκόμενόν τε οὐκ εὐχερῶς ἀλλὰ ὄλον συστρέφεται, λα-
γόνες περιτεταμέναι εἰσὶ, τυμπανοειδεῖς μετέωροι, καὶ ἡ βέρσα
σκληρύνεται

diore erunt, tympano similes, cuius et corium [non] dure-
scit. et sic curationem nullam recipit et ex vita recedit.
dictum est autem et *Eumelo* medico.

cuius arida maleos nec ego nec alii medicorum hanc 352
5 sanare arida maleos potest. cuius et rationem ego pro-
tinus reddam, quare et statura et curationis insanabilis
est: quia pulmo eorum corrumpitur, qui corruptus ad latus
decurrit, et sic incipiet esse pleureticus. quemadmodum
intelligere quis possit, qua ratione succurrere huic vitio
10 nemo potest. pulmone corrupto tussis insequitur. scru-
temur, si possimus huic rei succurrere. sic curato. thuris
pollinem contrito in vino odorato cotulae unius suffundito
per nares. ne quidem omni parte negligens videtur, ex
omni ratione succurrere debeo sic. radices quoque con-
15 cisas minutatim valde commiscito cum ordeo, sic dato.
et hoc *iam* inventum est maioribus nostris, non tamen
praeteream [aut] unum. morbum, qui appellatur maleos, 353
debemus fumigare in omnem pecus, quod ungulas calcit.
hoc quoque, ut caput eius totum coperias assidue. et
20 totum per triduo origanum decoctum in olla nova per

1 descit: corr. *M* || 2 si || 3 eo multo sic: ὡς εἴρηται καὶ
Εὐμήλω τῷ Θηβαίῳ || 4 τῆς δὲ ξηρᾶς μάλεως οὕτε ἐγὼ λατρός
οὕτε ἄλλος τις || 6 statura = status; perduratura? || 7 sq.
[qui corruptus] ad latus dextrum et? τὴν δὲ αἰτίαν δηλώσω,
ὅτι ὁ πνεύμων δήγγνται πρὸς τὴν δεξιὰν πλευρὰν καὶ ἔστι
πλευριτικός. βοηθήματα δὲ καὶ τούτω ταῦτα, ὡς ἂν τις αἰσθη-
ται ἐλαυνόμενα τὸν ἥπυον τῇ μάλει καὶ βήσονται· μάννης καὶ
λίβανον ἀνὰ τριάβολον ἐν οἴνῳ τρίψας κοτύλῃ μιᾷ ἐγγυματίζεται
διὰ τῆς ἀριστερᾶς ῥινός. βοηθεῖται δὲ καὶ ξαφάνους κατατέμνων
εἰς λεπτὰ καὶ μὶγνὸς ταῖς κριθαῖς καὶ παραβάλλων || 12 odo-
rati || 13 videtur = videbor, i. e. videar || 16 hoc tamen | maio-
ribus *M*: corporibus | εὐρέθη δὲ καὶ τοῦτο τοῖς πρὸ ἡμῶν τὸ
ὑποκαπνίζειν τὴν μάλιν ἐν τε τοῖς ἥπυοις καὶ τοῖς ἄλλοις ὀπο-
ζυρίοις ὅσα μόνυχας ὁπλᾶς ἔχει, τῇ δριγάνῳ καλύψαντα τὴν
κεφαλὴν ἐν χότρᾳ καινῇ, μαρὶλλον ἐχούσῃ καὶ ἡμέραν μὲν μὴ
πλέον ἡμερῶν τριῶν, παρ' ἡμέραν δὲ ἐπὶ πλείονας || 17 praeterea
aut uno: praedecessore uno *M* | aut = vel? || 18 quodquod
ungula rotunda calcant quidem *supra* 164 || 19 quaequae: corr.
B (hoc quoque sc. inventum est); aequae *M* | cf. *supra* 190

nares proicito, ut bibere des per triduo, aut per alternis diebus stet pluribus diebus. cura, ut [si] sit origanum asinale. cum factus est maleos adhuc tenero pullo, qui cum maxime [aut] mamilla matricis suae sugit, nihil prius debet quam matrix curari. debet autem cibus sic, quemadmodum s. s. est. et radices ei dato. haec enim curationes prosunt et in sitim iumentum adducunt. quod quod autem in gregem incidunt, eos statim debebis a reliquis secernere. hic enim morbus facillime plures coinquinat.

- 354 sed cum et tumores circa cervicem creverint et venae tensae fuerint circa collum, eas venas curvas habebit
125^b et tumentes in | modum draconationis, similiter et in capite et in facie tumentes, et nares distentas habebit. qui adferet spumas sanguilentas per ore. statim anhelitus et suspiria ab interioribus partibus reddit, tanquam si per naribus sufflet. quotiens escam et potum accipere volet,
355 non potest; dolorem enim contrarium sensit. sed et quod sumit, exiguum accipit; vulsiones quoque totius corporis sentiens usque eo, ut exulcerentur extrema, omnia cacumina narum itemque et labia. et statim humores eius semper ex ore emittunt, unde et lingua obligatur; salivas eicere

2 stet: si et B || 3 asmale: μάλιστα δὲ ἔστω ὀρεῖτις (lege ὄντις) ὀρίανος || 4 aut i: bille sic, mamille in marg.: μάλεως δὲ γενομένης ἐν τῷ πάλῳ ἔτι νεογνῷ ὄντι καὶ τιτθνεομένῳ ἐπιμεισθῆναι δεῖ τῆς τιτθνεοσύνης || 7 in addidi, an iumentum = iumento? | sq. ὅσοι δὲ ἐν ταῖς ἀγέλαις μαλίσσι || 11 H 21; cf. supra 195 sq. || 13 tragonationes supra 183 || 15 sqq. ἔλκεται δὲ καὶ ἐκ τῶν λαγόνων καὶ ἀναφυσᾷ διὰ τῶν μυκτῆρων καὶ προθυμούμενος τρώγειν οὐ δύναται οὐδὲ πίνειν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν λαμβάνει ῥῆξιν τε τοῦ σώματος πανταχοῦ ποιεῖται, ὥστε ἔλκεσθαι μάλιστα τὰ ἄκρα θίνας χεῖλη ὅλα, καὶ ἀποπίπτειν κάτω αὐτόματον, ἣ τε γλῶσσα συνδέεται, ἣν καὶ προβάλλει ἐλευκὸν καὶ παρὰ φρίσιν ἄμορφον, καὶ χρεμετίζειν ἀδυνάτως ἔχει. ὁ τοιοῦτος ἐλεφαντιᾷ καὶ οὐδὲν εἰς αὐτὸν ὑπάρχει βοήθημα. οὐ δεῖ δὲ τοῦτον μετὰ ἑτέρον ἰστάναι, ἀλλὰ ἐκβάλλεσθαι μακράν. || 16 inferioribus: corr. B | reddita quam: corr. B || 20 exvulnerentur | sq. cacuminarum: suppl. B || 21 semper: spumae B || 22 lingua

non potest et album sputum remittit insuetum et alienigenum. haec signa sunt, quae adferent elephantiotēs. cui succurrere nemo ex una re potest, cum ista signa se ostenderint. sic quoque solus sibi separatus debet stare
 5 locis secretis et tenebrosis. †vita inane debebis adcuran- 356
 dum cum rebus aquae calidae cotulas II et nitri contusi validissime minutatim coclearia III, quod commisceas in calda et oleo viridi ciatos tres. haec omnia mixta suffundes per nares assidue, donec sanum fiet. dictum est
 10 autem in hoc vitium facere †in vinum cervinum, ex quo radices minutim miscebis. ex hoc evenit sanum fieri.

XXIV De eruptione vulsi. si quod iumentum vulsum 357
 fuerit, signa erunt haec. stranguriabitur [iter et] excreabitque purulentum, et quotiens volutatus fuerit, se non
 15 revolvitur, nec excutiet se. quodsi recens fuerit, sanguinem excreabit. periculum promitti debet. curabitur sic cibo levi et leni; etiam exercitationibus desinere oportet. potionem dabis talem: thuris masculi p —, opium p 3,
 eliotropium p —, quod nos intubam agrestem appellamus,
 20 rutae tantundem cum vino austero mensuris Atticis IIII infundere in singulos dies, donec desinat.

XXV De plectora. si quod iumentum a plectora labo- 358
 rabit, signa erunt haec. ubi plus ebiberit, caput emittit et super emittit, oscitatur. ordeum autem si nimis
 25 ediderint, sic intelliges. caudam inter se complicabit et tremulus erit in cursu. qui est deterior, si cruditatem senserit. haec sic cognoscis | ab itinere eum calidum 125^a
 hordeum nimis edisse et non digestum esse. quem sic cognoscēs. sudabit et prioribus armis inligatus erit et 359

5 ceteris | vitare lumina aut bituminare B | sq. ad curandum eum <dabis> B || 10 facem | [in] vinum genuinum? <medullam> cervinam? inguinum (i. e. inguen) cervinum M; venenum cervinum aut lixivium aut in vinum <infusum cinerem cornum> cervinum B || 12 Veg. V 41 | quodsi: transposui || 13 strangulabitur | iter et: stertet B, cf. p. 112, 22 | excriabitque || 14 ex | si || 18 ad opium in marg. nota — add. || 19 quos | intubem || 22 Veg. V 43 || 23 et 24 demittit? || 24 emittito scitatur || 25 complicavit || 28 dedisse: edidisse?

incertus ambulabit. sic eum curabis. sanguinem de cervice emittito et aceto et oleo totum corpus perungito et ambulationibus levibus moveto. hordeum ne dederis. potionem hanc dabis. brassicae folias contusas et sucum eius exprimes et mirrae admiscebis et vino optimo et liquaminis pusillo. hoc per triduum dabis. sanum fiet.

- 360 XXVI De suspirioso. si quod iumentum suspiriosum factum fuerit vel anhelito vexabitur, signa erunt haec. ilia suspensa erunt, oculi intensi, et longa suspirabit. ergo illi de cervice vel palato sanguinem detrahito et post sulfuris vivi 3 III contusas cum aqua et . . . suffundito. et si haec non fuerit, terrae intestinum, id est lumbricos, necato in loteo quasi mensuram Atticam, et aquae ciatos tres unam mixtis infundes per sinistram narem. si suspirium evadet, signa habebit talia. tussire incipit, in naribus muci erunt.

- 361 XXVII Si suspirium aridum habuerit, sic intelligis. suspirat graviter et ilia introrsus nimis adducet, cervice recta et capite erecto, in obliquo tensis oculis attonite respiciet, et graviter suspirans sonitum dat ipsius spiritus, et cibum nec potum non adficitur accipere, nec proiciet se. cui nulla pituita per nares neque per os effluet, [et] unde
362 suspirium aridum dictum est. si ei subvenis, ne praetermittamus aliquid — saepissime solent remedia provenire — pro remedio secabis inter nares, et ibi aquam impones, ubi stat, propter dolorem in aquam nares mittens assidue, suspirium in eo distabescat. potionem ei dabis sucum tisanæ et sepo caprino in eo decocto, cui admiscebis sulfuris vivi et turis masculi aequis ponderibus mixtis.

1 insertus: *corr. Veg.* || 5 mire: myrrhae pulverem *Veg.* || 11 <vino>? || 12 tere: *corr. B* || 13 nec to || 17 *cf. supra 170* || 21 cibum recusat et multum bibet *supra* || 25 setabis: inter nares iumentum scalpello (sagittella) secabis et aquam frigidam per fistulam latam eius ori (in situla latiore *cod. Sangalensis*) suppones naresque ipsius (ipsas) assidue diebus plurimis merges, ut suspirium distabescat in aqua *Veg. I 11, 13* || 26 substa et: *corr. B* | mittens = si mittat

ex eo coclearia singula diurna dabis cum suco tisanæ. cum coeperit fortior esse, sanguinem de cervice detrahito. hunc sine repromissione curato.

XXVIII Suspirium si erit *umidum* (alii vero succuta- **363**
neum), sic cognoscis. de naribus mucci ei exeunt crassi et
putridi, et tussiet valde nec cibum nec potum appetit et
corpori | deterior fiet et ex prioribus humeris incertus **125^b**
erit. cui nulla res subvenire poterit. hunc ergo nec aridum
promittere non debemus. curari enim non possunt.
10 curabis tamen, sicut supra.

XXIX De farciminoso. si quod iumentum farcimino- **364**
sum fuerit, signa hæc demonstrabunt. in locis necessariis
nascuntur tubergula plena sanie, quæ et per se erumpunt
et sanatur sibi et aliis locis renascuntur similiter. et vivet
15 et per longum tempus et corpore gracilis fiet. evenit eos
liberare posse. quem curabimus sic. ea tubercula urito
cauteris rectis, ut non per se rumpant; ita enim in-
cipient alias nasci. perungues ea loca sale et oleo, post
VII dies distringito et delavato. cum usta ceciderint,
20 curabis, quomodo vulnera curari oportet. et potionabis
eum potione s. s., quæ ad morbida iumenta composita
est. curato eis sanguine de capite emittere.

XXX De arida tussi. si quod iumentum arida tussi **365**
laboraverit, difficilis est huius curatio. signa habebit talia.
25 tussiet frequenter, distentus et difficilis spiritus erit in eo
et ilia contrahit. curabis eum sic *ut* suspirium aridum,
hoc est quam bilem aridam vocant quidam. quod curari
non potest.

XXXI De pulmonis labore. si quod iumentum a pul- **366**
30 mone laboraverit, signa erunt hæc. stertet a cerebro et
laborat per viscera [uterque reficiet corpus] et tussiet

4 cf. *supra* 169; *Veg. I* 3 | tumidum | succutaneum: sc.
vocant || 7 insertus || 11 cf. *supra* 179; *Veg. I* 7 || 14 sanantur
ibi, set? || sq. 16 curavimus | urit hoc auteris || 17 cf. *Veg. I*
14, 3 || 19 delavato || 24 alia: corr. B || 26 ut *addidi* || 27 vilem ||
29 *Veg. V* 44 || 31 ut aegre reficiat corpus *vel* itereque deficiet
corpus (cf. 113, 18) B

- graviter et in corpore ipsius exire solet non adsimiles forunculos. sic eum curabis. turis masculi pondo II, magna croci 5 . . . mirra 5 II, haec omnia bene tusa. et ex eo medicamento coclearium ex ovis numero III et aquam temperabis et sic ei dabis. si cibum non appetit, id medicamentum ex lacte caprino mixtum et mellis decocti coclearium .I. dabis. vel sucum tisanæ cum ovo et oleo rosaceo cum eodem medicamento mixtum potionem
- 367** dabis. curabis ei et offas dare ex farinae triticiæ sextarios duos et ervi polline sextarium .I. admisceſ eo medicamento s. s. coclearia V, et ex lacte cuiuscunque pecoris conspergis, et ad offas numero VII diurnas sic ei dabis post potionem cottidianis diebus, usque dum cibum libenter appetat. cui offerens omnem escam viridem propter fastidium vel lenticula vel triticum vel ordeum torrefactum
- 126^a** cum palea dabis, quodquod ex his libenter accipere volet. cura, ut cottidie lacte recens des, et si non habueris, aquas. sinito eum ambulare, quo usque fortius se habeat; postmodum paulatim per crementum exercebis. sic sanum fiet.
- 368** XXXII Si pulmonem dolebit, sic eum intelligis. anhelat, suspirat graviter et tussis insequitur, ita ut sterreat, excreabitque purulentum. post dies aliquos, non in recenti, et prioribus pedibus claudicat, et putorem per nares gravem ostendit, difficiliter se iactabit et febricitans in praesepio incumbit, fatigationis beneficio stercora adsellatur [et] dura et vix conatur ad adsellandum et anxietur. hi solent et corruptum adsellari, si quando in digestionem
- 369** male accepti fuerint. horum curatio difficilis erit. sic eum curas ad modum s. s. aquam eis bibere dabis, in qua ervum antecessus lotum mansit, et aquam eius bibere dabis. quodquod pulmonis causa laborant, detrahendus

1 sq. similia furunculis tubercula nascuntur Veg. || 3 hysopi uncias duas, trifolii unciam unam add. Veg. || 5 tempurabis || 9 ex Veg. et || 10 elbi || 21 Veg. V 44 || 28 sic: corr. B || 29 mali | fuerit || 30 qua B: aqua

erit sanguis de palato vel de cervice, quorum tamen corpora fortiora sunt, et quibus fastidium non fuerit. item aliam curam ad eos facientem ex hac potione ostendo. vini odorati quartarium antiquum misce et da, aut ciceris
 5 infusi aquam bibere dato. detrahendus erit sanguis eis de palato et de temporibus et de cervice verno et autumno. exercitationibus et ceteris uti debebis. si gra- 370
 vus vexabitur, morbus est. lentisci radicem, thuris 5 II vel si hoc non fuerit, mirrae 5 I. cum croco suffunde
 10 cum vino. aliam eodem modo: costi 5 III, †vini tantundem contrita cum vino dulci infunde per os. aut uvam albam exprime in os. aut radices semen ex eodem modo dato, nuces amaras, id est amigdalas frictas cum aqua eodem modo. aliter: cardamomum infusum in vino albo
 15 odoris boni et cotilam, similiter utere.

XXXIII Si a pulmone vexabitur, signa haec erunt. 371
 tumescunt intra ilia concavationes graves, cursibus retardabitur, itineribus deficiet. curari non poterit. curatio huius rei curanda est maxime, ut habeat virium. escam
 20 infundere debes ordeï, sic dare. ambulationibus cedere, unde insanus fit. pabulum opponere et potionem. gurationibus longis utatur, item unctionibus pinguibus. †eum gravibus, molliter cubet. potionem | hieme da ex farina 126^b
 triticia, aestate hordeacia. si autem deprehensus fuerit, 25 costi et cinnami 5 II, siringa, cassia, storace ζ, his rebus cum tisanæ suco potionabis.

XXXIV De orthopnoico. si quod iumentum ortho- 372
 pnoicum fuerit, haec signa erunt. inambulationem subinde

3 facientibus: facientem <plus> B || 4 sq. cineres quoque ulmi loti et infusi Veg. || 8 lentisci drachmam Veg. || 9 cum croco: succari semiunciam Veg. || 10 costi unc. II, cinnamomi unc. I, eryngii radices unc. II, storacis semen Veg. || 12 radici || 14 cardamomum || 17 convocationes || 19 vicium: ut abeat vitium B || 20 <ab> ambulationibus W; postea lacunam statuit B | cedere = desistere; caedere B || 21 sq. curationibus | 22 piguibus | sq. eum gravibus: unguatur B || 23 molitur: corr. B || 24 aestate scripsi: est autem || 25 Veg. V 44 fin. || 27 Veg. V 45 | orthonico | orthonicum

- ei praestas et ambulare non vult, et suspirat graviter anhelito magno toto corpore et ambulare non potest, et subinde se proicit frequenter et cadet, et cum procubuerit, extendere se non potest nec dilatare, et cum ceciderit, magis resurgere vult. quod curatur sic. sulfur vivum 5
 3 II conteres usque et macerabis in vino odorato albo et melle, per nares saepius infundes, liquidæ picis pusillum et nitrum coctum valde commisces melle et vino et suffundes usque, donec spiritum contineat et careat vitio. non algeat et exercitationibus utatur. in potionem adicies, 10
 eodemque fenum aspergis. et si hæc medicamenta eum sanabunt, catarticiis uteris. curabis huic et sanguinem de cervice detrahare vel de pectore. sanum fiet.
- 374 XXXV De orthopnoico. si quod iumentum orthopnoeam habuerit, signa erunt huius hæc. ilia ducit vehementer et suspirat cum sonito, runcos ducit et curvatus erit, cibum nec potum recusat, et praefocione in anhelitu patitur et manducans tussit, stans et iacens aequaliter runcos ducit. et vivit, per longum tempus protrahit; nam ex eo vitio liberari non potest. pulmo enim eorum 20
 375 se contrahendo commurit. unde et macrescit in novissimo tempore et tabidus moritur. huic curam adhibes sic. sanguinem ei de pectore detrahes in recenti et ipso sanguine cum mero et oleo tepefacto eum perunges. lixivio cum oleo temperato per nares eum potionabis per dies V, 25
 postmodum sinapis Alexandrini frieti et sulfuris vivi et mirrae, cardamomi aequis ponderibus. ex melle decocto tusa omnia et criblata misces. ex quo medicamento nucis magnitudinem ex vino nigro calido potionabis.
- 376 XXXVI De litargico. si quod iumentum litargum 30

2 mangno || 6 odoratu || 7 liquiet de pussillum: corr. B
 ex Veg. || 10 adicies: scil. nitrum || 14 Veg. V 45 | ortho-
 nico | ortonam || 16 runcos = ronchos || 17 praefocione || 19 bibit:
 corr. B, protrahat vitam Veg. || 21 commurit = comburit; com-
 burit vel convoret Veg. | macrescit B: in ea crescit; unde et
 macies cum morte insequi consuevit Veg. || 22 aridus: corr. B ||
 27 cardamō^v sic || 20 Veg. V 47

fuerit, signa eius erunt haec. iacebit et semper dormit
 nec cibum accipiet nec *potum*, somno consumitur. quem
 cum excitasti, statim adgravatus se magis proiciet. et sic
 amens marcescit, nec ulla res illum delectabit. et si po-
 tionem | dederis, dormitans vix eam accipit. sic eum cu- 126^a
 rato. in stabulo, ubi stet, substernito stercora mollia.
 noli eum permittere proicere se, et assidue eum excitato.
 in auricula eius scarabeum vel blattam mittito, et ita
 religato, et ibi vivat. et fomentabis ei caput calda cum 377
 10 pulegio decocta et postmodum perungebis oleo cum adarce
 trito, caput eius perfricato. cui potionem dabis: came-
 melon, irin Illiriaca et Artemisia in aqua decoques, ex ea
 aqua cotulas II et olei rosacei ciatos II cottidie potio-
 nabis. cui et pedes priores frequenter non simul calda
 15 fomentabis. solet enim haec passio et ab strictura pedum
 contingere. hac re sanum fiet. est quidem periculosa cura.

item et alia signa litargici haec erunt: oculi eius lacrima- 378
 buntur, quasi qui lippiat, somno operam dans vel stans et
 in praesepio incumbens dormit, et a posterioribus natabit
 20 ambulans et totus gravabitur. sic eum curabis. detrahes
 ei sanguinem de priori pede dextro et a femore sinistro.
 potionem dabis hanc. herbam Artemisiam contusam et
 criblatam dabis ex cinericia sextarium .I., ex eo et oleo
 ciatos II, hoc per triduum uteris, quarto die intermittas.
 25 si cibariam non appetit, ervum mollitum ex aqua tepida 379
 bibat in die unum *sextarium*, in quo bibere dabis. si hoc
 non proficerit, lini semen coquis ex aqua in ollam. post-
 quam coxeris, dabis ei per dies singulos eminas singulas
 et mellis quod satis est et effectum faciet. haec res et
 30 ad febricitantes prosunt. sanum fiet.

XXXVII De morbo regio. si quod iumentum morbum 380
 habuerit regium, signa erunt haec. utrique oculi viridica-
 bunt, cervicem inclinatam habebit in dextram partem, in

2 *potum add. Veg.* || 9 ut ibi? | ibat || 11 perfricat || 14 simul:
 semel? | adda || 18 quia si | sompnio | das || 19 natabit: nutat
Veg. || 23 cum *lixivii sextario Veg.* || 25 si *addidi* | mollitum *aut*
mellitum Veg. || 26 a(*extarium*) *suppl. B* || 29 hee || 31 *Veg. V 48*

- sinistro videbitur claudicare, *etsi* in dextrum habuerit claudiginem. ita curato. include eum loco tenebroso, ubi nec lumen viderit. ignem ibi facito et sagis operito ita, ne oculi eius appareant. bis die oleo et vino defricato. lapi-
 381 des molares ne minus V in ignem imposito. cum bene
 126^v b eos perfusos fumigato, | et per dies VII his potionibus
 eum curabis: sanguinem caprinum cum lacte ovili, sil
 Gallicum, costum, oleum; haec in uno inmisceto et per
 dies XVII potione dato. sanum fiet. 10
 382 XXXVIII De bile. si quod iumentum bile molesta-
 bitur, signa erunt haec. concurrit ac volutatur temporibus,
 similiter ut strophosus. sic hoc curato. sanguinem emittito
 de cervice et potionem dato: herbam trisaginem nigram
 sescunciam, herbam trisaginem albam pondo sescuncia, mag-
 15 man croci 5. inmiscbis vinum et pisatum cum nitro et
 potionem dato ex aqua mulsa eminam per narem sini-
 stram, ut s. s. est. sanum fiet.
 383 XXXIX De bile arida. si quod iumentum bile arida
 vexabitur, nihil *eum* curare poterit. ergo murtam agre-
 stem cum vino contritam infundere in dextram narem
 debebis, ordeo autem non satiare, in farre triticeo potio-
 nem dare ex aqua oportet.
 384 XL De vomica. si quod iumentum a vomica vexa-
 bitur, hic morbus valde gravis est. signa erunt huius
 haec. incidens difficiliter resurgit, et olebit ei spiritus,
 graviter incumbet in eo loco, a quo vexabitur, tussit et
 aliquando purulentum excreat. sic eum curabis. thuris
 3 V...in unum contusa cum vino tepefacto ei per nares

1 sed si || 5 non minus pondera quinque Veg. || 6 pedes
 complantato: animalis caput copulatur ad pedes Veg. || 7 per-
 fuso || 8 sq. simul calidum: corr. Veg. || 9 oleoque pariter admixto
 Veg. || 10 dies XII Veg. || 11 Veg. V 49 || 12 concurrit (i. e. con-
 cursat): commovetur Veg. | temporibus: = frequenter || 13 stro-
 phosus || 15 sescunciam: *suprascr.* 5 | ponde | sescuncia ego: ex
 tuncia || 19 Veg. V 50; H 202, 18 || 20 enim curari: corr. M ||
 22 triti: pro hordeo far triticeum dabis Veg. || 24 Veg. V 52 | vo-
 mita || 28 sq. turis dragmas duas, aristolochiae uncias duas Veg.

infundes. quod si non habueris, sulfuris 3 II, aristologiae 3 I. eodem modo dato. cibo autem maxime diligendus est, ut habeat nutrimentum. vitium [ut etiam] ambulationibus lenibus cum etiam ruperit se, utere cauteriis circa pectus oportet.

XLI De podagra. si quod iumentum podagricum fuerit, 385 signa erunt haec. stare non potest nec ambulare, sed claudicabit aliquando et alternis pedibus, et proiciet se similiter, tanquam qui ordeum nimis acceperit. cui tali vehementer dolebunt. cui si palpare volueris, non patiatur doloris aliquid beneficio huius rationis, dum interdum in totum nihil concoquet. et horridum et fervens habens totum corpus sudet, et superiores eius venae extant, et testiculi eius subinde salient alternis, veretrum procadet et subinde arriget, et pedibus inaequalibus stat, et stercus in ungulis eius haerent propter nimiam excalfactionem, quemadmodum subtricio. sic eum | curabis. non patieris 386 127^a eum accumbere, et coges eum ambulare perminutatim loco tecto usque, donec sudet, et defricabis eum manibus totum corpus, donec persudet. sanguinem ei detrahes a capite de superioribus venis, sed noli multum. et iterum per dies VII sanguinem de posterioribus locis emittes supra talos et de gambis eius, et noli multum, vel desub ipsis

1 sq. aristolochiae unciam semis Veg. || 3 iumentum: corr. Veg.; ut habeat <ad>iumentum virium: uti etiam . . . ambulationibus lenibus <oportet>: cum etiam ruperit se, . . . pectus. B || 6 Veg. III 53; H 164 | sq. ποδάγρα εἰ ἐμπέσοι ἵππος, οὕτε ἐστάναι δύνανται οὐτε περιπατεῖν, ἀλλὰ κατακλίνεται ἰσικῶς τῷ κεκρίδιακῷ καὶ ἔστιν ἀνόρεκτος πρὸς πᾶν τὸ προσφερόμενον καὶ τὸ στόμα (σῶμα Chiron) θερμὸν ἔχει καὶ κατὰ ξηρόν τήν τε ὑπερφάν μετέωρον, οἳ τε ὕρχεις αὐτοῦ ἐνᾶλλονται ἐναλλάξ καθ' ἓνα καὶ ὁ κανυλὸς προπίπτει καὶ ἐπαίρεται, καὶ οἱ πόδες ἐν τῇ στάσει προσλαμβάνονται τὰ κόπρια διὰ τὴν πύρρῳσιν ὥς καὶ ἐν τῇ ὑποτρίψει. || 10 palpebre || 12 torridum B || 13 et suet superiores: aestuet B || 21 sq. καὶ πάλιν δι' ἡμερῶν ἑπτὰ ἐκ τῶν ὀπισθίων ὑποκάτω τῶν ἄγκυλῶν παρὰ τοὺς ἀστραγάλους ὡσαύτως μὴ πολλῇ τῇ ζύσει ἐκ τε τῶν ἐμπροσθίων || 21 non multum Veg. || 22 sequenti (i. e. II) die Veg. || 23 tertio de gambis Veg. | non multum Veg.

- dolorum locis. bibere ei dabis aquam calidam, in aquam
 387 adicies nitrium et farinam triticeam. est autem et hoc:
 [heren in] manu plena [vel] *heranthemum* et thuris pollinem
 acetabulum plenum maceratum in vino suffundes ei per
 nares triduo cotulas singulas. facit et hoc: *beta* cocta
 ex aqua, deinde cocta exprimis et aquam eius adicies
 ciatos tres, suffundito, deinde exercebis eum. omnibus [de]
 his uteris. set maxime plus expedit purgare eum iumen-
 388 tum, qui hoc vitio tenetur. expurgatione enim totius cor-
 poris levioris facies et eas venas, quas in pedibus habet,
 et non erit spurcicies, quae in eius pedes recurrat. sed
 post purgationem hoc utere. timi acetabulum plenum in
 vino veteri dulci macerato cotulam .I. et per nares ei
 suffunde et fenum illi oppones. quod si non habueris
 novum, fenum vetus nitrio asperso da. quod si non rese-
 derit vitium, castrato *eum*, et sanum fiet.
- 389 XLII De ortaculo, quem stilosum vocant. de orta-
 culo, quem quidam stilosum vocant. quem sic cognoscis.
 patitur hic contractionem nervorum in pedibus prioribus,
 et capitibus ungularum calcet. rectis articulis erit. quare
 et *ortaculi* vocantur, quod stilo recto similes pedes habet,
 inde *stilosi* dicti sunt. plenas ungulas in terram ponere
 non possunt, pendentibus *taxillis* incedunt recte, quasi
 clodigine. quibus nervi in articulis dextra sinistra emi-
 nentes erunt, quasi scauros futuros sic eos multi aesti-
 mant. quod contingit hoc vitium sarcinaris causa magno-
 rum onerum et viae fragosae labore, unde nervorum stric-
 390 turam patiuntur. quod vitium curatur sic. sanguinem ei

2 et autem: facit autem *B* || 3 heren in = *ἑράν* | *rathenium*:
ἰρανθέμον ῥίξης δράκα καὶ μάννης δξύβαρον | *sq.* polline in:
corr. B || 5 *beta M*: ut a; *betas* etiam excoques et aquam earum
 ad tres cyathos suffundes *Veg.* || 6 *μῆξαντα ἑλαλον κατάθους τρεῖς*
κοτύλαις τριῶν || 8 set *B*: et || 9 *τοῦ γὰρ σώματος ὅλον εἰς διακί-*
μενον τὰς εἰς τοὺς πόδας ἐπιρροίας βελτίους εἶναι συμβήσεται
 expurgatio || 11 spurcicias || 12 *ἰρανθέμον δξύβαρον ὁλῶν διέντα*,
thymi Veg. || 14 fenum viride *Veg.* || 16 eo || 17 *Veg. III 54* | orta-
 culo = *ὀρθοκώλῳ* || 18 quidem || 21 articuli || 22 inde *B*: i. e. sic
 telosi | plenas: planas *Veg.* || 25 eo | extimant

desub cirro detrahes vel de coronis, ungulas bene componis, polline ex ordeo et resina et axungia cocta ter in die mittes, aqua cum vervenis fovebis, et acopo perfrigabis | tota eius crura per dies VI. cataplasma bis eum 127^b
 5 ex polline ordeacei et lini semine et fenugraeci aequis partibus ex vino cocta. cataplasma inpones in omnibus cruris ante acopo perunctis cum articulis totis, ab articulos usque ad genu munitos facies et fasciabis. bis aut 391
 ter diurnum promovebis eum paulatim. si hoc non profecerit, malagmen hanc in articulis eis inpones: ammoniaci 3 II, galbani 3 II, oppoponacis 3 II, medullae cervinae 3 II, resinae terbentinae 3 II, ciclamini libra, apocimatis libra, resina fricta libra et semis, oleum vetus pro modo. coques igne lento et colabis, temperabis eam, ut non sit 15
 stricta, mollius, impone in aluta per dies plures, donec sani sint. hac re sani fient. difficiliter quidem proveniunt. sic remanere solent, si tardius eis cura adhibita fuerit. alii vero urent eos decontra in articulis palmatis. sed et sic raro proveniet.
 20 XLIII De tussi ab interiora. si quod iumentum 392
 tussiet ab interioribus, sic eum intelligis. nares ei praeccludes, ut spiritum reddendi non habeat, et aspicias iliam, quomodo ducat: si spissius iliam duxerit, scito esse tussim totius iocineris vel pulmonis vel praecordiorum causa 25
 esse, sed recentem. si lente iliam duxerit, scito esse veterilem et ex interioribus, ilia ubi cinguntur intestina, quod quidam sapientiam vocant; eorum tensionem intus esse scias et inde eum tussire. hi convulsi appellantur.

2 prolineas: *corr. Veg.* || 3 quam vervenis: tepida quoque aqua in qua verbenae decoctae fuerint, confovebis *Veg.* || 7 antea capo | cum articulis totis *om. Veg.* || 12 apocismatis: = ἀποξήματος || 14 temporabis || 18 palmati: paulatim *Veg. perperam* || 20 *Veg. V 64* || 21 *sq.* percludes et: *corr. Veg.* || 22 habeat: sc. facultatem || 23 spissis pulsibus *Veg.* || 25 siliente: si lentis pulsibus *Veg.* || 26 inter: *suppl. Veg.*; ex interiore ilia, ubi aut ex interilia (*fictum ut internatium, interscapulum alia*) B | in quibus intestina iumentorum ligantur *Veg.* || 27 sapientiam = φρένας? || 28 hic

- ex [a]qua re perpetuo tussient magis, et si qui facilis-
393 sime cursum laborant. ex qua re haec omnia s. s. in
 equis, qui vulsionem patiuntur, intelliguntur. †quem cum
 sibi idem nec cura sana sunt, cicatrices eorum locorum
 stricturam faciunt, quorum titillaginem passi perpetuam
 tussim patiuntur. quae res magis leniter parastaticari
 potest, persanari non potest, ut non tussiat. sic eum
 curabis. fenugraeci et lini seminis sucum et dragantum,
 thus masculum et mirram et crocum et ervi polline,
 haec omnia tusa et criblata bene aequis ponderibus ante
394 pridie in caldam infusa maneant. altero die madefacta
 ex hoc suco s. s. mixtam temperabis, ex aqua per cornu,
 ut possit commeari intus. dabis cotulas singulas admixto
127^a oleo rosaceo per dies plures. ex hac compositione | valde
 bene accipiuntur. si recenti dederis, persanabuntur. ad
 huiusmodi vitia ne quit aliquis austriorem dederis potio-
 nem, ne cito occidat. haec enim res lenes et catarroicas
 et simplices et collecticas et refrigerantes potiones acci-
 piendo leniuntur et ad sanitatem gaudent. ergo simile
 aliquid dederis. sanitate gaudet.
- 395** XLIV De emfraxi. si quod iumentum emfraxin tenu-
 erit, quod latine praeobturatio dicitur, signa erunt haec.
 vitium praeterea et quare contingit, monstrandum est.
 fit autem hoc ab arido cibo, si sitim absteineat [et] iumen-
 tum. ex qua re fit frequens suspiratio et difficilis in
 cura. unde fit flegmon, quae appellatur inflatio. ex
 quo vitio scapulae eis et ilia inflata fient, et duriores
 ventrem facit et remittit stercus durum tanquam glae-
 bulas et sufflat per anum. hoc ipsum vitium autem

1 tussi sunt: cursu nimio vel latiore saltu . . . ex nimio
 quoque aestu vel intolerabili frigore interiora vitiantur et tussim
 faciunt *Veg.* || 3 sq. quae cum adhibita omni cura sana sunt *B* ||
 5 titillaginem = titillationem || 8 sq. *Veg. pondera singula add.* ||
 12 temporabis: teporabis *B*, ex aqua tepida *Veg.* || 17 lenis | ca-
 toricans || 18 colecticas: = *κολλητινὰς* || 21 cf. *Veg. II 12, 3* | tene-
 fraxi | cenefraxi | habuerit? || 22 praeoccupatio *Veg.* || 23 vitium
aut ad tenuerit olim pertinuit aut post quod inserendum B ||
 26 flegmone? || 29 vitium *del. B*

quidam dicunt spiritum spinae ipsius esse. quidam em-
 fragma appellant. in quo vitio quidam sic succurrunt, 396
 ut clisterient eos per anum. curam... cucumeris agrestis
 radicem contusam et eius sucum expressum ad cotulas III
 5 et vinum tantundem et olei cotulam .I. et admixtis om-
 nibus sic uteris et per os suffundes. alii quidem et hanc
 succursionem demonstraverunt. stercus columbinum γ .I.
 vel gallinarum domesticarum macerari in vino dixerunt
 et admixto nitro potionem dare. et hoc autem bene-
 10 ficiū, ut nitrium contusum bene in cibo ei dabis, ex
 quo et potionabis, ex oleo et aqua mixto: prodest. 397
 ne quis eum molestet et ad laborem aut ne iungat, sed
 inambulet perminutatim et fiat ei frequens defricatio ex
 vino et oleo calido. sed defricationem . . . facit autem
 15 et hoc, si sanguis ei de cauda detrahatur longius ab ano
 digitis 4^{or}, ibi de ea vena sanguinem emittis. sunt alii
 quidem, quibus nares patent et suspirare non possunt, et
 decidunt a ventre et lateribus. hoc autem vitium incidet
 in eos a sicca esca. subvenitur autem his... et ad per-
 20 curandum herbam viridem offeras ei escam.

XLV De tympanitico. si quod iumentum tympani- 398
 ticum fuerit, signa erunt haec. non tam libenter cibariam
 appetit nec facile dormit nec tam libenter bibit, non-
 nunquam ilia subducet. si nares mundos habuerit, ita | 127^v b
 25 in illo spes erit vivendi. sic eum curabis . . . deinde
 aliam potionem decoctam dabis: ysopi p trien., alium
 viridem quod satis erit, palmas XX numero, fenugraeci
 ciatos VI, aquam cisterninam et vinum optimum admisces
 tepida, triduo potionem dabis.

30 XLVI De praeobturationes. si quod iumentum prae- 399

1 sq. enflagma || 10 beneficium est nitrium B || 12 ut ne? ||
 14 ad defricationem? || 21 Veg. V 26, 4 || 23 si per nares
 mucos coeperit emittere, desperandum est add. Veg. || 25 cre-
 morem ptisanæ et defruti binos cyathos per triduum da-
 bis tepidos add. Veg. || 26 trie: = trientis, cf. supra 144;
 uncias quatuor Veg. || 28 vinum odoratum vetus Veg. || 30 sq.
 H 146 ἐμφράγματος γενομένου σημεῖα τάδε. οὐρὰν ἀποτετα-
 μένην ἔχει, ῥάδιωνας διεσταλμένους καὶ τῷ ποδὶ τέπτει τὴν γῆν

obturatum factum fuerit, signa erunt haec. habebit caudam extensam, et nares ei non constabunt, et [de] de pedes feriet terram, et omne stercus odoratur, et subala ei sudat, aliquando τε quae et tremor ei fit, et tanquam qui meiare volet, volutat. contingit autem ob hoc, si stentinus reversabit se, per quem solent iumenta adsellari, cum eius stentini pars foras se misit et vix redit. quod curatur sic: vini veteris et olei cotulis binis et ambulatione plurima et feno viridi. si volutare vult, noli mutare. ea vitia difficiliter vincitur.

400

XLVII De ydropico. si quod iumentum ydropim

καὶ τῆς κόπρου ὀσφραίνεται ἰδροῖ τε τὰς μασχάλας (trad. μάλας) καὶ τρώμος περὶ τοὺς ὤμους ἐνίοτε γίνεται καὶ ὡς οὐρητιῶν προχαλᾷ τὸ αἰδοῖον καὶ κυλίνεται. συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅταν ἀπὸ τῆς κοιλίας τὸ ἐπὶ τῆς ἐξόδου ἔντερον ἐπιστροφὴν λάβῃ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐγκείμενα εὐέξοδα μὴ γένηται. Θεραπεύεται δὲ ἐγγχυματιζόμενος οἶνον καὶ ἐλαίου κοτύλαις δυοῖ καὶ περιπάτῳ πλείονι καὶ χόρτῳ γλωρῷ χρώμενος καὶ ποτιζόμενος τῷ νύτῳ. κυλιόμενον δὲ μὴ καλῶειν. ὁ δὲ τοιοῦτος δυσχερῶς περιγίνεται. || 2 non addidi || 4 e cervice tremor B || 5 ei || 9 et B: ex | si addidi || 11 sq. Veg. V 24, 2; H 134 ἐπιγνώσῃ δὲ ἔχον μεγάλην γαστέρα, οἰδοῦν τὰ σκέλη καὶ τοὺς διδόμενος καὶ τῶν ἐμπροσθίων τοὺς ἀγκῶνας ἢ γόνατα λεγόμενα, ξηρὰν δάχιν, ἰσχία καὶ λαγόνας ὥσαύτως, αἷ τε κισθάραι παρ' ἑκάτερα τοῦ νάτου ὀστοφανοῦσι, τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ φλέβας ἀδήλους ἔχει καὶ τῷ προσώπῳ ὥσαύτως καὶ τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ. ἀφαμένῳ δὲ τοῦ οἰδήματος τῇ χειρὶ εἴκει καὶ ἐντυπύεται, καὶ κατακλινόμενος ἐπὶ τὴν κοιλίαν οὐ μένει ἀλλ' ἐκτείνει ἑαυτὸν καὶ πλατύνεται, καὶ ἐν τῇ τρίψει ἐκρεῖ τὰς τρίχας. Θεραπεύεται δὲ περιπάτοις ἐκ προσαγωγῆς (προαγωγῆς trad.) κατ' ὀλίγον τὸ πλεόν ἐν τῷ ἡλίῳ ἐσκεπασμένος σισύραις ἐξ ἐρίου, αἷ ἰδρωτὰ κινῶσι. τρίψει δὲ χρῆσθαι δι' ὄλου τοῦ σώματος καὶ τροφὴν διδόναι φαφνίδας καὶ τὰ φύλλα αὐτῶν καὶ σέλινα, καὶ ὅσα καθαρτικά εἰσι καὶ διουρητικά, καὶ χόρτον γλωρῶν, ἐὰν ἢ ὁ καιρὸς, εἰ δ' οὐχί, ξηρὸν καταρραίνοντα νύτῳ. ἔστω δὲ μάλιστα ἡ τροφή μηδική, ἢ ἐρεβινθὸς τοὺς λεπτοὺς βεβρεγμένους ἐν ὕδατι νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ ἔσθω γισμένους παραβάλλειν. μὴ ἐνδιδόντος δὲ τοῦ πάθους παρακεντεῖν τε ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ ἢ τῆς κεντρύτιδος λεγομένης ἀπὸ δακτύλων τριῶν τοῦ πρὸς τὴν χώραν μέρους καὶ ἐντιθέναι καλαμίσκον, δι' οὗ ῥύσις γίνεται τοῦ ὕγρου. ὅταν δὲ ἀπορρῶῃ, ἀρτηριάζεσθαι καὶ θεραπεύεσθαι ὡς τραῦμα. ἔστω δὲ ἡ διαίρεσις μὴ μεγάλη, ἵνα μὴ ὁ ἐπίπλους ἀκολουθήσῃ. γενομένου δὲ ὕγιους τοῦ τραύματος ποιεῖν αὐτὸν μᾶλλον τρέχειν, ἢ ἐπὶ τὸ

passum fuerit, signa erunt haec. venter ei turget et crura et testes et tibia, cum ambulabit, aut genu; similiter lumbi, latera, scapulae et circa totum dorsum, usque eo totum, ut ne quidem venae eius nec in capite videri
 5 possunt. eidem sub lingua cum tetigisti easdem manu, subtussiet. fit totus tympanites. quotiens eum reclinas in ventrem, sufferre se non potest et tenditur et dilatatur. sic facies. ambulationibus brevibus perminutatim plurimum in sole eum ducito opertum sagis, qui sudare
 10 sustineat. quem defricabis adversum pilum per totum 401 corpus. cui cibum radices et folia earum, quia et expurgationem faciunt et expellent vitium, vel si fenum habueris viridem, dabis [nitrio asperso]; vel si viridem non habueris, dabis aridum nitrio et aqua sparsum.
 15 aut lupinos maceratos die et nocte in aqua deinde siccabis et sic ei dabis idem manducare ciatum diurnum. si [se] morbus ex hoc se non abstraxerit, paracentesin facies de ventre. quem non diu exiceabis et paulatim per dies ab umbelico IIII digitis longius ad veretrum versus
 20 sagitta pungis, ut peritoneon ipsum rumpas. et subicies 402 fistulam centetalem et sustines humorem currere. quem excipies in vaso, quod satis tibi videtur. et auferas fistulam et duo grana salis in plaga subicies, ut possit non cludere, et super | emplastellum. cum exiccaveris to- 128^r a
 25 tum humorem, curato vulnus diligenter et potionibus catarcticis eum potionato et exerceto eum inter dies, donec sudet. quanto fortior fuerit, tanto agilius gurato. abstineto a potu cottidianis diebus. modicum bibat. sanum fiet.

XLVIII De farto. si quod iumentum fartosum [in] ventrem 403 habuerit, cum ebiberit, tantum sufflat inflatus. sic eum curabis. cineris lixiva sextarium ·I·, plantaginis semen conterito et dato iumento † et s. s. cito, usque quo resedeat inflatio. sanum fiet.

πλείον ἰδρώτες γίνονται. ἐμποδίζειν δὲ αὐτὸν πίνοντα ἐπὶ πλείον, ἵνα μὴ οἱ νεφεῶνες πληρωθῶσιν. || 2 tibia B: ubi || 5 ligula cum tetigistis eadem || 6 reclinans || 7 et B: nec || 11 quae et M || 17 cf. supra 233; infra 679 et 708 || 19 feretrum, v superscr. || 21 certe talem: centetalem Veg. || 27 curato: corr. B || 32 ex s. s. B, cf. p. 126, 23 sq.

- 404 XLIX De ecedermia. si quod iumentum ecedermiam habuerit, quod latine coriaginem appellant, signa erunt huius haec. corpus non reficiet, nimis emacrescit et sine febre non erit, et corium illius ad costas haerebit, nec stercois reddere potest eviriationis causa, corpus eius horrescit, et in tergus eius nonnunquam furunculi exire solent, qui nec spinam reddit et multum manducat. et sic eum curabis. tumum et sale cum vino rubro conterito et tubera, si qua sunt in eo, confrigato. et aliam unctionem ei parato: picem, ceram et resinam cabialem et thuris polline aequis ponderibus in unum coquito et temperato oleo veteri et ex eo perungito eum totum. quem potionabis his rebus: vino et oleo et mirra aut piper album grana numero 30. conteres omnia et dabis aut rutam in vino decoctam, aut apoponacem in vino decoquis et dabis. vinum in quocunque medicamento ne plus quam cotulam adicies et olei viridis ciatum. I. hoc autem ipsum vitium, quod videtur sine causa esse, rationem suam habet. nascitur autem ex perfrictione et ex coactione, cum penuriam cibi passi sunt et inedia. nam multi auctores dixerunt hoc vitium causam non habere. qui enim hoc vitio tenebitur, si coeperit non cibari et corpori fuerit solutus et capillos stantes habebit, hoc dare ei debetis: scrophae sanguinem, sed novellae, non vetulae, cum vino; aequis portionibus dabis, per os ebibat; sed videto, ne plus aliquando sanguinis dederis, occidet enim. quod magis expedit minus dare. facit et hoc ad vitium: cepas Germanas et erucae semen aequis partibus | dabis, per os ebibat 3 III diurnas, utrisque benetritis misce vinum et cotulas per singulas dabis. cura autem reliqua eius plenissima adhiberi oportet, ut in roboroso.
- 407 L De sintetico. si quod iumentum sintecticum fuerit factum, sic cognosces. erit hic sine febre, ut sanum.

1 Veg. V 53 | cedermiam || 12 sq. totumque: corr. B; an totum. <tum>que? B || 13 myrrhae semiunciam Veg. || 15 fasciculum rutae Veg. || 20 inediaum || 22 sic operit || 28 aeruciae: rutae Veg. || 30 cur || 31 roboro suo || 32 Veg. V 54

nimis macer fiet et cottidie consumit se ipsum, corpus illius et fiet eminentibus omnibus ossibus. et manducans multum esurit, et quidquid invenerit, rodere vult famis beneficio. stercus semper durum adsellatur, et trahet per longum tempus, eo usque vivunt. nec surgere possunt et iacentes fatigati sic manducant, quasi putes eos reficere se posse. hi autem, qui hoc vitio tenentur, multum manducantes fame moriuntur. consumit hoc vitium eorum 408 medullas. quidquid enim escam accipiunt, ad stercus se ducit. similiter et potus ad urinam, et nihil ex his ad medullas eorum pervenit, propter quod stomachus eorum concoctionem caloris non patitur. nimio enim frigore constrictus iocineri nihil propinat, ubi totius corporis virtus ad nutriendum corpus per sanguinem 15 praeparatur, increscit et venis et cordi; ex eo medullae, quae nihil sumunt ex parte superiore. tabescit in eis ipsum iocur, minuet. paulatim totum corpus per longum tempus ita erit, ut arbor, quae partis maioris radice suae ex aliqua re perdidit. et quae minor radix 409 fuerit huius arboris, si valeat, ad praesens praestat ei victum; tamen per tempora stans arescit. ita sintectici simili modo moriuntur. quos sic curari oportet. primo in tempore unctionem facies: sale, cera pondo II, resinae terbentinae libra, medullae cervinae libra, axungiae veteris 25 sine sale p libra, propolin p selibra, irin Ilirica p selibra, oleum laurinum quantum satis fuerit. coques ea omnia s. s., et temperatum id medicamentum ad ceroti mollitiam colabis et tepido admisceas irin Iliricam tusam et cretam, idem tudiclabis, ut una refrigiscat. ex hoc 410 medicamento perungito totum iumentum et perfricato manibus, usque donec excalefaciant. hoc facito in ternos dies, et copertum sit et cottidie paulatim exercitetur,

4 sq. trahunt longam ac miserabilem vitam Veg. || 13 constrictum || 14 victus *M* (cf. l. 21) | corporis: corr. Veg. || 15 praeparatus: corr. Veg. | cordis || 16 qui || 17 minus et: corr. B, minuitur Veg. || 22 quo || 24 axungia: corr. Veg. || 26 <samsuci libram> oleum Veg. || 29 tutuclabis: tuditabis *M*; agitabis Veg.

- ut digestionem patiatur. cui potionem dabis hanc: abrotani 3 IIII, sandonici 3 IIII, trisaginem 3 IIII, camepiti
 128^v a 3 IIII, gentianae 3 II, aristologiae 3 II, murra 3 II, panacis radices 3 II, croci semen 3 I, rutae semen 3 I, haec omnia bene tusa. ex eo medicamento coclearia II in vinum decocta cottidie sic dabis per dies numero IX.
- 411 post dies IX potionabis eum suco ptisanae, in quo acro decoctus est, in qua miscebis ervi pollinem coclearia duo. hoc dabis pluribus diebus, ut viriculas accipiat et resumat. deinde reverteris ad potionem superiorem. similiter facies sicut s̄, iterum revertere ad sucum ptisanae. hoc faciendum est alternis periodis, donec sanum sit. dabis ei interdum et vacuis diebus ex farina triticia cum lacte conspersa, dabis et furfurem tritici et paleam. ordeum nunquam dederis nec infusum. herbam ne dederis, nisi coeperit corpus reficere.
- 412 LI De icterico. si quod iumentum habuerit icteron, signa erunt haec. oculos viridiores habet, et de oculis eius exiet similitudo fabae, et corium eius durescit et pilos horridiores habebit et fatigatus erit, ambulans genis claudicabit. sic eum curabis. panacis radicem et apii semen p libra et mel Atticum tantundem contundito et ex aqua lupinorum ad sextarios singulos, et ex medicamento s. s. coclearia tria et admixto cito et dato potionem.
- 413 si hoc non potueris †vincerari vini sextarium I addito in pultario novo, qui capit sextarios III, et caninum stercus album p 3 admisceto, pultarium sub diuum ponito. postero die potionem dato ne minus sextarium I, impleto calda aqua. et hac maceratione utere diebus V,

2 amepiti: camepitos *Veg.* || 4 opopanax uncias duas, eiusdem radices, succari semiunciam *Veg.* || 6 vinum *Veg.*: unum || 9 at || 13 offas ex farina *Veg.* || 15 nec: nisi fortassis *Veg.* | herbam viridem *Veg.* || 17 *Veg.* V 55 | interico | icteron || 19 fave: *corr. Veg.* || 22 sq. contundito atque cribrato *Veg.* || 24 superius descripto *add. Veg.* | IV cochlearia miscebis *Veg.* || 25 non profecerit [vincerari] *malim*; si tardius adiuvat *Veg.*: vincere *aut* eum curare *B* || 27 subditum: sub divo *Veg.* || 29 ad aque ex: daque ex hac *B*

deinde renovato cicer et stercus caninum quinto die.
utere, quemadmodum s. s., usque dum sanum fiet.

LII De strofoso. si quod iumentum strophosum fuerit, 414
signa erunt haec. volutabitur, ad ilia sibi respiciet, maligne
5 manducabit, stercus durum adsellabit, prae dolore pedibus
terram tundet, et non post multum solet sibi refrigerare.
sic eum curabis. acori 5 ·I., anisi 3 ·I., apoponace 5 ·I.,
haec in uno contundes et cribro tenui cernis, coclearia II
in vini sextario et in oleo semis immisce et tepidum per
10 cornu dabis triduo. si hoc non proficerit, caprofici folia
quod satis est, et olus siccanum in uno conteris et in
aqua tepida triduo dabis. si hoc non proficerit, dabis,
quemadmodum s. s. sic sanum fiet. | 128^v b

LIII De iocineris dolore. si quod iumentum iocineris 415
5 dolorem habuerit, signa erunt haec. cibaria non tam
libenter appetit et multum bibet et corpus non recipit et
ventrem inflatum habebit. sic eum curabis. tisanæ cre-
morem et olei rosacei ciatos III. si hoc non proficerit,
hissopi quadran., apii semen ciatis VI, abrotani p 3,
10 alium viridis, quod satis est, et ex vino optimo in tertias
decoques. per aliquod dies potionem dabis, et ab interiori
parte motus sanum fiet.

LIV Si quod iumentum a iocinere laborabit, signa 416
erunt haec. tumescet infra ilia et nervos contendit, an-
5 helitus gravis erit, in cursibus gravantur et itineribus,

3 Veg. V 56 | sthrofoso || 7 sq. Pel. 128 | singulas libras Veg. ||
14 Veg. V 57 || 19 hisoper quaran: hyssopi uncias tres Veg.; pondo
quadran? | apii seminis uncias tres Veg. || 20 vel sicci paulo
minus, si viridem abnegat tempus add. Veg. || 23 sqq. H 109
Agathotychi τὸ ἥπαρ ἀλγῶν ἐκπος σημεῖα ποιεῖ τάδε. ὀγκοῦ-
ται τὴν λαγύνα τὴν δεξιάν, ἀναπνοὴν ἀγρίαν ἔχει, ἐν τοῖς δρό-
μοις τε ὀστερεῖ καὶ ἐν τῷ περιπάτῳ βράδιον κινεῖ τὰ ὀπίσθια
σκέλη καὶ τὴν κοίτην ἀποφεύγει. διατηθῆσεται δὲ μάλιστα
τῇ ὀγκιζούσῃ καὶ ὀγροτέρᾳ τροφῇ καὶ περιπάτοις κορυφοτέροις
ἀπεχόμενός τε γυνασίας. τὴν τροφήν δὲ αὐτῷ δίδου κατ' ὀλίγον
καὶ κοίτην ἐστρέψας μαλακωτάτην καὶ ἐνάλειψε λιπαρῶς τὸ τε
ᾧ δῶκε δίδου συνεψημένον ἄβροτόνῳ, διὰ γὰρ τῶν ποτῶν μᾶλλον
ἢ τῶν ἐγγυματισμῶν θεραπεύεται || 24 in dextra ilia?

subsidunt et posteriores pedes, effugit cubitus. pabulo itaque oportet uti humido, ut eam escam habeat, utere ambulationibus, et bibere minutatim, cubitos facere longiores. oportet itaque uti unctionibus pinguibus et stramentis mollibus. aquam bibat cum abrotano, propter quod suffusionibus non utimur.

si quod iumentum iocur doluerit, signa habebit talia. febricitabit, cibaria non conficiet, testiculus dexter ei tumebit et durus erit. sic eum curato. fenugraeci ciatis III et in olla addes *aquae fontanae* sextarios III et coques ad tertiam partem et ex eo potionem dato. sanum fiet.

- 417 LV Si quod iumentum iocur aliqua doluerit, non poterit sanum esse. difficilis enim cura est. si tamen ei cura adhibita fuerit, turis 3 .I. conteris bene et addes vini quod satis, et inde totum corpus perfricato. bene operito iumentum cooperimentis, ut insudet. si sudabit, intelligis eum posse parastaticari.

- 418 LVI De ventris inflatione. si quod iumentum ventris inflationem vel dolorem habuerit, signa erunt haec. sudant ei et latera et scapulae. non minus ipse venter tensus est, et sudantibus testibus, alternis pedibus terram batit, et subinde in alteram partem corporis se vertet et caput ad ilia sua vertet, tanquam qui ostendat doloris sui locum, et gemet, plerumque tremor totius corporis erit. curabis eum sic. iubes eum ambulare perminutatim et manum unctam in anum mittis et stercora excutito, deinde salem et mel in ipso foramine stentini inmittito,

- 419 ut idem faciat. si hiems fuerit, oleo et pice liquida
129ª lumbos | et aurículas saturabis. potione hac ei dabis. laurum viridem aut baccas lauri, piper, cuminum Alexandrinum, petroselinum, feniculi semen, argii semen et nitrium, contundis in unum et cribellabis. ex eo pastillum

1 effudit || 3 vivere || 4 ut || 7 Veg. V 57, 2 | si B: sed || 10 aquae fontanae *suppl.* Veg. || 13 cure || 16 Veg. V 57 *fin.* || 18 Veg. V 58 || 23 os tondat || 28 ut idem B: luudem sic; ut adsellandi augeat facultatem Veg. || 32 pastillo

ad vitium in potione dabis, ex vino et oleo et calda pusilla potionabis. et iubes eum deambulare, donec dolor ille pauset, et sanum fiet.

LVII De stentini versatione. signa erunt haec. in- 420
 5 testinum, qui vocatur monenteron, quod quidam colum appellant, propter hoc quoniam nullam obligationem hoc stentinum patitur intestinis, sed volutatur singularis, propter quod strepitum reddet et in cursum et in ambulationem. signa autem adferet haec. cum ambulat, prioribus pedibus
 10 transvaricat pusillum, posteriora subporriget, ipse prae- gyrat, sugglutit doloribus. nam intestinorum natura non est aequalis in omnibus. aliqui enim habent intestina 421
 magna pedum XX et unum, interiora pedum XVIII, tenuiora pedum 52. et haec quidem de eo quidquid . . . cum
 15 Sarmatae eorum minores habent propter aetatem. qui hoc vitio tenentur, sic eos curabis. ambulationibus contingit eis resolvi in stentinis pariter. deinde suffundes ei per nares lazar Cyrineicum, et sic ei suffundes, ut s. s. sanum fiet.

LIBER V.

1 de coleribus siccis

422

2 de coleribus

3 de coleribus humidis

4 sq. H 132, 4 συμβαίνει δὲ τοῦτο τῷ μεγάλῳ ἐντέρω, ὃ λέγεται μονέντερον. τινὲς δὲ κῶλον λέγουσι διὰ τὸ μὴ ἔχειν σύνδεσμον τοῖς λοιποῖς ἐντέροις, ἀλλὰ κυλίσσθαι καθ' ἑαυτό, διὸ καὶ ἤχον ἀποτελεῖ καὶ ψόφον ἐν τῷ περιπατῶ καὶ δρόμῳ. σημεῖα δὲ φέρει τὰδε. περιπατῶν τοῖς ἐμπροσθίοις διαβαίνει μικρὰ καὶ τὰ ὀπίσθια προσφέρει αὐτοῖς καὶ συγκάμπτει ἑαυτὸν ὀδυνώμενος. ἡ δὲ τῶν ἐντέρων φύσις οὕκ ἔστιν ἴση παρὰ πάντων. οἱ μὲν γὰρ ἔχουσιν ἔντερα μεγάλα ποδῶν κβ', λεπτά δὲ ποδῶν ξβ', τινὲς δὲ λέγουσι γ' καὶ β', καὶ οὗτοι μὲν ἀφ' οὗ ἂν τὸν καταρτισμὸν φύγῳσιν. ὁ δὲ τούτων νεώτερος ἐλάσσων καθ' ἡλικίαν. | stentinis || 5 monenteron || 7 stintinum | singulares || 8 strepitum scripsi: scriptum || 9 Veg. V 59 || 11 sugglutit: confudit Chiron κάμπτω et κάπτω || 12 hominibus || 14 hee || 17 instentinites vel instenti pariter cod. || 19 subscr. Explicit liber 4us Incipit liber quintus

	4 de disinteria	
	5 de coeliaco	
	6 de lumbricibus	
	7 de lumbricibus	
	8 de splene	5
	9 de splene	
	10 de pediculoso	
	11 de vermibus	
	12 de pediculis	
	13 de vermibus	10
	14 de cruditate	
	15 in potione si sudaverit	
	16 de omento vexato	
	17 si vexari coeperit qui s̄ s̄	
129 ^r b	18 ab interioribus commotus	15
428	19 de colo	
	20 de vitiis vesicae	
	21 de stranguiribus	
	22 loteum si non faciet	
	23 de opistotono	20
	24 de morbo subrenali	
	25 de vitio quo s̄ s̄	
	26 musculi vexati	
	27 si sanguinem adsellatur	
	28 lumborum tremor	25
	29 de disinteria	
	30 de extale	
	31 de renum dolore	
	32 de renum vulsione	
	33 de musculi renam	30
	34 defectio pectinis	
	35 de testiculorum dolore	
	36 si dolebit qui s̄ s̄	
	37 si dolebit qui s̄ s̄	
	38 de opistotono	35

14 quis: alterum s̄ addidi || 22 alterum s̄ addidi || 31 de-
iectio infra p. 158, 27 || 32 de addidi

424

- 39 de sirmatico
 40 de vulneribus in ventre natis
 41 de impetigine
 42 de fascinatione
 43 de cordis dolore
 44 si potionatus tremet
 45 pulveris vexatio
 46 de serpentibus
 47 de mure caeco
 48 de colubra
 49 de aranei puncto
 50 si comederunt qui s̄ s̄
 51 de vipera
 52 de falangione
 53 de vipera
 54 de mure praegnannte
 55 de cane rabioso
 56 de scorpione
 57 de morsu omnium.

10 I De colera sicca. si quod iumentum colera sicca 425
 passum fuerit, signa erunt haec. exfervescit toto corpore,
 maxime venter eorum, refugit recumbere, livet, et eum
 adsellatur, stereus vix depellet. exaurescunt in eo stercora | 129^a a
 fervoris beneficio, et adsiccatur in eis omnis humor.
 15 propter quod et si a dolore adduntur, quibus et

II Si quod iumentum coleribus humidis praeoccu- 426

1 sirmatico || 7 si addidi || 11 aranei || 12 quis: alterum s̄ addidi ||
 16 pringnante || 20 H 200 || 21 διεγμῶς ἔλος γίνεται τῷ σώματι, μά-
 λιστα δὲ τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἀποδεύων μετὰ βίας ἐκκρίνει, διὸ καὶ ἐκτὸς
 ἔγεται, καὶ διαφεύγει τὸ κατακτεῖσθαι || 22 libet || 23 repellet || 25 sq.
 post et quattuor fere codicis lineae vacuae; in marg. deficit quia
 caducum erat || 26 humidis addidi | H 201, 10 ὕγρῶς δὲ ἐπι-
 γενομένης ἐπιγινωσκέσεται διὰ τοῦτων. ὀφθαλμοὶ μῆλινοι γίνον-
 ται καὶ στίλβοντες, ῥόδιοντες διεσταλμένους ἔχει, ἰδρὸς τε τὰ
 ὦτα καὶ τὰς λαγόνas τὸ τε στόμα διεγμῶν ἔχει καὶ αἱ ὑπὸ τῆς
 γλώσσης φλέβες ὡσαύτως μῆλινοι καὶ ἐπιγινώσκων ἐκτὸς οὐκ ἔστιν.

patum fuerit, sic cognoscis. oculi fiunt eius pallidi, splendentes, et auriculae sudant et scapulae, et os habet calidum et sub lingua humores ei fiunt pallidi et mali, et quotiens excutiet se, suspirat. aliquando quidem a genuis sublaudicat, quae et tument eis. et cum recubuit, excutit se et suspirat. cui succurritur sic per suffusionem puscae ab aequalibus partibus aqua et aceto tanquam cotulas duabus. nos autem qui usi sumus cuminum et thumum, quae conteres, et vino et melle et oleo et aqua singulis cotulis commixta suffundes per os. et sanguinem mittis de venis mesocinis, quae sunt circa vitales, quae latine claviculae appellantur. quidam dicunt oportere fumigare cum lavacro, ali quidem ab igne et gestatione uti et fumigatione.

- 427 III Si quod iumentum colera humida habuerit, sic cognoscito. in equale praesepium pectore trudet et calcitrat et corpus eius horrescit. si autem viridis fuerit, hic morbus solet fieri ex aquae mutatione aut ex hordeo novo. sive calidus de itinere venerit et frigidam biberit, hic morbus sic accedit, et in fatigationem et solutionem ventris currens aegrotat. sic curabis. advenienti de itinere dabis medium panis candidi empticii in poscam poleiatam. ante ei faciem eius plurimum fomentas et terno die potionabis in quo admisces defriti ciatos III, et oleo rosato tantundem, et ova III^{or} admisces. medicamenti coeliaria tria ex hoc, quod infra scrip-
- 428

ἐνίοτε δὲ καὶ χολαίνει τινὰ τῶν σκελῶν καὶ οἰδοῦντα ἔχει, σόρει δὲ ὠχρὸν καὶ χολῶδες, κατακλιθεὶς δὲ καὶ ἐκτείνας ἑαυτὸν στένει . . . ἡμεῖς δὲ ἐχρησάμεθα καὶ τοῖτοις || 3 lingua | et || 4 scutiet || 6 pascuae: corr. B || 8 qui del. B || 11 mesoliris: ἐκ τῶν μεσοκυνίων | que || 13 aliquid | παραγγέλλουσι δὲ τινες λούειν αὐτόν. ἔτεροι δὲ ἀπὸ τοῦ πυρὸς χρῶνται ἄλλᾳ καὶ καπνοῦ: Chiron ergo ἐλασίᾳ vel ἀπελασίᾳ in contextu Graeco legit aut confudit; minus probabile est pro gestatione scribendum esse calfactione || 16 cognoscito | aquale (cf. equile infra 490: ἐστὼς ἐν τῇ ἱπποστασίᾳ τὸ σῆθος πρὸς τὸν τοῖχον ὧδει Hierocles H 201, 26 | crudet: corr. B || 17 viridis: sc. herba || 24 post potionabis spatium vacuum fere octo litteris sufficiens | defriti = defruti || 26 sq. scriptum est B: s. s. et

- tum est, mirra 3 II, cumini Alexandrini 3 II, petrosillion in
†poristide 3 II, plantaginis . . , sideritis herbae 3 II. dabis
ex hac potione. si ex hoc non proficerit, aliam potionem
ei dabis: nuces grandes commustas numero X, valan-
stium 3 III, lapidariae semen 3 III, cocleas Germanas
numero X, argallicum 3 III, haec omnia tusa | et crebel- 129^v b
lata. dabis autem ex eo [in] medicamento coeliaria duo
ex lacte caprino decocta cotulis II per singulos dies,
donec sanum fiet.
- 10 IV De disinteria. si quod iumentum disinteriam 429
habuerit, signa huius erunt haec. exporrectus cubat et
anum comprimet et gemet et plurimum mucidum ad-
sellatur, sanguilentum aliquando, et assidue se proicit et
consurgit, caput ad ventrem vertit, respicit passionis suae
5 locum et fastidium eum sequitur. sic eum curabis. cu-
mini 3 III et porri sectivi manum plenam et lasaris
Cyrinei tanquam granum fabae. haec contundito, et ex
eo medicamento singulas 3 in aquam diluito caldam
ad cotulas II, potionato per dies plures. si hoc non 430
6 proficerit, lacte caprinum ad cotulas II in vaso novo cu-
rato decoquere cum salis pusillum. cui admiscebis post
decoctionem ex hoc medicamento coclearia duo: glandis, id
est ilicis arboris corticem pondo libra, et cumini tantun-
dem et murræ 3 IIII contundito et cernito. ex eo medica-
5 mento s. s. potionato, donec sanum fiat.

V De coeliaco. si quod iumentum coeliacum fuerit, 431
sic eum cognoscis. crura sibi †conabit et in itinere de-
ficiet ab eo, quod steruus retinere non potest, et per os
salivas multas emittit et fatigatior fiet. cibum non tam
6 libenter appetiet nec potum nec facile dormit. quae
passio accidit, si quando iumentum ab itinere calidum

2 porri sectivi (cf. l. 16)? an ὀρεσίς herba? || 4 commustas =
combustas | sq. balaninum? || 7 in del. B || 8 decocto || 11 spor-
rectus || 12 mucitum || 16 sicibi || 17 cyquam: corr. B; an late
κράνον i. e. (cf. Pelag. 268; 214)? || 26 coelyaco: = κοιλιακῶ
27 rodabit (= rodet)? mordebit? complicabit B; conabit (= co-
nabitur) infinitivo suppleto W || 28 retinere aut continere in cod.

aqua... mutabit ad bibendum aut ordeum novum manducans
 432 crudita verit, inde hoc patiuntur. sic eum curabis. fabam
 sine sale coctam conteris et saties ad suis, i. e. hyos cola
 cocta. cui admiscebis ex hoc medicamento, quantum satis
 tibi videtur, gallas sutoricias 3 III, piperis albi 5 II, haec
 omnia bene tusa et creta. ex eo medicamento per pluribus
 diebus potionabis. mollibus cibariis utatur, herbam ne
 dederis. sanum fiet.

433 VI De lumbricibus. si quod iumentum lumbricos
 habuerit, signa erunt haec. corpus non reficiet et macer
 fiet. sic eum curabis. nasturcii semen frigidum ciatum I.
 et... conterito ex vino et oleo, potionem dato per os. si
 130^r a hoc non proficerit, nasturcium per se terito in mortario
 dato. si hoc non proficerit, olei 5 I. dato per nares et
 facito bolutet. sanum fiet.

434 VII Si quod iumentum lumbricos habuerit, sic co-
 gnoscis. volutabitur et anum comprimet et caput mo-
 vebit nec stare poterit prae dolore, sed cadit. sic eum
 curato, quemadmodum s̄. s̄. est.

435 VIII De spleneticis. si quod iumentum spleneticum
 fuerit, signa erunt haec. habebit hic ventrem magnum
 et sinistram partem duriores habebit, spiritum ducit
 subinde. quod curatur sic ambulationibus pluribus et
 cursionibus, usque donec sudet. et suffundes ei per narem
 sinistram mirobalini expressi suco, conterito... et in

1 utabit: aqua <m frigidam biberit aut aqua> mutabit
 B (coll. p. 132, 18) || 2 crudita verit || 3 suhyocolla || 4 quantis ||
 13 p se = pondo 5 ? || 16 volutet || 20 alterum 5 addidi || 21 H
 140 || 22 επιγνώση ἐν τῇ μεγάλῃν ἔχειν τὴν γαστέρα κατὰ τὸ
 ἐξόννμον μέρος καὶ σκληροτέραν καὶ πνευστιὰν πικρότερον (lege
 πικρότερον). Θεραπεύεται δὲ περιπάτοις πλείοσι καὶ δρόμοις ἐκ
 προσαγωγῆς, ἵνα ἰδρῶτες γένωνται, καὶ ἐγγυματιζόμενος διὰ τοῦ
 ἀριστεροῦ μυκτήρος μυροβαλάνου ἀποπιέσματος τριβέντος μετὰ
 δξυκράτου ἢ μυρίκης καρπῷ κοπέντι μετὰ δξυκράτου ἢ χαμελαῖα
 τετριμμένη μετὰ οἴνου. ἔστω δὲ τὸ πέν κοιτύλῃ. καὶ τοῦτο δὲ
 γινέσθω ἐπὶ πλείονας ἡμέρας. ἔστι γὰρ δυσθεράπευτον τὸ πάθος ||
 23 ad sinistram partem et? || 25 cursionibus quae: corr. B

poscam dato, aut cameleonta tritum similiter in vino, ita ut omnia singulae cotulae, et fiat singulis diebus. res enim difficilis morbus. oportebit autem in potione eius nitrium adici. item in feno et in ordeo spargis. 5 facit autem et *alumen* ad hoc. dicitur quidem ab aliquibus oportere eos inuri. nobis autem non placet, ipse enim locus naturaliter perducit, propter quod cauterium refugit.

IX Si quod iumentum splenis dolore laboraverit, sic 436
 10 cognoscis. venter crescit et sine ullis respiramentis erit et in equitatu expavescit. sic eum curabis. sanguinem de brachiolis ei detrahis et ab ordeo eum abstinebis, ut emacrescat. in potione autem eius dabis calami Syriaci 3 · I, in die dabis denarium unius pondus ex vino cyatis tribus. 5 si hoc non profecerit, tunc absinthii unius pondus ex vino dulce ciatis tribus dabis. si hoc non profecerit, caulae cappararis aut capparem salsum tritum argenteorum II^{orum} pondus et mellis libras II ex aqua tepida permixta dabis. cottidie eum manu fricato. quod si permanserit valitudo, 10 adures eum ex utrisque partibus.

X De pediculoso. si quod iumentum pediculos habuerit 437
 in praecordiis, signa huius sunt haec. torquebitur solide, proiciet se et volutabit, nonnunquam in lumbos sedet et dolore hinniet. sic eum curabis. folia caprofici conteris, 5 ex vino dabis, cibariis mollibus utere. si hoc non profecerit, hoc ei dabis. coriandrum viridem ex aqua mulsa et nitrio potionem dabis. deiciet omnes, etiamsi lumbricos habeat. | 130^r b

XI De vermibus. si quod iumentum vermes in ventre 438
 10 habuerit, signa erunt haec. volutatur et caput in ventrem habebit ad iliam, nihil [eis] cibi capiet et bibet et sine

2 omnia sint I cotula B || 5 alumen ad *addidi*: *ἐνιοι μέντοι ἀπὲρ τοῦ νίτρου συνπηγμένα ἐμβάλλουσι τῷ ποτῶ* || 7 · ipe n. sic cod.: *θυροειδοῦς γὰρ ἀπάρχοντος τοῦ τόπου ὑποτρέχει τὸ καυτήριον* || 9 *Veg. V 27, 7; Pelag. 212; H 141, 15* || 15 unius: sc. denarii, X *suppl. B, cf. supra p. 45, 13* || 16 caulae = caulem || 21 *Pelag. 118* || 24 inniet

febre non erit. sic eum curato. de ano manum plenam stercoris educito et anum lavato, postea sumito cappariss radicem et pistato, in eum adicito aceti sextarium ·I·, permiscito et potionato. si hoc non proficerit, item aliud dabis, iunci Marsici semen ciatis IIII bene contritos, et addito aceti quam acius sextarium ·I·, aqua sextarium ·I·, permiscito et dato potione. sanum fiet.

- 439** XII Si quod iumentum peduculum in intestinis haberit, signa erunt haec. in pectore caput primo . . . quae signa ostendat. oculi eius humidi erunt, et auriculam 10 dextram contractam habebit, venae inter femora viscerales dextra sinistra extensae sunt et inter pedes tuberculum erit, pedes posteriores implicitos habebit. si utrumque traxerit, scito eum morbo pressum esse. si recens fuerit, sic curato. detractatione facito de capite et de ambobus 15
- 440** femoribus et sub crura venae quae sunt exinani. alio die potionem dabis panacis radicem p quadran. haec in uno conteres et ex vino et melle decocta in vino miscis et per triduo potionem dabis. alio triduo sil Gallicum aqua mulsa et mirram et costum. haec omnia 20 articula causticato et unctionem parato et sub aura dormiat et offam per triduo dabis, axungia et pice liquida offas. sanum fiet.

- 441** XIII Si quod iumentum a vermibus molestabitur, signa huius erunt haec. calcitrat, exporrigit pedes, volutatur. sic eum curato. cornu cervinum inradito, lupinum fricito et contundito. bene cum erit minutum, addito stercus columbinum et dato bolum in die in vino ne minus sextarium ·I·. tepidum bibat. hoc vermes necat. ex hac re sanum fiet.

- 442** XIV De cruditate. si quod iumentum cruditatem passum fuerit, signa erunt haec. sudabit et prioribus armis inligatum erit, vix ambulat, febricitat assidue, se in terram proicit, quoniam stercorare non potest. huius-

6 acerrimi B || 9 primo grato sic: premit gravaturque? primo curato B || 13 implicito || 15 detractatione || 17 quadran || 25 sporrigit || 27 facito

modi caute intelligendi sunt, solent enim ex hac re ab interioribus †repare vexati esse et inde solide febricitare. itaque requieto etiam bene intelligito et sic curato. de brachiolis | sanguinem emittito et priores pedes fasciato 130^a a
 5 et de suo sibi stercore circa coronam imposito, et salis sextarium .I. in sole eis infundito et ex eo armus eius perungito. quam plurimum ambulet et cibariam subducito per triduo. sic sinito. fomento curato diebus 443
 10 ut stremmes vel semisses contra venam, quaternario similem tollito et sinito sanguinem currere, quantum satis existimabis, et curato aceto, sale et oleo, et calciaturam contra venam imposito, tertio die solvito et simili modo curato. septimo quoque die alium pedem similiter curas et
 15 sequeris eam regulam curandi s. s. percurabis traumatico et axungia, cum cicatrices fortes fuerint. sanum fiet.

XV Si quod iumentum tepidum ad potionem veniet et 444
 expavescit et ex sudore subito perfunditur, scito eum bibisse et eundem incommodari simili passione ut s. s. quod ergo
 20 a potu intellexeris contigisse. sic eum curabis. ficum, alii, rutam et folia olivae decocta in aquam, ex eo potione per triduo dato. sanum fiet.

XVI Si quod iumentum omentum tendiderit, signa 445
 ostendit haec. submisso capite stabit et oculis apertis et
 25 naribus crebris tense anhelant et genuis subsistant et ilia solide ducit et vena †posterinis cubitum cordis variis pulsibus solide pulsabit et destrigmenta adsellabitur et non proiciet se nec cibo nec potum appetit. hic triduo non durat. quicumque autem levius omentum vexabit
 30 sine ruptura, his quidem signis supra s. cognoscuntur, et cibum appetit et proiciet se. et his quidem contingit aliquem liberari posse. sic eum curabimus. tisanæ cre- 446

2 et hepate? || 4 adciato: corr. B || 6 solea? sed cf. in sole p. 138, 17 || armos? || 12 calcaturam || 15 draumaticum || 17 cf. infra 838 || si quod supplevi || tipicum || 18 unusse sic || 19 in commodaris || 25 tensis crebre? || 26 cf. supra p. 46, 4 || 31 set cibum B || 32 curavimus | sq. tremore

more et argallicum et ova in se haec commixta dabis
 potionem. oleum ne adiceris, omni glutinationi enim
 repugnat. sed post horas potionis digestae propter im-
 petum caloris uvae lupinae folia trita cum aqua et oleo
 5 rosaceo mixto tepefacto potionabis. hae res valde calorem
 leniunt et refrigerant. quare his omnibus febricitantibus
 hoc facere observandum est. huic autem cibum dare de-
 bebis magis intubos, qui glutinationem praestat, vel quid-
 quid eum delectaverit, et mollia.

- 447 10 XVII Si quod iumentum omento vexari coeperit, in-
 flabitur totus, ita ut oculos aperiat. erit autem vitium
 130^v b morbi a ventre. ad remedium erit ergo | huic sanguinem
 emittere de collo, si minus, de armis aut de reliquis
 partibus. et exceptum sanguinem et acetum et nitrium
 15 libra, aut si nitrium non fuerit, salis tertiam partem
 bilibre in uno permisces et inde totum corpus laborantis
 perunges et diligenter in sole fricabis biduo. tertia die
 bibere aquam frigidam dabis et patieris respirare. deinde
 iterum perungere et frequenter hoc facere debebis, donec
 20 se reficiat iumentum [ab interioribus motum].
- 448 XVIII Si quod iumentum ab interioribus motum fuerit,
 signa erunt haec. cibaria non appetit et nec facile dor-
 miet nec tam libenter bibet, aliquando et labia subducit.
 si naresundas habuerit, ita in illo spes erit vivendi.
 25 sic eum curabis. tisanæ cremorem sextarium ·I·, defriti
 ciatis II, olei rosaci, his admixtis in se potionem dabis.

3 repungnat || 5 hac || 6 hii: in B || 10 mento || 11 vitium: initium
 B || 16 bilibrae || 24 si nares *scripti*: sinceres || 26 olei ros sic

Chiron

ficum decoques in aqua cotulis 4^{or},
 in quo commisces nitri tusi uncia,
 30 similiter dabis. item dabis polio-
 filum, decoques in vino cotula
 una, eodem modo dato similiter.

30 *sq.* pollofilum

Vegetius V 14

(14) ficus praeterea
 optimas decoques in
 aqua cotylis quatuor
 mixtoque nitri pulvere
 similiter defundes

si hoc non proficerit, aliam potionem decoctam dabis. ysopei 5 II, apium viridem quod satis est, palmas XXX, fenugraeci sextarium .I. facito potionem ex aqua cisternina, decoques eam ad tertias, deinde adicias vini partis III et vescat. deinde per triduum singulas eminas per dies singulos dabis. sanum fiet.

XIX De colliculo. si quod inumentum collicum fuerit, 449 signa erunt haec. sine ulla inflatione erit et frequenter volutabit, sed ut non possit, et cum mictu et intervallo, 10 quasi pauset in ventre. his complicitus iacet et ventrem sibi respiciet, quasi ostendat doloris sui locum, deinde porrectus pausat volutatione et aliquando surgit. salis minuti acetabulum in anum mittito, ut si qua spurcicia interius ei obstet, eam manu abstrahas. dulcido enim 15 sequitur et solutio ventris et sic dolorem caret. similiter et hanc aquam calda fovebis renes et totos lumbos et compositione uteris hac. avenam agreste cum vino dulce 450 cotulas II miscebis et per narem sinistram dabis. et hoc facit in aditum:

7 colliculo = colico || 9 sq. volitavit se sed non posside et cum mictuet meruallo quas: corr. B || 10 complicitus = complicitus || 12 sq. salis — caret Veg. V 14, 4 || 13 spurticia || 14 eum || 15 Veg. V 14, 14 || 16 etiam aqua B || 17 cumino: vini dulcissimi Veg. || 19 in aditum: ad id vitium B | ea quae secuntur quomodo sese habeant, Apsyrta (auctoris omnium), Vegetii, Pelagonii locis adlatis cognoscemus: sit hoc unum specimen pro multis, quanto peius Chironis quam ceterorum testium libri aetatem tulerint, et qua ratione genuina versio latina (quam Pelagonius nondum adhibuit) restitui possit.

20 Apsyrta H 112, 8 sq.

οὕτω τε ἐψήσαντα ἐν ὕδατος
κοτύλαις τέτρασι τριήπαντα καὶ
μίξαντα νιτρον ὅσον γὰρ ἂν
ἐγγυματίζειν, ὡσαύτως πολυό-
25 φύλλον ἐψήσαντα ἐν οἴνου κο-
τύλῃ μιᾷ τὸ αὐτὸ ποιεῖν.

Pelagonius ed. Ihm

Chiron

inambulet et procurrat, sed non magno cursu. cui curabis ante omnia ordeum abstrahere, quod
 5 in totum non tangat per triduum; ab ipso die, cum iumentum inciderit, ne potionem ei quoque offeras. quod si fuerit fenum novum vel ferrago, illum magis
 10 dato. cum iam melius se habuerit, minutatim | ordeum adau-
 451 geto. curato et hoc utique scire, ex qua causa haec vitia nascuntur, quam nunquam nemo
 15 scripsit. contingit enim dysuria, cum iumentum in opere aut in cursu cottidie cogetur et [in] spatium urinae faciendi non patiatur. quod maxime subinde currenti iu-
 20 mento offerri mictione facienda spatium debet. contingit enim a vesicae cursu usque ad veretri intumescere. incipiat difficiliter excludere loteum ab hac causa,
 25 quod inde tumor ingentem dolorem ei praestat. aliquando quidem si consuetum est iumentum exercitari et stet diebus plurimis. stando enim nascitur in eis spur-
 30 citie et fertur usque ad vesicam. deinde morsus et punctionis fistulae ei praestant, quae veretro

2 procurat || 6 incidere || 10 sed ||
 12 sciret || 15 dystria || 17 in: ei? ||
 18 patiatur: datur B || 19 cur-
 rendi || 20 mictione || 22 feretri ||
 29 scando

Vegetius

(13) inambulationibus et leni cursu exercebis

(15) memineris autem ex eo momento cum in hanc inciderit passionem, hordeum ei subtrahendum penitus et potum, herbam viridem vel farraginem ad substantiam dandas.

(6) ex his autem causis passio ita descendit, si iumentum in opere aut cursu magna parte diei cogatur et urinae faciendae spatium denegetur, tunc a vesicae meatu usque ad veretrum nascitur tumor et cum dolore egestionis foramen angustatur.

(7) e diverso si iumentum exerceri solitum diebus plurimis steterit, indigestione nascuntur spurcitiae et humores efferuntur usque ad vesicam, compunctiones etiam et morsus urinali fistulae praestant,

Apsyrtus

καὶ ἐντροχαζέτω δὲ καὶ περιπατεῖτω δρόμῳ μὴ συντόνῳ. ὑποστολῇ δὲ τῶν κριθῶν χρήσῃ τὸ ὅλον μὴ διδοὺς μέχρι ἡμερῶν τριῶν· ἐν ᾗ δὲ συμβέβηκε ποτὸν μὴ διδόναι. εἰ δὲ χόρτος γλωρός ἐστὶ, μάλιστα ἐκείνῳ χρῶ. τὰς δὲ κριθὰς ἐκ προσαγωγῆς πρόσφερε διελθουσῶν τῶν ἡμερῶν.

ἄριστον δὲ καὶ τὰς αἰτίας εἰδέναι, δι' ἧς γίνεται τὰ πάθη τῆς δυσουρίας, ἃ οὐδενὶ γέγραπται. συμβαίνει δυσουρία ἐπὶ πλείστον, ὅταν ὁδοιπορῶν ἢ τροχάζων δι' ὅλης ἡμέρας μὴ οὐρήσῃ διὰ τῆς ὁδοῦ. διὸ δεῖ ἀναγκάζειν ἐκνεύοντα καὶ ἐκκαλεῖσθαι πρὸς τὸ οὐρεῖν. τὸν γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως πόρον ἐπὶ τὸν οὐρητήρα συμβαίνει πλεγμαίνειν, καὶ μετὰ βίας προϊέναι τὸ οὔρον, δι' ἣν αἰτίαν ἀλγεῖ καὶ ὀδυνᾷται. ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ διὰ τὸ ἐστάναι καὶ μὴ γυμνάζεσθαι γεννᾷ χυμὸς δριμυτάτους, οἵτινες φερόμενοι ἐπὶ τὴν κύστιν δηγμὸν παρέχουσι τῇ διόδῳ τῆς οὐρήσεως

Pelagonius

141 evenit autem supra-scripta passio nimio cursu, sed frequentius de itinere, cum per totum diem ambulaverit et potestas meiandi non fuerit data; unde oportet frequentius adhortari, ut urinam faciat.

interdum et nimio otio, descendens enim acrior humor urinam prohibet.

Chiron

ministrat, propter quod plerum-
 452 que stranguirica facit. tamen et
 ex perfrictione magna nascitur,
 5 propter quod debet eis vitis ignem
 facere. ita †concalectivum su-
 sum in uranam emittere
 ab hoc ruptionem accipit vesicae,
 ob hoc quod corruptum et per-
 10 friscat interioris †ab oste, quae
 appellatur dorsana, quibus iuxta
 est vesica. propter quod cum cor-
 rupta est, statim vitae periculum
 facit. nam equo nunquam contia-
 15 gere potest, quia calidiores partes
 corporis habet. quibus magis con-
 tingit ventris dolorem pati ex
 cruditate, cum non conficit orde-
 cibaria nec eam concoctam per
 20 stercora emittit. aut cum avidè
 bibit pleno ventre aqua, sic do-
 lorem patiuntur et alterno cor-
 pore vertitur. aut casus contingit
 †aut si a via aliqua bestiola mortua
 25 stat in feno et manducanti offe-
 458 ratur, ut eam commanducet. ma-
 xime enim †canes et cruditatem
 facit et tortionem ingentem. ple-

Vegetius

ex quo stranguria
 plerumque contingit.

(8) ex perfrictionis
 indignatione dysuria so-
 let venire, cum nimio
 rigore meatas intumue-
 rit, et ideo calefactio-
 nibus diversis a frigoris
 solvenda est calenter
 iniuria.

(9) interdum ex indi-
 gestionem hordei vel cum
 aquam frigidam avidis-
 sime biberint, dolorem
 ventris animalia patien-
 tur et propter vicinita-
 tem commota vesica
 stranguriam sustinent.
 aliquando et stercus pul-
 linum vel alia noxia in
 cibo sumpta, eam in-
 flationem fuerint, im-
 pediant mictionem.

2 ministrant || 3 stragilica || 5 vitis ||
 6 concalectivum | sq. susu in mura-
 nam: = οὐράνη i. e. οὐρήθρα; ita con-
 calecti possunt urinam emittere <et
 hoc scito, quia mulus> si viburnam
 comederit, ab hoc B || 10 aortae? || 11 iu-
 sta || 18 eum || 20 stercore mittit: corr.
 B | eum madide || 24 aut si a via:
 alitis aut B || 27 sanis? ea res B

Apsyrtus

καὶ διὰ τοῦτο στραγγουριᾷ. πολλὰν δὲ καὶ χειμῶνος δι' ὑπερβολὴν ψύχους γίνεται. διὸ δεῖ τῷ τοιαύτῳ πῦρ παρακαλεῖν καὶ εὐρησσεῖ.

καὶ τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι καὶ ἥμιονος ἐκ φάγῃ ροδოდάφνας, πλείονα ἔστιν λαμβάνει ἢ κύσις διὰ τὸ παραλύεσθαι καὶ ψύχεσθαι τὰς ἐντὸς ἀρτηρίας τὰς λεγομένας ἐπιραχιτιδας, αἷς πρόσκειται ἡ φύσις, καὶ διὰ τοῦτο φέγγυνται καὶ διαφανεῖ. ἵππῳ δὲ οὐ δύναται τοῦτο συμβῆναι, διὰ τὸ θερμότεραν ἔχειν τὴν σύστασιν τοῦ σώματος καὶ ταχὺ καταπέττειν τὰ αἷα. τὴν δὲ γαστέρα συμβαίνει πνεῖν δι' ὀψύτητα, ἥτοι ὅταν μὴ καταπέττειν τὰς κριδὰς ὅλας ἀφοδεύῃ, ἢ καὶ τούτων ἐμμένωσι πλείονες. ἐμπληθεῖς γὰρ τοῦ ποτοῦ τὴν (p. 113) γαστέρα ὀδυνᾶται καὶ στροφεῖται. ἢ ὅποταν ἐν τῷ προσφερομένῳ χόρτῳ ἐμπέσῃ ἰσθίοντι στρουθίου πτερόν (num κύρον *Chiron legit?*), καὶ τοῦτο γὰρ πλημμονὴν παρέρχει καὶ στροφῶν.

Pelagonius

interdum nimio frigore, cum satis alserit aut loco frigido aut umecto steterit: hic, qui frigore hoc patitur, calore curatur, aut in calido stet aut contra focum aut aqua calida foveatur.

sane rhododaphnen si burdo comederit, vesica ipsius rum-pitur et inde moritur;

equus autem si comederit, liberatur vino et crebris portionibus, quae aut ventrem moveant aut veneno resistant.

Chiron

rumque ea res eis contingit: ves-
 siolus, qui appellatur buprestis,
 qui nascitur in feno. est autem
 5 haec ipsa *bestiola* similis araneis.
 hanc cum in feno comederit, prae-
 focabitur et laborabit. contingit
 autem et propter aquam turbo-
 lentam. aliquando tamen si ver-
 10 mes habeat aut lumbricos, si
 hoc eis venter doleat. et cum
 ex lumbricibus dolorem habeant,
 non sic periclitantur. est enim
 ista res, quae cito se foras evocet,
 15 et ipso enim stentino. si vermes
 habuerit, magnum laborem patitur
 et periculum propterea *quod non fa-*
cile ex eo pungantur. cui cognoscis
 hoc contigisse et ex istis signis acci-
 20 disse, et mordente terram videbis
 454 propter dolorem. sic eis succur-
 res. brassicae folia confricabis, quae
 fuerit levissima, in qua commi-
 24 scebis vini cotulas IIII et *olei*
 131^r b *unam*, per senesteriorem | narem
 profundis. deinde sulfur vivum
 conteris cum oleo et ex eo con-
 fricabis et ventrem. facit autem
 ad id vitium absinthium decoctum
 30 vino similiter suffusum. item et
 hoc eis optime facit, si ordeum

Vegetius

(10) *bestiolus* etiam, qui
 appellatur buprestis
 araneae similis, si cum
 foeno devoratus fuerit,
 animal praefocabit.

aqua quoque coeno
 vel limo turbida si bi-
 batur, meatus impedit
 minctionis. (11) vermes
 quoque vel lumbrici si
 intestinum exulcerave-
 rint, vesicam laedunt et
 dupliciter animalibus
 discrimen important.
 quod his deprehendi-
 tur signis. animal quod
 tardius mingit, latera
 sibi scalpit vel terram
 mordet, scias illud ver-
 mibus vel lumbricis tor-
 queri.

(12) cui hac
 ratione succurris. bras-
 sicae folia subtilissime
 contundis et commisces
 boni vini cotylas quatuor
 et per sinistram narem
 infundis. sulfur etiam vi-
 vum in pulverem rediges
 et cum oleo totum ven-
 trem animalis et vere-
 trum perfricabis. ab-
 sinthium etiam largiter
 cum vino decoques et per
 sinistram narem defun-

2 *sq.* vessiolus = *bestiolus* || 5 pustula: *bestula* W || 7 laboravit || 10 lumbricoso || 14 iusta: *corr.* B || 17 quod non facile *suppl.* B || 18 pungantur || 19 accidisse: iaciente se B || 24 *sq.* olei *unam suppl.* || 25 senestriorem

Apsyrtus

γίνεται δὲ καὶ ὁ καλοῦσι
 βοῦπριστιν, ὅμοιον φαλαγγίῳ,
 ὃ ἐγγεννᾶται ἐν τῷ χόρτῳ. ὃ
 ἐὰν προσλάβῃ τρώγων, ὡσαύτως
 ἐμπρισθῇσεται (ἐμπνιγῇσεται?
 ἐμπνιχθῇσεται?) καὶ κινδυν-
 νεύσει. γίνεται δὲ καὶ διὰ φαν-
 λότητα ὑδάτων καὶ ξενισμῶν.
 ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἐὰν σκώληκας
 σχῇ ἢ ἐλμινθας, καὶ διὰ τοῦτο
 πονεῖ τὴν κοιλίαν. καὶ διὰ
 μὲν τὰς ἐλμινθας οὐχ οὕτως
 κινδυνεύει διὰ τὸ εἶναι αὐτὰς
 ἐν τοῖς ἐντέροις καὶ εὐεξόδους,
 διὰ δὲ τοὺς σκώληκας καὶ διὰ
 τὴν τραχύτητα τῆς κοιλίας τῷ μὴ
 εὐχερῶς ἐκκαθαίρεσθαι αὐτούς.
 ὃν ἐπιγνώσῃ ἐν τῷ συμβαίνειν
 ῥίπτειν ἑαυτὸν καὶ δάκνειν τὴν
 γῆν διὰ τὸν πόνον. τοῦτο δὲ
 τῷ βοηθήματι χρηστότεον· τρί-
 βοντας κράμβης φύλλα λειότατα
 καὶ οἶνον ἐπιχεάνας πλῆθος
 ὡς τέσσαρας κοτύλας καὶ ἐλαίον
 μίαν ἐγχυματίζειν διὰ τῆς ἀρι-
 στεράς ῥινὸς καὶ θείον τρίψαν-
 τας μετὰ ἐλαίου ἐπαλείφειν τὴν
 κοιλίαν. καὶ ἀψίνθιον δὲ τοῦ-
 τῷ ἀρμόζει ἐψόμενον ἐν οἶνῳ.

βοηθεῖ δὲ καὶ τὰς κριθὰς ἀλεί-
 φοντας ἐλαίῳ παραβάλλειν, καὶ
 μάλιστα τῷ τὰς ἐλμινθας ἔχοντι.

Pelagonius

142 coliculorum fasciculos
 cum foliis suis decoque, inde
 exprime folia et proice, et
 aquae, in qua coliculi decocti
 sunt, id est ut habeat aqua
 ipsa mensuram sextarii, iunge
 vini heminam et olei acetabu-
 lum et per narem dextram
 suprascripta infunde (cf. *Apsyrtus* H 111, 3)

143 absinthium cum vino
 decoque ad sextarium non ple-
 num et ut supra per narem
 infundis.

Chiron

eius oleo aspersum perungeas et
 sic ad eos des manducare. et eis
 maxime facit hoc, qui a lumbrici-
 5 cibus molestantur. sic succurrito
 et ei, quem dissuria molestat.
 permiscere ipsum ordeum quan-
 tum capit acetabulum, cum vino
 coques ad cotulam unam et ali-
 455 quantum suffundis. similiter facit
 11 lasaris Suriatici et nitrium, coques
 et vinum et sic suffundis. deinde
 protricabis eum meiere, adduces
 eum in eum locum, quo so-
 15 lent alia iumenta urinam facere,
 ibit ad odorem lotei alieni pro-
 tricatus et ipse meiet. quod si
 locus non fuerit is, quo solent
 iumenta meiere, in lutum aut in
 20 voraginem adducis, et ibi meiet.
 et hoc quod a rusticis ma-
 gis inventum est, non prae-
 termittamus, quod appellant
 ostium charcedonium. dicit
 25 enim, quod dissuria sanet eo
 quod desubtus pedes ipsa ramenta
 pedum conterere, commusta im-
 miscere in vino cotula. suffundas
 per nares, et meiet.

2 perunge eas || 6 molestant || 7 pe-
 risterei [ipsum ordeum] B || 8 cumino:
 corr. B || 11 uriatici || 15 aliqua ||
 21 quod B: quidem || 24 charcedonium:
 pro Μάγανος τοῦ legit Chiron μάγαν
 ὄστρον || 25 sanet = sanetur || 26 sa-
 menta: corr. B || 27 contendere ||
 28 cotulas

Vegetius

des, laser quoque Sy-
 riacum et nitri pulve-
 rem cum vino deco-
 quens per os digeres.
 (13) inambulationi-
 bus et leni cursu exer-
 cebis in loco molli vel
 herbido, vel ad aquam
 leniter labentem ad uri-
 nam invitabis. facilius
 autem provocabitur, si
 ubi aliud animal min-
 xerit, teneatur.

(19) ad urinas inven-
 tus est qui affirmaret
 priores ungulas equi
 ipsius radi et teri cum
 vini sextario et per na-
 res infundi ad celerita-
 tem minctionis physica
 ratione prodesset.

Apsyrtus

καὶ τοῦτο δὲ βοηθεῖ τῷ δυσουριῶντι· περιστερέας ὅσον ὀξύβαφον οἶνον κοτύλῃ διέντα ἐγγυματίζειν.

ὁμοίως ὅπῃ Συριακὸν ὅσον μέγεθος κυάμου καὶ νίτρον ὀπιούδην μίαν διέντας ἐν οἶνῳ ἐγγυματίζειν, ὡς προγράφεται. προκαλούμενον δὲ αὐτὸν ἄγειν ἐπὶ ἀπούρησιν, ὅπου ἕτερα κτήνη ἐκ τῆς οὐρήσεως σόστημα πεπολήνται, ἐφ' ἣν εἰς εἴδη, ὡς τάχιστα οὐρήσει. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἐγγιστά, τοῦτον δεῖ εἰς πηλὸν εἰσάγειν καὶ ὡσαύτως οὐρήσει.

καὶ τοῦτο δὲ ἐκ τῶν Γερμανικῶν Μάγωνος τοῦ Καρχηδονίου (trad. Χαλκηδονίου) εὑρεταί.

λέγει γὰρ τοῦ δυσουριῶντος ἵππον τοὺς ἐμπροσθίους πόδας κάτωθεν ὑποξύσαντα ἐκ τοῦ κατ' ὄνυχας μέρους τὰ ὑποξυσματα αὐτῆς τῆς ὀπλῆς τρίβειν ἐν οἶνῳ ὅσον κοτύλῃ καὶ ἐγγυματίζειν διὰ τῆς ρινὸς καὶ οὐρήσει.

Pelagonius

150 Aliud ad eos qui non meiant, <Magonis> Carchedonii, quod solus adseveravit.

dicit enim debere de prioribus pedibus ungulas subter ipsius equi radi et teri cum vini sext. et naribus infundi. adseverat certissimum remedium.

Chiron

- 456 hoc quidem rescivi, quod solet fieri *apud Sarmatas*: imponas stercore eum et involvere a collo usque
 5 ad lumbos et ventrem eis suffumigare. castorium impones in vivis carbonibus et totum ventrem eius et testiculos suffumigato, deinde subducito vaporem carbonum, et
 10 cito inambulet equus et protinus meiet. oportebit autem et hoc te scire: tanquam balani plenitudinem facere ex sale et melle et in longaonem eius pingue subicies. et
 15 in animali haec res succurrit tribus generibus vitiis his: quibus venter dolet, et qui praefocatum ventrem habet, maxime autem ad eos qui difficiliter urinam faciunt, cogit
 20 enim ex praesentem eos meiere.
- 457 XX Genera autem doloris urinae sunt tria, ex quibus quemadmodum quod et contingit, sic vocabulum accipit. dissuria ideo appellatur, cum quando difficiliter
 25 urinam facit. stranguria appellatur, quia cum quando guttas mittit per veretrum. ischuria ideo appellatur, quia cum quando lumbos exporrigit ad conatum mictionis
 30 et non est meiere. nam cum ex istis his generibus nihil

3 fieri imponas sarmatas: apud *supplevi*; fieri in Ponto, Sarmatas sternere eum *B* || 14 pigue || 28 siria || 32 *supple fere* duo curari possunt. quod vero

Vegetius

(16) Sarmatarum autem, (quorum) equitatus apud veteres plurimum valuerunt, usus invenit, ut animalia a collo usque ad pedes involvantur de sagis, suppositisque carbonibus vivis addito castoreo suffumigantur, ut totum ventrem testiculosque eorum castorei fumus vaporet et confestim detractis carbonibus cooperti deambulant et mingunt.

(17) alumen scissum et sales fricato admixtoque oleo et melle collyrium longum et tenue facito et in scapi ipsius foramen inserito, continuo provocabitur.

(2) et si difficulter mingit, dysuria appellatur. si quando guttas per veretrum mittit cum labore, stranguria dicitur. cum in totum non potest mingere, ischuria appellatur et vicinus est morti.

21 scapi = longaonis?
 an = veretri? cf. *infra*
 p. 152, 18

Apsyrtus

ἔγνων δὲ ἐγὼ καὶ τοῦτο παρὰ Σαρμάταις. δεῖ στήσαντα τὸν ἵππον καταπετάσαι ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ἰγνῶν ἱμάτιον καὶ ὑποθυμῶν ὑπὸ τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς διδύμους καστόριον ἐπ' ἀνδράκων, εἰτα ὑφελόντα τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ὑποθυμῶνται, ποιῆσαι διακινήσαι τὸ κτήνος, καὶ ὥς τάχιστα οὐρήσει. δεῖ δὲ καὶ βάλανον ποιῆσαι ἐξ ἁλὸς καὶ μέλιτος ἐφθοῦ ἡλίκον ὥδν καὶ ἐνθεῖναι εἰς τὴν ἔδραν. τοῦτο γὰρ βοηθεῖ ἀμφοτέροις τῷ τε τὴν κοιλίαν ἀλγοῦντι καὶ ἐμπεπισμένῳ (ἐμπεπνιγμένῳ) καὶ τῷ δυσουριῶντι, ποιήσει γὰρ αὐτὸν οὐρήσαι.

τῆς δὲ ἐν τῇ οὐρήσει ὀδύνης εἰσὶ γένη τρία, ὧν κατὰ τὸ συμβαῖνον ἡ προσηγορία παραλαμβάνεται. δυσουρία γὰρ λέγεται, ὅταν ἡ δυσκολίως οὐρῶν. στραγγουρία δὲ, ὅταν κατὰ στραγγὰ ἢ προῖέμενος. ισχουρία δὲ, ὅταν καθόλου μὴ δύνηται οὐρήσαι.

ὧν αἱ μὲν δύο βοηθοῦνται, καθὼς γέγραπται.

Pelagonius

151 item aliud Apsyrti, quod se apud Sarmatas vidisse ad-severavit. nam dicit cooperiri debere equum diligenter, ita ut usque ad terram cooperitoria demittantur, ne fumus thymiamatis exeat, et sic castoreo carbonibus imposito omnem ventrem et testes ipsius equi fumigari: statim meiat. prodesse tamen mel coctum salibus iungi et facere pilulas in modum ovi et in ano ponere.

152 sane ipsius passionis genera sunt tria: unum quod dicitur dysuria, quando tardius meiat, alterum stranguria, quando cum dolore et difficultate meiat, tertium ischuria, quando omnino non meiat, quod non facile curatur.

Chiron

facit, ut in totum non meiat iumentum, ei succurri difficiliter potest ex periculo magno laboranti.
 5 nam in medicamentis, qui faciunt ad urinam, quae sunt res vitiosae, et quotiens offeratur eis, morbus
 131va 458 eorum | magis intenditur, vulsiones eis praestasse. quibus vitio
 10 laborantibus uti oportebit fomentis calidis cum spongiolis adplicitis ad inguina: calfaciet. potionabis eum [in] dulcibus, aqua mulsa temperato, suffundes per narem sinistram.
 15 facit autem ad hoc vitium betae et malvae decoctio expressa et mixta cum passo, suffunde per
 459 nares. utilissimum autem est ad hoc fenum dari. quodsi non fuerit
 20 fenum novum, quodecunque fuerit, ex aqua mulsa asperges. cum istis herbis usum fecerit tantum dulcibus, solutio fit vulsionis et non deducit veretrum. oportebit autem
 25 et ordeum eis fieri tanquam tisanæ et aspargi cum aqua mulsa, et sic et [et] esca offeres. si quando contigerit, ut equa difficiliter meiat, adiungito ei equum
 30 salacem. qui cum conatur

Vegetius

(20) betas quoque et et malvas decoques et aquam earum calentem cum melle ad unum sextarium naribus infundes. (21) si tempus virides denegat cibos, foenum melicrato adspersum praebebis, vel sucum ptisanæ hordeaceae cum melicrato similiter dabis.

4 laborant || 6 quae = aliquae ||
 9 sqq. si qui <eo> vitio laborant, oportebit ad inguina calfaci (= calefieri), et potionabis B || 10 laborant | uti *suppleri* || 11 eum ||
 12 inguina || 24 educit? || 27 siccet || 29 eum

Apsyrtus

ὁ δὲ καθόλου μὴ δυνάμενος οὐ-
ρεῖν, οὐ βραδίως βοηθεῖται, ἀλλὰ
κινδυνεύει. προσφερομένων δὲ
τῶν διουρητικῶν δριμύτων ὄντων
ἐπιτείνεται τὸ πάθος κνησμονήν
ἐχοντος τοῦ πόρου.

δεῖ δὲ τῷ
τοιούτῳ τὰς πυρίας προσάγειν
τὰς διὰ θερμοῦ ὕδατος σπόγγῳ
περὶ τὴν χώραν λεγομένην καὶ
ἐγγυματισμοῖς χρῆσθαι γλυκέσι
κεκραμένοις ἐν θερμῷ ὕδατι ἴσον
ἐκατέρου μὴ πλείω κοτυλῶν δύο.
τὸ αὐτὸ δὲ καὶ δι' ὀδρομέλιτος
ποιοῦντα ὡσαύτως ἐγγυματίζειν
διὰ τῆς ἀριστερᾶς ρινός.

ἀρμόζει δὲ τῷ τοιούτῳ καὶ τὸ
ἀφέψημα τοῦ σεύτλου καὶ τῆς
μαλάχης διὰ τοῦ γλυκέος ἐγγυ-
ματίζειν καὶ τὸν χλωρὸν χόρτον
διδόναι. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν, μελι-
κράτῳ καταρραίνειν τὸν ξηρὸν,
ὡσαύτως καὶ τὴν λοιπὴν τρο-
φὴν καταρραίνοντα παραβάλλειν.

τοιούτων γὰρ προσφερο-
μένων λύσις γίνεται τοῦ κνησμοῦ
καὶ οὐκ ἐπαίρεται ὁ κανύλος. δεῖ
δὲ καὶ τὰς κριθὰς ποιοῦντα
πισάνην καταρραίνειν τῷ με-
λικράτῳ καὶ οὕτως διδόναι.
ἐὰν δὲ ποτε συμβῇ δυσουριάσαι
τὴν θήλειαν, παραστατέον αὐτῇ
ἄρρενα ἵππον ὡς λαγνότατον

Pelagonius

cui etiam pro diligentia et
pro amore equorum remedium
et medelas negare non debes,
sed calidis rebus uti, ita ut
spongiis calidas locis omnibus
naturalibus admoveas, et po-
tiones frequenter melle et passo
mixtis cum aquae calidae sex-
tariis propeduobus per sini-
stram narem infundere.

facit etiam ipsi passioni et
prodest aqua, in qua betae aut
malvae fuerint decoctae cum
melle data. cibos virides dare
quod si tempus non patietur,
faenum melicrato aspergere et
de hordeo tisanam cum meli-
crato dare utilissimum est.
his autem rebus praebitis omne
intrinsicum malum, quod ex
acerbis umoribus nascitur, dul-
cedine ipsa mellis vel aliarum
rerum similium dissolvitur at-
que curatur.

Chiron

admiscere, continuo meiat. haec
est demonstratio horum monstru-
orum et sanatio.

Vegetius

2 sq. morborum B

- 460 XXI De stranguiria. si quod iumentum a stranguiria⁵
molestatum fuerit, signa erunt haec. meiare non poterit,
crura quatuor flectentur, ventrem ad terram remittet,
et de veretro eis guttae procadunt, unde stranguiria
appellatur. sic eum curato. sumito oleum et manum
perungito, id est brachium, et demittito brachium in anum¹⁰
sensu magno in partem dextram et reversato in partem
sinistriorem, vesicam manu plana premito leviter, ne
valde presseris et intricato. sic meiet. sanum fiet.
- 461 XXII Quando animal non potest stercorizare. si quod
iumentum loteum facere non poterit, si quod subilia¹⁵
molesta sunt, alumen scissum, salem bene frigito et oleum
admisceto. inde turundulam longam et tenuem facito,
ungito, intro in capum addito, ut anum impleat et loteum
facit. item facit oleum modo melle coctum. ex sale
turundulam facito longam, ut ungueas, intro ducito,²⁰
meiat. [de cauculoso, quod in novissimo est adscriptum.]
- 462 XXIII De opistotono. si quod iumentum opistotonum
fuerit, signa erunt haec. a summo capite iumentum, quasi
quae signa faciunt iumentum, primo a coda prenditur.
codam feriet ad renibus rigidam, ambulat et vanus fiet,²⁵
corium extensum habet. si quem ab armos pre-
derit, hac re effugit, aut a cervice. item quod prius

5 stranguiria | stranguiria || 10 anum || 11 sensum || 12 vesica
plena || 13 intritatio || 18 ucto sic | caput adito: in scapi
ipsius foramen inserito *Veg.*, cf. *supra* p. 148, 14 || 22 cf. *supra*
25; *infra* 488; *Veg.* V 46; *Pelag.* 267 sq. | epistotono
epistotonum || 23 capite: capo? cf. l. 18 || 27 acre: corr B
effugitaut | prius: *supra* 316

Apsyrtus

καὶ ἐρεθίζομένη τάχιστα οὐρή-
σαι. ὡς ἐν κεφαλῇ δὲ εἶπεν,
αὕτη σοι ἐπίδειξις τούτων τῶν
5 παθῶν καὶ θεραπεία.

Pelagonius

- dixi, et in oculis anguli invertuntur, ut statim producitur, et pedibus et cruribus rigidus ambulat. sed si totum prendiderit cervicem et torquet, [et] sic moriuntur. si posteriorem partem prendidit, sic eum curato. | in loco 463 131^b
- 10 calido imposito illum et epitogis coperito aut pellibus lanatis, sic tamen ubi oves deglupseris. sic imposito calda, sic potionem dato. primum sanguinem mittito, potionem dato herbam trixaginem 3 .S., serpillum 3 .I., ysofum 3 .I., tragoriganum sextan., magma croci 3 .I.
- 15 haec omnia pisato in vaso novo et percerne et potionem ex aqua mulsa medicamentum dato et s. s. perungeto eum a capo, et sic sanum fiet. cum perunxeris, fricationibus deesse nolito, et ambulet plus minus mille passus diebus septem, sicut supra s. s. est.
- 20 XXIV De morbo subrenali. si quod iumentum mor- 464 bum subrenalem habuerit, quod vitium graece nefreten appellatur, latine subrenale, signa erunt haec. protrahit posteriores pedes et strepitum ab inferioribus locis reddet, et cum prodire incipiet, impingit sese de pariete.
- 25 si recens fuerit, impinget et non cadet, sin dierum septem, incipiet cadere, cum ambulare vellet. hic autem morbus cum inciderit, sic eum curabis. ures eum per 465 totos lumbos usque ad vertibula lumborum, vesicae puncta non plus 24^{or} alternis dorsis digitos tres, ordines tres

11 tam || 14 extan || 20 supra 38; H 100; Veg. I 8 || 23 interioribus supra || 24 sese de scripsi: se sed et; de pariete in parietem supra || 25 cadet siñ sic: si non? sed numero? cf. p 154, 30 || 28 et vesicae supra

facientes, ab aliis alio distantes, latitudine digitis tribus. subrenalem sic urimus. haec ipsa vitia, quae inuri debet, parapresmata appellantur. quae fiunt in concavis testiculorum, quas melliceridas appellamus. et haec ipsa adures, si fuerint mollia et nova. cum induraverint et ve-

- 466 teruerint, in totum non sunt tangenda. nam plantas et genua urent ex hanc rationem non plus altitudine eorum, ideo quia ipsa loca exilia sunt et gracilia et nerviosa. cum quando enim iumentum ex via aut ex sarcina ductionis laboraverit, naturalem habens tenuem corium, dum in quo maxime frequenter facit offensum, dolori accipiat inde claudicat per aliquod temporis et per negligentiam 467 crescat, aut lapsus ceciderit. ideo offendat ossum. rarum quoque intervallum faciat eodem, et plantae laborant ex labore viarum aut ex sarcinae ductionem. inde enim contingit dolorem fieri. qui sunt in plantis nervi laborant, passi protinus intumescunt. maxime eis contingit, qui propensioribus et lassae aetatis sunt. quibus magis 132ra 468 ustio maxime fieri non debet. quibus huius morbi | vitium se profundit in plantis, quae parapresmata appellantur, aut mellicerides, quae aquatilia vocantur, quod vitio ante facto in genuis, non debet uri. similiter quae sunt in concavis articulorum, inuri non debet. contingit enim contractionem eis fieri. quod peccant facientes. non enim potest deducere, sed fit clodicus.

quod vocant graece ferisoma, latine farcimina. sunt autem per se vitia corpore furunculi, collectionem foris faciunt, qui et per se rumpunt. sed et haec non debent uri.

- 469 XXV Si quod iumentum vitio subrenali presum fuerit, quod appellatur graece nefrites. si fuerit vitium diebus

1 in altitudinem supra || 3 sq. concava articulorum supra || 5 dura fuerint: corr. supra | eum || 7 urentes hanc || 9 arenio || 13 os sic, cf. supra p. 16, 6 || 15 arcinae || 18 propensionibus | lasse stuati: corr. supra || 19 non add. supra | deb3 = debent? || 21 aut quod supra | ustio: corr. supra || 22 non debitor: corr. supra || 27 in corpore similia furunculis quae supra

septem et non cadet et per se, uti eodem medicamento, scito, quia in interioribus aliqua corporis pars corrupta est. ex qua vivere non possit, sed magis tempus ducit. adurenda erunt haec vitia tempore bono vere et aestate.

5 XXVI De musculorum vexatione. si quod iumentum ab 470
utrisque musculis vexabitur, qui subiecti sunt renibus, signa huius erunt haec. . . si dexteriores fuerint, nihil mali est. sed si sinisteriorem partem cadens subcumbet, optimum est non movere illum iumentum de loco. quotiens
10 ceciderit, perfundere eum aqua frigida et alio loco unctionibus uti.

XXVII De his, qui sanguinem adsellantur vel meient. 471
si quod iumentum sanguinem adsellaverit, vel minxerit, sic eum curabis. sanguinis detractionem facies de superi-
15 ori vena et potionem dabis hanc. affodilli radicem conteres vini albi dulcis cotulis duobus, facies autem, ne nimis vinum adicies. post hoc uteris farina triticia cum adipe suillo et mali granati corium. ea omnia in aqua diu decoques, sed noli crassum facere. coctam simul per
20 os infundes. ab ambulationibus et cursibus eum abstineto propter glutinationem venae, [et] quae interius ruptionem passa est. hoc enim contingit ad cursum vel saltum, ut vena interius subdossana ruptionem patiatur, et inde hoc vitium concipiunt. quod curabis rebus col-
25 lecticis et stipticis, et curato, ne algeat. cui et super 472
renes anacollema impones hoc: bulbos numero V, coclias numero V, ova numero V, argallicu p libra. haec omnia bene trita in se admisces et ex eo renibus imponis. hoc facit et eis qui renes volserit, simul et
30 eis, quibus per nares sanguis venire solet. sic eis succurres: fovitionibus frigidis magis | posca eis caput fovebis, 132^b
habeat salem modicum, et curato, ut nimis aqua sit fri-

1 per se ut: perseverat B || 2 interibus || 5 Veg. V 4 |
De addidi || 12 Veg. V 9 || 15 affodilli = asphodeli || 18 grani:
corr. Veg. || 25 scipticis | curatione algeat || 26 V ego: I;
L Veg. || 27 V scripsi: I || 31 fobitionibus

gida. postmodum *anacollema* s. s. in capite et temporibus oblinies. sanum fiet.

- 478 XXVIII De tremore lumborum. si quod iumentum tremorem habuerit ex percussu aut morbo factum aut bestiola alicuius percussu, sic eum curabis. cucumeris silvestris radicem in aquam marinam decoques aut ex aqua ex sale, ex aqua calida spongis fomentabis, deinde uteris ipsi uncticio et oleo et adipe taurino, et ex ovo albo ipsum fundes et in uno commisceas et ex eo oblinies causam. quod si ei vitia ex alia causa intumuerit, quod non sit ex percussu, si quemadmodum nos nescimus, sic uteris. bis in die fumentabis aquis calidis, in aquam nihil adicies et oblinies erectam . . . qui mollia ex aceto macerata et absinthium, viridis radicem atque eis in potionem uteris. nihil autem melius facit quam primitium ex aqua maceratum. veretrum eis oblinieris. cum autem testis proceciderit, qui non possit loco reverti, exit vitium.
- 474 quidam excidendum eum dicunt esse, aut in flumine eum ducunt fumentari. alii quidem dicunt in mare eum deponere oportere et religare susum versus. ex ceroto com-miscebis adipe suillum et nitrium minutum, et testem reducere. ante tamen fumentabis ex aqua frigida, usque quo faciat redire illo. cum melius autem fuerit, si fuerit, aqua marina, si minus, in aquam salem adicies. facit autem et hoc. stantis equi in ipso ad extremum coleiaculum interpunge, per ipsum extremum folliculi eis testes tangis, deinde acetum acerrimum in ipsis punctis aspergis et sic eum testiculum susum [in]versus in loco naturali propelles. idem facit, si confricabis et imposueris aquae. et si ipsum colum ex acum punxeris, reducebis eum in loco.

1 mane cole ma | timporibus || 4 factu || 5 percussus ||
 6 siluris sic || 8 uncticio || 11 uscinus: corr. B || 13 erectam =
 veretrum erectum || 16 eum || 20 verres || 23 illo cum:
 in locum B || 25 stanti se | coleiaculum: cole = veretro;
 coleum? folliculum? || 27 macerrimum || 29 imposuerit || 28 in
 del. B || 30 mulum | puxeris

XXIX De disinteria. si quod iumentum disinteriam 475
habuerit, reversatio est extalis. quod si coeperit curari,
circumsecabis eum sic, ne intestinum tangas. quod sten-
tinum si non tetigeris et iterum non rediet, sic remanet
5 patulus extalis. ex eo procedit stentinum foras, qui
praepositus est extali. qui cum processerit foras, statim
vitae periculum faciunt, quibus hoc contingerit.

XXX Si cui extalis ergo procederit et ex perfrictionem, 476
sic eum scalpello exscarifabis. praeterea in eadem loca
10 eminentiora, quae videntur vesicae similes esse, ei etiam
nunc post exscarificationem | digitis expremis, ita ut de- 132^v a
carnes et ex sale trito confricas, donec adsiccetur totus
humor cum sanguine. quod cum adsiccaverit, posca calida
et sale tardius fovebis, post fomentum deprimes eum
15 intus, et statim rediet. si non procecerit, et altero die 477
curabis intus digitis, lipparam vel ceroto utere et curare
simul, donec sanum fiet. [si] quod si procecerit, et no-
lebis ferro tangere, hoc medicamento curabis cottidie:
castoreum 3 III, salis nostri p II, sal ammoniacum pondo
20 libra, sinopidis Ponticae sex 3, haec omnia tusa et cre-
bellata bene. ex eo medicamento in eundem extalem im-
positum alligabis. cottidie lexiva calida fumentas et
medicamento imposito simul curas, donec sanus sit. quem
et potionabis rebus termanticis, et sanum fiet

25 XXXI De dolore renum. si quod iumentum renes 478
doluerit, sic eum intelligis. posteriores ungulas trahit,
et lumbi ei dextra vacillantur, ilia dura et contracta
erunt, cauda deiecta erit, meiet faeculentum. sic eum
curabis potionibus, quae ad valitudinem congruent dare.
30 et si maior exactio fuerit, puncta interponere ustionibus

1 Veg. V 10; H 138 | bisinteria | bisinteriam || 8 Veg. V 5 |
procederit = prociderit | perfrectionem || 9 exadpello: scal-
pello sacrificabis praecipue lola Veg. || 11 exscarificationem || 13 pos-
ca: post Veg. perperam || 15 procecerit: profecerit Veg. || 17 quod
vitium si ferro tangere dubitas Veg. || 19 nr̄ sic: nostratis Veg. |
armoniacum | pond' sic || 20 Ponticae sescunciam Veg. || 24 erma-
tici || 25 Veg. V 3 || 27 dextra, <sinistra> M | bacillantur

quam . . dextra atque sinistra, et herbis levioribus eum adducere, donec convalescat.

479 XXXII De renum vulsione. si quod iumentum renes vulserit, signa erunt haec. pedes posteriores trahit et ut intelligere eum possis, iubes eum currere, et dum cur-
rerit, subito eum flectere. si flecti non potuerit, inde intelliges, aut lumbis aut renibus vulsus sit. et nonnunquam sanguinem meiet. sed si vivum sanguinem meiet, scito eum non posse vivere. si blatteias mixerit,

480 scito eum posse curari. sic eum curabis detractio-
sanguinis. potionem hanc ei dabis. porri sectivi sucum ex aqua dabis. si urinam facere non poterit, stercus suillum recens in vino veteri diluito et dato, bibat. statim urinam facit. item si urinam non fecerit, cimices tres in sinistra manu sumito et eos ei perfricato [et] ori-
ficium, qua consuerit urinam facere. statim sanum fiet.

481 XXXIII Si quod iumentum musculos subiectos renibus vexabit, signa huius erunt haec. tergus durum et contractum habebit et coxam trahit et vultus eis tristis erit, non revolvitur. haec autem validudo nascitur aut longa
fatigatione itineris aut a clivosa [aut a] via aut a curru aut saltu et quidem plurimum ex fatigationem. cum sic sentiunt, sic curabis. sanguinem a visceribus ei emit-
tis, | prout se corpus habuerit. potionem uteris ad
132^v b validudinem facientem. mollibus dormitionibus eum collo-
cabis. sanum fiet.

482 XXXIV Si quod iumentum deiectionem pectinis vexabitur, signa huius erunt haec. color oculorum mutabitur, et quidquid remittit, nimis humidum erit. sic eum cu-

1 quam nts (i. e. nullis) sic | erbis || 3 cf. *infra* 715 ||
5 intelleges: corr. B || 9 siblato teias: = blatteas, cf. *infra* 655
sq.; parum cruoris Veg. || 11 sectibi || 13 in marg. non d' (sic:
= nota de B) stercore porcino quomodo statim mingere facit
iumentum || 14 cinnas || 17 Veg. V 4, 2 || 21 adclibisos:
anfractu clivosarum viarum, incitatio quoque cursus et saltus
extensio hanc adferunt causam Veg. | currus || 22 saltus | et
add. B || 23 sq. visceribus et se mittitis: oportet emitti Veg.;
semismissis? || 27 defectio index *supra* p. 130, 31

rabis. uvae albae 3 IIII tere cum vino austero et infundito per os. quod si hoc non fuerit, folia ramni pulentae triticae immisce simul contrita et offas dare debes vel folia sideritis et turis 3 I. cum vino aequae rubro infunde, retribita et contrita dabis. vel ex tritico tosto factam pulentam in aqua frigida bene bibere dato. quod si non bibet, infundere per os oportebit ei et opertum eum in aquam statuere ea qua usque ad ventrem hora I. si minus, tritici tosti [et] bilibrem et folia herbae sideritis, subministrare etiam gramen. quod si haec non fuerit, cannae foliam vel caprinam herbam aut paleam dato. in quo enim magis stipticis uteris, tanto facilius sanabitur. id autem iumentum vel [quod]quodcunque si languet et pabulum nec potum adpetet, desperato eum, vivere enim non potest.

XXXV De testiculorum dolore. si quod iumentum testiculorum dolore vexabitur, signa erunt haec. incedere non potuerit nec cubare cruribus nec iisdem insurgere. debet ergo concafactionibus foveri, aridis pabulis uti et rebus ad urinam facientibus potionari et cataplasmatibus uti, potionibus competentibus foveri quoque. et nasturcio tantum cum vino contrito linito pannum, in altitudinem renum imposito, et sanguinem emittere de visceribus debet. si ex hac re sanum non fuerit, urito eum stellis in testibus et curato, quomodo oportet ustionem curare. sanum fiet.

XXXVI Si quod iumentum testes dolebunt vel ei tumbunt, aquam de ordeo quae fieri solet, inde crassum sumito et commurito et ei adipem suillum bene commiscito, ex eodem medicamento bis in die oblinito mane et vespere. id medicamentum praeterea optimum erit. alio modo: felle canino testes oblinito. sanum fiet.

XXXVII Si cui iumento testes dolebunt, ilia ei ob-

2 profuerit? | folie || 4 rubre || 8 quae usque || 9 tridigitosti | si dederitis: corr. B || 10 profecerit vel profuerit? || 16 infra 724, cf. Veg. V 6 || 19 conadfractionibus || 27 infra 725; Veg. V 7 || 29 ei B: et || 33 Veg. V 6

- durescunt et inflantur. sic curato. sanguinem de utrisque femoribus mittito et testes sic foveto. loteum vetus putridum in vaso adicito et in eo lapides molares ferventes dimittito. ita facito, ut a vapore femina et testes bene sudent. postea aqua calida foveto bene, postea sumito nitrium pondo trien., aluminis pondo...bene trita
- 133ra cum oleo pro modo admiscis et oleo | et testes perunges.
- 487 si lapides molares non habueris, testes fumigato vel ligno vel oleo cypressini scapi, uteris cypressi oleum et cum medicamento ungeto. eidem rei alio modo: lentis pondo¹⁰ semis coquito, terito in mortario et admisceto cum vino pondo scrupula IIII et cypressi folia. omnia bene trita in se commisceto et adipem suillum addito tantundem, ut mollius medicamentum fiat, et vinum et oleum in testibus imponito, usque dum sanum fiat. si minus¹⁵ proficerit, testes subtus urito vel curato ita, ut s. sanum fiet.
- 488 XXXVIII De opistotono. opistotoni, qui a posterioribus prenduntur. si autem equus aut aliquod subiugale partes posteriores opistotono vexabitur, est quidem pars²⁰ extrema, et signa sunt huius haec. quomodo canis resedet, et non sequentur posteriora eis priora, sed quasi colligata retinentur et discole trahuntur a prioribus, tensa habet posteriora. curatur autem sic. sanguinem detrahes de interioribus partibus femorum, de inguinibus et de uredira.²⁵
- 489 qui est canalus urinae. ubi statueris sanguinem, vino et oleo tepefacto perungeto, deinde in altero die fumentes crunes aqua calida et femora; et ubi fumentaveris, reunge vino et oleo tepefacto. crunes confricas, vapora, aut crassamina palearum aut ervi aut ordeï infunde aut³⁰

4 facit: *corr. B* | feminei testes: *corr. B* || 5 bene: *venae testium Veg.* || 6 *supple* pari vel trien.: nitrum et alumen scissum pariter *Veg.* || 8 ligui || 9 cypressinis capi || 10 modu || 11 trito || 12 cypressi folia scrip IIII *Veg.* || 19 subiugales || 20 sq. pars extrema: per se *stremma B* || 21 *cf. supra 318* || 25 igni- nibus || 25 uredira = *ὀρεθρα* || 26 urine || 28 crunes = clunes | fumentaberis

ei murra aut crocum aut dauci semen 3 II, apii semen 3 III. haec teres cum vini albi cotula I et infunde per sarem dextram et pota calido utere.

XXXIX Quodcumque iumentum syrmatium fuerit, his 490
signis intelligitur. prodiens de equile vel de quo loco
stabit, subito coxam trahit, unde et syrmatius dicitur. im-
mobilem et alienatam quasi vulsam coxam demonstrat.
eius uagula transversa corona trahitur, his evenit, et
citius reversatur. ita si super ipsum pedem celsae eum
dederis, statim rediet ad se et ambulabit rectum sine
ulla claudicatione. quod vitium non absimile est cadu-
cae. hoc enim inter tempus contingit luna crescente,
simul quod contingit et hanc rationem. in ipsa vertebuli 491
commissura et humor nascitur ex corruptione corporis et
ex confriationem se in illis partibus derivat et in partes
nervorum se diffundit ex cruditate et statim torpore ner-
vis praestat et acinetos facit nervos. facit immobiles et
abalienatas partes commissurarum humor | alienus, qui 133rb
cum suo loco redibit, in quo consuevit morari, satis
abit: rediet ad se sanitas illius loci et fiet rectus. quod
sic curatur. sanguinem ei detrahes copiosum de sub- 492
gamba et in eo sanguine admisceas salem, adarcem,
sulfur, manna thuris, feclam, nitrium, baccas lauri aequis
ponderibus, tusa et creta, nitro et oleo mixta cum sanguine
haec unctio praeparatur, et post inflationem coxae leniuntur.
calda verbenarum foveto per plures dies, et ita innovato
unctionem. si ex hac re sanum non fuerit, mittes eum
in sudibus. et post sanitatem vulnerum ures eum in
ipso vestibulo, similiter ut sciaticum. sanum fiet.
XL De vulneribus in ventre et saniem habentibus 493
aut per multum temporis tussem siccam habentibus.

4 Veg. V 21 || 5 procliens: corr. Veg. || 6 sq. in mobilem:
alienata horum vel emota coxa Veg. || 9 celsi: cessim repel-
lantur Veg. || 12 cf. supra 390 || 13 ex hanc? | ipso vestibulo:
corr. Veg. || 16 et || 20 abi || 22 sanguinem || 24 tuse || 25 leniun-
tur = liniuntur || 28 sudibus: mittis ei sudis Veg. sic || 29 ve-
stibulo | similiter Veg.: srt | sciaticum = *λογιστικόν*

- [sed] si vulnus in ventrem habuerit, intelligitur ex eo, quod capite gravato sit et cervix eis gracilis fiat et saepe volutans non transferet se, nec corpus excutiet sed caput solum, et suspirat. inflantur enim, et nullam fossam potest transire in deambulationibus. sic intelligimus autem siccam tussem: cum escatur, tussit, acute et cito gemit, ambulans concidet et vix se levat. curatur autem sic. catulum excoriatum et extentinatum mittis in aceti sextaria IX. succendes, quousque duae partes remaneant.
- 494 deinde exossabis, adde murrā 3 I. haec conteres, admisce suco illi, et iterum coque cum catulo, quousque tertia pars iuris remaneat et duo sextaria remaneant. hoc infunde per os tepidum. si levi purgatione uti volueris, dimidio uteris, si plenissima, totum simul. sed si infirmum fuerit iumentum, aqua pro aceto utere, mittens tantundem thuris, murræ 3 II, conteres in se, collue aceti sextaria II, tertium aquae sextarium. deinde divides in tres partes, infundes per triduo, abstines a cibo usque ad vesperum. ad medium diem da bibere aquam cum farina ordeacea et ad vesperum da herbam, quantum
- 495 voluerit. sit autem locum, ubi stat, calidum. infunde autem scillam, bulbum album involves luto, assa diligenter, adubi coria laxaverint. detrahe ea et auferre medium et contere cum vino dulce et adfunde ad ciatum per nares, adubi reiecerit saniem. coques in aquam coloefum porcinum, et madefiet cum iure, ei infundes per os ciatum. si plurimo tempore impediatur, da sic. fabae
- 133va sextaria II | vino infundes. sed si volueris, infunde ei sic.
- 496 da cottidie aestate et autumnō. hieme autem et verno ervum simul infundes, da et contundes, in aqua eis ordeum dabis. ervo autem utere, herbam viridem vel siccam aut fenum molle adspargens passo adpone. ordeum autem infundens in seminis lini cocti aqua dabis. et

2 gravatos || 6 aut | eum | esca tritus: corr. B || 8 exten-
ratum (exteneratum trad.) supra p. 61, 7 || 13 sic || 16 colue ||
17 aquae in marg. add. || 23 detrae || 27 ciatus || 29 Seme
neruo

deinde ex eodem suco potionabis et cicer infundes. si quid aliud, quod competit, da.

XLI Cura inpendiginis. inpendiginum pumice cum aceto confricas et perunges sale et butiro aut oleum ⁵ *misces et statues in loco molli.*

XLII De fascinatione et *si volueris* praeoccupare, ne mor- ⁴⁹⁷
bus accedat. fascinato autem infunde per nares bitumen, sul-
fur, fructum lauri, resolventes aqua, et circumferentes iuxta
illum coriandrum et taedam et sulfur eisdem et fumigantes.
¹⁰ simul observandum et circa alia quadrupedia incipientes
infirmi- tates omnium rotundae ungulae aut bobis, *si* coepe-
rint infirmari. aut in potu mittes scillam et ramni radices.
est autem ramnus populus. et sale mitte in potu cotti-
diano die, quousque sanus fiat. et si volueris praeoccu-
¹⁵ pare desperatam valitudinem, *ut* nihil eorum animalia
patiuntur, verno incipiente da *suprascripta* in potu, ut
nonnullo tempore des differendo. da autem per dies IX,
et nunquam decipieris hoc faciens.

XLIII De cordis dolore. si a corde aliquod vexatum ⁴⁹⁸
¹⁰ fuerit aut rotundae ungulae aut bovum, signa habebit
haec. suspirat spissum et oculus dexter ei lacrimatur et
a cibo resiliit, quidam et contrahuntur et consident in
genua. totum autem corpus dolet et maxime caput con-
trahit, illi autem evadere non possunt. curantur autem
¹⁵ sic. sanguinem detrahis ex cervicem et perunges eum
vino et oleo et infundi ei cineci semen ad dimidium
acetabulum et anisi tantundem. haec teres et cernes, ⁴⁹⁹
adice vini albi emina et commiscis, infunde per narem
sinistram. tertio autem die detrahes sanguinem de geni-
²⁰ bus et perunges simul. infunde ei accipiens comini ad

3 de impetigine *index supra p. 131, 3* || 5 *miscentes* || 6 *Veg.*
V 73 | fascione: *corr. index supra p. 131, 4* | si volueris *sup-*
plevi ex l. 14 || 7 bitumen *Veg.*: vitium || 8 fungum: *corr. B*;
cum granis lauri *Veg.* || 10 similiter? || 11 *Veg. V 74* | vobis
si *addidi* || 15 et || 16 *superscripta* || 17 per XIV dies continuos
Veg. || 19 cf. *H 100, 11 (Eumeli)* || 20 bonum || 22 residit: *corr.*
B || 25 detrahit et | perunget

magnitudinem fabae levigans et mellis acetabula II et nitrium. haec omnia commiscens infunde aquae sextaria II et aceti $\frac{1}{2}$ I [haec omnia commiscens] infunde per os ad sextarium. deinde [inde] ipsum accipies et operies totum, 133vb fac deambulare, infunde autem medicamentum. in tertium

509 diem subduces ordeum. utere autem aut herba aut fenum aut accipiens piper et levigans eum vino et oleo infunde per os aut per nares aut semen querci simul aut scilla levigata simul aut thus aut murrain aut tunum aut aliquid aliud, quod calefacere possit. dare autem et ordeum et fenum siccum debes. defricatione de vino et oleo utere hieme, aestate aceto et oleum, et pectus et ilia perfricare. sit autem, ubi stat, mundum.

501 XLIV Quodcumque iumentum potionatum fuerit. quodcumque aquae potione sive ex vino magis temperata et potionatum contremnerit, ita ut musculi omnes in eo saliant, scito eum ab epifora eruditatis vitio datum ab indigestione. ex qua re percussus stomachus per potum totum corpori spasmus praestat, ex qua re contremescunt. hoc quidem fieri solet et a potu, si calidus nimis ab equali vel a sole biberit frigidam. simul fit tremidus totus

502 corporis ab spasmo stomachi ex ratione s. s. quod signum demonstrat imminens aliquam corporis imbecillitatem ex sanguinis plectoria. qui et sibi quidem post unam horam sani sunt. quibus tamen oportet sanguinem de palato detrahare, ut relevetur corpus propter imminens causam s. s. alii quidem, quibus evenit, dum potionantur, ut tussiant et eis sudor post potionem superveniat et tremor omnium musculorum et follicatio gravis superveniat et submisso capite sustinere se non possunt. his evenit hoc, si quando potio resalierit eis in spiritalis pulmonis

503 unde fit et periculum non modicum. quare observandum erit, tussienti iumento pendenti ne potionem adicies. qui-

8 scyllae || 9 art: similiter? || 12 rectus: corr. M | ex illa || 15 aquae add. B || 17 vitio B: mutatione sic || 19 corporis partem || 20 equalis = equi || 26 reveletur || 27 Veg. V 75 || causa | potionatur || 28 positionem || 29 follicio

bus hoc evenierit, subvenis sic. aqua tepida et oleo
 potionabis eum saepius et paleista posca nares fovebis.
 sanum facies. observandum erit, ut quodcumque iumentum
 potionabitur, deduci ei et de herbaria debebit, ut tem-
 5 pori herbarum finiat et digestus ad potionem veniat nec vi
 indigestionis epifora spasmus praestat.

XLV De curricularibus equis [quis] et de pulveris 504
 vexatione omnibus subiugalibus. his qui in curribus iun-
 gunt, non eadem est cura, quae est singularibus, quomodo
 10 nec his, qui subiugalia sunt, non enim idem est labor.
 potiona ergo sanos equos medicamento bis in anno ad
 bonos spiritus. animadvertite enim spissitudinem spiritus
 et sudoris et subiugalium equorum | necessitatem. qui in 134^r a
 curribus sunt, nares ducunt in pulverem, quando est et
 15 sudor magnus, deinde et pulmo et arteria implentur
 pulvere, et deinde sicca concidet. et sic stranguriae et
 lapides et strophii et gravidines et aliae multaeque de
 his eis contingunt. etiam pulvere venarum conclusio 505
 fiet, unde debent purgari equorum arteria, ut tussiendo
 20 possit expellere pulvere. et si qua collecta sunt nare,
 hoc medicamento. . . alia potio. . . equam in fine, ad nullo
 in tempore, quo incipis velle currus movere et in fine,
 ubi ieiunaverint, et intermitte promovere, deinde con-
 25 suetudinem. et alia cetera subiugalia simul curas et medi-
 camentum conficies sic. si ut puta fuerint equi centum,
 accipe cedri fructum modicum et murra libram et vini
 sextaria X, haec contundes et liques et utere. sed si
 in breviorum numerum equorum uti velueris, ad rationem
 compositionis utere medicamento.

XLVI De serpentium et bestiorum moribus. babrestu 506
 si ediderit in feno vel pabulo, sic enim intelligitur. in-
 flatur statim et venter et a cibo resilit et stercoram

4 erbaria || 5 erbum | nec ei? || 13 sb'e sic || 14 cruribus ||
 17 scrophii | gravidines | quod e || 18 pulverem venerarum ||
 19 aut || 21 ad = at || 23 sq. consuetudine || 28 breviorum ||
 30 Veg. ¶ 77 | baprestem Veg. || 32 a cibo Veg. (cf. p. 163, 22;
 169, 5): ab orbo; minus placet a corbe vel ab herba

adsidue et minutatum reddit. adiutorium adhibere oportet et in continentia ad cursum producere, et extendent sic caput et nares scalpellabis flebotomo, adaperire, sanguinem defluentem transluciat. et deinde excitare et deambulandum et infundere ei purrum et triticeum cum passu, aut si hoc defuerit, uvam passam conterere soventes in vino et sic infundere tepefactum.

507 XLVII Si mus caecus momorderit equo, labium statim ei intumescunt totum et nares. cui aceto et oleum deinde cocto hoc perunge, et postea cauteriza morsum et tumentia loca ex aptis articulis aut nerviosis locis. cum vulnera, sicut praedictum est, et cataplasma facies et ordiacia farina aut triticea cum vino et oleo, quousque ustio, et postea fumenta aqua calida, deinde vinum et alumen scissum levigato ex adipe suillo. his omnibus commixtis et commolatis cataplasmas, quousque sanum fiet. et quaerere debes eundem migalem combure

508 et fumigare ei et locum ipsum inurere. alii sic curant morbidam in aqua reponitur, ubi rota transivit, acetum ac 134rb infundentes. auferent lutum de eadem orbita et an pungentes aco aut grafiolo loca, quae in causis sunt, perungunt. sed loca et scarificant et cucurbitam imponunt et sanguinem detrahant, ante praefricantes aceto, deinde luto perungentes locum, quod de orbita cum aceto co 509 lectum accipitur. sed si mortuus fuerit et statim inter lectum fuerit, loteo terram de orbita conspargentes perungunt aut ipsum terentes infundunt. alii, antequam perungant, [alii] et taeda aut cornu aut galbano locum fumigant, deinde sic perungunt. si aliquod ex quadripedibus a mure caeco morsum fuerit, ipsum migale

1 minutarum: minutatim Veg. || 4 defluente | translucet
corr. Veg. || 5 purrum = porrum || 8 cf. H 220 sq.; Veg. V 7
Pelag. 279 sq. || 10 sq. tumentia B: cum etiam || 12 sq. foc
autorcliacia || 13 aut supplevi || 15 et || 17 migalem = μυγαλή
19 reponite | ubi supplevi | transibit || 21 quam | sq. per
pungunt: corr. B || 25 et addidi || 26 sq. per unguenta u
corr. B || 29 et

discoria, sed interiora eius tollis, tere illo diligenter, ut tanquam medulla fiat, deinde in aqua commisces, adicies [in] acetum et infundes ei per nares. valde enim hoc medicamentum naturaliter facit.

XLVIII Si iumentum quodcumque colubra percusserit, **510** qui alligari poterit carnem quemcumque recentem calidam praeter porcinam imponito in eum locum, et saepius si voluerit eius iumentum est succurrere voluerit. occidito praeter porcum quemcumque voles pecudem et sanguinem calido carnem alligato et potionem dato acori Pontici p S contusum ex vino veteri amplius sextarium et salem. et si eum locum percusserit, qui alligari non poterit, scarificato circa vaste et sanguis copiosus exeat, a proxima vena eis longe, sanguine cum sale et aceto mixto fricato. et potionem eam dato, si tumor perseve- **511** rabit. vitem albam silvestrem copiosam comburito et lixivam facito et potionem, id est sextarium, in die dato. et ex eadem lixivam et aceto aequis partibus macerato, et imponito et aqua frigida foveto. si nihil profecerit, urito. quis locus erit usta, curato. in ungulis quaecumque inceiderit, aequali ratione coronae bublae manipulum bene tusum in aceto et oleo coquito et omnem locum ungito. postea eum locum et cetera secus urito et farinam ordeaceam ex vino et oleo coctam in cicatrice imponito.

II Si iumentum araneum pepugerit, araneum in luto **512** coquito, supra fumum suspendito, locum qui tumebit ex eo tangito et faece madida inducito.

L Si iumentum araneum comederit in pabulo, signa haec erunt. huic tumor in toto corpore erit, plurimus circum auriculas et oculos et nares et femina. eum sic

1 descoria || 3 arnum || 5 cf. Veg. V 78, 3 || 6 quia ligari || 8 vulneri eius tumentis succurrere volueris vel sic vulnera eius tument. si succurrere volueris B || 12 sic || 14 longi || 16 silvestrem || 26 pepuierit | lotio? || 29 Veg. V 79 || 31 femineum

134va curato. sanguinem | . . . salis eminatam, haec unam cum sanguine misceto et perungito et operito eum. sanum fiet.

518 LI Si quod iumentum vipera percusserit, signa erunt haec. tumores eius erunt in totum corpus et ex eo loco exibat aqua. sic eum curato. scarificato totum locum et sale et aceto et oleo perungito eum locum. si tumores amphiores remanserint, cretam Cimolea madefacito [et] ex aceto acri et tumorem oblinito. potionem date. radicem cartami albi contundito, ex vino et oleo potionem date, et ex pastillis qui supra scripti sunt, ei dato. sanum fiet.

514 LII Falangus si momorderit iumentum, sic cognoscet. praeter dolore extant ei veretra et simulat se posse micturire.

LIII Vipera si momorderit iumentum, ex morsu eius pus solet exire. nam si praegnans erit, rumpitur totum corpus.

LIV Mus [si] praegnans si momorderit iumentum, sic cognoscet. pustulae exeunt per totum corpus. sic curabis, sicut supra scriptum est.

515 LV Canis rabiosus si quod iumentum momorderit, et ipse, qui morsus est, sive homo sive iumentum facile rabiabit. sic eum curato. eum locum cauteriis urito et loco tenebroso eum habeto et sic eum adaquabis in tenebris, ne aquam videat, et iecur eius canis coctum escam dato, et feni flos communes cum veteri axungia et ad mortuum ponis. sanum fiet.

516 LVI Si scorpio aliquod iumentum percusserit, sic intelligitur. nascitur ei genuorum contractionem et claudicationem et non manducat et fluent ei de naribus pituitae virides et accumbit et vix idem resurgit. simi-

1 de palato sanguinem tolles eumque exceptum cum sextario aceti et hemina salis miscebis Veg. || 10 cartami = καρδάμων || 13 Veg. V 80 | cognoscet. || 14 et | micturire || 16 Veg. V 78 | plus: corr. Veg. || 18 Veg. V 81, 3 An. || 21 Veg. V 83 || 26 nefreni flos commurescunt aut exungia: corr. Veg. || 27 ponit || 28 Veg. V 82 || 31 sq. simul et

liter his curatur, quomodo supra scriptum est, et viperae morsus.

- LVII Omnis quadrupedis ab scorpio percussi aut mure 517
 caeco aut a colabra aut a vipera aut similiorum hoc
 5 habebis signum. a cibo resilit, pedes trahit et quando
 producitur, succubat ad singulos ingressus, fit fluxus sanie,
 per nares profluunt, gravedo capitis ad terram, marcor fit
 corporis, vires deficiunt ad concitandum. cura autem sic fit.
 adaperi venas omnes, quae inpetum ostendunt, et lavacris
 10 calidis et operturis et deambulatione utere et ad cibum
 mitte, farinae ordiaciae ad|misces et fumiga locum cum 134^v b
 ovis et oleo miscens aut cornu cervino aut galbano.
 tertia die inani per clistere ante ei eiciens, quae sunt
 ano stercora. sed si haec non laxaverit, inure, quae in 518
 15 causis sunt et inter scapulas et commissuras articularum,
 quae sunt in lumbis. sed nunquam inuras articulum
 aut aliquem locum in quacunque passione nec in ner-
 viosis locis, sed aut supra pusillum aut infra. infunde
 autem ab initio ex ea die aut ex ea hora, qua passus fuerit.
 20 haec accipies. mellis Attici acetabulum et tere dili-
 genter et commisces vino, calefactum imponis stercus
 suillum. alii: et melantio admiscis vino, calefactum 519
 inponis stercus. alii: †bibo commiscentes plasmentum.
 alii autem loteo cataplasman aut suprascriptis et de
 25 singulis sibi quisque cataplasman, simul adsidue hoc
 facientes. sed antequam cataplasment, tunc utuntur
 suprascriptis fumigationibus [utuntur]. hoc autem facit
 et ad omnes enim, ut persuadet. tunc deinde ieiunus

3 Veg. V 76 || 4 colabra = colubra || 5 habebit || 6 fluxu sanguine:
 defluit sanies Veg. || 7 gravedo nascitur capitis, ita ut deiciatur
 ad terram Veg. | mergor || 8 itandum sic: ad surgendum vel
 incedendum Veg. | sic add. B || 9 in potum || 10 a || 11 succensis
 testis ovorum Veg. || 16 asticulum || 17 aut add. Veg. | qua:
 corr. Veg. || 19 aut || 20 atticum || 22 melancio: = μέλανθιον ||
 23 vino commiscent et cataplasment eum? || 24 cataplasman
 aut B: cataplasman || 25 enim ut persuadet: venas ut perva-
 dat B

bibere debeat. *ad* tumorem cataplasmata *ut* suprascriptum utere.

LIBER VI.

520	1 si equo caput turgebit	
	2 caput a plectora si obturserit	5
	3 cerebrum percussum	
	4 si aures doluerint	
	5 auriculae dolor	
	6 de oculis	
	7 <i>de</i> oculis claucomaticis	10
	8 si recens fuerit quae s. s.	
	9 de claucoma	
	10 de oculo percusso	
	11 de recenti claucoma	
	12 de plumbo in oculo	15
	13 de lippitudine	
	14 in oculo vulnus	
	15 de lingua incisa	
	16 de dentium dolore	
	17 de mento fracto	20
	18 corrupta cartilago	
521	19 arteria si ruperit	
	20 de strumis	
	21 de sanguinis per nares cursu	
	22 de polippo <i>in</i> naribus	25
	23 eruptio [in] faucium	
	24 de glandulis	
135 ^r a	25 de glandulis	
	26 de glandulis	
	27 de parotidis	30
	28 de <i>tolibus</i>	
	29 de tussi	

1 a tumore | *ut B:* in || 2 *subscr.* Explicit liber quintus Incipit liber sextus || 10 de *addidi* || 12 et 14 clauconia || 18 lingua || 25 in *addidi* || 31 colibus: *corr. infra 557*

- 30 *de tussi*
 31 *de sidoraticio*
 32 *de sidoraticio*
 33 *de vena matrice*
 5 34 *de cervice si ei exierit*
 35 *de malandria*
 36 *de cervicis distillatione*
 37 *de scapulis*
 38 *de pala*
 10 39 *de pantice.*

Veterina bestia, nunc omnia subiugalia in opera labo- 522
 rantia, repentino casu ex praemixtis passionibus acciden-
 tibus vexari solent. aliae vero causae per longum tem-
 pus se in cura demonstrant absque his valitudinibus,
 15 quae in quinto libro plenissime demonstrata sunt. quid-
 quid ita a summo capite corporibus accedere potest, in
 hoc sexto libro omnia demonstro, ne quid minus aliquid
 in ceteris libris subiectum sit.

I Si equo caput turgabit simul et lingua et palatum 523
 20 et labia, et si totus obduraverit, quantum morbus crescit,
 eo magis caput turgescit. et si neglexeris eum, cancerare
 solet. sic primo quoque die curare oportet, nam in
 maximum periculum incident. lapides molares plures
 candefacito. ubi bene calebunt, caput operito et vas
 25 plenum loteo adponito, unum lapidem candentem mitto,
 ita facito ex his omnibus omnes de loteo vapores ut
 equo in os eant. cum per singulos lapides demiseris, 524
 postea aquam marinam calefacito et eodem aceto misceto
 et caput eis bene foveto, postea sumito coronam bubalam
 30 manipulum et eo addito acetum acrum sextarium I, unam
 fervere facito et ei caput ungito et os intrinsecus linguam

1 *supplevi* || 5 et 7 *de addidi* || 7 stillatione: *corr. infra*
 570 || 11 nunc — laborantia *glossema putat B* || 19 *Veg. III*
 28, 5 || *ligua* || 27 per vices singulos *Veg.* || 29 *fimum bubalum*
Veg. || 30 *unam* = una *saepius* || 31 *liguam*

et labra bene fricato, postea farinam ordeaceam in aquam addito et dato, bibat. huic et tumores... aquae et farinam ordeaceam unam dato ei. sanum fiet.

525 II Si cui iumento caput plectora obtusserit, sic intelliges. oculi sanguinei erant et venae tensae erunt, halitus⁵ praeobturatur. sic eum curato. sanguinem de temporibus emittito. si tumorem non patietur, sanguinem emittito de palato. et totum caput cretam Cimoleam

135rb duabus | partibus et tertiam caninae nigrae ex vino austero temperato, calida imposito. sic perduces ad¹⁰ sanitatem.

526 III Si cerebrum percutsum habuerit, sic intelliges. spasmodabitur iumentum, ad herbariam non accedit, totus in priori parte *tensus* erit. si sine vulnere erit, totam curationem haec est. de temporibus copiosum sanguinem emit-¹⁵ tito, spongiam Afram et oleo et aceto aequis partibus mixtam imposito et cibaria mollia dato. si non accipiet, ei per cornum dato polline triticiam ex aqua mulsa quantum opus fuerit, et fabam molitam minutam misceto. si aliquod viridioris [viridiorem] appetierit, graminis aqua²⁰ salsa lavato et dato. si per nares humorem crassum dabit, relinquit: seito ei cerebrum profuere, relinque quamdiu. et si nares siccae in eo erunt, erit aliqua spes curationis.

527 IV Si aures doluerint ab aqua, si intraverit intus,²⁵ sic curato. oleum vetus et acetum aequis partibus, nitrium quod videbitur satis esse, contundes et miscebis et vinum calidum addes et auriculas lana molli obturabis. si vulnera facta erunt, uteris lippara vel terra... farina cum oleo rosaceo. sic ad sanitatem perducis.³⁰

2 hinc et umores aquae B || 4 Veg. III 29; Pelag. 58 | abtruserit: corr. index || 5 alitus: auditus v. l. Veg. || 6 temporibus || 9 candidae (= λευκῆς)? cretae Veg.; calcis Pelag. || 12 Veg. III 13, 8; Pelag. 60 || 14 tensus addidi; in priorem partem se tendit Pelag. || 16 spongia | Afram: aqua Veg. || 20 gramina qua || 22 relinquit: sc. tamquam insanabilem || 23 quamdiu et: quamdiu vivet B || 25 Veg. III 14, 6; Pelag. 55 || 29 vel triticea farina B; cf. p. 173, 8 sq.

V Si quod iumentum auriculam condoluerit, haec 528
signa erunt. saepe caput commovebit, parvum erit et
dentibus frendent, in sole cum aspirationem pulvis aut
arista aut cauculus incederit. si non diligenter curam
15 egeris, insanies sequi solet et difficile sanabitur. sic curato.
spongiam novam sumito et nitrium conterito et ab aqua
auriculam extergito diligenter, sumito melotrida et invol-
vito eam et lanam madidam facito et rosaceo fœrita
demittito et foveo auriculam a lexiva calida et nitro.
10 hoc facito, donec sanum fiat.

VI De oculis. si quod iumentum claucomam aut suf- 529
fusionem humorem temptavit, sic intelligis. usum sibi
caracteres non reddat et color oculi alius erit et tensiores
oculos habebit. si lacrimaverit, taliter intelligis nullam
15 esse suffusionem. hi autem solent et lunatici dici.
quos magis deprehenditur esse tricesimarios. hi autem sic
intelliguntur. vitrei similitudinem in oculis habebunt et
loti canculum similem ostendent. hi autem humores,
qui temporibus crescunt, lunatici | esse appellantur. 135^v e
20 haec curatio [non] est imponenda et utilissime experientia 530
curabis sic. iumentum bene abstinere ab aqua uno die et
nocte, quam deponas iumentum. palpebra utraque fibulas
salutaris in superiorem traicies, aut supercilium in in-
feriorem aut maxillam interiorem alligabis. si potueris
25 statim eicere aut certius iacenti in dentes, maiori peri-
culo laborabit. sic autem incipies. substrictis utrisque
palpebris digitam in superiorem partem oculi coicies et
bulbum extendes. itaque et subtilissima fibularia venas
partes oculis subicies, laxabis membrana singula, donec

1 Veg. III 14, 5; Pelag. 54 || 3 in sole eum auspicionem:
insoluitum . . suspicio ne B || 5 sanies: corr. Veg. || 7 melo-
trida: supra d superscr. t || 8 sq. erit admittito: tinctam vel
contritam demittito B; cf. p. 172, 29 || 9 faveto || 11 cf.
supra 69 sqq.; Veg. III 16 sqq. | claucomam | sq. sive fusio-
nem || 13 colore integro supra | alios || 16 tricesimarios sic ||
20 non: nunc? || 21 astinere || 26 laboravit || 26 utriusque ||
27 palpebras || 28 bulbum = βολβόν | extendens || 29 membra-
nas in gula: corr. B

- 531 ad humorem pervenias. solet autem inter proximas tunicas esse humor grassus cum sicco, quod efficit similitudinem vitrei aut caucoli. et cum inde exiccaveris tunicas sic, dum tamen ne plus putes esse quam septem, quarum numerum sic cognoscas. *ad quae membrana pervenies* 5 sic, senties et curabis sic. quasi percussum statim fibulas resolvis, palpebra dimittito et sanguinem de temporibus emittito et lanam mollissimam albam subactam ex oleo rosaceo et ovi albore et vino veteri aut passum si habueris, misceto et eam lanam madefacito, in oculum im-
 532 ponito. et eo die abstineto. altero die abstineto. amuli aliquid admisceto, thuris masculi aequis partibus et vinum adicito et spongiam mollem aut penecillum super alligato et vino bono ocularem aut brucarium equestrem inponito, ne alligatura cadet. sequens deinde collirio prosequeris, 15 quod habes in commentario. si humor post dies V non resederit, tum venas, quae in temporibus sunt et tumorem praestant, cauterio candenti praecludis. et ex eadem curatione s. s. curato. ita recentia vulnera in oculis sic curato. cicatricis crassitudine super tunicas singulas co-
 533 gnoscas. sin autem per omnes tunicas suffusio erit, difficiliter curatur, ut oculis speciem serves, quantum ad albedinem attinet. nunquam te moveat, quod vastior est. si aequalior fuerit, magis in summa parte erit et facilius curari poterint. et herbam aut algalliden noli contemnere. 25 haec nascitur in hortis et cultis locis. flosculum habet oculum rotundum et valde exiguum. huius sucum melle
 135^v b et sale aequis partibus | temperato, vetustissima oculorum vitia sanat, *aestivo* tempore eam leges id est... aut in mense Augusto. 30
 534 VII Si oculum claucomaticum habuerit et vetus, haec addito. caliginem desupra †fuci enim bene, aquam maxime

2 quo deficit || 5 cognoscatque: ad *suppl. B* || 7 timporibus || 9 si *supplevi* || 16 *cf. infra* 798 *sqq.* || 17 timporibus || 18 praecludit || 23 vastiores || 26 *cf. supra p. 87, 6* | ortis || 29 sanativo | *excidit* in mense Julio || 31 clauconiticum || 32 facit *vel antea frica suppl. B*

puram, et cornum bubalum comburito, in ipsum turulum ita addito et mellis pondo *uncia*, tus masculum, stercus humanum comburito et salem ammoniacum, murrā, piper longum, ossum sepie, aeruginis flos, vinum vetus, crocum, rutam. haec omnia commisceto, deinde inungito, usque dum sanum fiet.

VIII Si recens fuerit claucoma, crocum, salem ammoniacum, murrā, ruta, aeruginis flos, mel Atticum, vini vetus et tus masculum, haec omnia misceto et inde un-
 10 gito, usque dum sanum fiat.

IX Si quodcunque iumentum claucomam habuerit, haec
 erunt signa. in ipsa pupilla quomodo vitrium habebit, et hic autem non poterit sanus esse. et si percussum fuerit aut album fuerit, *sepiae* marinae ossum radito, cro-
 15 cum et murrā trigonitam, salis ammoniaci, cocodrilli ster-
 cus. haec omnia una trito bene, ut levia sint, et sic ad-
 misceto mellis quam optimi, conterito, unam commisceto et inde inungito, ante tamen sanguinem de temporibus emittito.

X Si recens fuerit aut percussus oculus, sanguinem
 emittito de temporibus aut de cartilagine vel desub oculo.
 sanum fiet.

XI Si recens claucoma in perpetuo non revolverit,
 intercidito. sanum facis ex eo. oculos inungebis ei.

XII Si equo plumbum in oculo natum fuerit, marmor
 bene tritum ei in oculo inflato, idem lasaris spicati con-
 trita radicem cum oleo bis in die.

XIII Oculus si lippiet, aeris combusti, magma croci,
 crocum Siculum, olei tantundem una bene contunde et
 20 sic ungit oculos. sanum fiet.

XIV Si iumentum vulnus habuerit in oculo, sic eum
 composito oculo collirium et inde inungito et sumito:

1 *Chiron apud Veg. VI 27, 6* | turulum = torulum || 2 pondo
 cincini || 3 armoniacum || 7 clauconia | armoniacum || 11 clau-
 coniam || 14 *Chiron apud Veg. VI 27, 7* | seriē arineosu: *corr.*
Veg. || 15 armoniaci || 16 trito = terito | lenia: *corr. B* || 18
 timporibus || 23 clauconia || 26 et | lassaris

cocodrilli stercus, crocum huic addito, lenem ex petiolis berbecinis medullam addito et eodem terito, levem facito. ex eo inungito cottidie, usque dum vulnus sanum fiet. inungito collirium, quod s. s. habes, ad album, usque dum sanum fiat.

542 XV Si iumento lingua incisa fuerit, consuito lingua
136^a fibulis, deinde vino lavato. | his diebus gallam contundito minutatim, ex eo imponito, usque dum sanum fiat. et dabis ei fenum quam mollissimum concisum et pro ordeo furfurem. hoc manducet, usque dum sanum fiat.

543 XVI Si iumento loculamenta dentium aut dentes do-
luerint, sic intelligitur. ordeum solidum glutiet, corpus non reservabit, gingivae intumescunt, salivarum multum reddet. sic curato. cretam Cimoleam aceto acerrissimo macerato, et caldu maxillis inducito ne minus dies quin-
que. gingivas melle et mali granati cortice contusam minutum una temperato, tertia die gingivas fricato, donec sanum fiat. hoc crede fieri, si cui capiti malignus humor in gingivas destillaverit. hoc contingit hominibus, et quidam putant dentes excrescere, si fieri illud solet. sed aliter intelliguntur fracti dentes et recisura sanantur.

544 XVII Si iumentum mentum iuxta colomellos, ubi chamum sedet, eo loco frerit ex aliqua vitia, ut dentibus et labris diu propendentibus sit et morsum cludere non potest fracturae beneficio, sic eum curato. in continenti calida fomentato eum, labium cum dentibus corrigito, et fasciolam quam tenerissimam aceto et oleo madefactam diligenter fasciolato. deinde ex pannis parastaticos made-

4 s. s. B: si || 6 Veg. III 31; cf. Pelag. 66 | lingua | cocito: corr. Veg. | lingua || 7 his diebus: post Veg. || 11 Veg. III 32; Pelag. 69 || 13 reservavit: macescit Veg. || 15 callum ex illis: corr. B; calentem extrinsecus maxillis inducito Veg. || 16 graniti || 19 omnibus? || 20 si addidi || 21 recisurae || 22 Veg. III 33 | mentum add. index | iuxta columellares (trad. collum vel molares) vel alio oris loco os frerit, ut morsum claudere non possit et apertis dentibus horreat propendentibus labris Veg. | chamum = eamus || 23 sed et: corr. B | frigerit || 24 lavabis | morrum || 25 enim || 26 lavium || 28 parasticos

factos ab interiore parte composito, et rursum iterum
 alia fasciola bene fasciolato, ne flecti possit. cui et cur- 545
 cubam constrictam impones utrisque dentibus, constrictio-
 nem facies, ne praebet labium inferius. ac simili ratione
 5 cottidie curabis. cum solveris ad curandum, facito eum
 locum contineas manu, et furfurem, ordeï farinam mix-
 tam ei in cofino subtili offeras, et sinito manducet. quam-
 diu manducaverit, manus tibi a loco non discedat. cum
 iam edere noluerit, offerito ei aquam, bibat. cum biberit, 546
 10 curato *similiter*, ut s. s. est. cui et sucum tisanæ dare
 per nares oportet, [et] si minus manducaverit. hac ratione
 cottidie curare eum necesse erit per dies numero XL.
 sanus fiet. et plures in eadem fractura a me curati
 sunt, et ex cura s. s. sani facti sunt. | 136^r b

15 XVIII Si iumento in naribus cartilago rupta fuerit 547
 et sanguis premi non potuerit, sic eum curato. spongiam
 Afram ex aceto et thuris polline mixta imposito ei in
 eum locum. etiam si vulnus factum fuerit, donec sub-
 primat, sic curabis, quomodo praeceptum habes. etiam si
 20 sanguinem de palato emiseric et subpremere non potueris,
 spongiam supra scriptam imposito et caput eis sursum
 instringito, et aqua frigida renes et cerebrum, testiculos
 perfumentato. si sic etiam subpremere non potueris, acaciam
 nigram et thuris polline aequis partibus ex aceto tempera-
 25 bis, capite toto imposito, donec subpremas.

XIX Arteria si eruperit, signa haec erunt. suspirat 548
 graviter, stertet, tussit et spumam eiciet purulentam et
 pedibus prioribus claudicat. sic eum curabis. ervum
 in aqua macerato biduo et duabus noctibus, aquam mu-
 30 tato triduo et percurato eum bene. macerato in aceto et
 molito, minutum cernito et ex eo cum melle mixto cu-

4 hac similis || 5 eum | cum || 6 colum: corr. B | manum:
 manu quae ante composueris contineto Veg. || 7 confino ||
 10 sil' sic || 11 et del. B || 15 Veg. III 34; Pelag. 63 || 17 et ||
 18 sq. subrimat || 22 aquam frigidam || 23 perfumigato: per-
 fundis Veg. | si addidi || 26 alteria || 30 in aceto B: facito ||
 31 mollito | in nutum

rato per dies numero VII. sic hoc facies, donec sanum fiet. tisanæ maxime cremorem dabis.

549 XX Si strumis vexari coeperit, signa hæc erunt. infra auriculas intumescunt usque ad iugulum interdum, et tractus longus auræ erit et singultus, nec salivas continet, currunt pinguitudinibus similes de ore. remedium hoc erit, et cum eum adures et farinam ordeaceam impones. et cum maturum erit, secari oportet sagitta [acuminis] vel scalpello crassi acuminis [sit], sic autem ne iugulum tangeas. si non respondet, adure cauteriis rectis ordinibus duobus. sanum fiet.¹⁰

550 XXI Si sanguis per nares fluet, quod vitium appellatur græce ciferinon. si hoc morbo vexabitur, signum erit supra modum peractum esse iumentum. curatio illius hæc erit. perunge illum oleo et aceto, corpus totum coperito et da operam, ut molliter cubet. cui et ambulationem dimitte et attende cibo post hoc, deinde ruta ei 3 cum lacte contrito infunde. [de] quod si non habueris, aristologiae 3 I et croci conterito, ex vino dulci effundito. eidem rei ad vinum coriandri viridis sucum
136^v a expremis, sed per cornum adicito in nares. |

551 XXII De polippo, qui in naribus est. si polippus in naribus erit, signa erunt hæc. stranguilabitur, stertet de naribus, humidam fluent. est autem morbus periculosus. remedium est huius tale. si prope fuerit polippus, secare illum ferramento pleni acuminis. si autem intus erit, cauterium plumbeum facito quadratum et ex eo calefacere debetis polippum.

552 XXIII Si eruptionem faucium laborabit iumentum, signa erunt hæc. stranguilabitur excreabitque purulentum, et quotiens volutatus fuerit, non revolvitur, nec excutiet²⁰

5 curae || 6 piguitudines | et cum: locum B || 8 sagittae crasse || 9 si: corr. B | ne add. B || 11 supra 335; Veg. III 37 || 12 qui ferinon || 15 ad opera molliter: corr. supra || 16 dimitte rutae manipulum supra || 19 unum || 21 supra 343; Veg. III 38 || 22 si saguinabitur: corr. Veg.; cf. l. 29 || 23 humidam = humida || 28 supra 357; Veg. V 41 | laboravit || 29 excreabit add. supra | quae || 30 sq. excutiet se. quod si supra

se, et quod recens fuerit, sanguinem excreabit. †maditer et difficiliter remittere eum debebis. saturari debet, ut infra extrahendum est cibo, et desinere et exercitationibus. thuris et opii . . . , tantundem heliotropi, quod nos intidum agrestem vocamus, ruti tantundem cum vini austeri mensuris Atticis IIII infunde per singulos dies, donec sanum fiet.

XXIV De glandulis quae fiunt in pullitia ex prima dentione. videntur enim haec vitia tunc se ostendere. ex quo contingit in pullis magis. quae cum factum est, fieri solet articularis, et recurrit morbus in capite et in tota spurcitia, et sic vitae periculum faciunt.

XXV Si equus aut mulus aut alia bestia veterina glandulas habuerit inter maxillas. hic morbus necesse et difficile sanabitur. sic ex hoc sanum fiet. [et] eximito glandulas et urito eum locum, usta curato et de sale perungito. hoc facito quod VIII dies numero, VIII die lavato nitrio et aceto. si nitrium non habueris, loteo calido lavato et oleo, et farina erveam inponito per biduum, tertia die vinum tantum utere, ex farinam erveam inponito. hac curatione curato, usque dum sanum fiat.

XXVI Si glandulae fuerint, sic intelliges. tumor erit sursum ad summas fauces, hoc est inter maxillas, et salivas multas mittet, naribus stridet et sine umore erit, ut suspiriosum putes. sic curato. farinam ordeaceam et aquam mulsam et resinam austolosam temperabis aceto et aqua coques cataplasmam et unges axungiam veterinam et bene caldum inpones saepe, donec autem foras erunt. vulnera traumatico curato. ei viscum superimponito, donec sanum fiet.

1 sed | excreavit | rariter?; cum aderit (sc. sanguis) M ||
 2 (non) debet? || 4 elyotropi | in typum || 5 cumini: corr. supra ||
 7 cf. supra 89; Veg. III 25 || 10 morbus post articularis ponit B ||
 12 Pelag. 56; cf. Veg. III 24 || 14 si: set B || 16 quod nume-
 rum VII die: supplevi ex Veg. || 18 erveam B ex Pel. (farinam de
 ervo): et aerucam || 19 unium: corr. Pelag. et Veg. | et aerucam ||
 22 sursum scripsi: salsum || 23 tumore: corr. B, cf. supra p. 53, 3 ||
 24 Pelag. 61 || 25 austolosam = astulosam || 27 aut: = vel? ||
 28 foras erumpent Pelag. | traumatico

- 556 XXVII Si parotides fuerint, dolores narium simili ratione curabis fomentis et potionibus glutinosis et sum-
136^v b mum caput calefactionibus foveto.
- 557 XXVIII Si toles fuerint, manum supinam in orem coicies et temptabis genus vesicae superiori parte, sic invenies. curabis et ex axungia veteri offas facies ex melle, butiro et pice liquida. manu offas dimittes, hoc primum facies. offas ne minus ternas. deinde glutinosam dabis potionem et caput calidis unctionibus curabis et lanis cerebellare iubebis uti, usque quo in capite causa fuerit. detractio sanguinis his omnibus causis non est contraria, sic tamen, prout impetum causae cognoveris.
- 558 XXIX Ad tussim et si de ore salivae fluere coeperit et de naribus humor ambulat. tamaricu folia et aquae sextarium I sub divo ponito, ut ros tangat, et mane leviter defundito, postea sumito thuris boni, cimini Pontici, in vino Amineo diluito et aquam misceto, ei per quadriduo continuo da, bibat.
- 559 XXX Eidem rei alio genere, si valde tussit et pus per os et nares fluet. sapis suilli pondus .S. ex minuto contundito et in loteo putido indito, biduum sinito, tertio die adipem eximito et liquidum facito et oleo [eo] addito resinae terbentinae. postea thuris contundito [et in loteo indito, biduum sinito, tertio die adipem eximito et liquidum facito et oleo addito resinae terbentinae, postea thuris contundito, in loteo putido indito, biduum sinito, tertia die adipem eximito et liquidum facito] et ei addito aquam et per cornum dato bibere per dies continuos IIII.
- 560 XXXI Si quod iumentum frictum fuerit maxillam unam, hoc est sidoratum, sic eum curabis. sanguinem emittito de tempora. si sinistrae partes pravus factus fuerit, dextram partem emittito; si dextram, idem facito

1 perarotides || 4 in orem *scripsi*: minorem || 7 mlle sic
8 primum: prona B || 10 cere ballare || 12 si || 14 tamaricu
19 plus || 20 sapis = sebi | et || 22 de eadipem | ex minuto
23 termanticae || 29 Veg. III 39, 3 | frictum: tortum Veg.;
cf. p. 181, 11.

sinistra, sic curato. hoc medicamento facito. famactum bubalum colligito et ex aceto famactum contemperato et inducito in illa parte, unde sanguinem emisisti, sic tamen ut caldum inducas. sic potionem dato. herbam trizaginem, **561**
 ysofum silvaticum, tragoriganum, serpillum, aristologiam, magma croci. haec omnia in pila coicito et pisato et cernito cribro minuto et sic potionem dato. ex aqua mulsa et oleo in uno eminam per narem sinistram dabis. sanum fiet.

XXXII Si quod iumentum sidoratum erit, sic intel- **562**
 liges. labia eis per unam partem torta invenies, | **137^a**
 simul et maxilla equi et nares tortos intelligis. vix cibaria dentibus colliget, eius cibaria umida invenies. hic cum bibere volet, totum rostrum usque ad nares in aquam demergit, ideo quia labia eis evanida videtur esse. sic eum curabis. aceto et sale labia eis ex spartilagine fri- **563**
 gabis, usque eo ut sanguinent. deinde tertio die causticum crudum in illam partem labii impones, quae pars sidorata videtur, sic tamen, ut ante linguam alliges, ne ab eo medicamento noceatur. cum satis medicamento usta labia videris, aqua lavabis, deinde aceto et oleo fovebis. curabis sicut vulnera. cum saniata fuerint, sanum invenies iumentum.

XXXIII De cervice sanguinem iumento cum emittere **564**
 volueris, a cibo et potu abstineto, [id est]... post aliquis teneat et lorum stringat, quod satis erit, ut venam invenire possis. supra laqueum deinde sinistro pollice venam deprimito, quo minus ludat vena, cum sagittam prae-

1 sinistra *addidi* | sio | famactum: fimacium? fimum *Veg.* ||
 3 sq. si tamen et: *corr. B* || 4 tritaginem || 10 *Veg. III 39, 1* ||
 11 tortam || 12 *ert* || 13 umita || 15 evanita || 16 lingua eius et
 labia *Veg.* | spartilagine = sparto || 18 qua || 19 si | liguam ||
 24 *Veg. III 40 et I 22, 3; supra 6 sq.* || 25 abstinence et potu,
 aequali loco constitues. tunc lorum supra cervicem alius teneat
 et adstringat ad normam, ut vena facilius appareat *Veg., cf.*
supra || 26 locorum | et || 27 possit || 28 ludat *suppl. Veg. et*
supra | venam

miseris. duae autem venae a capite summo discendunt, conveniunt sed sub maxillam usque ad gulam. inde a geminis venis inferius infra digitis III mittito, ne de gulam mittas et bifurcium tangas et iumentum occidas.

- 565 tene sagittam duobus digitis, summam venam teneto. †sta quod plus ferramentum in utraque coiciens, quam quod extra digitum eminebit, nihilominus mediano digito manum tibi subteneto, quo minus pendeat et levior sit. vide ne valde impremas, quam opus erit, non autem plus quam mucronem. si sanguinis parum ad te fluere coeperit, dato iumento aliquid in os, quod rodatur, validius fluat.

- 566 XXXIV Si quod iumentum cervicem ab loco eiecerit aut laxaverit, *vertebula* eiecerit aut extorserit, sic eum curato. deponito iumentum et constringito et cervicem eis extendito supra formam, donec omnia *vertebula* laxentur. et oleo utere et *axungia* veteris liquamentis subigito cervicem et sic ad locum reponito *vertebula*. sed fascia tenuem amplam ex oleo et vino inponito, supra eo alligato, deinde regulis *tiliagineis* ne minus digitis III et

- 567 inter regulas tantundem spatii. sed alligabis lino *tartarali*, suffundes oleo et vino ne minus diebus numero III aestate, hiberno bis in die. cum nodum fecerit, regulas 137^b solves | die primo *L*. deinde tunc scies, quo tempore nodum faciet, et unctionibus *uteris*, donec ad sanitatem perducas. si minus, uras *reticulatim*. *ustam* sic sanabis, ut s. s. habes.

- 568 XXXV Si cui *malandria* auferre volueris, sic incipies. primum *cauteria* candentia praeparare curabis. deinde *ferramento* decarnabis sic, ne nervos tangas. deinde

2 convenientes sub *B* || 3 sq. des illam: ferramentum deprimes, ne in gulam mittas *Veg.* || 4 bifurgium || 5 sq. si quo — coiciens *B* || 6 nec plus ferri imprimas *Veg.* || 7 seminebit: se eminebit? || 8 quod || 13 *Veg. III 41* || 14 per tepla || 16 supra fossam *Veg. perperam* || 18 *bertebula* || 20 *tillagineis*: *oleagineis Veg.* || 21 sq. *tartarabis* || 22 sq. si aestas fuerit, quater in die *Veg.* || 23 state | modum *Veg. inepte* || 24 primo *V*: corr. *Veg.*; an *XXI* (cf. *infra 599*)? | quod || 25 veteris || 28 *Veg. III 42* | *alandria*: corr. *Veg.*

in sequenti quascunque venulas adures, ut ei sanguinem statuere possis. cave ne nimium cauteris adures, ne nervi indignationem patiantur, ne in maius periculum iumentum incidat. deinde axungia cervicem fricabis et fascia munito eum curabis. et altero quoque die cataplasmam imponere incipies, ut impetum et fervorem auferre possis. deinde ferbura ablata iam usta laves, semisses, loteo calido fovebis, deinde aceto et oleo dilues et medicamentis certis curabis. si iam cicatricem provenire bene videris, [incipies] medicamento tali uteris, ut possit melius cludere et piligerare. capite canino commusto cinis et adipe suillum recens commixto bene. ex medicamento hoc omnem cervicem sanari et piligerare posse scies.

XXXVI Idem si cervix a pluvia distillationem passa fuerit, hoc intelligis. tumidiorem cervicem quam quod oportet videbis, et putorem canceraticium cum humorem nigro et liquido subsequenti invenies. huius scrutabis foramina, ne quid ulterius inter nervos distillatione sinus factus fuerit. raro aliqua de quam pluribus posse evadere expromittes, et signa talia invenies. statim incipiet pectore stridere et per nares humorem liquidum proicere incipiet et [neque] cibum recusabit et paulatim corpore incipiet deducere. et hunc ergo sic curabis. prendes huius foramina calcabis et quaecunque foramina subtus laxare curabis. deinde marrubium et salem in uno contuso in ipso foramine calcabis et quodcunque foramen subtus laxare curabis. deinde traumatico et pannis lineis vulnera sanabis, sequenti etiam limpida et depurata

1 quascunque videris emittere sanguinem Veg. || 5 unito: corr. Veg. || 7 ustam | laves: corr. B | sq. misse || 11 sq. cum musto || 12 eis: corr. B || 13 pelligerare || 15 Veg. III 43 || 19 distillatio || 20 pauca hinc difficulter evadunt Veg. || 21 expromittes B (coll. p. 184, 20): exprimito eius || 24 corcore | huc || 28 et si loci conditio patietur, diaeresin dabis, ut foras per plagam humor emanet. tertio quoque die calida urina lavabis, deinde traumatico eqs. Veg. || 29 vulnerabis: sanare incipies Veg.; curabis B

curam cefalico curare incipies. eius compositionem sic invenies: ervi polline sextarium I, irin *IIIrica* 3 II. hoc erit cephalicum. deinde *sicut* s. s. si iam cicatrix constricta erit, medicamento, quod s. s. est, curabis.

572 XXXVII Si cui iumentum scapulae dissolutae fuerint, 5

137^a sic curabis, ne quam inter nervos aut commissuras pendiginem habeat. si quam | pendiginem inveneris, quaqua parte plagas possit accipere, aperire curabis, deinde cataplasma opponere, et foraminibus traumaticum et lintola sicca calcabis. si quid inter nervos foramen factum 10 videris, caute curato, ne quid ulterius subicere velis aut humores aliquid lavare. sed magis siccis curare oportet, ne quid umoris distillationem huic iumento faciat. iam constabit, et constrictam curare oportet. et usta curabis. iam usta confirmata et sana, malagma caustici in no- 15 vissimo impones.

573 XXXVIII Si quod iumentum palam eiecerit, sic curabis. calido iumento loco ... revocabis, sicut infra s. [s.] habes. sic curabis, sicut armos, tamen si recens causa fuerit, sin autem, non expromittes hoc fieri posse. 20

574 XXXIX Si cui iumento pantex carnibus excreverit, sic curato. huius prendito foramina et ferramento aperito. deinde incipe pulmundum secare vel sagittam eam pante ab intus decarnare, quascunque carne plus excrevisse videris, subtiliter sic, ne venas aut nervos intus laedas. 25

575 iam excarnata aceto et oleo exaniabis. deinde pannos ex eodem aceto et oleo saturabis et in eodem folliculo subcalcabis et fasciam ad cervicem ligabis. alio quoque die cataplasma imponis, triduo curabis. iam ferbura ablata traumatico curare incipies, deinde medicamentis aptis usque ad sanitatem curabis. sic sanum fiet.

1 de falcito || 2 irillinirica | thuris masculi uncias II *add.*
Veg. || 3 sic || 5 *Veg. III 44* || 8 posse || 11 ne ulterius aut fer-
rum aut cauterium procedat neque tumorem neque putredinem
laves *Veg.* || 12 labare || 18 *supple* conlocabis | *cf. infra 583* ||
21 patex || 23 pulmundum || 31 *subscr.* Explicit liber VI. In-
cipit VII^{us}.

LIBER VII.

	1 de armis si doluerit	576
	2 de musculis armorum	
	3 de armo eiecto	
5	4 de nervis	
	5 de colephis	
	6 de fractura	
	7 si patellam eiecit	
	8 contusio genuorum	
10	9 de fleminibus in genuis	
	10 de marmore in genuis	
	11 marmur si citaverint qui s. s.	
	12 de parcellides	137 ^v b
	13 de ossilagine	
15	14 de crure fracto	
	15 de mirmicibus in cruribus natis	
	16 de articulo fracto	
	17 de articulo extorto	577
	18 de nervis laborantibus, si nervi laxaverint	
20	19 de duritia articularum	
	20 in articulo nervi incisi	
	21 de luxu articuli	
	22 duritia nervorum in articulis	
	23 de aquatilibus	
25	24 de aquatilibus	
	25 de chiromatibus	
	26 de ozenis	
	27 de scabia	
	28 de clavo morticino	
30	29 de corona intorta	
	30 si duritia in basibus fuerit	
	31 de fistola in corona	

2 m Armis sic (i. e. in armis), cf. p. 187, 6 || 17 asticulo || 18 asticulo || 19 si nervi laxaverint in cod. novi capituli inscriptio; sed cf. infra 602 || 20 asticularum || 31 vasibus || 32 deest, cf. p. 198, 17

	32 si marmor in basibus fuerit	
	33 si tumor in corona fuerit	
578	34 de scauro	
	35 de cretiatico	
	36 corona si erupit	5
	37 item qui s. s.	
	38 si unguis discesserit	
	39 de vermicie id est <i>chiromio</i>	
	40 de suffusione	
	41 de glodigine unguium	10
	42 de contusione	
	43 de astrictione	
	44 de male pedatis	
	45 de pandatilibus	
	46 de ossillagine	15
	47 de ossilagine	
	48 de ossilagine	
	49 de mirmicibus	
579	50 de aquatilibus	
	51 de bubonacio	20
	52 si articuli tument	
	53 si oneraverit qui s. s.	
	54 si duritia in vasis fuerit	
	55 de disciplina ustionis	
	56 de cretiatico	25
	57 de suffusicio	
138 ^r a	58 de cretiatico	
	59 de ungulis fissis	
	60 de pulmone	
	61 de costa fracta	30
	62 a tauro percusso	
	63 de renum vulsione	
	64 de hidrocelico	
	65 de hydropico	

1 vasibus || 8 thyromo || 16 omlagine || 17 omlagine || 20 ba-
bonacio || 21 asticuli

66 de veretro

67 de verruca in qui s. s.

68 si castrare volueris

.....

⁵ I Si quod iumentum armora ab itinere doluerit 580
aut aridos et macros armos habuerit, sic curabis. primo
vento armos inflabis, deinde ea die armos mero et oleo
saturabis, deinde berbenis fovebis diebus numero IX. per
singulos dies post fotum unctionem hanc utebis: sulphur,
¹⁰ nitrium, feclam, adarcem, baccam lauri, castoreum. haec
omnia in uno tunsam et cribellatam hiberno tempore ex
mero et oleo misces, aestivo tempore ex aceto et oleo.
XII die promovebis, deinde causticum in armis inpones.

II Si iumento musculi, qui in armo sunt, labora- 581
¹⁵ bunt, signa erunt haec. pronus ambulabit et armos
strictos habebit, gressum non inplebit nec pascitur nisi
alternis diebus. summis his rebus simili ratione curabis
praeter ductum armum, deinde consummabis caustico. si
minime profecerint, ures reticulatim interpositis capitulis.
²⁰ sic curabis. per dies IX axungia perunges, deinde lavabis 582
loteo calido, deinde frigida, deinde aceto, imponis cicatri-
cibus traumaticum, aut licium traumaticum inponis, supra
inponito ostreum commustum minutissime. si licium uteris,
mali grani corticem contusam et crebellatam superimpones
²⁵ et cura, donec sanum fiat.

III Si iumentum armum eiecerit aut luxaverit, signa 583
erunt haec. totus in alteram partem incumbet et cona-
bitur primo ungulam ponere. sic curabis. si recens causa
fuerit, statim alliges eum et armum ad rotam duces aut
³⁰ ad machinam, si habes. si ad rotam duces, stringes eum
medium ad columnam. si in campo, strophum fige aut
palum, alliges eum et medium vaste cinges, ne ventum
recipiat, nisi armum ducas. armum leviter sic loro alli-

⁵ cf. Veg. III 45, 4; Pelag. 44 | marmora || 6 avidos ||
11 tonsa | et || 13 caticum | marmis || 15 ambulavit || 18 con-
sumabis || 22 traumaticum || 23 sic: corr. B || 29 allides || 32 ali-
des | vaste: veste B | ebentum: corr. B

- 138^r b gabis supra genu et iosum et | infra articulis aequaliter
 584 duces, donec strepitum audias vertibuli. et si hoc continebis,
 denique virgis teneribus caedes armum. deinde leviter
 fricabis armum, deinde stiptica caedes vena liciaria. et
 simul bene musculos excitaveris, iterum fricabis. deinde 3
 quatuor digitis ab summis umeris sagitta praerumpabis
 cutem et specillo longo laxabis, qua spiritum recipiat.
 fistulam coicies in foramine. offabis, ne iaiuno facias.
 videto, qua inflaveris armum vento, obturato plagam stup-
 pam aut linteolo, deinde manu suspensa armum com- 10
 pungito et confricato sale et oleo. contra vertebulum
 armi 4^{or} foramina semisse quoque versus haut longe regione
 585 media vertebuli coicies. eidem surculos pingues decusatim
 quasi fusos vehementer constringes et lana eos obvolves
 et oleo et vino madefacies. et in machinam coicito eum, 15
 ne accumbere possit per dies numero XV. suffundes vi-
 num et oleum, eicis deinde surculos die septimo, lino
 laxo lassas, ut facile alligare possis linum. haut secus
 die XII uteris aquis calidis, verbenaciis compositis utere.
 deinde cretam Cimoleam et terram commustam aequis 20
 partibus ex aceto temperabis et aliquid picis liquidae
 admiscebis et ter in die uteris, semel mutabis medio die.
 586 cerotum supra eadem impones per dies V. componito
 anacollimam sic. mel sextaria tria fricabis minutatim
 et ovorum XX alba cum aqua minutatim adicies, et 25
 thuris polline in pondo libra et rubricae Aegiptiae
 pondus semis, et hoc minutatim admiscebis et omnibus
 in unum commixtis ex his corpus deinde, armum eam
 anacollima fricato. hoc et ter in die et facito ne minus

1 iosum = deorsum || 2 cf. Veg. V 17, 6 | strepidum || 4 cf.
 H 86, 4 (Hieronymi Libyici); Veg. III 45, 4 | venam stamineam
 aut ferulaceam Plin. XVI 226 confert B | ut || 5 excitaberis ||
 6 ad sumes iuris: ἀπὸ δαντέλων τσοόγων τῆς ἀνωμίας || 7 spe-
 cillio || 8 ta iuno: corr. B (= ieiuno); || 9 inflaberis || 12 ut:
 corr. B || 13 bertebula | surculo | pigues | decusati || 14 lanam
 17 eicis || 18 assas: usus B | possit | aut || 25 odorum XX libra
 cuma quem: corr. B, cf. Pelag. 332 | 26 lumbricæ: corr. B ||
 27 ut || 29 anacoli | affricato | tertio

[et] V diebus. et si aestas fuerit, natationibus uteris, postea autem *sincrisma* aut acopum. perducis ad sanitatem, si causa recens fuerit; si minus, provida causa docebit.

IV Si iumento nervi obriguerint, haec remediare. 587

5 muscum de puteo colligito † quod videbitur his die fomentato aqua calida, axungia ungeto. et octavo die fomenta renovato et biduo ab alligatura intermittito, deinde malagma ficurninam | alligato et tertio quoque die 138^v a solvito, usque quo ad sanitatem perveniat.

10 V Si quod iumentum colefium fregerit aut eicerit, 588 insanabile est, quia nullam alligaturam patiatur, nisi aut tempore aut medicina rustica sibi adhibita. haec est autem medicina rustica... qui proferunt illud et dicunt... quod si hoc aut illud faciet...

15 VI Si quod iumentum supra genu fracturam fecerit, incurabile esse [se] scito, quia hoc adligaturam continere non potest.

VII Si quod iumentum patellam eiecerit, hoc est 589 cuneolum aut spatulam, quod vocant priorem, signa erunt 20 haec. varum pedem feret et interiorum ungulam praemittet. sic curabis fracturam...

VIII Si iumentum genua contusa habuerit, sic curato. si non apertum fuerit, spongiam Afram in lasare et aceto coicito et imposito ad locum et alligato. si apertum 25 fuerit, argallicum, ibisci in vino veteri coicito et contundito, tertio quoque die renovato, donec sanum fiat.

IX Si iumentum flemina in genua nata fuerint, sic 590 curabis. sanguinem de brachiolis detrahes, deinde [in] spongiam Africanam et aceto et lasare madidam alligabis 30 per dies aliquod, deinde causticum impones. si hoc

1 naturcionibus: mittatur in piscinam vel flumen aut mare, uti natet *Veg. III 45, 4* || 2 sincerissime || 3 provida cura *B* || 5 mustum: *corr. B* || 6 fomentata || 7 fomentare novato || 10 *cf. Veg. V 17, 4* | calefium || 19 priorem scripsi (*cf. Celsus p. 360, 31; Galeni XVIII 2 p. 626*): riotem sic; de Graeca voce in -ωδης exeunte primum cogitaveram || 20 varium || 23 salare: *corr. M* || 25 adgallicum | ibis si || 27 supra 105; *Veg. III 48, 8* | nate || 29 spongia affricana

effectum non habuerit, tunc sic exsecabis. deinde venam inter nervos quaeres et \dagger ei tam leviter evocabis suu. deinde inferiorem parte sua sibi secta religabis. tum recide superiorem. sic missum facies lasar in plaga, coicies deinde lanam sucidam ex oleo et aceto et sale, 5

- 591 alligato, tertio die solves. cottidie autem suffundes a rigore, tertio die cretam Cimoleam uteris, nec humor aliquis nascatur. siccum expedi et postea quam plaga cluserit, si tumor esse videtur, tunc malagma uteris. et si quis dolor remanserit, tollis. haec erit compositio 10
malagmae: galbani pondo II, storacis pondo I, amoniaci pondo II, resinae frixae pondo III, oppoponacis pondo II, thuris polline pondo II, murrae pondo II et S, cerae pondo X, medullae cervinae pondo I, resinae crudae pondo I, sepi taurini pondo I. 15

- 592 X Si iumento genua marmora se citaverint, hanc compositionem uteris. calcem vivam et axungia vetere in vino pistato et imposito per dies numero IX. cum 138^v b re|mollierit, inponis malagma crudam. si haec res non proficerit, tunc eam adunctionem applicabis . . . 20

XI Si quod iumentum in genuis marmur se citaverit, hac compositione s. s. uteris . . .

- 593 XII Si quod iumentum parcellides submiserint, sic intelliges. iosu quam genu ab interiore parte tubiscula ex osso nata invenies. si extra parte commissurae de- 25
derint, sic curabis. depone iumentum, contra ipsa tubiscula directa plagam scalpello aperis. deinde cum aperueris, cutem ab osso extends ab utraque parte. deinde prendes copidem et ipsum tubercum desuper ossum caedito ab aequalitate. oleo saturabis . . . cutis reddito. ubi 30
bene ossum cecideris, grosa subrades ad aequalitatem,

2 ei tam: tactam B; sectam? || 6 aut | sq. a rigore = postquam alligaturam accepit B; a rigatore? || 8 si eum expendi et posse aquam || 16 genu aut armora: corr. index 576 || 18 pistata || 20 eum | eum ad unctionem vel punctiōnem B || 21 sicitaverit || 23 parcellides = παρὰ σκελίδες || 24 iosu = deorsum; cf. p. 188, 1 | tubiscula = tubercula || 29 prende sicopidem || 30 curis

deinde aceto et oleo et sale exaniabis et pannos lineos
ex eodem aceto et oleo saturabis et ipsum foramine
subcalcabis. deinde tertio quoque die solves et cata- 594
plasmam hanc impones: polline ervi... tantundem fenu-
5 graeci et lini semen sextaria III. omnia commixtis et
crebellatis ex melle et oleo et aceto cataplasmam coques,
eodem loco impones. iam ferbura mitigata traumatico
cottidie curabis, si tamen ut cottidianis diebus locum
grossa radas, usque eo ut sanguis per ossum respondeat.
10 cum iam concarnare coeperit, curabis medicamentis, prout
vulnus permiserit. deinde malagmam crudam imponis.
deinde cicatrice. confirmata locum causticabis et ambu-
lare iubebis.

XIII Ossillago si fuerit, sic curabis. si ferro cae- 595
15 dere nolueris, cauterio candenti medio tuberi puncta
imponerebis, prout ossilago permiserit, tamen ne plus quam
puncta V aut minus quam III inpones. usta curabis deinde,
ut s. s. est. tum taues malagmam impones et curabis.

XIV Si quod iumentum crus fregerit, curabis mero 596
20 et oleo, lanas succidas madefacias, fracturam tegebis et
supra parastaticos impones. deinde fasciabis, sequenti re-
gulas stiliagineas supra alligabis. mero et oleo suffundes.
VII quoque die solves. calda verbenacea fovebis, idem
alligabis. VII diebus intermittes, similiter curabis, vicesimo
25 quoque die connodasse invenies. deinde anacollimam
imponis, quod supra s. est, deinde a capite perungebis,
XL° quoque die caustico confirmabis. | 139^a

XV Si cui iumento mirmices in cruribus natae fuerint, 597
sic curabis. causticum crudum super ipsis mirmicibus
30 imponito et supra eos motaria oleo et vino [quae] satu-
rata, et alligato, III die solvito. si mirmices, quae in
cruribus natae fuerant, ceciderint, cura sicut unctionem
traumatico. si hoc non proficerit, iumentum deponis et

7 ferbura || 8 si || 10 tam: corr. B || 12 cicatricem || 14 obsil-
lago || 19 infra 623 || 20 lana || 21 parasticos: cf. supra 544 ||
22 regula stiliagmas || 23 cala || 24 simul || 26 s. addidi | acap
sic: acopon? || 30 notaria || 33 disponis

ea loca scalpello decarnabis, cauterio candenti adurito. curabis, sicut s. s. est. sanum fiet.

- 598 XVI Si iumentum articulum fregerit, conlocato et reponito commissuram suo quoque loco. si tumor non tam magnus erit, minute intelligis reposuisse. si tumor erit, rectoram [erit] quaeris et eidem adligaturam adligabis, quae s. s. est. regulis autem uteris tiliagineis aut ferulis vastis. suffusionibus uteris ne minus quam ter die aqua frigida et aceto et oleo exiguo. solves primo die VII. curabis, ne ulla vulnera fiant ab alligatura. si erunt facta, lippara et pannis uteris molli-
 599 solves deinde dies VII et renovabis et rursus uno et 20° die. si nodus firmus fuerit, urito in ista tamen ne infra die XLII°. in praesentia uteris, si vis, eo. deinde cum ustus erit, usta curabis. praemixtis diebus IX ab ustione primo uteris azungia, deinde [uteris] usta loteo calido delavare, deinde aquam calidam, deinde aceto, impones cipressi frondem et farinam ordeaceam contusam et aceti aliquid adicies: hoc per dies XI. si hiems fuerit, tertio quoque die lavato; si aestas fuerit, in aquam frigidam ducito, inambulet. et cupressina uteris de malagma figne-
 600 nea, quod sic compones: picem pondo V, nitri pondo libr. I, sulfuris pondo libr., farinae ordeaciae pollinem sextarium I, medulla cervina pondo semis, ysopum siccum contundis seorsum et sic commiscebis et adicies acetum ciatum unum aut quod videbitur in linteolo infussum, et sic imposito, donec cicatrices cludant. si caro crescant, uteris stiptico, quemadmodum s. s. est. deinde malagmam crudam impones. ad sanitatem perduces. sic in omnibus curationibus esse faciendum scito, quae alligaturae patiantur. uteris autem uno quoque loco, ut causa postulat. novissimum causticum induces.
- 601 XVII Si equus articulum extorserit aut laxaverit intortum aut extortum, aut si proximum genu in fractura

7 autem uteris sic || 10 VII B: uti || 12 VII B: XI ||
 13 node | <non> firmus B || 14 uteri || 16 absungia || 19 malim IX || 26 istusso: corr. B || 34 in addidi

est, simili ratione intelligis, | *tanquam* si *stremmam*. sic 139^b
 curabis. sanguinem emittis inter articulum et coronam
 desub cirro sine scarificatione. deinde fasciolam mollem
 alligabis †aut corpus, ex oleo et vino hoc imponito.
 5... saepius te admonebo, prout tempus anni fuerit. hoc
 per dies VII imponito, deinde concalfactionem per dies V,
 deinde lipparam, deinde viscum, *deinde* malagmam cru-
 dam. solent haec curationes ad ustionem provenire, si
 saepius prenduntur. si laxaverit articulum, scarificato et
 10 eodem genere curato. si eiectum fuerit, reponito in re-
 gulis aut in locum re collocato.

XVIII Si equo nervi in articulis *laxaverint*, signa 602
 erunt haec. pandos articulos habebit et prope cirros
 in terram ponit. sic curato *tanquam* fracturam, donec
 12 nodum faciat. nodum autem faciet post diem XXI, uteris
 lanis et suffusionibus, interdum et visco uteris, donec ad
 ustionem perducas. die autem XLI^{mo} ures. usta sic
 cures, sicut s. s. est. haec enim curatio non facilius
 unctione sanatur.

10 XIX Si articulis iumento duritiam creaverit, sic 603
 curabis. ures reticulatim. deinde usta axungia confricabis.
 lanas succidas supra ligabis. tertio die solvito et curato,
 sicut s. s. est. nono quoque die malagma ficurnea impones.
 incipies deinde iam ustam confirmare, sexto die narcissi-
 15 nam malagmam impones. si iam clodiginem desinuisse in-
 tellexeris, caustico confirmabis. sanum fiet.

XX Si iumento nervi in articulo praecisi fuerint, 604
 sic curabis. aceto et oleo delavabis, deinde anacollimam
 hoc imponis: thus masculum, bulbos, ova, algallicum. in
 20 uno conteris et ad praecisuram nervorum impones, supra
 lana alligato, uno die intermittito, deinde simul curato,

3 sin excarificatione || 4 at (= ad) corpus? aut carpus
 (= carptum 'Charpie') B || 7 biscum | deinde *addidi* || 8 per-
 venire B || 9 excarificato || 12 *laxaverint aut laboraverint add.*
index supra 577 || 14 ponito: *latetne* hos? || 16 evisco || 22 suc-
 cides || 23 s. *addidi* || 24 confirmas | se stie sic | narcissanam ||
 25 si *addidi* || 27 praescisi

si se nervi constabilierint. sed si praecisi fuerint, ut *vertebulum et articulum laxiorem praestent*, in ipsos nervos palma ustionem urito. curabis sicut s. s. est. si aliqua claudigo permanserit, malagma cruda imponere curabis per quod *dies* numerum IX, novissimo curata sanataque vulnera caustico confirmabis.

- 605 XXI Si quod *iumentum* articulum laxaverit aut marmur si ei citaverit, hac compositione uteris: rumicis pondo I, cocodrilli stercus pondo I, nasturcii pondo *quadran.*, ammoniaci 3 III, ysopi 3 II, cerae semis libr., mellis 3 III. haec omnia ex aceto macerato et imposito.
- 606 XXII Si iumentum nervorum duritiam in articulis fecerit, sic curabis. sanguinem ab articulis detrahes et nervos scarificabis, lana sucida ex oleo et aceto et sale trita madidam uteris. postea ad fomentum cataplasma adducis. farinam ordeaceam ex aceto et resina coques et
139^a per dies aliquod cataplasmas. deinde malagma inponis. septimo quoque die renovabis. si effectus non erit, tunc cauteria uteris, prudenter tamen ne nimium aduras. ad purganda vulnera uteris ceroto vel oliva nigra contusa vel traumatico vel porro sectivo vel adipem recentem vel inula. iam sanata vulnera causticabis.
- 607 XXIII Si quod iumentum aquatilia habuerit in articulis, haec remedia erunt. feclam conspargito et salem dimidiam et lanam sucidam ex aceto colligato, tertio die solvito et calda foveto. curato ex melle cocta farinam ordeaciam et lini semen contundito et fenugraeci. omnia in vaso coquito, bis in die fomentato et malagmam crudam alligato.
- 608 XXIV Aquatilia si fuerint in articulis, sic curabis. sinapis Alexandrini pondo S, salis marini pondo 1, axungia veteris pondo 8, acetum acerrimum, haec omnia

1 quo stabili erint || 2 cebulum | et addidi || 4 claudico || 5 quod = aliquod | dies *supplevi* || 6 quae || 7 iumentum *inserui* || 9 quaran sq. armoniacii || 21 secivo vel lapidem || 22 in uno || 23 *supra* 48 sq. testiculis: *corr. supra et infra* 647 || 24 fedam: *in marg.* feclam || 26 curato *add. supra* | cocto || 27 contonditum: *corr. supra*

commiscis et in panno lineo oblinies et impones per dies aliquod. siccabuntur.

XXV Profluvia incadent in pedibus, qui appellatur 609
ciromata, et suffragines, similiaque incadent et ozaenae.
5 set non una signa adferunt suffragines †sunt equae
aspretudinem et ragadia in suffraginibus se ostendent.

XXVI Ozenae autem sunt, quae videntur esse humores 610
putridi. quae curantur sic. sanguinis emissionem facies
ab ipsis claviculis abintus aut foras et ungulas subradas
10 et inde habeant spiramentum exeundi idem morbus. elu-
trias usque aceto acro, et acaciam rufam inpones, ex
aceto coctum oblinis. deinde marrubium confricato cum
pice liquida, idem oblinito et inambulet in sicco. aquam
noli pati calcet. contingit enim hic morbus hieme et
15 aestate recedit. hoc autem qui habent, non incident in
maleos. sed hi qui castrantur, non fiunt reumatici.
prosunt enim haec supra s. vitis. ervum molitum in vino 611
mixtum ex melle cataplasma facies et alligabis suffra-
gines, simul autem et de faba farina. prodest et hoc.
20 stercus suillum in vino subiges et cataplasma facies et
imponis, simul et fabam coctam ex loteo. facit et hoc.
gallas contusas ei impones, ex aceto et amurca decoques,
ferventi fovebis. item affodilli radicem decoques in aquam
et inde foves. sunt autem genera huius profluvii tria, 612
25 quorum et quomodo | scriptum est . . . aliud, quibus tument 139^b
ungulae et in quibus debent maxime subtus laxari, ne diu
vertantur ungulae. sunt quibus ungulae se feriant. hoc
autem fit, cum iam aetatem processit. reumatici autem
et hi sunt, quibus salivae fluunt de ore, maxime qui
30 veterani sunt. hinc comedunt ordeum et arida cibaria
facient lambere. diuturni permanent. quod vitium et no-

3 profluvia | incadenti: corr. B || 4 chiromata index supra
578: *αποσφρατα*? | sq. similis aquae in cadente tosonaret: corr. B ||
5 et quae? || 10 sq. elutriasusque || 13 quam: corr. B || 17 s. sup-
plevi | vitis || 19 srt || 20 sbiges sic || 21 srt | et | faciet hoc || 22 et ||
24 si | proflui || 25 sq. tument ungulae B: iumentum gile || 27 s
=sunt || 30 hunc | cum edunt B || 31 labere | diurni | sq. non vellis

vellis contingit, sed non sic tamen multum nec frequenter.

- 618 XXVII Si iumentum scabia presum fuerit, signa et curationes erunt haec. quod non oportet recentem sanari, nisi cum se tota foras sevocavit. est enim similis maleus succutaneae, ex qua ei fit scabies. cui quidem si citius succurras, difficiliter evadit. cum enim sint acra medicamenta, quae eis imponuntur, necesse habet morbus introversus abscondere et in peius se vertit. cum ergo maturum videbitur esse, tunc eum curato sic. sanguinem emittito de venis quae circa vitales sunt, et de brachiolis, similiter et de posterioribus, et oblinis flos calcis et sulfur conteres simile, tum et pice liquida et sordes de
- 614 balneo puerilem. melius est autem butirum. omnia in uno commisces ad crassitudinem mellis. et sic oblinito. et hoc facit: acetum acerrimum et sordes pueriles de balneo et cedriam exfervefacies, quasi solispungium, et inde caldum oblinis. quod si cedriam non habueris, picem liquidam uteris. ante tamen delavabis, loteum vetus commiscebis cum aquam calidam, et quodquod acra na-

1 se || 3 Veg. V 70; Pelag. 347; H 186 sq. ψώραν τὴν ἐν τοῖς ἵπποις γενομένην οὐ δεῖ προσφάτως θεραπεύειν, ἀλλ' ἐὰν, ἄχρις οὗ ἔξω τραπῇ πᾶσα. ἔστι γὰρ ἀνάγκη μάλαως τῆς ὑποδερματίτιδος. ἦν τάχιον θεραπεύων στεγνῶσεις τὴν ἔξοδον. στυπτικῶν γὰρ ὄντων τῶν προσφερομένων ἀναγκαῖον ἔστω τρέψασθαι καὶ συμβάλει κακοποιεῖσθαι. ὅταν οὖν ἀκαμάζειν δοκῇ, τότε θεράπευε αἷμα ἀφαιρῶν ἐκ τῶν μεσοκυνίων καὶ βραχιόνων, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀπισθίων, καὶ κατὰ χεῖρας ἄσφαλτον τρίψας λίαν καὶ θείου μέρος καὶ πίσεως ὄγκας καὶ γλοιὸν παιδικόν. ἄριστον δὲ βοῦντον μίσγειν. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ, τότε γλοιὸν ἐν ταυτῷ πάντα μίξας καὶ συντρίψας καὶ μέλιτος πάχος ποιήσας χρῆσθαι. καὶ τοῦτο δὲ ὄξος δριμύτατον καὶ γλοιὸν παιδικόν καὶ κεδρέαν ἀναξέσας ἐν ταυτῷ, ξυλοσπόγγιον ποιήσας, θερμῶς κατὰ χεῖρας. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ κεδρέα, πίσεσιν χρῆται μὴ πολλῇ, προαπόσμηγε δὲ οὖρον καὶ αἰατὴν μίσγων ὕδωρ θερμόν καὶ ὅσα δὲ στυπτικὰ ἀρμόζει. ἐνεργεῖ δὲ καὶ τοῦτο· θείον καὶ ἄσφαλτον ἐκάστων τὸ ἴσον τρίψας, ἑλαίον ἐπιχέας ψυχρὸν κατὰ χεῖρας καὶ στηκτέω ἐν τῷ ἡλίῳ, νυκτὸς δὲ ὑπαιθρὸς, ἐὰν ᾖ θερεία κτλ. || 5 se vocavit || 6 succutane || 9 impetus evertit: corr. B || 11 vitales: cf. supra 426 || 13 simili tumet || 17 solis pungi-um: = ξυλοσπόγγιον || 20 sq. a cranatura: in marg. a curvatura

tura sunt, omnia huic vitio conveniunt. facit autem et hoc: flos calcis et sulfuris pari [et] conteris, in quo adicies lene oleum tanquam, frigidam et oblinies, et stet in solem cottidie sub divo, *nocte autem*, si fuerit aestas. facit ad hoc cutis purgatio: ex nitrio et cucumeris silvatici radicem fiet.

XXVIII Clavum morticinum in suffragine si natum 615 fuerit, sic curabis. porro sectivum, salem, fermentum, herbam urciolarem, axungiae pusillum conteres in uno et alligabis in suffragine. tertio die solvito et ervum molitum triduum alligato. cum exierit, aliis medicamentis uteris. sanum fiet. et si radix remanserit, inde scies cartilaginem nasci. si fiet fistulam, facere collirium, subicies, quod s. s. habes.

XXIX Si equus coronam intorserit, quod dicitur 616 stremmam, sic intelliges. prendes duabus | manibus un- 140' a gulam et introversus torques. si senserit dolorem, [non] intorsit. hoc equi quadrigari maxime et castrenses [hiis] patiuntur, reliquae veterinae maxime parcius. sic curabis. sanguine de corona emittes ab ea parte, qua maior dolor erit, et ipsam coronam scarificabis, vaste aceto et sale exaniabis. uteris lanis succidis ex oleo et vino et unguem subtus fomentabis saepissime. tertio quo- 617 que die renovabis, cottidie suffundes per dies 12. sic fomentabis, prout anni tempus fuerit. sic in reliquis curationibus memineris tempora anni custodire. si dolor nihil minuerit, quadriduo temperato, hoc est abstineto. deinde lorum illi deponito et unguem diligenter subradito aequaliter, susum in suffraginem, corrigiam ei constringito,

1 et addidi || 2 pariet || 4 nocte autem (quod B in cottidie latere putat) supplevi | aestas scripsi: stans || 8 urtiolarem || 11 cartilaginem | sq. unde scies cartilaginem nasci et fistulam facere, collirium subicies B || 12 si addidi || 14 Pelag. 256 | sq. ungere: corr. Pelag. | torques si suppl. Pelag. || 16 si vehementer dolet, certum est intortum unguem esse. id equi curules frequenter in certamine patiuntur Pelag. | et qui | castrense || 17 maxime del. B || 21 ungere: articulo et ungui imponitur Pelag. || 23 pro et || 25 quadriduo B: quod pridie || 26 unge || 27 et qualiter: subter molliter raditur scalpello famicali et [a] quaternarii magnitudo tollitur, aut si plus pendet, usque ad vivum ungula aperitur, sic tamen ne os tangas Pelag. | et

tolle subtus quaternari magnitudinem. aut si plus *penderit*, ungulam aperire quaeres ad vivum, ne os tangas. 618 et cura levato ungula, ne qua paronichia remaneant, et resolutio corrigiam, unde suffragines adstrixeras, ut sanguinem exeat copiosum. si exiet, stercus iumentum imposito et concalfacito, ne siccato. vaste si subtus creverit, uteris stiptico aut traumatico, et cornum scalpello subinde tollito, ut aequaliter unguis incipiat ascendere. deinde malagmam crudam imposito et leviter moveri iubes. haec curationes magno vitio sana fiunt, interdum et ad *ustionem* perveniunt.

619 XXX Si quod iumento in basibus duritiae natae fuerint, sic curabis. primo Epirum subicies gummi de cerasi arbore p. §, †fla p. §, auripigmenti p. §, misum p. §, aeruginis p. §, sulfur vivum p. §. hinc colliria facis et in umbram siccabis. ex eodem collirio subicies. quarto die quoque solvito . . . (XXXI) si fistula ceciderit, traumatico sic curabis deinde, sicut vulnus permiserit. sanum fiet.

620 XXXII Si cui iumento in basibus marmor natum fuerit, sic eum curabis. primo scarificabis bases, deinde fumentabis et hoc malagma impones. sinapem in aceto macerabis triduo, et ficum duplicem pro modum commisceas in pila, in una contundis et nitrium et ciminum immisceas ad quartam partem et in uno malagmam perductilem sic facies et sic imponis. similiter hoc faciet: herbam lepidium contusam et axungiam impones. sic ad effectum 140^b perduces. haec autem herba ad nervos bene utile est.

1 tolle *add. Pelag.* | quaternam | ut | *sq.* senserit || 2 ungulam perdere quaeris ad usum, ne hos tangat: *corr. Pelag.* 3 ne *B:* et | paro anchea: *cf. infra 633* || 4 abstrixeras || 5 exiet: exierit *B* || 6 si caro excreverit *Pelag.* || 8 unxeris in sipsis descendere: ut aequaliter crescat *Pelag.* || 10 haec curationes = his curationibus | sane || 11 adusti perveniunt *sic*, per *in marg. add.*: novissima autem medela est inurere, si necesse fuerit *Pelag.* || 13 Epirum: collirium *B* || 14 cerasia | fecla? | misum = *μίσον* || 17 ex indice p. 185, 32 apparet unum capitulum hic excidisse; numeros quattuor capitulorum insequentium propterea mutavi, *cf. ad p. 200*, 19 || 21 sinap: *sic* || 26 lepidam

XXXIII Si cui iumento in pede priore in ipsa corona **621**
 tumorem magnum et durum et quam valde claudicantem
 inveneris. scire autem debes per se hoc contigisse. hoc
 plerumque eis contingit in prioribus pedibus. nam mar-
 mor et durities, quae videntur esse, curantur sic. *commuzam*
 fricabis et conteres et cataplastmabis, aut cinerem *vitigi-*
neum cum aceto aut *hederæ* folia similiter conteris et
 cataplastmabis. faciunt autem ad hoc vitium et haec com-
 positiones. salem et . . . conteres, usque donec sit spissum, **622**
 . . . deinde ipsum locum, qui tumet. sic in illum linteo-
 lum induces. ante tamen curabis die aqua calida fovere.
 maxime autem hoc equis in gregibus contingit. fit enim
 durities magna et pes tumidus valde, si negligas. ambu-
 lare non poterit sed nec de alios . . . quotiens enim stat
 et proicit se, surgere non potest. non durant, periculum
 vitae faciunt. et hi equi possunt tamen, hi qui curabuntur,
 si salem cum melle aut picem cum sale mixta imponis.

XXXIV Si quod iumentum in pedem priorem scaurum **623**
 factum fuerit, sic curabis. depones iumentum, deinde
 ipsum pedem, *ad gressus* ungulam componis, deinde
 religatum pedem loro in recto duo tenent. super arti-
 culum cutem aperiebis et de tribus nervis super alterum
 intro haerentibus unum medianum ferramento praecidis,
 sic ne alteros nervos laedas. cum ungulam correctam
 videris, aceto et oleo delavabis, *mutaria* eodem loco satu-
 rata aceto subcalcabis, deinde lanas succidas satiatas im-
 pones et fasciabis diligenter. super fascias regulas tiliagi- **624**
 neas imponere curabis. solvito iumentum. noli pati eum
 ipso pede incumbere. tertio quoque die solvito et fumen-
 tato aceto et oleo. ita curabis, sicut superius demon-
 stravi. deinde die intermisso solvito, traumatico curabis

4 contigisse || 5 commuzam: = *κόρυζαν* || 6 sq. vitiligi-
 nis || 7 here || 9 <mel aut picem>? cf. l. 17 || 11 die: de B ||
 12 quis || 13 duricie magne || 14 <pedes>? || 16 hic qui: corr. B ||
 17 si add. B || 20 ad gressus B: aut cressus; ad pressum
supra 24 || 23 ferramentum || 24 nec || 25 mutari: = motarium ||
 30 superius: cf. 596

et reliquis diebus curare incipies sicut nervos praecisos. scias tamen, quia usque in diem novissimum sanitatis regulis alligare debebis. cum sanum fuerit et laxiorem articulum fecerit, curabis nervos paulatim urere deretro. ustionem curabis, sicut superius demonstravi. sanum fiet. ⁵

625 XXXV Si quod iumentum cretiaverit, sic cognoscis. ambulare non potuerit nec facile stare in posterioribus, subcumbet in priora crura et tremans et vapulans in itinere sequi non potest. cum calfeceris, videtur tibi rectius ambulare. sic eum curabis. sanguinem adhibes clavi- ¹⁰

140^a culis. | ab utrisque pedibus per quatuor mittere curabis. at ubi de venis sanguinis satis cucurrerit, eum idem super plagas imponere curabis et pedes fasciolis per dies III

626 vinculabis. si aestas fuerit, frigida crura fovebis. si hi- bernus fuerit, calida fovere curabimus, et mero et oleo ¹⁵ crura per quatuor saturabis. potionem hanc dabis: thus masculum, caprofici folia, piper. hoc ex posca tritum bene eum potionabis. ordeum ne dederis.

627 XXXVI Coronae si eruptiones fecerint, scito subtus collec- tionem factam in ungulam esse. ita tu sic curare debebis. ²⁰ subtus ungulas laxabis, deinde ex vino fumentabis, et fu- menta postea et mutaria ex aceto et oleo [et] eo loco alligabis, postremo argallicum pro malagma imponebis. sanum fiet.

628 XXXVII Si cui iumento a contusione eruptio nata fuerit, qui multo tempore sanari non potest, sic curato. ²⁵ a corona et ungula contra oculamen fenestellum facies, si qua cartilago aut os laxet. cum limpidum oculamen fuerit, siucrisma curabis. sanum fiet.

1 praecisus || 2 qua: corr. B || 6 cf. infra 655 || 8 in addidi: tremans: tremulis pedibus infra; extrema nisi B | et suppleti || 9 calfeceris (coll. p. 208, 7) B: adfieri || 10 adibes: adimes? || 12 eum scripsi (cf. supra 8): an; eam infra 657; in anidem latere accusativum nominis in — io putat B || 14 vinciliabis || 19 in codice deest numerus XXXV, nam post cap. XXXIV (= 625 sq.) numeratur cap. XXXVI sqq. (= 627 sqq.), quia 619 excidit caput, cf. ad p. 198, 17 | situs: superse. scito || 21 sq. fu- mento || 22 mutari || 23 postero: corr. B | malauma || 26 oculamen: = oculamen (i. e. fenestella), ab oculus derivat B || 27 eum

XXXVIII Si ungulae a corona discesserint et ex- 629
caliglaverint, sic curabis, ut recrescant. stercus caballinum
manum plena, alumen pondo 𐀓, [ab] axungiae p II, alii
capita numero V, sulfuris vivi p. 𐀓. ex eo medicamento
5 cottidie curabis recrescentem. sanum fiet.

XXXIX Si cui iumento in ungulam Chironium, quod 630
quidam vulnus vermiciosum vocant, natum fuerit, sic
curabis. sulfur et pice liquida, resinam fricatam in vaso
decoques, et cum bullizant, in ipso vulnere adicies. hoc
10 triduo facis. si hoc non proficerit, feclam Spanam, cal-
cem vivam et lamina in uno conteris et cribellabis. ex
eodem medicamento et vaso et lixivam calidum coques.
quomodo malagmam ferventem ad locum pones. hoc
facies, usque cum vermico extinguatur. si caro non cre-
15 verit, scias eum sanum posse fieri. traumatico curabis.
si haec omnia non proficerint, scias ossum in ungula 631
vitiatum esse, ex quo vermico excrescit. haec autem
cura difficiliter curatur. cuius tamen ratione curae et
experimentum doceo, quemadmodum curari possint. cum
20 videris eius genus vermigini semper multos menses curari
non potuisse, sic curabis. elides iumentum et locum ex
ungue, ubi vermigo increvit, se[m]missibus cauteriis adures 140vb
usque eo, ut ad ossum pervenias. curare incipias caldo, 632
sic tamen ne fervens imponas, sed quod manu pati po-
25 tueris, calore vaporabis, usque vitia cadant. cum usta
cecidierint, subtus invenies ossum vitiatum. [cum] traumatico
curabis, donec laxat. cum hoc ceciderint, curabis, sicut
vulnus permiserit. sanum fiet. scias tamen, cum eum
usseris, in magnum dolorem fervuram et impetum ipsum
30 pedem ire nec refrigerare, nisi curam ad maturitatem
pervenerit.

XL Si cui iumento in ungulis suffusio permanserit, 633

1 corone | sq. excaldaverint: *correx*i, cf. *infra* 734 || 3 aloi ||
6 in *addidi* | *infra* 697 || 7 vermiculosum *infra* || 9 bulbizant: = bul-
lescunt || 12 ex: *corr.* B || 18 cura: causa B || 20 vermiginis (-em
suprascr.) per *genuinum esse putat* B || 22 ungue B: vino || 23 aut |
pervenias || 24 sq. potuerit || 26 tum? || 29 useris | mangnum

• sic curabis. prendis corrigiam et in ipsam suffraginem diligenter stringis. ungulam compositam ab anteriorem partem contra venam stremmam tolle sic, ne qua paronicia *relinquas*. deinde corrigia solves, et sale venam in ungue fricabis. cum sanguis ambulaverit quod tibi ⁵ satis visum fuerit, aceto et oleo linteola saturabis et contra venam calciaturam impones et fasciabis, diligenter **634** stringes. tertio quoque die solves et ita curabis ad quintum diem. traumatico curare incipies et axungia ungues perfricare. cum cicatrix callositatem fecerit, duramen imponere curabis. iubebis eum *in* verbacto cottidianis diebus promoveri. sanum fiet.

635 XLI Si quod iumentum ab ungula claudicat, sic intelligis. cum ambulet, incipiet in capite ungulae calcare, temptat et facile ungulam, et fervere incipiet. huic ¹⁵ scarpello diligenter dealbare curabis et omnia vestigia et maculas mucrone elimpidare. curare, ut locum invenies. cum locum inveneris, diligenter pendiginem tollis. recurabis et aceto et oleo. sicut s. s. est, curare incipies.

636 XLII Si quod iumentum pedem contusum habuerit, ²⁰ hoc facito. ordeum solidum discoctum in aceto, usque dum discoctum sit, et resina eronalem ex eodem ordeo in fumentum bis in die mitto. cum famez facta fuerit, adaperito. si crudum fuerit, furfures ex aceto decoqueto et ad locum imposito. cum maturuerit, adaperito et ²⁵ curato sic, ut s. s. est. sanum fiet.

637 XLIII Si quod iumentum ungulas subtritas habuerit, sic intelliges. claudicabit et extremis ungulis ambulat, ali quoque crura tumbunt. nihilominus iacens manducat et in via aspera claudicat. eum sic curato. fel bubalum ³⁰ **141**^a in aceto et oleo et cunelam bubulum in ungulam imposito. eidem rei salem bene tritum in oleo bene fricato

3 sq. paroniciarum quas: *corr. B*; remaneant *supra* 618 || 5 unge || 7 calcaturam || 10 unges || 11 in *addidi* | verbacto = verbacto, *cf. p. 207, 25* || 13 *cf. infra* 698 | si cut || 15 scarpello = scarpello || 16 dalbare: *corr. infra*; delevare *B* || 17 mucronem || 18 re curabis || 23 fames || 26 ut *addidi* || 29 aliquoque || 31 et *addidi*

et sic ungulam lavato et in loco puram sarmentam [incendideris. . . . loco] . . . satis parebit. ubi sarmentam incendideris, prunam et cinerem convertito et eum ibi statuito. postea sepo hircino cum sulphure bene trito
 5 commiscito et ungulas bene perungito.

XLIV Item pedibus omnibus quique male pedati erunt 638
 aqua frigida bene pedes lavato et sepum hircinum cum
 sulfure mixtum imposito vel aliata curato.

XLV Si quod iumentum pandatilia fecerit et genua 639
 10 laxavit. quod contingit a labore viae et epiphora gen-
 orum. simili modo contigit subito, ut suffusio. quod sic
 curabis. calida fomentato et cataplasmam frigidam im-
 ponito, quod dicitur anacollimam, quam ex bulbis et
 coeleis, ovis et polline et ex algallicum fit. hanc im-
 15 ponito et fasciato et regulas imposito. sic curato ut
 fracturam. noli continuo solvere. sed singulis diebus inter-
 missis calda fumentato et curato similiter. regulas noli
 tollere, nisi iam genua correxerit. si ex hoc non pro- 640
 ficerit, urito palmatim genua deretro supra nervos. sed
 20 noli alligare nec nimiam diligentiam ustionis adhibere,
 ut possit plus stringere et revocare laxationem stricturae
 si non desinuerit. curato ustiones, quomodo oportet.
 fasciato palmatim introrsus, crura constringat. noli enim
 assidue movere, sed et si se proiciet, ne frequenter exci-
 25 tare. hoc enim ei utile est. ita se nervi, qui laxave-
 rint, constringunt. ustionem diligenter curato et malag-
 mam ficurneam inducito, donec sanum fiat.

XLVI Quodcunque iumentum ossilaginem submiserit 641
 non bene, ex qua re parastaticum vel genum longum
 30 fecerit. sic eum curabis. cataplasmam imposito per dies
 quinque, quinto die delavato, exiccato genum, ne humorem
 habeat. altero die exponito iumentum et urito genum,

1 sq. in foco puram sarmentam incende, quae res foco satis
 parebit B || 3 prunam | convertito || 6 omnibus: tumentibus B ||
 9 pandat ylia: = panda; corr. supra p. 186, 14 || 10 tepiphora ||
 14 sal gallicum || 15 ut addidi || 18 ia genuā: sic | sq. profice-
 ris? || 21 revocati || 23 cura

quomodo et causa permiserit, et curato usta ab axungia et aceto et oleo, sicut s. s. altero die solvito et cataplasma imposito ex polline ervi et ex axungia veteris per dies VII et usta curato. septimo quoque die lavato, quomodo cottidie oportet, et malagmam *perductilem* ex

141^b senapi imposito, donec sanum fiet. |

642 XLVII Si quod iumentum ossilaginem cum deformitate summiserit, et eam facere voles, ne crescat et non claudicet et minuat eius ossilaginem tumor, urito eam mediam punctis cauteriis tribus vel quatuor vel quomodo res ipsa permiserit. usta curato, sicut s. s. est. sanum fiet.

643 XLVIII Ossilaginem si auferes, ne intelligatur fuisse propter generositatem equorum et deprehensionem causae, sic eum curabis. expones iumentum, ut res ipsa in inferiore sit, ipsum pede in organolo mittis, sed tendes, ut immobilis sit. ita aperies eam cutem contra ossilaginem. nudato et secito ossilaginem per *eccopida* et *xistera* diligenter adferito, ut ad planitiam cruris reddas. cum eam paulatim ablatam deplanaveris, curato aceto et oleo, 644 et linteolis madidis in eandem causam calcato. tertio die solvito et curato, ut cottidie ossilaginem per *xisterem* radas et asaroticum labraturam his cutis cottidie extenuas. cum coeperit locus ossilaginis *concernare*, curatur vulnus diligenter asarotico, ut sanum fiat. cum iam coeperit cicatrix extenuare et confirmare, lamellam plumbeam ad ipsum ista cicatrix caesa super medicamento pro mutario imposito et super cottidie fasciato, fasciolam et *lanam* tollere nolito, nisi sanam cicatricem. et non apparebit eum ossilaginem habuisse. haec est ossilaginis cura prior

645 XLIX Cuicumque iumento mirmices in cruribus habu-

5 productilem: *corr. supra p. 198, 24* || 7 defirmitate | 14 sq. inferiores et: *corr. B* || 15 organolo = machina || 16 sit addidi || 17 sedito: = secato | et copida: = *ἐκκονίδα* | crostera || 18 cruris: cutis? || 21 existerem || 22 assaroticum | 23 cumque perit | cor carna recuratur || 24 ascarotico | iamque perit || 26 ista: *super a suprascr. est b vel p litterula, praeterea a per lineam transversam perfossa* || 27 lanam: *corr. B*

erit, quas omnes ex cauterio prope ossum venire existi-
 mas, curato sic vulnus medicamentis causticis et stipticis.
 nunquam lenem medicamentum imposueris nec oleum teti-
 geris. ex hac re cito et crescunt. sed loteo caldo la-
 5 vato et aceto et sale curato, donec sanum fiat. si ex
 hac re sanum factum non fuerit, exponito iumentum,
 easdem mirmices scarpello intercidito ab osso, eas eradas,
 et urito eundem locum ossi et circuito labraturam dili-
 genter, ne qua radix vires habeat, et curato ipso die
 10 eadem vulnera vel labra. satiata impones, tertio die 646
 solves. si vulnus elimpidaverit, temptato osso, ne quam
 scabritiam habeat. quod si scabrum fuerit, caedito eum
 vel radito scabrum, donec ad sanas partes pervenias, et
 curato medicamentis s. s. et radito cottidie ossum, donec
 15 sanguinet et concarnet. ita huiusmodi carnes super ossum
 natae | curari possunt. omni diligentia s. s. curato. sa- 141^v a
 num fiet.

L Quodcunque iumentum in articulis aquatilia ha- 647
 buerit, sic intelligis. dextra sinistra abintro et deforas
 20 tumorem eminentem mollem nucis magnitudinem demon-
 strat. ex qua re claudicat, sed per tempora perdurat et
 articuli onerant. quod nascitur a labore tenerae aetatis.
 quod curatur sic. primis diebus tribus cataplasma. deinde
 expones iumentum et cauterio ciprino diu ures, donec
 25 membranum praerumpas et humorem exicces. cum exicca-
 veris, membranum in continenti ab axungia cataplas-
 mabis et fenugraeco et lini seminis et polline, sicut s. s.,
 per dies numero IX, donec ferbura desinat. ex hac enim 648
 causa grandis ferbura et clodigo insequitur. quare negli-
 30 gentius curari oportere non debet. cum iam saniem
 fecerit et clodiginem et ferburam interamiserit, malagma
 imposito crudam et usta diligenter curato. sani fiunt.
 alii vero dixerunt eandem causam simili modo curari,

1 extimas || 4 icito: *corr. B* || 7 eandem || 9 virus: *corr. B* ||
 10 satiatio || 14 tradito || 15 carne || 25 exiccis || 27 ex || 29: olo-
 dico || 30 oportere *relegat ad curari l. 33 B* || 31 inter amiserit:
 interea miserit?

ut sagittam exemptum flemen, lasar et aceto in eadem foramina cum lana subicere et curare, ut si flemina in genibus. ex hac re curati sani fiunt. sed propter ferburam imminuentem cauterio cyprino curare, sicut $\bar{s}\bar{s}$, melius sanum fiet.

649 LI Quodcunque iumentum meliceridem tuborum i. e. bubonacium in articulis quoquo loco natum habuerit, eum sic curato. deponito iumentum et scalpello aperito et eum exiccato, quocunque fecit sive meliceridem sive adoratum, sinum aceto et oleo et motaris impleto, tertio die¹⁰ consolvito et similiter curato. cum saniam fecerit, ascarotico intus totam causam impleto, ut vesiculam suam quam ferro tollere oportebit, medicamento auferas. deinde traumatico, tertio die curato medicamentis aptis et malagma ficurina superimponito, donec bene glutinet. hac¹⁵ re sanum fiet.

650 LII Cuicunque iumento in articulis prioribus contingere solet genus suffusionis ad profluuium, a qua causa articuli intumescunt et humorem intus cruentum nutriunt. quod curatur sic. primo cataplasmatibus et fomentis, donec²⁰ cura tenerior fiat cutis. cum iam senseris humorem intus vagurire, das plagas in ipso articulo abintro, ne deformitas curae fiat. observato venam et nervum ne laedas, ne curam deteriore facias, cum humorem exiccaveris. in

651 quo trumbos sanguinis invenies. eos quoque bene exic-
141^v b cato et | subicito in plagas licinium cum aceto et oleo et cataplasmato ex farina ordeacea, donec sanum fiat. cum saniam fecerit, et tetrafarmacum et ceram solutum perpulcrum intus inmittere et fasciato et malagma

1 sagittam = sagitta | flumen lasaret || 4 \bar{s} addidi || 6 melicer i. e. uberum || 7 subunarium: *correxi*, cf. *supra* p. 33, 10 et p. 186, 20 || 8 et aperito: *transposui* || 9 ferit | melicer i. e. sic | sq. adornatum: = atheroma? cf. *supra* p. 33, 6; adornatum sinum B || 11 sq. ascarotico || 12 intus $\tau\upsilon\sigma\tau\omicron$ totam sic | ut: et? || 13 dum de || 18 aqua: *corr.* B || 21 senserit || 22 vagurire = vagari; scaturire B || 25 trumbus: = $\theta\rho\upsilon\mu\beta\omicron\upsilon\varsigma$ 26 licinium = licium || 28 coram: *corr.* B || 29 per pulcrum

cypressina imponito per plures dies. vulnus curato medicamentis aptis. sanum fiet.

LIII Quodcunque iumentum articulos oneraverit vel bases. quod contingit ferendo, ab onera magna, quod facile dossuaris evenit. sic eum curabis. primo sanguinem desub cirro emittito, deinde cataplasmato et genu superius curare oportet. tertio die solvito et imponito ficum senapi mixtum aequis partibus, ex aceto contundito et malagma facito et imponito, donec omnis dolor et tumor per saniem digeratur. post dies V malagmatibus sublati delavato genua aqua calida et exaniato ex aceto et sale. usta diligenter medicamentis aptis curato et super malagmam ficurneam imponito per plures dies. hac re sanum fiet.

LIV Quodcunque iumentum in basibus marmor et duritias fecerit, ex quo valde claudicat, sic eum curato. sanguinem emittito de coronis et caldum imponito, quod ad duritiem et ossilaginem compositum habes, et scarificato easdem duritias et postmodum malagma cruda imponito per plures dies. si recens fuerit haec res, sanum fiet. si iam veteruerit vel praedurnerit, urito cauteriis candentibus, puncta interponito, ut ipsa duritia ustione solvas, et curato similiter, quomodo in articulis, ut cura demonstrata est. sanum fiet.

LV Curato, ut omnes curas commissurales ab ustione sanas facias. in arato vel in berbacto primum promoveri per plures dies. et cum existimaveris iam recte ambulare et sine clodigine esse, causticum imponito, quae res omnem curam confirmat. et post causticationem quinto die in via et ad laborem committito. ita omnis causa curata et hac re perconfirmata bene provenit.

LVI Quodcunque iumentum cretiaverit ab ordeo vel suffuderit ab aqua. quodcunque ex his duabus rebus calidus ab iter acceperit, statim se sanguis in pedibus eius suffundet. unde suffusio dicta est et nervos invalidos

6 curro || 10 diguratur | delevato || 24 commissonales ||
25 aratro | berbato: = vervacto, cf. *supra* p. 202, 11 || 26 ex-
timaveris || 31 *supra* 625 | creverit

- praestat. ex qua epifora sanguinis ungulae fervore nimio alienentur et blateias subtus faciunt. per quam causam ambulare non possunt et iacent tantum quasi quo castrati.
- 142^a tre|mulis pedibus immobilis fixus stat nec pedes a terra
 656 levat. cui si non cito succurreris, statim ungulae eius⁵ vertuntur et longum tempus curae et inbecillitatem incident. quem cum calefecisti, ambulare videtur beneficio excalefactionis et blateiarum sanguinis. si eum in itinere ambulare cogas cum eadem causa suffusionis, statim ungulas proiciat et excalceat ex ipsa corruptione sanguinis.¹⁰ suffusionem ergo recentem biduanam vel triduanam sic oportet curari. sanguinem de coronis ei detrahito. alii praecipiant, desub cirro vel de geminis. alii de brachioliis
 657 mittunt. melior autem cura est, si de coronis detrahas. sed si evenerit, ut eisdem locis super venas coronales¹⁵ duritias habeat, donec desub cirro aut de geminis, vel unde tibi facilius visum fuerit, sanguinis detractorem facies. eam idem super venulam impositam, quod est genus ischaemon, diligenter fasciabis, ut sanguis praecludatur. et potionabis thus masculum 3 II, piperis grana XV,²⁰ caprefici folia recentia 3 II. alii et traumaticum praecipiant ferventi farinae ad magnitudinem nucis. trita haec omnia ex posca non agra ad cotulam unam per triduo
 658 similiter potionabis. si aestas fuerit, in continenti eum in frigidam mittis vel per diurnum perfrigidabis, ut epifora²⁵ sanguinis et suffusio per rigore constringatur. hoc facis per triduo. hiberno autem calda fomentabis propter stuporem glaciati sanguinis et ut nervis calore quidem praestes. tertia die venas solves. si adhuc in eo clodigine reliquiae remanserunt, †in ex fomento et furfure et resina³⁰ vel ordeo similiter facies et fasciabis, donec rectus ambulet.
- 659 LVII Quodcunque iumentum ita suffuderit, ut neglectus

1 exquepiphora || 2 blategas || 3 castrare: quasi nequeant stare B || 8 excalefactione | blaterarum || 10 excaldat: excalcat? || 12 sq. supra 21 || 16 donec = tunc || 18 eam idem: cf. supra p. 200, 12 || 19 genu sichemon || 20 supra 626 || 21 traumacium || 22 tritam || 23 agra = acra || 25 et || 29 praestet || 30 mox B || 32 supra 22

per dies V ex eandem curam s. s. proficere non potuerit, sic eum curabis. componis ungulas usque ad vivum, ut pollice depresso calliciem mollem intelligas. contra venas interiores scalpello frustum tolles quaternari magnitudine, id est semissabis, vel de media ungula a capite religata sufficabis. corrigiam vel lino crasso constringebis, ut venas omnes recludas propter viscationem, ut possit bene semissari. cum contra venam semissaveris quoquo loco, 660 solve adligaturam et desine sanguinis decursionem fieri copiosum | et confrica sale eum locum bene, ut maior 142^b decursio sanguinis fiat. cum satis ambulasse videris, aceto et oleo delavabis et licinium vel linteola tenera contra venam deprimis et calciatura diligenter imponis et fasciabis strictum, ut sanguis suppremi possit. et calciato soliam diligenter, ne solvat. tertio die solvito et similiter 661 curato cottidie. cum iam minus dolere intellexeris, simili modo alium pedem curabis. quomodo demonstratum habes, servabis ordinem facere. deinde traumatico vulnera percurabis. curato cottidie [ab] axungiare pedes vel alia confricare, si pauperi pedes fuerint. cum cicatrices vulnerum soldaverint et praeduruerint, duramen imposito et excalciato. quinto die in agro promoveto. si adhuc reliquiae claudiginis fuerint, fomenta ex ordeo et resina per dies V. sanum fiet.

LVIII Quodcunque iumentum cretiaticum aliter curari 662 solet, stremmabis eum sic. deponis iumentum ungulis iam compositis prope vivum, ut s. s., et alligabis ei suffragines, quomodo s. s. est. totum calliciem ungulae in circuitu ungulae scalpello circumgirabis, ut separe a vivo. ab ungula usque ad geminas experisceris. cum tibi calciata separata ab ungula visa fuerit, spatulam osseam sub callicia subicies et scalpello supra totas venas

3 callicie: = callum || 4 scalpelli frictum: *correxī, cf. p. 215, 15* || 5 semis sanis || 11 videaris || 13 calcatura || 16 dolorem || 20 alia-
ta: *cf. supra p. 203, 6* || 21 soldaverint = solidaverint | praedolue-
rint: *correxī, cf. supra p. 207, 20* || 28 galline || 30 vino | ungule |
geminis | experrexīs | eum || 31 calciata = calx? callicia?

- 663** denudas et auferes eum *calcaneum* unguulae. dissoluito suffraginem et sinito sanguinis fluxum per omnes venas fieri, et sale trito confricato, ut restaures easdem venas, ut possit decursio sanguinis melius fieri. quanto sale fricueris, tanto minor et februra fiet. cum iam satis visum fuerit ambulasse, curato ex aceto et oleo et in linteola calciato. sanum fiet.
- 664** LIX Si quod iumentum ungulas fissas habuerit usque ad coronas. quod fit ex suffusione humorum digesta in unguis. quod factum est, ut suffusio levius unguis digeratur. et itineris cottidiani beneficio his sanguis unguis digeritur et evaporat per ungulas et findeat eas. ex qua re *callicie* et crepulae unguulae fiunt. quod et sic claudicet, quasi ex illa fissura claudiginem patiat. inde et suffusio non intelligitur. et digeritur quidem ex
- 142^v a **665** his fistulis suffusio, vaporat et | ventilat, sed postero ungulas vitiosas facit et semper fissas. quae fissura non patitur novam ungulam excrescentem integram esse. sed ipsa fissura ambulat et semper praerumpit ungulam novam. quod sic curabis. prendes unguulae fissuram ad finem et terebra medicinali locum terebrabis, quo usque sanguis respondeat. similiter et circa omnem fissuram
- 666** hoc facies, ut uno in tempore totam ungulam sanes. cum bene omnes fissuras terebraveris, a sanguine usque ad ... medicamentum hoc inponis: sepum hircinum ex axungia veteri et pice liquida aequis partibus in se mixta. ex quo medicamento et mero et oleo madido vel cremore ita impones. sanum fiet.
- 667** LX Quodcunque iumentum in dorsum pulmunculum habuerit, sic curato. depones iumentum et dextra sinistra a lateribus [a] pulmunculum in dorso scalpello aperies et cutem spatomele suspendes, quantum potueris. subicito

1 adcanum || 5. minore || 7 calcato || 9 digestam || 10 levis⁹
 sic || 13 ardicie ei: avidae B || 14 si || 15 inde ego: i. e. sic | de-
 geritur || 16 ventidiat || 17 fixas | fixuras || 20 fixuram || 22 fixu-
 ram || 24 terebrabis || 31 alteribus | pulmunculis || 32 spato
 melli: = *σπαδομήλη*

ancistrum et pulmunculum teneto et sagitta in primo decarnato eundem super spinam, et aceto et oleo delavato et elibera, deinde immisso sarcolabide prendis et decarnabis eum pulmunculum. quo decarnabis per utrasque plagas et diligenter auferes desuper spinam et a cutem ipsa libera, sed eum foras exime. quodcunque intus reliquiarum remanserint, rursus decarnabis **668** desuper spinam, et ita facito, ne nervum pungas et in periculum mittas. cum iam decarnaveris ad planitiam certam, lemniscos aceto et oleo subicies et eum locum imple et stratum superimpones. tertio die solvito. et si maiorem ferburam imminet videris, curato lemniscis ex aceto et oleo madidis, desuper cataplasmas et mero et oleo imponito. aquam ne miseris, periculum enim vulneribus facit. cum bonae ferburae inveneris et saniam fecerit, traumatico curato cottidie, ante tamen aceto et oleo exaniato. hoc facito, donec se vulnus ei insidat. **669** deinde cloran inmittes per dies V, ut cutis se temperet et melius elimpidet. sequentibus adhibebis tetrafarmaco, curabis interius causam. cum existimaveris debere cohaerere cutem, delavabis aceto et oleo diligenter et mel decoctum cum polline ervi et thuris pollinem similiter aequis ponderibus, ut traumaticum mollem facias. et subicies in vulnere et super cretam Cimoleam ex aceto infuso impones, ut ipsa ponderi | deprimatur ad spinam **142^v b** cutes et cohaereant. cum cohaeserint, vulnera plagarum curas. si vendere volueris, sanum vendes sine reprehensione. si minus autem, et si volueris eum non rescindere, quaecunque in dorso causam persanare vis, reticulatim et punctis interpositis dorsum urito. usta curato. sanum fiet. et post curam ustionis malagmam caustica imponito in alutam perductam, ut confirmet. ut proiecerit eam. utere, quomodo volueris, non rescindet.

3 libera? | sarco lapide: = *σαρκολαβιδι* || 7 reliquiarum ||
 15 bene ferbure || 17 exanguinato || 18 cloran: cf. *supra* 651 ||
 20 extimaveris || 33 ubi proieceris eam, utere?

sic curato omnem causam in dorso et in tota spina. etiam nunc si callositas nimia ossilaginis fuerit, simili curato, sicut supra [s.] s. est. sanum fiet.

671 LXI Quodcunque iumentum in latus ad aliquam rem percussus fuerit et costam fregerit, ita ut peritonium ipsum non tetigerit, et collectionem fecerit, aperies locum ante eam costam, quam vexaverat, et astulam ipsam per pleuroxistem secabis. vitiatam curabis diligenter. curare eiusmodi vulnera, si tarde glutinabit, costam rades, donec glutinet. quod si neglexeris radere, fistulam faciet, in-10 curabile vulnus fiet. itaque patenti vulnere ex omnibus, quae s. s. sunt, sollicite curam adhibere debes. sanum fiet.

672 LXII Quodcunque iumentum in latere ventris vel ilis a tauro percussus vel a qualibet [et] causa peritoneo-15 ruperit vel ipsum ventrem, simul foras emiseric et non erit ruptum stentinum, sic curato. in latere si fuerit, spongiolam novam accipito mollem. ex eandem et ex posca aquata delavato causam et stentinum spongiola reprimito et contineto intus. si omentum prociderit, alli-20 gas ei partem superiorem, et reliquum praecides quidquid ruptum fuerit, et subicies intus et fibulas, imponis

673 et tramam et motaria solida. et sic curabis in continenti percussuram: vulbos tritos cum thus masculo bene trito et commixto lini semine. locum ruptum, [cui] cum ap-25 posueris, fasciabis. 4to die solvis et similiter curabis, donec cutis cohaereat et glutinet. et cum glutinaverit et cohaeserit, fibulas praecides et totam tramam eicies, ne quid remaneat intus. quod si neglexeris et aliquid de his fibulis remanserit, sulphora, ne deteriorem curam 30 faciat. itaque curato causam diligenter, donec sanum sit neque herbam nec ordeum tangat et modicum manducet.

143^a sanum fiet. |

4 cf. *infra* 705 || 8 pleuroclistem: = *πλευροξίστην* || 9 glutinabis || 14 hilis || 15 *sq.* aperito ne obruperit || 16 similiter || 20 procederit || 23 tramatoria || 30 sulphorat et || 32 manducit

LXIII Quodcunque iumentum renes vulserit, si se **674**
portabit, sic eum curabis. in machinam mittito et bene
suspendito et imponito pridie in renibus et lumbis eius
bulbos *manipulos*, *coctas* tantundem ana numero V, argal-
licum p libra, recentis glutinis taurini ex aqua soluti p S,
similaginis pollinem quod satis fuerit. ea omnia singula
contusa bene immisces et facies ad crassitudinem cretae
infusae, et inlinis ei renes et coxas et lumbos, et desines
hoc cohaerere diebus V. sexto die aquis vervenis foveto **675**
et omnia haec delinito diligenter. sanguinem ei detrahito
et de coda vel de visceribus tantum quantum corpus
eius permiserit. excipito inde sanguinem in vaso et ad-
misceto cum unctione sulfur vivum p. libra, bacca lauri ~~ss~~ I,
thuris pollinem p S. haec omnia bene trita et crebellata
commisces cum eodem sanguine. cui admisces hiberno
merum et oleum quod satis fuerit, aestate acetum misces.
ex hac unctione cottidie perungito, de berbenis fumentato
diebus pluribus. curato et potionem dare, quae facit ad **676**
eandem causam. cum iam confirmasse visum fuerit et
posse se portare, eicies eundem de machina, paulatim
cottidie promotes. desines eum curare, cum dies plures
subpleverit. ures eum graticulatim in renibus. usta cu-
rabis, ut iam didicisti. sanum fiet.

LXIV Quodcunque iumentum a vulsione renum ydro- **677**
celicum factum fuerit vel a qualibet causa, si intelligis
folliculum ipsum et testiculos sanos sine tumore esse,
[*sed*] ipsum folliculum sagitta pungis vel epilampadium, si
habueris, infigis ei, desines humorem ambulare. hic
humor loteo similis erit. cum exiccaverit, cretam et
acaciam in cretam infusa linis in totos testiculos et de-
sines V dies. solet enim iterum implere. si pausaverit,
hac re sanum fit. solet ex hac re quidam tumor et
ferbura increocere. quibus inest aliqua causa vexata in- **678**
terius, plaga aperies, et melius exiccabis pus, quod fecit.

2 macinam || 4 lamiploscodas | añ (= ante?): aut B || 20 re-
portare | macina || 21 curari || 25 sic: corr. B || 27 sed del. B

et lemniscis curas aceto et oleo optimo, deinde cottidie lixiva calda fovere debebis et curare rebus congruentibus, donec sanum fiat. quibus evenit reuma in testibus pati, ut exiccati rursum impleantur, iam exiccatum urito testes.

143^b curabis usta, | quomodo supra [s.] s. est. testes tumidi sic curati sani fiunt. vel sic: ante suffusionem vulneris ydrocelicum et reumaticum castrato, ita sanum facies.

679 LXV Quodcunque iumentum ydropicum vel strophosum paracentese curare volueris, sic curato. 4^{or} digitis ab umbelico in prioribus [mecies] medium ventrem sagitta pertundito. ita facito, ne intestinum pungas et fistulam centetalem subcito in eandem plagam et sinito humorem... si exiccaveris, exime fistulam et emplastellum inducis. hoc cum auferre... ita facies. hac re sanum fiet.

680 LXVI Quodcunque iumentum veretrum submiserit et revocare non potuerit, curato omnibus rebus necessariis. si non profecerit et non revocaverit, sic eum curabis. deponito iumentum, et veretrum eius, sed iuxta crus et ipsum nodum et folliculum, lino valido religato bene, ne resolvatur, nisi quando tu volueris. et longius ab alligatura digito scalpello praecidito et urito bene, ita ut

681 ipsum porum urinae non uras, ut megire possit. cum bene usseris, teneto manum fortiter, ne refugiat, et laxato linum, et locum ab axungia et oleo satiato. remitte: statim fugiet sibi. et sic curabis. calda fomenta sub ipso ypotauro cottidie, aquam tepidam et oleum per ipsum folliculum ulterius clisterimabis, quoniam tangere per folliculum ulterius eam causam non potes, ut urinam faciat. hanc curam cottidie adhibito per dies XV. sanum fiet.

6 curari | si || 7 et *addidi* || 8 *supra* 401; *infra* 708; *Veg. II* 16, 3; *V* 24, 4 || 9 paracentas: = *παρὰ κεντρήσει* || 10 mecies: tunicis? membranis? || 12 sustines humorem currere *supra*, desines humorem ut decurrat *infra* || 13 si *addidi* | exiccaberis || 15 *infra* 730 | feretrum || 17 proiecerit: si [non] proiecerit (sc. veretrum)? || 18 et *addidi* || 19 et *addidi* || 21 dicito: *corr. B* | praedicito || 22 megire = *meiere* || 23 useris || 25 ibi? || 28 potest

LXVII Quodcunque iumentum in ipso folliculo veretri 682
 vel in inguine vel quoquo loco alio supervenam habuerit,
 sic curato. deponito iumentum, eius verrucae inferius
 radicem lino constringito, super sanas partes praecidito
 5 scalpello paulatim et urito. quomodo praecides, sic se-
 quere cum ustione, ne dissolvatur alligatura et fluxus san-
 guinis non patiatuŕ te bene urere. cum praecidas, totum
 reuma urito ita in omnes radices solidius, ut ustio
 eas eradicet, et ab axungia et oleo causam saturato et
 10 tertio die lexiva calida delavato. cum usta ceciderint,
 asarotico cottidie curato, donec sanum fiat.

LXVIII Quodcunque iumentum castrare voles, sic 683
 curato facere. abstineto iumentum antepriedie ab esca et
 potu. deponito iumentum et contrastringito diligenter et
 15 abscondito | medium frustum quaternario duplicis magnitu- 143^a
 dinem. prendito testem inferiorem primum medium et
 findito eum. medium membranam aperito et testem eicito
 foras, venam comprehendito mediam pollice et digito
 mulgito, usque donec rumpatur, vel gracilem praecidito.
 20 deinde adducito testem superius et cremasterem ipsum 684
 prendito iuxta saccellationem, quod tibi folliculus mon-
 strat. similiter et alium testem tolle. testi membra-
 nam diligenter purgabis, ut foramina pateant. et quod-
 cunque pinguaminis excitare vel pus ibi in folliculo
 25 abundaverit, purgato ferramento et lavato et sale tritum
 in folliculo mittito. solvito iumentum et noli pati eum
 stare. cottidie eum calda fomentato. tertio die omnem
 blatteiam sanguinis repurgato diligenter. unde testes 685
 exierunt, noli pati cludant. curato ex pice liquida cum
 30 oleo, intus mittito digitis, donec sanum fiat. sunt alii,

1 cf. *supra* 42; *Veg. V* 16 || 2 iguine || 6 ne *add. B* | desol-
 vatur a ligatura || 11 astarotico || 12 cf. *infra* 726 || 14 in *cod.*
 pota vel potu vel potu | constringito (*coll. p.* 221, 12) aut
 contra <eum locum> stringito *B* || 18 pollicem || 19 radi-
 cem? || 22 et stimembranam: *corr. B* || 24 piguaminis |
 excitare: ex ista re *B*; sed cf. citare *supra* p. 190, 16;
 194, 8 | plus

qui cauterio castrant propter fluxum sanguinis. similiter ut s. dixi, membranum supra testes aperies et tunc testiculum eximes et labraribus castratum uris. cum praeccludis illa loca, ubi praecideris venam et cremasterem, ipsum cauteriis candentibus praecidito testiculum. similiter hoc in alterum facito. sanum fiet.

686 LXIX Quodcunque iumentum a quocunque bestiole nocitum fuerit et venter ei tympanaverit, sic eum curato. scarificato totum ventrem ex sagitta Numida, observato, ne venam tangas, et sale confricato et sinito humorem venarum decurrere. hac re sanum fiet. rutam mustelinam et origanum asinale super carbones ponito et totum ventrem fumicato per triduo et loteo calido delavato. sanum fiet. si quid in corpore cum tumore venenato permanserit, cauteris candentibus urito, usta curato. sanum fiet.

687 LXX Quodcunque iumentum ab strato cancer frigidum creaverit, quod quidam pispisam vocant. [quod] cui si non cito succurreris, cito ex hac re et vitio periculum faciunt. sic eum curato. scalpello eidem cancer et totum latus intercido, usque quo causa canceris dilataverit, | vel etiam nunc dragonationem tergito, usque quo venias ad membranum lividum inflatum humore plenum, quod et ipsum cancer succutanum dictum est. quod cum bene intercideris, in plagas medicamentum cum lanas 143^v b sucidas immittes, ante tamen sale confricabis. eas plagas 688 exaniabis, donec omnis se humor exiccet. et deinde aceto delavato bis. oleo ne tetigeris, ne noceas. hoc medicamento ergo in plagas immisso et cum lana sucida calcato munibis strato iumentum, ne ventilet, tertio 30 die solvito et curato ex eodem medicamento, donec totum cancer cadat, et loteo calido delavato. hoc me-

3 labraribus: cf. ferramentum labrosum *Celsi* p. 310, 24 D; de glabraribus *cogitat* B | eum || 11 ruta || 14 quidem: *corr.* B || 17 *infra* 707 || 21 inter digitos: *corr.* B, cf. p. 218, 12 || 24 est || 25 vene || 28 oleum || 30 munibus: *corr.* B | ventidiet

dicamen componito. *misu*, aeruginem, calcitem, calcantum, *aes ustum*, aequis ponderibus tusa et creta bene commisces. et rododafnen bene tusum bene commisces, 689 ut faciat medicamen, et pice liquida aequis ponderibus et sardinas maturas vel allicem et ex axungia aequis ponderibus in se commisces et facias quasi malagma, hoc est medicamentum, quod ad omnem cancer discutendum fiet. quod si volueris eandem curam aliter curare, cauteris candentibus graticulatim urito, usta curato. sanum fiet. est aliud genus vulneris, quod pispi- 10 sam succutaneam vocant, quod nascitur in omnem partem corporis, quod est facedena. facile hoc in dorso et lateribus et in coxis nascitur a plaga et ab strato. quod sic curato, sicut s. s. est.

15 LXXI Quodcumque iumentum† hoc de coria supplana 690 nata revolueris, id est caudam breviare, quod facile *bimulas* fit, sic facito. mittito a rapo palmum vel tres digitos vel quod satis tibi videbitur debere auferri. tum deinde super lignum solidum caudam ponis et super ferramentum acutum cultro similem et supra ferries radio rotae 20 vel malleo simili. semel incides et cauterio candenti ures, ut sanguinem statuas. curato ab axungia. sanum fiet. sic curabis et quaequae in coda cancer frigidum nutrierit. sanum fiet.

25 LXXII Quodcumque iumentum umbone renali super 691 vertebulum coxae eminens aliquid habuerit, sic curato. si collectionem fecerit, ut eum ossum fractum eximas et quascunque astulas fractas vel asperas inveneris, | 144^r a caedis per eccopidam et rades per xisteram, ut leve sit. 30 curato vulnus medicamentis aptis, donec sanum fiet.

LXXIII Quodcumque iumentum coxam exemerit vel 692 luxaverit vel intorserit, similiter curato, quomodo in armo

1 *nisu* || 2 *aesistu* || 4 facias? || 10 et || 11 *suctaneam* || 12 *facedena* = *φρυδάνα* || 15 iumentum [hoc] decurtare [supplana] volueris *B* || 16 *binmulas* || 17 *rapo* = radice caudae || 18 aufer vitum: *corr. B* || 26 *coxa* || 29 *perecopidam* | *lene* || 30 *apris*

demonstravi. cura enim armi similiter curatur nec differt aliquid. sanum fiet.

LXXIV Quodcunque iumentum lacas [si] in gambis habuerit, similiter curato, ut aquatilia, ut flemina [ut aqualia] in pedibus prioribus curantur. ipsam regulam curae sequi oportet. sanum fiet.

698 LXXV Quodcunque iumentum gambosum fuerit, sanguinem ei desub gambis emittito de securi *vel* celta et curato similiter ut genum. longum urito et omnem curam similem adhibito. sanum fiet.

694 LXXVI Quodcunque iumentum inflatos pedes fecerit vel ventosos vel reumaticos, sic curato. venas *intercidito* viscerales super gambas simili modo, sicut in prioribus pedibus et suffusio fieri demonstravi. malagmatibus stipticis et fomentis calidis curato, donec siccet inflatio. sanum fiet.

695 LXXVII Quodcunque iumentum scaurum factum fuerit, sic curato. eundem deponito iumentum et pedem diligenter componito. tempta ungulam corrigere. inuenies nervum in suffraginem tensum et constrictum. eum nervum scalpello [inter digitos] incidito, statim sonitum reddit in ungula, laxabis et consuetudinem pristinam revocabis. aceto et oleo licinium [et] satiatum in eandem plagam subcalcare et pulvini more pannum factum suffragini inpones et fasciabis. fasciolam madida ex aceto et oleo diligenter constringis: cum bene fasciaveris, solves iumentum et eriges. inuenies eum rectam ungulam ponere, recte ambulare sine clodigine. curabis vulnus cottidie, quomodo in ceteris demonstravi. sanum fiet.

696 LXXVIII Similiter et prioribus scaurus curatur. cunque iumento in articulis vel basibus posterioribus con-

1 *supra* 583 || 3 *supra* 5 | lacassi || 8 *vel addidi* || cella: cf. *supra* p. 12, 11 || 12 ventosus | *intercidito scripsi* (cf. l. 21 et p. 216, 21): inter digitos || 14 pellibus || 19 temta lingu- lam || 21 *intercidito*? || 22 laxavit || 26 eum | fasciaberis || 30 cf. *supra* 623 | similiter — curatur in cod. ad caput LXXVII pertinent

tegerit, similiter curatur, ut in pedibus demonstravi. non separantur causae nec curae, uniter omnia eveniunt et curantur.

LXXIX Quodcunque iumentum in ungulis Chironium **697**

habuerit vel vermiculosum factum fuerit, sic curato. urito eam vermiciem bene, usque | dum bene ad ossum pervenis. **144^b**
et curato ex eo medicamento, quem in cancro demonstravi, ex rododafnen quod conficitur. haec imponito, donec omnis vermico eradicetur, vel si ossum vexatum inferius fuerit. ex qua re haec cura contingit. his ossus curatur, ut cadat, vel asaroticu utere vel. calda ferventi assidue curato, donec se omnis caro putris repurget et fiet vulnus curabile. quod curabis traumatico et medicamentis, quibus oportet curare vulnera sanabilia. curato per plures
15 dies. hoc modo sanum fiet. et cetera omnia, qui in pedibus contingere solet, una ratione curantur.

LXXX Quodcunque iumentum ab stercore equalis, **698**

quod femum vocatur, collectionem in ungulam fecerit, famicem quod appellamus femi, vel si clavum calcaverit,
20 sic intelligis. prodiens super caput ungulae calcabit et pedem assidue a terra suspendit, cuius ungula ferventem invenies. curabis ei scalpello famicali ungulam dealbare et omnia vestigia causae ab stercore vel clavi vestigia scalpello elimpidare, donec pervenias ad vestigium collectionis. quam cum inveneris, collectionem eam aperies, **699**
25 ut omnis humor ex causa fluat, et ex aceto et oleo et licinio et ex pannis madidis calciaturam facies et fasciatum pedem calciabis. post triduo traumatico curato. septimo die omnem pendiginem ungulae elimpidato. curato tam
30 diu, donec vulnus callicia praeduruerit, et calciato et duramen imponito. sanum fiet. et ad contusionem quidem similiter collectio in ungula nascitur, sed grandem curam

4 *supra* 630 || 6 pervenit || 7 *supra* 688 || 11 asaroticu vel ascaroticu *cod.* || 12 cura: *corr. B* || 18 femum = finum || 19 fenici || 20 calcavit || 22 delevare vel decalvare *B*, cf. *supra* p. 202, 16 || 27 calciaturam || 29 elimpidat

- et indignationem ungulae facere solet. ex qua re eruptio
in ipsa corona fieri solet. ab attritione similiter contingere
700 solet. sed maiores et periculosiores curae in ungulis ab
attritione contingunt. quare oportet, priusquam aperies,
fumentum ex furfure et aceto fervens ungulis imponere, 5
ut melius maturescat. est enim cataplasmae genus ad
ungulas furfure fervens, ex qua re fervens imponitur, ut
possit per altitia igneus calor penetrare et ad causam
temperatus venire. ex qua cura fumentum remollit duritiem
701 ungulae, ut possit facilius ferramentum adire. omnis ergo 10
cura ungarum similiter curatur, ut s. s., nisi erup-
144^v a tionem a corona fecerit, per quam humor non | desinat
ambulare. fenestellam coronae ungulae facere oportet,
qua vulnus curari possit. vel si ossa scabra fuerint, ma-
tura ex parte quacunque tollere oportet, et fistulam, si 15
fecerit, vel duritiem in basibus urere punctis cauteriis
necesse est. ita omnis causa humoris et doloris pro-
fluentis aufertur. sic curare oportet, quomodo in superio-
ribus causis docuimus. ita ad sanitatem perducis. ceteras
passiones et curas totius corporis in quinto libro demon- 20
stravi. sanum fiet.
- 702 LXXXI De ventre et lateribus. si quod iumentum
sub armi cubito vel pectore et qualibet causam percussum
fuerit et intus membranam ruperit, scias eum curari
non posse. 25
- 703 LXXXII Si quod iumentum in palo incubuerit aut
bobis percusserit latus aut ab aliqua causa percussura
fuerit, si corium non pertuderit et intestina in corium
procciderint, sic curato. cretam Cimoleam ex aceto
madefacito et perungito eum locum. sumito sponsia 30
novam, ex aceto acerrimo madefacito et opponito et
contra eum locum stringito et a cibo abstineto. si mulus

4 constringunt: contingunt in marg. || 5 furfur || 10 audire
11 alterum s. addidi || 20 sq. demonstrabis || 22 de ventre et late-
ribus in cod. ad caput LXXX pertinent || 27 bobis = bovis
(i. e. bos)

dorsarius erit sarcina maiore simul et lassus erit, quam minimo pungito. sanum fiet. si pertuderit corium et stentinae prodierint et pertusae erunt, sanum esse non potest. si integra intestina fuerint et aliquando et omentum proceiderit, sic curabis. deponito iumentum et ea plaga superius respiciat et ea loca et stentinum vel omentum spongia nova calda (tepida tepidiore) delavato sic, ne manu tangas, et intus reponito et eum locum fibulis consuito et hoc anacollima imponito: bulbos, coeleas ana . . . thus masculum, algallicum. omnia in unum contrita ad eum locum perducito et supra lanam albam limpidam. ponito et super pannum et diligenter fascia constringito. tertio quoque die solvito. ita curato, donec se cutis obliget. observabis tamen, ut in ea causa positum molibus cibis non ad plenam ventrem olea des.

LXXXIII Si quod iumentum costam fregerit aut ali- quod vitium fecerit, sic curabis. aperies eum locum et eam costam caedes, usque quo ad solidam et sanam costam venies. at ubi deraseris vel frustum vitiatum de loco eduxeris, curabis traumatico, et sicut vulnus permiserit. sanum fiet.

LXXXIV Si quod iumentum clavulum in latus fecerit, sic eum curabis. huius decarnato radices et hoc medicamentum impones. spodium cum pice liquida et sardinarum pulpas | tritum locum imponito. tertio quoque die solvito. si limpidum fuerit et rotundum clavulum videris, huius oras decusatim scalpello intercides, curabis medicamentis aptis. sanum fiet.

LXXXV Si quod iumentum in latera pispasam creaverit, quod est cancer frigidum, sic curabis. scalpello intercides eam directis plagis, usque quo ad firmas cutes venies, et sale grande eas plagas confricabis, deinde aceto

1 maior || 2 perungito? || 5 disponito || 9 ana numero V add. supra 674 || 15 oliades: olera? || 16 cf. supra 671 || 19 furusculum || 22 daulum || 23 decarnatos || 25 locum = loco || 26 dauculum || 27 horas decusati || 29 supra 687 || 31 adfirmes

delavabis. et hoc medicamento eas plagas curabis: coriandri folia, sardinas maturas ex axungia, pice liquida, ervi polline, atramentum sutorium, in uno commixta haec omnia. hoc malagmate plagas cum lanis sucidis subcalcabis et supra pannos imponis et sarganas tegis, quarto die solvis. si pispisa ceciderit, curabis sic, ut vulnus permiserit. si hoc non proficerit, cauteriis candentibus circumgiras eam et decusatim adures. usta curabis. sanum fiet.

708 LXXXVI Si cui iumento ydropico aut *strofoso* [debet¹⁰ supra se] paracentesin facere volueris, sic incipies. pridie abstineto ab aqua, deinde altero die sic facies. ab umbelico 4^{or} digitis longe inde sagitta pertundes sic, ne stentinum laedat. deinde fistulam centetalem nimiam in eam plagam subicies. desines humorem, ut decurrat. incipiet humor foris evocari inibi, in ventrem qui vaguribat extra cursum naturalem. iam desinitus humor est. pitacium pone. curabis sic. sanum fiet.

709 LXXXVII Si cui iumento in ilia mirmix natus fuerit quomodo mala, sic curabis. depone iumentum et desub cute eum recastrabis sic, ne membranum ventris tangas. iam decarnatum ad aequalitatem, semissem candentem in oleo intingues et sic ad locum imponis, ut huius radices aduras, ne recrescat. iam bene ustum cum videris, sic curabis, sicut superius in cruribus demonstravimus. sanum fiet.

710 LXXXVIII Si equus in dorso pulmunculum citaverit, sic eum curabis. depones iumentum, deinde dextra sinistra parte ipsius pulmonis plagas scalpello aperias [pulmunculi] et de spina decarnare incipies sic, ne quid pulmonis relinquas, munditer, nec cutem laedas. cum iam diligenter decarnaveris, aceto et oleo vulnus exsaniabis.

5 sarganas = *σαργάνας* || 8 decusati || 10 *supra* 679 | ydropico: *corr. supra* | debent: de ventre *B* || 11 *sup* in *cod. del.* || 14 laedas? || 16 in *addidi* | vaguribat || 17 definitus *an* desinitus in *cod.*? || 20 mala = malum? || 24 cum *addidi* 26 *supra* 667 || 28 pulmonis = pulmunculi | *sq.* pulmunculi 30 reliquas

item locum pannis linis et aceto et oleo complebis, cata-
 plasma per triduo inponere curabis. septimo quoque die 711
 traumatico panno inlinibis et ei loco addes. cum dili-
 genter vulnus limpidum et aequale videris, | cretam im- 145^a
 5 pones. curabis, ut cutis cohaerere possit. cum cutem
 haesisse videris, curabis reticulatim dorsum urere. usta
 curabis, sicut s. s. est. sana vulnera ustionis curata ma-
 lagma caustica in dorso ponere oportet. sanum fiet.

LXXXIX Si quod iumentum spinam fregerit, sic in- 712
 10 telligis. haec ratio habebit quidem errorem, nec facile
 intelligitur haec curatio. sic tamen eum intelligis. incer-
 tus ambulat nec spinam reddere potest nec corpus recipiet.
 similiter ambulare intelliges, si qua lumbos vulserit. cu-
 rationem non facile recipiet, nisi contunderit aut vulserit.
 15 sic curabis, sicut renum et lumborum dolorem, quem-
 admodum infra scriptum est. sanum fiet.

XC De renibus et posterioribus partibus. si cui iu- 713
 mento renes ceciderint aut lumbi condoluerint. fiunt
 autem haec causae aut in conamento aut a viae ductio-
 20 nem, aliquo saltu aut si plagis nimis lumbi contusionem
 passi fuerint. intelligere debes, unde factum sit. si renes
 in causa erunt, maxime ambulans sentiet dolorem, et febris
 lenta erit. tractatu hae omnes causae communiter intelli-
 guntur. quas de plagis habebit, maxime in corio summo sen-
 25 tient. sed quorum lumbi convulserint, posterioribus summis
 ambulabit et capita unguarum trita habebit et cersonius
 ambulat et cruraque tumbunt et testicli, et quando
 renes validius vulsisse videtur, ab urina plus intelligi
 potest. sic curabis. sanguinem a visceribus aut de 714
 30 cauda mittere curabis. ipsum sanguinem excipies et
 unctioni commisces et vervenis fovebis et in machinam
 statuere curabis. hac unctione uteris: sulfure, nitrio, fecla,

7 s *alterum addidi* | sane: *quod tuetur B* ('*freilich*') || 11 in-
 sertus || 13 mulserit || 15 si cui: *corr. B* || 17 *cf. supra 466; Veg.*
V 4, 2 || 19 ut | *sq. ductione mali quo* || 20 nimis || 23 tractatus |
 communiter *B*: *cōit' sic* || 24 quam || 26 ambulavit | cersonius:
 cernulus *B* || 27 quae | testiclis || 32 unctione

adace, castoreo, bacca lauri, thuris polline, haec omnia tusa et crebellata ex aceto et oleo cum sanguine commixta. post fomenta hanc unctionem renes perunges. cum recte ambulare videris, causticum inpones. sin autem sanus non fuerit, renes cauteriis ures reticulatim. sic curabis usta, sicut s. s. est. haec curationes similes sunt superioribus curis.

- 715 XCI Si renibus vulsis fuerit, haec signa erunt. cum ambulant, pedes posteriores trahat. ut intelligas, iube eum procurrere, et subito flecti si non potuerit in ambulandum, sic eum intelliges. sin autem renum dolore premi coeperit, signa erunt haec. posteriores partes tabidae fiunt et ilia dura et contracta, ungulas inflexas gerit.
- 145^r b cum incipiet currere, caudam reiciet | et mittet crassas et pituitosas. et ex [a] quacunque parte renes laborant, eius partis *venae* contrahunt. lumbi si de loco exierint, deicito equum et ligato priores pedes, et ferro articulum in locum, ubi consistit, urito.
- 716 XCII Si lumbi eius laborabunt, lumbis et gambis contractus erit, et macer fiet destillescendo, quia posteriores eum non consequuntur. et cum se proiecerit, vix se contra erigere potest et tensam spinam habebit, velut roborosus, cui renes doluerint. et potionem dabis huic aptissimis rebus confectam sine vino et aceto. fiunt ex *ustura* et coriaginosi facile, si negligentius curentur.
- 717 XCIII Si quod iumentum caudam parietibus fricat et exulcerat se, sic curato. in ipsum rapum caudae invenies pilos, quorum extremas partes in ipso rapo plus demerserint. hi sunt, qui videntur creare pispisam, qui pilupia appellantur. eos pilos bersellis repurgabis, ne qua radix remaneat. et loteo caldo et sale totam caudam delavabis. et hoc medicamentum, unde pilos vulsisti, imponis. lasar et acetum commixtum ea loca perunges. et ante tamen

8 *supra* 479 || 10 procurare || 14 curare || 16 partes vere: corr. B || 23 aptissimis in marg.: addissimis (i. e. caldissimis) in contextu || 24 exusta uri || 26 *infra* 792 || 30 bersellis = volsellis

perunges nitro, et aceto locum elutriare. hoc uteris, us- 718
que dum caudam non fricat. similia signa adferet et hic,
qui in longaone cosses, id est vermes rubros et rotundos ha-
buerit. similiter hic lumbos et anum parietibus fricat. eas-
dem cosses .. de ano *mano uncta* vel de interiore parte lon-
gaonis, statim desinet caudam et lumbos parietibus adfricare.

XCIV Si quod iumentum nimis mobilem *caudam* ha- 719
buerit, sic emendabis. media cauda parte superiorem
verteblam incidito usque ad mediam commissuram. ne
10 praecidas. vulnus curato. diebus his autem utitur cau-
dam *stabilem* et non erit tam mobile. idem facies equo
castrensi. sunt autem, qui aut mobiles caudas aut pravas
ferunt. hi autem in castris reprobantur.

XCV Extalis si elapsus fuerit, sic curabis. solet 720
15 maxime pullis ex cursu vel ex perfrictione aut ex via
aliqua contingere. sic curato. circumcides, quod super
aridum fuerit, et vide, ne intestinum laedas. cibum dato
panem et ficum. potionem dato farinam triticiam et
fenum tenerum. ipsum anum vino foveto et oblini me-
20 dicamento traumatico, usque dum sanus fiat.

XCVI Si quod iumentum extalis elapsum fuerit, sic 721
curabis. ne ferro tangas. [primum] | primum calda fovebis, 145^v a
deinde stercora de ano exhaurebis et hoc medicamentum
impones: feclam Spanam, auripigmentum, calcis vivae,
25 castoreum, in uno tusa et crebellata, et ad eum extalem
pannum alligabis. hoc facies, usque quo carnes de eo
putres cadant. sanum fiet.

XCVII Si cui iumento fici nati fuerint super extalem 722
vel in verginalem, hoc sic curato. lino alligato, quod
30 extra fuerat, et cauterio calido praecidito. curato sicut

3 coxas || 5 coxas | *supple* prome | *mano* (i. e. manu) *scripsi* :
in ano | uncte || 7 *Pelag.* 292 | caudam *suppl. Pel.* || 9 verteblam:
ad vertebram *Pel.* || 10 curato diebus III; *stauilem* (= stabilem)
utetur caudam *B* || 11 stabilem atque erectam *add. Pel.* || 12 ca-
stensi || 13 reprobrantur || 14 *supra* 476 || 15 perfectione || 16 *sq.*
superari dum || 19 anum *scripsi*: manu in

omnia vulnera sine cauterio aut ferro. vulneris causticum crudum super ipsos impone vel asceroticum. cum ceciderit, aceto et oleo exaniabis, deinde traumatico curabis. sanum fiet.

- 723 XCVIII Si quod iumentum fistulam habuerit vel iuxta anum, sic curato. specillum coicies in fistulam, spongiolam alligabis, sed in aceto intingues. simul bene dilueris, tunc ex aqua lavato spongia et exiccato vulnus aqua berbenacia omne genus: laurum, mirtam, cupressum, lentiscum, rosmarinum. tertio quoque die fovebis ita. sic eum curabis, usque dum sanum fiat. si sanum non fuerit, tunc collyrium fistulare subicies. quarto die solvis. cum fistula ceciderit, traumatico curabis. sanum fiet.

- 724 IC Testiculorum dolor si fuerit, signa erunt haec. incedere non poterit nec cubare cruribus nec isdem insurgere. debebis ergo sic curare. concalfactionibus fovere, aridis pabulis uti et rebus ad urinam facientibus inrigare, cataplasmatibus fovere, et nasturcium cum vino tritum in lineo panno in altitudinem renum imponere, incidere et extantes venas. quod si sanum non fuerit...facere eum oportet...fovebis bis diei. sanum fiet.

- 725 C Testiculi si dolebunt et turgébunt, sic curabis. potio, quae ordeo fieri solet, [et] inde crassum sumito, inde bis die oblinito mane et vespere. id medicamentum praevalidum est, optimum erit. alio modo sic facies. felle canino testes tumidos sublinito.

- 726 CI Si quod iumentum castrare voles, sic observabis. mense Maio vento aquilone deponito quadripedem et resupinato iumentum et testiculos ei alligato, ne refugiant. dein ita [de]prendito ferrum acutum, quam saevissime cutem eius incidēs. qua testiculi inciderint, incipe radere

1 ferre volueris || 2 asteroticum | cum *supplevi* || 5 specilla
6 intigues || 7 lavata || 13 *supra* 484 || 14 hisdem || 16 pabulis
supra: puris || 17 trito || 18 linito pannum *supra* | renum im-
ponito et sanguinem emittere de visceribus *suppl. supra* ||
19 urito eum stellis in testibus et curato, quomodo oportet
ustionem curare *suppl. supra* || 21 *supra* 485 || 25 testumidos ||
26 cf. *supra* 683 || 27 disponito || 29 de in sita

tunc ita, ut radices tollas, et alterum testiculum idem facies. deinde miscebis salem et cinerem et in vino facies et ex eo in folliculo mittes. hoc facies et fasciabis iumentum. sub vespere lavabis plagam, | ne tumor inse- 145^b
 5 quatur aut sanguis manet. postridie relaxabis iterum. 727
 si videris sanguinem non emanare, solvito eum et picem liquidam sumito et cum oleo commisceto et in eam plagam coicito et super renes saturato oleo et pice liquida, et peruras persaepe pilum et nares. noli pati iumentum
 10 multum ambulare, donec sanum fiat. et calidum eum habere toto corpore, et vino et thuris polline perungito. ne adeo dirigescat, sago eum operito, usque dum sanum fiat.

CII Si cui iumento ramex nata fuerit, sic curabis. 728
 15 huius prendito folliculum, qualem in sarcinam inclinata est, et premito et addito fibulam, religa bene et madida aceto et nitro et ibiscos uteris, fibulam addito, aqua frigida vulnus et flemina curato, et medicamento subligato ipsum locum, donec sanum fiat.

20 CIII Si cui iumento fluxum sanguinis statuere voles, 729
 hoc medicamento uteris: ammoniaci gutta pondo 3, porri sectivi... sic cum ciatis VI in uno miscebis.

CIV Si quod iumentum veretrum submiserit et aliqua 730
 in eo percussus fuerit, scias eum revocare non posse.
 25 sic curato. primo calda vervenacia foveto, deinde oleo in sole calfactum fovebis, sequenti acopo veretrum subiges et lanis obvolves et superfasciabis. curabis tamen, ne pendeat: ad ventrem substrings. septimo quoque die calda vervenacia bene fotum veretrum [ipse], in folliculum
 30 ipsum veretrum subicies, et contra eum spongiolam caldam religa sic, ne procidere possit. si sanum non fuerit 731
 et propendens veretrum habebit, sic curabis. depones

5 maneat | post pridie || 8 ut perurat || 10 additum ||
 15 qualem: qua femine sarcina B || 16 madido || 17 ciberis ||
 20 scatuere || 22 in vino? || 25 feruenaciam || 26 sequentia copo ||
 27 tramen? || 29 totum | ipse: ibis B | felliculum || 31 supra 680 ||
 32 perpendens

iumentum et eum veretrum prope folliculum lino ligabis valido, deinde ferramento praecides et cauterio candenti praecisuram adures. ideo autem lino antecessus alligas, ne praecisus intus refugiat et venae sanguinis fluxum praeccludere non possis. sic tamen observabis, ne eum 5 foramen, qua urina emanare consuevit, aduras. post uestionem axungia vel butiro locum perfricabis. sanum fiet.

- 732 CV De suffusione et crethiatione. quid est crethiatio vel suffusio? repentina corruptio sanguinis pedibus confusa, quae fit ex epifora nimia corporis, ex cruditate 10 praesentis cibi vel ex itineris concalfactione et praesentis potum. hac ratione intemperantia corporis per cruditatem 146ra fervori suo ampliatur ad impetum | sanguinis per liquorem. unde tenduntur venae, quae sunt in praecordiis positae [et] totius corporis matrices, a corde descendentes 15 in pedibus, a quo loco commeatur sanguis per totum corpus. ardori nimio cordis ex rebus s. s. liquor sanguinis 733 in impetum corporis per potum frigida percussus vel quo alienatus decurrit in inferiores partes pedum. maxime in prioribus alienat has partes ungarum, quae sunt per se 20 parationem corporis coniunctae. ibi venae omnes in ungulas descendentes finitiones habent. ex qua derivatione venarum corporis sanguinis ungulae alienatae tenduntur, nervi in pedibus stupefcunt, muscoli febribus spasmanur et fit immobilis. quem si in eundem impetum iam in 25 itinere cogas ambulare, omnis coniunctio ungarum 734 separata decedit et exaliglat. cui si non celeriter sanguis de coronis laxatur, inter ungulam et malum blateiat alienatus sanguis et facit non minorem podagricum. unde travertuntur ungulae et crescunt. ex quo ardore con- 30 cludunt et constringunt malos. ex quo punctionem et

3 antecessus = in antecessum || 8 tethiacione | ethithiacione || 11 conadfactione || 13 ampliata || 15 posita || 18 quo = quoquo || sq. quo abenatus: coadunatus B || 20 alienatae || 23 alienae || 27 i. e. exaliglat = exalceat || 28 malum: mallonem (cf. supra 111)? μάλλον B talum? || 29 minorem = minus? minore noxa B || 31 talos? cf. ad l. 28

dolorem interius semper praestant. unde et †gradus in ipsis unguis demonstrant. ex quo intelliguntur extrusiciae ungulae esse. qui dicuntur cretici ab ordeo, quod videatur a cruditate ordei id vitium plerisque accedere. 5 suffusio autem dicitur, quae a potu contingit, quae multo levior est cretatio. quare necesse [est] habebimus in omnibus propter id vitium, ne contingat, hoc observare: 735 ordeum novum ne dederimus nisi maceratum mero vel posca vel aqua, ut infringatur virus novitatis, viriosa 10 enim res est. multo tamen viriosius in eandem causam concitandam invenitur triticum et farinam consparsam. quanto plus quisque ediderit, tanto periculosius et gravius suffundet. curabis autem calidum ab itinere non adaequare nec cibaria adligare, sed si festinantia exigit, 15 paleam offerre, donec se corpus componat. propter quod 736 deambulationem diutius facere oportet, donec totius sanguinis fervor et follicatio corporis se temperet. et tunc securiter cibaria vel potu offerre debemus, vel nunc ante advenienti natationem frigida aequo modo vel fomentum 20 praestare, quae res vel maxime aestuabundis corporibus necessaria est, aestate magis propter stegnosin corporis. advenienti ab itinera merum dare oportet propter fatigationem inanitatis et nervorum laborem. nervi enim mero accepto gaudent et fortiores fiunt. sed febricitanti hoc facere 25 non oportet. gravat enim corpus et calore concitat. 737 quibus necesse erit sic plurime subvenire posca non acra et pulegio, | tardius et nares fovere. quae res valde 146^b refrigerat et impetum febris et pulmonem sedat et reficiat corpus. haec omnia s. s. contemnere potes, si prima 30 aetate iumentum consueveris omnia contraria facere. quam rem plurime salubrem militares equi propter expeditione

1 ragadios *B* || 6 creciatico quae || 9 virtus || 10 utiliosius || 11 conspartam || 14 adligare = adlegare || 17 follicio || 19 nationem || 20 abstu habundis || 21 stegnos in: = στέγναι || 22 merdare || 26 si: si plurime = ubi plurimum *B* || 27 tardium sed || 29 potest || 30 aetate *B*: et ante || 31 militari sequi | ex patione

- consuescere debent. qui tamen si in *su*/fusionem inciderint vel cretiaverint, sic curantur recenti. primo die vel 2° sanguis de coronis detractus, sexto die hac re sanum fiet, si frigida fomentetur aestate, tamen hiberno calda.
- 738 quem abstinere oportet ab ordeo et a potu, cui exiguum 5 utrumque dabimus. et in auram maneat aestate. tunc enim venae constringunt et rursum liquor sanguinis caloris beneficio in pedibus se derivat. et sanum factum paulatim per plures dies ad iter redeat pristinum. escae modum revocabimus quarto die vel V. si suffusio tardius 10 ex s. s. cura sanatur, hi sunt, quibus post sanguinis de- tractionem in ungulis fomentum fervens furfures vel ordeï imponitur, ut illa pars sanguinis corrupta per glaciem, in ungula exclusa quae permanserat, calore nimio disso- luta, ab ungulis exclusa, per venas digeratur. ita enim 15
- 739 sanum fieri potest. si qui ex hac cura [et] diligentius s. s. 15 sani fieri non potuerint, semissare eos oportet, sicut iam notum est apud omnes veterinarios. melius autem nimis cretiaticos curabimus, si stremmam totam calliciem de ungulis tollamus. ita non iam blateiat sanguis ex omnibus 20 venis in pedibus, quae sunt solutae, et ungulae circuitus, quae constrinxerat, laxatur. sic ad sanitatem perveniunt. omnia sic autem vulnera semissationum et stremmae curan- tur aceto et oleo et medicamentis, quae iam apud om- 25
- 740 nes nota sunt. quare autem cretiatici interdum frigida 30 ... foveantur temporibus, scire oportet. cretiaticos autem hiberno ideo calda fovemus et in fomentum ungulas mittimus propter stricturam et stuporem nervorum et glaciem sanguinis solvendam. quotiens enim venae caldae locis suis nervis temperamentum ministrant, tunc et ipsos nervos mol- 35 liores praestant. propter hoc et aestate fervor sanguinis et
- 1467 a solutio nervorum frigida foveat refrigerio constringitur. |

1 fusionem || 5 exiguum || 10 revocabimus || 13 imponiter ||
 18 sq. cretiaticos nimis: *transposui* || 20 non iam B: omnia ||
 23 si | semissationem | streme || 24 medicamentum || 26 *suppleo*
 interdum calda | <variis> aut <pro> temporibus B || 32 *subscr.*
 Explicit liber Septimus

LIBER VIII.

	1 de diligentia equorum	74
	2 de concipientibus	
	3 dentitio prima	
5	4 asini conceptus	
	5 de geminis	
	5a de cura	
	6 equarum partus	
	7 de abortu	
10	8 de clauco	
	9 de <i>heteropodes</i>	
	10 de Parthos	
	11 <i>deest</i>	
	12 de concipientibus	
15	13 scientes partum	
	14 de praegnantibus	
	15 de partu	
	16 de abortu	
	17 si mortuum feret	
20	18 de mictione	
	19 si parere non potuerit	
	20 de expurgatione	
	21 si exilierit	
	22 de expurgatione	
25	23 si concipere non potuerit	
	24 de pullo mortuo	74
	25 si parere non potuerit	
	26 de verginali	
	27 de praegnantibus	
30	28 si volueris praegnantem fieri	
	29 si non potuerit	
	30 in verginale vulnus	
	31 si prurire coeperit	
	32 vermes in verginalem	

- 33 si volueris praegnantem fieri
 34 si eicere volueris
 35 si strophum tenuerit
 36 de secundis
 37 de purgatione
 38 de vulva
 39 de purgatione
 40 ut supra.

5

748 I Labore et diligentia tam equarum quam equorum
 et omnium iumentorum nationes et genus magis quadriga-¹⁰
 riorum ostendere volui. propter quod multis auctoribus
 inspectis et quae ad equorum genus pertinuit secretis
 146^v b singulorum sensus et | motus animae in unum contuli
 et ex his epitoma feci et omnia, quae dispersa fuerant
 in eis, naturali ingenio plenius per hunc librum docui,¹⁵
 ne quo errore pastor generis equini decipi possit. nunc
 genera partus et vices mensium et genus, ne facile inpo-
 nes aut ne tricare velis, rationem dicere oportet. nihil
 enim vacuum esse . . . scias.

744 II Initium partus primum concipientibus, et qualem²⁰
 aetatem ut applies, ventrem ut ferat, et quale sexu ut
 imponas, et quo tempore. bimam aut trimam in equam
 impone, equo autem trimo vel magis quadrimo. hic equus
 usque in annos XV idoneus in admissuram erit, potest et
 usque in XX. sed post annos XV non tam optime generat.²⁵
 sed ante mensem, ut concipiat, ea equa saginanda erit per
 dies XXX. calfacienti tamen nunquam imposueris.

745 III Dentitio prima totum corpus commovet fervorque
 in artus calore subito sanguinis commotus toto corpore
 excitat venas et tumescet matrix. tunc vulva nihil con-³⁰
 tinet, quoniam in fervore est, nihil capiet, proiciet magis.
 simul quinquennis cum facta fuerit, licet equo inponas

14 epithima | disperso || 15 eo || 16 possint || 18 netricare ||
 22 cf. Colum. VI 28 | trimatum | equa || 23 hiis || 29 caloris ||
 32 similiter quinquennis

aut asino si volueris, continere *poterit*, pariet. sed quare ex equo primum ut imponas volo? si ex equo imposueris, mensibus X partum feret, ex asino autem mensibus XII. initio vulva primo tenera est et brevis. primum autem
 5 [si] ex equo si imposueris, non magis sanguis equi fatigare potest matricem, quoniam X mensibus *in* ventrem feret, a primo tempore conceptus non fatigat vulvam.

IV Nam asini conceptus magno labore mensibus XII 746
 portatur. et incipiet a primo fatigata nunquam bene
 10 generare et citius senescit et gracilis fiet et incipiet
 difficiliter concipere. quidquid generaverit, turpissima
 semper et angulosa et inaequalibus dentibus minus va-
 lentia, et ipsa nec plures pariet.

V Equa geminos si primo partu exposuerit, similiter 747
 15 senescunt, similis partus dabunt: erunt *aequales*, ambulare
 inutiles. nec separari his vitia nec tolli scias, nisi per-
 miseris, *ut* vacet longo tempore et adhibeatur huic summae
 curationis ordo. primum fomentum renibus apponito,
 quoniam hoc tenentur vulvae et vesicae venulae. et
 20 hoc fomentum sic facito. sumito salis semodium et
 fricito et in sacco mittito et super lumbos leviter ap-
 ponito *manumque* subtus mittito et calorem sufferto. ita
 poterit sustinere. | 147^r a

Va Et hanc utilem curam facies. ficum battitum 3 III, 748
 25 huic admiscito magma croci 3 et temperato vino austero
 et in naturalia loca exprimito vel apponito. cibariam
 dabis hanc per dies XXX. ervum commixtum, columbi-
 num stercus aequa mensura mixtum, per dies singulos
 sextarios singulos in cibaria dabis. haec si curaveris
 30 facere, semper optime valebit et partus dabit.

VI Equarum partus et fetus disponere sic observato, 749
 et nunquam te fallis. genus sic coniungere oportet.

1 asina | continere <poterit> B: contendere || 6 in *addidi* ||
 11 turpissimam || 14 si *addidi* || 15 *equales* || 17 *ut supplevi* ||
 19 vel nullae || 21 mittitur || 22 anum quae: *corr.* B || 24 batti-
 tum = battutum || 27 columbinorum || 29 curaberis

aurigam vetulum in equa iuvene, aut vetula cum equa est, aurigam iuvenem imponito.

- 750 VII De equarum abortus et mixtiones naturaliter quemadmodum debeant facere, et quando, quod appellatur graece ochiai, necesse erit scire te et hoc. quicumque equus habuerit in oculum album, quod non erit plaga factum, sed naturaliter claucus, eorum admissura non erit utilis. sed iterum, cum maturum fuerit, ad consuetudinem revertetur. ex eo autem si [ex] equa nata fuerit, ea id vitium non habebit, propter quod annotinam purificationem habet. sed quod ex ea equa natum fuerit, id
- 751 caecum erit aut fiet. quodquod enim ex semine languido concepti erunt, necesse habent quoniam ad naturam paternam seminis reverti... hi quidem nec admittere debent, qui uno testiculo erunt. plerumque enim sine semine sint, et si contingit eis seminare, similes sibi creant. quodquod enim similia eis qui habent vitia, admittunt seminare, ipsi se decipiunt. necesse habebit eum ad vitium paternum seminis reverti. nam hi, qui in his seminant, qui unum
- 752 testiculum habent... quorum praependebit, naturale vitium appellant.. qui erunt semper inutiles. oportet enim sine vitio esse eum, quicumque ad seminandum mittitur equus.

1 iuvenem | vetulam eque est || 3 sq. H 53, 23 ζητούντος ἐκ τίνων δει καὶ ποταπῶν τὸ ὄχειον ποιεῖσθαι, ἀναγκαῖον εἰδέναι σε καὶ τοῦτο· τῶν ἐχόντων ἐν τῷ ὀρατικῷ λεύκωμα τι οὐχ ὑπὸ πληγῆς ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτομάτου, τούτων οὐ δει τὰ ὄχεια λαμβάνειν. ζυγογονηθὲν γὰρ καὶ ἔλθὼν εἰς τὴν αὐτὴν ἡλικίαν πηροῦται ὡσαύτως. τῇ δὲ ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἱππάδι γενομένην οὐ γίνεται τοῦτο διὰ τὸ ἔχειν αὐτὴν ἐνιαυσιαίαν κάθαρσιν. τῷ δὲ ὅπ' αὐτῆς γεννηθέντι ἄρρενι ὡσαύτως συμβήσεται. ὅσοι δὲ εἰσι δυσκατάρτιστοι ἐν τῇ ἐπιβίᾳ καὶ νοσήσεις, ἀποκριτέον καὶ τούτους, ἥσσονας ὄντας ἐν τῷ ἔργῳ. καὶ τοὺς μονόρχους δὲ οὐ δει παραλαμβάνειν ἀγρόνους ὄντας κατὰ τὸ πλεῖστον ἢ ὅμοιον γεννῶντας. καὶ ὅσοι δὲ κατὰ τῶν διδόμεν κρισσοὺς ἔχουσιν, οἱ λέγονται κρισσοκάβωνες, ἅθετοί εἰσι. δει γὰρ τὸν ὄγεντῆν ἄρτιον εἶναι κερωρισμένον παντὸς αἰτίου.

7 claveus || 8 seditur || 10 et | annoticia nam || 13 quoniam: quondam B || 20 sq. nam hi, quorum praependebit natura, quale vitium appellant <κρισσόν>, erunt semper inutiles B

VIII Nam et hoc docere oportet. quodcunque iumen- 753
 tum unum oculum claucum habent et alterum limpdatum,
 scito eos non de ambobus oculis videre. [IX] Quemad-
 modum hi qui alterna genua habent, qui appellantur
 5 graece *heterosceles*, item qui alternos pedes habent, qui ap-
 pellantur graece *heteropodes*, hi enim non possunt rectam
 ambulationem facere nec cursum, itaque et subinde deficiunt:
 similiter et hic non potest de utrisque oculis videre, qui
 alternos oculos habent, relinquitur enim subinde a pu-
 10 pillā. qui etiam sunt dolosi et subinde ex|pavescit propter 147^b
 id vitium, quia non idem vident. nec hi admittendi non
 erunt ad ammissuram. [X] Parti quidem hos, qui ea vitia 754
 habent, [et] existimant esse generosos, quia videntur apud
 eos priores nati esse. quodquod autem excelsi equi et
 15 formosi natura videntur esse, et hi videntur ibi primum
 nati esse, propter quod et antiqui eius regionis ipsos equos
 Partos appellabant. [XI] Doceo autem et hoc. quodquod 755
 iumentorum pravas facies afferunt aut ipsa orificia aut si
 qui super oculos aliquam pravitatem habent, isti plerum-
 20 que naturaliter diuturno in vita morantur.

XII Et de hoc quidem scribere oportuit fieri ad Sar- 756

1 sq. H 53, 5 sq. οἱ ἐτερόφθαλμοι τῶν ἵππων οὐ τὸ αὐτὸ
 βλέπονσι τοῖς ὀφθαλμοῖς. ὅνπερ γὰρ τόπον ὁ ἐτεροσκελής καὶ
 ὁ ἐτερόπους σκάζει καὶ λείπεται τῷ περιπάτῳ, οὕτω καὶ οὗτοι
 τῷ ὁρατικῷ. εἰσι δὲ καὶ πονηροὶ καὶ ἐπτοημένοι διὰ τὴν ἐτε-
 ροφθαλμίαν. παραλαμβάνουσι δὲ αὐτοὺς Πάρθοι ὡς εὐγενεστά-
 τους. δοκοῦσι (δοκεῖ trad.) δὲ παρ' ἐκείνοις πρώτοις γεγενῆσθαι.
 καὶ ὅσοι δὲ ποικίλοι τῷ χρώματι (legitne Chiron ὑψηλοὶ τῷ σώ-
 ματι?) εἰσι, καὶ οὗτοι δοκοῦσι παρ' ἐκείνοις πρώτοις γεγονέναι.
 διὸ καὶ οἱ ἄρχαί τοι Πάρθους αὐτοὺς ἀνόμασαν. ἰσθι δὲ καὶ
 τοῦτο ὅτι τῶν ἵππων οἱ ἀλφειόρυχοι καὶ ἀλφοπρόσωποι καὶ περὶ
 τοὺς ὀφθαλμοὺς (ἀλφούς) ἔχοντες, οὗτοι ἀπὸ τῆς γενέσεως εἰς
 τὸν καταγγρασμὸν πολυχρονιώτεροι εἰσιν. || 5 etheros celestem |
 sedes || 6 et hepodus || 7 cursunt quae || 8 que || 10 etiam B:
 enim || 12 partem quidem os quieta || 13 extimantes se || 14 qui:
 corr. B || 16 antiqui <eius> scripsi: aliquis || 21 sq. Mill. p. 81
 φλβ' εἰδέναι σε θέλω γίνεσθαι παρὰ Σαρμάταις (παρμάταις
 cod.) ἐνίοις καὶ συμβαλεῖν ἀπὸ τῆς γεννήσεως εἰς τοὺς ἰδ'
 μῆνας παραγινόμενην τὴν ἱππᾶδα (ἱππίδα trad.) κίνησιν ἔχειν

matas naturaliter, equa cum facta fuerit mensum XIII, naturalem purgationem eis contingere et statim desiderare mixtionem masculi. quae cum tetigerit masculum, statim praegnantem fiunt. similiter XIII mensibus fetum ferunt. et cum pariunt, dolores ingentes patiuntur usque eo, ut clamores ingentes faciant. et cum pepererint et viderint, quod ex eis natum est, timent et fugiunt. propter hoc induntur loco tenebroso et fetum eorum udabis loteo materno et sic eis offeres. quae cum id viderint, appetunt et amant. dicitur autem et hoc observandum esse: 10

757 [XIII] Quaecumque praegnans est equa et uber dimiserit ad dexteriores partem [vidi], masculum parituram intelligo. sed si sinisteriores parte uber dimiserit, feminam parituram scies.

758 [XIV] Hoc autem intelligere debes, ut si casus equa dum ambulat, aliquo loco super herbam mixerit, oportebit eum locum observare usque in altero die. et si loteum eius siccum inveneris, scias eam praegnantem esse. nam cum abortum facit, ibi [ei] eius signum abortus ex sporcitiae invenies.

759 XV Equa pariet post conceptionem post menses XI

τῆς κατὰ φύσιν καθάρσεως καὶ προσελθεῖν τὸν ἄρρενα καὶ συλαμβάνειν καὶ κνοφορεῖν τὸν ἴσον ταῖς ἄλλαις χρόνον καὶ ζφ-ογορεῖν. τίκτουςαν δὲ πόρους ἔχειν μεγάλους, ὥστε κρανγὰς ἀποτελεῖν καὶ μυγμούς (νυγμούς trad.). κηῖσασα δὲ καὶ θεασαμένη τὸν νεογνὸν φεύγει ἀπ' αὐτοῦ καὶ φοβεῖται προσελθεῖν. συγκλείουσιν οὖν αὐτὴν εἰς τι περίφραγμα καὶ προσφέρουσιν αὐτὸ καθαρίσαντες καὶ εἰδ' οὕτως πείθεται τιθεῖν καὶ τελειοθῆναι. λέγεται δὲ καὶ τοῦτο παρατετηρηθῆναι αὐτοῖς, ὅταν ἐπιτέξῃ ἡ ἵππος καὶ τὸ οὐθαρὸς προχαλάσῃ μᾶλλον ἐκ τοῦ δεξιῦ μέρους καὶ τὴν θήλην, ἄρρεν αὐτῇ γίνεσθαι· ἐὰν δὲ τὸ εὐάνου-μον, θήλην γίνεσθαι. ὀχνομένη δὲ ἡ ἵππος ὅταν οὐρήσῃ ἐπὶ βοτάνης τινός, παρατηροῦσι τὸν τόπον σημειούμενοι, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐὰν εὗρωσιν ἐξηραμμένην (εὐρωσι κεξηραμμένην cod.) τὴν βοτάνην, συνειληφέναι λέγουσιν αὐτήν. ὅταν δὲ γένηται ὠμοτοκῆσαι (ὠμοτεκῆσαι cod.) τὴν ἵππον καὶ ἐκτρώσῃ, χαίτην ἔχον (sc. ὁ τόπος) οὐ ῥάδιον περιγίνεται || 8 qui || 6 peperit || 11 quodcunque || 12 exteriorem || 13 si addidi || 18 et || 20 Mill. p. 93 καὶ ἵππος τίκτει ἀπὸ τῆς συλλήψεως ἐν μηνί ια' (ι' cod.) καὶ ἡμέραις ι'. ἐὰν δὲ ποτε συμβῇ τάχιον κηῖσαι μηνῶς ἔχουσιν θ' καὶ ἡμέρας κ', ἀνατρέφεται τὸ τοιοῦτο καὶ

et dies X. quod si contegerit, ut [si] celerius pariat, habebit pullos *post* menses IX et dies XX. quod ex ea natum est, diligenter nutriri oportebit. *secernes* de grege, idem facies et si femina fuerit. non enim erit diuturnae vitae.

- 5 XVI Necessarium autem debeam et hoc scribere, in- 760
maturus abortus. saepissime enim non erit equae utilem perferre fetum, si ex malo genere conceperit. quam oportebit *fatigationibus* | *fatigatam* ... ex ea expellere fetum. 147^v a
[XVII] Oportebit autem verginalem eius manu tractare et 761
10 [si] ipsam vulvam. et si pullus se offeret ... et potueris eius orificium prendere, et suffocabis et ipsum caput manu confricabis. quod si tenerum fuerit, ipsum pullamen expellere oportebit. medicamento hoc sumes: taedam pinguem, quam facies minutam valde, et adicies ei vini cotulas VIII
15 dulcis et *exfervefacies*, donec ad tertias decoquatur. et ex hoc suffundes diebus tribus et facias, ut currat non quadrupes, et ne si intumetur. dicitur autem et herbam brioniae radicem contritam .. ex vino ei similiter suffundes.

- XVIII Et si quando contigerit equa difficiliter posse 762
20 *meiare*, adiunges ei equum salacem et propter eum. quae dum conatur cum eo natura miscere, continuo *meiet*. haec est *demonstratio* eorum morborum et curatio.

τελειοῦται. ἀποκρίνουσι δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀγέλης, καὶ ἐὰν
θήλεια γένηται, ποιοῦσι λειπόχρονα. cf. H 58, 8 (*Hieroclis*) ||
1 vel || 2 post *add.* B || 3 si *cernes* || 5 H 57, 4 *χρήσιμον*
εἶδέναι σε τὰς τῶν ἐμβρύων διαφθοράς. πολλάκις γὰρ οὐ λυσι-
τελεῖ διενεργεῖν τὴν ἔκγονον, ἐὰν κακογενὲς ὄχλειον ἐπιβῇ, ἢ πρὸς
ἀγῶνά τινα γυμναζόντων ἡμῶν αὐτὴν κνήσῃ. δεῖ δὲ κατὰ τοῦ
αἰδοίου ἐνθελῖναι τὴν χεῖρα καὶ παρῆναι εἰς τὴν μήτραν. καὶ
ἐὰν μὲν δὴ λάσιον ἢ τὸ πωλίον, λαβόμενον τοῦ στόματος ἀπο-
πνίξαι καὶ τὴν κεφαλὴν ἐνθλίψαι. ἐὰν δὲ ἀπαλὸν ἢ τὸ ἀμνέιον,
διακνίσει αὐτό. φαρμάκῳ δὲ διαφθεῖρεται οὕτως· λαβόντα δᾶδα
ὡς πιότατην ποιῆσαι λεπτά ὡς μάλιστα καὶ ἐπιχέαι ὀλίγον γλυκέος
κοτύλας ἢ καὶ ἀναξέσαι, ὥστε τὸ τρίτον ἀφεψηθῆναι, καὶ τοῦτο
ἐγχυματίζειν ἐφ' ἡμέραις τρισὶ διαιροῦντα, καὶ τροχαζέτω μὴ
συντόνως. λέγεται δὲ καὶ βρυωνίας τὰς ῥίζας τρίψαι ἐν ὀλῳ
καὶ τὸ αὐτὸ ποιεῖν | *innaturos* || 8 *fatigatum* || 11 *sufficabis*:
corr. B || 13 *piguem* || 17 *intumetur* = *tumet*? ne *stimuletur*
B || 18 *supple* *prodesse* || 19 *supra* p. 150, 27 || 20 propter *enim*:
protervum M

XIX Equa parere si non potuerit, nares ei comprimito sic, ne suffoces, et pariet.

- 763 XX Equa si mortuum eicere non potuerit, feniculum manipulum decoquito in aqua eminam et oleo ~~ss~~ III, haec suffundito per os. ita celerius eiciet reliquas et secundas.

XXI Equa loca si exierint, fossam facito et caput ei statuito, lumbos extolle quam altissime et manum siccam in verginali obicies. nam si quid unctis tetigeris, propter laxitudinem loco manere non potest. 19

- 764 XXII Equa si pepererit et non purgavit et tempus aliquod intercesserit, des maxime, si habueris, vini flos, si minus, ervi moliti sextarios III et ex vino albo leni fiet, spinae albae manum plenam conteres et per lenteolum colato. exprime eadem, misceto et ex ervo infundes per os ei. ita curabitur. postero die admoves. sanum fiet. 18

- 765 XXIII Equa si non conceperit neque tenere potuerit, sub divo eam statuito et aridam paleam aspargito bibere aqua maceratam. sub divo hoc facito per dies numero XXX. 20

XXIV Equa si eicere voluerit et pullus in ventrem morietur, manum oleo perungito et prendes scalpellum et mittito in virginalem. et laxiorem pullum cum habebit, primum praecide caput, deinde priores pedes, simul et tende 147^b pullum et subige oleo et aqua et in | priore attende. 21

- 766 XXV Equa parere si non potuerit, ex aqua tepida et oleo virginalem lava, dextram et sinistram a latera, simul oculos servato pulli, et ita pariet.

XXVI Equa si virginalis mundum habuerit et concipere non potuerit, semel maxime admittito sed rigoris-²² sima tempestate, ut concipiat neve laxet. si minus, con-
verberato virgis et ita ad eam admitte, deinde agitato vehementissime.

1 H 59, 22 (*Eumeli*) || 12 dies | habuerit || 13 molliti | vini
16 admones || 19 aquam || 23 in *addidi* | cum *addidi* || 27 a la-
tera: dilata B | siml' sic: similiter? || 30 rigorosissima?

XXVII Equam si volueris scire, an praegnans sit, duc 767
eam ad equum. si mixerit, praegnans non est, si non,
erit, adfricabit.

XXVIII Equam si volueris praegnantem fieri, picem,
malum, lasar Siriticum, salmentum, ecinum, scillam, haec
impones ex vino.

XXIX Equa si praegnans esse non poterit, titymalum et 768
lasar, salmentum, ecinum, scillam teres. haec impones ex vino.

XXX Equa si in virginale ulcus factum est aut ex
alia re si laboravit, ceram ex vino et oleo coque et
perunge ea loca, quae vexaverint.

XXXI Equa si prurire coeperit virginalem, si in-
spicies, nec equibit nec praegnans erit, vino nigro
sublues virginalem.

XXXII Vermes si habuerit, in verginale premito ei
rafanos, et efficies.

XXXIII Equam si praegnata fieri volueris, nitrium 769
et stercus passerinum bene conterito cum resina termantica,
bene compisato et ad loca imposito.

XXXIV Equa si eicere volueris, malum terrae et mur-
ram bene conterito et imposito. eiciet.

XXXV Equa si praegnans fuerit et strofos etiam ten-
diderit, sumito cyprina cum murra p semis, eam miscito
in vino quam lenissimo et infundis per narem dextram.

XXXVI Equa secundas si non eiecerit, sumes spar- 770
team soleam et combures loco mundo. et cum combusta
fuerit, sumes cinerem eius et cum vino et oleo ieiunae
per os dabis.

XXXVII Equa si pepererit et non purgaverit se, ra-
dices porri capitati decoques in tertias ex aqua cisternina,
addes murrā trigoniten quod satis est, et misces cum
aqua cisternina decocta ciatos sex et vini ciatos III. per
triduo ieiunae dabis.

5 siculum | sarmentum | ecinum = *εχίνον* || 12 sic || 20 vo-
luerit || 22 praenans | strofose iam || 23 sub imo | murre || 26 so-
leam: cf. *infra* p. 245, 12 || 27 sq. iauneperos sic: corr. B

- 771 XXXVIII Equae vulva si proceciderit, sic succurri debet. equam supinam sic ut caput eius supinum sit, 148^a a deinde fovebis | fovitionibus caldis ipsam vulvam et pungen illam acu tenue, deinde vinum austereum et amurca aequalibus partibus et olei partem dimidiam in uno decoques. 5
- 772 quibus decoctis adicies ei haec in virginali. deinde prendes vesicam qualibet recentem, in quam adicies folia lauri, combures, cum vino nigro austero miscebis et in vesicam calces et colabis et coicies in virginalem . . . impones, et sic eam admittes per dies numero XII. post diem XII solves 14 eas fibulas et perungebis. sic aquam intro coicies et siccam eximes. curabis autem, ut et bene cibetur, quae sic operatur.
- 773 XXXIX Purgationem iumentis ad eos, qui sunt in grege legitimari, quemadmodum curentur purgationibus his. cucumeris silvaticae radices concides minutim et in sole expandes, ut aridum fiat. deinde contundes et huc admiscebis nitrium contusum et salem. hoc dabis praeterea praegnantibus equabus, aut pullis dabis (purgabuntur ex hoc), et pullo qui ad mamillas accedit dabis. ideo

1 H 57, 20 χάρις τῷ εὐρηκότι ἐν ταῖς θηλείαις τὸ περὶ τὴν μήτραν βοήθημα, λέγει γὰρ βοηθεῖν οὕτως. εἴαν ἐκπέσῃ μήτρα, κατακλίνειν δεῖ τὴν ἵππον, ὥστε ὑπτίαν κεῖσθαι ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ῥέπουσαν, καὶ καταντλήσαι ὕδατι θερμῷ πολλῷ τὴν μήτραν, καὶ κατακέντησαι αὐτὴν φαφίδι λεπτῇ, εἰτα οἶνον ἀόστηροῦ καὶ ἀμόργης ἴσον καὶ ἐλαίου τὸ ἥμισυ καὶ σῖδια ἐν τῷ αὐτῷ ἐψήσας ὡσον ἔσω, εἰτα [τὴν] κύστιν λαβὼν ἐντίθει καὶ ποιήσον αὐτὴν πεφουσημένην ἐγκεῖσθαι, καὶ ἀπόδῃσον αὐτὴν, ἵνα τὸ πνεῦμα κατάσχη. καὶ τὸ αἰδοῖον ἐπίδῃσον τοῖς ἐκ διαστήματος, ἵνα ἡ μὲν κύστις ἔνδον μέινῃ, τὸ δὲ οὄρον ἐκκρίνηται. ἔγχει δὲ καὶ δάφνης φύλλα κατακαύσας μετὰ οἶνον μέλανος ἀόστηροῦ, δώδεκα δὲ ἡμέρας διαλυτῶν τὸ ῥάμμα ἔλαε καὶ τὴν κύστιν κέντησον. καὶ τοῦ πνεύματος ἐκπεσόντος ἔξελε αὐτὴν καὶ τὴν ἵππον καλῶς τρέφε μετὰ ἡσυχίας. συμφέρει γὰρ αὐτὴν εὐσαρκιόταραν εἶναι | proceciderit || 2 sicut || 4 murra: corr. H | eqlibz sic || 7 recentem: rigentem B || 9 caldes: = inculces; claudes B || 11 sq. et punge bessica (= vesicam), quam intro coicies, et sic eam eximes B || 12 operiantur || 14 legitimari: = admissarii? cf. supra p. 8, 24; proprium viri nomen latere putat B || 15 minutum || 16 spandes || 17 admittebis 18 autem

autem admiscemus salem, ut possit iumentum ad salsitudinem purgationem hanc uti.

XL melius autem et furfures triticias quam salem. 774
dabis autem hanc purgationem mense uno luna XV.
hoc autem quinto quoque die ei dabis usque ad plenilunium.
quod cum purgatum fuerit, scabia eum non prendit et
omnes effugit languores.

LIBER IX.

Corporum et dentium doctrina haec sunt.

775

10 dentes sic cognoscis. equus male praenatus si erit,
primos deiciet dentes annorum duum et mensium sex, et
tunc nascuntur ei colomellares. sed si in annis continuis
duobus et mensibus sex dentierint, optimi equi sunt, us-
que in annos octo. postea rumpunt dentes, et apparent
15 brumatici, et fiunt salebrosi et tunc senescent in aliis an-
nis VIII. sed vivere possunt usque in annos numero 24^{or}.

equus bene praenatus si erit, primos deiciet dentes 776
post annos duos, et secundos alios post annum. deinde
interiit | annum et nascuntur ei colomellares, omnes dentes 148^{r b}
20 compleminales annis duobus et mensibus decem. sunt qui
equi addunt sibi usque ad annos VIII. sed optimi sunt
usque ad annos X. deinde strophosi fient et acutiores et
breviores. usque in annos X optime uteris. postea
senescunt in aliis annis XII.

25 equus omnino dentes habet superiores et inferiores 777
numero XL, sed asinus et mulus habent numero XXX,
praeterquam appendices. sed numerabis, si non utrisque

3 aquam? || 4 XV: nova? || 7 *subscr.* Explicit liber octavus.
Incipit liber nonus bonae fortunae || 9 *cf. Varro rr. II 7, 2*
et quae ibi annotavit J. G. Schneider || 10 fuerit || 15 brumatici
= brocchi | salibosi || 16 bibere sic, vivere in marg. || 17 pedat-
us || 19 interiit = intericit (*i. e. intericitur*) || 20 sunt B: si ||
25 H 227, 28 τοὺς πάντας δὲ ἔχει τεσσαράκοντα ἐκτὸς τῶν
προσφυνῶν. ὄνος δὲ καὶ ἡμίονος τριάκοντα ἑξ καὶ τὰς προσφυνάς

proportionem invenies. extra quae opera eius celerissime dat adiutorium, ne tardes. et dentibus nihil est, quod credas, ideo quod natura est iumentis, ut aliud ante tempus deiciet et aliud dentem post dentem trudet.

778 annorum et dentium notae cum corpore mutantur. dum bimus et sex mensium est, mediis dentes superiores cadunt. cum quartum annum agit, his qui canini appellantur deiectis alios adferet. deinde *intra sextum annum* molares superiores et inferiores cadunt. sexto anno quos primum mutavit, exaequat. septimo omnes explentur aequaliter, ex eo cavatos [ten]dentes gerit. nec postea quod annorum sit, manifeste comprehendere potest. [post] decimo tamen anno tempora cavari incipiunt et supercilia nonnunquam canescere et dentes prominere.

779 haec quae [de] ad animum et mores corpusque et aetatem pertinent dicendum satis habeo. nunc incipiam probare iumentorum genera. probandi generis equini haec erunt honesti animi documenta. corporis vero forma constabit haec. exiguo capite, nigris oculis, *naribus* adaperitis, brevibus auriculis et rectis, cervice molli lataque nec longa, sed densa iuba et per dextra parte proflua, lato et [pro]musculorum toris [et] nervoso pectore, grandibus armis et rectis, lateribus inflexis, spina duplici, ventre substricto, testibus paribus et exiguis, latis lumbis et subsidentibus, cauda longa et setosa crispaque, mollibus atque altis *cruribus* [setiserit], tereti genu parvoque nec introrsus spectanti, rotundis clunibus, feminibus torosis, duris ungulis et altis et concavis rotundisque, quibus coronae [et] mediocres superpositae sint. sic universum corpus compositum, ut

3 iumentum | ut *addidi* || 5 *Columella* VI 29, 4 (ex quo omnia haec transcripta sunt) praestat auxilium | nota || 8 deieetos | intra sextum *suppl. Col.* || 9 quo || 11 cavatos | tendentes | nec *Col.*: ut || 15 *Col.* VI 29, 2 || 16 dixisse *Col.* | ab eo: *corr. B* || 18 honesti animi documenta: cf. p. 243, 3 || 19 *naribus add. Col.* || 21 profusa *Col.* | lata || 22 toris | numero pectore *Col.* | gradibus || 25 *cruribus addidi*: mollibus (aequalibus v. l.) atque altis rectisque *cruribus Col.* | teseti genua || 26 expectantibus || 27 torosis: ac numerosis *add. Col.*

sit grande sublime et rectum, ab aspectu quoque agile et ex longo, quantum figura permittit, rotundum.

mores | autem laudantur, qui sunt ex placido con- 781 148^a
citatissimi et ex concitato mitissimi. nam hi et ab obse-
5 quius reperiuntur habiles et ad certamina laboremque
promptissimi inveniuntur. bimus equus ad usum domesti-
cum recte domatur, certaminibus autem expleto triennio,
sic tamen, ut post quartum annum labori committatur.

admissariorum genera probanda. admissariorum genera 782
10 quae probari debeant, sic doceo. verum tamen ab aspectu
non aliter probari debent, quam ut sint amplissimi
corporis, cervice valida, robustis ac latis costis, pectore
musculoso et vasto, feminibus lacertosis, cruribus com-
pactis, colore nigri vel magillini. nam murinus cum sit
15 in asino vulgaris, tunc etiam non optime respondit in
mula. nec nos universa quadrupedis species decipiat, si,
qualem probamus, concipiamus. nam quemadmodum arie- 783
tum quae sunt in linguis vel palatis maculae, plerumque
in velleribus agnorum deprehenduntur, ita si bicolores
20 pilos asinus in palpebris aut auribus gerit, sobolem quo-
que frequenter faciet diversi coloris. qui et ipse, etiam si
diligentissime in admissario exploratus est, saepe tamen
domini spem decipit. nam interdum etiam citra prae-
dicta signa dissimiles sui mulas fingunt. quod accidere
25 non aliter reor [um], quam ut avitus color primordis semine
mixtus reddatur nepotibus. igitur qualem descripsi asel- 784
lum, cum est progenitus, oportet matri statim subtrahi
et ignorantibus equae subici. ea optime in tenebris fallitur.
nam cum obscuro loco partu eius amoto praedictus pullus

1 erectum Col. | aspectum quoque agilem || 2 longae | in
marg. quantae longitudinis sicut rotunditas circularis || 3 pla-
cito || 4 concitati Col. | ad obsequia Col. || 5 laborum patientis-
simi Col., sed cf. Pelag. 3 || 9 Col. VI 37, 6 || 10 sic debeant
doceo || 14 coloris nigri vel maculosi (magilis cod. Sangallensis)
Col. || 15 respondet Col. || 17 conspicimus Col. || 18 linguis ||
19 sibi colores: discolores Col. || 20 aribus || 21 si add. Col. ||
24 sui Col.: sunt || 25 eorum | habitus | primo dissimine

subiectus est, quasi ex ea natus alitur. cui deinde cum X diebus insuevit equa, semper postea desideranti praeberet uber. sic nutritus admissarius equas diligere condiscit. interdum etiam, quamvis materno lacte sit educatus, potest a tenero pullo conversatus equarum familiariter earum consuetudinem appetere.

785 De coloribus et pilis maculisque mutandis.

iumentum ut colorem mutet, acaciae radicem ex aceto conteris et perunges totum corpus iumentum. colorem mutabis.

148^vb786 iumentis ad pilum ut cadat et mutet colorem, | si album fuerit. sinape Alexandrinum et panacis radicem et lasar et coriandri folia ex aceto conteris et imponis et sic alligabis, ne solvi possit. postea curabis sic. aceto et oleo exaniabis et medicamento hoc uteris, carta com-¹⁵ busta et adipe recenti vel suillo vel ovillo, postea acacia decocta ex aceto inpones.

787 capillos nigros inficere sic doceo. adipe suillum aut medulla cervina subiges in vaso plumbeo, deinde combures mustelam et eius cineres corpori iumentum, id est pulverem, aspergis.

pilum album nigrum facere. vel lanae texta comburis et nasturcium ex melle imponis, et nigrum fiet. primum pilum vellis, ne radix aliqua remaneat, et ex eo medicamento inponis.

788 pilum album rubeum facere. spuma^a argenti teres bene et calcem vivam ex loteo infantili vel ex aceto commiscens in sole calido maculas fricabis eo medicamento, rubeum fiet. ante tamen maculas lixivio lavabis.

ad pilos denigrandos. de nucibus grandibus botruos ex oleo coques, et cum ad tertias decoxeris, defricabis maculas albas, et denigrabuntur.

789 pilos albos ad colorem ut reddas. pilos albos velles et locum elutriabis aceto et prendes mustas et cum carta

2 desiderat *fn* || 5 pullo *om.* Col. || 8 et || 22 vellana et exta: *corr.* B || 28 eum || 34 elutabis

combusta teris et commisces et loco inde imponis, ante tamen aceto locum elutriabis.

[in]de collo pili si saepius defluent, ut minime vernaculi sint radicis. corticem ex vino ad tertias decocto conterito. cum opus fuerit, saepius ungeto vel adipe ursino vel medulla cervina vel adipem suillum. et vino veteri et oleo veteri unges. 790

ad maculas tollendas. nitri p libra, adipe ursinum vel axungia vulpina calfacito in ollam novam et perunge iumentum. nitrum, sulfure vivum tere, cribellabis et sic commisces. 791

alapa in cervice ut piligeret. herbam barbatam et corticem de socco combures et teres ex adipe recenti suillo et axungia. inde cervici cottidie imposito, id est fricato. pilum eiciet ad colorem et spissiolem. 792

caudam si fricaverit ad parietem. caudam si fricaverit ad parietem et exulceraverit se, sic curato. de rapo eligo pilos validos et tortos, in quibus pispisam intelliges esse. diligenter caudam expurgato, usque dum non fricet. seta in cauda ut renascatur celerius, aquam mulsam facito | et ex ea aqua saepissime lavato locum et adipe ursino rapum confricato. celerius renascitur. 149^a

pili albi iumento si nati erunt quoquo loco. in spina alba nascuntur tubercula, quasi spongiolae. has conteres bene, ex rosa subiges, deinde pilos albos radicitus educito, tunc eo medicinae locum cottidie bene confricato, donec pili renascuntur. 793

ad inficiendum rufum colorem. ad inficiendum rufum colorem spuma argenti, feclam, crocum, calamos avenae, vinum vetus. sic autem facies. spumam in vino calefacies et admiscebis feclam et crocum, bene in uno temperabis et perungito in sole iumentum. tertio quoque die perungito et dato opera, ne volutet et ne manu id adfricetur. 794

3[in]de B | minimi vernaculis || 4radices || 9adfacito || 11alapa = alopecia || 12 socco: cf. supra p. 239, 25 et Pelag. 437 cortex vetustae taurinae cum annot. Ihmii; sauco vel sabuco B | receti || 13 aximinem de cervicem || 15 supra 717 || 16 rapa || 25 medicinae = medicamento || 26 renascitur || 28 hebene || 32 manum

795 iumento ut maculam albam facias. iumento ut albam maculam faciās quoquo loco, fabam sine sale coques et ferventem inpones, ut pilus cadat. eum locum lipara curabis. hoc facies et si volueris calidum facere.

796 Colliria ad omnia vitia oculorum haec erunt. 5
oculorum Vibianum ordinarium ad omne genus vitii oculorum praeter ad claucoma. croci Siculi p. S, murrae trigonitae p. L, apobalsami Iudaicae p. Z, salis ammoniaci p. E, lepida Campana p. —, cadmeae Cyprea p. —, ossum sepiae p. —, alcionii pondo 5, mellis Attici p. libra, piperis albi pondo 5, piperis nigri pondo 5, piperis longi pondo 5, vini Marsici quod sufficit. haec omnia trita bene et cribellata cum fuerit, repetes ex vino Marsico, teres, donec bene sint trita, postea mel adicies et sic miscebis et uteris. 15

797 oculorum quotiens tunicae vehementer vexatae sunt. thuris masculi quod volueris, ex eo polline facies et folia fabae quam plurimum viridis et bulbum aequis partibus. conteris autem sibi quisque et misces. ex eo inunge bis in die, donec coeant ea quae rupta sunt. 20

item in huiusmodi valitudinem fumentationem fenugraeci sextarium unum, rutae m. I ex aqua cisternina. decoques sic et inde suffundes.

798 ad percussum oculum, quod claucomam induxerit. mirrae agrestis p. S, salis ammoniaci p. —, croci pondo —, 25 apobalsami p. S . . . quod satis est. haec omnia diligenter in mortario teres, donec leve fiant. ex eo inunges.

149^r b claucoma | si se profuderit. sanguinem ei emittas a temporibus et aqua frigida fovebis et postea inungito de eodem collirio, quod infra [s.] s. est. nitrium et spumam 30 conterito et caldes oleum et permiscis et ex eo inunges, maxime si recens vitium fuerit. frequenter uteris ad recentem album et percussum opii pondo —, thuris masculi pondo —, apobalsami pondo —, mellis Attici p. E.

3 ferventim || 4 cubis calidum = *λενωμεταπον* B || 5 collirium
7 clauconia || 8 sq. armoniaci || 10 alceromi || 19 inungebis || 21 in
addidi || 25 armoniaci || 27 lene || 29 timporibus | posta || 33 recenter

ad recentem album. croci p. —, pompolicis p. —, plumbi 799
combusti p. —, mellis Attici quod satis est, opii p. —.

alio modo: mirrae p. ζ et cerae una, praeterea adipe
anserinum, quem excoques cum melle Attico. deinde una
5 consubigito et ex eo inungeto bis in die. ex eo sanum fiet.

ad oculum album ex plaga aut si se ipse fricaverit. 800
spumam nitri, mel, crocum optimum, ex eo inunges.
eidem rei alio modo: ossum sepiae contundes minutum
et murrā et ex eo inunges. eidem rei alio modo. col-
10 lirim: feniculum arficito et comburito et in oculum in-
flato per fistulam. eidem rei alio modo: salis Indici fossilis,
eius suco mel addito, inungeto. si croco addito, melior erit.

omnium medicamentorum optimum collirium ad epi- 801
fora et percussum. murrā p. —, croci p. ς, spicae
15 nardi p. ζ, cinnami p. ζ, aloen p. ζ, lici per ς, mellis
Attici p. libra, apobalsami pondo ζ.

vulnus in oculo si factum fuerit. murrā, crocum,
scoeniantes conteres et addes mellis Attici quod satis est
pro ratione medicamentorum, atque ita inungito.

20 ad cicatricem. murrā p. ς, croci p. ς, cinnami 3 III,
opii 3 I, mellis Attici quod satis est.

collirium ad epifora. thuris masculi p. —, murrā 802
pondo —, acaciae pondo ζ.

ad veteres albores oculorum. lici p. ς, piperis longi
25 ciatis III et piperis albi ciatis III, mellis Attici quod
satis est.

ad epifora oculorum. croci 3 I, murrā 3 I, cocodrilli
stercus 3 I, salis ammoniaci 3 I, ossum sepiae 3 I, mellis
Attici ciatis III.

30 si equus tumorem in oculo habuerit aut laesum fuerit. 803
sanguinem ei detrahis desub oculo aut de temporibus.
facies ei unctionem super oculum hanc: thuris p. —, magma
croci p. —, olei rosacei pondo —. quod satis est, ova

7 nitrum || 9 sq. coliculum feniculi B (coll. p. 249, 29) ||
15 lici = λυλιν || 17 cf. Pelag. 441 || 18 estoniantes: = σχολινον
ἀνθος || 27 Veg. III 22, 4; Pelag. 416 || 28 armoniaci || 31 tim-
poribus || 33 <mellis Attici>?

149^v a numero II. haec omnia in uno commiscito | et in lana perducis et super oculum inducis.

804 claucoma si erit, sanguinem detrahes a temporibus et aqua calda foveto et postea inungito oculum. thuris lecti quod satis est, cum nitri spuma conterito, addito olei veteris. quam primum maxime uteris.

in oculo albor si erit ex qualibet causa, sic curato. medullam de cruribus eximito verbicinis et inungeto. frigida foveto. sed si album super ... aliquid fuerit, medicamento crocino utere. ita sanum fiet.

805 ad oculos albos et ad claucomam xerobthalmicon, hircudinis capita comburito, flos mirrae quam optimae, nardi Syriaci, uniuscuiusque pondus obolos [ex] ternos in uno teres.

ad oculum album xerobthalmias sive ad aspretudinem oculorum. nitrio cocti veteris florem quod terito et in eundem aquam mittis et leve uteris.

806 oculare ad epifora et percussum. murrae pondo —, croci pondo ε, spicae nardi pondo ε, apobalsami pondo ε, licii pondo ε, mellis Attici pondo libra.

claucoma si habuerit in media pupilla, quomodo vitium. qui cum suffuderit, quomodo claucum facito. cum de stabulo prodisse incipit, sublatum caput faciet, palpebrae eius ... velocius ambulat et pedes ad usum iactat. hoc difficiliter sanatur.

807 sed si percussum fuerit aut album in oculo habuerit, sumito seipiae marinae ossum et radito ciatos III, murrae [et] trigonita ciatos II, piperis albi ciatos III. haec omnia in uno conteres, donec leve fiat, et admisces mellis Attici pondus competens.

aut si habuerit cicatricem in oculo, sumito medulla cervina vel verbecina de cruribus ad quatuor et cocodrilli stercus

5 nitri vel inter cod. || 9 i. e. si albugo super aliud vitium inciderit B (coll. l. 25) || 11 sero obtalmicon: = ξηροφθαλμικόν || 14 sero obtalmias || 15 quod terito: conterito aut quadr. terito B || 16 quam || 17 ad addidi || 21 nitrium: cf. supra p. 175, 12 | caucum | facit? || 22 caput iaciet B || 23 ambulant | a susum iactat B || 24 difficiliter || 25 supra 536, 26 murra || 30 in marg. de cicatrice | cf. Pelag. 418 | aut: at B || 31 verbenacia: corr. B

pondo 3, sepie marinae ossa pondo semis et mellis Attici
ciatos III. conteres, donec leve fiat. ex eo bis die inungues.

si equo in oculo albor natus fuerit tanquam grando, 808
et hoc facile † inter pectus fecit morbus, sic curabis. salis
5 ammoniaci et nitri cocti floris utrisque aequas partes
conterito et ita inungito cottidie. aut cepam conteris
totum melle et inungito. aut lasar Cyreneicum mellis
commisceto et inungito. aut columbinum stercus com-
bustum | et nitrium combustum inungeto. unum quod 809 149^b
10 de his combustionibus quadriduo inungeto, et sic inunxeris
extraneam grandinem et claucomam, quae in oculo est, et si
tibi videbitur eum locum amplius purgare, alio medicamento
inungeto, sed huius generis quod conveniet. sic explebis aut
eo medicamento adipe bublinos aut gallinacios et vini pusil-
15 lum admixtum. hoc medicamentum omnibus utilem est.

ad claucomam, quae in oculis erit. statim cum recens 810
fuerit, curabitur, sed si veteruerit, nolito curare, nam
valde molestā res est. recentem curabis sic. feclam
primo cum oleo veteri, mel, nitri flos in uno conterito
20 et aridum inflato. aut thuris aut salis ammoniaci in
linleo addito in carbonibus, minuta conterito et inflato
in oculum. inde saepius ocularium: murrae pondo I,
croci pondo ½, salis Spani pondo 3 I.

ad claucomam collirium. ammoniacum purum, eundem 811
25 in mortario conteres, tertio die aut quarta addito aqua, si
potes de flumine [et], sin autem, de fonte, et tere cottidie,
bis in die. deinde octavo die addes mellis p. ξ. hoc
tibi praestatim omnes res oculares sanat.

collirium oculare. feniculi coliculos conteres et sucum
30 expremes, mel addes, cum deferbuerit, diebus numero VIII.
deinde sumes speculum et permisces. quia acrum est et
quia titillabit, cum eo commiscebis bene spissum et tunc
in pixide adicies et ex eo inunges.

2 lene || 4 internecium? internecivus? intrinsecus (coll. l. 11
extraneam) B || 5 armoniaci | utrisque = utriusque || 8 colum-
bini || 9 intingeto || 10 inuxeris: inusseris B || 11 extameam || 13 aut:
ut B || 15 admisceas B || 18 molestia || 25 aut addidi; aequa
parte B || 31 qui || 32 titillavit | spissis

- 812 De potionibus quae dantur per os aut per nares. in primo haec sunt quae conficiuntur catartica. haec erit potio prior, qui articularium morbum excludit. catulam lactantem occides et interiora eius proicies, lavabis eum, et adicies in ollam aquam et eundem coques, usque donec ossa remaneant, et commiscebis pusillum mellis et condis eum quomodo pulmentarium. ex eo suco potionabis quodquod morbo articularium habuerit per tri-
- 813 duum. † hic idem facies colefium porcinum decoctum, similiter eodem modo dabis. eidem rei facit et hoc: gallum galinacium eodem modo coctum et conditum per triduo dabis. ad hunc morbum et haec potio praeparanda erit: titimallo radicem decoques ex aqua et mel commixtum, ex eodem potio-
- 150^a 814 nem dabis. | similiter cucumeris silvestris radicem cum nitrio, quemadmodum s. s. est, dare debebis. ad hunc morbum similiter facit et hoc: cucurbitae Aegyptiae semen frictum et herba quae appellatur etherion. sit autem mensura quae in omnibus cotulam vini. quod cottidie per os suffundes usque per dies octo, item et haec omnia. [nihil aliud melius est ad id vitium quam cucumeris silvatici radicem contritum.] similiter et haec potio valde facit ad articularium: haedinum capitulum cum suis pedibus decoques, donec ossa remaneant, condis sicut s. s. est, et ei potionem dabis per dies numero VII. fugiet morbus articularius. articulos eius pice liquida perunges. sanum fiet.
- 816 compositio pastilli ad omne iumentum coactum. ysopi p. ξ, abrotani pondo ξ, samsuci p. ξ, spicae nardi 3 II, spicae Indicae 3 II, costi pondo ξ, petrosilini 3 II, calami Syriatici p. ξ, croci 3 I, inulae pondo —, irin Iliricae pondo —, cassiae dafniten pondo ξ, panacis radicem p. ξ, murræ pondo 5 S, vetonicae p. ε, artemisiae p. ε, Sabinae p. ε, magma croci pondo ε, gentianae pondo ε, pulveris quadrigari pondo ε, silocinnami pondo —, amomi p. —, folia nardi p. —, [spica

3 sq. cf. supra 199 sq. || 5 addicies || 12 ad supplevi | gracilem
16 facis hoc et || 18 quae: aequa B || 19 sq. cf. l. 14 || 29 innule || 32 sa-
uine || 33 sq. silo cinnami: = ξυλοκινναμόμων || 34 ammonii | folio

nardi pondo \div , murra trigoniten pondo \div , croci pondo \div , cassiae dafniten pondo \div ,] cassiae siringae pondo \div , \dagger mallis pondo \neg , pumponice p. \neg , acori Pontici pondo \neg , [magmae croci pondo \neg , irin Ilirici pondo \neg ,
 5 gentianae \neg I, calami Siriatici pondo \neg] piperis albi pondo \neg , piperis nigri pondo \neg , piperis longi p. \neg , thuris masculi p. \neg , rutae silvaticae p. \neg , centaureae p. \neg , vetonicae pondo \neg .

pastillum potionatorium ad morbida iumenta. apopo- 818
 10 nasis, agapeminis, croci, rutae viride, vinum vetus et oleum. tepefacito, dato per os farciminosis et suspiriosis, cum sanguinem mixerit.

potio ad ventris dolorem. nepida montana, apium, rosmarinum, rutam, cummum, origanum, pulegium, sil
 15 Gallicum. haec in vaso novo decoque ex aqua ad tertias, ex hoc potionato.

potio ad concalfactionem. dauci semen, gentianae, 819
 piper nigrum, piper album, cen|taurea, costum, sil Galli- 150^ab
 cum. haec omnia conteres et dabis ex vino optimo.

20 potio ad iocineris dolorem et vexationem. semen lini, scorpiacem, gummi, fenugraecum, urticae semen, apii semen, feniculi semen, sandonicum, dragantum, inula, sisimbrium, \dagger concirimbata, costu, pastillos rosacios, irin Ilirica, abrotanum.

pastillum ordinarium. cinnamum pondo ζ , murra 820
 25 pondo \ominus , cassia nigra pondo \dagger , amomum pondo \ominus , spica nardi pondo \succ , petrosillinum pondo 3, piper nigrum pondo 3, meu pondo \neg , costu pondo 3, magma croci pondo 3, calamu Suriaticum pondo 3, thus masculum pondo 3, opobalsamum et magma croci.., amomi pondo
 30 3, cassiae Iliricae pondo \neg , croci p. \dagger , cassiae rufae pondo \dagger , scoeniantes pondo 3, piper album pondo \neg , panacis radicem pondo \dagger , piper longum p. 3, asari

2 terringe || 3 mellis? malvae? | pumponice = $\pi\omicron\mu\phi\acute{o}\lambda\nu\tilde{\xi}$? ||
 11 dato *supplevi* || 13 nepida = nepeta || 14 cummum = cummi? ||
 22 dragragtum | innula | cucurbitam B || 24 cf. *Pelag.* 390;
infra 842 || 25 ammonium || 28 calamus uriaticum || 29 amonii ||
 31 stoniantes

Pontici pondo 𐌶, nardi folium pondo 𐌶, silocinnamu p. 𐌶, acorum Ponticum pondo 𐌶.

- 821 potio ad vesicae dolorem sive praefocationem. piper album pondo 𐌶, murra traconita .., feniculi semen pondo 𐌶, mellis pondo semis, olei cedrini pondo 3, butiri pondo 3, 5 rutae folias pondo 𐌶, conteres sic quisque res et commisces et dabis.

potio ad eos qui sanguinem eiciunt. gentianae radicem pondo 𐌶, apii semen ciatum unum, lexivae ciatos VI, vinum Italicum ciatos III, olei viridis ciatos tres, 10 conteres sibi quisque et commisces et ex eo potionem dabis.

- 822 potionem ad eos, qui sanguinem meient. scorpiacem et semen 𐌶fraxi et lexivis ieiuno. idem facit spuma argenti. bene aeris aut ferri aut plumbi clavis configes et inde eas teres et sic addes. omnia dabis. et contineto ad 15 mortaria marmorea pistello plumbeo. ex aceto acro puscam facies et sic iumentum ieiunum perunges per dies VII.

- 823 potio ad deiectionem alligandam. semen iunci contundes et lavabis, ut sinapis lavatur, postea adicies aquam et colabis per linteum mundum et hoc ieiunum potionabis. 20

potio ad deiectionem alligandam. gallas nigras numero XII, piperis 3 III, cumini ciatos II, corticem malae.. haec omnia pariter teres et criblabis ex aceto, conteres 150^v a bene omnia in oxigaro isto, dabis in potione iumento ex vino vel ex posca. [potio] 25

- 824 potio ad eos qui sanguinem meient. urticae semen, apii semen ex vino dabis per triduo. sanum fiet.

potio ad eos qui s. s. amulum, urticae semen, panis emptici medianum, ervi pollinem, asparagi radicem conteris, deinde commisces cum vino albo dulci tepefacto, dato ei in nare 20 sinistriore. postea sucum ... alipem aprinum decoquito et deambulationes autem celerius facito, ne algeat.

1 siccinamu || 3 praeformationem || 6 quis queres: sibi quisque B, cf. l. 11 || 13 saxifragae M || 14 benetris sic: corr. B | clabi | 15 sq. ieiuno (ex l. 13) omnia dabis. set conterito [ad] mortario marmoreo pistello plumbeo B || 16 marmor et || 19 addicies || 22 malae = mali || 24 exigaristo: de ὀξυγαριστόν voce nova cogitat B. 29 ad sparagi || 31 alipem = adipem || 32 aut

pastillorum compositio prima et optima. crocum, 825
 apii semen, piper longum, † parpatem, cinnamum, murra
 traconitem, thus masculum, gentianam, trixaginem, tussila-
 ginem, mel Atticum. haec omnia aequis ponderibus trito
 5 quam optime in mortario marmoreo, tunc inde pastillos
 facito. hi pastilli et hominibus utiles sunt, pro piperato
 ieiunus in vino tepido bibat.

potio ad febricitantes. gallas p. ☉, ros Suriaci p. ☉, 826
 coriandri semen frictum p. ☉. haec omnia contundes et
 10 cribellabis, ex eo potionem dabis.

potio ad coleriacum. gallas sutoricias pondo —, ros
 Siriicum p. —, sil Gallicum ciatos III, corium malae p. 3,
 murra tragoniten p. —, crocum Siculum p. —, piper
 albi 3 II. haec omnia conteres et ex vino optimo potio-
 15 nem dabis per dies aliquod.

pulver quadrigarium. cinnamum p. II, folium nardi 827
 p. II, crocum Siculum pondo II, piper albi p. I, piperis
 nigri p. I, costi p. II, panacis radicem p. II, acorum Pon-
 ticum p. II, fu Ponticum p. †, cassiae dafniten p. †,
 20 cassia †ematisca p. II, cassia nigra p. II, thus masculum p. I,
 irin Ilirica p. II, calami Siriatici p. II, asarum Pon-
 ticum p. II, carpobalsamum p. II, anesi p. †, trixaginem p. I,
 rosam aridam p. II, magma croci p. libra.

ad deiectionem. cariotam et gallam contusam in vino offam 828
 25 facito et dato. sin autem non patietur iumentum, potionem
 facito ex vino veteri et da, ut bibat bene temperatum.

arteriacen sic compones. murra p. II, croci p. II,
 cassia dafniten p. II, cinnami p. II, spica nardi p. II, fu
 Pon|ticum p. II, resinae Colofoniae p. II, aristologiae p. II, 150vb
 30 piperis albi p. II, baccae lauri p. II, acorum p. II.

ad tussem iumentorum. cinnami p. I, murra p. —, 829
 iosciamu p. —, crocum pondo —, opium p. —, sul-
 fur p. †, costum p. —.

1 prime | optime || 2 papaver B || 6 his | utile || 12 Gallili-
 cum || 19 funi: corr. B || 20 haematista vel haematica (= ἐμπόρ-
 ρως) B || 27 alteriacen || 28 funi || 32 eosciamu

- 830 ad tussem omnibus. *iosciamum* p. —, *cardamomum* p. —, *opium* p. —, *crocum* p. —, *murra trigoniten* p. ☉, *piperis albi* p. ☉, *sulfur vivum* p. ☿, *aristologiam* p. ♄, *asari Pontici* p. ♄, *lentisci* p. 3, *careu* p. 3, *mandragorae* p. ♄.

compositio ad tussem. *scoeni* 3 III, *appopanacae* 3 III, *murrae* 3 III, *spicae nardi* 3 III, *opium* 3 III, *folium nardi* 3 III, *costi ciatos* VI, *mellis Attici* libra.

- 831 ad tussem iumentorum. *petrosillium* p. II, *dauci* p. II, *scoeni* p. ♄, *murrae* p. ♄, *spicae nardi* p. II, *croci* p. I,¹⁰ *thus masculum* p. libram, *costi* p. I, *piperis albi* p. I, *panacis* p. ♄, *sil Gallicum* p. I, *folium nardi* p. I, *malum terrae* p. libram, *meum* p. II, *rutae silvaticae* p. ♄, *absinthii* p. I, *rosae aridae* p. ♄.

pulver Terentiani. *malum terrae* p. ♄, *murra* p. II,¹⁵ *hiperica* p. I, *sacchipemi* p. II, *apoponacis* p. II, *thus masculi* p. II, *centaureae* p. II, *bacca lauri* p. I, *magma croci* p. I, *trixaginem* p. II, *piper nigrum* p. —.

- 832 ad tussem praesentem. *opium* p. —, *iosciamum* p. —, *croci* p. ☉, *storacis vermiculum* p. —, *galbani* p. —, *resina terbentina* p. —.

pastillos ad sanguinem, qui faciunt et ad tussem veterem, ad ruptos intrinsecus. *mandragorae* 3 III, *thus masculi* 3 VI, *murrae* 3 IIII, *croci* 3 V, *iosciamum* 3 IIII, *vinum Ammineum sextarios* II.

- 833 ad tussem perniciosam. *bestiae veterinae corium contusum* bene ex passo Cretico. hanc potionem dabis per triduo. et lini semen et fenugraecum ex axungia mixtum, bene contusum dirige, et tussem lenibis. *arteriacen*: *murra trigoniten* p. II, *croci Siculi* p. II, *cinnamum* p. II, *cassia dafniten* p. II, *spica nardi* p. II, *fu Ponticum* p. II, *resina gutta* p. II, *piperis albi* p. II, *bacca lauri* p. II, *argallicum* p. II, *pulver Terentianum* p. I, *thus masculum* p. I,

1 osciamum | cardamonium || 4 leuistici sic || 10 scoen ||
16 hiperia: corr. B | sacchipemi: = sagapeni || 19 osciami ||
23 intrinsecos || 24 eosciamum || 28 ei || 29 dirige <per cornu>
aut <in fauces> B | lenibus: corr. B || 31 funi

malum terrae p. I, gentianae p. I, rutae silvaticae p. I,
 trizaginem p. I, | bacca lauri p. I, opoponace p. I. 151ra

pastillos ex herbis, ubi frumentum pubescit et † quam 834
 maturescit. colligito stercus suillum et caprinum et ovil-
 lum et bubalum sub divo, arficito in sole p semis libra,
 farina siliginea quod sufficit et cum melle subigito. ex
 hac potionem dabis ad omnem morbum et coactionem.

pastillum ad venenum, qui morsi sunt. intibum rusticum,
 gentiana, aristologia, peucedanum, personiam, gingiber, hoc
 10 ex melle et murra bene contrito. venenum omne deiciet.

ad tussim veterem et si sanguinem excreat. lardum 835
 vetus ne minus... vinum decoques et in aqua putiali.
 insuper lardum pinguem videto ne pulpam aut cutem
 ibi relinquant. quamvis veterinam tussim aut sanguinem
 15 reiciet, sanum reddet. in qua commiscebis argallicum.
 offam facito ex isto et quasi salivatum diriges.

potio ad eos, qui intrinsecus vexati sunt aut vulsi 836
 sunt. sic compones. sextarium unum lactis caprini § I,
 tragantum infundes pridie ex aqua. inde ei singulos dabis
 20 lactis § I. lini semen p. I coicias in vaso novo fictili,
 addes ei aqua putiale, decoques et in eius... defundes in
 altero vase, ne deglutinet vitium eius. uteris in diebus sin-
 gulis cum passo et lacte et traganto. hoc ad effectum perducet.

potio ad febrem iumentorum. ysopum 3 IIII, irin 837
 25 Ilirica p. —, murra p. —, panacis radicem p. §, spica
 nardi p. —, ficum p. §, apium et rutam coicies in ol-
 lam novam et coques in tertiam partem per triduo. re-
 centem possis potionem dare. aquam coicies ternas
 eminas in die et coques ad tertiam partem. hac re
 30 si parum profecerit, de cervice sanguinem detrahito et
 perungito quod satis sit. intermitte triduum ad potionem.
 si haec res non profecerit, sumito abrotanum, in singulos
 dies facies singulos decoques sextarios aquae cum tracantum

4 ovilum || 7 ad—coactionem in cod. initio insequentis me-
 dicamenti || 9 personaceam? | gingibis || 10 reiciet? cf. l. 15 || 15 in
 aqua B || 16 usto: corr. B | salibatum || 19 inde ei: in dies B ||
 29 tertiam scripsi: dextram || 33 tracantum scripsi: affricantem

et rutam, apium et mentam, cariotam de palma. haec res ad effectum perducit.

- 838 iumentum cum tepidum ad potum venit et expavescit, scito illum habere . . . sudabundus bibit. sed si voles ei succurrere, fici 5 II, rutam et folia de oliva decoque et triduo potionem dato et mistum toto corpore perungito.

151^b iumentum tibi si † inter manus fuerit et morsicis hominem sequitur, eum iumentum in | tenebris concludito, ubi silentium sit, et de cervice eius sanguinem emittito et a cibariis abstineto, usque donec obdormiat, et ad effectum

- 839 perduces. arteriacen: cardamomum p. ∅, crocu Siculum p. II, murra triconitem p. II, piperis albi p. II, Lemnian [tragoniten] p. II, fuscinum p. II, sulfur vivum p. II, amomum p. II, reuponticum p. II, oleum Spanum p. II, mel Atticum p. III. has res singulas contundes in pila et cernes et coicies in vaso plumbeo permixta in unum et sumes, cum iumentum aestivo tempore, quem videris tussientem et non potest sustinere. sumes 5 singulas singulos dies, cum vini sextario uno miscebis et dabis iumento ieiuno per triduum. parebit effectus. sumito ex axungia pondus semisse et 3 binas, ex eo medicamento sumes, commisces, in os sine eum medicamentum lambiat.

potio ad intestinorum dolorem. murra pondo 3, piper album p. —, sil Gallicum p. ∅, magma amomi p. ∅. haec omnia, quae s. s., singula conterito, et rutam viridem postea contundes et in unum permisceto, dato bibat tepidum.

- 841 pulver ad tussim iumentorum. luganium p. II, spica nardi p. II, murra triconiten p. II, crocum Siculum p. II, scoenum p. II, cinnamum p. II, piper p. II, ubam amomi p. II, panacis p. ∅, acori Pontici p. ∅, mellis p. I, thuris Pontici p. I, apii semen p. I, cassiae Indicae p. II, thus masculum p. II, irin Ilirica p. libra, palmas Suriacas p. I, agari Pontici p. II, rosae aridae p

3 tepidum scripsi: tibi, cf. supra 444 || 6 mestum || 7 insanius (cf. p. 84, 15)? | morsibus? || 11 alteriacen | cardamonium || 13 fuscinum vix saluum || 14 amonium || 16 permixtam || 17 eum || 22 commisces: cum escis B || 25 rutem | posta || 29 scenum || 30 ubam = uvam

libra, anesi (qui petroselinum) pondo libra, magma croci p. III, Lemniam p. II, [murra triconiten p. II, crocu Siculu p. II, cinnamu p. II] cassia dafniten p. II, spicae nardi p. II, †porro Pontici p. II =, aristologia p. II, piper album p. I, resinae p. I, bacca lauri p. II, acori p. II. pulver quadrigarium. cinnamum p. I, folium nardi 842 pondo II, uvam amomi pondo II, spica Indica pondo II, murra triconiten p. II, croci Siculi p. II, scoeni p. II, piper album p. II, piper nigrum pondo II, piper longum p. II, costu p. II, panacis radicem p. II, acori Pontici p. II, Melia thermantica p. II, gutta Pontici p. II, cassiae dafniten | p. II, 151^a cassiae rufae p. II, cassiae nigrae p. II, thuris masculi p. I, irin Ilirica p. II, calami Syriatici p. II, asarum Ponticum p. II, rosa p. II, carpobalsami p. II, anisi p. I, croci 15 Indici p. II, Lemniam p. II, magma croci p libra, trixaginem Creticam p. I, rutae silvaticae p. I, malum terrae p. II, silocinnami p. II, petroselinum radicem p. II. datur autem haec potio ita ut in equos XV adiciuntur pulveris 55 tres in mulsu 55 VIII aqua calida sextarium unum.

20 Compositiones unctionum omnium. 844

unctio ad capitis dolorem. castoreum pondo 3, vini veteris sextarium I, nitrium pondo 3, ruta pondo —, thuris polline pondo uno, oleum vetus pondo uno, nuces amaras. has res conteres [et] ex vino et oleo et ex eo 25 perunges caput.

unctione synchrisma. cera rufa pondo II, ammoniaci 845 pondo II, propolin pondo II, apopanax pondo II, resine terbentina pondo II, medulla cervina pondo II, opium Gallicum pondo III, adipis anserini pondo II, adipis 30 leonini pondo II, piperis albi pondo libra, thus masculum pondo libra, baccas lauri sextarium unum, olei veteris sextarium unum, olei murtini sextarium unum, olei primi sextarium unum, olei storacini 55 I, olei melini 55 I.

unctio ad articularium. pices Britiae pondo II, †vesci- 846

4 acori? porri? || 6 Pelag. 390; cf. Veg. VI 13, 3 et supra 820 || 26 unctio vel? || 32 murtine || 33 mellini || 34 bricie: = Brutiae | sq. vervecinum? viscum B

cum pondo unum, sepo tauri pondo unum, flos similaginis sextarium unum. haec omnia commiscet et articularium ex eo perunges.

unctio ad armos inflatos equo et ad renes. sulfur vivum pondo libra, fecla pondo libra, thuris pondo I, 5
adarcen pondo II, vini veteris ~~ss~~ II, olei laurini pondo libra, olei Ciprini pondo I. ex sanguine iumentum quod satis est omnia tusa et cribellata commiscet. ex eo uteris.

847 unctio ad suffragines. aeruginis pondo libra, alumen pondo V, herba sideritis pondo I, acetum acrum pro modum. 10

unctio ad uliginis iumentorum. sulfur vivum tritum ex aceto cretum mortario subactum. ex eo induces, ante tamen tertas suffragines bene cilicio. idem facit alumen |
151^v b scissum p libra, aerucam p.I, aeris flos p.II, sulfur vi-
vum p. I, nitrium p. I, auripigmenti ciatum I. 15

848 unctio ad uligines. thus masculum bene cernitum et cum rosa Campana admixtum ex oleo et aceto et melle coques, bene depones, butirum caprinum adicito. inde utere tanquam cerotum.

unctio ad uligines. aes ustum[es], spuma argenti, 20
aeris flos, auripigmentum ex aceto commiscet et utere.

849 unctio ad armum luxatum. rumicis 3 III, cocodrilli 3 II, nasturcii 3 III, ammoniaci p.I S, ysopi p.II, cerae pondus S, mellis pondo I. haec omnia ex aceto et oleo macerato et sic perungito. 25

unctio ad scabia. stercus in aquam sumito, lapidibus ferventibus calfacito et ex ea aqua, usque dum sanum fiat, linito.

unctio ad scabiem. muriam, mel, sulfur, oleum Cyprinum, picem liquidam in uno conteres et ex eo 30
perunges.

850 unctio ad podagrosam. succum rusci, opium, unguentum cappare, hoc conteres tanquam cerotum. sic tangas omnibus.

12 creticum || 13 tertas = tersas || 20 es || 32 cum brusti:
corr. B, cf. p. 259, 13

unctio ad scabiem. oleum cedrinum, oleum laurinum, oleum vetus, oleum Licium, oleum murtinum, oleum lentiscinum, oleum †hybenum traxis, sulfur, nitrium, picem liquidam, salem, acetum acrum, axungiam, adipe ursinum, 5 adipe leoninum. haec omnia trita bene in cacabo coques. cum iam ad ... medicamenta deferuerint, sic commiscebis, bene caldo perungues.

unctio ad scabiem. sulfur vivum, picem liquidam, amur- 851
cam, veratri nigri, aequis ponderibus contusa, bene mixta
10 cum aceto non nimis copioso. hoc medicamentum cito sanat.

unctio ad coxam luxatam, quae unctionem †non audit.
lines gluten taurinum semis libra, farinae polline § I.

unctio ad podagram. axungia vetus, sucum rusci,
cappare. hoc contere in uno, ex eo utere, sicut s. s. est.

15 unctio ad febricitantes. rosam p. §, olei veteris p. libra, 852
aceti olinas III, olei Cyprini p. §, portulacae quod satis
videtur, nuces amaras p. §, menta et ruta p. libra. haec
omnia | una conteres cum aceto acerrimo, bene conteris ad 152ra
grassitudinem mellis. inde perunges febricitantes.

20 unctio ad venas calefaciendas sive in hominibus sive 853
in iumentis. et in pecto, cum pepererunt mulieres, sup-
pones ibi, ut melius purgentur. baccas lauri virides p. III,
folia lauri p. selibra, rosmarinum p. III, absinthium vi-
ride p. III, herba turaria p. II, thuris manna p. libra,
25 samsuci Alexandrini p. III, semen . . haec in vaso aeneo.
olei veteris Afri trienni, si minus, Spani ~~ss~~ III, vini
Siculi ~~ss~~ III adicies in cocturam.

idem decoques in tertias, ita ut pars tertia remaneat. 854
quam colabis in vaso aeneo et eundem vasum, in quo
30 decocta sunt, terges, et in eodem vaso colatum adicies.
in eodem vaso ceram adicies, et sic fervescat ex len-
tore. cum cera liquefacta erit, adicies galbanum et
moves spatomele, dum et hoc liquefiat. herbae et semina

3 Hispanum fraces B; *latetne* storacis? || 6 ad <carbonem>?
cf. p. 263, 2 || 9 veretri | mixtam || 11 laxatam | unctio *εραυον*
audit B || 12 lenes || 15 *Pelag.* 40 || 21 sq. supponet sibi || 22 pur-
getur || 25 eneo || 29 eneo

primum decoquantur ad tertias, postea admisces primum . . . p libra, sequens galbani gutta, thuris masculi pondo libra, et moves, dum liquefiat.

855 incantatio eiusdem inunctionis. invoco ter ex angulorum et corporis, palam et absconsa, sive in muliere sive in viro, adesto mihi angulis III. ponam, qui ossorum et medullarum viscera contenes, ut possit frigidas partes a calore expellere et calidas [sive frigidas] refrigeria mittere, per eum medicamentum, quod in ea manu admittito et movendo, uti mihi voles cum iuribus et refrigeria nervorum herbarum viridis deicere velis, et cuius quidquid corpore admissum fuerit.

856 Acoporum omnium compositiones.

acopum ad perfectionem et nervorum dolores. sam-sucum Alexandrinum \S I, calamum Suriacum . . fasciculum fenugraeci \S I, baccas lauri virides \S I, solanum libra, vini peregrini \S III. haec omnia in unum commisces ex aceto \S I in cacabum novum cum vino et oleo, quae s. s. est, et per triduum macerabis, 4^{or} dies decoques igne lento. cum videris vinum coctum cum rebus s. s., colabis, tunc adicies ceram. cum soluta fuerit, tunc iterum per sportellam colabis. hoc habebis in cottidiano.

152^b 857 si voles ei vires maiores adicere, mittes euforbii | 3, adarcem p. ~. conteres has duas res ita, ut id observes, ne aut oculum aut nares sibi tangat. cum tritum fuerit, misces ex acopo s. s., commisces, ut colliges in doliolo. cum voles, ex eo utere, quia multum valet. adicies de acrococlearium unum et de acopo cocliaria duo. sic uteris.

1 postea || 2 seques || 4 sq. nihil simile apud Heimium, Incantamenta Magica; incantationem corruptissimam ita restituit B: invoco te rex angelorum (= ἄγγέλων), <qui omnia spectas animi> et corporis adesto mihi angelis tuis imperans, qui ut possis a frigidas partes calore expellere et ad calidas refrigeria mittere . . . quod mea manu admitto admoveo (aut admittitur admovendo), uti mihi vel cuiuscumque corpori admissum fuerit, aestum et refrigeria nervorum herbarum viribus deicere velis || 10 bolescum || 13 acopiorum || 14 ad copum 16 soranum || 18 et || 24 observet || 25 tibi B | tangas? || 27 qua

acopi compositio. bidella p. S, ammoniaci p. S, galbani p. S, thuris polline p. libra, saccipeni p. S, resina frixa p. libra, resina terbentina p. libra, apoponace p. S, baccas lauri ~~ss~~ I, resinae eronalis libra, olei Cyprini p. libra.

acopi compositio at nervos laxandos. pice Britia p. I S, resinae crudae p. I S, ammoniaci gutta p. S, galbani p. S, resinae terbentinae p. libra, cerae albae p. II, resinae frictae p. II, medullae cervinae p. S, vidella p. S, saccipeni p. libra, apoponacis p. S, cerae Punicae p. S, baccas cypressi p. 2, baccas lauri p. II.

acopi compositio. medulla cervina p. S, pinguamen p. II, cerae p. II, rosae p. II, olei p. II, adipe gallinacium p. II, teris unguentarii p. II, crassamen nardi p. II, olei lorini p. II, olei lentiscini p. II, olei Cyprini p. II, croci p. II, piperis longi p. II, coriandri grana numero X, ammoniaci p. II, galbani p. S, gentianae p. S, malum terrae p. S, rum-pisca p. libra, murræ p. 3, thuris masculi p. II.

acopi compositio. galbani p. S, ammoniaci p. S, thuris polline p. I S, cerae albae p. X, resinae frictae p. I S, apoponacis p. libra, bacca lauri p. II, cerae Punicae p. libra, baccas cypressi p. libra, resinae dicamen p. III, olei Cyprini p. II, olei primi p. II, olei citrei p. II, olei laurini p. II, olei veteris p. dodran., olei murtini p. II, [oleilaurini p. S].

compositio sincerismarum.

sincerismæ compositiones: resinae terbentinae selibra, ammoniaci p. duo, medulla cervina p. III, adipis taurini p. II, adipis ursini p. II, adipis leonini p. II, meconii p. II, resinae Colofoniae p. II, galbani p. S, castorei p. libra, oppoponacis p. libra, piper album p. libra, storacen p. II, cerae p. II, bidella p. I S, thuris masculi p. II, ysopi p. II, propolin Atticum p. II, adipis anserini p. libra, oleum citrinum p. V, oleum lentiscinum p. III, croci

2 saccipemi || 5 et || 8 vidella: *in marg.* bdellium || 9 baccas *supplevi* || 11 piguamen || 13 iris *vel* turis *B* ceris? | lorice: = laurini || 20 pumice || 21 clicamen: *cf. p. 271, 29* || 23 doran: *corr. M*; quadran *B* || 25 sincerisma et || 28 castor *sic* || 31 propolinaticum

Siculi p II, oleum vetus p III, olei Siconei p II, olei melini p III.

862 syncrismae compositio. cerae albae p VI, resinae terbentinae p III, apoponace p libra, oleum vetus p III, propolin p III, galbanum p V, olei lentisci p III, olei nerini p III, ammoniaci p III, olei Ciprini p III, thuris polline p II, medulla cervina p II, oleum Atticum p II, oleum laurinum p III, oleum Syriaticum p III.

863 sincrisma optima ex herbis. medulla cervina p III, galbani p I, cerae albae p libra. haec coques ex oleo veteri, donec medulla deliquescat. et bacca lauri p libra, sulfur vivum p II, serpillum Campanum p 5, sam-sucum, herbam Sabinam p libra, rosmarinum p libra. haec pistato et cernito cribro quam tenuissimo. haec coicies in vaso aeneo, cera adicies singulas sic, ne aduras.

864 syncrismae compositio. cerae rufae p III, propolin Atticum p III, aeris usti p III, resinae terbentinae p III, apponace p libra, galbanum p 5, oleum vetus p III, oleum lentiscinum p III, oleum murtinum p III, ammoniacum p III, oleum citrinum p III, oleum purpurissimum p III, medulla cervina p II, ysopum silvaticum p II, oleum laurinum p II, oleum storacinum p III.

865 syncrismae compositio. galbani p II, storacis p II, bdellia Babilonia p II, ysopum p libra, medulla cervina p libra, oleum storacinum p libra, oleum purum p libra, oleum Cyprinum p libra, oleum amigdulacium p libra, thus p libra, oleum laurinum p II, oleum murtinum p II, oleum primum p II, oleum melinum p libra, resinae terbentinae p II, cerae rufae p III, propolin Atticum p II, olei lentiscini p III, opponace p III, oleum Siriaticum p II, ammoniacum p II, butirum Getulum p II,

866 meconium Spanum p libra, adipem ursinum p II. haec

1 siconeis = Sicyonii || 2 malini || 3 syncrismae || 9 erbia || 11 medullam relinquescat: corr. B || 13 savinam || 15 abicies adurat vel aduras cod. || 16 sincrisma in fine capituli antecedentis || 20 oleum addidi: purpurissimum aut oleum purum B || 26 amigdulacium = amygdalinum || 28 malinum || 29 propolineticum

omnia s. s. coicies in vaso aeneo et adipem contundito ursinum et sic coicies, ut percoquatur. ad carbonem decoques, ne ad flammam aduratur. deinde percolato, donec medicamentum cum oleo commisceatur. hoc uteris ad perfectionem solumborum et ad articulos et ad nervos et ad cervicem.

synerismae albae compositio. cerae albae | p libra, 867 152vb
cerusae p libra, rosae p II, ysopum p II. haec omnia quae s. s. sunt, in vaso aeneo decoques et coicies in vaso cerusam. et cum iam defundes, in vaso minutatim adicies, subinde commiscebis, ne cerusa diossum desideat, usque donec frigidum fiat. hoc uteris ad extractum et percussum. cerotum alligabis iumento, donec sanum fiat.

malagmarum compositiones.

868

malagmam croci aromaticam sic impones. spumae s argenti p IIII, resinae terbentinae p II, galbani p libra, bdellii p IIII, manna thuris p III, resinae Colofoniae p II, storacem p IIII, appoponacem p II, propolin p II, bacca lauri p S, viscum Italicum p VI, ysopum Atticum p II, fñsum thuris p II, amomum p II, adipe taurinum p II, cerusae p IIII, olei laurini p IIII, cerae p VI.

malagmam podagricam. cardamomum p I, centaurea p II, ageraci p I, irin Ilirica p S, fenugraeci pondo trien., nitri pondo duo, ciciti semen p I, resinae terbentinae p II, cerae Punicae p II, oleum vetus p II, oleum s Siriacum p II.

malagma coctilis. cerusae p IIII, galbani p S, resinae terbentinae p III S, adipem taurinum p III, ysopi Attici p II, bdellii p II, ammoniaci p II, piperis albi p V, irin Iliricae p II, aufonitra p libra, medulla cervina p libra, adipem anserinum p libra.

malagma nigra ad splenem. bitumen Iudaicum p S, 870
fecla p S, nitrum p S, aes ustum p S, axungia <p S>, batus p S, thuris polline p S.

4 perfrictionem? || 7 ceruse || 8 eneo || 10 dissideat || 11 ad estatem (sic) extactum || 12 certum || 13 cf. *Pelag.* 446 sq. || 14 arôticam sic || 19 misum p II? || 21 cardamonium | centaurea || 23 ciciti = cicutae? cicifi *M* || 29 aufonitra = ἀφρόνιτρα || 32 p S *supplevi*

malagma Terentiana †admocia et ad nervos crassos. cera p II, absungia p II, thuris masculi p II.

malagmae caldae compositio. auripigmentum p, libra cerusae p III, aes ustum p III, molibdena p III, †misum grussiten p III, vini p libra, bitumen p VI, oleum p III.

- 871 malagma ad nervorum dolorem. cerae p S, adipis taurini p 4, galbani p sextan, bdellii p I, ammoniaci p S, piper album p S, resinae p 4 S, ammoniaci p S, thuris polline p S, bacca lauri p S, storacis p S, †eresinum 10 gueti facesu. haec contundes singulas res, postea commisceto in unum et composito.

153^a 872 malagma ad genua fleminosa. sinapem | Alexandrinum emina, nasturcii semen emina, nitrum p libra, aes ustum p S, alumen scissum p S, thuris pollinem p S, salis ammoniaci p S, galbanum p S, bitumen Iudeicum p libra, mel Alexandrinum p libra, oleum Ciprinum p S.

- 878 malagma caustica. facit ad dorsum iumentum post unctionem confirmandum, ad tumorem et ad dolores et ad luxum et ad fleminam veterem et ad aquam. cerae p I, resinae p selibra, thuris polline 3 V, galbani 3 III, videllae 3 V, storacis 3 III, bituminis Ispani p I, picis durae 3 III, sagapeni 3 III, †ulci 3 VIII, corticis taurini 3 16, simul omnibus mixtis quae conficies.

malagma ad commissuras solutas. bitumen p S, aloen p S, haec ex ... inter se conteres et impones.

- 874 malagma liquida ad nervos crassos. bitumen Iudaeum p I S, pice Britia p I S, lepida Cyprea p I S, cerae p libra, thuris masculi p libra, resinae frictae p libra, oleum Sabinum p libra, acetum p libra.

malagma ad nervos grossos extenuandos. ficum

1 aromatica B, cf. p. 263, 14; admotoria? accommodata M. 8 malagma || 5 misum (i. e. μίσον), cerussiten (cf. p. 263, 19)? 8 extan || 10 teres in unguenti faciem haec M; iris unguenti B || 16 armoniaci | uitumen || 19 sed || 20 aquam = suffusionem? aquatilia? || 22 siddele | yspani || 23 sagapeminis | olei B, ulicis M || 23 sq. taurini: cf. supra p. 245, 13 || 27 cf. supra p. 30, 10 | 30 savinum

Afrum p III, uva passa p II, cuminum tritum ~~ss~~ I, sulfur 3 III, nitrum 3 III.

malagma ad nervos grossos et duplices. axungia p II, calcis flos p S, aeris flos p S, thuris polline p S.

5 malagma ad femus. malum terrae p libra, spuma 875 argenti p S, resinae terbentinae p II, cerae p libra, nitrium p S, salis ammoniaci p S, oleum Sabinum p III. haec sic decoques in cacabo novo, mittes salem, deinde singula adicies et ex lento igne coquatur bene.

10 malagmae albae compositio. flos nitri p II, sulfur 876 vivum p II, resinae pini p VI, resina apocima p III, cera alba p VIII, thuris manna p libra, sepum taurinum p S. haec sic coques, cera seorsum, deinde apocima [et] resina, sepum taurinum coques et inmiscetur nitrium
15 et sulfur et thuris polline tusum, bene una subiges et commisces, erit malagma.

malagma ad omnia. cerae rufae p V, resinae terben- 877 tinae p II, ammoniaci p II, oppoponacis p libra, galbanum p II, pice Britiae p V, oleum vetus pondo tres,
20 resinae frictae p II.

malagma pegma. cerae albae p S, galbani p 3, piperis albi 3, ammoniaci p S, | resinae p S, thuris pol- 153rb line p S, nitrium p S.

malagma traumatica. ammoniaci p S, cerae p S, gal- 878 bani 3, cerusa p S, rubricae p 3, murrae 3, spuma argenti p S, piperis p 3. haec omnia ex oleo coquito.

magma croci p I, murra p I, cerae p I, ammoniaci p I, galbani p I, olei laurini pondo quadran., resina p S, thuris p I, nitri p S.

30 malagma ad duritiam et ad marmur. spuma argenti 879 p III, resinae terbentinae p II, storacis gutta p III, appoponacis p libra, cerusae p III, cardamomi p III, adipis taurini p II, ammoniaci p VI, propolin p II, thuris polline p III, cerae p VI, bitumen p II, olei
35 laurini p III S.

7 savinum || 24 draumatica || 25 lubricae || 28 quaran || 30 sed ||
32 cardamoni

malagmae compositio ad tumores. nitrum p libra, fecla pondo libra, bitumen Iudaicum p 5, absungiam pro modo.

- 880 malagma †iacen cerae p I, galbani p I, resinae terbentinae p I, ammoniaci 3, oleum Cyprinum quod satis erit. haec omnia in uno coquito.

malagma tetrafarmacum. cerae p libra, resine dura pondo libra, picis durae p I, alumen p libra. omnia in uno coquito ex . . . alumen et addito. destringe iumentum, †cyatu ninum subigito, ex oleo alumen coquito, sed contundito in pilam ex aceto. hanc malagmam utere ad 10 fractum et intortum et ad dolores nervorum et crassitudines.

- 881 malagmarum crudarum compositiones. malagma cruda. cera p V, bdelii p III, opii p II, bacca lauri p II, ysopi Attici p II, resinae terbentinae p II, appoponacem 15 Afram p II, piper album p II, piper nigrum p libra, thuris polline p II, galbani p III, ammoniaci p II, medullae cervinae pondo libra, oleum laurinum p II, propolin Atticum p II. [bacca lauri p II] haec omnia, quae s. s. sunt, singulas res contundes et per cribrum 20 tenuem traicies, deinde permiscebis et oleum laurinum

- 882 ad subigendos illos uteris. medicamentum ferveat, deinde per . . . subiges oleum et [subegeris] aceto acro manus subinde tangito. cum subigisses, tunc facies pastillos librales. hoc malagma uteris, cum iumenti fractura ad sanitatem 25

- 153^v a venerit. item si rene unctionem ad articulamenta | sanus factus erit, eandem malagmam imponis. item circa corium iumenti sic explicabis malagmam crudam. ceram rufam p libra, ysopum Atticum p IIII, storacem . . . , calcantum p IIII, apoponacem p 3, medulla cervina p III 5, propolin Atticum p III 5, bdelii p IIII.

- 883 malagmam crudam. haec facit ad nervorum crassitudines et podagricos. cerae p II, olei Syriaci p II, adde in utroque, tunde pumicem p libra, adde in mor-

7 alumen: alipem B || 8 <oleo>? || 9 cyathos vini B || 20 pro || 22 subiendos | Vereat: corr. B || 24 subigisset || 27 malagmam || 28 explicavit || 34 uterque vel utrique cod.

- tario. cum bene terueris, cerne et pendito p 5, deinde addito in mortario *marmoreo* et terito pistillo plumbeo, addito mellis p III, aceto pusillum terito et deinde 884 [marmoris] contundito ammoniaci p I 5, deinde in pilam
- 5 pariter pistillo plumbeo terito in mortario, usque dum teras, †plumbum p 5 et admisce. deinde omnia eximito de pila et manibus malagmam subigito ex oleo vetere et medullam. cum subigeris, facito magdaleones, ut †hominini videatur. inlinis linteolo spisso, si minus, in alutam.
- 10 malagmam crudam. cerae p V, galbani p III, storacis p II, bdelii p libra, ammoniaci p libra, medullae cervinae p libra, thuris masculi p libra, piperis albi selibra, ysopum pondo libra, resinae terbentinae pondo libra, resinae eronae p libra, resinae Colofoniae p libra,
- 15 thuris polline p libra, bacca lauri p libra, adipis taurini p libra, olei laurini p libra, olei veteris p libra, olei mirtini p libra, malum †ausitum p II, galbanum p II, storacis p II, resinae Brittae p II, appoponacis p I 5, olei citrei p libra.
- 20 malagmae utilis compositio. galbani p 5, cerae albae p libra, ammoniaci p 5, thus masculum p 3, medulla cervina p 5, propolin Atticum p 5, oppoponace p 5, castoreum p 5, bitumen Iudaicum p libra, bdelii p 5, thuris polline p II.
- 25 malagma cruda. cera rufa pondo libra, storace p II, oppoponace Afram p II, propolin p libra, meconium p libra I, galbanum p libra, adipe taurino pondo libra.
- malagma cruda, quae est alio modo ad ossilagines, 887 quae solent in cruribus nasci. nitri p I, calcis vivae p libra, vini p libra, salis ammoniaci p libra, calcitem combustum p I, | spuma argenti p I, cineris lixiviae 153^v b
- q̄c duo, aceti quartarios duos, exungia p II, contundens singulas res et cernes cribro. cum terere incipies,

1 uene || 2 marmoreo *addidi ex l. 4* || 4 ammoniace || 5 pistillo || 6 alumen? || 8 subieris | *sq. in heminas divideatur M* || 9 magdaleones = *μαγδαλιάς* || 14 erolane || 17 aestivum *M* || 18 brictie || 20 utilis || 25 ruda || 32 quinarior? quartarios? | contudent

commiscito in uno. hoc alligato, tertio die solvit ossiliginem. cum vulnus purum fuerit, utere traumatico.

- 888 malagma Vibiana ad flemina. calcantum p I, aes ustum p I, nitri flos p I, lepida Ciprea p I, fecla Spana p I, aeruginis flos p I, lamna p I, bitumen Iudaicum p II, rododafne p II, axungiae p S, marrubium montanum p S, columbini stercus p II, salis nostrati p II. haec omnia contundito, donec bene coquat, et ad circum impones, ut fleminam discutias.

- 889 malagma eiusdem ad duritias. aes ustum, spumam¹⁰ argenti, cerusae, aeruginem, salis ammoniaci, molibdena. haec omnia tundes, ex oleo coques, donec in modum caustici coquantur. oleum cura, ut vetus sit, et cura, bene commode decoquatur. caldum bene perducis medicamenta, aequis partibus misce. 5 IIII.

malagma ad duritias et ad nervos. aerugine p †, aes ustum p S, molibdena p libra, olei p IIII, acetum ~~ss~~ I, spuma argenti p III, salis p I S, cerusae p S. et *infra* suo loco adiecta est et duae scriptae sunt.

- 890 malagma ficurnea sic compones. ficum duplicem p II,²⁰ nitrium p III, ficum contundito, usque dum minutum fiat, admiscito nitrium ustum et axungiam quod satis est, una contundito et sic componito.

ad nervos crassos et †strota in se cum fuerit. triduo alligatum alligatura permaneat. postridie solvito, calda²⁵ foveto.

- 891 malagma axungia sic compones. sumito axungiam quam veterissimam p libra, contundito. quae cum contunderis, addito calcis minutae quod satis est, subigito et bene [in]temperatum in linteo oblinto et iumento in³⁰ ponito vel homini. cottidie renova, usque dum sanus fiat.

malagma cyprisina. baccas cypressi, aceto, coclias numero XL, axungia p libra, aeris usti p libra, fucum

1 solvito || 3 viviana || 4 citrea || 11 armoniaci || 12 eo: *suppl. B* || 13 curant || 19 intro suo leto: *cf. infra 892* | due scripta | 22 uentum sic: *corr. B* || 24 strota vel sirota *cod.*; *latetne* syrmaticum an scrofa? || 25 pridie: IV die *B* || 30 bene et

Afrum et cuminum tritum et uvam passam ad durities et ad flemina et ad ossilagines compones. | 154^r a

compositio caldi ad duritias et ad ossilagines. spuma 892

argenti p II, cerusam p S, aes ustum p libra, aerugine
5 p libra, molibdene p II, salis bene triti p II, cadimia
p S, oleum vetus p I S, aceti ~~S~~ I.

compositio ad duritias et ad ossilaginem. olei pon-
do V, aceti p ~~S~~ I, salis triti pondo II, spuma argenti
pondo II, molibdena pondo I S, aes ustum pondo S,
10 cerusae p S I, propolin Atticum p S, aeruginem p I S. 893
appoponace 3. primum miscis oleum, deinde acetum de-
coques bene, sequens ad decocturam [ad] medicamentorum
trituras mittes. habeto haec in vase fictili.

experimentatum expertus sum optimum esse ad ossila-
15 gines et duritias: aes ustum p S, aeruginis p S, molib-
dena p S, spuma argenti p III, sale bene tritum p I S,
cerusae p S, olei veteris p II, aceti optimi S.

ad cocturam acrum malagmarum. primum adicies 894
oleum vetus, sequens acetum, deinde salis triti, decoques
20 bene. deinde cum bene decoctum erit, spuma argenti
mittes, sequens molibdena, deinde cerusam. in mediam
cocturam aeruginem mittes et curabis caldum perducere.

ad flemina discutienda. fici radicem, ervum, axungiam
veterem commisces ex aceto acro.

25 ad flemina discutienda. sinape Alexandrinum p S,
ficu p S, sale p S, axungia vetere p S.

ad flemina curanda. calcis vivae p ÷, calcitem p ÷, 895
nismum p ÷, nitrium combustum p ÷, fecla Spana p ÷,
nitrium p ÷. in unum conteris ex lixivio et in pixida
30 plumbea habeto.

calchicon compositio ad duritiam. cadmia Ciprea p S,
aes ustum p S, ammoniaci p S, sale candida trita ÷ I,
cerusa p III, oleum p V.

ad cartilaginem emplastrandam compositio. bitumen

1 cuminum *vel* cominum *cod.* || 13 sq. in vaso fictili operi-
mentato B || 23 descucienda || 31 caldicon | cadmiaci trea

- Iudaicum p I, aes ustum p I, fecla p S, aeris flos p I, alumen scissum p I, thuris pollinem p S, nitrium p S, coctimentum p S, axungiae p II, veratrum nigrum p S.
- 896 emplastri compositionem. emplastrum sic componis. caldea p I, cerae p libra, olei nerini p S, calcitem et caldea in unum contemperato. ubi erit temperatum, pro ceroto utere.
- 154^b emplastrum rubrum. olei p II, lepidae p II, aeris flos p S, spuma argenti p II, aristologia p II, manna thuris pondus 2, galbani pondus I, cera pondus II.
- emplastrum glutinosum ad parotidas. pice liquida ~~ss~~ II, resinae ÷ V, cerusae = V, spimitium = V, acetum ~~ss~~ VI.
- 897 emplastrum glutinosum. bituminis p S, cerae p S, pice dura p S, resinae p S, ammoniaci p libra, calce p I S, olei p II.
- emplastrum glutinosum ad recentia vulnera. cerae p I S, resinae terbentinae p I S, axungia [†]niennu p I S, resinae p libra, aeris usti p I S, visci p S, lepida p libra, vinum Marsicum p II, sale ammoniacum p III, thuris p libra, panacis p libra, olei Spani p S, acetum S I.
- 898 emplastrum ad cartilaginosum. aes ustum pondo S, nitrium p ε, fecla p ε, sale ammoniacum p ε, bitumen Iudaicum pondo libra, axungia quod satis fuerit et adhuc, si vis, alumen scissum, thuris polline, cera Punica, mali corium, galbanum, viscum, oppoponacem.
- 899 emplastrum ad fracturam. cera Spana p libra, bitumen Iudaicum p I S, pice Britia p II, thuris masculi p libra, lepida Cypria p libra, resina fricta pondo libra, oleum Sabinum p S, acetum Alexandrinum quod satis erit [sive quod satis fuerit].
- emplastri compositio. cerae p libra, aeris flos p libra, spuma argenti p libra, resinae adustae p libra, oleum pro modum.

3 coctimentum: condimentum (cf. *infra* 935) B | veretrum
8 lepide || 11 pice in *macula rubra* || 12 spimicium: = *ψιμύδιον* ||
18 bienni (coll. *supra* p. 259, 27) B; suina? suilla? cf. 919 || 25 pumica

- emplastrum optimum. galbani p 2·, murrae p 2·, 900
 lepida p 2·, propolin Atticum p 2·, folium p 2·, am-
 moniacum p 2·, pice Britia p 2·, resina terbentina p 2·,
 cera p S, spuma argenti p II, oleum vetus p II, aristo-
 5 logium p 2·, oleum Cypreum p 2·, centaurea p 2·,
 irin Ilirica p S, trifolium p S, radice p 2·, artemi-
 siae p 2·, viscum pondus 2·, Britannica p 2·, argal-
 licum p I, vetonica p I, herba urciolaria p I. coques 901
 sic. oleum spuma cum ferverit, semel adicias lepidam et
 10 aeruginem et cerusam, in uno omnia commiscis ex aceto
 acro, conteris in mortario, sicut tibi videtur, temperato.
 deinde teris et resinam et vetonicam et propolin Atticum
 et picem, semel subrubrum, ne sit aquatum, removebis,
 ignem adicies, mannam et galbanum et oleum conteris,
 15 res siccas contundis et adicies postea, ne comburatur. haec
 uteris et ad cancer | et ad maiora vulnera, si quod 154va
 inter manus caro crescit. alternis diebus solves, expurgabis,
 deinde eodem impones, donec excomedatur. sanum fiet.
 causticae compositiones haec erunt. 902
 20 causticum ordinarium sic compones. murrae p libra,
 aloen p libra, thus masculum p libra, oppoponace p libra,
 galbanum p libra, castoreum p libra, propolin p I, bdelii
 p libra, ammoniaci p libra, storacem p libra, viscum
 Italicum p libra, thuris polline p libra, alipe leoninum
 25 p libra, adipe ursinum p libra, medulla cervina p libra,
 ceram Punicam p I S, ceram albam p I S, sulfur vi-
 vum p IIII, resina terbentina p III, bitumen Iudaicum
 p III, bitumen Afrum p IIII, resina Colofonia p V, resina 903
 fricta p XV, resina dicamen p XX, resina eronale p XV,
 30 resinae apocima p X, pice dura pondo XIII, resina alba
 †proica p II, meconium Atticum p libra, opium S, eufor-
 bium p S, magma croci p S, piper nigrum 2·, malum

5 oleum *addidi* || 7 britanica || 9 semel: simul? || 10 vino ||
 11 temperaturatum || 13 simul? | sub rubum | aqua tum || 17 coro ||
 ad ternis | solus: *corr. B* || 20 *cf. Chiron apud Veget. VI 14, 1* ||
 24 alipeleon enum || 29 dicam sic: dictamni *B* || 30 apocima:
 = ἀπόξεμα || 31 Troica?

terrae p 5, ysopum Atticum p 5, sepum taurinum p libra, oleum laurinum p 2, oleum mirtinum 2, oleum Ciprinum p 2, oleum amigdalinum p 2, oleum melinum p 2, oleum Sabinum p 2, oleum lentiscinum p II, oleum Spanum p V, [oleum laurinum p 2], oleum vetus p 5.

904 compositio caustici. castoreum p 5, galbanum p 5, appoponace p 5, bdellii p V, thuris polline p V, viscum Italicum p 5, cera alba p libra, cera Punica)), sulfur vivum p III, resina terbentina p II, bitumen Iudaicum p libra, resina Colofonia p 5, bitumen Afrum p libra, resina 10 fricta p V, ammoniacum p II, storaces gutta p V, resine dicamen p II, pice dura p III, resine eronale p V, pice Britia p 5, propolin Atticum p 5, oleum pro modum.

905 causticum siccanum. cera rufa p libra, cera Punica p libra, ysopi 2, thus masculum p II, sulfuris vivi p I, 15 nitrium p 5, resina terbentina p V, peucedanum p 5. oleum storacinum p 2, †alpersum durum p I, ammoniacum p libra, resina cruda pondo libra, nisum p 5.

906 causticum termanticum. galbanum p I, appoponace p II, piper album p 2, piper nigrum p 2, murrā 20 154^v b trigonita p 2, | ammoniacum p II, storacis p V, thuris polline p V, bdellii p 5, propolin p I, resinae flos p 5, resinae terbentinae p 5, pice Britia p libra, cera alba pondo libra.

907 causticum ad armos. ammoniaci p III, picis p III, 25 visci p 5, bitumen p III, galbani p III, storacis p II, bdellii p II, meconium Spanum p II, propolin p II, thuris polline p II, bacca lauri p II, resina terbentina p II, appoponace p II, resinae Colofoniae pondo duo.

causticum ad coxas. galbani p II, oppoponace p II, 30 medulla cervina p II, resinae terbentinae p II, ammoniacum p II, propolin p II, bidella p II, visci Italici p II, pice Britia p II, bitumen p II, olei Siriacy p II, resina fricta p II, resinae Italicae p II, cerae albae p III.

2 ceprinum || 3 mellinum || 8 pumica || 12 dicam, cf. *supra* p. 271, 29 || 14 sictianum | pumica || 17 altercum B || 26 sq. *Pelag.* 495 (*Emeriti*)

causticum gregalem. manna...sulfuris p libra, bitumen 908

Afrum p II, bitumen Iudaicum p libra, appoponace pondo I, resina fricta p III, resinae eronale p III, cerae pondo libra, ammoniacum Afrum p I, oleum pro modum.

5 subpacti compositio. subpactum sic componis. ammoniacum p II, bitumen p II, picis p II, cerae p II, resinae terbentinae p II, resinae putuinae p II, visci Italici p II.

subpactum sic composito. pice Britia p libra, bitu- 909
men p II, ammoniacum p II, viscum Italicum p libra, resina fricta p II, cerae p II.

arteriacen compositio. murra trigoniten p dodran., crocum Siculum p 5, cinnamum p II, cassia dafniten p II, spica nardi p II, fu Ponticum p II, resinae guttae p II, piper album p II p II, bacca lauri p II, agaricum p II.

arteriacen sic composito. cardamomum p 5, crocum 910
Siculum p II, murra triconiten p II, piper album p II, Lemniam [triconiten] p II, fuscium p II, costum p II, sulfur vivum p II, amomum p II, reuponticum p II, oleum Spanum p II. has res singulas conteres et cernes, coicies in vaso plumbeo commixta in unum. ex eo ieiuno aestivo tempore, cum incipiet tussire et non potest sustinere, sumis 3 singulas in dies singulos in vino et admisces ea et 25 dabis ieiuno per triduo: parebit effectus. ... sumes p 5 et ex eo medicamento 3 II et commisces in vino, sine eum medicamentum iam bibat.

arteriacen ad tussem vetustam et vomica in pul- 911 155ra
mone. sucum marrubii p 5 coquito in ollam novam et 30 coquito calidam. et cum decoxeris, in eodem adicies murram trigoniten p ÷, facaste p 3, Oxirinea cassia p ÷, aristologiam p ÷, irin Ilirica p 5, croci p 5,

3 erolane || 5 subacti? || 7 putuine: = *πυτυνης* || 12 per dodran: pondo quadran (codran) B || 14 funiponticum || 15 *ἀγαϊκῦ* || 17 cardamonium || 19 ruscium? cf. p. 256, 13 || 20 amonium || 27 iam bibat: lambiat B || 28 cf. *Pelag.* 111 || 30 addicies || 31 acaciae? | i. e. *Ὀξυρόγχου*

mannae p ÷, *appoponace* p ÷, *panacis radicem* p ÷. haec omnia in ollam, in qua succus erit, sumito decoctum, ut non ferveat, paulisper tantum, ut se animet, deinde eximito et contrito in pixidam plumbeam. uteris ex hoc coclearia ex melle Attico singula argentei pondus.

912 *anacollimae compositio.*

thuris polline p II, *magma croci* p libra, *flos similae* p III, *vulvos*, *coclias*, *ova* †empta.

anacollima frigida ad articulos sive ad genua. pol-
linem siliginis conspargis ex vino et uteris pollinem et 10
oleum, bitumen Iudaicum liquidum consparsum ex eo in-
ducis in pannum et imponis.

913 *anacollima sic facies.* bitumen Afrum 5, *thuris pol-*
linem p ÷, *cominum* p libra, *magma croci* p I, *flos si-*
liginis p II, *rubrica* p II, ex aceto conspargis et subiges 15
et commisceas ova. ex hoc uteris sic, si lumbi laborant
aut coxa trahet. idem et ad armum prodest. si supra
inpones, hoc valde proficiet.

anacollimam sic componis. *resina eronalis* p 2, vis-
cum Italicum p 5, *thuris polline* p I, *sinopide* p 5. et 20
haec caldum commisceas et addes acetum isdem quod sa-
tis erit.

914 *anacollima calda, quae facit ad flemina, si se †flectere*
flaverint. *cerae mollis* . . . pice p II, *resina eronale* p II,
pollinem tritici ex alba et acetum decoquito. facit ad 25
collectionem et ad duritia recentem. et ferventem inducis.
si hoc non proficerit, butirum et melle et semen lini de-
coques et imponis. sanum fiet.

cataplasma frigida. *cocleas* p II, *bulbos* p II, *sili-*
ginis 5 II, *mentae viridis* p II, *rubrica* p libra, *thuris* 30
polline p II, *vini* quod satis erit. hoc uteris ad crus, si
luxaverit, hoc impones. sanum fiet.

915 *cataplasma cruda sic componis.* *bulbos*, *cocleas*, *sili-*

1 amanne || 2 sinito decoqui B || 3 semi: corr. Pel. || 5 coclea-
rio || 7 simile || 8 vulvos = bulbos || 9 acollima || 10 uteris: con-
teris aut teris B || 19 erolanis || 23 flemina? || 24 flaverint || 28 ex

ginis flos, vinum | vetus, thuris polline p S, appoponace 155^b
 p I, galbani gutta p I, opium p I, magma croci p ½,
 storacis vermiculum p ½, bobilla p I. hoc uteris ad ner-
 vorum crassitudinem. positum simul ad sanitatem erit.

5 ceroticon compositiones.

cerotum ad nervorum dolores. cera rufa p IIII, oleum
 laurinum p II, oleum vetus p II, oppoponace p libra,
 medulla cervina p libra.

cerotum compositio. cera alba p libra, resinae frictae 916
 10 p S, sinopide coeliarium, oleum pro modum.

cerotum ad perfectionem. rufa cera p IIII, oleum
 laurinum p X, oleum vetus p X, oleum murtinum p VIII,
 oleum Cyprinum p VIII.

cerotum sic componis. cera rufa p VIII, olei laurini
 15 p X, olei veteris p VIII, olei murtini p VIII, olei stora-
 cini p VIII. haec omnia in uno coques.

cerotum album ad omne genus vulneris et in pessa- 917
 rium. cera Punica p libra, mastice p I, thus masculum
 p ⅔, pomfoliga p ⅔, olei rosacei quod satis est.

20 lipparocerotum ad rasuram et ad dolores. cera
 alba p libra, hanc liquefacies valde et in mortario pro-
 vocas, crescere facias lipparam ex posca et oleo.

lipparae compositiones. spuma argenti p V, cerusae
 pondo libra, olei laurini p X, Rodiae cretae quod satis
 25 fuerit, vini veteris congia IIII vel aceti ~~ss~~ III.

lipperam ad cervicem laesam et suffragines. spumam 918
 argenti p X, cerusae Rodiae p II, aeruginis p S, ova
 numero XX, vini albi ampullam I, olei p XX. in uno
 minutum suffundes vini et olei, usque donec utraque con-
 30 sumantur.

lippari alio modo ad vulnera et ad malandrias. cal-
 citem 3 IIII, resinae 3 IIII, molibdenae 3 IIII, cerusae
 3 IIII, aquam pluviaticam aceto mixtum. ex his poscam

4 impositum? || 11 perfrictionem? || 12 mortinum || 18 pu-
 mica || 20 lipparo cerotum || 23 Cyppare || 24 rose: corr. B ||
 27 ceruse radie || 29 consummantur

facies et oleum mirtinum addes. ex his omnibus lipparam consummabis.

- 919 lipparam ad omnia vulnera et adustiones. spuma argenti p libra, cerusae Rodiae p S, pompholice p 3, aeruginis p I, adipis suillum recentis p II, medullae cervinae p libra, olei mirtini quod satis fuerit, vini Si-
155^v a culi quod capere potest. |

lipparam thermanticam. aluminis p S, medullae cervinae p I, thuris polline p I, spumae argenti ε, butiri p I, adipis suilli quam veterissimi quod sufficit. 10 omnia bene trita subigis oleo.

- 920 caustici compositionem ad verrucas [causticum crudum ad verrucas]. calcis vivi p I, fecla Spana p I, auripigmenti pondo sextan. haec omnia teres ex cinere lixiviae.

item aliud stipticum. calcem vivam p I, nitrium p I, 15 atramentum sutoricum p 3, cinere lixiviae quod satis erit.

causticum quod sine ferro aperit. fecla cocta p I, calcis flos p I, cinerem ex caprofici radice p I, nitri p 3. haec omnia misces ex cinere lixiviae.

- 921 causticum ad verrucas tollendas. herbam melidonium, 20 rubricam, calcis flos, lasar, acetum acerrimum. ex eo in verrucam composito, ante tamen scarificato.

causticum ad verrucas. herbam centunculum et.... commisceto. hoc in verrucam imposito, aquam ne tetigeris.

causticum crudum ordinarium. calcis vivae p II, fecla 25 Spana p II, auripigmenti p I, lasar p I, calcantum p I, calciten combustum p I, aerugine p II, fel taurinum p II, cinerem caprofici de radice p 3. hoc macerabis ex eodem cinerem lixivam.

- 922 causticum ad verrucas. calcis flos p I, calcis vivi 30 p I, veratrum minutum p II. haec teres, ex lixiviae consparges et sic impones.

acrum medicamentorum compositiones. diacantaridas sic compones. eruci semen pondo 3, cantaridas

14 estan || 20 chelidonium? || 21 lubricam || 24 tegeris
33 dia cantaridas

pondo 3, tapsiae sucum pondo 3, sinape Alexandrinum pondo 3, picis liquidae quod satis fuerit, haec omnia bene trita, ex pice autem liquida commixtum. hoc medicamentum habeto in pixide plumbea, et ex eo ubicunque
 5 imposueris cute a corpore sublevas et pustulum facis. ex eo medicamento et hominibus *ungues* auferuntur et lepra ex corpore aufertur.

medicamentum ad clavos morticinos. herbam urceola- 923
 riam et absungia et sale contundito et imponito, tertio
 10 die solvito, clavolus cadet. | 155vb

medicamentum ad clavum morticinum. porrum sectivum, salem, fermentum, herbam urceolariam, axungiam pusillum, conteris in unum et alliga bis per triduo, sanum fiet.

15 medicamentum acrum ad fistulam et ad clavos. cori- 924
 andrum viridem, porrum sectivum, herbam urceolariam, marrubium masculum, atramentum sutoricium, aeruginem, calciten, pollinem ervi. haec omnia bene tusa ex pice liquida sub igne per . . . curabis sicut traumatico. ubi-
 20 cunque imposueris, effectum parebit.

traumatici compositio. calcitem p 3, aeruginem 925
 p 3, aes ustum pondo 3, mellis p libra, aceti quod satis fuerit. haec omnia commixta decoques in cacabo novo, ad mellis grassitudinem evertantur. hoc uteris ad omne
 25 vulnus purgandum et ad cancer.

licium sic componis. amurcam olivae ~~ss~~ III et aceti 926
~~ss~~ III, salis ~~ss~~ I. hoc decoque in olla et ad tertias. et aquae facito ut bene misceas et herbam Sabinam et rosmarinum. sic coctam admiscito, diligenter facito, deinde
 30 intermittito, ut ne ferveat. cum coctum fuerit, reponito in vase fictili et admiscito mellis aliquid. hoc autem ad omnia vulnera utile est.

medicamentorum lenium compositio. consparsum sic compones panacis radicem, mellis. haec omnia

6 inunges: *corr. B* | leprae || 10 clauolos || 19 percurabis ||
 20 prāt *sic* || 28 et aquae *B*: itaque | sauinam || 30 ne *add. B*

aequis ponderibus in uno conteris. hoc uteris ad vulnera emplastranda.

- 927 tetrafarmacum sic composito. resinae dicamen p libra, cerae p libra, medulla cervina p S, sepi taurini p S, olei lentiscini quod satis fuerit. hoc uteris ad cicatrices claudendas.

chloram sic compones. resinae frietae p libra, resinae dicaminis p libra, aeruginis p S, cerae p libra, sepi taurini p libra, olei Cyprini quod satis fuerit.

- 928 licium sic componis. faecis quae aqua cocta tetigerit ~~10~~ XV coques ad tertias, addis herbam centauream et ita permiscito et adicies ad mellis crassitudinem. ita utere ad vulnera recentia.

- 156^a Erassistrateum liquidum sic composito. aeris combusti 3 II, murrae 3 I, eroci 3 S, anisum tostum 3 I, aeris usti 3 I. haec omnia conterito ex vino, ita facito in mortario ipso, deinde infundito [in] passi emnam, | deinde exinanito de mortario et coicito in plumbeato et ita utere. ad tumores et ad lippitudinem veterem, in palpebris aspera et quaecunque vulnera fuerint. ex eo medicamento . . .

- 929 ad linguas vexatas. thus masculum, crocum, cassiam, murram, resinam terbentinam. haec omnia trita bene ex melle conteres. ex eo medicamento . . .

medicamentum ad vulnera, quae vix coeuntur. murrae et thus masculum et pompoliaga ex vino novo trita ad vulnus discolum hoc uteris medicamento. et ad intestinorum rupturas facit.

- 930 compositiones colliriorum fistularum.

collirium fistularum. auripigmentum p I, nisum p I, aeruginem p I, fecla Campana p I cum aqua caelestina quod satis erit. ex eo collirios facis et siccabis.

collirium fistulare. calcitem p libra, aeruginis p II,

3 dicam sic || 5 ad cicatrices claudendas in cod. ad medicamentum proximum pertinet || 8 cligaminis || 10 fecisque | tetigerint || 14 Erassistrateum || 19 sq. ad tumores — medicamento (l. 23) una serie exarata || 21 linguas || 25 pompoliaga | et

veratrum p libra et teris et cernis, macerabis de cinere
lexiva aut ex aceto acro. collirium facis et in umbram
siccabis.

collirii compositio ad cartilagosos. calcitem p libra,
5 nisum p libra, calcem p ʒ, cuminum p ʒ, piperis p 3,
sucum aerugines p libra, propolin sucum p 8, herbam
rodadafne p libra, cinere ex lexiva quod satis fuerit. ex
ex eo collirium facies et uteris.

compositio collirii ad fistulas. aeris flos p 8, cumini 931
10 p 8, aloen p 8, acetū acri pro modum.

collirium fistularem. calcitem p I, nisum p 3, aeris
flos p I, aeruginem p 8, fecla p 8, atramentum sutori-
cium p 8, cumini p 8, semen hederæ p 8. haec omnia
conteris et ex aceto collirium facies.

15 collirium fistulare . . p 8, calcitem combustum, p 8,
radicem veratri combusti p I. conincoques in aquam
tepidam et ex eo [omnium medicamenta trita curabis]
collirium facies.

collirium ad cartilagines. aloen p I, aerugine p I, 932
20 auripigmenti p I, gummi de cerasia p 3. in † quo in-
fundis, post triduum in unum commisces et facies col-
lirium.

collirium fistularum. faciet usum bitumen Iudaicum
p 8, oppoconace p 3, fecla Spana p I, nitri flos p I,
25 salem ammoniacum p I, stercus columbinum p I, salis
nostrati p libra. |

156rb

collirium fistularum. calcitem coctum p I, nisum 933
coctum p I, aeruginem coctum p 3, fecla p 3, loncitem
p 3, † calacani fossicium p 3, gummi de hedera p ÷.
30 haec omnia conteres et ex aceto colliria facies.

collirium fistularem. aeris flos, ex aceto curabis.

collirium fistularem. aeris flos p I, fecla p 3, nisum
p I, ex aceto acro terito, collirium facito.

6 erugines || 7 p rodadafne libra: *transposui* || 13 edere ||
15 in *lacuna* ὡς sic, cf. p. 281, 6 || 16 veram tricom combusti: *corr.*
B | conincoques: cum vino coques B || 20 aceto? || 23 facit ad con-
tusum B || 28 loncitem = *λογγίτην* || 29 calcarium? | fossitium edera

934 collirium fistularem. calcem vivam conteres, ex pice liquida †terabis et collirium facies. hoc collirium fistulas aperit. collirium fistularem, quod ossa scabra eicit. calcis vivae p 3, fecla p 3, salis ammoniaci p 3, cadmea p 3, auripigmentum p 3, veratri radices p 3, lepide p 3, aeruginis p 3, sulfur vivum p 3, rubricae p ÷, gummi de cerasa p I, ut se dissolvat post fistula, acetum pro modo. facis colliria et siccabis.

935 hoc verum experimentatum collirium fistularem. salem ammoniacum, aeris suprema p 8, ex aceto et melle Alexandrino p 8 conteres et collirium facies.

collirium ad cartilagine. aeruginis zisma p 8, veratrum nigrum, cum melle Alexandrinum conteris et collirium facies.

collirium ad cartilagine emplastrandas. bitumen Iudaeum p libra, aes ustum p libra, aeris flos libra, alumen scissum libra, fecla p 8, thuris polline p 8, coctimentum p 8, nitrium p 8, veratrum nigrum p I, axungia exiguum.

936 medicamenta, pulvera, compositiones ischema ad sanguinem suppremdum.

nisi → X, aeris usti → X, lepide → III, corticem pellis → III, thuris polline → III, calcitem → XV, thuris → X, resine → VIII. conteris haec omnia in vase fictili aut ligneo, reponito in hoc. per vetustate levius est et evanescit. recens autem ad praesens effectum adfert hoc medicamentum. cum imponis, digito suppresses, donec ad crescat locus, eadem hora statues sanguinem.

937 medicamentum ad sanguinem supprimendum. gallam Germanam, atramentum sutoricum in uno conterita erunt. commiscito omnia in unum et ex eo medicamento im-

156va ponito. |

2 macerabis? temperabis *M*, curabis *B* || 4 armoniaci | catmea || 6 lubricae || 7 de sic || 9 expeditamentatum || 10 armoniacum | surema: squama *B* || 12 sixma: = ξόσμα | veretrum || 16 condimentum (= petroselinum Macedonicum) *B* || 17 veretrum || 18 ischema scripsi (cf. supra 142): stemō sic || 23 hoc in: transposui || 25 supprimēn || 26 eandem | statuens || 28 conterite: in vino conterito merum (= mero) vel contere austerum *B*

ascarotici compositiones. utere ad asera tollenda ...

p I, aerugine p I, aes ustum p I, calcitem p I, atramentum sutoricum p I. haec omnia bene trita sint et commixta. ex eo medicamento ...

5 spodium sic componis. nisum, grasinum, veratrum, 938
aeris flos, .. aeruginem, malum terrae, alumen scissum, mali corium. haec omnia aequali pondere contrito et cerne.

spodii compositio. auripigmentum p S, calcis vivae
10 p II, carta combusta quod satis erit.

spodium sic componis. centaurea p S, † therenice
p ÷, piperis longi p ÷, calcis combusti p 3.

spodi compositio. calcitem p I, nisum p I, aerugine 939
p I, ysopi p I, alumen combustum p 3, mali grani co-
15 rium p I, calcis vivae p I.

compositio stiptici. calcitem p II, nisum pondo II,
aeris flos p I, galla p III, nitrium p I. haec omnia
contundes singulas res et cum aceto decoques in vase fic-
tili, donec consumas aceto. hoc uteris ad vulnera maiora,
20 si caro creverit.

stiptici compositio ad vulnera et ad duramenta et 940
ad ustos. grusiten p II, calciten p II, aerugine p II,
aloen Indicum p III, galla Syriaca p II, ros Suriacum
p II, aceti quod satis erit. haec omnia contundes et
25 cribro tenui traicies.

stiptici compositio. calciten p V, nisum p V, aeru-
gine p V, galla Syriaca p III, mali citrei cortice p III.
haec omnia contundes et cribro tenui traicies, ex aceto
acro temperabis et uteris ad omnia vulnera.

30 stiptici compositio. calciten p V, galla p III, nisu 941
p III, sulfur vivum p III, aeruginis flos p V, resina fricta
p X, malum Punicum p II.

stiptici compositio. calciten p V, mellis p V, gallam
Syriacam p V, sulfur Afrum p II.

1 asera = ἐσχάρια (i. e. ἐσχάραι) B || 5 grasinum = ce-
rassinum || 6 in lacuna uny sic, cf. p. 279, 15 || 9 Pelag. 344 ||
11 theriace B; Berenicis? || 22 grusiten = cerussatum

942 medicamentorum compositiones.

medicamentum ad vulnera curanda. fecla p I, calciten p I, aerugine pondo sextan.

medicamentum ad vermiciosum, cadmea Cuprea, alumen scissum, ficum Afrum, calcis flos, bitumen Indaicum.

medicamentum ad veretrum si percussum fuerit. oleum in solem calefacito et commisceto spumam argenti bene tritam et ceram Punicam | et vinum vetus et ex eo medicamento curato.

943 medicamentum ad vulnera purganda. berbasci folias contundito et salem admiscito et acetum imponito. idem faciet cupressum, idem marrubium.

ad ozenas medicamentum. in vasum, quod oleum non tetigit, ex aceto acro ea dilues et eundem uteris.

item medicamentum ad ozenas. cadmea Gallica p V, sandaracae Gallicae p I, calciten p S, salis nostrati p I, aceti quod satis est. a crudo teres et in pixidam plumbeam reponis.

944 ad ozenas. rutae viridis nostrate folias p III, salis ammoniaci p I mices et teres et facies colliria ad mensuram. hoc siccabis et impones ad suffragines. cerae p ÷, adipe p ., sulfur p I, bitumen p ζ, faecis lotei p S, olei p II, sucum cerde p S, pice liquida p II. hoc in uno conteris et ex eo curabis.

ad suffragines. faecis p S, pollinem ervi, conspargis ex melle et inponis.

945 ad suffragines. aeruginis p I, alumen p I S, herbae erucae p S, anetum quod satis erit.

medicamentum ad uligines. ium, veratrum, sulfur vivum tritum et cribellatum ex aceto subiges.

medicamentum ad uligines. thus masculum tusum bene cernes et rosam Campanam.

3 extan || 4 vermiciosum = verminosum || 6 veratrum
8 punicam || 10 berbasci = verbasci || 14 ediluescet: corr. B ||
17 a crudo teres: acri (sc. aceti) conteres B || 19 folias p III
vel VI cod. || 20 armoniaci || 22 adip sic | fecis || 23 cedri?
25 fecis || 27 herbe || 29 ium = ίόν || 30 sbiges sic

medicamentum ad suffragines. aeruginis xisma p II, alumen p S, herbam sideritem p S, nisum p ÷, [aeruginis p S], aeris flos p S, aceti quod satis est.

De bobus, ovibus et suibus medicina. prudentia 946

5 doctrinae est docere quadrupedum genera quae sunt, quibus curam adhiberi oportet. igitur cum sunt duo genera quadrupedum, quorum alterum paramus in consortium operum, sicut bovem, mulam, equum, asinum; alterum voluptatis ac reditus et custodiae causa, ut ovem, 10 capellam, suem, canem: de eo genere *primum* dicemus, cuius usus nostri laboris est particeps. nec dubium, quin, ut ait Varro, ceteras pecudes bos bono superare debeat, praesertim et in Italiam, quae ab hoc nuncupationem traxisse creditur, quod Graeci tauros italos | vocabant; et in eam 157^a
15 urbem, cuius moenibus condendis mares et femina boves aratro terminum signaverunt, vel ut antiquiora repetam, 947 quod idem Atticis Athenis Cereris et Triptolomi feritur minister: quod inter fulgentissima sidera particeps caeli sit: quod denique laboriosissimus adhuc hominis socius 20 in agri cultura est. cuius tanta fuit antiquitus veneratio, ut tam capitale esset eum occidere quam civem. ab hoc igitur incipiam curarum genera disputare.

si boves febrem habuerunt, signa erunt haec. quoquo 948 tempore languebunt, idem signa faciunt, quae et veterina 25 bestia, una signa faciunt. sed si potionem asperiores accepert, non potest ferre, quomodo si asinus aut equus

1 exuna: corr. B || 5 genere || 7 Colum. VI praef. 6 ad verbum || 8 sicuuoebem malam eum || 9 volutatis agregitos | cause || 10 primum add. Col. || 11 sq. qui ut adit baroteteras || 12 bono: honore Col. || 13 quod || 15 menibus | condendi || 15 sq. uobe frat° || 16 velutanti qui orare petam: velut pecus (petam Sang. cod.) Col. perperam || 17 atticius ad hemstere riset | feritur = fertur || 18 fugentissima || 19 sit om. Col. | laboriosissimum || 20 apud antiquos Col. || 21 capital esset bovem occidere Col. | sq. ab hoc igitur promissi operis capiamus exordium Col. || 22 genere || 24 que || 25 sq. aperiores accerit

- aut aliqua bestia veterina. bovis autem potionem da lene valde. sanguinem emittito ei de cervice, prius corium aperito et sic de vena sanguinem mittito. hanc potio-
- 949 nem dato. ex ervi trixaginem $\frac{1}{2}$ II, argimonia $\frac{1}{2}$ II pisato in ligno, et tragantum et vinum Marsicum misceto et sic potionato, et lactem caprinum et melle p I. si hoc non profecerit [hoc est], lac caprinum ex aqua mulsam dato emina. si aestate aegrotabunt et vermes in labiis habebunt, oscitare non potuerint, in muria lavato et oleum et picem liquidam in uno commiscito et sic ungit. sanum fiet.
- 950 bos si languebit et cibum non appetet, et linguam et palatum fricato salem trito et coronam bubalam et os sufflato, linguam fricato, ut possit ita quam plurimum defluere.
- bovis si febricitabit, dabis ei ros Syriacum ex vino bono tritum et in os ei per corium fundito.
- rana cum bovi in lingua nata fuerit, foleas ficulneas ex melle eam fricato, dabis bibere.
- 951 medicamentum ad bovem. cassiae p 3, cinnami p 3 in uno tundes et ex eo medicamento ex vino potionem dabis.
- medicamentum ad boves alio genere. †brecum antiquum p I, cipseum p II, fu Ponticum p 1. haec in olla nova decoques et refrigerabis et melle commisces et ex eo potionem dabis.
- 157^b bovi si nervi incisi fuerint. lactucam | montanam, quae solet pisces *extinguere*, in pilam contundito, salem addito quod satis videtur. eo applicato paucis diebus sanum fiet.
- 952 boves ut bona valitudine sint, dato mane eminam vini, vespere eminam, nona de opere ex aceto linguam linito.

1 uobis || 4 ervi || 9 obstare: *corr. B* || 12 Bos^{ui} sic | ligum | 13 sq. ei os sufflato ligum || 17 corium || 18 ligua | soleas: *corr. B* || 23 breccumanticum: breccum *B* || 24 funiponticum || 28ingere: *corr. B* || 29 oplicato || 31 mene || 32 none | ligum

boves si linguam peduclossam habuerint, foleis ficurneis perfricito, postea opium in catinum effundito, permisceto aleum et linguam foris educito.

bovi si colli tument, sic canto: ... in tecto eligito ...
 5 manum adversa pertergito, sic digito ungere, ne sit. hoc canito ... expuato ieiunus sublimem.

boves ut bene curati sint et bene cibum faciant. 953
 amurcam puram meram primo cum cibo dabis, paululum conspargito. cum consueverint, plus amurcam addito. at
 10 amurcam aqua dimidiam partem paucos dies dato bibant.

bubus pituitam dimittere. [tamen] tamarindam contusam p I, coronae bubalae p I, salis p I, silis .. bene trita in lingua bovim fricato, usque dum videbitur satis pituitam derasisse. hoc facito [hieme] per hibernum, per
 15 aestatem, per annum facito.

bos salubrem. ervi ~~ss~~ II commolito, vino conspar- 954
 gito, cottidie in singulos boves dato, usque dum morbus pereat.

de ovibus. oves si aegrotabunt, hoc signum est...
 20 erit et ~~†~~anacidit et tussit et lippit et deterior fit. potionem dato. centauream colligito aestate et arefacito et in pilam pisato et cernito. ex eo medicamento ex aqua mulsa ciatis IIII dato. sic sani fiunt.

sues si bestiolam habebunt, signa haec erunt. labia 955
 25 eius turgent, deinde moriuntur. et cum mortua est, in pulmone habent vesicae similes ... et si non quae terram ambulant. sic ea potionato. ex herba marrubium album colligito et arefacito et cernito per cribrum minutum et piperis p 3 in uno pisato, quomodo s. s. est. ex vino
 30 veteri et melle admiscito, dato ciatis III per os. sani fiunt.

1 ligum peduglossam | solei ficurnei || 3 aleum *vel* alcium
 cod. | ligum || 4 sic canto: sicca B, qui incantationem l. 6 ad
 l. 7 *pertinere* putat || 5 sq. unge renes et hoc canito: expuo
 ieiunus bulimum B || 6 expito || 8 puram *del.* B || 9 at (= ad)
scripsi: et || 11 <ad> pituitam dimittendam B || 13 lingua ||
 14 geme || 15 per anum B || 16 salubre merui || 19 <languida>? ||
 20 lana cadit B; macra fit? maciabit (*i. e.* maciabitur)? || 29 vino:
 corr. B | s. *alterum addidi*

956 ad boves, quae subito inflatae moriuntur. acu mentum sub lingua ad radicem compungito, quam plurimum exeat, et supra naturam sub caudam venam incidet et vinum ferratum emina ei infundito et devoret.

157^a 957 de porcis. ad sues medicamentum. | adpones fabam solidam in vase aeneo, coques†usti radicem. deinde cum coctum fuerit, coicies stercus gallinacium, in uno fabam contundes in pileam ligneam, [et quam coctum fuerit] coicies ergo gallinaceam vivam et aquae pusillum, et cum infferverit, disparges cum eisdem de canali ligneo, addes et eos ad summum et lacte. haec omnia puer nudus aut virgo facere debet, antequam sol prodeat.

958 medicamentum ad sues alio modo. porcā virginem occidito, ex ea particulas facito et quodquod sit†cita fuerit, sullam habebis. cottidie facies et in asse cerne esurienti cor illius, deinde dabis, ut in porcis incipies. des sic, ut omnes gustare possint.

idem ad sues alio modo. scobem eburneum ciatos singulos in collicias in cannales sparges. quodquod capita fuerint... in primo vere facere debebis, mane ieiunis dare.

959 item ad sues. medicamentum primo vere ante herbam novam dabis, veratri radices conteres in pilam ligneam, minutum facies. ieiunis mane in cannales coicies et furfures quod libentius edunt. si quae praegnantes erunt, dare noli, ne deiciant.

iam de omnibus quadrupedis medicinam demonstrasse sufficit.

960 Incipiam de colliria iumentorum nomina et qualitates colliriorum. [nomina et qualitates colliriorum]que unusquisque generis equini, et demonstratio

1 sq. acumē eum: corr. B || 2 ligua || 3 quadam: corr. B || 4 farratum B | eum || 6 eneo | urticae? ibisci B || 7 estercus 8 in addidi || 11 eos ad summum: hyoscyamum B || 14 sq. quodquod capita fuerint B (ex l. 19) || 16 pecoris: corr. B || 19 collicias || 20 urefacere: corr. B | ieiunus || 21 urere || 23 ieiunus 26 in marg. Explicit || 28 sq. equalitates || 29 in marg. De coloribus | sq. colliriorum et colorum stultam permutationem abolere nefas esse putat B || 30 quae | teneris

haec erit. sunt autem certi colores in equis numero VIII, quorum et nomina certo vocabulo continentur sine ulla praesumptione coloris ab alterutro commixti. nam extra numerum eorum, qui infra scripta sunt, plures diversi coloris vulgari nomine inveniuntur. quorum ratio naturalis et vocabula inveniuntur a permixtione eorum, qui infra scripta sunt. nam certa nomina coloris haec erunt. primus albus, secundus rufus, tertius badeos, quartus murteus, quintus niger, sextus Spanus, septimus cervinus, 10 octavus gilus.

157vb

LIBER X.

De primis pecoribus. ad purgandum caput iumen- 961
tis pulverem per nares mittes die serena sole calido, et
renes et cerebrum oleo inunges. suspendis modicum et
15 post praepedito. fabam integram manducent, ut eiciant,
si quid in cerebro habent. euforbium 3 IIII, piperis
3 IIII, folium 3 IIII, concordi 3 IIII. haec omnia tun-
des et mices.

ut corpus iumentorum si fuerit exile, ad se rever- 962
tatur. potionem sic facies. folium 3 II, costi 3 II,
aloe 3 II, irin Ilirica 3 IIII, murrae 3 III, samsuci
3 II, draganti 3 III, croci 3 I, melliloti m. VII, xilobal-
sami 3 IIII, amomi 3 IIII. haec omnia s. s. teris et
crebellata mittes in aeneo vel stagneo et adiecto vino
15 utere, per triduum dabis.

ad morbida iumenta et ad comitalem. ovum franges 963
et mittis in vasculo, in eodem ovo mittis liquaminis
optimi obolum unum, laser in vino infusum mensuram s. s.,
loteum pueri virginis mensuram s. s. haec omnia simul
20 mixta per naribus mittas et tempora et renes de oleo
inunges et facies deambulare. alia die contunde cotulas

3 peremptione colliriis: *corr. B* || 4 diversis || 7 hoc | *sq. cf. Pallad. IV 13, 4* || 9 Spanus: canus *B* | scurninus: *corr. Pallad.* ||
10 gilus = gilvus | *subscr.* Explicit liber nonus Chiron centaurus
Et absyrtus feliciter Incipit liber decimus | (*incipit* 157^v b) ||
12 aput || 15 praepedita || 17 scordii? || 23 amonii || 24 eneo | ad
recto: *corr. B* || 28 ovum: *corr. B* || 31 contunde: infunde?

duas, per naribus dabis et rursum hoc per triduum facies.

- 964 item cypressi pilulas ex vino veteri decoques et in pilam tundes et axungiam veterem tantundem contundes et unum corpus facies et sic ternas offas per triduum dabis, et vini boni sextario per triduum in singulis iumentis dabis. iterum triduo intermittis et triduo dabis. haec etiam sanis dari debent.

- 965 ad morbum equorum, equarum et mularum. ciconinas iam paene volantes in ollam rudi cum plumis omnibus et pinnis mittis, et postquam carbo fuerit factus, in quolibet vaso pulverem tritum habebis. et cum volueris potionare, coclia in vino veteri mittis et sic per triduum dabis, et de omni morbo emendabis.

si suspectum fuerit iumentum, sic curabis. primo sanguinem detrahes de matrice, die tertia contundis bene haec pigmenta, ex vino veteri dabis: costi 3 II, gentianae 3 II, aristologiae rotundae 3 II et longae 3 II, nasturcii

- 158^a 5 II. misce simul et fiat medicamentum. |

- 966 ad omnes morbos et ad causas iumentorum potio haec erit. appoponacis 3 IIII, bdellii 3 II, croci 3 II, ammoniaci 3 II, magma croci 3 II, bacca lauri 3. has res tundis et cribellabis, subigis in pilam, ex melle exeat. his tribus pastillos facies nucis grandis magnitudinem, et cum dare voles singulos pastillos, remittes et ex vini emina, olei ciatos II, et bovi sic per os potionabis.

- 967 ad morbum comitiale potionem dabis talem. picem liquidam, castoreum, appoponacem et vinum vetus, euforbium. ista omnia terantur et mixta per cornum dabis.

iumentum si laboraverit, ut refrigeretur, hanc potionem dabis. furfure de frumento loticio decoques et cum eiusdem cum ovis attrahis et oleo rosaceo misces et modicum lotei veteris et portulacam tritam cum algallico, hoc est conferma Graece sinpito, funde per cornum, licet

2 pipulas || 7 dare || 8 Pelag. 18, unde Veg. I 17, 15 | 12 cocleare Pel., 14 suspectum: suspirium B || 23 rebus B || 25 obisi: et ovis II B || 30 lotio? || 32 veris || 33 sinipo: i. e. σύμπικρον tunda | licet vel luet cod.

febricitet. item aliam potionem. etiam si in rigorem inciderit, ieiuno iumento hoc dabis. fabae fresae emina coques et teris, olei emina, mellis emina, vini veteris eminam. per triduum dabis.

- 5 ad tussem iumentorum. silis montanum, quod dicunt 968
petrosillon, tritum dabis singulis modicum, et non tus-
siant. item alia. arbor salicis corticem loco mundo com-
buris et ex eius cinere lixiviam facies et commiscis cum
butiro aut oleo, et ova singula admiscis, per triduo
10 singulos cornos, dabis, ita ut cornu sextarium capiat.
biduo autem maturisce lixiviam et siccabis. item aliud.
murem vivum prendes, in axungia vetere involves et sic
offam dabis, donec sanum fiet. item aliud. salem fricito
cum oleo Afro et dabis iumento per triduo, ita ut bi-
15 duum intermittas.

ad suffusionem. quodcunque pannum menstruatam 969
mulieris lavabis et aquae sextarium dabis. item aliud.
de naribus cartilaginem medianam, ubi deficiat os, †sub
forcione de surculi angulo, cui venae erunt, unde praecidis
20 ita, ut anguli eius vivant et sint acuti et cartilaginem
rumpant et sanguinis exeat satis. inde inambulet, quo
usque digerit, et dabis potionem olei capitulum I, silis
montanum 3, conteris et ex vino dabis. haec potio et
ad tortionem facit.

- 25 potio hiemalis ad iumentorum capita . . . numero IIII, 970
ysopum 3 II, irin Ilirica | 3 II, cassiae fistulae 3 II, 158^b
costi 3 I, aristologiae rotundae 3 I et longae 3 II, sepum
caprinum p I, lini semen 5 I, fenugraeci 5 I, coloeium
porcinum, ficum duplicem, olei . . . haec omnia in unum
30 decoquantur et sic oleum et mel miscebis et dabis.

item alia. sucum fenugraeci †unum iumento si et
conditi emina [adiecta] adiecta ad 5 I permixtos, piperis
grana p I. haec per triduum dabis.

potio aestiva. lactem caprinum, ova terna in singulis 971

2 in uno: corr. B | scese || 5 montanum: superscr. sifaleos || 6 pe-
trosillen || 7 silicis || 10 item || 18 sq. substringe B || 19 venerunt || 22 da-
bit | olei: corr. B || 27 longe || 28 colofium || 31 vini thymosi et B

capitibus, ita ut tres ista mixta habeant $\S\S$ I, quod singula capita accipere debent. adiumenta portulaca et magma croci et dragantum, si autem magma croci non fuerit, crocum misces aestimatione facta singularum harum specierum pro modo $\S\S$ I. huic adicies vini veteris *in* 5 singula capita quartaria singula.

potio aestivalis refrigeratoria simplex in quadriga. butiri p IIII, mellis p IIII, lactis caprini $\S\S$ IIII. haec omnia inmiscbis, per triduo dabis.

- 972 quatinus animalibus providendum sit tempore hiemis 10 vel aestatis. lapatium cum axungia vetere contusum dabis per triduum, ita ut in partes facias offas, in modum axungiae deiciantur. dabis die prima numero V, secunda septem, tertia novem, et aestivo tempore refrigeratorium, postquam acceperint offas. potionem facies talem. her- 15 bam portulacam collige et tere diligenter, facies in aqua, adicies olei rosei p I, croci p ζ , ova tria non cocta, vini veteris. sic haec omnia commisces et dabis.

- 973 pice galbani 3 II, appoponacis 3 II, castorei 3 II, resinae terbentinae 3 III, resinae frictae 3 I, cerae pondo II. 20 ad ranunculum iumentorum. ipsum locum, ubi parere coeperit, ei cum pice liquida per girum linito.

si bos febricitare coeperit, vena ei sub lingua tumescit usque ad summam linguam. cui de ea sanguis mitti debet.

- 974 si bobum cancer temptare coeperit, testudinem com- 25 bures et cinerem eius ex vino dabis.

boves si rugoso aut contracto corpore erunt aut pilum demittent, solent aquam intercutem habere, et ideo ab extremam caudam usque ad . . . 4^{or} digitos sic in recto facies et omnem humorem exiccabis.

1 res ita mixtae B || 5 sq. in veteris singula: suppl. B || 7 refrigerato | quadriga || 9 <vino> miscebis B || 11 lapacium || 12 in partes: in pares B || 13 axungia || 14 ut || 17 abatria || 18 si: veteris s. (i. e. sextarium) I B || 21 ad dracunculum || 23 ligua || 24 liguan || 25 canem: corr. B || 27 si addidi | rugo || 28 inter cutem || 29 cf. supra 401 paracentesin facies de ventre . . . ab umbelico IIII digitis longius ad veretrum versus; cf. 222, 679, 708 sq.; | sq. digitos sectionem facies B || 30 ex

iumentum si spinam vel surculum vel ossum aut quodcunque in ore vel in faucibus habuerit, ut eicias, hoc ter r. ues dicis: 'os Gorgonos'. | 158^a

boves ne aegrotent. iunci trianguli radicem ex vino 975
5 et oleo decoques. dabis, bibant.

oves ne aegrotent. lanam combustam suam ex vino
et oleo dabis, bibant.

caprae ne aegrotent. foliam rapae viridis cum adipe
suillo dabis, ut edant.
10 ad glandulas. ivisci radicem decoques et tusam cum
axungia in panno induces et impones, et remedias. hoc
et ad articulos et ad omnem humorem facit.
ad articulos vel ad omnes tumores. ordeum teres et 976
cum aceto coques et cataplasmam facies et cum axungia
15 impones inlinitum in panno.

potio aestiva iumentis. dragantum pondo tres, croci
pondo I, amomi pondo III, spica Indica 3 VI, melilo-
ton p II, ysopi p II, costi p II, aristologia longa p I,
rotundi pondo II, gentianae pondo I, murrae pondo I S,
20 aloen pondo I, storacis 3 III, cassiae f. 3, irin Illiricae
pondo I.

Si iumentum morsicum et calcitrosus fuerit et vena- 977
lem eum producere voles, sic eum potionabis. murrae
p II, thus masculum p II, opponace p II, vini 5 I.
5 potionabis eum per os.

compositio caustici subiugaliū. cerae p II, resinae
terbentinae p II, resinae eronalis p 1, apicuma p 1,

3 hoc ter r. ues sic: post r macula atramenti, qua una litte-
rula obscurata est; in aures? novies? | gorgonos: cf. Heim,
Incantamenta Magica p. 480; 490; 516 || 10 iuisci = hibisci ||
17 sq. mellilon || 20 cassiefe sic: latetne fistulae? || 21 subscr.
Claudius hermeros veterinarius liber decimus Explicit feli-
citer || 22 calcitusum || 27 apicuma = ἀπόρρυμα

bdelii p 1, propolin acra p 1, appoponace . . , aes ustum Italicum p 1, pice Britia p 1, medulla cervina p 1, castori p 1, resina fricta p II, dicamen p 1, colofoniae p II, ammoniaci p II, storacis gutta p 1, alumen validum p 1, galbani p 1, manna thuris p 1.

978 ad scabiem medicamentum sic facis. nitri p 8, cerae p I, sulfur rufum p 8, [cerae p 1], pice liquida p I, oleum et acetum ad modum.

ad album in oculo recentem. crocum 3 I, salis ammoniaci 3 I, piperis grana XXI, murrae trigonitae p qua-
158^b dran . . mellis | tumini pro modo.

979 compositio potionis aestivalis. tragantum p 3, piperis grana XX, murra trigonita p 1, vini ~~ss~~ III, oleum roseum ad modum, croci 3 II, thuris masculi p 8. uno iumento potionem dabis.

980 si quod iumentum parotidas habuerit, signa haec erunt. infra auriculas tubercula habebit tanquam mala et cibum non conficiet, nam sine febribus non est. sic eum curabis. fici p I, nitri . . conteres minute et commisces in unum et sparges aceto, inlinis in panno et impones partibus. si hoc non profecerit, spongas novas ex posca lasarata impones. si hoc non profecerit, ivisci radices cum axungia contundes et adpones. si hoc non profecerit, ex farina ordeacea et ex resina fricta pultem facies, ex aqua impones, donec pus faciat. cum maturum esse videris, aperies scarpello. ex apertura linteolis ex aceto cum oleo madidis curabis, usque dum vulnus purum fiat. cum purum fuerit, licinio curabimus spargentes pulverem ex mali cortice vel cornu cervini combusti pulvere, donec sanum fiat.

981 Nunc incipimus commentariorum omnium causarum morborumque disputatio † nasci odor. bestia veterina

1 propolin Atticam? sacra B || 3 dicam sic, cf. 903 || 7 cepae p I B || 9 armoniaci || 11 tumini: corr. B (= thymini i. e. thymosi) || 12 extibalis || 17 malas || 30 in quippimus | in marg. hic iterum explicat finem operis || 31 disputationes clodere (i. e. claudere) B || uestia

multis morbis tenetur obnoxia. ad articulariam, qui omnem commissuram solvit. renalis, qui spiam et renes liquidos facit. elephantiotēs, qui ex interaneo calore venit. roborosus, qui ab omnium nervorum tensuram venit. far-
 5 cimoso et glanduloso, qui in toto corpore collectiones et tubera faciunt. contagioso, qui omnem commissuram liquidam facit. morbo, qui appellatur omnino morbus, est enim validudo de his interaneorum dolor, tensio, coactio. ex his omnibus vitiis in commutando frequenter animalia
 10 periclitantur.

si quod iumentum rabiare temptaverit, sic eum in- 982
 telligis. ante tristior erit et stridet dentibus, ut putes illum aliquid habere. postea fiunt oculi eius grandes et totus fictus est, quia incipit alienus fieri. sic eum obser-
 15 vabis, ne eum rabies possideat. caput [ut] termanticiis rebus calfacies. cibum non multum dabis, mollibus magis utatur. et postea potionabis sic. nasturcium semen, lactucae semen, apii et carta combusta ex aqua pluviali decoques et dabis iumento bibere. si autem plus in illo invaluerit
 20 rabies et existimas | eum periclitari, reclusum recenti per- 159^a
 fundes . . . statim morietur et aliis inferet necem.

compositionem emplastri albi. cerusae p I, oleum 983
 purum ad modum et aquam pluvialem ad modum.

si quod iumentum strophosum temptaverit, sic eum
 25 intelliges. torquetur et proiciet se et totus anxietur. sic eum curabis. sumito tepidam et oleum et cremorem. facito et mellis pusillum et per cornum potionato. postero manum unges et in anum mittis et stercus ex eo pro . . .
 subtili cauterio. sanum fiet.

30 si quod iumentum palas vertebra doluerit, diligentius 984
 eum tractato, ut scias, quid ei dolet. sic eum curabis.

2 quispiam: spiam = ψῡαν || 3 interane || 4 omni verbosum ||
 5 quin || 7 appellantur | omni: corr. B || 8 hic || 11 quo || 13 poster |
 grande sed || 14 totus: voltus B || 17 posta || 20 aestimas || 21 aqua
 aut suppl. B; malim ne || 22 epti = emplastri | ceruse || 24 cf.
 H 150, 11 | strophosum: sc. morbum idem quod strophos ||
 28 manum: corr. B || 29 cauterio: clysterio B

ubicunque ei doluerit, sanguinem emitte. postero unctionibus calidis curabis, dehinc acopo fricabis. sanum fiet. primo autem ei nares aperies, et cremorem cum adipe suillo et amulum et ordeum potionabis.

- 985 si quod ab ulceribus laboraverit, irin Ilirica p 3, piper nigrum p 3, crocum Siculum p 3, murrae trigonitae p 3, thuris polline p 3, tragentum p 3, ova numero V commisceas et sic iumentum potionabis. postea melle et butirum et axungia sine sale offabis.

- 986 si quod iumentum apiosum erit, sic eum intelligis. caput suum in praesepium inpellit, oculi non palpebrant, extensi sunt, subito spasmus patiuntur. et cum illum a loco suo petere voles, si non illum tenueris, cadet. sic eum curabis. si se sustinere potuerit, sanguinem emittito et caput illi foveto et iactato. ubi iactaveris, tunc pelliculam nigram involves. postero potionabis iumentum. cariota, semen apii, semen lactucae, semen nasturcii, butirum de mulsa decoques et sic potionabis.

- 987 si quod iumentum deducta descenderit. nascitur autem a nimia ferocitate, aut si plus salivit aut si plus natavit, quam necesse fuit, aut si torquetur ventris dolore, tunc membranum rumpitur et deducta descendet. hoc et in hominibus evenire solet, sed non occidet, quod vocamus *interocele*. sic eum curato, si possit sustinere, ut segreges deductam a testiculos et alliges, ut postea non descendat. fomentabis eum aquam fenugraeci et postea eum potionabis. sic sanum fiet.

- 988 si quod iumentum fascinaturn fuerit. fit autem hoc ex indigestione sive motione. quodcunque movere voles, ita fascinatus est. sic eum intelliges. caput suum non

- 159^b portat et anxietur et tremit | totus ex contusione itineris. sic eum curabis. cibum in totum ne dederis, stratum quoque habeas mollissimum, ut se libenter proiciat. eum

2 dehinc || 3 ut || 8 posta || 12 spaumum || 19 deducta: ὁ ἀπὸ τοῦ πεπιοναίου καθήκων πόρος (Galen. VII 8); aliter B 'hinae aut ramis genus' || 20 saluat || 24 meroyles: intellego ἐντροπήν || 29 ex indigestione. sine motione, quocunque B || 31 axietur

quoque mollissima potione potionabis. argallicum et tragantum et murra et irin Ilirica et thuris polline et herbam Mercurianam ex mulsa et lacte caprino tepidum dabis ipso die. bracio quoque sinistro alligabis herbam,
 5 quae dicitur azonie.

si quod iumentum urinam difficulter facit, sic eum 989
 potionabis. merda caprina et salem ammoniacum ex vino dabis. sin autem dabis loteum caprinum montanum, tum
 mox urinam faciet.

10 ad coactionem omnium pecorum. dragantum p 3, oleum rosaceum p 3, croci 3 II potione facies et potionabis.

si quod iumentum tussim patietur, sic eum curabis. 990
 sandonicum p ÷, marrubii folia p 1, palmas numero XXX, passum Creticum 5 I, mellis Span. ÷ VI, ysopi Cretici p 5. haec omnia commisces in unum et maceras,
 15 mittis vinum dulce 5 III, decoques ad dimidias et dabis eminas singulas tepidum in singulis animalibus.

si quod iumentum isciacum fuerit, signa haec erunt. 991
 cum eum moves, ilia tensa habet, pulsum dat et gemit.
 20 sic eum curabis. tisanæ sucum 5 I, cilicissas 5 I, gummi candidum infusum 5 I, alium Gallicum p 1 mellis Spani ÷ VI. haec omnia ex vino optimo con-
 teris et calefactam potionem dabis.

ad vomicosos, qui sanguinem fetorosum per nares 992
 25 mittunt. sic eis succurris. senapis Alexandrini 3 VI, tostum et tusum cuminum Alexandrinum p ÷, tragantu tusum p 3, bulbos Afros numero X, marubii folia viridia p 1, mellis boni 3 VI. haec omnia expressa bene ad mensuram vini 5 II caldum dabis eminas singulas. sani fient.

30 ad ventris dolorem. herbae lavandariae sucum, tamarici sucum in vaso colas et in vino caldum bibere dabis. 993

ad unctionem et ad omnem dolorem compositio malagmae mollis. cerae p I, pilulas cypressi numero XV

1 mollissime || 8 cum || 13 inter sando et nicum spatium vacuum quattuor litteris sufficiens || 18 esticum: ischiacum vel ischiadicum B, cf. sciaticum supra p. 161 29 || 30 sq. tamarici || 32 sq. malagine

tundes, absungia 3 VI, sulfur rubrum p ζ, ficum Africanum 3 VI, bulbos Africanos numero XV, bacca lauri 3 VI, pollinem tritici 3 VI, bitumen Iudaicum 3 VI.
 159^a haec omnia in uno tundes et sic uteris. |

994 si quod iumentum morbum elefantioten habuerit, signa⁵ erunt haec. toto corpore subito tuberibus implebitur. sic eum curabis. sanguinem de capite ei emittes. sulfur vivum et sale m. I et aceti ciatos IIII et marrubium tritum in uno commisces et in corno bubalino mittes et calfacies et tubera ipsa linis vesperum. vide, ut palca-¹⁰ tum manducet. haec enim infirmitas a cruditate nascitur.

995 si quod iumentum sidoratum fuerit, signa haec erunt. labra transversa habebit, cibaria vix edere poterit. sic eum curabis. sanguinem ei de capite mittes, sed labrum inferius scarificabis, aceto et sale perfricabis. ordeum ma-¹⁵ ceratum manducare debet, in vaso pleno bibat, quia a labris decipitur et non bibet. accipe adipem suillam et sulfur vivum et ervi pollinem tritum, teres et in se commisces et inde ei mamillas confrica. sed si labra eius ad se non fuerint reversa, uris cauteriorum capitulis, ita²⁰ ut ad se rediet. sanum fiet.

996 compositio ad combusturam et ad scabiem. sepi caprini p IIII, faecis olei p IIII, adipis porcini quod satis est. aquam facies ne bibat. et dabis ei bibere stercus ursinum et mel et folium, et omnia contundes et misces²⁵ et dabis ei bibere. aliud dare noli. et recides venam de media auricula. ita sanum fiet.

997 fractura aut luxatura si quod iumentum inciderit, sic curabis. accipies aquam salsam et facias inde alicas, infundes diligenter et fracturam alligas de madidis fasciis laneis, et aequalibus partibus bene stringes et superaddis regulas tiliaginas, ne iumentum noceant. septimo quoque die solves. omnibus autem diebus septem statim infundes. solutus ergo per calda et oleo fomentetur, ut

1 rubum || 14 labram || 20 reverse || 24 aquam B: tanquam || 29 unde alligas: corr. B || 32 noceat || 33 statim sic: = σταθμῶ

cutes, quæ laborant, sustinere se possit. post septimum die lanas cum vino et oleo ligabis, tertio quoque die solves et fomentabis. hoc tam diu facies, donec sanum fiet. postea causticabis et sic promoves.

5 de tineolis. si quod iumentum tineolas excludere non 998 potest, cauliculi sucum cum olei quod satis fuerit admixtum dabis. mox eas excludit.

ad alopiciam. muscam super locum criblabis | et 159^b cepam Germanam super muscas confricas et dimittes.

10 ad teredonum. lactem caprofici in locum contundes, quousque sanguinem eicias, et rasuram de suo sibi superimponis et in oleo mittes et resolves et depones, ut frigidum fiat, et uteris.

si quod iumentum freneticum fuerit, sic curabis. san- 999
15 guinem de collo emittes. et eum loco calido et tenebroso habeto et aqua calida foveto et fomentatum ad caput bis in die facito. tale sit autem fomentum: aquam calidam, farinam ordeaceam et furfure. potiones autem ei tales dato: [et] lacte misso murrae p 3, thuris masculi p 3,
20 aristologia p 3, iris radice p 3. haec omnia bene contrito et illo potionato etc.

1 que || 17 tales ita || 20 yris || 21 *subscr.* nichil fuit plus in exemplari sed finis voluminis huius fuit carta 3^a antecedenti.

INDICES.

INDEX NOMINUM.

Personarum.

- Absyrtus: 48 30 50 11 79 11 90 18
 287 10 *adn.*
 Centaurus: *cf.* Chiron
 Ceres: 283 17
 Chiron: 20 25 *adn.*; 36 23 *adn.*;
 45 28 46 12 47 19 51 16 103 21
 287 10 *adn.*; 72 7 73 7, 15, 25
 76 18 *marg.*,
 Chironium (vulnus) 186 8 201 6
 219 4
 Claudius Hermeros veterinarius
 291 21 *adn.*
 Erasistrateum liquidum 278 14
 Eumelus medicus 107 3
 Farnax: 39 20 40 3 49 29 80 1
 81 12, 26
 os Gorgonos 291 3
 Hermeros: *v.* Claudius
 Mago 146 24 *adn.*
 Policletus: 40 8, 16, 26 41 10, 24
 81 17 85 23 91 18
 Sotion: 41 30 42 16 43 10, 17
 80 13 *marg.*, 22 84 14 86 11, 24
 Terentianus: 254 15; *adj.* pul-
 ver T. 254 33; malagma T.
 264 1
 Triptolemus: 283 17
 Varro: 283 12
 Vibianum: ocularium 246 6;
 malagma 268 3

auctores 8 17 44 1; veteres auctores 15 6, veteres auctores nostri
 5 20; apud veteres nostros 52 7; multi auctores 124 21 232 11;
 plures auctores 52 6; magi 146 21 *c. adn. ad. v.* 24; veterinarii
 48 26, 27 56 17 62 8 230 18; centauri veterinarii 36 23 *adn., cf.*
 Chiron

Locorum.

- Aegyptius: cucurbita 61 18
 105 11, 15 250 16; rubrica
 188 26
 Afer: ammoniacum 273 4; bi-
 tumen 271 28 272 10 273 2
 274 13; bulbi 295 27; cumi-
 num 65 25; ficus 265 1 282 5;
 fucum 269 1; oleum 259 26
 289 14; opopanax 266 15 267 36;
 spongia 172 16 177 17 189 23;
 sulfur 281 34
 Africanus: bulbi 296 2; ficus
 296 1; spongia 189 29
 Africus ventus 59 6
 Alexandrinus: acetum 270 30;
 cuminum 65 25 96 16 128 30

- 133 1 295 36; mel 264 17 280
 10, 13; samsucus 259 25 260
 15; sinapi 114 26 194 31 244
 12 264 13 269 25 277 1 295 25
 Amineum vinum 180 17; Ammi-
 neum v. 254 25
 Atticis Athenis 283 17
 Atticus: meconium 271 31; mel
 26 28 126 22 169 20 175 8 246
 10, 34 *al.*; mensurae 109 20 -ram
 110 13 179 6; oleum 262 7;
 profluvius 48 23 51 17 52 32
 61 27; propolis 261 31 262 17, 29
saepius; yssopum 263 18, 27
 266 15, 29 *saepius*
 Babylonia bdellia 262 24
 Britannica (herba) 271 7
 Britius (Bruttius): pix 257 34
 261 5 264 28 *al.*; resina 267 18
 Campanus: rosa 41 6 102 16
 258 17 282 32; lepida 246 9;
 serpillum 262 13
 Chia mastix 83 15
 Cimolea creta 184 80 6 *saepius*
 rosa Ciperi (= Cypri?) 99 2
 Colofonia resina 253 29 261 28
saepius
 Creticus: passum 254 27 295 14;
 trixago 257 16; yssopus 295 14
 Cypreus: cadmea 246 9 269 31
 282 4; lepida 264 28 268 4
 270 29
 Cyprinus: oleum 78 29 93 4
saepius
 Cyreneicus: lasar 129 18 133 17
 249 7
 Epirum (?) gummi 198 13
 Gallicus: alium 295 21 (*cf. algal-*
licum in ind. spec.); cadmea
 282 15; opium 257 29; san-
 daraca 282 16; sil 96 16 116 9
 136 19 *saepius*
 Germanus: cepa 124 28 297 9;
 coclea 133 5; galla 280 28
 Getulum butirum 262 31
 Graeci: 79 18 283 14; graece
 154 26, 30 178 12 288 33; feni-
 graecum v. *ind. spec.*
 Illyriaca iris 116 12
 Illyricus: cassia 251 30; iris
 81 4 125 25 *saepius*
 Indicus: aloe 281 23; cassia
 256 32; crocus 257 15; sal
 247 11; spica 250 28 257 7
 291 17
 Italia 283 13; Italicus: aes 292 2
 resina 272 34; vinum 252 10;
 viscum 263 18 271 24 272 8, 32
 Judaicus: asphaltum 59 15; bi-
 tumen 263 31 264 16, 27 *sa-*
epius; opobalsamum 246 8
 Lemnia (rubrica) 256 12 257 2, 15
 273 19
 Lycium oleum 259 2; *cf. ind. spec.*
 Marsicus: iuncus 136 5; vinum
 246 12, 14 270 20 284 5
 Melia thermentica 257 10
 Numida sagitta 216 9
 Oxirınca cassia 273 31
 Parthi: 231 12 235 12, 17
 Ponticus: absinthium 60 11 68 18;
 acorum 167 10 252 2 *saepius*;
 agarum (?) 256 33; asarum
 252 1 253 21 254 4 257 13; cu-
 minum 180 16; fu (*ex corr.*)
 253 19, 29 254 31 273 14
 284 24; porrum (?) 257 4; reu
 256 14 273 20; sinopsis 68 19
 157 20; thus 256 31; gutta
 257 11
 Punicus: cera 261 9 263 24
 270 25 271 26 272 8, 14 275 18
 282 8; malum 60 10 281 32
 Rhodius: cerussa 275 27 276 4;
 creta (*coni.*) 275 24
 Sabinus: herba 250 32 262 13
 277 28; oleum 264 30 265 7
 270 30 272 4
 Santonicum: v. *ind. spec.*
 Sarmatae: 129 15 148 3 235 21
 Sarmaticis (equis) 103 20
 Siconei olei 262 1

- Siculus: crocus 175 29 246 7
saepius; vinum 259 27 276 6
 Spanus: bitumen 264 22; cera
 270 27; color (?) 287 9; fecla
 201 10 225 24 268 5 269 28 276
 13, 26 279 24; meconium 262 32
 272 27; mel 295 14, 22; oleum
 256 14 259 26 *saepius*; sal 249 23
 Syriacus: calamus 135 13 260
 15; galla 281 23, 27, 34; lasar
 239 5; nardum 248 13; pal-
 mae 256 33; ros 253 8, 12
 281 23 284 16
 Syriaticus calamus 250 29 251
 5, 28 253 21 257 13; lasar 146 11

noster: sal 157 19 *c. adn.*; salis nostrati 268 7 279 26 282 16;
 rutae viridis nostratae 282 19

INDEX GRAMMATICVS.

DECLINATIO.

SVBSTANTIVA.

PRIMA DECLINATIO.

- adarcen 258 6; *alibi tertiae*:
 115 10 (*masc.*) 161 22 187 10
 224 1 260 24
 (aranea) araneum 131 11 167 26;
 araneis 144 5
 aristologia: *passim*; aristolo-
 gium 271 5; *cf. ind. spec.*
 arteria (alteria *trad.*) 177 26;
 per omnia arteria 104 15 (*ex*
corr.) 165 15, 19; -orum 9 18
 arteriacen *accus.* 253 27 254 29
 256 11 273 17, 28; *genet.* 273 12
 bestia: bestiorum 165 30
 bestiola: 93 24 142 24 144 5 (*ex*
corr.) 285 24; -i 156 5; -o 216 7.
 vessiolus 144 2
 bilibrae 138 16 *adn.*; bilibres
 7 25 75 17; -em 159 9
 callicia 219 30; -em 209 3, 28
 230 19; -e 210 13 (*ex coni.*)
 cavernae 29 1; -am 69 11; ca-
 verni 29 2; caverno 29 4
 colera 131 20 132 15; coleribus
 129 21, 22, 23 131 26
 duritia: 10 14 14 9, 21, 28 70 18
 185 23 186 23 207 15 220 16
 265 30 268 10, 16 269 31 274 26;
quintae 199 5 207 17 220 9 269 1
 equabus 54 21 240 18
 euforbia *non occurrit*; *sed* eufor-
 bium *v. ind. spec.*
 fasciola: 10 25 12 3 176 27; fas-
 ciolum 23 14 33 12
 fenestellam 220 13; fenestellum
 200 26
 insania: 47 9, 26, 27 84 14 85 1, 23
 86 11, 24 *bis*; -es (*ex coni.*) 173 5
 intubam (intubem *trad.*) 109 19;
 -um 179 4 255 8; -os 138 8
 lepida 246 9 264 28 268 4; lepide
 (lepidae?) 280 5
 lixivia: 244 29 267 31 269 29 276
 14, 16, 19 289 8; -vio 114 24;
 -vam 167 18
 membranam 215 22; membra-
 num: 76 24, 29 77 10 81 30
 205 25 215 17 216 2 220 24
 222 21 294 22

molibdena 264 4 268 11 275 32;
 molibdene (molibdenae?) 269 5
 palpebra 28 24; palpebrum 23
 11, 12, 13, 35, 27 24 1 26 13
 pascua: 52 2 58 14 59 5; *neutr.*
 94 13, 15
 planitia: 27 18 204 18 211 9
 pustulae 57 17 168 19; pustulum
 277 5
 resina: 202 22 261 2 272 10; re-
 sine 30 1, 2 257 27 266 6 272
 11, 12 280 22
 rododafnen bene tusum 217 3.
 rutam 216 11; ruti 179 5
 sania: 35 9 206 11, 28 211 15;
 -em 36 9 207 10
 scabia: 185 28 196 3 241 6 258 22;
 scabies 53 21; scabiem 53 19
 258 29 259 1, 8 292 6 296 22;

scabie (scabiae?) similia 53 12,
 non absimile 20 8
 scammona 84 29; scammonium
 76 1
 spurcitia: 7 22 32 20 65 31 66 7
 67 29 139 13 179 11; -es 51 2
 63 26 118 11 140 29 236 18;
 spurcitas *nomin.* 7 14
 stranguiria: 62 18 148 26 152 5
 165 16; stranguiribus 130 18
 tragonita (traconita) 252 4; tra-
 gonite 60 9; -em 253 3, 13; -en
 [256 13]
 trigonita 175 15 246 8 248 27
 272 21 292 10; trigoniten (tri-
 coniten) 239 31 251 1 254 2, 30
 256 28 257 [2], 8 273 12, 18, [19],
 31; -em 256 12

SECUNDA DECLINATIO.

Masculina.

ano *abl.* 11 29 68 7 84 2; anu 12 1
 armos 187 6, 15; armora 9 25 72 26
 187 5; armūs 137 6
 articulos 3 20 18 13; articula
 136 21
 cancro 219 7; cancer *neutr.* 216
 17, 20, 21 221 30 271 16 277 25
 (290 25?); *cf.* crancus 102 22
 cauculus 173 4, 18; quod cau-
 culum 69 14
 ciclus 74 26; hoc ciclum 76 13.
 clavum morticinum *neutr.* 197 6
 cossos 71 22; cosses 225 3, 5 (*ex
 com.*)
 cupressum *nom.* 282 12
 ficus: 81 10 (225 28); *quartae*
 45 13 49 7 81 1 97 13
 lumbrici: 62 16 67 31 71 21, 24
 110 12 134 9 144 10; lumbrici-
 bus 130 3, 4 134 9 144 12 146 4
 nota *plur.* 14 27; nodos 14 30
 quartarios 267 32; quartaria
 singula 280 17

sextarios 233 29; sextaria 162 28
 (uterus) in utri 68 1

Neutra.

ababalsamu 24 13 (*similia al.*)
 bdelii 263 16, 28 264 8 266 31;
 bdellia 262 24, *cf.* vidella 93 1
 261 8 *c. adn.*
 careu (καρον) 254 4.
 cibaria *plur.*: 45 22 82 17 127 15
 142 19, 172 17; *primae* 81 50 9
 76 11 102 6, 25 233 26; 45 25
 49 3 61 22 67 28 115 25 121 22
 collirium fistularem 279 11, 27
saepius; collirios 278 31
 (collum) colli tument 285 4
 cominum . . qui 86 6
 dorsu *abl.* 40 11
 folium: 135 24 252 1 253 16 254
 7, 12 257 6 271 2 296 25; foliam
 159 11 291 8; folias 110 4 252 6;
 foleas 284 18, -ia 285 1 (*ex corr.*)
 intestinum 64 8 110 12; intesti-
 nam 64 30 (?); *cf.* stentinum

locum *neutr.* 162 21
 (mālum) mala *fem.* 34 30 222 20
 252 22 253 12 292 17
 [monstruorum 152 2]
 (mulsum) in mulso 257 19
 [pabulam 78 3]
 quodcunque pannum 289 16
 (passum) cum passu 166 6
 praeseptum 83 2, 7 86 16, 29 87 12
alibi; praeseptem 87 29
 profluvia *plur. (corr.)* 195 3; pro-
 fluvius 48 22 61 27; *cf.* Atticus

rapa 291 8
 sarmentum 203 1, 2
 stentinum (*pro* intestinum) 63 21
 64 15 89 34 *alibi*; stentinae
 221 3; stentinus 122 6; *cf. ind.*
verb.
 (sudum) in sudibus 161 28
 vertebulum (vertibulum) 15 21
 161 13 217 26 *alibi*; vertebulum
 225 9; vertebra 293 30
 vitium 14 13 *passim*; vitia *sing.*
 122 10 156 10 176 23

TERTIA DECLINATIO.

Verba latina.

(adeptus) *masc.* 155 18 183 12, *fem.*
 296 17; *ubique pro nom. et*
accus. adipe aut adipem; adip
 282 22; alipem 252 31; alipe
 271 24
 allicem 217 5
 bilibres *masc.* 7 25 *fem.* 75 17
 bos 284 12; bobis *nom. sing.*
 220 27; bovis 284 16; bovum
 163 20 285 13; bubus 81 11
 285 11; bobum *acc. sing.* 290 25;
 bovis *dat. plur.* 284 1; bobis (?)
 163 11
 calcis vivae 276 25; calcis vivi
 276 13
 carnem quemcunque 167 6
 celte *abl.* 12 11; celtā 218 8
 cervicem totum 153 7
 cruribus 185 16 191 28; in cruris
 omnibus 119 7
 famex facta 202 23
 faucium *gen. plur.* 6 6 9 17 48 18
 febrem 255 24 283 23; febre 68 4
 72 14; febris 39 9
 femus 265 5; femora 136 11
 160 2; femina 160 4 167 31
 ferrago (= farrago) *masc.* 7 15;
fem. 7 7, 9
 flemen: 17 26 34 21 35 1 *alibi*;
 fleminam 264 20 268 9
 flos *accus.* 168 26 196 12 197 2

238 12 248 12 249 19 258 1;
 florem 248 15; eum *f.* 29 7
 foramen maior 22 11
 grex *masc.* 62 3; *fem.* 59 8, 9, 13
 iecur 168 25; iocur 125 17 128
 7, 12; iecore 91 12; iocineris
 77 20 89 30 127 14 251 20; ioci-
 nere 48 23 127 23
 ilia 44 18; ilio 70 5; iliis 62 14;
 ilis *abl.* 212 14; iliam 119 22, 23
 185 31
 inguino (*ex corr.*) 40 27; in-
 guinorum 56 31
 lacte *acc.* 112 17 133 20 286 11; lac-
 tem 284 6 289 34 297 10; lac 284 7
 lasaris 101 18 133 16; lasari *gen.*
 99 13
 longao *masc.* 70 1; *fem.* 71 12
 marmur 35 24 185 12 190 21
 194 7 265 30; marmoris *nom.*
plur. 36 5
 mensium 232 17 241 11 242 6;
 mensum 236 1
 naris (*sing. et plur.*) *fem.* 41 23
 75 27 95 31 108 14 138 24;
masc. 40 7 43 12 53 4 121 24
 181 12; narium 106 19 180 1;
 narum 29 1 100 4 108 21
 ipsa orbe 27 23
 os 16 6 22 3 29 12 *alias*; in orem
 (*ex corr.*) 180 4

(os) ossum *passim*; ossi 29 205 8;
 osso 29 13 190 25 205 7, 11;
 ossorum 260 6; ossus *nom.*
sing. 219 10; eum ossum 217 27
 pecudem quemcunque 167 9
 pice *dat.* 65 18
 polline *nomin.* 265 15
 (pulvis) pulver 32 21 253 16 254
 15, 33 256 27 257 6; pulvera
 280 18; pulvis *gen.* (?) 173 3
 quadrupes *saepius*; quadrupedia
 163 10; quadrupedis *abl.* 286 28
 radix *masc.* 245 4 250 13, [21]
 rene 266 26
 robor 95 13, 20
 sale *acc.* 124 8 163 13; salem *acc.*
 128 27 152 16
 sanguinis *nom.* 74 9 33 5; *v. praef.*
 scobis *masc.* 286 18
 senes *sing.* 84 20
 sidus: sidore 101 12

sinape *acc.* 244 12 269 25 277 1;
 sinapem *acc.* 198 21 264 13; si-
 napis *gen.* 114 26 194 31; sinapis
 (*nom.* ?) 252 19; senapi *abl.* 204 6
 207 7 (*dat.* ?); senapis *gen.* 295 25
 stercus: *masc.* fit hic ipse intesti-
 nus 63 18; stercoram 165 32
 sulphores 24 9
 tuberum *sing.* 32 29 33 7, 13
 136 12 190 29; tuberibus 296 6
 tussim 180 13 255 11, 14 256 27
 295 12; tussem 161 31 162 6
 253 31 254 *series*, 273 28 289 5
 unguis 28 9 186 10 277 6; un-
 guine 21 7; unguinibus 20 7
 varex 33 6
 vas 171 24; vasum 282 13; vaso
abl. 16 27 *passim*; vase 75 13
 93 7 255 22 269 13 277 31 280 22
 286 6
 venter *masc.* 90 20 91 2; *fem.* 221 15

abl. i pro e: ardori 228 17; corpori 5 28 72 13 111 7 124 23; do-
 lori 36 17; fervori 228 13; labori 50 22; ponderi 211 25; tempori
 165 5; vulnere 211 24; *abl. e pro i*: equile 161 5; *al.*

Verba graeca.

anacollema (anacollima) *neutr.*
 26 21, 26 28 2 155 26 156 1 221 9;
 eam anacollima (*ex corr.*)
 188 29; -am *acc.* 188 24; -am
 hoc 193 28; -am quod 191 25;
 quod dicitur -am, quam fit
 203 13; -ae *gen.* 274 6
 apponacem 263 17; appo-
 ponacae 254 6; *v. ind. spec. s.*
 opopanax
 basis: vasis *abl.* 186 23
 botruos *acc. plur.* 244 30
 capparitis *masc.* 135 17
 cataplasma *neutr.* 35 8 (?) 81 9
 166 12; cataplasmatibus 29 30
 159 20 206 20 226 17; *fem.* 119 6
 179 26 183 6 191 4, 6 203 12, 30
 211 13 220 6
 chiromatibus 185 26

claucoma *tertiarum* 28 12 246 7 248
 20; *primarum* 24 13 25 15 170 14
 173 11 246 24 248 11 249 11, 16
 clistere *acc.* 66 5 169 13; cliste-
 ria 84 1; clisterios 95 30
 diastima *acc.* 57 19; diastimam
 5 28 23 15
 eccopida 204 17; eccopidam
 217 29
 falangione 131 14; falangus 168 13
 fragmam 88 18 98 10
 licenas 4 8 19 25; lichene 57 16
 magman 116 16
 malagma *tertiarum* *acc.* 19 3 198 21
 266 25; malagmate 222 4; ma-
 lagmatibus 20 4 207 10 218 14;
primarum 190 11 201 13 263 13, 14
 264 3 *saepius*; malagmen hanc
 119 10

maleos *non declinatur; fem. passim; masc.* 108 3; maleus 51 25, 29 94 1 196 8 (*pro maleos gen.*)
 parotides 180 1; -as 29 26 270 11 292 16; parotidae 30 8; -is 170 30
 pixide 277 4; pixida *abl.* 269 29; pixidam 274 4 282 17
 ex rafanida (*ex coni.*) 75 22
 reumate 4 7; reumae 20 13
 sarcolabide 211 3; secus sarcolabida 34 2; sarcolabida *abl.* 33 30
 sincrismae 261 25 262 3 *saepius*; -am 17 6; -arum 261 24

siringa 113 25; siringae 251 2 (*ex corr.*)
 de stafyloma 21 5; staphylomam 27 11
 storacis 190 11 254 20; storacem 263 17; storace 113 25; storacen 261 29; storaces gutta 272 11
 stremma *secundae* 10 28, 30 193 1 197 14 202 3 230 19, 23
 per xistera 29 22 204 17; per xisteras 22 3; per xisterem 204 21
 ypochima *secundae* 25 25 26 12, 20
 ypocistida *nom. et abl.* 76 3, 5

QVARTA DECLINATIO.

aco 166 21
 anhelitu 114 17; anhelitūs 108 15; anhelito 110 8 114 2
 cirru *abl.* 10 5, 9; cirro 119 1 193 3 208 13
 cornum 45 16, 22 73 10 172 18 175 1 178 20 180 28 198 7 284 17 288 33 293 27; cornu *nom.* 289 10, *acc.* 136 26, *abl.* 169 12, *gen.* 292 29; corno *abl.* 296 9; cornos 289 10
 cubitus (*κῶτη*): cubitos 128 3; cubitūs 128 1
 fructū *gen. plur.* 43 26
 genibus 21 19, 20 35 24, 30 36 7

38 18 46 9 56 31 163 29; genum *acc. sing.* 203 29, 31, 32 218 9; genuorum 36 1 168 29 185 9 203 10; genuis 161 3 173 35 35 18 126 20 132 4 137 25 154 22 185 10, 11 190 21; genūs 35 10, 19 (?)
 mano 225 5 (*ex corr.*); manos 266 23
 morsos 71 19
 plancto 92 16
 pote 215 14
 pulso 10 20
 querci 164 8
 sonito 114 16
 spirito 33 5

QVINTA DECLINATIO.

dies *masc. et fem. passim, v. ind. verb.*; faciēs *acc.* 235 18; specierum 290 5

ADIECTIVA.

acre *neutr. accus.* 27 15, 18 166 19; acri *abl.* 83 19; acrum malagmarum 269 18 276 33; acrum *neutr.* 171 30 249 31 258 10 259 4 277 15; acri *gen.* 279, 10; acra *fem.* 208 23 229 26; acra *neutr. plur.* 196 7, 20; acris *abl. plur.* 21 30; aceto acro 22 24 *passim* aspras 22 2

nostrati salis 268 7 279 26 282 16; rutae viridis nostratae 282 19
 omniorum 164 29 (?)
 paupero loco 14 8; pauperi pedes 209 20
 similiorum *posit.* 169 4
 silvestris *gen.* 156 6; silvestri (?) 82 24 85 11
 teneribus 188 3

abl. i pro e: veteri 36 22 *passim*, *sed* vetere 17 28 210 28 290 11;
deinde annotavi in his comparativis: horridiori 53 29; interiori
 11 18 12 10 127 21; maiori 173 25; posteriori 95 17; priori
 115 21 172 14; superiori 155 15 180 5; ulteriori 71 22

NUMERALIA.

ambabus 44 17	terno die 182 24
duos 241 18; duum 241 11; duae	uno <i>dat.</i> 292 14
268 19	utrisque <i>gen.</i> 249 5

PRONOMINA.

aliqui <i>sing. subst.</i> 65 13	illum iumentum 155 9 (<i>cf. ind.</i>
haec <i>fem. plur. passim</i> ; hic	<i>verb. s. iumentum</i>)
<i>nom. plur.</i> 94 4 119 28 <i>adn.</i>	qua <i>nom. fem.</i> 5 10 <i>adn.</i>
(<i>is</i>) eis <i>pro eius saepius trad.</i> ;	quemcunque carnem 167 6, pe-
eum iumentum (<i>cf. ind. verb.</i>)	cudem 167 9
90 6 118 8; eum foramen 29 7	quis <i>relat.</i> 167 20
<i>et sic passim</i> ; eundem pala-	quisque <i>neutr. accus. post sibi</i>
tum 7 22, iumentum 218 18;	100 18 169 25 246 19 252 11;
id iumentum 159 13; id medi-	quisque res 252 6; <i>pro quis-</i>
camentum 112 9 125 27 159 31;	quis 55 31
id vitium 229 7 234 10 235 11;	quit (<i>pro quid</i>) 26 14 120 16
id ipsum 65 2; id viderint	
236 9; <i>id alibi non exstat</i>	

COMPARATIO.

acerrimus 32 5 194 32 259 18;	minimissime 45 25; (quam mi-
acerrimus 27 7 276 21; acer-	nimo 221 2, <i>et sic alias</i>)
rissimo 176 14	plurissimis 53 26
celerissime 106 9 242 1	similiorum <i>posit.</i> 169 4
dexterior 155 7 236 12	sinisterior 155 8 236 13; sini-
facillime 108 9; facilissime 95 18	strior 152 12 252 31; seneste-
106 18 120 1	rior 144 25
fatigatorem 41 14	tenerissimam 176 27
lassiorem 41 13	veterissimus 268 28 276 10

CONIVGATIO.

<i>Activum pro passivo.</i>	labunt 39 19
adsellabit 127 5; adsellaverit	medentur <i>passive</i> 82 7
155 13; <i>depon.</i> 69 10 70 28 74 7	metito 40 29
112 27 122 7 125 4 130 24 155 12	oscitare (<i>corr.</i>) 284 9; <i>depon.</i>
conabit (?) 133 27	40 17 74 5 109 24
lacrimaverit 173 14; delacrimet	remedias 291 11; remediare
25 12; <i>depon.</i> 29 6 40 17; ad-	189 4 <i>ambiguum</i> ; remedianitur
lacrimatur 80 15	56 14 <i>passive</i>

scrutant 38 31; scrutabis 183 18
utebis 187 9; utere oportet
117 4; oportet uti . . . utere
128 2
vescat 139 5

Passivum pro activo.

coeuntur 278 24
cohaerentur 71 17
commeari 120 13; commeatur
228 16
intumetur 237 17 *c. adn.*
vacillantur 157 27

Passivum verbi intransitivi.

noceatur (lingua) 181 20; noci-
tum fuerit (iumentum) 216 8

Coniugationes permutatae.

I pro III

meiare: 69 1 122 5 152 6 237 20;
meiet 74 8 91 11; meiere 146
13, 19; megire (?) 214 22
minuabitur 77 25
rabiare: 84 16 90 1, 17 168 23
293 11
tremans 200 8

II pro III

cadebit 100 9
constringebis 209 6
decoqueto 202 24
findeat 210 12
imponere 191 16 200 23; (ne
inpones 232 17)
praerumpebis 188 6
reducebis 156 30
sterteat 112 22
tegebis 191 20
ungueas 152 20; ungeto 160 10
189 6 245 5; ungueto 102 8;
inungebis 24 13 27 16, 26 175 24;
inungeto 83 20 247 5, 12 248 8

249 9, 10, 13; perungebis 67 13
115 10 191 26 240 11; perungeas
(*ex corr.*) 146 1; perungeto
99 3, 28 153 16 160 27

II pro IV

exhaurebis 225 23

III pro I

fricito 136 27 233 21 289 13;
frigito 152 16; defricito 75 10
100 13; perfricito 285 2
pergyrendo 64 30
secito (*ex corr.*) 204 17
volutendo 63 34 *adn.*

III pro II

adhibito *imper.* 214 29 218 10
miscis 136 19 269 11; miscito
45 19 239 23; admiscis 73 4
160 7 169 22; admiscito 49 7
233 25 268 22 277 22, 31 282 11
285 30; admiscatur 61 23; com-
miscis 66 4 163 28 195 1 271 10
289 8; commiscito 17 1 99 2
107 15 159 30 203 5 248 1 268 1
280 29 284 10; permiscis 246
31; permiscito 136 4, 7 278 12
praependat 23 27
respondit *ind. praes.* 243 15;
respondat 22 5
tergito 216 22; extergito 173 7;
pertergito 285 5

IV

aperiebis 199 22
equibit 239 13
lenibis (lenibus *trad.*) 254 29
inlinibis 223 3
munibis 216 30
salibunt 39 21 40 1
sitiebit 98 27
vaguribat 222 16

IV *pro* III

appetiet 133 30
 desiniet 34 28; desinies 213 28
 excutire 72 17; excutiet 84 19
 109 15 132 4 162 3 178 30
 furiet 24 16
 imponi *imper.* 98 6
 infundi *imper.* 163 26
 lambiat 256 22
 obstripiat (*i. e.* obstrepat) 48 28
 sinire 43 8

Anomala.

poterint 174 25
 nolebis 157 18
 feritur 81 14 283 17; adferito
 204 18; offerebis 50 4; offerito
 98 29 177 9; sufferto 233 22
 ibit 146 16; exiet 103 10 126 19
 198 5; prodiet 46 10; rediet
 157 4, 15 161 10, 20 296 21
 subiat 31 15

Formae stirpis

I

lavare: lotus 43 28
 implicare: complicitus 139 10; im-
 plicitus 136 13
 [praestasse 150 9]

II

fervere: fererit 271 9; defer-
 buerit 249 30; defererint
 259 6; defritum 132 24 138 25;
 defricum 50 6 (*cf. ind. verb.*);
 infererit 286 10; *cf. fervescat*
 259 31
 miscere: mistum (*mestum trad.*)
 256 6
 penderit (*ex corr.*) 198 1
 tergere: tertas 258 13

III

adiceris *coni. perf.* 138 2; eice-
 rit 189 10 (18 eiecerit)
 possiderit 9 3

proficerit 13 23 *alias tricies*; pro-
 fecerit 19 3 *alias quater decies*
 subigisses 266 24; subigeris 267 8

cadere: accedere *de morbo* 9 13
 47 7 76 19 81 28 90 12 92 12
 94 20 132 20 171 16; decede-
 rint 190 25; incederit 167 21;
 incederit 106 3 *adn.* 173 4;
 procecidit 156 17 157 15, 17
 221 5 240 1; -int 220 29; pro-
 cedit 157 5 (*processerit ib.* 6);
 procederit 157 8 212 20 *adn.*
 currenit 158 5
 punxeris (*puxeris trad.*) 156 30;
 pepugnerit 167 26
 reperi *perf.* 44 1
 tango: tegeris (*pro tetigeris*)
 276 24 *adn.*; contigerit 10 5
 95 17 237 19; contingerit 28 31
 64 3 67 3 77 19, 24 157 7; conte-
 gerit 219 1 237 1; contegis-
 se 199 3 *adn.*
 tenderit 77 10

ēdo: ediderit 86 26 165 31 229 12;
 ediderint 109 25; *cf.* 109 28 *adn.*
 incendideris 203 3
 prendidit 153 9; prendiderit
 95 20 152 26 153 8
 tendiderit 76 25 137 23 239 22
 ostendiderint 82 6; ostenderint
 109 4

abscidito 215 15
 abscinsa 260 5
 battes (*pro battues*) 11 30; battit
 128 22; battitum 233 24
 cernitum 258 16; cretus *saepe*
 desinuerit 34 30 203 22; -int
 (*ex corr.*) 8 25; desinuissse
 193 25; desinitus 222 17
 frictus 61 18 83 14 113 13 180 29
 261 8; frixus 190 12 261 2

influxum (*coni.*) 192 26
 mixerit 158 9 236 15 239 2 251 12
 parituram 236 12
 prae-rumperit 31 7
 terueris 267 1; conterita (?)
 280 28
 tunsa 187 11; tusum 19 9; con-
 tunderit 22 22 223 14, -eris 268 29

IV

obliniēris 166 16
 salivit (*salivat trad.*) 294 20
 subvenit 58 10
 transivit (*transibit trad.*) 166 19

Imperativi.

admixto 126 24
 commixto 183 12 212 25
 permixto 19 1
 trito 160 11 *adn.* 175 16 253 4
 contrito 41 19 (22 conterito) 107 12
 255 10 274 4 281 7 297 21

Verba propter formationem notabilia.

-cadere: decadit 228 27; in-
 cadet 91 11, incadent (*ex corr.*)
 195 3, 4; procadet 117 14, pro-
 cadunt 152 8; *cf. supra p. 307*
s. cadere et infra ind. verb.
 -caedere: intercaeduntur 9 16
 -carpere: concarptas 35 16
 -claudere: praeclauduntur 64 25;
cf. ind. verb. s. praecludere
 comburere: 175 3 239 26 244
 15, 20 267 31; *sed*

conmurere: 133 4 146 27 (?) 159 29
 168 26 183 12 187 23 188 20
 cooperire: 85 29 87 1 91 2 101 5
 coperire: 42 8 43 6, 21 95 25
 107 19 125 32 153 10 178 15
 [destit = distet 53 28]
 [extimare 118 25 *adn.* 205 1
 207 26 211 20 235 13 *adn.*;
ubique scribendum existi-
mare]
 [leniuntur = liniuntur 161 25]
 [obripi = obrepi 90 9]
 -premere: depremes 26 12 71 2,
 depremito 70 17; expremis
 157 11 178 20, -es 249 20; im-
 premas 182 9; repremito 26 17;
 subpremere 7 20 177 20, 23,
 subpremas 177 25, subpremes
 11 4, subpremi. 209 14, sup-
 premendum 280 19
 prendere *semper*; *in compositis*
ubique —prehendere
 -salire: persaliet 77 12; resalire
 26 16, resaliat 26 18, 19; re-
 salierit 164 31; subsalit 99 6
 -sedere: resedet 160 21, rese-
 deat 123 32
 -spargere: adspargens 162 32,
 aspargi 150 26, aspargito
 238 18; conspargis 274 10, 15
 282 26, consparges 276 31,
 conspargito 18 18 194 24 285
 9, 16, conspargentes 166 26,
 consparsum 274 11 277 32,
 consparsa 126 14, conspar-
 sam (*consparitam trad.*) 229 11,
 consparsorum 43 16; dispar-
 ges 286 10
 -tenere: contenes 260 7; sub-
 teneto 182 8

SYNTACTICA.

COMPARATIO.

Gradus inter se mutati.

ne valde impremas quam opus
erit 182 9

quam valde claudicantem 199 2
aceti quam acrius (acriissimi?)
136 6

de quam pluribus 183 20
quanto duriorem . . tanto plu-
rimis 70 21

compar. pro posit.: *e. g.* ce-
lerius 65 15, citius 41 1, ve-
locius 64 1 94 16, longius 42 27
67 18 121 15 (*cf. infra* quam)

superl. pro posit.: non tam
optime 232 25

Comparat. periphrastica.

frigidis magis 155 31

magis leniter 120 6

magis deterior 56 26

interius magis 60 5

magis maior 65 3, 6

magis plus 65 5

maxime plus 118 8

maxime parcius 197 17

nimis amarioribus 56 7

plurime salubrem 229 31

cum maxime 108 4

magis maxime 16 11 154 18

magis proxime 64 27

quam.

notabilis constructionum
confusio his locis, quibus
aut quam abundat aut ac-
cusativus non habet, quo
referatur:

huc lorum deductum inferius
quam mediam cervicem . . vel

inferius duobus palmis bi-
furcio (*abl.*) 6 3, 5

pollicem inferius quam lorum
(locum *trad.*) deprimis 6 8

quae (venae) sunt . . ad latus
oculorum . . inferius quam
hos 9 8

quae (venae) descendunt ab
angulis interioribus oculorum
quatuor digitis inferius quam
oculos 9 15

venae positae . . . III vel II
digitis <inferius> quam cen-
trias 9 29

venae positae sunt inferius
quam articulo(s) 10 7

venae positae . . . foris quam
musculos 9 22

iosu (= *deorsum*) quam genu
.. tubiscula . . invenies 190 24

quam exspectamus:

ut: minus ut semihora 45 9

qui nec pluribus diebus vivet

ut superius humidus 53 10

non alias curabis, sicut superius
est 18 14

ab: spiritus . . coinquinat ce-
teras greges armentorum in-
ferius morantes ab illa grege
superius morante 59 9, (*ubi*
vero coinquinat — ab *con-*
iungere licet); superius a co-
rona, inferius tribus digitis

quam cirru suffraginis 10 8

longius ab ano digitis quatuor
42 27 121 15

quatuor digitis ab umbelico

longius 67 18, *ubi vero fortasse*

rectius longius pro longe positum sumamus, sed cf. venam . . longius quam praecisura . . comprehendens 33 29
quantum molliorem . . . tanto velocius 70 25
quanto frigidiorē inveneris,

(*supple tanto*) plus casurum scies 100 6

quanto (*supple magis*) sale frueris, tanto minor februa fiet 210 5

calda tepida tepidiore 221 7

FIGURA ETYMOLOGICA.

adligaturam adligare 192 6;
 alligatum alligaturā 268 25
 se aequare ad aequalitatem 27 20
 cura(m) curare 11 11 74 25 100 27
 184 1 201 18 217 8 218 1 220 11
 curationem curare 17 19 18 9
 118 19 179 20; cf. 38 12
 defricationem defricare 65 21,
 -ibus 100 13
 se demonstrat (morbus) praemixtis demonstrationibus 51 21
 detractionem detrahare 5 23
 escam esse 97 17
 experimentatum experiri 269 14
 fasciolam fasciolare 176 28 177 2

fatigationibus fatigare 237 8
 fovitionibus fovere 155 31 240 3
 fracturam frangere 17 21
 fumigare fumigatione 59 15
 intentione intendere 58 12
 operire opertoriis 85 30, cooperimentis 128 16
 perunguere unctione 96 11
 potionare potionem(m) 60 4 61 30
 72 5 111 20 295 1, potionibus 58 21 101 18 123 25
 quorum cauteriorum praeruptio . . cutem praerumpat 14 7
 profluvium profluentem 61 27
 terebrā terebrare 210 21
 ustionem urito 194 3, ustione subustis 55 16

PLEONASMVS.

appellationis nomen 104 2
 auxilia virum suarum 13 25
 cibum pascuae 58 11
 claritatem luminis 24 22
 coctionis digestio 63 11
 compago colligationis 15 2
 greges armentorum 59 8, 13
 gressum ambulationis 14 25
 humor sudoris 66 20
 ictu plagarum 47 4
 liquorem humoris 63 11
 passio doloris 63 28
 omnium virum plenitudine 39 5
 vitium morbi 16 12 154 19
 praecipitur sanguinem detrahare debere 5 16

praecipiant fracturam numquam debere uri 15 7
 debere eas glandulas uri oportere 30 26
 negligentius curari oportere non debet 205 30
 simulat se posse micturire 168 14
 foras excludere 68 24
 foras eximere 211 6
 foris extrahere 90 7
 foris extra cutes excludere 66 20
 suspendere superius 28 14
 relaxabis iterum 227 5
 ante praefricantes 166 23

a geminis venis inferius infra
 digitis quatuor 182 3
 ex nimia supra modum emis-
 sione 47 2
 frequentia cursionis multa 74 19
 ubique in omni loco 34 9
 deinde in sequenti 183 1
 deinde postmodum 26 27 31 3
 deinde tunc 182 24; tunc deinde
 169 28; tum deinde 217 18
 dum interdum 57 18 117 11
 rursus iterum 26 17, rursum
 iterum 177 1
 nisi si 62 30
 ita . . sic curato 174 19, ita
 . . sic curare 200 20
 et . . exerceque 67 15
 itemque et 108 21
 et cruraque (quae trad.) 223 27
 et nec . . . nec 138 22
 etiam et 43 20 44 20, 24 77 27
 adhuc etiam et 44 24
 etiamnunc et 14 3
 et 'auch' saepissime abundat
 qui hic . . . affundit 53 13
 quam hanc vesicam 71 4
 quam . . . intelligens eam 25 29
 in quibus in his 64 18
 quas (?) . . . eas 71 20
 quod contingit id ex paralisin
 100 28
 quod contingit hoc vitium
 118 26
 quod . . id vitium 20 9
 cuius arida maleos nec ego
 nec alii medicorum hanc

sanare arida maleos potest
 107 4
 quem sic curare volens curabis
 eum cyclo 78 11

curato hunc, ut . . . sic cura-
 bis 28 30
 ut quo facilius 52 11
 in dies singulos per plures dies
 82 27 *sim. Cf. ind. verb. s.*
cottidie

Negationes abundantes.
 non per longum tempus, non
 prodest 34 18
 recomponere se non potest nec
 similari sibi non potest 24 24
 nec hi admittendi non erunt
 235 11
 nec non resaliat 26 19
 curare voles ne nunquam suf-
 fundet 33 15
 nihil ex nulla re proficere pos-
 sunt 57 2
 sine nullo humore aliquo 24 27
 nec nulla commissura pedum
 flectere 95 5
 hunc ergo nec aridum pro-
 mittere non debemus 111 8
 cibum nec potum recusat 114 17
 ut ne quidem venae eius nec
 in capite videri possunt 123 4
 nunquam nemo 140 14
 facere ne crescat et non clau-
 dicet 204 8
 non tamen praeteream haut
 unum (*ex corr.*) 107 17

ORDO VERBORVM.

1. *Pronomen relativum*
saepe postponitur velut
 in aliquam partem quae per-
 tinet 5 6
 de coda cui autem (aut trad.)
 detrudere volueris 11 27

inferiores autem partes pedum
 quascunque causas habuerint
 12 12
 gypsodes quae dicitur 25 6
 in brachiola venam extantem
 quo loco invenies 33 16
 ilia ubi cinguntur 119 28

in ungula exclusa quae per-
manserat 230 14
de superiore vena cervicis, quae
est inter eas prima, prae-
terea quam solam observare
debeamus 73 29

2. coniunctiones post- positae.

a) coniunctiones 'subordinantes'.

si: *passim, velut*
altius enim si penetraveris ...
iterum si feceris 14 14 sq.
iumentum coxam si eiecerit
17 17
sed bene matura si iam sibi
laxaverint 22 1
sed de ea causa si non in
recenti auferetur 36 4
in oculo albor si erit 248 7
ex qua causa vulnerum in-
testinorum si quando ap-
pellantur 68 6; (*copulan-*
dum est ex qua causa cum
appellantur)
cum: de visceribus cum mit-
tere voles 12 3
claudere cum coeperint 14 17
rursum cum perfrixit 25 7
de cervice sanguinem iumento
cum emittere volueris 181 24;
cf. 234 1 236 1 256 3
ne: facito ipso die ne manducet
26 23 aquam facies ne bibat
296 24
quando: cretiatici .. quando
laxant 12 29; *cf.* si
quoniam: necesse habent qu.
234 13
quotiens: oculorum quotiens
tunicae .. vexatae sunt 246 16
Cf. ind. verb. s. ne ut

b) coniunctiones 'coordinantes'.

et: *saepe; ubi non raro an-*
cipites haeremus, utrum 'und'
an 'auch' vertendum sit.
propter fluxum sanguinis et
suspendis altius 7 20
si cartilaginem vexaverint et
ex eadem causa 22 26
venas superiores in tempora
et captato 27 9
eorum et signa haec sunt 66 27
corpus illius et fiet 125 2
subsident et posteriores pe-
des 128 1
coques et vinum 146 12
frigidam et oblinies 197 3
temptat et facile ungulam
202 15
incidere et extantes venas
226 18 *al.*
autem: sic intellegimus autem
162 6
enim: nec plus enim 14 8
ergo: hoc medicamento ergo
216 29
itaque: quibus itaque rebus 418
si quae itaque 50 15
(at)tamen: ob tamen caldum
... ego attamen 35 20, 21
sed (?): conveniunt sed 182 2
c. adn.

3. verba male dirempta.

medicinae <scientia> veteri-
nae 4 19
firmissimum adiutorium est
medicinae 4 23
haec ita ferrago 7 9
causa similiter aliqua 9 2
suo enim temporum ibi vena
posita bifurcio (*corr.*) 9 9
quo loco flexuram admittit
pectus plicandi 9 23
calore permotum ustionis 14 14
ex melle inungito Attico 26 23

spongiam cum posca Afram
34 23

non tam modum solitum 40 5
frequenti et a cursione multa
51 11

qui plerumque morbus 60 1

ex qua causa vulnerum in-
testinorum si quando ap-
pellantur 68 6 (*pertinet ap-
pellantur ad ex qua causa,
cf. supra p. 312 sub si*)

quod ex ipso foramine cauco-
lum 69 14

quasi ab aliqua interdum
bestiola 93 24

ex hac coinquinatione ali-
quando huius morbi 94 5

oculi fiunt eius pallidi 132 1

ipsum cauteriis candentibus
praecidito testiculum 216 5

donec omnis se humor ex(s)ic-
cet 216 27; *alia multa.*

INFINITIVVS IMPERATIVVS.

*crebro apparet (annotavi saepius
tricies) e. g.*

curato ... mittito ... non tan-
gere ... dato 41 12 *sq.*

dimitte ... deinde abicere ...
postea producere ... et si-
nere pascere 43 7 *sq.*

inducere ... defricare ... dato
... non dare ... dare ...
dare etiam ... producere ...
provocare ... dare 43 23 *sq.*

commiscebis ... reducere ... fu-
mentabis 156 22

curabis ... utere et curare 157 16
detrahe ea et auferre ... et con-
tere 162 23

uteris ... delavare ... impones
192 17

perunges ... et ... elutriare
225 1

habere ... et ... perungito
227 11

NOMINATIVVS ET ACCVSATIVVS ABSOLVTI.

Nominativus.

in herbam mittere, ne novitas,
sanguis detractio (i trad.)
mixtus corrupto ex aliqua
valitudine, fervore suo quam-
cunque partem corporis in-
terius vexatam solvat 5 17

(*fort. nomin. explicativus*)

quare ferrago datus, postmo-
dum incipiet innovato san-
guine bene valere 7 15

per quam laxationem omnis
corruptio illa, quae fuerit
in corpore, abstracta, cor-
roboratio poterit nervorum
fieri 13 17

donec hic humor coagulatus,
colare dissolvitur stercoris re-
dundationem 64 11

primo die vel 2° sanguis de
coronis detractus, sexto die
hac re sanum fiet 230 3

Accusativus.

quem tumorem palpatum, in-
telliges carnem intus esse 30 18

superius autem in brachiolo
venas intercisas ... nunquam
suffundet iumentum 34 10

alii pilas tmarinas concarptas
... et sale maceratas et fle-
minibus impositas dixerunt

flemen ex ea re dissugi et
adsiccari posse 35 16

similem dolorem ingentem sine
inflatione et in cursu se tol-
lentem, huic manu et depre-
mes in anum 71 1 c. *adn.*

ungulam compositam ab interiore parte, contra venam streminam tolle 202 2

fasciolam et lamnam tollere nolito nisi sanam cicatricem 204 28

iam decarnatum (mirmicem) ad aequalitatem, semissem candentem in oleo intingues 222 22
equam supinam sic ut caput eius supinum sit, deinde fovebis fovitionibus caldis ipsam vulvam 240 2

ex eo induces, ante tamen tertas suffragines bene cilicio 258 13

Nomin. vel Accus.

huc lorum deductum inferius quam mediam cervicem . . . vena sagitta pungi debet 6 3
hoc enim passum (-ur trad.), vitae periculum contingere solet 6 23

ex qua (ratione) vulnera ustionis dissoluta, per saniem auferitur causa et dolor 14 16
flemen effusa sagitta, in continentia causticum in genua impones 35 1

haec omnia bene trita . . . hanc potionem dabis 65 28

haec in se infusa et decocta in oleo . . . dabis ex oleo emnam et aquae dimidiam 68 22

haec omnia tusa et criblata, ex eo medicamento coclearia duo . . . succidiabis 73 2

commixta haec omnia, his partem tertiam ex vino nigro suffundes 73 13

omnia haec . . . tusa et criblata . . . admisces ea quae creta sunt 93 5; cf. 96 19 112 3 126 5 133 6 134 6 157 20

sana (sane trad.) vulnera ustionis curata, malagma caustica in dorso ponere oportet 223 7
vervenacia bene fotum (totum trad.) veretrum [ipse], in folliculum ipsum veretrum subicies 227 29

ad syntaxin pertinent non pauca, quae in indice verborum collegi, cf. imprimis ab ad de ex in (in se) ne nec quia quidem quod si sibi usque

INDEX VERBORVM.*)

a, ab: *forma ab non legitur ante consonantes; nam ab scorpio* 169 s *ab strato* 216 17 217 13 *ab stercore* 219 17, 23 *explicantur per e impurum* (escorpio, estratum, estercus). *praepos. c. accus. e. g.* 9 24 10 18 81 26 119 7, 20 152 26 207 4, 33 211 6 229 22 294 25

de loco iumentum tollis a cibo 7 2 a cutem ipsa libera 211 6 mirmices scarpello intercidito ab osso 205 7 segreges deductam a testiculos 294 25 cervices ab loco eiecerit 182 13 illum a loco suo petere 294 12 ab hoc morbo liberari 52 18, moriuntur 59 21 ab ungula semisse tollis 11 18 sanguinem a visceribus aut de cauda mittere 228 29 *cf.* 9 24 16 27 79 24 (*alias fere ubique in hac elocutione de*)

ab alligatura intermittito 189 7 venae a visceribus descendentes 12 9, a corde 228 15 adiutoria... a quibus nunquam

discedi potest 12 20 ab interiori (-e) parte 11 18 12 10, 11 177 1 (*cf. intus*); dextram et sinistram a latera 238 27 quatuor digitis ab ano positus 11 29 *sic saepius*

saepissime de membris aegrotis claudicat ab articulis 53 26, ab ungula 202 13 a genuis subclaudicat 132 4 signa claudicationis ab ipsis posterioribus partibus demonstrat 55 6 ab articulis claudicationes interveniunt 104 8 a posterioribus natabit 115 19 subnatat a pedibus 93 16 varus a posterioribus 94 31

ab interiorem partem moti 49 15 ab interiori parte motus 127 21 ab interioribus motum 138 15 ab interioribus commotus 130 15

si quem robor a prioribus partibus prendiderit 95 20 si quem ab armis prendiderit... aut a cervice 152 26, 27 a posteriori parte... prensi... a priore minus 95 17 a summo

*) *his compendiis usus sum*: q. = quod qc. = quodcumque i. = iumentum ii. = iumentis eqs. i. e. = id est e. g. = exempli gratia med. = medicamentum mens. = mensura ind. spec. = index specierum Bue = Buecheler; asterisco notavi ea verba quae non inveniri videntur nisi apud Chironem (ex quo Vegetius hausit).

capite . . a coda prenditur 152 24 a posterioribus prenduntur 160 18 *cf.* a maleos prensi 55 7

ab humeris tensus conligatus ab armis cruribusque 94 25 ilia dura et tensa a renibus 95 3 tergus durum et constrictum a nervis 94 30 passionem doloris a ventre quae nascitur 69 30 commissurae a nervis crepitant 95 2 decidunt a ventre et lateribus 121 18 eruptionem a corona fecerit 220 12 a labris decipitur 296 17 a chremasteribus nervorum spasmus passi 95 10 stertet a cerebro 111 30 tabescit a renibus id est ab articulis lum borum 54 25 discolor trahuntur a prioribus 160 23 suspiria ab interioribus partibus reddit 108 16 de tussi ab interiora . . si . . tussiet ab interioribus 119 20, 21 sine vexatione ulla alicuius loci ab interiora 72 22 a pulmone vexabitur 113 16 ab utrisque musculis vexabitur 155 5 ab aspectu tristis erit 53 29 a corpore gracilis fiet 104 5 a cerebro insanus fit 77 12 amen-tatus a corde fit 77 23 eruptionem a corona fecerit 220 12

calidā eum fomentabis ab armoribus et renibus 72 26 a corona . . oclamen . . facies 200 26 uret ei medio caput a vertice a fronte 88 2; *al.*

de causa morbi passim a qualibet causa peritoneo (-um) ruperit 212 15 ydrocelicum factum . . a qualibet causa 213 25 si ab aliqua causa per-

cussura fuerit 220 27 difficiliter excludere loteum ab hac causa 140 24 febricitare: a lassitudine 39 13 41 24 a labore 41 24, 32 42 16 a plenitudine cibi 43 10, 11 a plectura 44 31 *sim.*; laborare: ab ustione 54 20 a distensionem 81 26 ab ulceribus 294 5 *sim.*; a bulumo temptabitur 102 4 a labore signa adferunt 39 4 ab opere vel exercitatione interius ventrem dolent 66 12 aures doluerint ab aqua 172 25 vitium incidet . . a sicca esca 121 19 caput a plectora si obturserit 170 5 cerebrum corrumpit ab indigestione 54 8 ab eo odore coinquenter 59 23 cretiaverit ab ordeo vel suffuderit ab aqua 207 31 ab strato cancer frigidum creaverit 216 17 ab stercore . . collectionem fecerit 219 17 *sim.* periculum vitae facit ab ligatione temporum 97 6 vulnera fiant ab alligatura 192 10 calidus: ab itinere 109 27 133 31 229 13, ab iter 207 33 calidus nimis ab equalem vel a sole 164 20 si amora . . ab itinere doluerit 187 5 adveniēti ab itinere 229 22 percussus: ab onere 18 24 a sidore 101 12 si venas . . a frigore aut ab aestu percusserit 101 13, 14 a distensione pressum 82 8 continetur a morbo 15 14 a morbo alienati 55 14 ab eo morbo pereat 40 19 ab hoc morbo moriuntur 59 21 ab eo medicamento noceatur 181 20

de remediis a perfrictione corroborantur 8 10 sani fieri solent a pascua 58 18 a vapore femina . . bene sudent

160 4 suffundes a rigore(?)
 190 6 c. *adn.* calfactionem
 praestare ab igne et fumo
 84 21 ab igne castrati 95 9
 ab igne et gestatione uti 132
 13 (*cf.* uti) causas commissu-
 rales ab ustione sanas facias
 207 24 ab aqua auriculam
 extergito 173 6 foveto auri-
 culam a lexiva calida 173 9
 ab *axungia*: linito 36 21, cu-
 rato 204 1 217 22, cataplas-
 mabis 205 26, satiato 214 24,
 saturato 215 9: *alias in his*
elocutionibus ex apparet

ab hoc quia 39 8 104 6 ab eo
 quod 544 76 26 133 28; 53 20 63
 29 92 16 (*adeo trad.*), *cf.* quod
 ab urina plus intelligi potest
 223 28 vocabula inveniuntur
 a permixtione eorum (colo-
 rum) 287 6

de modo per suffusionem puscae
 ab aequalibus partibus aqua
 et aceto 132 7 ossum caedito
 ab aequalitate 190 30 (*ib.* 31
 subrades ad aequalitatem);

pro genet. terra a fictiliario
 43 24; *cf.* de

post comparativum(?) v. supra
p. 309

de tempore saepius e. g. a die
 dispumationis 8 12 a secundo
 die 75 3

abalienatus: facit immobiles
 et -as partes commissurarum
 humor alienus 161 18

abinterius*: quae venae positae
 sunt in brachioliis dextra si-
 nistra a., ubi centriae bra-
 chiolares sunt 9 27

abintro*: sanguinis emissionem
 facies ab ipsis claviculis a.
 aut foras 195 9 dextra si-

nistra a. et deforas tumo-
 rem eminentem . . demonstrat
 205 19 cum iam senseris hu-
 morem intus vagurire, das
 plagas in ipso articulo a. 206 22
abintus: incipe . . sagitta[m]
 eam pantice(m) a. decarnare
 . . subtiliter sic ne venas . .
 intus laedas 184 24

abscondere: *intrans.* necesse ha-
 bet morbus introversus -ere
 196 9 *refl.* morbus se -it 54 11
part. perf. pass. palam et ab-
 sconsa 260 5

absimilis: (uligo) quod nascitur
 non -e[s] scabie 20 8 multis
 enim generibus et -ibus (ab
 similibus *trad.*) signis se de-
 monstrat (maleos) 525 in cor-
 pore ipsius exire solet <tuber-
 culum> non -e forunculis (ad-
 similes forunculos *trad.*) 1121
 q. vitium non -e est caducae
 161 11

absque: aliae vero causae . .
 se in cura demonstrant a.
 his valitudinibus, quae in
 quinto libro plenissime de-
 monstrata(e) sunt 171 14

abstinentia: curabitur sic -a
 diei 43 8

abstinere: fit autem hoc ab
 arido cibo, si sitim -eat 120 24

abstrahere: *refl.* se morbus -it
 15 16 morbus ex hoc se non
 -erit 123 17 incipiet humor
 se foris -ere 67 22 *trans.* san-
 guinis detractio, per quam . .
 morbi -i possunt 5 13 cui cu-
 rabis ante omnia ordeum -ere
 140 4 V. evocare

abundans: sit haec potio -ns
 ad sextaria III 61 4

abundare: *passim*

abundatio: haec enim valitudo
 accedit ex -ne sanguinis 90 12

[**abuti**: abusus (abysus *trad.*)
siccum 25 12: ysopus *coni.*
Bue]

ac: 39 25 64 29 (*ex corr.*)
242 12 et 283 9 *ex Colum*; *alias*
non exstat V. atque.

accedere: *pro* accidere *de morbo*
saepius, *v. supra p. 307*; *c. g.*
quibus -ere solet ut 92 19
quidquid . . corporibus -ere
potest 171 16

accens*: simile est in iumenta
maleos, ut pestis in homini-
bus, ut in bubus verago, ut
in ovibus circius, ut in sues
-us, ut in canibus rabies 51 29

accipere: *de equo* indigestione
male -epti fuerint 112 29 *ex*
hac compositione valde bene
iuntur 120 15 *de medic.* -iens
comini 163 30, piper 164 7
-e cedri fructum 165 26 *de*
orbita cum aceto collectum
(lutum) -itur 166 25, *al. de*
morbis dolorem -iet 164 154 11
ruptionem -iet vesicae 142 8
(equum) ipsum -ies et operies
164 4 genera . . doloris . . *ex*
quibus quemadmodum quod
et contingit, sic vocabulum
-it 148 24

acetabulum: *mens. rutae* 92 8

acinetus*: *ἀκιντος*; humor . .
statim torpore(m) nervis prae-
stat et -os facit nervos 161 17.
Cf. chinesis

aciola*(?): secus sarcolabida
acum traicies cum ipsam cu-
tem ossum, ita ut totam ve-
nam praecingas. -a nervis
conligas et constringes, ita
ut fluxum sanguinis praeci-
das. deinde religabis par-
tes extremas venae secus
ipsam praecisuram in -a nervi,
sicut supra dixi 34 3, 6

'aciola = acu? *an scribendum*
est acicla = acicula?' *Bue*:
nescio vero an acus omnino non
in locum quadret, sed potius
aciola ab acia i. e. ᾠαμα (cf.
Thes. Gloss. s. v.) derivan-
dum sit: filo enim opus est
quo vena colligetur. Cf. cum
satis ambulasse videris. lici-
nium vel linteola tenera con-
tra venam deprimis et cal-
ciatura diligenter imponis et
fasciabis strictum, ut sangui-
suppremi possit 209 11. ita-
que etiam de fasciola quis
cogitet.

acontidiare*: *ἀκοντίζειν*; *intr.*
ut possit sanguis -are de un-
gula 11 20 si bene percusseris,
-abit vena 12 2 ut possit (san-
guis) manducando per motum
maxillarum per venam me-
lius -are (*acottidiare trad.*)
6 25. *Cf. Veg. I 26, 4; 27, 2.*
Thes. gloss. s. v. acontizet =
erumpat; V. ambulare

acopum: *ἀκονιον*; 67 13 83 13.
18 119 3 189 2 227 26 260 13
294 1 *al.*

acro: *ἄκρον*; suco ptisanæ in
quo -odecoctus est 126 7 -num
(*accus.*) porcinum in ptisana
decoctum 61 14 *med.*

acrolefium*: *ἀκροκαλῆφιον*;
coxam fregerit aut -a aut su-
pragambam 17 20. *Cf. Veg.*
VI 1, 2 ab -o usque ad gam-
bam duo (ossa) c. Schneideri
ann.; V. colefium

acrovaricius*: eius (insani) la-
bra solent in novissimo -a
(*acro varicia trad.*) fieri 87 17:
intellego ἄκρος varica vocem
graecolatina 'distorta'

acumen: secare illum ferra-
mento pleno -inis 178 25

acus: pungen illam (vulvam)
-u tenue 240 4. Cf. aciola

acutatus: et sic -am (adcuta-
tam *trad.*) sagittam exigis 6 10

acute: a. et cito gemit 162 6

acutus: *compar.* strophosi fient
et -iores et breviores (equi)
241 23

ad: *praepos. c. acc.* erige codam
ad lumbos versus 11 28 (cf.
adversus) caput ad terram
feret 41 11 tendit se ad cona-
tu(m) mictionis 68 29 laxabis
membrana . . donec ad humo-
rem pervenias 174 1 cades
usque quo ad solidam et san-
nam costam venies 211 18 ut
possit calor. .ad causam tem-
peratus venire 200 8 ad labo-
rem committito i. 207 29 ad
standum venerunt 106 1 es-
cam ad inferiorem scapula-
rum locum accipit 54 9 qc. i.
in latus ad aliquam rem per-
cussum fuerit 212 4 hoc. .con-
tingit ad cursum vel saltum
155 22 ad contusionem . . col-
lectio in ungulis nascitur 219
31 non ad plenam ventrem
olea des 221 15 c. *adn.* ad car-
bonem decoques ne ad flam-
mam aduratur 263 2, 3 de-
coques ad tertias 45 15 139 4
al., -antur ad dimidiam par-
tem 49 7 *sim.*; bene conteris
ad grassitudinem mellis 259
19 mel commixtum ad spissi-
tudinem tractationis 66 6 po-
tionare . . aquam ad multitu-
dinem gregis sui 62 3 san-
guinem emittere quasi ad
sextaria III 92 3 dare *sim.*
de medic. ad acetabulum, co-
cliaria, cotulas, sextarium (-os,
-a) *saepius*; ad offas numero
VII diurnas . . dabis 112 12

sumito medulla . . ad quatuor
248 31 comini ad magnitu-
dinem fabae 163 30

potiona . . ad bonos spiritus 165
11 decocta . . ad causam fa-
cientem 67 12 unctio ad vali-
tudines 96 25 *sic passim*

ad salsitudinem purgationem
hanc uti 241 1 ad remedium
erit *eqs.* 138 12 subrades ad
aequalitatem 190 31 ad plani-
tiam cruris reddas 204 18 de-
carnaveris ad planitiam cer-
tam 211 9 fasciolum praecides
..ad diastimam oculi 23 15

ad causam et in suspirium
..converti 45 26

pro dat. ad eos des mandu-
care 146 3 c. *dat.* codam fe-
riet ad renibus rigidam 152 25
adaquare: mollia dabis et -abis
7 5 -abis ita ut sentiat 75 4
quotiens eum -abis 105 23, 27
sic eum -abis in tenebris ne
aquam videat 168 24 curabis
autem calidum ab itinere non
-are 229 14

adaugere: minutatim ordeum
-eto 140 11

aderescere: imponis, digito sup-
primes, donec -at locus 280 25

adcurare: †debebis -andum
cum rebus 109 5 c. *adn.*

addere: sunt qui equi -unt sibi
usque ad annos VIII (*sc. den-
tes*) 241 21

adducere: 1) ilia introrsus -it
53 5 ilia introrsus nimis -et
110 18 (cf. subducere); 2) her-
bis levioribus eum -ere, do-
nec convalescat 158 2 (cf.
deduci ei et de herbaria
165 4)

adeo: ne a. dirigescat, sago eum operito 227 13

adfectus: intentione pascuae -um vitae intendunt 58 13

adferre: 1) *proprie* xistera diligenter -ito 204 18 2) '*ostendere*' tristem aspectum 38 22 52 31 56 22 hilarem aspectum 55 25 oculos lucidiores 74 6 tumorem ingentem 92 13 a labore signa 39 4 quae (signa) -ent elephantiores 109 2 signa autem -et haec 129 9 3) qui . . dicunt. febricitare, hi (haec *trad.*) omnes mendum -ent 39 2

adficere: c. *inf.* et cibum nec potum non -itur accipere 110 21

adgravare: gurationibus (curationibus *trad.*) -abitur et gracilis fiet ac passive ambulabit 39 25 quem cum excitasti statim -atus se magis proiciet 115 3. *Cf.* gravare

aggravatio (aggravatio): stercore si se post ex aggravatione stercoreis provocaverint 69 27

adhaerere: praestet sanitatem -ens corpori sanguis 6 20 in plurimas greges armentorum -ens (odor) 59 13

adhuc: '*dazu*'; ex maxillas et de fronte a. etiam et de superciliis 44 24 axungia quod satis fuerit et a., si vis, alumen scissum 270 24

adictio: paulatim promovere . . ita ut -ne singula milia passus . . promovendum facias 8 3 dare ordeum aspersum -nem cottidianis diebus facientes 43 32

[**aditus:** et hoc facit in aditum (ad id vitium *Bue*) 139 19]

adiumentum: -a portulaca *eqs.* 290 2 *Cf.* adiutorium

adiutorium: -a medicinae docere oportet . . ex quibus -is . . firmissimum -um et medicinae sanguinis detractio 4 16, 19, 23 haec duo -a principia similia similibus valetudinibus comparata 12 19 duplex -um erit 13 14 -is utemur con-calfacientes et coperientes defricabimus interiora 43 20 ceterae . . causae aliis -is adiunctis medentur 82 7 -a utemur sanguinis detractioe 84 19 -um adhibere 166 1 extra quae opera eius celerissime dat -um 242 2 *Cf.* adiumentum

adlacrimali: si caput doluerit, sic intelligas . . ex eo quod -atur 80 15

adlegare: cum adligare *confusum*; curabis autem calidum ab itinere non adaquare nec cibaria adligare 229 14

adlevare: *refl.* quotiens -are se volet, non potest 91 10 *trans.* caput demissum habebit, quod -are a terra non potest 37 1

adlidere: componis ungulam. prope vivum -es (elides? alliges?) eam, cui et stremmam facies 10 30 *Cf.* ad pressum

adligare (saepius alligare): quae restringit et -at (ignis) 14 6 vitia . . andoimpediunt. gressum ambulationis 14 24. *saepius de medico, velut* -abis lino suffraginem 10 31, fasciola (venam) 12 3 ab axungia vetere -ato (cambam) 18 1 *Cf.* adlegare

adligatura (saepius alligatura): '*Verband*' -a(m) capere non potest 17 22 non sine -a 20 3

ad utriusque partes -ae, ne
vena -a(m) solvat 33 21. ut
.. solvatur -a. 33 28 solve -am.
209 9 ne -a cadat: 174.15. bi-
duo ab -a intermittito 189 7
eidem -am adligabis 192 6
(cf. *supra* p. 310) longius ab
-a digito 214 20.

admiscere: 1) 'coitum facere'
qui (admissarius) cum cona-
tur -ere, continuo meiat (equa)
152.1 2) *proprie saepius; v.*
supra p. 306

admissarius: equus 8 23; *subst.*
243 9 244 3

admissura: idoneus in -am 232
24 eorum -a non erit utilis
234 7 nec hi admittendi non
erunt ad ammissuram 235 12

admittere: quo loco flexuram
-it pectus plicandi 9 23 hi
quidem nec -ere (= *admitti*)
debent qui uno testiculo
erunt.. qq. enim similia eis
qui habent vitia -unt semi-
nare 234.14, 17 semel maxime
-ito.. ad eam -e 238 30, 32 *al.*

admodum: qua re a. (quemad-
modum *Bue*) in prioribus de-
monstravi 39 14

ador(?): quocunque fecit sive
meliceridem sive ador natum
(adornatum *trad. quod tuetur*
Bue ad sinum trahens), sinum
aceto.. impleto 206 9: *puta-*
bam ador simile quid signi-
ficare atque atheroma, cf. s. v.

ad pressum(?): compones un-
gulam a. p., sicut superius
dixi, et.. aperies.. ad vivum
11 17 (cf. componis ungulam
prope vivum et adlides (eli-
des? alliges?) eam. 10 29); se-
pares solum a cornu ungulae;
ita ut ad vivum adaperias
11 2: *puto ad pressum idem*

Mulomed. Chir., ed. Oder.

*significare quod antea adlides
vel alliges (sic ut scribamus
suadet 209 27 ubi alligabis).
aliter Woelfflimus Arch. f. Lex.
X: 422 adpressum <vivum>
legi vult: 'Da prope sich zu
ad prope erweitert, wie satis
zu adsatis, so ist adpressum,
im Französischen temporal ge-
braucht, eine Variation dazu.'*

[**adseribere:** q. in novissimo est
-ptum 152 21]

adsellari (adsellare): multum
stercoris 70 28 stercus durum
125 4 127 5; stercora -atur
dura et vix conatur ad -an-
dum.. hi solent et corruptum
-ari 112 27, 28; sanguinem 74 7
130 24 155 12, 13 plurimum ma-
cidum (maucitum *trad.*) 123 12
aquam 69 10; stentinus.. per
quem solent.. -ari 122 6. *de*
activo cf. supra p. 305

adsellatio: stercora per: nem
purgabis 71 23.

adsiccare: *intr. et trans:* donec
-etur totus humor.. quod cum
-averit 157 12, 13 flemen: ex ea
re: dissugi: et -ari 35 18 (Cf.
exsiccare et siccare)

adspargere (aspargere): fenum
molle -ens passo adpone 162
22 ordeum.. -icum aqua mulsa
150 20 aridam paleam -ito
bibere aqua maceratam 238
18 Cf. *supra* p. 308

adtendere: praeferet horridum
caput -ens 39 26

adubi: (atubi); assa diligenter;
a. coria laxaverint.. et ad-
funde.. a. reiecerit saniem
162 23, 25 mittere curabis, a.
de venis sanguinis satis cu-
currerit 200 12 costam caedes,
usque quo ad solidam.. cos-

- tam venies, a. deraseris 221
19. Cf. at
- adunctio***(?): tunc eam (eum *trad.*) -nem applicabis (*hät deinde oratio*) 190 20. *Bue legit eum ad ustionem vel eum ad punctionem, cui favent, quae Vegetius III 48 ssq. docet.*
- adustio**: urenda sunt haec vitia et super venas propter -nem horum vitiorum 19 21 lipparam ad omnia vulnera et -nes 276 3
- adversum**: *praepos.* quem defricabis a. pilum 123 10
- adversus**: *adv.* proicit se subinde nec a. volutare potest 37 29 *praep.* a. pilum perfri-
cabis 17 1
- aegrotare**: 284 8 291 4, 6, 8
- aequalis**: *subst. (sc. locus)* statues i. in -i 6 1; *adv.* in locum -em postea producere ad deambulandum 43 8 quomodo tibi -em visum fuerit 23 16 infundere aceto cum aqua -i mensura 84 22 omnia -i pondere contrito 281 7
- aeronalis**: v. *eronalis et ind. spec. s. resina*
- aestas**: si -s fuerit 192 20 -te 'im Sommer' 40 26 41 18, 25 49 22 195 15 284 8 285 21 per-tem 285 15 tempore hiemis vel -is 290 10 Cf. *hiems*
- aestimare**: 82 9 *al.*; 87 21 293 20 *confusum cum existimare vel extimare, v. supra p. 308*
- aestimatio**: -ne facta singularum harum specierum 290 4
- aestivalis**: potio -is refrigatoria 290 7 compositio potio-
nis -is (extibalis *trad.*) 292 12
- aestivus**: -o tempore 174 29 (*sanativo trad.*), 187 12 256 17 273 22 290 14 cf. *hibernus*;
potio -a 289 34 291 16
- aestnabundus**: quae res vel maxime -is (abstu habundis *trad.*) corporibus necessaria est 229 20
- aestnare**: cum .. coactum i...
-vit aut perfrixit 46 24
- aestnatio**: ex -o (ea estu absio *trad.* ex aestu lapsio *Bue pulmonis..insania, ex (et trad.)* -o capitis dolor contingunt.. ex inanitate longi itineris bulimus et defectio (ea deiecti *trad.*) idemque (quae *trad.*) -o eveniet 47 7, 9, 13.
- aetas**: *plur.* hanc ergo consuetudinem non faciendi recte observabimus et circa maiores -tes semper facere 5 25 q. vitium plerumque in pusillis -tes contingit 69 2
- aeternus**: quod fit vulnus raggio simile, q. difficiliter sanatur, q. inde -am (indodeternam *trad.*) vocant 20 1
- affundere***(?): humor.. statim in capite -it (astundit *trad.* abundit i. e. abundat *Bue*) 53 14
- aggravatio**: stercora si se post ex -ne stercoris provocaverint 69 27
- aggregare**: v. *gregare*
- agilis**: *adv. compar.* incipiet rectius ambulare et -ius 15 5 quanto fortior fuerit, tanto -ius gurato (curato *trad.*) 123 27
- agitare**: -at se toto corpore 80 26
- agens**: *ἄγχιος*; purges ei caput..ex rafanida (*corr.*) -a 75 23 Cf. *ind. spec.*
- alapa**: v. *alopicia*
- albamen**: *morbus oculi*; inunges,

si -en fecerit, collirio acro
284 V. albumen

albedo: ut oculis speciem ser-
ves quantum ad -inem attinet
174 23

albigo: vitium.. ut temporibus
-inem faciet et.. elimpidet
272

albor: 1) lanam.. subactam ex
..ovi -e 174 9 2) *morbis*; in
oculo -or si erit 248 7 249 3
ad veteres -es oculorum 247 24;
cf. ad (recentem) album 176 4
246 33 247 1 292 9

albumen: paracentesimpungito
in ipso -ine 26 8

albumentum: qc. in oculo con-
tingerit vel suffusione vel -is
28 31

albus: v. albor

alias: ita enim incipient (tuber-
cula) a. nasci 111 18

aliatus: -a curato 203 8 -a con-
fricare 209 20 *Cf. ind. spec.*

alienare: ex qua epifora san-
guinis unguis fervore nimio
-entur 208 1; **alienatus part.:**
partes 141 mentem 46 8 (*cf.*
incipit alienus fieri 293 14)
membrana capitis 83 26 co-
xam 1617 unguis (alienae
trad.) 228 23 sanguis 228 29
hi autem -i vermibus confossi
944 morbus 55 14 (?) 88 15 93 21
941 liquor sanguinis.. quo
-us (abenatus *trad.*, coaduna-
tus *Bue*) decurrit in inferio-
res partes pedum, maxime in
prioribus -as (alienat has
scripsi) partes unguis 228
19, 20 *Cf.* abalienatus

alienatio: ex qua -ne soluti
nervi sine viribus sanguinis
laxiores fiunt 13 11

alienigenus: album sputum re-
mittit insuetum et -um 109 1

alimentare: exiguo cibo eum
-ato.. non multum, sed ut
alimentum habeat 82 13

aliqua: *adv.* si q. i. iocur a.
doluerit 128 13

aliquando: 'nonnumquam'; id-
eoque de hoc (morbo) a. ali-
qua liberantur 53 18 claudi-
cabit a. et alternis pedibus
117 8 mucidum adsellatur
sanguilentum a. 133 13

aliquis: 1) 'irgend ein andrer';
morbis et quibuscunque to-
tum corpus causa similiter -a
possiderit 9 2 si.. in palo in-
cubuerit aut bobis percusse-
rit latus aut ab -a causa per-
cussura fuerit 220 27 si.. cos-
tam frerit aut -od vitium
fecerit 221 16 (*sed cf.* ex alia
-a plectoria 58 27 tumum aut
-od aliud 164 9) 2) *sensu so-
lito*; ne quit -is austeriorem
dederis potionem 120 16 si q.
i. costam frerit aut -od vi-
tium fecerit 221 16; *neutr.*
subst. inde claudicat per -od
temporis 154 12 3) aliqui (?)
subst. 64 15; aliquod = aliquot
127 21, *cf.* quodquod = quot-
quot 108 7 112 32 V. qui

aliunde: a labore febricitant
aut frigore vel a. 41 32

alius: -o die.. altero die 75 6
-um pedem similiter curas
137 14 -um testem 215 22

alligare: v. adligare

alopicia: ἀλωπικία morbus; ad
-am 297 8 alapa (= alopecia)
in cervice ut piligeret 245 11

alteria: v. arteria

alternus: claudicabit.. pedibus
-is 53 25 117 8 in -is clodict
54 1 qui -a genua habent,
qui appellantur graece hete-
rosceles, item qui -os pedes

habent qui appellantur graece heteropodes . . qui -os oculos habent 235 4, 5, 9 -o corpore vertitur (*στροφεῖται*) 142 23 -is dorsis (*παρ' ἐνάντια τῆς ῥά-
ξης*) 15 22 153 29 hoc facien-
dum est -is periodis 126 12
-is diebus 187 17 271 17 inter
-is diebus 96 3; *alternis adv.*
priora genua iactat a. 74 6
testiculi eius subinde salient
a. (*ἐνέλλονται ἐν ἀλλὰς καὶ
ἑνα*) 117 14

alteruter: -um omnibus rebus
subvenit 58 9 commixta (ster-
cora) in -um (= *inter se*) 64 20

altitia*: duritiae cauteriis pe-
netrentur . . pro modo -ae 14
[28], 29 (cataplasma) fervens
imponitur, ut possit per -a(m)
igneus calor penetrare 220 8
altitudo: in -nem renum im-
ponito 159 23 226 18 (*suppl.*)

altus: *neutr. subst.* collirium . .
radices eius (fistulae) de -o
eximet 32 16 suspendis in -um
34 1 ossum in -o vexatum
31 26 si in -o spurcitia . . re-
manserit 32 19 sanguis . . pro-
fluet ex -o 47 4

aluta: malagmen . . impone in
-a 119 15 malagmam . . impo-
nito in -am perductam 211 32

alveus: media spina -i (albei
trad.) similis concava fiat 92
14 aquam offerito in -o 98 29

amaritudo: incipit haec potio
amara -nem morbi expellere
60 23 exulceratur et illa pars
corporis . . ex -ne ipsius morbi
104 10

amarus: 58 21 60 22, 23, *al.*; *cf.*
amaritudo

ambulare: 1) *de humore in cor-
pore:* de naribus *vel* per nares
53 16 57 12 180 14; 213 28 220 13

2) *de sanguine* 71 73 8 202 5
209 11 210 6; *cf.* sed ipsa fissura
-at et semper praerumpit un-
gulam novam 210 19 3) *sensu
solito de io.* passive -abit 39 2
tardius iter -at 41 11 rectum
-are non potest 93 16 161 10 rec-
tus -et 208 31 incertus (*inser-
tus trad.*) -abit 110 1 -at 223 12
posterioribus summis 223 25
flecti in -andum 224 10. *Cf.*
prævus pronus transversus
cersonius

ambulatio: cum tibi videbitur
-o recta esse 18 11 eum in
-ibus assidue potionatum
exercebis 71 22 mediocribus
-ibus eum exercebis 82 16
-ibus levibus moveto 110 3
in -ibus non sequitur 91 15
ambulatura*: in ambulandum
non sentiet plagam, qui et
-am suam perdit 78 4

amens: *v.* amentatus

amentatus*: rabiosum facit . .
-us a corde fit his valitudini-
bus 77 22 *V. Thes. gloss. s. v.*
amento ἀνομοῶ. *Cf.* ex eadem
parte doloris gravatus amens
fit apiosus 77 3 amens mar-
cescit 115 4

ampliare: *intr.* -abit enim in
eis (pedibus reumaticis) deri-
vatio 19 18; *trans.* ut possit
vulnus -ari 32 5 vulnere -ato
32 10 confuso -atoque odore
illius morbi calore coinquinat
(ventus) . . -atur enim putor
calore 59 7, 11 vires -andi
huius morbi minuuntur 59 21
intemperantia corporis per
cruditatem fervori suo -atur
(ampliatam *trad.*) ad impe-
tum sanguinis per liquorem
228 13

amplus: muscae 27 24; *compar.*

si tumores -iores remanserint
168 s *Cf.* magnus
ampulla: *mens. vini albi* -am
I 275 28
ana: ἀνά(?); bulbos manipulos,
cocleas tantundem ana (*an*
trad.; aut *Bue*) numero V
213 4: *idem fere bulbos cocleas*
ana (lacuna sequitur) 221 9
anacollema vel anacollima:
ἀνακόλλημα; *passim. Cf. supra*
p. 303
anaspleromaticus: ἀναπληρω-
ματικός; -is (ano pleromaticis
trad.) medicamentis vulnus
curato 22 15 *Cf.* anapleroticus
anapleroticus: ἀναπληρωτικός;
deinde cephalico, id est -um
in eo vulnere impones 31 19
ancistrum: ἀγκιστρον; sub-
cito -um et pulmunculum
teneto 211 1 *Cf.* diplancistro-
des et tyfiodiplangistrum
aneurisma: ἀνεύρυσμα; -a. est
tuberum in quo sanguinis
spirito <est> cum dilatatione
venae, similis ut vorex incu-
rabilis 33 5 oncomata. -a (*ex*
corr.) 32 28
angelus; ἄγγελος; invoco te
rex -orum (ter ex angulorum
trad.).. adesto mihi angelis
(angulis *trad.*) <tuis impe-
rans> 260 3, 6 in incantatione
a *Bue* restituta
anguina (angina): si.. sinace
.. fuerit -a, latine strangulia
(stranguiria *trad.*) 97 5
angulosus: quidquid genera-
verit, turpissima semper et
-a 233 13
angulus; quae (venae) descen-
dunt ab -is interioribus ocu-
lorum 9 14 -i in oculis (con-
-in-) vertuntur 92 11, 15, 18 (*ubi*
ter agruli trad.) 94 28 153 6

de naribus cartilaginem. †sub
fortiore (substringe *Bue*) de
surculi -o, cui venae erunt
(venerunt *trad.*), unde prae-
cidis ita, ut -i eius vivant et
sint acuti et cartilaginem
rumpant 289 19, 20 *mihi ob-*
scura
anhelare: naribus crebris tense
(tensis crebre?) -ant 137 25
anhelatio: inflatio est hoc q.
dicitur -o 102 13
anhelitus: praefocatione(m) in
-u patitur 114 17 -o vexabitur
110 8 suspirat graviter -o
magno toto corpore 114 2
animare: *refl. pro passivo* su-
mito decoctum ut non ferbeat,
paulisper tantum, ut se (semi
trad.) -et 274 3
annotinus: -am (annoticia nam
trad.) purgationem habet
(equa) 234 10
ante: *adv. 'primo';* si.. rabiare
temptaverit, sic eum intelli-
gis. a. tristior erit.. postero
(poster *trad.*; an postea?)
fiunt oculi eius grandes 293 13
antecessus: *pro 'in antecessum';*
aquam eis bibere dabis, in
qua ervum a. lotum mansit
112 31 ideo autem lino a.
alligas (veretrum), ne prae-
cisus intus refugiat 228 3
antepridie: 'pridie' 5 27 26 3
120 10 215 13
antidotum: ἀντίδοτον; potiona-
bis eum. ex -o policresto 76 10
antipathia: ἀντιπάθεια; de-
tractus sanguis.. ut reme-
dium -ae (*ex corr.*) prodest
suo corpori 6 18
anxari: vix conatur ad ad-
sellandum et -atur 112 27
torquetur et.. totus -atur 293
25 -atur et tremit totus 294 31

aperire: causticum quod sine ferro -it 276 17 hoc collirium fistulas -it 280 2

apertura: ex -a linteolis ex aceto cum oleo madido curabis 292 26

apiosus (opiosus): *morbus describitur* 83 1 *sq.* 294 10; *apiosus sexies occurrit* (9 11 37 14 77 4 82 4 100 23 294 10); *semel lectio dubia* (77 19), *opiosus quater* (82 21 83 1, 4, 8). *Ihmius ad Pelag.* 405 *opiosus tamquam futillem lectionem omnino reprobatur*

[**apostema** i. e. ἀπόστημα 32 29 *interpolatum*]

apparere: auferes . . sanguinem . . in -enti venenata vena deintro 42 29 -ent brumatici (dentes) 241 14

appellare: ex qua causa vulnorum intestinorum si quando -antur (*copula* ex qua causa cum appellantur, cf. *supra* p. 312) 68 7; c. nom c. inf. hi autem humores . . lunatici esse -antur 173 19

appendix: plur. asinus et mulus habent (dentes) numero XXX praeterquam -ices 241 27

appetere: cibum non tam libenter -iet nec potum 133 30; *absol.* sic -et 45 25

applicare: qualem aetatem ut -es, ventrem ut ferat 232 21

[**aput** 56 16 230 18 235 13]

aqua: 1) *morbus* malagma . . facit . . ad flemnam veterem et ad -am 264 20, cf. *aquatilia*; 2) *proprie plur. pro sing.* cura ut . . des -as 112 18; *aqua iuxta calda et frigida saepe omissum, velut eum in frigidam mittis* 208 25, v. s. vv.;

de aqua cisternina sim. v. ind. spec. s. aqua

aqualiculus: *neutr.* de ipso ventre quod est -um 63 3; 63 10, 17 68 2 70 11 94 5

aquaticus: a perfrictione humor erit tenuis -us et frigidus 48 15

aquatilia: ὀδατίδες 46 104 14 21 18 15, 17 19 5 35 20 154 21 185 24, 25 194 23, 30 205 18 218 4

aquatus: -am (aquam tam trad.) cibariam sumat 49 3 ex posca -a delavato causam 212 19 teris . . picem, semel subrubrum, ne sit -um, removebis 271 13

arachnoides: ἀραχνοειδής; suffusio . . posita est (in oculo) post . . tunicas superiores, ceratoiden et ragoiden, interius sedet super -em (aratro idem trad.), non tangit pupilla(m) 25 23

araneum: de -i (arenei trad.) puncto 131 11 si -um pepugerit, -um in luto coquito 167 26 si i. -um comederit in pabulo 167 29 buprestis . . est . . similis -is, hanc cum in feno comederit 144 5; cf. *Veg. IV* 21, 1 araneus quoque quem Graeci mygalen appellant V. migale

aratum: *part. perf. pass. subst.*; ut omnes curas commissurales ab ustione sanas facias, in -o (aratro trad.) vel in berbato (berbato trad.) primum promovere per plures dies 207 25

arcuare: qc. . . genua -averit, q. fit a labore ponderum 36 15

arefacere: centauream colligito aestate et -ito . . marrubium album colligito et -ito 285 21, 28; *idem*

arficere: feniculum -ito et com-

- burito 247 10 stercus...-ito in sole 255 5
- argenteus:** *mens.* -orum II^{orum} pondus 135 17 -i pondus 274 5
- aridus:** -a maleos 107 4
- aromaticus:** ἀρωματικός; malagmam -am 263 14 264 1 *adn.*
- arrigere:** *intr.* veretrum procadet et subinde -et (ἐπαίρεται) 117 15
- arteria:** ἀρτηρία; alteria in *cod. trad.* 97 8 104 15 *adn.* 177 26 256 11, *cf.* lubrica *pro* rubrica (*s. v.*); *de plurali v. supra p. 300 s. v.*
- articulamentum:** -a eius extensa sunt 99 5 si rene unctionem ad -a sanus factus erit 266 26
- articularis:** *morbis* 48 23 52 26 88 31 106 3, 15 179 10 *Cf.* artritēs; *idem*
- articularius:** *morbis* 51 19 53 24 94 13 106 8 257 34 258 2 293 1; *idem*
- artritēs:** *morbis* ἀρθρίτης vel ἀρθρίτις; -es quae latine articularia dicunt 104 2 -en graece q. latine articularium 51 18; 106 2
- ascaroticum*:** ἐσχαρωτικόν; ossilaginem per xisterem radas et -o (-um *trad.*) labraturam his cutis cottidie extenuēs... curatur vulnus diligenter -o 204 22, 24 cum saniam fecerit, -o intus totam causam impleto 206 11 -o (*astarotico trad.*) curato 215 11 vulneris causticum... impone vel asce-roticum (*asteroticum trad.*) 226 2 -i compositiones utere ad asera tollenda 281 1. *Cf.* asera
- asera*:** ἐσχάρα *i. e.* ἐσχάρα 'Schorf'; ascarotici compo-sitiones utere ad -a tollenda 281 1 *Cf.* ascaroticum
- asellus:** *v.* asinus
- asinalis:** organum; 58 20 108 3 216 12 *Cf. ind. spec.*
- asinus:** murinus cum sit in -a vulgaris (color)...si bicolores pilos -us...gerit...igitur qualem descripsi asellum 243 15, 20, 26
- aspectus:** *v.* adferre
- asperitudo:** ne -o fructum incitet gingibas 43 26 *Cf.* aspretudo, aspredo
- aspicere:** umbram suam nari-bus -iet 79 17
- [**aspiratio:** pulvis 173 3 *c. adn.*]
- aspredo:** exulcerat (uligo) to-tos pedes et leprosos facit cum quadam -ne ex nimia prurigine 20 10 aut in ipsis orificiis -o echino similis invenitur 57 3
- aspretudo:** -nem et ragadia in suffraginibus se ostendent 195 6 ad oculum album xerob-talmias sive ad -nem oculo-rum 248 14
- assare:** -a diligenter (bulbum), adubi coria laxaverint 162 22
- assis** (*i. e.* assus): in -e cerne esu-rienti cor illius (porcae) 286 15
- astriectio:** *v.* attritio
- astriectus:** armos -os habebit, gressum non implebit 187 16
- astula:** -as aspras...succisorio radito per xistera 22 2 -am ipsam per pleuroxistem se-cabis 212 7 ut eum ossum fractum eximas et quascunque -as fractas vel asperas inve-neris, caedis per eccopidam et rades per xisteram 217 28
- [**at:** *pro* ad 261 5 285 9 (*ex corr.*) ad *pro* at 165 21 (?); 32 17 86 23 *Cf.* adubi]

attamen: ego a. curam superiorem facere bene dico (beneficio *trad.*) 35 21

aterapentus: ἀτράπεντος; quascunque validudines -ae sunt et (aterapentescet *trad.*) cronis 74 24 Cf. terapentus

atheroma: ἀθήρωμα; oncomata genera sex stentoma -a egs. 32 28 -a est tuberum in quo invenitur farinosa glacies 33 6 Cf. ador

atque: 4 20 47 31 bis 56 15 242 25 (ex Col.); alias non invenitur Cf. ac

attendere: intr. -e cibo 101 7 178 16 in priore -at pro 'in priora tendat' streckt sich nach vorn 101 25; trans. tende pulum . . et in priore -e 238 25

attonite: in obliquo tensis oculis a. respiciet 110 19

attonitus: -us difficiliter se iactabit 73 18 erit . . rigido capite -o 85 4

attrahere: pro 'extrahere'; succum eiusdem (frumenti) cum ovis -is et oleo rosaceo misces 288 31

attritio: de -ne (astrictione *trad.*) 186 12 ind. (cf. 202 27 si . . ungulas subtritas habuerit); eruptio . . ab -ne similiter contingere solet . . sed maiores et periculosiores curae in ungulis ab -ne contingunt 220 2, 4

atubi; v. adubi

audire: 'reagiren'; debes autem os aperire, ne fleumata glutiat . . si autem non -et, adaperies flobotomo 44 12; 259 11(?) c. adn. Cf. respondere et reddere

aufferre: v. perauferre

aura: sub -a dormiat 136 31 al.

auricula: passim; oricula 99 20;

aures raro e. g. 170 7 172 25, in extremo aurium 44 20

auriga: 'admissarius'; -am vetulum in equa iuvene, aut vetula cum equa est, -am iuvenem imposito 234 1, 2

aurosus: ypochima . . est -o colore 25 25

auscitari: v. oscitari

auster: ratio huius morbi nascendi haec est ex catastamate aeris . . -o vento flante 58 22

astolosus: pro 'astulosus'; resinam -am temperabis aceto 179 25. Cf. Ithmii ad Pelagon. 384 et infra s. cabialis et ind. spec. s. resina

aut: aut—vel—aut 46 24

autumnus: subet. sc. tempus detrahendus erit sanguis . . verno et -o 113 7 Cf. hibernus

axungiare*: eurato cottidie[ab] -are pedes 209 19 V. ind. spec. s. axungia

badeos (badius): certa nomina coloris . . albus . . rufus, tertius -os 287 8

balanus: βάλανος; tanquam i plenitudinem facere ex sale et melle (βάλανος ποιῆσαι ἐξ ἁλὸς καὶ μέλιτος) et in longanem eius pingue subicies 148 12

barbatus: herbam 245 11 V. ind. spec.

basis: βάσις planta pedis; si -em moverit 10 14 si duritia (ae) . . in -ibus fuerit(n)t 185 31 198 12 si marmor in -ibus (natum) fuerit 186 1 198 19 qc. i. in -ibus marmor et duritias fecerit 207 14 scarificabis -es 198 20 qc. i. articulos oneraverit vel -es 207 4 vasis forma his locis traditur: -es

- tam longi temporis clodiginem habebunt 10 27 in contra supra coronam in -e 19 29; vasibus 185 si 186 1 (*v. supra*) vasis *abl.* 186 23
- battere** (*i. e. battuere*): -es (codam) de tabella aliqua belle ponderosa 11 30 alternis pedibus terram -it (*batit trad.*) 128 22 ficum -itum 283 24
- belle**: battes (codam) de tabella aliqua b. (*velle trad.*) ponderosa diu 11 30
- bellua**: facit et hoc vestitura -ae vel colubrae pellem 97 15 *c. adn.*
- bene**: *ante adiect. et adv.* sed b. matura (ossa) si iam sibi laxaverint 22 1 b. maturam facito et in cacabo super carbonibus b. caldum linito 80 8,9 b. utile 198 27 b. commode 268 13; *ante verb.* cum b. (*vene trad.*) ambulantes spurcicias sanguinis videris 71 incipiet innovato sanguine b. (*vene trad.*) valere 7 16 *al.*; *postpos.* contusum b. 121 10 caldum b. 268 14 *Cf. belle et valde*
- beneficium**: et hoc autem -um ut (est *Buc*) nitrium dabis 121 10; **beneficio**: '*propter*' *postpositum velut* rigoris -o 13 5; *cf.* 14 12 24 17 56 13 57 19 67 25 93 17 112 28 117 11 125 3 131 24 176 28 210 11; *antep.* -o excalefactionis 208 7
- berba(c)tum**: 207 25, *v. vervac-tum*
- bersellum***: *pro* '*volsetum*'; pilos -is repurgabis, ne qua radix remanent 224 80
- bestiola**: ab aliqua interdum -a mori 93 24; 142 24 *corrup.*; vessiolus... buprestis... -a (pustula *trad.*, bestula *Woelff-in*) 144 2,5 sues si -am habebunt 285 24; *masc.* -i alicuius percussu 156 5 a quocunque -o noctum 216 7 *Cf. supra* p. 300
- bidella** (*i. e. vidella*): [93 1] 261 1, 30 272 32
- biduanus**: suffusionem ergo recentem -am vel triduanam sic oportet curari 208 11
- bifure[um]**: inferius... quam -o, qui est ad gulam positum in lateribus faucium 6 5 suo enim temporum ibi vena posita -o 9 9 ne de gulam mittas (sanguinem) et -um (*bifurgium trad.*) tangas et i. occidas 182 4; *cf. Veg. III* 40, 2 *V. geminus.*
- bilibris**: *subst.*; per singulos -es... perdacemus eos ad certum pristinum modum 7 25 ex eodem (ordeo) -es singulas... dabis 75 17 tritici tosti tosti [et] -em 159 9 salis tertiam partem -e (*bilibrae trad.*) in uno permiscēs 136 18
- bilis**: suspirium aridum... quam -em (*vilem trad.*) vocant quidam 111 27
- binulas**: caudam breviare quod facile -as (*binmulas trad.*) fit 217 16
- binus**: -am aut trimam in equam impone (equum) 232 22
- binl**: dabis singulis ad cotulas -as 61 5; *cf. potio*... ad cotulas duas 61 29
- blatta**: in auricula eius (*litar-gici*) scarabeum vel -am mitito 115 8
- blatteia***: omnem -am sanguinis repurgato diligenter 215 28 ex qua epifora sanguinis ungulae... -as (*blategas trad.*)

subtus faciunt. . ambulare videtur beneficio excalefactionis et -arum (blaterarum *trad.*) sanguinis 208 2, 8 si vivum sanguinem meiet, scito eum non posse vivere. si -as (siblato teias *trad.*) mixerit, scito eum posse curari 158 9. *est ergo crassus sanguis, tamquam qui ex blatta vel murice exprimitur succus. Cf. Thes. Gloss. s. v. blatta: blattia θρόμβος αἵματος. V. blatteiare*

blat(t)eiare*: cui si non celementer sanguis de coronis laxatur, inter ungulam et malum -at alienatus sanguis 228 28 ita non iam (omnia *trad.*) -at sanguis ex omnibus venis in pedibus 230 20. *Cf. blatteia bolus: βῶλος mens.; dato -um (sc. medicamentorum) in die in vino 136 28*

bolutare*: a βόλιον derivatum 'stercus egerere', cum volutare confusum; de folliculo urinam faciunt et difficiliter -at (volutat *trad.*) 46 22 si. . lumbricos habuerit. . potionem dato. . et facito -et (volutet *trad.*) 134 16. *Cf. volutare et bolutatio*

bolutatio*: producere caute et -nes et urinam provocare 43 30

botronatim*: βοτρυδόν; (stercora) cohaerentia b. procurunt 64 21 <invenies> vermes b. cohaesisse 71 13

botruus: βότρυς; ad pilos denigrandos de nucibus grandibus -os ex oleo coques 244 30 *Cf. ind. spec.*

brachiolaris*: quae venae positae sunt in brachioliis dextra sinistra abinterius, ubi cen-

triae -es sunt 9 27. *Cf. centriae et brachiolum*

brachiolum: venae positae sunt dextra sinistra foris quam musculos pectoris, supra -a iunguntur. . de -is sanguis detrahitur. quae venae positae sunt in -is 9 22, 26, 27 venas medio femore sagitta percuntur sicut in -is 12 5 in -o venam extantem 33 16 in -o venas intercisas 34 10 de -is sanguinem emittere *sim.*: 135 12 137 4 189 28 196 11 208 13 de suo sibi circum -o vel lito et fumigato 86 9 (?)

brac(h)ium: -o quoque sinistro alligabis herbam 295 4

breviare: caudam 217 16

brevior: 'minor'; sed si in -em (breviorum *trad.*) numerum equorum uti volueris (sc. medicamentis) 165 28

brucarium(s)*: spongiam mollem aut penecillum super alligato et vino bono ocularem aut -um equestrem inponito, ne alligatura cadat 174 14: a bruchus 'genus locustae quod volat' (*Thes. gloss. s. v.*) derivat *Buc. qui κωνανειον et culicare comparat, 'Mückennetz'. ego de bruncarius vel buccarius cogitaveram, quo fiscella quaedam vel κωνανειδιον (t. Xenoph. de re equestri V 3 et XII 8) significari potuit. Cf. chamus et curcuba*

brumatiens*: postea rumpunt dentes et apparent -i et fiunt salebrosi 241 15. *Cf. Varro rr. II 7, 3 dentes brocchi; Hipp. 227 2 ὀδόντας πομπυκώδεις. V. Schneideri ad Varron. II. comment. p. 456.*

aliter *Thes. gloss. s. v.* bromæ (bruma): bromaticus (brumaticus) dicitur fastidiosus cibi *coll. Isidori orig. V 35, 6*

bubonacium*: βουβών; de -o (bubo nativo *trad.*) 21 16 oncomata id est -a (bubona *trad.*) 32 24 oncumatum id est -um 33 10 de -o (babonacio *trad.*) 186 20 tuberum i. e. -um (uberum i. e. subnarium *trad.*) 206 7

bubrestu: v. buprestis

buccula*: 'Buckel'; oncomata id est bubo(nacia), quas <i>diotæ buculas</i> (diotebuculas *trad.*) appellant, in corpore quæ nascitur 32 24. *Cf. Thes. gloss. s. v.*

bulbus: βολβός; 1) oculi digitum in superiorem partem oculi coicies et -um extendes 173 28 2) *sensu proprio saepe, v. ind. spec. s. v.; memorabile vulbos* 212 24 vulvos 274 8

bulimus (bulumus): βούλιμος; ex inanitate longi itineris -us . . eveniet 47 12 de -o 88 28 in -um (bubum *trad.*) inciderit 101 15 de -umo 102 4 -umo quid prodest unctio? 102 9

bullizare*: 'bullescere'; sulfur et pice . . decoques et cum -ant (bulbizant *trad.*) in ipso vulnere adicies 201 9

buprestis: βούρηστις; vessiolus qui appellatur -is 144 3 -tu si ediderit in feno 165 30

caballinus: stercus 201 2 *Cf. ind. spec. stercus*

cabialis: resinam -em 124 10 *med.; rectius scabialis, cf. Bue ad Ihmii Pelagonium 323, qui vocem a scabia,*

noto arborum morbo, derivat V. austolosus et ind. spec. s. resina

cacabus: in -o decoquere *sim.* 49 6 80 9 259 5 260 18

cacumen: exulcerentur (exvulnerentur *trad.*) extrema omnia, -ina narum (cacuminarum *trad.*) 108 20

cadere: 1) donec -at (verrucula) 282 donec . . cancer -at 216 32 ossus . . ut -at 219 11 ad pilum ut -at 244 11 si fistula ceciderit 22 13 cum usta -erint 35 9 111 19 215 10 si pispisa -erit 222 6 2) -et illi reuma in caput 81 18

cadimia: v. *ind. spec. cadmia*

caducitas: ἐπιληψία; 99 19 loco corrupto

caducus: ἐπιληπτικός 9 11 76 15

88 21, 22 99 17; *caduca subst. vitium non absimile est -ae* 161 11 *Cf. laccosa*

caecitas: nisi . . depellantur . . ad -em pervenient 8 26

caelestinus*: cum aqua -a 278 30; *alias cisternina pluvialis vel pluviatica Cf. ind. spec. s. aqua*

calcaneum (-us?): a -o (adcaneco *trad.*) invenies venas fluere 11 7 auferes eum -um (adcanecum *trad.*) ungulae 210 1

calcare: 1) 'treten' in illo pede fortius 11 12 ungula rotunda 51 24, solida 54 14, ungulas 107 18, capitibus ungularum 118 20 super caput ungulae 219 20 clavum 219 19 2) 'einpressen' de medic. foramina . . marrubium in ipso foramine 183 25, 27 foraminibus traumaticum et linteola sicca 184 10 linteolis madidis in eandem causam 204 20 in lin-

teola 2107 cum lana sucida
21630 vesicam 2409 c. *adn.*
calciare (i. e. calceare): cur-
cuba -are curabis 119 (cf.
curcuba) quotiens -bis illum
pedem 173 c. *adn.* fasciatum
pedem -bis. et -ato et dura-
men imponito 21938, 30 cal-
ciata (?) = calx 20931 c. *adn.*
cale(i)atura*: *ubique* calca-
tura *trad.*; linteolis -am bene
facies, diligenter fasciabis,
curcuba calciare curabis 119
-am contra venam imponito,
tertio die solvito 13713
cum sanguis ambulaverit.
contra venam -am impones
et fasciabis, diligenter strin-
ges, tertio quoque die sol-
ves 2027 licinium vel lin-
teola tenera contra venam
deprimis et -a(m) diligenter
imponis et fasciabis strictum,
ut sanguis suppremi possit.
et calcitrato soliam diligenter,
ne solvat. tertio de solvito
20913 ex pannis madidis -am
facies et fasciatum pedem
calciabis 21927
calcitrare: ia. volutant et pe-
dibus exporrectis -ant id ip-
sum, quasi excludere possint
(ventum) 652 -at (insanus) et
exilit ad mordendum homines
8615 praeseptum pectore trahet
et -at 13217 si .. ver-
mibus molestabitur .. -at ex-
porrigit pedes volutatur 13625
calcitrosus: si i. morsicum et
-um (calcitsum *trad.*) fuerit
29122
calculosus: si .. -um fuerit,
signa demonstrant haec 6828
Cf. cauculosus
calda vel calida: *subst.* (sc.
aqua) *passim*; cf. frigida

cal(i)dare*: *intr.* lapides .. in
ignem imponito. cum bene
caldaverit (i. e. caldaverint
= canduerint *Veg.* V 482),
pecus. fumigato 1166; *trans.*
caldes oleum et permiscis et
ex eo inunges 24631. *Cf.*
Pelugon. 132 ventrem cali-
daveris, *ubi Illminis verbum*
calidare *utpote inauditum re-
spiciens sine causa scripsit* ca-
lida fovebis
caldaris*: pro caldarius; mit-
tes eum in cellam -em 757
cal(e)facere: *intr.* calfacienti
(= calefactioe *etymie*) tamen
numquam imposueris (equum)
23227 (cf. excalefacere); *trans.*
saepe; *pass.* reliquum corpus
calefit 3918
calefactio: pullaria nascitur
pullis in prima -ne dentitionis
3027
[calestio: v. coactio]
calidus*: *λευκομέτωρος*; io. ut
albam maculam facias (*me-
dicamenta secuntur*) .. hoc
facies et si volueris -um
facere 24631 *Cf. Thes. gloss.*
s. caenedus et Bue Arch. f. l.
Lex. I 106
caligo: oculos -nem inducen-
tes 3917 -nem patietur 8127
tingueto cottidie, ut -o eius
auferri possit 8320; loco cor-
rupto 17432
callicia (callicipes): donec vul-
nus -a praeduruerit 21930
pollice depresso -em mollem
intelligas 2093 totum -em
(galline *trad.*) ungulae. scal-
pello circumgirabis .. cum tibi
calciata (*rectius* callicia) se-
parata ab ungula visa fuerit,
spatulam osseam sub -a sub-

icies 209 28, 32 ex qua re -e et (ardicie ei *trad.*) crepulae ungulae fiunt 210 13 si stremam totam -em de ungulis tollamus 230 19 *Cf. supra*, p. 300 s. v.

callositas: -as (myiocephali) ipsa permanserit 27 29 dextra sinistra ipsa -e narum intelliges 29 1 strumae in -te permanserint 30 9 quae -as facta coire non potest, fit fistula, et quae -as quoquo modo restaurata nisi auferatur 31 30 32 1 collirium. omnem -em fistulae. eximet 32 16 cum cicatrix -em fecerit 202 10 si -as nimia ossilaginis fuerit 212 2

callosus: tumorem 29 10

calor: *plur.* membra magnis -ibus solvantur, frigore constringuntur 45 5

calx: 'Kalk'; *masc.* -is vivi 276 30, *alibi fem., v. ind. spec.*

camba: *v. gamba*

camboſus: *v. gambosus*

camus: *v. chamum*

canalis: disparges. . de -i ligneo 286 10 in -es sparges 286 19 in -es coicies 286 23

cancellare: <urit> duritias, interdum et -at in divisiones 14 9 -atis pedibus vel extensis non se movet 78 6

cancer: 1) *morbis (neutr.)* qc. i. ab strato -er frigidum creaverit. . scalpello eidem -er. . interdicto, usque quo causa -eris dilataverit 216 17, 20, 21 quaequae in coda -er frigidum nutrierit 217 23 si . pispasam creaverit, quod est -er frigidum 221 30 haec uteris et ad -er et ad maiora vulnera 271 16 277 25 si bobum -er (canem

trad.) temptare coeperit 290 25 curato ex eo medicamento, quem in -cro demonstravi 219 7. *Cf.* carcinoma et pispasa 2) *bestia* pravus ambulabit in latus quomodo crancus (= cancer) 102 22 -cros fluviaticos tres conteres et. . . perinfundito 78 31 *med.*

cancerare*: de utrisque oculis . . -are 57 8 -are solet (caput) 171 21

canceraticius: putorem 183 17
candefacere: 'glühend machen'; lapides molares plures -ito. ubi bene calebunt. . lapidem candentem mittito 171 24

canini, dentes: despumabimus tertio gradu dentibus -is 7 19 scalpello dieresin palato faciens iuxta -os dentes 44 14 cum quartum annum agit, his qui -i appellantur delectis alios adferet 242 7; nescio quid faciam medicamento canina nigra 172 9 *Cf. ind. spec.*
cantare: sic -o. 285 4 *de incantatione Cf.* 260 4

capacitas: in quo ventris -tem cibus et potus mixtus convenit 63 5

capere: vini Siculi quod -ere potest 276 7

capillus: *plur.* -os stantes habebit 124 23

capitatus: porri -i 239 30 *Cf. ind. spec.*

capitulum: 'caput' haedinum -um 250 22 (*cf.* haedinum caput 61 9) alei (olei *trad.*) -um 289 22 (*cf.* alii (aloi *trad.*) capita 201 4); 2) ures reticulatim interpositis -is 187 19 uris cauteriorum -is 296 20 (*cf.* capulus) 3) 'Capitel' quarum valitudinum cura et po-

- tiones singulis -is suis inferius demonstratur 78 16
- caprinus**: lactis 86 3, sanguinem 116 8, herbam 159 11 *V. ind. spec.*
- captare**: venas superiores in tempora...-ato 27 9
- capulus**: cauteris candentibus quorum praeruptio -is facta cutem praerumpat 14 7, *ubi nescio an capitulis legendum sit (cf. capitulum) ypochima* ...-o paracenteteri depremes diossum versus 26 12
- capus*** (scapus): *veretrum*; turundulam... intro in capum addito (capud adito *trad.*) 152 18 (*cf. Veg. V 14, 17* in scapi (veretri *v. l.*) ipsius foramen inserito); *dubia* perungeto eum a capo 153 17 (*paulo ante enim a summo capite ii. . . primo a coda prenditur* 152 23) testes fumigato vel ligno (*ligni trad.*) vel oleo cypressini scapi (cypressinis capi *trad.*) uteris cypressi oleum et cum medicamento ungeto 160 9, *ubi fortasse legendum erit* vel oleo cypressi, in scapo uteris. *Cf. rapum*
- caput**: -ibus ungularum ingreditur 42 20, calcit 118 20
- caracteres**: *χαρκτήρες*; usum sibi -es non reddat et color oculi alius erit 173 13
- carcinoma**: *καρκίνωμα*; -ata (cardinomata *trad.*) praecidet 13 33. *Cf. cancer*
- cardiacus**: *καρδιακός*; 9 11 77 14 82 5 88 10, 11 90 18 91 14
- carica**: *mens*. duas aut tres -as scibeli 69 29
- caro**: *plur.* ita huiusmodi -ne(s) super ossum natae curren-
rari possunt 205 15 -nes de eo putres cadant 225 26
- carebaricus**: *καρηβαρικός*; insani -i caduci 76 15
- [**carpus**: *pro* carptum 193 4 *adm.*]
- carta**: combusta 281 10 293 18 *med. V. ind. spec.*
- cartilaginosus**: gumbulam -am caedito 29 13 emplastrum ad -um 270 23 collirii compositio ad -os 279 4
- cartilago**: si -nem vexaverint 22 25 nascitur (fistula) a...-ne 31 26 -o remanserit 32 20; *loco corrupto* 100 4; [cor]rupta -o 170 21 sanguinem emittito... de -ne 175 21 si in naribus -o rupta fuerit 177 15 scies -nem nasci 197 11 si qua -o aut os laxet (*intr.*) 200 27; *plur.* collirium ad -nes 279 19 280 12, ad -nes emplastrandas 280 14
- castrensis**: si equus coronam intorserit... hoc equi quadrigari maxime et -es patiuntur 197 16 idem facies (*sc. caudam mobilem emendare*) equo -i 225 12
- casus**: *pro 'casu'* si casusequa... aliquo loco super herbam mixerit 236 14 stillicidium humoris incasus (= incidens?; in casus *trad.*) his locis nervis vel cerebro penetret 21 28. *Cf. incidere*
- cataclidem**: *accus. κατακλιδα*; cohaerentia (stercora) botronatim procurrant usque ad longaeonis -em 64 21
- cataplasma**: *κατάπλασμα*; *V. supra p. 303*
- cataplasmare**: 1) *absol.* -as 166 16 -abis 34 27 35 19 (?) 75 10 194 17 199 6, 8 -ato 207 6, -ato

- ex farina ordeacea 206 27
 loteo -ant (cataplasma *trad.*)
 <aut> suprascriptis et de
 singulis sibi quisque -ant..
 sed antequam -ent 169 24, 25, 26
 (*cf. ibid. l. 23*); 2) *trans.* -abis
 eum 31 2 119 4 membrum
 in continenti ab axungia -abis
 et (*ex trad.*) fenugraeco 205 27
cataplasticus*: curabis -is
 (*num cataplastatis? cf. supra*
p. 303) oleaticis 21 27
catarroicus: καταρροικός; a
 morbo venit humor...-us (ca-
 tarroicus *trad.*) 48 22. *Cf.*
 catarticus
catarticus: καθαρτικός; poti-
 onibus -is 56 7 58 21 123 25 po-
 tionibus -as (catoricans *trad.*;
scripseram catarroicas) 120 17;
subst. -is uteris 114 12
catartisticus: κατασταλτικός;
subst. traumatico curato et -o
 labraturam cutis consumo
 29 19. *Cf.* stalticus
catastema: κατάστημα; ex ma-
 lo -te aeris 51 26, *sine* malo
 58 31
catinus: opium in -um effun-
 dito 285 2
catula: v. catulus
catuloticus: κατουλωτικός; ma-
 lagmatibus -is 20 4
catulus: -um lactantem... de-
 coctum 60 29; *fem.* -am lac-
 tantem 250 3 *in eodem med.*
cauculosus: pro 'calculosus';
 vesicae vitia... -um ischuria
 eqs. 62 17; [152 21] *Cf.* calcu-
 losus
cauculus (caucolus): pro 'cal-
 culus'; 1) *sensu proprio* cum...
 pulvis aut arista aut -us in-
 cederit 173 4; 2) *in oculo* col-
 liget se (claucoma) et spissat
 et fit -o similis 25 19 humor
 grassus... efficit similitudinem
 vitrei aut caucoli 174 3; 3) *in*
vesica caucolum ibi invenies
 69 5, 14.
canda: 42 26 445 465 *al.*; *coda*:
 11 25, 27, 28 12 1 40 29 152 24, 25
 217 23
caulis: -ae (*pro caulem*) cap-
 paris 135 16 *med.* *Cf.* colis
causa: 1) 'morbus' passim,
 velut ex quacunque enim -a
 valitudo <est> 5 5 quibus-
 cunque totum corpus -a si-
 militer aliqua possiderit 9 2
 quibus pulmo in -is erit 9 19
 renes in -a erunt 223 22 per
 saniem aufertur -a et dolor
 14 17 ascarotico intus totam
 -am impleto 206 12 ambulare
 .. cum eadem -a suffusionis
 208 9; 2) *adv.* 'propter'; con-
 tingit hoc vitium sarcinaris
 c. magnorum onerum 118 26
causarius: sinapidiabis eas
 partes -as eiusdem valitudinis
 76 7
causticare*: *absol.* -bis 297 4;
trans. locum 191 12, sanata
 vulnera 194 22, haec omnia
 articula 136 21 renibus causti-
 gabis 67 16
causticatio*: causticum impo-
 nito... et post -nem... ad la-
 borem committito 207 28
causticus: *subst.* -um imponere
 16 23 17 16 35 2 utere -o fer-
 ventissimo 19 14; *adi.* -ae
 compositiones 271 19 -um or-
 dinarium sic compones 271 20;
 272 saepius
cauteriare: cave ne illam
 (gambam) -es 18 10. *V.* cau-
 terizare
cauterium: καυτήριον; laxatio
 ..ustione -is facta constrin-
 gitur 13 23 curatur causa -is

candentibus 14 7 -o curare 21 25 ut ipsae duritiae -is penetrantur 14 25 verrugam. . -o adures 16 24 tubercula urito -is rectis 111 17 locum -is urito 168 23 -is puncta interponito 23 6 punctis -is urito 29 24 30 9 impone pro -um 28 20 facito -um 95 28.

cauterizare: postea -a, morsum 166 19. *Cf.* cauteriare

cavatura: ad latus oculorum sub -a temporum (cabatura temporum *trad.*) 9 7

cavatus: tempora -a fiunt 46 19

caverna (cavernum): -ae sunt subtiliter. per q. -i foramen . . in hoc -o naris 29 1, 2, 4, invenies longaonis extremam partem -am (-ae *trad.*) habere 69 11

[**cedere:** ambulationibus 113 29 *c. adn.*]

cefalicus: κεφαλῆκός; curam -o (de falcito *trad.*) curare 184 1

celeriter: succurrere: 67 5 73 10 70 12; *compar.* 65 15; *superl.* celerissime 106 9 opera eius -me dat adiutorium 242 1 *Cf.* velocius

celse: si super ipsum pedem c. (celsi *trad.*) eum dederis 161 9

celtis (celta): percutiuntur (venae) traverse securi, -e (celle *trad.*, caute vel caudae *Veg.*) vel flebotomo 121 sanguinem . . emittito de securi (vel) -a (cella *trad.*) 218 8

centetalis*: vox graeco-latina, a κεντεῖν derivata; paracentesin facies de ventre. . subicies fistulam -em (certetalem *trad.*) et sustines humorem currere 123 21 fistulam -em subicito 214 12 fistulam -em nimiam in eam plagam subicies 222

14. *Cf.* paracentesis et *Veg.* V 24, 4, qui iniuria fistulam centinalem vel centralem praebet

centriae*: quae venae positae sunt in brachioliis dextra sinistra, abinterius, ubi -ae brachiolares sunt, positae sex digitis superius quam genu, III vel II digitis inferius quam -as 9 26. *Cf.* *Veg.* I, 25, 5 centriae, id est masculi brachiolares; *H.* 134 31. παρακέντρειν τε ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ ἢ τῆς κεντρίτιδος λεγομένης ἀπὸ δακτύλων τριῶν τοῦ πρὸς τὴν χώραν μέρους

centrum; de -o oculi 21 9 sub oculo ipso -o ossi percussus 29 9

cephalargia: κεφαλαργία; capitis dolor. . qui morbus graece cephaloponia dicitur, id est -a 79 13

cephalargicus: κεφαλαργικός; -is . . de auricularum venis sanguis detrahatur 9 4

cephalicus: κεφαλῆκός; -o id est anapleroticum in eo vulnere inpones 31 19

cephaloponia: κεφαλοπονία; facit capitis dolorem quae graece -an (cephaloniam *trad.*) appellant 77 1; 79 13 (*v.* cephalargia)

cerare: terrigium superius . . decarnabis subtiliter. desuper ipsa -ato (secato?) 28 15

ceratoides: κερατοειδής; de oculo ypochima. . posita est post. . duas tunicas superiores, -en et ragoiden 25 22

cerebellare: subst.; cerebellum vaporabis -e opposito 83 17 inter auriculas imposito -e de pelle lanata 78 25 tempora ei munias vel -em inpones

85 16 caput calidis unctionibus curabis et lanis -e (cere ballare *trad.*) iubebis uti 180 10. *Cf. Pelag. 50; Veg. III 16, 6 et 11, 3 c. adn. Schneideri*

cerebellum: cerebrum frigas. . et ex sacellione -um vaporabis cerebellare opposito 83 17 *V. cerebellare*

cernere: haec omnia tusa bene et creta ex melle. . admixtum 60 14 thus masculum bene cernitum 258 16 *al.*

ceroticon (κηρωτικὸν) compositiones 275 3. *Cf. cerotum*

cerotum: κηρωτόν; 78 29 *bis* 157 16 188 23 194 20 258 19, 33 263 12 (certum *trad.*) 270 7 275 *saepius* id medicamentum ad -i mollitiam colabis 125 27

cernonius* (?): quorum lumbi convulserint, posterioribus summis ambulabit et capita unguarum trita habebit et -us ambulat 223 26: *coni. cernulus Bue.; ego de cernuosius cogitaveram: a cernuus derivari potuit adiectivum cernuosus, comparativus autem Chironi in deliciis est. de cessorius ἐκχωρητικός (Thes. gloss. s. v.) me admonuit Goetzius. minus verisimile est Plin. nat. hist. VIII 166 huc trahere, qui de Asturica gente generis equini agens, cui non vulgaris in cursu gradus sed mollis alterno crurum explicatu glomeratio sit, 'hi sunt, inquit, quos celdones (tiheldones, tielldones v. l.) vocamus': a celdones enim formari licuit celdonius.*

certus: hoc autem vitium pro -o ilion dixerunt 65 9 medica-

mentis -is curabis 183 9; *compar. -ius iacenti* 173 25

cervical: facito caput eius super -le bene componatur 265

cervinus: septimus (color) -us (scurinus *trad.*) 287 9; *loco corrupto* 109 10; medulla -na *saepius, v. ind. spec. s. medulla*

cervix: vesicae 69 4, 12; *plur. -ces. . corrigito* 102 28; *masc. totum prendiderit -cem* 153 8

chamum: *pro* camus κημός; si i. <mentum> iuxta colomellos, ubi -um sedet, eo loco fregerit 176 22

chiromata: *v. ciromata*

chirurgia: -a est qc. in corpore natum manu ferro vel cauterio curare oportet 21 22

chlora (?): χλωρά; -am sic compones: resinae. . aeruginis. . ceræ sepi taurini. . olei Cyprini 278 7 cloran inmittis (in vulnus). . ut cutis se temperet et melius elimpidet 211 18 tetrafarmacum et coram (*propono cloram*) solutum per †prulcum (*sic, num ulcus?*) intus inmittere 206 29

chordapsus: *v. cordapsus*

chremaster: *v. cremaster*

ciatus: κύαθος; *mens. cyatis abl.* 134 14 135 14 (*ciatis alibi*) cyatu 266 9 *corrupt.*

cibare: apio viride vel lactuca 85 19 escis aridis 90 27; *depon. minus -etur* 5 28 si coeperit non -ari 124 23

cibaria (cibarium): *v. supra p. 301*

cibus: *e. g.* haec potio. . -um dabit 65 30 ut. . bene -um faciant 285 7

cicatatrix: -cem bene provenire 183 9, *al.*

ciclus (cyclos): validudines -o curari (-e) 74 25 76 14 -o curati 76 15 quem cycle curabis 78 11 cui -us curae adhibendus erit 74 26

ciconina: subst. pro 'ciconia'; -as iam paene volantes. pulverem tritum habebis 288 8

cicuta: fistulam gracilem vel -am (cutitam trad.) in hoc caverno naris.. subiciat.. et per eam -am (utitam trad.) sufflet 293, 5

ciferinon (cyferinon): si id. sanguis per naribus effluet, quod vitium appellatur (graece) cyferinon 101 2: *idem* 178 12, ubi vero ciferinon; de ciferinon 88 24 101 1 *mscr.* Of. *Veg.* III 37

officium: ante tamen tertas suffragines bene -o 268 13

ellium: palpebra eius superiora alterius -a inferent 23 40

entesis: *αὐτοῦ*; solvitur id est laxatur -is commissurarum 154 de -is commissio (*mutil.*) 3 12 deformitas tamen et -is causae perferri non potest 35 29 Of. acinētos

[**ciraceos**: ita enim medicina +ciraceos in omnibus provenire potest 59 23; of. *add.*]

circa: de loco c. musculos amorum frequens aut tremor et sudor nimius c. totum corpus 85 3, 4 si quis c. cum i. steterit 90 5 tumores c. cervicem creverint et venae tensae fuerint c. collum 108 13; *transl.* si quid.. male factum vel contrarium c. animalium corpora suscit 4 13 hanc ergo consuetudinem non faciendi recte observabimus et c. maiores aetates semper

facere 525 observandum et c. alia quadrupedia 163 40 minus intelligentes c. organum ventris 62 7 ut intelligas, quomodo senserit ipsum corpus c. eam validudinem, quam patiebatur 75 20 et hoc c. boves fieri solet 80 23 hoc et c. omnes caput dolentes fac 81 7 Cf. circum

circius*: simile est in ia. maleos, ut pestis in hominibus, ut in bubus verago, ut in ovibus -us, ut in sues accueus, ut in canibus rabies 51 23

circuire: urto eundem locum ossi et -ito labraturam diligenter 205 8

circuitus: ungulae -us, quae constrinxerat, laxatur 280 23 totum solum (galliciem) ungulae in -u 10 32 209 29 *rings herum*?; circumvallatum per -um parotis 14 29 manum mittes in ipsa longae per -um in interiorem partem 71 12. Of. circuitus

circulus: haec omnia contumido.. et ad -um impones 268 8. Of. circuitus

circum: dolores fieri.. per singula principium loca.. c. singula iumentorum corpora 62 26 (of. circa); *adv.* de suo sibi c. (circum?) brachioo velito 86 9

circumcidere: -es quod super aridum fuerit (sc. ani) 226 16

circumcisarius: scalpello circumgyrabis. et -um subicies a media ungula inter ungulam et solum 11 2. Of. *Veg.* I 26, 2. *instrumentum chirurgi, graece* *περὶ τοῦ*. Of. *sucosorium*

circumferre: tentes iuxta illam

coriandrum et taedam . . et
fumigantes 163 8

circumgirare (circumgyrare):
quidquid ungula contagit,
scalpello -abis 11 1 (cf. cir-
cumscisorius); calliciem ungu-
lae . . scalpello -abis 209 29
cauteriis caudentibus -as eam
(pispasam) 222 8 Cf. girare

circumhaerere*: maleus qui
-et et contagium faciet 94 1

circumire: v. circuire

circumsecare: -abis eum sic
ne intestinum tangas 157 3

circumvallare: ipsae duritiae
cauteriis penetrentur et -atum
(circumvallantur?) per circui-
tum punctis pro modo altitiae
14 28

ciromata*: κισσώματα? pro-
fluvia incident (ex corr.) in
pedibus, qui appellatur -ta
195 4, idem de chiromatibus
185 26 ind.

cirrus: desub -o sanguinem
destrahere 119 1 193 3 208 13,
desub -u 10 5 pandos arti-
culos habebit et prope -os in
terram ponit 193 13

cisterninus: aqua 121 28 139 3
med.; cf. ind. spec. s. aqua

citare: trans. si basem moverit
aut duritias -are coeperit 10 14
si equus in dorso pulmun-
culum -verit 222 26; intr. si . .
articulum laxaverit aut mar-
mur si ei -verit 194 8 mar-
mur si -verint 185 12; reflex.
si marmora se -verint 190 16
si q. i. in genuis marmur se
-verit (sicitaverit trad.) 190 31;
Cf. si i. . . tumorem concita-
verit 18 4; v. etiam promo-
vere

cito: 80 16 63 84 65 13 67 1

69 27 70 6, 11 92 25 123 32 ci-
lius 41 1 67 1

claro*: adv. similiter in recenti
videt oculo, sed non tam c.
25 8

claucoma: γλαύκωμα, v. supra
p. 303

claucomaticus: de oculis -is
170 10 si oculum -um habuerit
et vetus 174 21

claucus: oculus 231 10 234 7
235 3 248 21 al.

claudere (cludere): intr. de

cicatrice sim. quarum cica-
trices -ere cum coeperint 14 17;

stem cludere: ut vena extu-
midior fiat et non -at (ludat

trad.) 6 10 (cf. 161 26); cum
cicatrices -serint (eluserint

trad.) 17 15 ut possit melius
-re et piligerare 183 11 sic

imposito, donec cicatrices
-ant 192 27 radito . . donec

sanguis per ossum respondeat . .
nam nunquam -it (ludit trad.),

si non rasem. 22 5 duo grana
salis in plaga subicies, ut

possit non -ere 123 24 postea
quam plaga -serit 190 9 om-
nem blatteiam . . repurgato . .

unde testes exierunt, noli
pati -dant 215 29; reflex. fac

ut oculus eius potens -ere se
non possit 26 7 donec se ci-
catix cum planitia -dat 27 18;

trans. -es oculum et superin-
pones spongiam 28 20 ut . .

labris diu propendentibus sit
et morsum -ere non potest

fracturae beneficio 176 24

claudicare (clodicare): absol.

36 16 210 14 -at ab articulis
53 26, ab ungula 202 13 (cf.

a genuis subclaudicat 132 5)
prioribus pedibus 112 24 in

sinistro videbitur -are, etsi in

dextrum habuerit claudigimen 116 1; *al.* clodicare: validius -et 35 25; 36 3

claudicatio: signa -nis ab ipsis posterioribus partibus demonstrat 55 6 alternisque pedibus ab articulis -nes interveniunt 104 8 ambulabit rectum sine ulla -ne 161 11 nascitur ei genuorum contractionem et -nem 168 30

claudio (clodigo): etsi in dextrum habuerit -nem 116 1 si aliqua -go permanserit 194 4 si adhuc reliquiae -nis fuerint 209 23 sic claudicet, quasi ex illa fissura -nem patiat 210 14 **clodigo** (clodico): bases tam longi temporis -nem habebunt 10 28; 16 4 *corruptum* si fluxum humoris et -go (clodico *trad.*) persequetur 34 26 pendentibus taxillis incedunt recte, quasi -ne 118 24 <si> iam -nem desinuisse intellexeris 193 25 ex hac enim causa grandis ferbura et -go (olodico *trad.*) insequitur 205 29 iam recte ambulare et sine -ne esse 207 27 recte ambulare sine -ne 218 28 si adhuc in eo -ne reliquiae remanserunt 208 29 de glodigine unguium 186 10 *Cf.* clodimen

claudus: fit -us 16 17 *Cf.* clodicus

clausura: quaedam loca eorum intestinorum praeclauduntur . . . magis proxime longaonis -ra 64 27

claviculae*: sanguinem mittis de venis mesocinis (*i. e.* *μεσοκύνων*) quae sunt circa vitales (*num leg. viscerales? cf. s. v.*), quae latine -ae appel-

lantur 132 12 persecueris omnes (venas) et circa -as (*διανόπτων τὰ μεσοκύνια*) 105 4 sanguinis emissionem facies ab ipsis -is 195 9 sanguinem adimes (adibes *trad.*) -is 200 10 **clavulus** (clavolus): -um (daulum *trad.*) in latus fecerit . . . si limpidum fuerit et rotundum -um (dauculum *trad.*) videris 221 22, 26 ad clavos morticinos . . . imposito . . . clavolus (clauclos *trad.*) cadet 277 10

clavus: morticinus 185 29 277 8, 11; *neutr.* 197 6 ad fistulas et ad -os 277 15 si -um calcaverit . . . curabis . . . -i vestigia scalpello elimpidare 219 19, 23 **clerocoelicus***: *σκληροκοιλίος*; -is (clerocelicus *trad.*) hoc est qui non solvuntur 7 13. *Cf.* coeliacus et coelotum

clibanus: *κλίβανος*; si invenieris ipsum longaonem -o subtili patere 69 25

eliendio*: haec (tiniolae) enim interius roSIONem aqualiculi et intestinorum praestant intestinis et vulnera faciunt similia -nibus 68 4 in huius modi dolore manum mittes in ipsa longaone per circuitum in interiorem partem per plurima loca: invenies vermes botronatim cohaesisse in singulis locis, quasi -nes (cheudiones *trad.*) vulnerum facient, ex quibus hunc dolorem patiuntur 71 14. sunt alii, quibus per totum corpus pustulae prodeunt similes -num. alii (*i. e.* *'alii'*) toto corpore similitudo et quaternaria pilo est, ipse demonstrat scutulas in toto corpore, ut lichene in

hominibus 57 14: *apparet cliendionem bestiolam quandam fuisse. Bue coniungit* 57 14 cliendionum alis et colligit alatum fuisse insectum rutilantibus alis, culicis vel tipulae vel bibionis quoddam genus velut 'Marienkäfer' sim.

clima: κλίμα; medio -te ventris sagittam subicies ulterius 67 19

clister: κλίστηρ; -ibus collectis curabis 69 15 inani per-re 169 13; 665 818 clisterium neutr.: innovabis ei-ia (ciclisteria trad.) 84 1 clisterius masc.: per -os delavabis 95 30

clisteriare: ex aqua calida et oleo 663, per triduo 86 21, per anum 121 3 idem

clisterimare: [66 4] -abis eum calda 72 2 aquam tepidam et oleum per ipsum folliculum ulterius -abis 214 27

clitellae: v. cretellae

clivosus: validitudo nascitur . . a -a (adclibisos trad.) via 158 21

clodius*: fit -us 154 25 Cf. claudus

clodimen*: perseverare solet -en in uno pede, quando in alternis claudicet 54 1 Cf. claudigo

clora: v. chlora

cludere: v. claudere

clunes: v. crunes

coactio: -o (calestio trad.; cf. add.) est inimica corporis iumentorum et multarum valitudinum mater, per quam totius corporis -o (calestio trad.) id est consumptio nascitur 46 12, 14 (cf. de -ibus 36 26 ind.): idem morbus equi 48 30 bis 66 18 67 25 255 7; ad -nem

omnium pecorum 295 10 Cf. si de via coactum veniet 49 13

coagulare: liquorem ex frigore -at 63 15 humor -atus 63 23 64 2 saepius [humor coagulatus colare (= coagulare?) dissolvitur stercus redundantem 64 11]

coagulatio: colici fiunt, si . . haec -o humoris frigidi in colum se conferat 64 3

coecarium: mens. 60 17 -a plur. 73 2, 23 133 22. coeliarium: 275 10 -a plur. 60 20 132 26 133 7

coctio: 1) 'concoctio' per calorem quo -nis digestio liquorem humoris in urinas separat 63 11 2) 'coctura' virtus per -nem in oleo permaneat 68 22

coctura: vini. adicies in -am 259 27 in mediam -am aeruginem mittes 269 22 ad -am acrum malagmarum 269 18

coeus: conditur. ut -us condire solet liquamine optimo 61 2 coexa: 3 15, 16; al. coxa

coda: v. cāuda

coeliacus: κοιλιακός; 130 2 133 26 bis si. -um fuerit. stercus retinere non potest 133 26

coelotum (?): dare herbam mollem coelotum (i. e. κοιλιολντικόν) 42 15 Cf. clerocoeolicus

cofinus: κόφινος; ordeī farinam mixtam ei in -o (confino trad.) subtili offeras 177 7

cohaerere: pilus horridior ad costas -ens 46 18 ipsa hora tibi (vermes) in manu similiter -entur 71 17

coicere: eodem modo temperabis et in reliquis potionibus -ies 98 8

coquinare: *de morbo* 51 30
52 3 53 22 54 12 59 3 94 15

coquinatio: morbi 52 22 94 5
capitis 57 32 pestifera 58 31
aeris et pascuae et aquae
fontium 59 4

coire: *pass.* vulnera quae vix
-euntur 278 24 *Cf. supra*
p. 306

colabra: *pro* 'colubra' percussa
a -a 169 4 (*sec.* de colubra
131 16 *ind.*)

colare: acronum... ex eodem
sucum -atum 61 15 semen...
per lentilium -ato 105 13 *al.*
Cf. coagulare

colesium (coloesium): κολόφιον;
de -phis 185 6 si q. i. -um
(calesium *trad.*) fregerit aut
eicerit 189 10 -um porcinum
162 25 250 9 289 28 *Cf. ind.*
spec. et acrocolesium

colera: χολέρα morbus; *v. supra*
p. 300

coleriacus: χολεργικός; potio ad
-um 253 11

colicus: κολικός; 70 19 64 3
(colci *trad.*) 139 7 (collicus
trad.) *V. colus*

colis (-us): *pro* caulis 'vere-
trum'; stantis equi in ipso ad
extremum -e iaculum (*an* folli-
culum?) interpunge 156 25
ipsum colum (*malum trad.*)
ex acum punxeris 156 30 *Cf.*
caulis

collecticus: κολλητικός; curabis
clisteribus -is (collectis *trad.*)
69 13 rebus -is et stipticis
156 24 res... simplices et -as
... accipiendo leniuntur 120 18

collectio: 'tumor'; 22 30 55 20
-nem (es) facere 16 19 22 22
30 2 57 5 154 27 217 27 donec
maturescat -o 22 30 in se

-nem... demonstrat 55 28 *al.*
Cf. eruptio

collesis: κόλλησις; sanguine
mixtum... causis imponi prop-
ter -in medicamentorum...
multis enim generibus -is me-
dicamentorum aliter fieri po-
test 6 14, 25

colliciae: scobem eburneam...
in -as (collivias *trad.*) in ca-
nalis sparges 286 11

colliciales: 139 7; *idem quod*
colicus

collidere: *refl.* prae dolore
volutat et -at se 63 19

colligare (conligere): tempo-
raque gravitate -ata erunt 79 14
tempora eius -antur 80 25
erit... -atus ab armis erui-
busque et omnibus pedibus
constrictus 94 25 posteriora
... quasi -ata retinentur 160 22

colligatio (conligatio): unione
... quorundam -o solvitur
12 24 solet -o vel contractio
nervorum fieri 13 7 impe-
diunt... gressum ambulationis
per-nem commissurarum 14 22
compago -nis corrupta sol-
vitur 15 2 rectum ambulare
non potest -nis beneficio 95 18

colligere: *intr.* si videris (ocu-
lum) moveri... et -ere 25 1
refl. -et se (oculus) 25 19
pass. venae... -untur pollice
subtiliter depresso 10 20 sicut
in corona -ecta sagittis per-
cutiuntur 10 24 testes -ectos
habet 42 20 tempora eius
-antur 80 28

collidium: κολλίδιον; 31 17
278 28 *passim.*

collidere: -e aceti sextaria II
162 16 *Cf. diluere et eluere*

coloesium: *v. colesium*
colestemellaris: primos deiciet

dentes annorum duum et mensium sex et tunc nascuntur si -es 241 12; *ra* Cf. colomelli

colomelli: si i. <mentum> iuxta -es ubi chamum sedet, eo loco. fregerit 176 22. *De forma verbi cf. Isid. orig. XI 1, 52*

colubra: 131 10; *v. colabra*
celus: *καλός* 'Grimmdarm'; 62 10 63 17 64 4 70 29, 29. 129 5 130 16

conmurere: *veſ* conmurere *v. supra p. 308*; *intr.* palmo enim eorum se contrahendo conmutit 114 21

combustio: *phr.* columbinum stercus combustum et nitrium combustum inungeto. unum q. de his -ibus quadriduo inungeto 249 10

combustura: compositio ad -am et ad scabiem 296 22

comedere: ilia sibi 90 7; *saepius*

comitialis: *morb.* 267 26 268 26

commanducare: manducanti offeratur ut eam -et 142 26

commeari: *depon.* madefacta ex hoc succo. temperabis, ex aqua per cornu, ut possit -ari intus 120 12 a quo loco -atur sanguis per totam corpus 228 16 Cf. *supra p. 305*

commentarius: collirio prosequeris q. habes in -o 174 16
commiscere: *saepius, v. supra p. 306*

commissura: 'Gelenk'; vitia quae supra -as extra naturales formationes corporis nata exerceant. . . impediunt ergo gressum. . . per colligationem -arum 14 22, 26 laxatur cinesis -arum 15 4; *saepius*

commissuralis: genus vulneris qui sibi nascantur locis -ibus 19 22 <solet> fistula fieri maxime ossosis et -ibus locis 22 6 curato ut omnes curas -ales (commissurales *trad.*) ab unctione sanas facias 297 24
committere: cursui et labori -untur. . . cursui et labori -amus 8 12, 14

commixtio: omnem -nem cibi et potus in aqualicula 63 10

commodare: *refl.* si se -averit (oculi ypeckima), cito paracenteterium notii eximere. . . donec se diossum -et et non resalvat. q. si tardius se -averit 20 14, 18 *dis*

commolare: his omnibus commixtis et -atis cataplasmas 166 16

communiter: tractata hae omnes causae c. (cāt' *sic. trad.*) intelliguntur 229 22

compago: omnis ergo -o colligationis corrupta solvitur 15 2 totius corporis -o. . . invalida fiet 46 26 humor. . . se decidet inter intestina et ventris -nem. . . necesse est velocius refrigeret quam totius corporis -a 66 21, 26

comparere: locus intestini. . . non -et 70 30

compendium: 1) 'remedium'; aliud enim -um nullum est nisi sanguinis detractio 5 12 multas etiam causas existimo per -um etiam nunc (ad therapeutas *trad.*) atherapeutas potius se sanare 19 28. 2) 'commodum'; propter -um legis demonstrare 8 30

competere: si quid aliud, quod -it, da 163 2; *part. praes.* curabis medicamento vulneri-

bus -enti 35 11 potionibus
-entibus foveri 159 21 mellis
Attici pondus -ens 248 29

compisare*: nitrium et stercus
.. bene -ato 239 19

[**complantere**: pecus ad pedes
-ato 116 6 *adn.*; *scripsi* co-
pulato]

compleminalis*: annis duobus
et mensibus decem nascuntur
ei colomellares, omnes dentes
-es 241 20. *Cf. Thes. gloss.*
pleminabantur

complicare: caudam inter se
-abit 109 25 his complictus
iacet 139 10

componere: -is ungulam prope
vivum 10 29 -as ungulam ad
pressum 1117 caput eius super
cervicale bene -atur 26 5

compositio: 1) dato pastillum
quod in -nem habes 45 21
infunde -nem talem 84 10
haec ipsa autem -o et ad dis-
interiam facit 105 15 2) -nem
amittens (pupilla) recompo-
nere se non potest 24 23

compositus (*pro* compositus):
ut possit..compositio corpori
esse 5 28 *Cf. suffuscius al.*

comprehendere: -itur caput
similiter et pulmo, ubi pri-
mum morbus se abscondit 54 11

compungere: manu suspensa
armum -ito 188 10

conamen: ad -en mictionis ex-
tendit se 70 17

conamentum: ex nimia..emis-
sione et -o pulmonis tensio
contingit..et tensio omenti..
ex onera gravia et -a longi
itineris 47 3,6 -o nimio virium
ruptionem facere 69 7 fiunt
autem haec causae aut in -o
aut a viae ductionem 223 19

conari: vix -atur ad adsellan-

dum 112 27; *act.* (?) conabit
133 27 *c. adn.*

[**concalefactivus**: 142 6 *c. adn.*]

concalescere: aetate -uerit 40 36
concalfacere: adiutorii utemur
-ientes et coperientes 43 21
stercus ii. imposito et -ito
198 6 concalefacti 142 6 *adn.*
saepius Cf. excalefacere et
exfervefacere

concalfactio: -nibus (conad-
fractionibus *trad.*) foveri 159
19, fovere 226 15 hoc per
dies VII imposito, deinde
-nem 193 6 potio ad -nem
251 17

concernare: *intr. ita -at* (ossum)
22 5 ossum ipsum -are non
posse, radito..donec sangui-
net et -et 29 21, 22 205 15 cum
iam -are coeperit (ossum)
191 10 cum coeperit locus
ossilaginis -are 204 23

concarpere: pilas marinas (ta-
maricias?) -ptas 35 16 *med.*

concavatio*: tumescunt intra
ilia -nes (convacationes *trad.*)
graves 113 17 (*cf. concava* ar-
ticulorum 15 25, testiculorum
154 3)

concavus: quae (parapresmata)
fiunt <in> -a articulorum
15 25; *idem* 154 3, *ubi vero* -is
testiculorum *trad.*

conceptio: 1) '*receptio*'; nisi si
scierit..doloris signa et ra-
tionem -nis et viti 63 1;
2) '*praeagnatio*'; equa pariet
post -nem post menses XI
236 20 *saepius V. conceptus*
conceptus: 1) morbus pro -u
invalet 54 24; 2) a primo
tempore -us 233 7 asini -us
magno labore mensibus XII
portatur *V. conceptio*

concitare: si..tumorem -averit

184 vires deficiunt ad -an-
dum 169 8 c. *adn.* V. citare
conclusio: pulvere venarum -o
fiet 165 18

concoctio: quidquid recipere
potest, -nem non fecit 106 28
stomachus eorum -nem caloris
non patitur 125 12 *al.*

concoquere: 1) *proprie* dum
interdum in totum nihil -et
117 12 *al.*; 2) *transl.* vitium
-itur 14 11 *adn.*

concurrere: 'concurrere'; si . .
bile molestabitur. -it ac volu-
tatur temporibus similiter ut
strophosus 116 12

condolescere: si q. i. auriculam
-uerit 173 1 si cui io . . lumbi
-uerint 223 18

conficere: cibum suum -it 87 26
confirmare: *intr.* cum iam
coeperit cicatrix extenuare et
-are 204 25 malagmam . . im-
ponito . . ut -et (vulnus) 211 32
cum iam -asse visum fuerit
213 19; *refl.* donec cicatrix
oculo se (oculos *trad.*) -et
26 29; *trans.* ustam (duritiam)
-are 193 24 sanataque vulnera
caustico -abis 194 6

confodere: hi autem alienati
vermibus -ossi (confessi *trad.*)
. . moriuntur 94 4

confricare (confrigare): 44 10
45 7 *al.*

confrictio* (?): humor nascitur
ex corruptione corporis et ex
-nem se in illis partibus de-
rivat 161 15. *sed Veg. V*
21, 2 ex perfrictione *praebet*;
neque dubium, quin notio
'Erkältung' hic unice conve-
niat. *ergo* aut verbum con-
frigesco (confrigeo) *figendum*,
a quo confrictio = confrictio
derivatum fuerit, aut, quod

ego praeferam, apud Chironem
legendum est confrigeratio vel
confrigidatio

confusio: totius corporis -o et
gravitas insequitur 37 23; *cf.*
est . . suffusio repentina cor-
ruptio sanguinis pedibus con-
fusa 228 9

congialis: haec omnia in ollam
novam -em . . decoques 45 14

congruere: *part. praes.* curato
(curare) medicamentis -entibus
29 23 rebus congruentibus
214 2; potionibus quae ad va-
litudinem -ent 157 29

[**conincoquies**: (conincoques
trad.; cum vino coques *Bue.*)
in aquam tepidam 279 16]

conlidere: de pariete in parie-
tem se -et 91 8

conligare: v. colligare

conligatio: v. colligatio

commurere: v. comburere *et*
supra p. 308

connodare: συγχονδρῶσθαι
'verknorpeln' *intr.*; vicesimo
quoque die -asse invenies
(crus fractum) 191 25

connodatio*: συγχόνδρωσις;
usta enim dicunt solvi ea -ne
fracturae 15 8

conquassare: sudor plurimus
omnia membra plus iusto
-ando et nervos fatigat 72 21
in ambulationem -atur toto
corpore feritur 81 14

consimilis: si a lassitudine eius
febricitare coeperit, -is mor-
bus erit 39 14

[**consolvito** 206 11: *rectius* [con]-
solvito]

conspargere: de forma v. *supra*
p. 308

conspissare: *part. perf.* [caro
-ata 33 4] stercora -ata 64 8, 18
Cf. inspissare

constabilire: *refl.* si se nervi
-ierint (quo stabili erint. *trad.*)
194 1

constare: nares ei <non> -abunt
122 2

constitutio* (?): continetur ca-
put itemque linguae (quae
lingua *trad.*) -nem praestat
(*ἡν καταστῆναι ναιανταστῆναι*
καὶ ἡν γλῶσσαν): 104 19 *de*
leco miko non liquet: utrum
constitutio = colligatio (cf. s.
v.)? an latet constrictio? an
supplendum in contextu Graeco
Bis τῆ γλῶσσης <ἡν
διὰ θάλασσαν κατέχευε>?

constrictio: ex qua -ne et
rosione ipsius loci mordendo
se comedit 77 21 cui et eur-
cubam constrictam impones
utrisque dentibus, -nem facies,
ne praebet labium inferius
177 2

constringere: *intr.* tunc enim
venae -ant 230 7 ungulae cir-
citus quae -nserat laxatur
230 21; *pass.* manifestum est
quaedam -gi 12 29; *act.* ve-
nas fasciola 10 25, venae 10 21,
lino crasso -gebis 20 2; pal-
pebrum foris versus 23 15
aciola nervis conligas et -es
34 4 i. 182 15 al. constrictus:
cicatrix 34 15 maxillae
32 15 suffusione -um esse 72 2
toto corpore 34 22

consabigere: mirrae.. oerae..
uma -ito 247 2

consuere: locum fibulis -ito
221 2

consuescere: *intr.* negaverunt
ia. debere depleri -ere 2 20
al.; *trans.* (?) si prima aetate
(et ante *trad.*) i. -everis (con-
sueverit?) omnia contraria fa-
cere 229 30

consuetudo: 2 21, 22, 24 6 20
165 24 218 29 234 2

consumere: 1) catastaltico la-
braturam cutis -ito 29 23 suf-
fundes vini et olei, usque donec
utraque -antur 275 20 de-
coques.. donec -as aceto 281
19 (*cf.* consummare). 2) om-
nia ia. hoc morbo -it 59 24
ubi ia. ex hac ratione morbi
-antur 96 20 semper dormit
.. somno -itur 115 2; *refl.* ni-
mis macer fiet et. cettidie -it
se ipsum 125 1.

consummare: curabis.. deinde
-abis caustico 187 19 ex his
omnibus lipparam -abis 276 2.
confusum cum consumere
consumptio: totius corporis co-
actio (calentia *trad.*) i. e. -o
nascitur 46 14

contagiosus: 51 22 *act.* 226 2

contagium: ex quo morbo -um
patiantur 51 22 maleus..
plures coinquinat, unde et
-um ab eo dictum est 51 21

contemperare: in unum -ato
270 2 ex aceto farnacum
(farnacium?) -ato 191 2

contendere: nervos -it 127 2

contenere: v. continere et
supra p. 308

continens: in -nti 'statim' 176
25 205 26 206 24 212 29 in -ntia
35 2 166 2: ubi aut in conti-
nenti *accipere aut 'in der*
Nachbarschaft' vertere malim

continentia: v. continens

continere: ad -endam cura-
tionem curabis cum 96 12 ut
possint.. hunc morbum -ere
ia. 59 20 caput febri -etur
39 2, et sic saepius; qui osso-
rum et medullarum viscera
-tenes 260 7 (*incont.*)

contingere: *intr.* 1) cum nomi-

nativo 6 28 10 5 24 15 27 1 38 1
46 29 47 3 2) *cum infinit.* 4 27
8 15 46 20 55 31 3) *c. acc. c.*
inf. 16 8, 15 28 7 38 25 46 17
67 3 *De formis v. supra* 307
continuatio: per longam nem
itineris et laboris . . sintaxis
nascitur 46 18
continuo: *adv.* c. lanam succi-
dam ligabis circum cambam
18 7
continuas: *neutr. pro adv.* nom
-um sed paulatim ordei . . per
potum dare 43 15 dare etiam
bibere pusillum nom -um 43 30
contra: *adv.* cum se proiece-
rit, vix se c. erigere potest
224 21; *prosp.* c. *acc. de*
loco c. venam in his saepius:
semisse tollis, aperies 11 19
strennam tolle 202 2 stren-
nes vel semisses 137 19 se-
missaveris 200 2 calcieturam
imponito (impones) 137 13
202 7 deprimis 209 13; c. coxae
commisuram . . cutem pertun-
das 17 8 aperies eam cutem
c. ossilaginem 204 16 (spon-
giam) c. eum locum stringito
220 32 c. eum (venetrum) spon-
giolam . . religa 227 30 *sim.*
contra illam humorem fiat
66 25 (?), *cf. ib.* 19; *postpos.*
ipsa genua c. extumidiora
sunt 36 2
contractio: nervorum 13 7 51 6;
16 15 47 8
contrahere: *intr.* cognoscetur
(insanus) autem ex eo q. pes
eius -et 86 27 ex quacunque
parte renes laborant, eius
partis venae (partes vere *trad.*)
-unt 224 16
contrarius: si quid . . -um circa
animalium corpora fuerit 4 12
potum accipere . . non potest,

dolorem enim -um sensit 108
18 sanguinem ei detrahis de
parte temporis -a 102 26 ures
ei cervicem ex -a parte 108 2
[*contrastringere**: deponito et
-ito diligenter et abscedito
215 14: *aut* *constringito aut*
contra <eum locum> strin-
gito *Buc.*]
contremiscere (-escere): subito
-it toto corpore 85 2 99 31 qc.
<aque> petione . . contre-
muerit . . ex qua re -escunt
164 16, 19
contundere: *intr.* curationem
nom facile recipiet, nisi -nderit
aut vulserit (sc. lumbos) 225 14
pedibus -et 99 21; *trans.* pedi-
bus terram -it 86 7 si . . auri-
cula(m) aliqua vi -nderit 222 2
-ito (sc. *medicamenta*) 17 28
18 22
contusio: tremat totus ex -ne
itineris 234 21
convellere: *intr.* quorum lumbi
-ulserint 223 26; *trans.* coram
si eiecerit aut -olserit 17 17
al. V. vellere
convellere: aqualiculum . . in
quo ventris capacitatem citius
et potus mixtus -it 63 2
converberare: si minus (con-
ceperit), -abo virgis (equum)
238 21
convertere: *pass.* solent alii . .
in farcimen -i 45 27; *absol.*
'*einen Rückschlag erleiden*' in
impetu eius (emissionis san-
guinis) -untur 44 2
cooperimentum: operito -i 128 16
(*cf.* cooperito caput illius de
vestimentis . . et operteris ope-
ritur bene 85 29, 30; epitogis
cooperito 95 25 153 10)
cooperire (caperire): v. *cooperi-*
mentum et supra p. 308

copiosus: sanguinem 45 6 100
10 198 5 sanguinis detracti-
tionem 57 28 cum aceto non
nimis -o 259 10; *adv.* -um
sternutat 45 7 *synon.* multus

copis: *νομίς*; *cf.* *eccopis*

cop(u)lare: pro modo -as eum
et tendes in expurcitiam cur-
rere 75 25

coquere: *intr.* haec omnia con-
tundito, donec bene -at 268 8;
trans. saepissime; *dubium* cui
aceto et oleum deinde cocto
hoc perunge 166 10; *transl.*
os totum asperum vel (= *velut*)
coctum erit 60 1; '*concoquere*'
omnis esca viridis et aqua
plena in partem cruditatis se
convertit et difficiliter -itur 38 6

cordapsus: *χορδαψος*; in ven-
trem. .genera doloris -us ilion
62 15 aliam causam doloris
-us quod appellatur. quibus
contingit ex nimia tensione
stercoris aquam per os refun-
dere cibum stercus 63 30 ex
hac ratione chordapsum (*hord-*
apsum trad.) fieri solent 70 13

core: *κόρη*; pupilla -e quae di-
citur 24 17

coriaginosus: 47 11 48 16 68 6
76 16 224 25 *V.* coriago

coriago: *ἐξεδεσμία*; eceder-
miam. .quod latine -nem ap-
pellant 124 2

corium: naturale habens tenue
-um 16 2 154 10 *al.*

corona: 1) '*Krone des Pferde-*
hufes' 10 8, 13, 17 19 29 51 15
137 5 *al.* 2) *planta* corona
bub(a)la (= *cunila bubula*)
167 21 *al.* *Cf. ind. spec. s. v.*

coronalis: super venas -es du-
ritias habeat 208 15 *Cf. corona*

corrigia: -am constringere 197
27 209 6, prendere et stringere

202 1, solvere 202 4, resolvere
198 4

corroborare: ut corpora eorum
thermasiam passa a perfic-
tione -entur 8 10

corroboratio: post hanc -nem
..cursui. .committuntur 8 11

-o poterit nervorum fieri 13 17

corrodere: sibi ia. pedes -ant
20 11 intestina magis -ent
68 9 praeseptum -et 90 5

cortex: 1) *proprie* glandis id
est ilicis arboris -icem 133 23
-icem pellis 280 20 -icem de
socco 245 12 -icis taurini 264
23, *cf. Ihmii ad Pelag.* 437,
et ind. spec. 2) *transl.* '*ulce-*
ris crusta' *Schorf* -icem fa-
cit 53 15 *plur.* -ices aqua-
<ma>to similes 59 27

cosnus (*coassis*): omnes vermes,
quas cossus (*coscos trad.*)
appellamus. .per adsellatio-
nem purgabis 71 22 qui in
longaone cosses (*coxas trad.*)
i. e. vermes rubros et rotun-
dos habuerit. .easdem cosses
(*coxas trad.*) 225 3, 5

cottidianus: *v.* cottidie

cottidie: *c. fere sexagies occur-*
rit; cottidianis diebus *enotari*
decies (8 2 24 1 43 32 56 27 67
14, 28 68 4 112 13 123 28 202 12;
'*den Tag über*' in cursu c.
(*δι' ὅλης ἡμέρας*) cogetur 140
17; *pleon.* c. curabis sic tamen
ut -anis diebus locum grossa
radas 191 8 -anis diebus per
dies similiter numero quinque
8 2 -ano die 163 13 in -ano
260 22. *synon.* in die 135 14
136 28 167 17 249 27 255 29 bis
in die 246 20 247 5 297 17 bis
diei 226 20 bis die 226 23
249 2 omnibus diebus 296 23
singulis diebus 60 20 135 2

singulos dies 256 18 in diebus
singulis 255 22 in dies sin-
gulos 273 24 in singulos dies
109 21 255 32 in dies singulos
per plures dies 82 27 per sin-
gulos dies 133 8 179 6 187 9
per dies singulos 139 5 inter
dies (alia vel tertia die *Veg.*)
123 26 diurnum 'cotidie'
27 26 49 24 99 30 119 9 per
diurnum 208 25. trociscum
.. diurnum 82 29 coclearia
singula diurna 111 1 offas
numero VII diurnas 112 12 *al.*

cotula: κοτόλη; *mens. passim*
cotilam 113 15

cōxa: v. cocxa

crancus: v. cancer et *supra*
p. 301 s. v.

crassamen: nardi 261 13 -ina
palearum 160 30

crassitudo (grassitudo): ad
-nem mellis commisceas 196 15,
conteris 259 19, evertantur
277 24, adicies 278 12 facies
ad -nem cretae 213 7 ad ner-
vorum -nem 275 4; *plur.*
-nes nervorum 266 11, 32 de
naribus mucci -nes exeunt
106 6 cicatricis -ne(s) super
tunicas singulas cognosces
174 20 *Cf.* plenitudo

crassus (grassus): pituita 48 14
plenitudines 104 3 de calci-
tem cum aceto mixta -am
facies 103 15 ea.. decoques,
sed noli -um facere 155 19

craticulatum (*trad.* graticula-
tim): ures eum gr. in renibus
213 22 cauteris candentibus
gr. urito 217 9 desusatim ilia
aut gr. super renibus permix-
tis punctis subrenalem cura-
bimus 57 34. *Cf.* decusatim
et *Schneideri ad Veg. I* 28, 4

creare: qc. i. ab strato cancer
frigidum -verit 216 17

crebellare: v. cribellare

creber: v. crebre

crebre: *adv.* naribus spiritum
c. ducit 45 31 cor c. (con-
crebre *trad.*) saliens 46 5
spirat calidum c. 48 32 nari-
bus tensis c. (crebris tense
trad.) anhelant 137 25; *compar.*
spiritum -ius agit 39 12 ve-
nam -ius salientem 45 1 *Cf.*
velocius et spissus

crebro: *adv.* crebroque et um-
bram suam naribus aspiciet
79 17

cremaster: κρεμαστήρ; -em ip-
sum prendito iuxta saccella-
tionem 215 20 ubi praecideris
venam et -em 216 4 in frigore
repercussi a -ibus nervorum
spasnum passi 95 10

crementum: per duplicationem
-i 65 6 cibaria per -um ad-
duces 82 18 paulatim per -um
exercebis 112 19

cremor: -em facito 79 7 -em
cum adipe.. potionabis 294 3

crepare: 'dirumpi' bersten;
aliis et oculus unus intume-
scit nimis et de utrisque
(diutiusque *trad.*) oculis
[non] <solent> -are vel can-
cerare 57 8 *Cf.* crepulus

crepitare: cuius commissurae
in ambulandum a nervis -ant
(crepidant *trad.*) ex tensione
nervorum totius corporis 95 2
(*cf.* sonitum reddit (nervus)
in ungula 218 21)

crepulus: sanguis.. evaporat
per ungulas et findeat eas, ex
qua re callicie et (ardicie ei
trad., aridae et *Bue*, quod
praeferam) -ae ungulae fiunt

21043. *idem significat atque*
crepare

cretellae: *clitellae*; cervices
eius (paralitici) assidue cor-
rigitur vel -as imposito in
cervices <ut> fractae curari
solent 10228 V. *Thes. gloss.*
s. clitella. Cf. scarpellum pro
scalpellum

cretiare*: κρετίζω; si q. i.
-verit... ambulare non potuerit
nec facile stare in posteriori-
bus 2006 qc. i. -verit (cre-
verit *trad.*) ab ordeo vel suf-
fuderit ab aqua... statim se
sanguis in pedibus eius suf-
fundet 20731 qui tamen si
in suffusione incidit vel
-verit... primo die vel 2° san-
guis de coronis detractus 2302
cretiaticus*: κρετιατικός; de
-is 36, 8 -o 1864, 25 -i (et
eici *trad.*) 1229 -o (Veg. cre-
tico) melius de coronis san-
guine detrahitur 1013 -um
...stremmabis... deponis... un-
guis iam compositis 20925
quibus armora in causis erant
et -is (creticus *trad. et sic*
Veg.) de brachioli sanguis
detrahitur 925 ex quo intelli-
guntur extrusicae ungulae
esse. qui dicuntur -i (cretici
trad.) ab ordeo, quod videatur
a cruditate ordei id vitium
plenisque accedere 2298;
2296 28019, 25, 26; cretiaticus
appellatur equus qui κρετιατικόν
morbum habet. *formam* creti-
aticus ergo non licet probare. *in-*
iuria autem Schneidenad Veg. I
25, 6 κρετιατικόν morbum etiam
in ungulis apparere negat.

cretiatio* (crethiatio): κρετλια-
σις; de suffusione et crethia-
tione (tebhiacione *trad.*) quid

est crethiatio (ethithiatio
trad.) vel suffusio? repentina
corruptio sanguinis pedibus
confusa 2288 quibuscumque
cretiatio (cretiatici *trad.*) in
pedibus... permanseint 1115

creticus: v. cretiaticus

cribellare (criblare, crebellare):
decies 8225 867 12832 20111
24510 24613 25310 258222
20 28832; criblare: decies
(1496 6123 6727 7322 935
14428 11525 12010 25233
2978 [cribata 782, *negius*
criblata]); crebellare: octies
(1335 15720 18724 1916
21314 2242 22525 28724)

cribellum: -o cernes 4024 Cf.
cernito cribro minuto 1817
crinacula: pro -us; licinium
tortum in -a 856 *in der*
Form einer Haarflechte

crista: forficibus toto(-um)

crista(m) palpebrarum 2225

croci(n)us: κρόκνος; medica-
mento 2489 sanguilentus
humor per nares profluet et
-us (cacrocies *trad.*; crocius?
croceus?) 532

crocius: v. crocinus

crunkus: κρόνκος; valitudines
aterapeutae. et -a(e) 7424

cruditare: si. ordeum novum
manducans -venit 1312

cruditus: esca viridis. in par-
tem -tis se convertit 384 *tem*
-sensit 10925 -tem pati 136
31 *de* perussum 10127 -as
maior in plectura reversa
fuerit 10114 ab aquae quali-
tate (aqua habitate *trad.*) hoc
est -ate 9818; 7620 8827

crudus: causticum 1628 ma-
lagma 1810, 22 aqua 8031 al.

crunes* (pro-clunas): fumentes
crunes aqua calida et femo-

ra... crumenes conficcas vapora
160 28, 29

cura: v. *supra* p. 302

cubitus: *κατῆ*; effugit cubitus
... cubitos facere longiores
128 a, 3 Cf. refugit recumbere
181 22

cubitas: 'ulna'; <vena> poste-
rini -um sinistri lateris 46 4
187 26 (*utroque loco corruptum*)
sub armi cubito... percussum
220 28

cuiusmodi: c. m. (i. e. 'talis')
autem fit infidus 90 19

cum: coniunct. c. maxime...
fugit 108 4 c. quando autem
(ὅταν δὲ)... excesserit 91 6

cum: praepos. c. accus. 62 2
71 23 138 21 196 20 212 24 216
25 34 2 (?); aliquotiens pro abl.
instrum., velut c. medicamento
ungeto 160 10 (?) lanam suc-
cidam c. aceto et oleo satia-
tam 36 21 vesicam... deprimes
c. oleo 71 5 madescit c. iure
162 26; si quid (quidem *trad.*)
in corpore c. tumore venenato
permanerit 216 14 disparges
c. eisdem 226 10; alias sic ex
omnibus: si q. i. pastellam
iecerit, hoc est -um aut
spatulam, quod vocant pri-
orem (motem *trad.*) 189 29 c.
adn.

[<caniculi ex *Veg. add.*> instar
habet (fistula) 31 23]

curs: 1) 'Kur' omnem -am
rationabiliter docere 4 21 cau-
tium imposito quae res om-
nem -am confirmat 207 28 -am
curare *οὐκ*, v. *supra* p. 310
2) 'morbis' collectio... gran-
dem -am et indignationem
ungulae facere solet 219 32
curabilis: -is est haec (ypo-
chima) 25 28

curare: 1) 'kurieren' passim
2) c. inf. passim, e. g. tergere
87 72 26, dare bibere 105 22,
ponere 7 4 sim.; -ato obser-
vare ne 33 25 Cf. observare
curatio: -nam curare *quater*,
v. *supra* p. 310 haec -o [non]
est impendenda 173 20 -o huius
rei est haec 101 4 Cf. cura

cureuba*: linteolis calciaturam
bene facies, diligenter fascia-
bis, -a calciare curabis 11 9
(Cf. *Veg. I* 96,3 linteolis mu-
nies diligenter, apertea cal-
ciare curabis) religas eum
(insanum) ad praesepe et
-am ei impones, caput ver-
venis fovebis et sinapisabis
et suffumigabis saporibus 87 29
cui (qui mentum fregit) et
-am constrictam impones
utrisque dentibus, constric-
tionem facies, ne praebet
labium inferius 177 2 (Cf.
Veg. III 33,2 cui et curcu-
mam [*lege* cureubam] con-
strictam oportet imponi, ne
depravet dentes et labia):
fuit ergo cureuba corbis spar-
teus, quo et pro solea et pro
camo utebantur Cf. chamum
et turminem

currere: in fatigationem et
solutionem ventris -ens aegro-
tat 132 21 iube eum -ere, et
dum -erit, subito eum flectere
158 5

curricularis*: pro 'currulis'; de
-ibus equis et de pulveris
veratione omnibus subiugali-
bus. his qui in curribus
iungunt (*intr.*) 165 7

cursio: contingit autem hoc
frequenti et a- ne multa
51 11, <a> frequentia -nis
multa 74 19 curatur sic am-

- bulationibus pluribus et -nibus 134 25
cursus: '*canalis*'; contingit enim a vesicae -u usque ad veretri intumescere 140 22 (humor) <in> ventrem qui vaguribat extra -um naturalem 222 17 (*cf.* *uredira*)
curvatus: -us erit 114 16
curvus: 102 24 *c. adn.* venas -as habebit 108 12
custodire: '*observare*'; in reliquis curationibus meminere tempora anni -ire 197 24
cutis: -es *plur. pro sing.* 66 20 211 26 221 31
cyatus: *v.* *ciatus*
cyclus: *v.* *ciclus*
cyferinon: *v.* *ciferinon*
dafnites: *δαφνίτις*; -es *cassia V. ind. spec. s. v.*
dare: *spinam facilius* -bit 45 1 (*cf.* *reddere*) per nares humorem crassum -bit 172 22 partus 233 30 si super ipsum pedem celse (*celsi trad.*) eum (*sc.* *ungulam*) dederis, statim rediet ad se 1619 dare bibere 43 29 79 7 edere 96 4
daucinus*: *oleum* 93 4 *V. ind. spec.*
de: *prae*pos. *c. abl.* frustum . . de loco eduxeris 221 19 lumbi si de loco exierint 224 16 secernere de grege 237 3 pullis . . excepti de grege 105 30 liberari: de morbo 53 18, de causa 77 17, de periculo 77 24; de omni morbo emendabis 288 13 strepitum de interioribus reddet 15 19 de folliculo urinam faciunt 46 21 stertet de naribus 178 23 fuerit de interioribus partibus putridum 103 17 de renibus gravatur 42 6 recides venam de media auricula 296 27 de via 48 30 49 13 132 19 de itinere 132 21 nona (*sc.* *hora*) de opere 284 32 '*unmittelbar nach der Arbeit*' gravidines et aliae multaeque de his (*sc.* *causis*) eis contingunt 165 17 quam (*sc.* *contusionem*) de plagis habebit 223 24 *pro genet.* cerebellare de pelle lanata 78 26 corticem de socco 245 12 de faba farina 195 19 cariotam de palma 256 1 folia de oliva 256 5 gummii de cerasia arbore 198 14, de cerasia 279 20, de cerassa 280 7 de hedera 279 29 sordes de balneo (*γλοιός*) 196 13, 16 de vita de his promittere noli 106 4; *pro instrum.* saepe *e. g.* de pedes feriet terram 122 2 de ambobus (*utrisque*) oculis videre 235 3, 8 de ipsis locis venarum sanguis a pectus detrahitur de sagitta 9 24 sanguinem . . emittito de securi vel celta 218 8 battes de tabella aliqua (*sc.* *codam*) 1130 cooperito (*sc.* *caput*) de vestimentis 85 29 de sale perungito 179 15 de oleo inunges 287 30 de berbenis fumentato 213 17 disparges de canali ligneo 286 10 butirum de malsa decoques 294 18 fracturam alligas de fasciis 296 30 macerabis de cinere lexiva aut ex aceto acro 279 1 (*sed ex sic multo frequentius*); *c. accus. saepe e. g.* 48 124 206, 21 41 13 44 18 57 31 59 25 88 *quies* 89 3 97 4 121 30 122 3 180 31 182 4 185 13 199 14 231 11, 12 234 3 (*annotavi vices quater*)
dealbare* (?): *scalpello famicali*

ungulam-are 219 22 scarpello diligenter (ungulam)-are (dalbare trad.) 202 16. decalvare (*quod praeferam*) vel delevare *Buc.*; *etiam de* decarnare, *quod saepe apud Chironem occurrit, cogitare licet.*

deambulare: si... calore aut frigore aut plenitudine -at 42 17 producere (excitare) ad -andum 43 8 166 5 iubes (fac eum -are 129 2 164 5 V. inambulare

deambulatio: fossam... transire in -nibus 162 5 -ne utere 169 10 -nem diutius facere 229 16 et -nes autem (aut trad.) celerius facito 252 22 Cf. inambulatio

[debibere: 38 10 *ex coni.*; v. addenda]

decadere: v. decidere

decalvare: v. dealbare

decarnare: loca eminentiora extalis 157 11, pulmunculum 211 2, 4, 7, 9 222 29, 31, clavuli radices 221 23, terrigium scalpello subtiliter 28 14, medicamentis acerrimis fistulam 32 5, malandria ferramento 182 30, sagitta[m] eam pantice(m) abintus 184 24, loca (mirmices) scalpello 192 1; decarnatum (mirmicem) ad aequalitatem 222 22

decidere (decadere): -unt a ventre et lateribus 121 18 omnis coniunctio unguularum separata decedit et exaliglat 228 27 si extra parte commissurae decederint 190 25

declarare: uteris cottidie usque ad pondus 3 III, si corpus eius tamen sic -averit 100 22

decocta: ex aqua mulsa -am facies 94 12

decoctio: facit autem ad hoc vitium betae et malvae -o expressa et mixta cum passo, suffunde per nares 150 16 lacte caprinum... decoquere cum salis pusillum. cui admiscebis post -nem 133 22

decoctum: potionabis -a ad causam facientem (= ia) 67 12: *fort. decoctam leg.*

decoctura: ad -am medicamentorum trituras mittes 269 12

decontra: alii vero urent eos d. in articulis palmatim 119 18

decoquere: *passim*

decumbere: in praesepio assidue -it 87 12

decurrere: fatigatus sanguis... -it (*scripsi* discurrit) per omnia membra 5 7 hoc vitium huius morbi in eos -it plerumque 106 2 pulmo... corruptus ad latus -it 107 8

decursio: facies -nem sanguinis 6 26 sine sanguinis -ne(m) fieri 116 post -nem (sanguinis) fasciatur 12 12 solve ad ligaturam et [de] sine sanguinis -nem fieri copiosum et confrica sale eum locum bene, ut maior -o sanguinis fiat 209 9, 11

decurtare (?): v. supplanare

decusatim: urito d. genua in contra 36 19, urere morbos... d. ilia aut graticulatim 57 33 ures ei temporales venas d. 88 3 ures ei cervicem dextram sinistram d. 96 11 cauteriis candentibus circumgiras eam (pispisam) et d. adures 222 8 eidem surculos pingues d. quasi fusos vehementer constringes 188 13 huius (clavuli) oras d. scalpello intercidet 221 27 Cf. craticulatim

deducere: *intr.* (?) corpore (cor-

core *trad.*) incipiet -ere 183 24
non enim potest -ere (*sc. ustio*
parapresmata?) 16 16 154 24;
trans. spongiola cum aqua
-is post pilum 6 7 facilius
ventrem solvit et humores -at
7 12 -ito coxa(m) tanquam
armum 17 18 non -it vere-
trum 150 24

deducta*: *substant.* si q. i. -a
descenderit. nascitur autem
a nimia ferocitate aut si plus
salivit aut si plus natavit,
quam necesse fuit, aut si
torquetur ventris dolore, tunc
membrorum rumpitur et -a
descendet. hoc et in homi-
nibus evenire solet, sed non
occidet, quod vocamus intero-
cele (*meroyles trad.*). sic eum
curato, si possit sustinere, ut
segreges -am a testiculos et
alliges, ut postea non descen-
dat 294 19, 22, 25. Cf. *Galen*
*VII 8 κατὰ δὲ τὰς ἐντεροκή-
λας τε καὶ τὰς ἐπιπλοκήλας*
ὀνομαζομένας ἀνευρόνεσθαι
μὲν τοῦ πίκαν, ἔστιν ὅτε δὲ
καὶ φήγνεσθαι συμβαίνει τὸν
ἀπὸ τοῦ περιτοναίου κατὰ
κοντα πόρον ἐπὶ τοὺς ὄρχεις.
aliter Bue. 'deducta' = hirnae
aut ramicis genus'

deesse: fricationibus -esse no-
lito 153 18

defectio: *morbis*; bulimus et
-o (*ea deiectionis trad.*) 47 12 ex
-ne aut ex feno 47 22; *plur.*
ad -nes autem et ad lassit-
tudines 92 7

deficere: itineribus -iet 113 18
in itinere -iet ab eo quod ster-
cus retinere non potest 133 27

defervere (*deferescere*): omnia
mixta in uno rursum -ere
facies 49 10 cum deferbuerit

249 30 *absol.* cum medica-
menta..deferverint 259 7

defluere: de collo pili si sae-
pius -ent 245 3

deforas et deforis: *promiscue*;
non prius -as causam curet
aliquo medicamento..q. si
prius -is aliquid imposu-
erit, morbus interius magis
fugit 60 3, 5 dextra sinistra
abintus et -as tumorem emi-
nentem..demonstrat 205 19
collirio intus oculum curabis,
-is <autem> (*deformat trad.*)
tetrafarmaco 23 20 V. foras

deformitas: ut ambo oculi sine
-te sint 23 17 ut caro non
crescat propter -tem 23 23
-as tamen et cinesis causae
perauferri non potest 35 28
si..ossilaginem cum -te (*de-*
firmitate trad.) summiserit
204 7 ne -as curae fiat 206 22

defricare: *saepius*, v. defricatio
defricatio: -nem defricare 65 21
-nibus termanticiis defricato
100 13 (*v. supra p. 310*) fiat
ei frequens -o ex vino et oleo
calido 121 13 -ne de vino et
oleo utere 164 11

deglubere: coperito..pellibus
lanatis, sic tamen (*tam trad.*)
ubi oves -pseris 153 11

deglutinare: *intr.* defundes in
altero vase, ne -et vitium eius
255 22

dehinc: postero..dehinc (*dehic*
trad.) 294 2

deicere: *absol.* praegnantem..
ne -ant (*sc. partum*) 286 25;
trans. venenum omnes -et
255 10 -et omne (*pediculos*)
135 27

deiectio: potio ad -nem alli-
gandam 252 18, 21 ad -nem

- 252 24 si...-nem pectinis vexa-
bitur 158 27 (*sed* defectio pec-
tinis 130 31 *ind.*)
- deinde:** d. in sequenti 183 1
d. postmodum 26 27 31 3 d.
tunc 182 24 *Cf. supra p. 311*
- deintro:** auferes...sanguinem...
et de prioribus pedibus iuxta
ungulam partes in apparenti
venenata vena d., et foris
lavare calida 42 30
- deiossum:** *V.* deorsum
- deiongere:** per uncinum pis-
tilli -ens i. palpebrum 23 26
c. adn.
- deixta:** *praepos. c. accus.* cu-
retur...haec passio emissionem
sanguinis divisas d. tempora
<et> supercilia venis aut ex
his iuxta naturam 42 25
- delacrimare:** inunges collirium
...ut multum -et 25 12
- delavare:** per clisterios 95 30,
usta loteo calido 192 16 216
13, genua aqua calida 207 10,
aceto (et oleo) 209 12 211 2, 21
221 1 *al.*
- deligare:** quadrupedem -ato
85 29
- delinere:** inlinis ei renes...
omnia haec -ito diligenter
213 10
- deliquescere:** coques...donec
medulla -at (medullam relin-
quescat *trad.*) 262 11
- demergere:** *intr.* pilos quorum
extremas (-ae) partes in ipso
rapo plus -serint 224 28; *part.*
perf. oculos habebit -sos 42 2
- demissio:** cursu -num quad-
rupedum in certamine 38 2 *Cf.*
Thes. gloss. 'demissio ἀφαισις'
- demonstare:** usque quo vena
se -et 11 31 absimilibus
signis se -at (maleos) 52 5
ubi hic morbus se -avit 52 15;
- trans.* immobilem et alienatam
quasi vulsam coram -at 161 7
tumorem eminentem...-at 205
20 q. signum -at imminentem...
aliquam corporis imbecilli-
tatem 164 23 tumorem emi-
nentem -at 205 20
- demonstratio:** nullam enim
-nem eius vitii ex istis trac-
tationibus intelligere possunt
39 2 (morbus) se demonstrat
praemixtis -nibus 51 21 ex
qua similitudine superioris
-nis 64 5 haec est -o horum
morborum (monstruorum *trad.*)
152 3
- demutare:** *intr.* claudicat ab
articulis, -at in singulis pedi-
bus 53 27
- denigrare:** ad pilos -andos...
et -buntur 244 30, 32
- denique:** 'darauf'; statim ma-
gis spiritus concipitur...d.
primum invenitur 59 1
- dentio:** pullaria nascitur pullis
in prima calefactione -nis
30 27 de glandulis quae fiunt
in pullitia ex prima -ne 179 8
- dentire:** si in annis continuis
duobus et mensibus sex -ierint
241 13
- dentitio:** -o prima 231 4 -o
prima totum corpus commo-
vet 232 28
- denudare:** scalpello supra totas
venas -as 210 1
- deperdere:** 'verlieren'; in vase
novo ita decoques (oleum), ut
tertiam -at 75 14
- deorsum:** haec forma deest;
deiossum 69 13; diossum
26 13 (duossum *trad.*), 17 (dei-
ussum *trad.*) 32 18 263 10;
diosum 30 16; iosum 188 1
iosu 190 24; ypochimia...de-

premes di. versus ad palpebrum versus inferiorem subtiliter . . . iterum repremito donec se di. commodet 26 13, 17 di. versus fit tumor 30 16 si ossum fuerit di. vexatum 32 18 digitos subicies interius dei. versus 69 13 armum . . alligabis supra genu et iosum et intra articulis aequaliter duces 188 1 iosu quam genu ab interiore parte tubiscula . . invenies 190 24 ne cerusa di. desideat 263 10 Cf. sursum
depellere: cum adsellatur, ster-
 cus vix -et (re- trad.) 131 23
depilare: catulum . . foris
 -atum . . decoctum 60 30 med.
deplanare: si vulneraveris et
 -veris (staphylomam) 27 16
 eam gumbulam cartilagino-
 sa(m) . . caedito ut -es . . cum
 bene . . -veris locum 29 14, 15
 cum eam (ossilaginem) pau-
 latim ablatam -veris 204 19
deplere: negaverunt ia. debere
 -eri consuescere . . ne consue-
 tudo -endi omnibus annis
 fiat . . quotiens enim . . detrac-
 tio sanguinis detracta non
 fuerit 5 20 inflabitur ergo
 <non> dispumatus, quibus
 consuetudo -endi causa [non]
 est 7 23 nullo loco -es nisi
 ex superiore vena 97 20; 8 15,
 26 56 2 Cf. detrahare et des-
 pumare
depletio*: ideoque dispumamus
 post -nem propter spurcitiam
 herbae eundem palatum 7 21
depravare: labrum superius
 -are incipiet quasi paralyticus
 87 15 V. pravus
deprehendere: si autem -ensus
 fuerit 113 24 (sc. morbo)
deprehensio: ossilaginem si

auferes, ne intelligatur fuisse
 propter generositatem equo-
 rum et -nem causae 204 13
depremere: ypochima . . capulo
 paracenteteri -es diossum ver-
 sus 26 12 -ito manu ad dex-
 tram partem (longaonem) 70 17
 huic manu et -es in anum et
 veretrum usque versus 71 1;
part. perf. pass. tempora ca-
 vata fiunt et oculi depressi
 46 20 quos soli depressos in-
 veneris 90 15 Cf. supra p. 308
depurare*: *part. perf. pass.*
 limpida et -ata (vulnera) cu-
 ram cefalico (de falcito trad.)
 curare 184 1. Cf. ex(s)aniare
deradere: usque dum videbitur
 satis pituitam -sisse 285 14
deretro: qua parte d. nervos
 ne tetigeris 36 20 nervos pau-
 latim urere d. 200 4 urito
 palmatim genua d. supra
 nervos 203 19
derivare: *refl.* corruptio san-
 guinis . . in quacunque parte
 corporis se -verit 13 9 liquor
 sanguinis . . in pedibus se -at
 230 8
derivatio: ampliabit (*intr.*)
 enim in eis (sc. pedibus reu-
 maticis) -o 19 19 ex qua -ne
 venarum corporis sanguinis
 ungulae alienatae tenduntur
 228 23
deserere: hunc curando -ere
 noli 82 21
descendere: venas . . quae -unt
 ab angulis interioribus oculo-
 rum 9 14 venae a visceribus
 -entes . . ab interiori parte -ent
 inferius quam gamba 12 9, 10
 duae autem venae a capite
 summo -unt (discendunt trad.)
 182 1; *trans.* (?) cum defri-
 cueris, -e (ascende?) et coper-

tum dimitte 43 6 *Cf.* deducta

desidere: humor sudoris in ventrem se -et (deridet *trad.*) 66 20 -et in lumbos tanquam canis 95 18 commiscebis ne cerusa diossum -eat (dissideat *trad.*) 263 10 *Cf.* insidere

desinere: *trans.* -es colicorum offas, dare debetis furfurem 74 5 (*ubi vero etiam dare ad desines supplere licet*) -e sanguinis decursionem fieri 209 9 facies ad crassitudinem cretae . . et inlinis ei renes . . et -es hoc cohaerere diebus V 213 8 -es humorem, ut decurrat . . iam -itus humor est 222 15, 17 -ies humorem ambulare 213 27; *intr.* sed si tamen ab admissura -uerint (*ex corr.*) 8 25 -ere exercitationibus 109 17 179 3; *absol.* donec -at (*sc. morbus*) 109 21. *de formis v. supra p. 306* (209 9) [de]sine *scribo coll.* 11 6)

despumare (dispumare): sanguinem eis detrahimus de palato, hoc est -bimus 7 19; 7 21, 23 75 21 *al.* *Cf.* deplere
despumatio (dispumatio): equos . . a die -nis numquam . . cur sui . . committamus 8 13 *al.* *Cf.* depletio

destillare: si cui capiti malignus humor in gingivas -verit 176 19

destillatio (distillatio): -o narium humida et gracilis aquae similis 106 19 si cervix a pluvia -nem passa fuerit . . scrutabis foramina, ne quid ulterius inter nervos -ne (-o *trad.*) sinus factus fuerit 183 15, 19 (*cf. ind.* 171 7) siccare . . ne quid umoris -nem huic iumento faciat 184 13

destillescere*: lumbis . . contractus erit et macer fiet -endo, quia posteriores eum non consecuntur 224 20

[**destit:** *lego d*(ur)escit 53 28; distet *Bue.*]

destrigmentum: -a adsellabitur 137 27

destringere (distringere): -es eum diligenter et eam unctionem eum perfrigabis 92 27 post VII dies -ito et delavato 111 19 -e i. 266 8

desub: *praep. c. ablat.*; sanguinem detrahare d. oculo 25 9 27 5, 13 247 31, d. oculis 80 16 81 16, d. cirro (cirru) 10 5 119 1 208 13, emittere cirro 175 21 193 3 207 6 sanguinis detractionem fieri oportet de cervice . . vel d. causa illius loci, ubi se humor morbi demonstraverit 57 29 sanguinem . . emittes supra talos et de gambis eius . . vel d. ipsis dolorum locis 117 23 sanguinem ei detrahes . . d. gamba 161 21 (*cf.* sub gambas sanguis detrahitur 12 8) d. gambis emittito 218 8 d. cute eum (mirmicem) recastrabis 222 20

desubtus: *praepos. c. accus.*; dissuria sanet eo quod d. pedes ipsa ramenta (samenta *trad.*) pedum conterere (contendere *trad.*) 146 26

desudare: ignem facito ut -et 95 26; *cf.* donec sudet 134 25

desugere: *v.* dissugere

desuper: *adv.* terrigium . . decarnabis subtiliter. d. ipsa cerato 28 15; *praepos. c. accus.* decarnabis per utrasque plagas et diligenter auferes (pulmunculum) d. spinam . . eum foras

- exime . . qc. intus . . remanse-
rint, rursus decarnabis d. spi-
nam 211 5, 8
- desupra:** caliginem d. facit
(? fuci *trad.*) 174 32 c. *adn.*
- deterior:** *de aegroto io.* -or fit
285 20, -or fiet 40 9 54 4 est
-or 109 28 corpori -or fiet
111 7 -ores corpore fiunt 55 9
- detrahere:** sanguinem 5 4, 16,
23 *al.* *Cf.* deplere despu-
mare emittere
- detractio:** sanguinis 4 24, 26
quotiens . . -o sanguinis de-
tracta non fuerit 5 22 (*cf. supra*
p. 310) *al.*
- devitare:** -a (*debita trad.*) loca
calidiora 82 13
- dexterior:** *v. supra p. 305*
- dextra sinistra:** ἀσύνδετον 9 6,
10, 27 12 4 *passim* (*cf. intro*
foras); dextra atque sinistra
158 1
- diacantaridas:** διὰ κανθαρίδος;
-as sic compones 276 33: *ex*
διὰ κανθαρίδος factum est
unum verbum, q. solito more
declinatur
- diacylon:** διὰ χυλῶν; malagma
d. (*dyacilon trad.*) impones
34 33
- diaftora:** διαφθορά; corruptio
sanguinis quam Graeci -am
(*dyaforam trad.*) appellant
76 23 ex corruptione sanguinis,
quae Graeci -a (*dyafora trad.*)
appellant 79 13
- diastima:** διάστημα; ut possit
per -am (temporis) compositio
corpori esse 5 28 per longum
tempus . . et per -a 57 19 fasci-
olum praecides per longum
ad -am oculi 23 15 ut -a
unius digiti in medio rema-
neat 33 20
- dicamen:** resinae *Cf. Thes.*
gloss. et Ind. spec. s. resina
- dictare:** escam porrigito, si
-averit ipsum tempus 38 13 san-
guinem ei detrahes . . prout
ipsa aetas animalis -averit
74 29
- dieresis:** διαίρεσις; scalpello
-in palato faciens 44 13
- dies:** *mascul. et femin. passim;*
quam die et nocte dabis
manducare per dies numero
septem 7 7 in primis diebus
60 18 in altero die 160 27
236 16 in tertium diem 164 5
in ternos dies 125 31 per non
minus diebus duobus vel tri-
bus 70 23 per alternis diebus
108 1 (*cf. alternus*) per pluri-
bus diebus 134 6 *Cf. numerus,*
cottidie
- difficilis:** -is servit (i.) 81 22;
difficile *adv.* hic morbus ne-
cesse et d. sanabitur 179 13
- difficiliter:** 19 30 23 2 38 6 46 21
55 11 60 6 65 13 69 6 70 13
73 18 77 18 78 7, 11 106 17, 22
196 7 233 11 248 24
- difficulter:** urinam d. facit 295 6
- diffundere:** *refl.* -it se pupilla
24 17 25 5; *pass.* (pupilla) -sa
est . . ut ovi vitellus -sus . . in
oculo quasi livore -sum in-
telligis 24 21, 23, 29
- diffusio:** perdet visum luminis
(pupilla) per -nem suam 24 19
intelliges . . super ipsam (ipsa-
rum *trad.*) pupillae -nem
vitreo similem 25 16
- digerere:** per sanguinis detrac-
tionem morbum -ere 57 29
interdum -untur (scutulae) per
itineris exercitationem 57 17
totum perfrigare ita, ut in
corpore -atur (sincopatio) 72 38
partes enim virium sanguinis

in coitum -unt. illa enim furia, quam consueverunt per coitum -ere 8 25, 28; *depon.* (?) eum. hordeum nimis edisse et non digestum esse 109 28 ut. digestus ad potionem veniat 165 5

digitus: cartilaginem narum eius -o mulieris (?) subtemperabis (?) 100 5 *c. adn.*; *mens. saepe*

dilatare: *intr.* usque quo causa canceris -verit 216 21; *pass. pro refl.* -atur (*πλατύνεται*) 38 18 123 7; *refl.* extendere se non potest nec -are 114 4

dilatatio: diffundit se pupilla. et fit platocoriasis, id est -o (*dilatatio trad.*) pupillae 24 18 aneurisma. est tubulum. cum -ne (*dilacione trad.*) venae 33 6

diligenter: 'commode'; suster-nentes. quae mollitia(m) praestent ut d. iaceant 43 1

diligentia: 'curatio'; solent ex hac -a sani fieri 25 13 curare per omnem -am et potionibus infra scriptis 52 20 cui nulla -a curae prodesse potest 54 2 ex nulla -a curae proficit 56 26 sine ulla -a medicinae saepissime refrigerari solent 66 14 labore(m) et -a(m) tam equarum quam equorum. ostendere volui 232 9, *cf.* de diligentia equorum 231 2 *ind.*

diligere: 'diligenter nutrire'; cibo autem maxime -endus est 117 2

diluere: stercus suillum. in vino. -ito 158 13 thuris. in vino Amineo -ito 180 17 aceto et oleo 183 8 ex aceto acro 282 14

dimicare: 'micare'; auriculis

erectis -at 90 2, auriculis 83 3, auriculas 85 5

dimidia: *subst.*; salem -am 18 18 194 25 mensis -a 'in der Hälfte des Monats' 99 19 *adn.*

dimittere: cui et ambulationem -e (*dimittite trad.*) 178 16 bubus pituitam -ere 285 11 in eo (Ioteo) lapides molares ferventes -ito (*pro demittito*) 160 4

dinamidia: *δυναμῖδια plur.*; medicamenta autem ad huius modi curam in -is demonstrantur 20 17 collirium. quem. in -a positum habes 24 13 malagma. quam in -is habes 30 11 quod caldum in -is monstratur 35 19

diossum: *v.* deorsum

diplancistrodes*: *διπλαγκιστρο-ειδής**; venam -de (*diplantistrotro trad.*) inter nervos nimia subtilitate relevabis 33 18 *Cf.* ancistrum, tyflodiplangistris obthalmostatus

directus: *v.* dirigere

dirigere: *trans.* lini semen. bene contusum -e 254 29 *c. adn.* offam facito ex isto et quasi salivatum -es 255 16; *intr.* -entes a collo usque ad femora venas 44 21; *part. perf.* directus: scalpello plagam -am das 23 12 scalpello inter-cides eam -is plagis 221 31 venam extantem quo loco invenies, cutem contra se in -o venae ad duos digitos aperies 33 17;

dirigescere: ne adeo -at, sago eum operito 227 12

discedere: si unguis -asserit 186 7 si ungulae a corona -asserint 201 1 haec duo adiu-

- toria...a quibus nunquam -i potest 12 21
disciplina: de -a ustionis 186 24
discole: *δυσκόλως*; d. trahuntur a prioribus (partibus equi) 160 23
discolus: *δύσκολος*; vulnus -um 20 1 278 28
discoquere: ordeum solidum -ctum in aceto, usque dum -ctum sit 202 21, 22, *cf.* fures ex aceto decoqueto 202 24
discoriare*: ipsum migalem -a 167 1
discurrere: sanguis...it (decurrit *trad.*) per omnia membra 5 7
discutere: (virtus medicamentorum) vermes -it foras a corpore 68 27 ut fleminam -ias 268 9 ad flemina -ienda 269 23, 25 269 23 (*descucienda trad.*)
disinteria: *δυσεντερία*; 105 15 130 1, 26 133 10 *bis* 157 1 *bis* (*bisinteria trad.*)
disinteriei: (sintecti *trad.*) 76 16
dispargere: coicies et aquae pusillum, et cum inferverit, -es cum eisdem de canali ligneo 286 10
disponere: antepriedie -endus erit, ut minus cibetur 5 27
dispositio: totius corporis compago et interiorum -o (*dispō sic trad.*)...invalida fiet 46 25
dispumare: v. despumare
dissolvere: *absol.* verum est ergo et ustionem -ere posse 15 6; *trans.* caloris beneficio -utum vitium...ex qua vulnera ustionis -uta 14 12, 16 urere eam fistulam...ut possit...-vi (*dissolute trad.*) 32 10; *refl.* ut se -at post fistula 280 7
dissugere: dixerunt flemen ex ea re -i et adsiccarī posse 35 17
dissuria: *δυσουρία*; 146 6, 25 148 24 disuria 62 18 dysuria (*dystria trad.*) 140 15
distabescere: suspirium in eo -at 110 27
distare: ures...caput...in trigono duobus digitis distantibus 88 3; 53 28 *adn.*, *cf.* *durescere*
distensio: a -ne pressum 82 7; 37 13 81 26, 27 (*corr.*) -nem faciunt 76 26 quibus venis praeobturatis -osequitur 79 2
distentiosus*: 'qui *distentiones habet*'; frenetico -is (*distentionis trad.*) sideraticio *eqs.* 9 11
distentus: nares -as 108 14 -us spiritus 111 25
distillare: v. destillare
distillatio: v. destillatio
diu: *enotari octies* (11 31 26 25 90 20 123 18 155 19 176 24 195 26 205 24) *eius vice funguntur:* longi temporis 10 28 54 16 63 8, 13 longi temporis beneficio 67 25 per longum tempus 34 18 54 27 57 19, 21 58 18 114 19 inter longum tempus 66 13 71 9 multo tempore 53 18 200 25 longo tempore 55 32 *Cf.* diuturnus tempus
diureticus: *διουρητικός*; -a portione 69 16
diurnus: v. cottidie
diuturnus: propter -am vitam 4 17 non enim erit -ae vitae 237 4 -i (*diurni trad.*) permanent 195 31; *adv.* diuturno in vita morantur 235 30 *Cf.* diu
divisio: <urit> duritias, interdum et cancellat in -nes 14 9
Cf. divisura
divisura: ad ipsam -am gemi-

narum (sc. venarum) 10 22 in
media-a codae 11 31 Cf. divisio
divus: sub divo: quos oportet
s. d. in agro dimittere 56 s
tamaricu folia . . s. d. ponito
180 15 s. d. eam (equam)
statuito et. . aspargito . . s. d.
hoc facito 238 18, 19 pultarium
sub divum (subditum *trad.*)
ponito 126 27

dolere: quibus venter facile-et
11 25 hoc et circa omnes ca-
put-entes fac 81 7 *al.*

doliolum: commisce ut colli-
ges in -o 260 28

[dolorosus: caput-um (deorsum
Bue.) portabit 101 26]

dolosus: qui etiam (enim *trad.*)
sunt -i 235 10

dominari: in eiusmodi enim
causa praemixta quaecunque
validudo ex duabus-etur 13 21

dominator: nervus qui est ad
articulum lumborum totius-
que corporis -or (-orem *trad.*)
(cf. principalis 74 16) aqua-
liculum . . totius corporis -or
63 5

donec: 'tunc' (?); sed si evene-
rit ut. . duritias habeat, d.
desubcirro. . sanguinis detrac-
tionem facies 208 16 *al.* de
179 27 v. 'addenda'

dormitare: quasi oculis -anti-
bus erit 87 11

dormitio*: 'dormitorium' Ruhe-
lager; mollibus-nibus eum
collocabis 158 25 (unde *Veg. V*
4, 2 molli dormitione animal
collocandum)

dorsanus*: 'dorsuarius'; quae
(arteria) appellatur -a 142 11
Cf. dorsarius subdorsanus

dorsarius: mulus -us erit 221 1

dorsum: alternis -is 15 22 (dos-
sis *trad.*) 153 29 *V.* alternus

dossuarius: subst. quod facile-is
(equis) evenit 207 5 *V.* dorsanus
dragma: δραχμή pondus 49 9
76 1 *al.*

dubitare: c. acc. c. inf. non -o
et alios hunc morbum. . aliis
nominibus vocare incaute 51 20

ducere: refl. quidquid enim
escam accipiunt, ad stercus
se -it ('convertitur' *Veg.*), si-
militer et potus ad urinam
125 10 spiritum -it subinde
134 23 ilia solide -it 137 26

nares -unt in pulverem 165 14
armum ad rotam -es aut ad
machinam 187 29 curabis
praeter ductum armum 187 18;
transl. magis tempus -it 155 3

ductio: cum. . ex via aut ex
<sarcina> -nis laboraverit . .
plantae laborant ex labore
viarum, ut ex sarcinae -ne
16 2, 7 (*idem* 154 9, 15) fiunt
autem haec causae aut in
conamento aut a viae -nem
223 19

ductus: fit enim spiritui -us
gravissimus 43 12 Cf. ducere
dulcido: uligines . . q. quidam
et -ines vocant 20 7 -o enim
sequitur et solutio ventris 139
14. Cf. *Veg. III* 52, 1 et *V* 14, 4

dum: d. interdum 57 18 117 11
(cf. *supra p.* 311) d. tamen
ne plus putes esse quam sep-
tem (sc. tunicas oculi) 174 4
q. magis sic intelligitur, d.
in ipso oculo imaginem. . non
videtur 24 30

duplex: malagma ad nervos
grossos et -ices 265 3 absci-
dito medium frustum quater-
nario -icis magnitudinem
215 15

duplicatio: ganglion. . fit ex
nervi -ne 33 8 spiritus, qui

per -nem crementi magis in novissimum maior fit 65 6
duramen: cum cicatrix callositatem fecerit, -en imponere (sc. ungulis) curabis 202 10 cum cicatrices vulnerum sol-daverint et praeduruerint, -en imposito et excalciato 209 21 curato tam diu, donec vulnus callicia praeduruerit, et calciato et -en imposito 219 31
duramentum: stiptici compositio ad vulnera et ad -a et ad ustos 281 21
durare: a primo die usque ad tertium -ant 38 29 non -ant, periculum vitae faciunt 199 15
durescere: corium eius -it 126 19 cuius corium [non] -it (destit *trad.* distet *Bue*) et tergus similiter durum .. erit 53 28 cuius et corium [non] durescit (descit *trad.*) 107 1.
Cf. in-, per, praedurare
duritia (durities): si basem moverit aut -as citare coeperit 10 14 qc. i. in basibus marmor et -as fecerit 207 15 altius <urit> -as, interdum et cancellat in divisiones 14 9 ad -es et ad flemina .. compones 269 1 (*ib.* 3 ad -as) *al. de formis v. supra p. 300.*
ebibere: 'bibere'; ubi plus-erit 109 23 cum -erit, tantum sufflat inflatus 123 30 per os -at 124 26, 29
eccopis*: ἐκκοπίς* vel ἐκκοπέις; secito ossilaginem per -ida (et copida *trad.*) et xistera diligenter adferito 204 17 caedes per -idam (perecopidam *trad.*) et rades per xisteram 217 29 prendes -idem (prende sicopidem *trad.*, ubi in contextu minus recte copidem

scripsi) et ipsum tubulum desuper ossum caedito ab aequalitate 190 29
eccedermia: ἐκσέρμια; de -a. si q. i. -am habuerit, quod latine coriaginem appellant 124 1 de eccedermis (eccederamus *trad.*, scripseram primo eccedermia) 89 26
eccedermus: v. eccedermia
echinus: ἐχίνοσ; aspreto -o (exhino *trad.*) similis 57 3 ecinum 239 5, 8 *med.* *Cf. ind. spec.*
edere: *passim*; escam esse 97 17 [esse *del.* 102 9 106 24] *Cf. manducare*
educere: linguam foris -ito 285 3
effectus: mellis quod satis est et -um faciet 115 29 si (hoc) -um non habuerint 137 9 190 1 si -us non erit 194 18 (sic) ad -um perduces 198 27 256 10 hoc ad -um perducet 255 23 haec res ad -um perducit 256 2 parebit -us 256 20 273 25 -um parebit (*prāt trad.*) 277 20 recens autem ad praesens -um adfert hoc medicamentum 280 24
efficere: 'vivere'; plures (dies) -ere non possunt 38 30
effugare: suffumigari .. propter -andum taetrum odorem illius morbi 52 16
effundere: cum lacte .. infunde. q. si non habueris, .. ex vino dulci -ito 178 19
eglipsis*: ἐκλειψις; si vertiginaverit .. -is (glipsis *trad.*) patitur assidue 86 12
eicere: 1) 'luxare'; de cocia eiecta aut convolsa 3 16 coxam si eiecerit 17 17 si .. co-

lesum fregerit aut eicerit 189 10; 2) *'educere'*; ne intercludatur, eicies eum (sc. ex cella caldari) 759 3) *'gignere'*; pilum eiciet ad colorem et spissiore 245 14 equa si mortuum eicere non potuerit. ita celerius eiciet. secundas 238 3, 5 *absol.*; equa si eicere voluerit 238 21; 4) *proprie* ut eiciant si quid in cerebro habent 287 15 sanguinem -iunt 252 8
elephantiotis: *ἐλεφαντιώτης**; 52 26 59 28 109 2; elephantioten 59 25 296 5; elephantiotis 293 3
eliberare (?): *'deglubere'* *abhäuten*; pulmunculum teneto et .. decarnato .. et oleo delavato et -a 211 2: *verbum valde suspectum, nam ibid. l. 6 a cutem ipsa libera legimus; quare nescio an libera etiam priore loco scribendum sit. Cf. liberare*
elidere: *'constringere'*; cum coeperint in illo pede fortius calcare .. tunc -ere et simili modo alterum pedem curabis 11 12 hi plane semissantur non -untur 11 23 -ito (helidico *trad.*) eum <in loco molli *add. Veg.*> 26 4 -es i. et capillo claudes subtiliter eam verruculam 27 29 -ito (elido *trad.*) i. et in brachiolo venam .. aperies 33 15 -es i. et locum .. semissibus cauteris adures 201 21.
eligere: de rapo (rapa *trad.*) -ito pilos validos et tortos 245 17
elimpidare: *intr.* cum bene -verit (vulnus) 11 5 si vulnus -verit 205 11 vitium .. temporibus (*'interdum'*) -et 27 2; *refl.* ut cutis se temperet

et melius -et 211 19; *trans.* omnia vestigia et maculas mucrone[m] -are 202 17 omnia vestigia causae ab stercore vel clavi vestigia scalpello -are 219 24 omnem pendiginem ungulae -at<o> 219 29 *Cf. limpidare*

elleborizare: *ἐλλεβορίζειν*; si ventrem .. non solverit, -abis (elaborizabis *trad.*) eum sic: ellebori albi 3 .. et vino .. potionabis 75 28

eloma*: *ἔλωμα** i. e. ἦλος; quae sunt ergo quae vel solvi vel laxari debeant duritiam? marmora aquatilia -ata (ylomata *trad.*) ossilaginis 14 22

eluere: dolor per saniem -endo (ludendo *trad.*) aufertur 15 3 *Cf. colluere*

elutriare: aceto locum -as 195 10, -are 225 1, -abis 244 34 (elutabis *trad.*) 245 2

emacrescere: corpus non reficiet, nimis -it 124 3 ab ordeo eum abstinebis, ut -at 135 13 tussit aspere et -grescet 56 25

emanare: si videris sanguinem non -are 227 6 foramen quae urina -are consuevit 228 8

emendare: si quid .. male factum .. fuerit, -ari non potest 4 13 -abis periculum <in> emoroide 34 8 si .. mobilem <caudam> habuerit, sic -abis 225 8 cum volueris potionare .. de omni morbo -abis 288 13

emfragma: *ἐμφραγμα*; -ma pati 70 2 enflagma 121 1 *adn.* enflagma 62 16 quae passio doloris enflagma dicitur quae latine obturationem vocatur 63 28 *Cf. emfraxis*

emfraxis: *ἐμφραξις*; ubique cor-

- ruptum** de -in i. e. de obturatione 89 21 de -i si . . -i. tenuerit, quod latine praeobturatio dicitur 120 21 *Cf.* emfragma
- eminere**: ut possit vena (venas *trad.*) clarius -ere 6 3; *part. praes.*: eminens quibus nervi in articulis . . -es erunt 118 24 corpus . . fiet -ibus omnibus ossibus 125 2 tumorem -em . . demonstrat 205 20 q. i. . . super vertebulum coxae -ns aliquid habuerit 217 26; *compar.* loca eminentiora . . vesicae similes 157 10
- emissio**: ex nimia enim supra modum -ne (*sc.* sanguinis) et conamento pulmonis tensio contingit 47 3 *al.*
- emittere**: sanguinem 9 1 10 15 18 7 40 30 41 27 *al.* (*cf.* mittere detrahere); per os salivas multas 133 29 nec eam (cibariam) concoctam per stercora -it (stercore mittit *trad.*) 142 20 caput -it et super -it (de-mittit?) 109 23, 24
- emorigia**: αἰμορραγία; attendere, ne supra modum sanguis profluat q. -a appellatur. si -a fuerit, uti medicamento ischemo 44 27, 38
- emorois**: αἰμορροΐς; cum venae colligaveris . . emendabis periculum <in> -ide (memoroide *trad.*) 84 8 ne umquam suffundat propter -idas sanguinis 34 14
- empiema**: ἐμπύημα; caput ei ures . . vel pinna -a (hiempima *trad.*) facies 83 22
- emplastellum***: duo grana salis in plaga subicies . et super -um 123 24 exime fistulam et -um inducis 214 13
- emplastrare**: ad cartilaginem(s) -andam(s) compositio 269 14 280 14 ad vulnera -anda 278 2
- emplastrum**: 270 *sq. nonies*
- emplecticus**: ἐμπληκτικός; de -o i. e. epileptico 93 13 88 14
- empticus**: medium panis candidi -ii 132 22 panis -i medianum 252 28 *med.*
- enfragma**: *v.* emfragma
- [*eodem*: *causaliter* (?) rarum quoque intervallum fiat (faciat) eodem 16 6 154 14]
- epifora**: ἐπιφορά; febricitantium per -am aliquam in palato vel faucibus 43 17 cardiacus autem fit a nimia -a totius stomachi 77 14 si . . ex aquae -a . . non dormierit 81 29 ab -a cruditatis vitio (*corr.*) datum 164 17 vi indigestionis -a 165 6 ex qua -a sanguinis 208 1 ex -a nimia corporis 228 10 collirium ad -a(m) 247 13, 22
- epiforetum**: ἐπιφορητῶν; suffusione praesens ab -on 24 7 *V.* epifora
- epilampadium***: ἐπιλαμπάδιον*; folliculum sagitta pungs vel -um, si habueris, infigis ei, desinies humorem ambulare 213 27
- epilenticus**: ἐπιληπτικός; 93 13 102 20
- epiploce**: ἐπιπλοκή; -e dicitur causa in qua duorum valitudinum praemixtio invenitur 13 3 eius modi autem causa -e dicitur 13 13
- epitogium**: -is coperito 95 25 153 10 *Cf.* cooperimentum
- epitoma**: ἐπιτομή; singulorum sensus et motus animae in unum contuli et ex his -a (epithima *trad.*) feci 232 14

equale* (i. e. equile): in -e (aquale *trad.*) praesepium pectore trudet 132 16 calidus nimis ab -em 164 20 ab stercore -is, quod femur vocatur 219 17. Cf. equile

equile: prodiens de -e 161 5
V. equale

equinus: generis -i 232 16 242 17 286 30

equire: equa si .. nec equibit nec praegnans erit 239 13

equitatus: *abstr.* 'Reiten'; in -u expavescit 135 11

equus: 47 31 48 30 99 22 120 3 142 14 160 19 199 12 *al.*; *sed multo crebrius* iumentum

eradere: eas (mirmices) -as 205 7

eradicare: ustio eas (radices) -et 216 9 donec omnis vermico -etur 219 9

[**erecta**: 'veretrum erectum' (?) 156 13]

ergo: cuius (detractionis) e. tamen rationem protinus reddo 5 2 si .. vexabitur, nihil eum curare poterit. e. murtam .. infundere .. debetis 116 20

eronalis: resina 202 22 *al.*, v. *ind. spec. s. resina; rectius aeronalis*, v. *Ihmii ad Pelag.* 252

[**erita** 173 9 c. *adn.*]

erraticus: absinthium 94 9
V. *ind. spec.*

error: praecipitur propter -em alicuius passionis .. sanguinem detrudere 5 14 qui ne quidem -or alicuius passionis veterinario ignoranti obstripiat 48 27 haec ratio habebit quidem -em 223 10

erumpere: *intr.* per se -unt collectiones 57 6, tubergula 111 13 arteria si eruperit 177 26

eruptio: vulsi 89 1 109 12 faucium 178 28; *plur.* 'Ausschlag' collectiones per se rumpunt et post plurimas -nes aliae renascuntur 55 22 illas enim -nes et partem sanguinis et per saniem evomendo auferunt 56 3 coronae si -nes fecerint, scito subtus collectionem factam in ungulam esse 200 19
Cf. collectio

erveus* (?): farina(m) -am (et aerucam *trad.*) inposito 179 18
V. *ind. spec. s. farina et s. ervum*

esca: omnis -a viridis .. in partem cruditalis se convertit 38 5 ipsa(m) enim -am ad inferiorem scapularum locum accipit 54 9: *idem* (*sed* ab inferiore loco) 104 17 sine dubitatione -am suam conficientes 55 8 -is eum aridis cibare 90 27 <si> .. desideraverit -am esse 97 17 (cf. *supra p. 300*) opponito -am nesatur fiat 98 30 -ae modum revocabimus IV die 230 9

escari: male -tur 80 25 cum -tur (*esca tritus trad.*), tussit 162 6

esse: 'möglich sein' c. acc. c. *inf.*; verum est ergo et ustionem dissolvere posse 15 5

esurire: manducans multum -it 125 3

etenim: sic e. et singula signa .. intelliguntur 102 10

etiam: etiam et v. *supra p. 311*; etiam nunc 13 28 14 3 216 22

etsi: infundes ei per narrem sinistram etsi non vi (et si non vis *trad.*) 84 26

evadere: 1) 'sanum fieri'; si tardius in dolore protrigaverit, difficiliter -ent 70 13 diffi-

ciliter -it 196 7 illi autem -ere non possunt 163 24; 2) '*exsistere*'; si suspirium -et, signa habebit talia 110 15

evanidus: labia eius -a (evanita *trad.*) vide(n)tur esse 181 15

evaporare: sanguis unguis digeritur et -at per ungulas 210 12 V. vaporare

evenire: -it (et venit *trad.*) hoc autem a calore 86 25 uniter omnia -iunt et curantur 219 2; c. *inf.* his -it . . morbum digerere et firmiores fieri 57 18 ex hoc -it sanum fieri 109 11 -it eos liberari posse 111 15 quibus -it reuma . . pati 214 3

evertere: haec . . ad mellis grassitudinem -antur 277 24

evincere: per quam ustionem vitia insanabilia -i possunt 48 5 ex quibus morborum vitia -enda sunt 73 27

eviriare (i. e. evirare): *pass. de iumento* 8 16 51 11 55 31 56 3 74 19; *act. ne* . . nervos eius -ies 38 25

eviratio (i. e. eviratio): nec stercus reddere potest -nis causa 124 5

evocare: *trans.* tam leviter -abis susu (venam) 190 2 incipiet humor foris -ari inibi 222 16; *refl.* est enim ista res, quae cito se foras -et 144 14

ex: *forma e non apparet*; *prae*pos. c. *abl.* saepissime; c. *accus.* 14 16 19 2 24 7 44 24 47 5 68 8 95 14 100 26 112 9 148 20 154 7 176 23 203 14 212 18; ex toto corpore aequaliter prensus est 95 22 (*cf. ab*) ex prioribus humeris incertus (*insertus trad.*) 111 7 adures eum ex utrisque partibus

135 20 ex parte quacunque tollere oportet 220 15: sic saepius venas adaperies ex amabab partibus 44 17 adaperire palatum . . ex maxillas et de fronte 44 24 (*cf. de*)

ex hac (illa) ratione *passim* sie ex hoc non proficerit (*cf. proficere*) ex quo 59 2 '*insolgedessen*' ex ordine 66 8 fervescat ex lentore 259 31 *pro adv.* (*cf. igne* lento 260 20) morbum ex pluribus signis . . aliis nominibus vocare 51 20 ex ipsa retortione moriantur per ruptionem vesicae 69 18 ex lumbricibus dolorem habeant 144 12 oculum album ex plaga 247 6 *alia*

ex apertura 292 26 '*nach der Eröffnung*'

saepissime de medicamentis aut pro instrumentali aut pro 'cum': e. g. sanum facies ex eo 175 24 subveniri ex omnibus succursionibus 57 26 succurrere . . ex una re 109 3 ex omnibus . . curam adhibere 212 12 oculum aperias ex duobus tyfiodiplangistris vel per obtalmostaten 26 6 c. *adn.* scarificato totum ventrem ex sagitta Numida 216 9 clisteriabis ex aqua calida 66 3 ex eo (sulfure) conficabis 144 27 ex aceto perfrigabis 85 17 ex aceto exsaniato 207 11 ex aceto infusum 80 7 ex hoc oleo calido suffundere 65 20 ex hoc succo linito 41 11 ex aqua mulsa et oleo potionato 40 24 saepius; ex hac potionem morbidos liberabis 60 21 purgabuntur ex hoc 240 19 purgatione ex cu-

cumeris silvaticae radice 20 15
similia multa; ex tritico de-
 tur 7 9 dabis ex loteo virgi-
 nis 20 24 dabis ex vino et
 oleo 60 20 ex aqua dato 60 27
saepius; pannos ex aceto et
 oleo 17 10 *talia permulta*

ex equo imponere (equam) 233
 1, 2, 5, ex asino 233 3 '*decken*'

pro '*extra*' (?) cauteriza mor-
 sum.. ex aptis articulis aut
 nerviosis locis 166 11; *cf.*
Veg. II.

liberari: ex eo vitio 114 20, ex
 ea causa 60 7 *al.* ex hac re
 (= morbo) sanum fieri 27 8
 exipissisignis. *pereunt* 57 21 *al.*
exactio: meiet faeculentum..
 et si maior -o fuerit, puncta
 interponere ustionibus 157 30
Cf. coactio

exaestuatio: v. *aestuatio*

exarescere: -unt in eo ster-
 cora fervoris beneficio 131 23
excalciare: cum cicatrices vul-
 nerum (ungularum) solda-
 verint et praeduruerint, du-
 ramen imponito et -ato 209 22.
V. exaligare

exal(e)facere: *intr.* perungito
 totum et perfricato manibus,
 usque donec -iant 125 31;
trans. absol. -is (urendo) 14 15
 haec potio et -it 65 30 *ex-*
calfacere (urendo) 14 20 *V.*
concalfacere exfervefacere)

exal(e)factio: stercus.. hae-
 rent propter nimiam -nem
 117 16 quem cum calefecisti,
 ambulare videtur beneficio
 -nis et blateiarum sanguinis
 208 8. *V. concalfactio*

*exaligare** (*i. e. exaligare*):
 omnis coniunctio ungularum

separata decedit et -at 228 27
 si ungulae a corona discesse-
 rint et -verint (*excaldaverint*
trad.) 201 1 statim ungulas
 proiciat et -at (*excaldat trad.*)
 208 10 (*ubi etiam exalciat*
scribere licet) *Cf. exalciare*
*excarnare**: incipe.. sagitta[m]
 eam pantice(m) abintus de-
 carnare.. iam -ata aceto et
 oleo exaniabis 184 26

excastrare: scalpello vel sa-
 gitta intra medium aperito
 et -ato eas (glandulas) sub-
 tiliter 30 22

excedere: cum quando autem
 hoc vitium si<gna> haec
 [equa] -sserit 91 6

excidere: quidam -endum eum
 (testiculum) dicunt esse 156 18

excludere: difficiliter -ere lo-
 teum ab hac causa 140 24
 non solum aeris -it herbas
 (Africus ventus) 59 6

excomedere: si.. caro crescit..
 expurgabis, deinde eodem
 impones (emplastrum), donec
 -atur 271 18

excoriare: catulum -atum et
 extentinatum mittis in aceti
 sextaria IX 162 8 *med.*

exerescere: *crebro*

executere (*excutire*): *refl.* si se
 -ire volet, tardius vix se -it
 72 17 aliquando et -iet se
 84 19 non revolvitur nec -iet
 se 109 15 178 30 quotiens -iet
 se, suspirat 132 4; *trans.*
 saepe volutatus non trans-
 feret se nec corpus -iet sed
 caput solum 162 3

extenterare: v. *extenterare*

exercitare: cottidie paulatim
 -etur 125 32

*exfervefacere**: cedriam -ies

196 17 taedam...-ies, donec
ad tertias decoquatur 237 15
Cf. excafacere

exfervescere: -it toto corpore
131 21

exfrenare: *intr.* freneticus...
-at et inregibilis impingit 77 13

exhaustire: stercora de ano
-ebis 225 23

exigere: '*infigere*'; sic... sagit-
tam -is... ne hoc plus quam
tribulum exegeris 6 10, 22

exiguus: cibo 82 13, potum
82 15, flosculum 174 24, oleo
192 9; *suppl. subst.* -o uteris
84 30 -um utrumque dabis
230 5 *synon.* modicus

exillis: ipsa loca -ia sunt et
gracilia et nervosa 15 28 154 8
eximere: si articulum -emerit
vel intorserit 104 qc.i.coxam
-emerit vel luxaverit vel in-
torserit 217 31

exinanire: venae quae sunt -i
136 16 haec...-ito de mor-
tario 278 18

exinanitio: tolles et ante ster-
cora... post -nem iterum in-
fundes 84 3

exinde: ex aqua mulsa decoc-
tam facies et e. totam gregem
potionabis 94 12

exire: pus de naribus -iet
103 10 de oculis eius -iet
similitudo fabae 126 19 -it
vitium 156 17 ut sangui-
nem -eat copiosum. si -iet
198 5 has res tundis...subigis
in pilam, ex melle -eat 288 22
equa(e) loca si -ierint 238 7

existimare: v. extimare

exossare: catulum excoriatum
et extentatum...-abis 162 10
med.

expavescere: in equitatu -it
135 11

experientia: utilissime -a cu-
rabis sic 173 20

experimentare*: saepe -ata est
haec potio 60 21 -atum ex-
pertus sum optimum esse
269 14 hoc vero -atum (ex-
pedimentatum *trad.*) collirium
fistularem 280 9. *Cf. Thes.*
gloss. spermentare *sub* experior
experimentum: -um curae
habeo 85 22 -um doceo, quem-
admodum curari possint
201 19

experisci (?): calliciem... scal-
pello circumgirabis... ab un-
gula usque ad geminas -eris
(geminus experrexis *trad.*)
209 30

explicare: si ea curatione non
fuerit -ata 19 14 circa corium
iumentum sic -abis (explicavit
trad.) malagmam 266 28

exponere: equa geminos <si>
primo partu -suerit 233 14

exporrigere: -it (sporrigit *trad.*)
pedes 136 25 lumbos 148 30
pedibus exporrectis 65 2 ex-
porrectus (sporrectus *trad.*)
cubat 133 11

expromittere: non -es hoc
fieri posse 184 20 raro aliqua
de quam pluribus posse eva-
dere -es (exprimito eius *trad.*)
183 21

expurgare: ut possit spurcitas
corporis per solutionem ven-
tris -ri 7 15

expurgatio: de -ne 231 22, 24
(*cf.* de purgatione 232 4, 7)

ex(s)aniare: aceto et oleo (vul-
nus) 184 26 191 1 197 20 207 11
211 17 222 31 226 3 244 15
plagas -bis 216 27

[**exscarifabis et exscarifatio**:
v. scarificare et scarificatio]

ex(s)creare: purulentum 109 13

(excriabitque *trad.*) 112 23;
178 29 (*suppletum*) 116 28
sanguinem 109 16 179 1
ex(s)iccare: *intr.* cum -verit
(humor) 213 29; *refl.* donec om-
nis se humor -et 216 27;
trans. 13 33 203 31 214 4 *al.*;
Cf. siccare adsiccare
[**ex(s)pectare:** *pro* spectare *trad.*
90 21 242 26]
ex(s)purcitia (?)*: '*expurgatio*';
coplas eum et tendes in -am
currere. cum bene purgariis
eqs. 75 25: *at cf.* in se talia
scabritia vel [ex] spurcitias
habens non repurgaverit 31 27,
unde nescio an etiam 75 25
ex ortum sit ex e *impurum* et
corruptela ibi lateat
ex(s)tare: -ant ei veretra 168 14
ex(s)tentinare*: catulum ex-
coriatum et -atum mittis in
aceti sextaria IX 162 8 *Cf.*
stentinum extenterare
ex(s)ugere: adhaerens corpori
sanguis et -it vitium 6 21
malagma .flemen -ere dixe-
runt 35 15
extalis: '*Mastdarm*' 130 27 157
quinquies 225 *quater*
extendere: *refl.* de io. 70 16
97 9 114 4; *trans.* e. g. -entis
caput 166 2 bulbum -es 173 28;
part. extensus: de *membris*
44 5 49 1 53 4 94 24 99 5 106 27
122 2 136 12 152 26
extenterare (vel exenterare):
catulum .pilatum -atum (ex-
tenteratum *trad.*) sine inte-
stinis decoctum in aqua 61 7:
scripseram primo in contextu
exenteratum. de extentero v.
Thes. gloss. s. v. et Apicius ed.
Schuch 332 *adm.* *Cf.* exten-
tinare
[**extentinare:** *v.* ex(s)tentinare]

Mulomed. Chir., ed. Oder.

extenuare: *intr.* cum iam
coeperit cicatrix -are et con-
firmare 204 25; *refl.* si se
coeperit (verruca) -are 27 27;
trans. ad nervos grossos -an-
dos 264 31
extergere: -ere eum diligenter
et perungere 65 17 ab aqua
auriculum -ito diligenter 173 7
[**extimare:** *trad.* *pro* existimare
quinquies, v. supra p. 308]
extra: e. modum lassescit 49 29;
adv. lino alligato quod e. fuerat
225 30
extractio: de -ne sanguinis 3 2
Cf. detractio tractio
extrahere: infra -endum est
cibo 179 3 *al.*
extremus: *c. gen.* quae (venae)
in -a aurium finiuntur 44 19
per ipsum -um folliculi 156 26
ut exulcerentur -a omnia 108 20
extrusicius*: (si) suffusio. un-
gulas -as habuerit 10 27 in-
telliguntur -ae ungulae esse
229 2 *Cf.* suffusicius
extumidus: plenae omnes (ve-
nae) sunt sanguine et -ae 40 2;
compar. -ior: vena 6 9 ocu-
lus 25 6 genua 36 2 glan-
dulae 57 10
exuere: ex ipso foramine cau-
colum lithulco -es 69 15
[**exuitus:** 91 11, 12 *c. adm.*]
exulcerare: in quacunque parte
procubuerit, -atur 104 9 vul-
siones .sentiens usque eo ut
-entur (exvulnerentur *trad.*)
extrema 108 20; *refl.* -at se
224 27
exundare: ex quibus forami-
nibus ustionum caloris bene-
ficio dissolutum vitium -at
per humorem 14 12
facedena: φαγέδαινα; aliud
genus vulneris q. pispisam

succutaneam vocant... q. est
-a 217 12

facere: collurio lene quod -it
ad tunicas ruptas 27 17
rebus ad urinam -entibus
159 20 226 16 *al.* miscebis
salem et cinerem et in vino
-ies 227 2 (*cf.* 109 10 *corrupt.*)
portulacam... tere diligenter,
-ies in aqua 290 16 ficus...
decoques et -ies cum (*eum*
trad.) aqua ad sextarium 81 1
omnia mixta... defervare
-ies 49 10 et sic *saepius* qui
...scalpare et parietibus se
adfricare -it 53 14 promo-
vendum -ias 8 5 -ito... bene
componatur 26 4 (*cf.* *ib.* l. 6.
fac ut... non possit)

facies: *plur.* qq. ... pravas -es
afferunt 235 18

faeculentus: mei et -um 157 28

falangio: *φάλαγγιον*; de -ne

131 14 *V.* falangus

falangus: -us si momorderit i.
168 13

[**famactum** bubalum colligito
et ex aceto famactum con-
temperato 181 1, 2: *puto* fima-
cium (*fumum* *Veg.* III 39, 3)
vel femacium *legendum* esse.
Cf. *fumum*]

famex: *femin.* cum -ex (*fames*
trad.) facta fuerit 202 23
-icem q. appellamus femi
(*fenici trad.*) 219 19

famicalis: curabis ei scalpello
-i ungulam dealbare (? *cf.* s. v.)
219 22 (*Cf.* *Pelagon.* 256 sub-
ter molliter raditur scalpello
famicali)

fantasiari*: *φαντασιάζεσθαι*;
-etur et caput demissum
habeat 91 8

farcimen*: 'morbis a simili-
tudine farciminis appellatus'

Veg. I 14 1; *graece* *ἐποδερ-
ματίτις* (*Hipp.* 12 *sqq.*) *aut*
περιττόματα (*Hipp.* 229, 10),
cf. *ferisoma*. *apud* *nostrates*
'Wurm' audit. accuratius a
Chirone describitur 55 17 111 11;
Cf. 16 18 45 27 154 26

farciminalis*: *subst.* 'stercus';
per anum -is sero (*vero trad.*)
venire solet, ut ex ipsa retor-
tione moriantur 69 17

farciminosus*: *is qui morbum*
farcimen habet; 52 26 55 17
89 6 111 11 251 11 293 5

farinosus: atheroma est tu-
berum in quo invenitur -a
glacies 33 7

fartosus: de -o 89 25 si q. i.
-um [in] ventrem habuerit,
cum ebiberit, tantum sufflat
inflatus 123 29

fartum: de -o 123 29 *V.* far-
tosus

fascia: -a munito eum 183 5
Cf. *fasciola*

fasciare: *membra aegrota* 119
12 12 23 19 26 23 29 17 31 15
119 8 137 4 (*ex corr.*) 227 3

fasciculus: -um fenugraeci
260 15 *med.*

fascinare: *part. perf. pass.* -ato
...infunde per nares...sulfur
163 7 si...-tum fuerit. fit
autem hoc ex indigestione...
ita -tus est 294 28, 30

fascinatio: de -ne 131 4 163 6
(*fascione trad.*) *Cf.* *fascinare*

fasciola: *venae*... post san-
guinis emissionem -ā con-
stringuntur 10 25 post decur-
sionem -ā alligabis (*venam*)
123 conligato -is genus 36 23
-am quam tenerissimam...
diligenter fasciolato 176 28,
et rursum iterum alia fas-
ciola bene fasciolato (*men-*

- tum), ne flecti possit 177 2
(*cf. supra p. 310*) pedes -is
..vinculabilis 200 14 fractu-
ram alligas de madidis -is
laneis 296 30
- fasciolaris**: 176 28 177 2 V.
fasciola
- fastidium**: superveniet 42 7
patietur 73 17 -um eum sequi-
tur 133 15; 34 9 17 48 18 113 2
- fatigare**: *part. perf.* per indi-
gestionem -tus sanguis corrup-
pitur 5 7; *compar.* ne -iorem
eam (equam) facies 41 14
- febricitare**: a labore aut spisso
cursu 42 16 a plenitudine
cibi 43 10 a plectura 44 31 *al.*
- febris**: *v. supra p. 302 s. v.*
- fel**: omne i. q. ungula solida
calcant, f. non habent. f.
enim si haberent, in quo hu-
morem malignum totius cor-
poris ..reciperent, nunquam
in eos humor amarus ..inside-
ret 54 14, 15 omne i. f. non habet.
pro felle inhaerent eis nervi
graciles 104 12 *Cf. ind. spec.*
- femur**: *v. fimum*
- fenestella** (*vel fenestellus*): nisi
eruptionem a corona fecerit,
per quam humor non desinat
ambulare. -am coronae un-
gulae facere oportet 220 13
a corona et ungula contra ocla-
men (<id est> -um facies 200 26
- ferbura**: *v. fervura*
- ferisoma**: *περίττωμα*; farcimen
..quod graece appellatur -ma
55 18 quod vocant graece
-ma, latine farcimina. sunt
autem per se vitia in corpore
similia furunculis, quae col-
lectionem foris faciunt, quae
et per se rumpunt 154 26
(*quae ex 16 18 supplevi*) *Cf.*
Hipp. 229 10 *περιττώματα δὲ*
λέγεται δὲ ὥμαισι καλοῦσι
φαρλίμνα (φαλκίμνα trad.).
εἰσι δὲ ἐκβολαὶ ἐν τῷ σώματι
ῥμοὶαι δοθῆσι (δοθῆσι trad.)
καὶ μείζονες καὶ πνοῶνται καὶ
ἐκρηξίν λαμβάνουσιν αὐτόμα-
τοι. Cf. farcimen
- ferramentum**: -o praecidis (ver-
rucam) 16 24, (nervum) 199 23
caudam ponis et super -um
acutum cultro similem 217 19
ut possit facilius -um adire
(audire trad.) 220 10
- ferratus**: vinum -um 286 4 (*far-*
ratum Bue.)
- ferre**: *pass.* in ambulationem
conquassatur, toto corpore
feritur 81 14 idem ..Tripto-
lemi feritur (*fertur Colum.*)
minister 283 17
- ferula**: regulis autem uteris
tiliagineis aut -is vastis 192 8
- fervura**: *quinquies* (29 18 35 26
36 9 95 9 201 29) **ferbura**:
duodecies (11 11 35 9 183 7
184 29 205 28, 29, 31 206 4 210 5
211 12, 15 213 33) ferbora 191 7
adn. Cf. fervor 77 10 83 26
183 6 208 1 *al.*
- festinantia**: si -a exigit, pale-
am offerre 229 14
- fetorosus*** (*pro fetosus*): ad vo-
micosos qui sanguinem -um
per nares mittunt 295 24
- fibula**: 23 15 28 29, *al.*
- fibularia*** (?) *subst. pro 'fibula'*;
subtilissima -a venas partes
oculis subicies 173 28; *sed*
ib. l. 22 fibulas salutaris ..
traicies, unde nescio an etiam
l. 28 fibula scribenda sit
- fictiliarius**: terra a -o (*pro*
genet.) ..dato 43 24
- fictus**: 'vesanus'; totus -us est,
quia incipit alienus fieri 293 14
- ficulneus**: foleas -as 284 18 *med.*

ficurneus: s. *pro* 'ficulneus';
-a malagma, -is foleis; v. *ind.*
spec. s. ficus

ficorninus*: malagma -am 189 s
finacium: v. famactum

finum: stercore equalis q. -um
(femum *trad.*) vocatur. fami-
cem q. appellamus -i (fenici
trad.) 219 18, 19

fnitio: ibi venae. in ungulas
descendentes -nes habent
228 22

fissura: ex illa -a claudiginem
patiat. et digeritur quidem
ex his fistulis (fissuris?) suf-
fusio. quae -a non patitur
novam ungulam excrecentem
.. sed ipsa -ā ambulat. sic
curabis. prendes ungulae -am
(fixuram *trad.*) .. et terebrabis
.. similiter et circa omnem
-am (fixuram *trad.*) hoc facies
210 14 *sqq.*

fistula: 1) morbus 31 e *al.*;
fistola 185 32 V. centetalis
2) morsus et punctiois -ae
(sc. *urinali*) ei praestant
140 31 3) -am coicies in fo-
ramine 188 8

fistularis: si fistula. fuerit..
subicito collirium -em 22 11

flactius*: i. e. flatius = flatus;
genua extumidiora fient et
tumor -us erit 36 3

flebotomare (vel flebotomare):
-are eum desub oculis 80 15
die qua -abis (flomabis *trad.*;
flebotomabis?) 86 19 fatiga-
tum non flebotomatur 50 11
in marg.

flebotomus (vel flebotomus):
venae. percutiuntur traverse
securi celte vel -o 12 13
scalpellabis -o 166 3. venae
flebotomo intercaeduntur 9 15

adaperies (adaperire) floboto-
tomo 44 13, 23

flectere: *intr.* iubes eum cur-
rere et. ere. si -i non potu-
erit *eqs.* 158 6

flectibilis (i. e. flexibilis): fa-
cillime pedes a terra levat et
sine dubitatione -bus cruri-
bus incedit 72 11

flegma: φλέγμα; defluent de
ore -ata gracilia multa 86 22
salivae plus -atis aufert (*ex*
corr.) 83 27 fleumata glutiat
44 11

flegmon (?): unde fit flegmon
quae appellatur inflatio 120 22:
aut flegmon = φλεγμός (φλογ-
μός) *aut* scribendum flegmone
(φλεγμονή)

flemen: 35 1 201 1; flemina
plur.: 17 26 34 21 35 3, 20
185 10 218 4 227 18 268 3 fle-
minam veterem 264 20, flemin-
am discutias 268 9 Cf. *supra*
p. 302

fleminosus*: ad genua -a 264 13
fleuma: v. flegma

flexura: quo loco -am admittit
pectus plicandi 9 23

flobotomus: v. flebotomus

flos: *transl.* flos similiae vel
similaginis 274 7 258 1 Cf.
ind. spec. s. aerugo aes;
saepius neutr., v. *supra p.* 302

flosculum: -um habet oculum
rotundum et valde exiguum
174 26

fluere: humidam -ent 178 23

fluviaticus: caneros -os 78 31
med.

fluxus: propter sanguinis -um
7 20 23 30 si -um humoris et
clodigo persequetur 34 26

folium: foleas 284 18, foleis
285 1 (*ex corr.*) Cf. *ind. spec.*
s. ficus et *supra p.* 301

follic(at)io*: φύσημα vel φύση-
αις; tremor omniorum muscu-
lorum et -o (follicio, *sicut*
scarificatione pro scarificatione, *trad.*)
gravis superveniat 164 29 (*cf.*
Veg. V 75, 1 follicent etiam)
donec totius sanguinis fervor
et -o (follicio *trad.*) corporis
se temperet 229 17

folliculus: 1) *tubercis*; in ipsa
palpebra oculi. incomatium
.. scalpello. tollito ita ut in-
tegrum auferas cum suo -o
28 26 2) *genitalis* 'Schlauch'
(non 'scrotum', ut *Georges*
vertit); -um (felliculum *trad.*)
ipsum veretrum subicies 227
29 veretrum prope -um lino
ligabis 228 1 si intelligis
-um ipsum et testiculos sa-
nos sine tumore esse, ipsum
-um sagitta pungis 213 26
in -o veretri 57 4 215 1
de -o urinam faciunt 46 21
per ipsum extremum -i 156 26;
3 14 16 21 214 19, 27, 28 215 21,
24, 26 227 3, 15

fomentare: 18 9 calido 27 6,
calda 49 21 *al.* **fumentare**:
198 21, posca 23 28, aceto et
oleo 199 29, ex vino 200 21,
calda 203 17 in flumine
156 19 *al.*

fomentum: saepius fumentum:
ex eodem ordeo in -um bis
in die mittito 202 23 -um ex
furfure et aceto fervens un-
guis imponere 220 5 *al.*

foramen: *mas.* vaporato ..
quousque maior -en vulneris
fiat 22 11, eum -en 29 7
quatuor -ibus cutem pertun-
des 17 9; *neutr.* per quod ca-
verni -en oculum lavari 292 *al.*

foras et foris: foras *vicies* oc-
currit, foris *decies* intro

foras: venae i. f. suffraginem
tegentes. . . positae i. f. in co-
rona. . . qua i. qua f. positae
10 7, 17, 19 **foras**: spectare
22 31 exire 31 10 excludere
68 24 discutere 68 27 proca-
dere 97 7 se mittere 122 7
se evocare 144 14 proce-
dere 157 5 se sevocare (evo-
care?) 196 5 eximere 211 6
emittere 212 17 eicere 215 18
foras pro foris: partem papiri
inferius -as similiter ligato (?)
31 11 caput -as habeat et
nares 96 6 cum pars eius
(polippi) se -as ostenderit
108 14 donec [aut] -as erunt
(glandulae) 179 27 sanguinis
emissionem facies ab ipsis
claviculis abintro aut -as
195 9 **foris pro foras**: pal-
pebrum -is versus laxes,
deinde ut -is versus. fascio-
lum praecides. . et constringes
palpebrum -is versus 23 12,
13, 16 collectione(m) -is fa-
ciunt 16 19 154 27 humorem
excludatur -is extra cutes
66 20 intestina sua -is extra-
hant 90 7 incipiet humor -is
evocari inibi 222 16 lavare
calida 42 30 **foris sensu solito**:
catulum. . f. depilatum 60 30;
pro compar. quae venae posi-
tae sunt dextra sinistra foris
quam musculos pectoris 9 22
(*cf. supra p. 309*)

forficare*: palpebrum. . -abis
praecisum 23 28 (*cf.* forficibus
fasciolum praecides 23 14
forficibus tota(m) crista(m)
palpebria auferas 23 25) *V. Thes.*
gloss. forfico = ψαλλίζω; *cf.*
Arch. f. L. VIII 376, X 422

foris: v. foras

forma: cervicem eis extendito

- supra -am, donec omnia
vertebula laxentur 182 16
- formatio:** vitia . . extra natu-
rales -nes corporis nata ex-
crescunt 14 23
- formosus:** excelsi equi et -i
natura 235 15
- fortis:** cicatrices -es 137 16
compar. detrahendus erit san-
guis . . quorum tamen corpora
-ora sunt 113 2 cum coepe-
rit -or esse 50 7 111 2 donec
-or fiat. sic revocas ad
pristinam fortitudinem ciba-
ria (cibare *trad.*) 50 10
- fortitudo:** 50 10 *V.* fortis
- fossa:** equa(e) loca si exierint,
-am facito et caput ei sta-
tuito 238 7
- fossicius:** calacani (calcarium?)
-um 279 29 *med.*
- fotus:** post -um unctionem
hanc utebis 187 9
- fovitio*:** 'fomentum'; -nibus
frigidis magis posca eis caput
fovebis 155 31 fovebis -nibus
caldis ipsam vulvam 240 3
Cf. supra p. 310
- [fraces:** Hispanum f. 259 3 *adn.*]
- fractura:** 15 7 *sq.* 20 27 *al.*
- fragma:** φράγμα; de -a. si . .
-am habuerit 98 10 de -am
88 18 *Cf. supra p. 303*
- fragosus:** viae -ae labore, unde
nervorum stricturam pati-
untur 118 27
- frendere:** *trans.* fabae fresae
(scese *trad.*) emina 289 2;
intr. dentibus -ent 173 3
- frender:** tremorem et -em pa-
tiuntur (ydrofobae) 98 19
- freneticus:** φρενητικός; 9 11
77 9 82 5 88 12 91 18 297 14
- frequenter:** 67 4 90 3 *al.*
- frequentia:** contingit autem
hoc a -a (adfrequentia *trad.*)
- cursionis multa 74 19: *cf.* fre-
quenti et a cursione multa
51 11
- fricare** (frigare): *passim, cf.*
supra p. 306; frigare: 75 17
83 16 98 15 105 12 152 16 181 17
al.
- fricatio:** cum perunxeris, -nibus
deesse nolito 153 17
- frigere:** *part.* frictus et frixus,
V. supra p. 306
- frigida:** *subst.* (sc. aqua); sive
calidus . . am biberit 132 19
-a crura fovebis 200 14 -a
fomentetur 230 4 eum in -am
mittis 208 25 *Cf. calda*
- frustum:** contra venas interi-
ores scalpello -um (scalpelli
frictum *trad.*) tolles quater-
nari magnitudine 209 4 absci-
dito medium -tum quater-
nario duplicis magnitudinem
215 15 atubi deraseris vel
-um (furusum *trad.*) vitiatum
de loco eduxeris 221 19
[fuei 174 32 *corruptum*]
- fugere:** anus introrsus -it 46 6
morbus interius magis -it 60 5
- fumentare:** *v.* fomentare
- fumentum:** *v.* fomentum
- fumigare:** omnes hac fumi-
gatione 59 15 rebus austeris
58 19 fumicato 216 13 *al.*
- fumigatio:** 59 15, *cf.* fumigare
- fumus:** araneum . . supra -um
suspendito 167 27 *med.*
- furia:** platocoriasis . . contingit
a -a 24 15
- furere:** *quartae coniug.* furiet
nimii (nimia *trad.*) calor
beneficio 24 16 *Cf. supra*
p. 307
- furnus:** in ollam novam fic-
tilem coquito in -o 98 3
- furunculus:** *plur.* qui ostendit
-os in dorsu et quos in late-

ribus habent 40 10 in tergus eius nonnunquam -i exire solent 124 6; 16 19 154 27

gamba: 'Sprunggelenk' (v. *Kretschmeri Philol. LX 279*)

3 18, 19, 20 4 6 12 8 bis ,9 ,10 117 23 161 21 218 3, 8, 13 224 19

camba: 8 10 127 (campis trad.) 17 24 18 1, 3, 5, 8, 13, 15 19 5, 28

Cf. subgamba supragamba

gambosus*: 'qui tumorem in gamba habet'; i. -um 218 7

camposum i. 18 6

ganglion: γάγγλιον; oncomata genera sex. aneurisma ganglion (analieris mangalion trad., itaque fortasse ganglion forma Hesychiana latet)

32 29 ganglion est (sanglio inest), q. fit ex nervi duplicatione, similis tubero cum dolore immobilis 33 7

gaudere: leniuntur et ad sanitatem -ent. ergo simile aliquid dederis. sanitate -et 120 19, 20 nervi enim mero accepto -ent et fortiores fiunt 229 24

gelicidium: ex nivibus vel ex -a. rovorosi fieri solent 95 14

geminus: -ae (sc. venae) subst.; sanguis emittitur . . de -is. quae venae non apparent . . sunt enim venae positae intro foras in corona. in -is . . ad ipsam divisuram -arum pollicem mensurato 10 15, 21, 22 sanguinem. detrahito . . desub cirro vel de -is 208 13

ab ungula usque ad -as experisceris (geminus experrexis trad.) 209 30. V. bifurcium

generare: post annos XV non tam optime -at 232 25 incipiet. nunquam bene -are . . quidquid -verit 233 10, 11

generositas: ossilaginem si auferes, ne intelligatur fuisse propter -tem equorum et deprehensionem causae 204 13

generosus: Parti quidem hos . . existimant esse -os 235 13

gena: v. supra p. 304

genus: cum. . febricitant. . -us per hanc rationem intelligimus 42 1

gestatio: quidam dicunt oportere fumigare. . alii quidem ab igne et -ne uti et fumigatione 132 13 (ubi Chiron ἀλέα confudit cum ἐλασά, cf. adn.)

[gilus: octavus -us (sc. color; rectius gilvus) 287 10]

gingivae (-bae): -ae intumescunt 176 13 -as melle. . temperato. . -as fricato. . si. . malignus humor in -as destillaverit 176 16, 17, 19 asperitudo fructum incitet -bas 43 26

gipsodes: γυψώδες; ypochima . . est candida -es quae dicitur 25 26

girare (i. e. gyrare): intr. -at tanquam post molam (-s) 77 5

83 4, sicut mola 99 20 stare nescit, sed frequenter -at 85 7 nec stare poterit, sed -et interdum 90 3 (cf. praegirare)

gurare: trans. exerceto eum . . agilius -ato (curato trad.) 123 27 (cf. circumgirare)

giratio* (guratio): scripsi bis gurationibus, ubi curationibus trad. -nibus adgravabitur . . ac passive ambulabit 39 24

ambulationibus cedere. . -nibus longis utatur 113 21

girus (i. e. gyrus): locum. . ei cum pice liquida per girum linito 290 22

glaciare: fomentabis propter stuporem -ati sanguinis 208 28
glacies: atheroma est tuberum, in quo invenitur farinosa -es 33 7

glacubula: remittit stercus durum tanquam -as 120 28

glandulae: 'Halsdrüsen'; 30 14, 23, 25 *al.* glandolis 48 17

glandulosus: 293 5 *Cf.* glandulae

glaucoma: *v. supra p. 303 s. v.*
glaucus: *v. claucus*

gluten: recentis -inis taurini 213 5 *med.*

glutinare: *intr. de vulneribus;* fibulas non rumpes, nisi iam -abit 23 21 si fibulas figas, velocius cum sanguine -et 23 29 vulnus coire non potest nec -are 32 3 donec (bene) -et 206 15 212 10, 27 si tarde -abit 212 9 cum -averit et cohaeserit 212 27

glutinatio: omni -ni (oleum) repugnat 138 2 intubos qui -nem praestat 138 8 propter -nem venae 155 21

glutinosus: potio 180 2, 8 emplastrum 270 11, 14, 17 perfrictio . . liquorem . . -um faciando retinet 63 15

glutire: ne fleumata (*s. e.* flegmata) -iat 44 11 ordeum solidum -iet 176 12 *Cf.* transglutio sugglutio

gracilis: loca exilia sunt et -ia et nervosa 15 28 a corpore -is fiet 104 6 venam comprehendito . . vel -em praecidito 215 19

gracilitas: non facile sitit per -tem venarum 8 22 venae positae sunt inferius quam articulos . . suffraginem tegan-

tes in ipsa -te 10 8 corporis -tem patiuntur 106 26

gradus: despumabimus tertio -u dentibus caninis 7 19 tertio -u de palato sanguinem emittito 40 21 sanguinem emittito de cervice, <si> minus de palato tertio -u 41 27. *Cf.* *H* 37 21 διακρίνειν δει την εν τη ύπερθε τριτην η τεταρτην φλεβωδη εξοχην

graffolium: pungentes aco aut -o loca, quae in causis sunt 166 21

grandis: tumor 22 28 29 28 30 29 februra 205 29 nux 133 4 288 23 sale grande 221 22 collectio . . -em curam et indignationem ungulae facere solet 219 22 fiunt oculi eius -es 293 13 *synon.* magnus, ingens

grando: si equo in oculo albor natus fuerit tanquam -o . . et sic inunxeris extraneam -inem 249 3, 11

granulum: -a in partes in foliis pusilla inhaerentia 87 7: *cf.* duo grana salis 123 23, granum fabae 133 17

grassitudo: *v. crassitudo*

grassus: *v. crassus*

graticulatum: *v. craticulatum*

gravare: *act.* cerebrum -averint 76 26 -at corpus 229 25; *pass.* de renibus -atur 42 6 -ato corpore 46 1, capite 162 2 ex eadem parte doloris -atus 77 3 in gressu -abitus 86 31 in cursibus -antur 127 25 *al.*
gravedo: 47 26 80 14 fit -o capitis ad terram 169 7
gravidus: 47 9 capitis 44 3 strophii et -ines (grabidines *trad.*) et aliae multaeque de his eis contingunt 165 17

gravitas: oculi -tem patiuntur temporaque -te conligata erunt 79 14

gregare*(?): si incidisset hunc morbum in grege . nomen huic morbo imposuerunt, similia signa passionis in corpore illius ii., ut quo facilius et ab aliis hic morbus intelligeretur et a gregare (ag-gregare trad.) secerneretur 52 12. Cf. *Thes. gloss. s. v. gregarius. puto gregare = gregale* (cf. causticum gregalem 273 1) *esse, nisi forte grege genuinum fuit*

gressus: -um non inplebit 187 16 ad -us (aut cressus trad., ad pressum v. l.) ungulam componis 199 20

grex: *femin.* coinquinat [sed et] ceteras -ges armentorum inferius morantes ab illa -ge superioris morante . ampliatur enim putor calore vel a cadaverum eorum -gis illius superioris . ex quo in plurimas -ges armentorum adhaerens contagium facit 59 8, 9, 12, 13; *masc.* aquam ad multitudinem -gis 62 3; *al.*

grossa (grossa): -a subrades ad aequalitatem . sic tamen ut cottidianis diebus locum grossa radas 190 31 191 9

grossus: malagma ad nervos -os extenuandos 264 31 ad nervos -os et duplices 265 3

gula: bifurcio qui est ad -am positum in lateribus faucium 65 ne hoc plus quam tribulum exegeris, ne -am aut gurgulionem rumpas 6 22

gumbula* (cumbula): qc. i. sub oculo ipso centro ossi percussus quodlibet ictus tu-

morem fecerit durum callosum ossilaginis similem. sic eum curato. deponito i. et aperito cutem scalpello, causam et os succisorio eam gumbulam cartilaginosa(m) vel osso alta caedito, ut deplanes, ut eum locum ad similitudinem alterius partis reddas. *nullum auxilium praestat Vegetius III 22, 1 apud quem gingivulam (gilbulam Goth.), cui nullus sit locus, legamus. a cumba ductum esse cumbulam 'Vertiefung' 'Höhlung' 'Mulde' me Bue docuit. Cf. Thes. gloss. s. v. gumba = crypta*

gurare: v. girare

gurgulio: ne hoc plus quam tribulum exegeris, ne gulam aut -nem rumpas 6 22

guratio: v. giratio

gyrare: v. girare

habere: *intr.* cum coeperit melius -ere 34 31 82 16 (*ex corr.*) cum autem melius -uerit 43 31; *refl.* prout se corpus -uerit 87 19 periculosius se -entibus 96 21 ambulare, quousque fortius se -eat 112 18; *trans.* 'occupare' corruptio . eas partes -eat (habent trad.) necesse est vel corruptat 13 10; 'vertere' caput in ventrem -bit ad iliam 135 31

habitas*(?): aqua timebit . ab aqua <e> habitate, hoc est cruditate 98 17; *utrum habitas = habitus? an qualitas latet?*

hac: *adv.* facito ne papyrus per colligationem nec hac nec illac exire possit 81 12

haedinus: facit et hoc -um

- caput et pedes 619 *med. V. ind. spec.*
- halitus:** -us (alitus *trad.*) feruens erit et olidus 44 32
- haut:** *ubique corruptum*; foramina. . haut (ut *trad.*) longe regione media vertebuli coicis 188 12 haut (aut *trad.*) secus die XII uteris 188 18; *minus certa:* non tamen praeteream haut unum (praeterea aut uno *trad.*) 107 17 cave ne quis eum molestat et ad laborem haut (aut *trad.*; num ut?) ne iungat 121 12 caldum inpones . . donec haut (aut *trad.*) foras erunt (glandulae) 179 28
- hebes:** -es fiet, non suae mentis erit 85 20 subito quasi dormiens -es fiet 87 14
- helices:** *ἑλινες*; vitium . . ilion dixerunt . . q. . . quasi -as (helias *trad.*) faciunt 65 11
- herba:** -arum tempore 514 826 in -am mittere 516 ut tempori -am (erbum *trad.*) finiat 1655 numquam deplere debemus -ā 815 c. *adn.* *
- herbaria:** *subst.*; deduci ei et de -a debebit 165 4 ad -am non accedit 172 13
- heteropodes:** *ἑτερόποδες*; qui alternos pedes habent, qui appellantur *graece* -es (et hepodus *trad.*) 235 6 231 11 (*corr.*)
- heterosceles:** *ἑτεροσκελής*; qui alterna genua habent, qui appellantur *graece* -es (etheros celes *trad.*) 235 5
- hibernalis:** *subst. sc. herba*; -em aridam facito 41 31 (*Cf. Veg. II 6, 1 species aridas: pro subst. sicut laccosa eqs.*)
- hibernus:** *adv.* -o 'in Winter' 182 23 208 27 213 15 230 4, 27; -o tempore 41 21 187 11 per -um 285 14 si -us fuerit 200 15. *Cf. vernus aestivus*
- hiems:** hieme 798 162 29 164 12 195 14 si hiems fuerit 49 21 81 6 192 19 *V. hibernus*
- hic:** *pro* ὁ quibus pulmo in causis erit et iocur aut haec ei vicina (*ex corr.* = τὰ ἑγγύς) 9 20 emissione sanguinis divisus . . venis aut ex his iuxta naturam 42 26; *pro* is 15 18 *al.*; hic idem 250 9 (?) huiusmodi 'tales' 136 34 cuiusmodi 'talīs' 90 19
- hidrocelicus:** *v. ydrocelicus*
- hiera:** *ἱερά*; de spasmo . . in hominibus -a (*sere trad.*) nosos appellatur 99 7
- hippocentaurum*:** sub ipso anu (manum *trad.*) ad -um (*hypocentaurum trad.*) versus palpabis digitis 69 4: *idem* ἵπποκένταυρον, *cf.* 214 26 calda fomenta sub ipso ypotauro cum *Veg. II 18, 2 c. adn. Schneideri*
- hora:** ipsa -ā 'statim'; vix quidem evelluntur (vermes), et ipsa -a tibi (cibi *trad.*) in manu similiter cohaerentur 71 16 calefacies (oleum) et ipsa -a perungues cito totum tergus 92 25 equus iacet per -am 99 22 post -as potionis digestae 138 3;
- (h)ordeacius (ordeaceus):** 710 18 21 *passim V. ind. spec.*
- horribilis:** gracilis fiet et pilo -i 52 31
- horridus:** *compar.* erit et pilo -iori et recto 53 29 pilos -iores habebit 81 22
- humor:** adsiccatur in eis omnis -or 131 24; *plur.* ferrago . . facilius ventrem solvit et -es

deducat 7 12 -es in ano inveniuntur fabae coctae similes 68 7; *singul. passim.*

hyos cola: ὕος κολα; saties ad suis <i. e.> h. c. (suhyocolla *trad.*) cocta 134 3

hypotaureum: v. ypotaurum

iacere: caput auriculae ei -ebunt 79 13

iactare: difficiliter se -abit 112 25 pedes ad usum -at 248 23

iaianus: v. ieunus

ictericus: ἰκτερινός; de -o (interico *trad.*) 126 17

icterus: ἰκτερός; de -o 89 23 -on (interon *trad.*) 126 17

ictus: -u plagarum tensio omenti .. eveniet 47 4

idem: pro 'item' 6 11 64 22 183 15

ideo: -que 5 13 55 11 59 14 i. quia 45 4 i. autem 54 13

ieiunare: in fine ubi -averint 165 23

ieiunus (iaianus): dare .. -o 43 29 45 16 -ae (equae) dabis 239 23 si -us in bulimum inciderit 101 15; **iaianus(?)**: offabis, ne -o (ta iuno *trad.*) facias 188 8 cinerem .. -ae (iaiuine *trad.*) per os dabis 239 27

ile (ilium, ilia): si spissius iliam duxerit .. lente iliam duxerit .. ilia ubi ciuntur intestina 119 23, 25, 26 *al.* V. *supra* p. 302 et s. subducere

idiota: ἰδιώτης; oncomata i. e. bubona <cia> quas -ae (diote *trad.*) buculas appellant 32 24 hoc ergo -ae et minus scientes dicunt 62 12

ilingos: ἰλγος; in ventrem quae oriuntur genera doloris .. cordapsus ilion ilingon (ylion ilinigom *trad.*) 62 15

illos: ἰλός; -on 62 15 (v. ilingos); hoc autem vitium pro certo -on dixerunt, q. ... quasi helicas faciunt 65 9

illac: v. hac

imminens: propter -tes .. validudines 48 10 morbum -tem 61 31 morbos -tes 73 24

immoderatio: v. immoderatio

impatiens: sunt enim aliqua iumenta -tia 41 2

impedigo: v. impetigo

impetus: humor et -us et clodigo desinat 34 27 in -u eius (sc. emissionis sanguinis) convertuntur 44 2 prout -um causae cognoveris 180 12 -um et fervorem auferre 183 6 in magnum dolorem fervuram et et -um ipsum pedem ire 201 30 ad (in) -um sanguinis 228 13, 18

impingere: *intr.* exfrenat (freneticus) et inregibilis -it 77 13 (in) parietibus -et 93 17 102 23 -et et non cadet 153 25; *refl.* -it se de pariete in parietem 15 20 153 24 (*corr.*); *trans.* ventus .. increscit morsusque (quia *trad.*) <ac> titillationis (*accus.*) impactum (i. e. -ti) huius humoris in stentinis praestat 64 29

implere: *trans.* gressum non -ebit 187 16 ut exiccati (sc. testes) rursum -eantur 214 4; *abs.* solet enim iterum implere 213 31, ubi aut testes subaudiendum aut implere pro *intransitivo* est

implicare: pedes posteriores -cito(s) habebit 136 13

imponere (inponere): ad causam -i 98 6 cauterio .. puncta -ebis .. ne plus quam puncta V .. -es 191 16, 17 pro malagma -ebis 200 23; 'decken'

quale sexu ut -as . . bimam . .
in equam impone 232 22, 23
licet equos -as . . si ex equo
-sueris (*bis*) . . ex asino autem
232 22 233 2 *bis* 2, 5; *transl.*
'falli' ne facile -es aut ne
tricare velis 232 17

imprimere: vide ne valde -as
(ferramentum) quam opus erit
182 9 *Cf. supra p. 309*

impressio: sanguinis *morbis*
37 2 73 7

in: *praep.* 1) *c. acc. pro abl.*
saepissime, e. g. 12 4, 30, 32 15 25
24 13 27 9 34 8 36 7 45 21 51
27, 28 55 19, 27 62 14, 23 64 17
76 19, 21 78 3 85 31 87 7 95 1
98 2, 9 107 18 115 27 124 6 137 21
168 5 181 18 195 23 197 3 198 16
199 18 210 29 212 4 216 6 217 11
218 20 221 22, 29 222 19 224 11
225 29 (*annotavi quadragies*
quater) 2) *c. abl. pro acc. ali-*
quotiens e. g. in quo admicis
bis 65 26 in quo adicies 197 2
in auriculis adicies 102 16
in auriculis suffundere 97 3
dabis in naribus 102 18
in naribus suffundere 78 11 (*id.*
etiam naribus sine in) in vino
veteri coicito 189 26 subicies
in vulnere 211 24 in hoc morbo
inciderit 55 31 induces in
panno 34 29 in linteolo in-
fussum 192 26 (*corr.*) mittere:
in aqua 60 29, in opere 67 17,
in ore 95 27, in ipso foramine
128 27, in sudibus 161 23; in
agro prodeant 59 18 (*corr.*) in
agro promoveto 209 22 in loco
naturali propelles 156 28 in
suo statu revocat 14 2 in unum
saepius (*cf. unus*); *c. abl. sae-*
pius ad tempus significandum
V. cottidie dies tempus
inaequalis: pedibus -bus stat

117 15 -bus dentibus minus
valentia 233 13

inambulare: in fervura ne-
glecti -ant 95 10 -et permi-
nutatim 121 13 -et et pro-
currat 140 2 *al. V. deambulare*
inambulatio: -nibus levibus uti
debebit 38 11 -nem subinde
ei praestas 113 28 *Cf. deam-*
bulatio

inanire: -ies etiam ventrem
42 10 -i per clistere 169 13
ne sanguine eas (venas) -ies
38 24 *c. adn. V. exinanire*

inanitas: ex -te longi itineris
bulimus . . eveniet 47 13 con-
tingit dolor ex -tem 68 8
propter fatigationem -tis et
nervorum laborem 229 23

incadere: v. incidere

incantatio: -o eiusdem inunc-
tionis 260 4 (*cf. sic canto* 285 4)
V. praecantatio

incertus: *ter pro insertus re-*
duxi: prioribus armis inliga-
tus erit et -us ambulabit 110 1
-us ambulat nec spinam red-
dere potest 223 11 exprioribus
humeris -us erit 111 7 (*cf. cer-*
tius iacenti 173 26): *nescio vero*
an insertus defendere possi-
mus, cum sumamus pro inli-
gatus vel obligatus (cf. s. vv.)
incidere (vel incadere): *de for-*
mis v. supra p. 307, 308; absol.
-et 91 11 -ens 116 26 cum
-erint in hunc morbum 106 3;
de morbis vitium -et in eos
a sicca esca 121 18 ungulis
quaecunque (colubra) -erit
167 21 cum . . canculus -erit
173 4 profluvia -ent (*ex corr.*)
in pedibus 195 3

incidere: *intr. qua testiculi in-*
ciderint (= incisi sunt), in-
cipe radere 226 30

inclinare: *trans.* cum -abit caput 44 4 nec cervicem -are 95 4 cervicem -atam habebit in dextram partem 115 33; *intr.* (?) huius -abit (inopinabit *trad.*) caput 91 15

incommodare: marmora . . -ando perdurant 14 34 eundem -ari simili passione 137 19

incomatium*: ἐκνομάτιον* qc. i. in ipsa palpebra oculi vel secus angulum -um (-macium *trad.*) nutrierit 28 25 de -o in oculo 21 8 *ind.*: *verto* 'impedimentum' (*cf.* incommata)

incontra*: media camba i. vel post genu super nervos vel i. super coronam in base 19 28, 29 urito decusatum genua i. 36 19

increscere: *refl.* hic morbus se ad corpora -ens ustione extinguitur 58 1; *intr.* solet ex hac re . . . ferbura -ere 213 33 *al.*

incretare: -as locum, ut cutis ad pulpas adhaerere possit 17 14

incurabilis: vulnus 22 8 causa 27 12 varex 33 6 morbus 51 30 per hoc ciclum valitudinis -es sani fieri promittuntur 76 13.

inde: aquam de ordeo quae fieri solet, i. crassum sumito 159 28 potio quae ordeo fieri solet, [et] i. crassum sumito, i. bis die oblinito mane et vespere 226 22, 23 i. quo (id quod *Bue*) plerisque contingit 92 21

indere: -untur loco tenebroso 236 8

indigestio: -ne fatigatus sanguis corrumpitur 5 7 cor-

ruptio sanguinis . . cerebrum corrumpit ab -ne 54 8 plenitudo sanguinis a cruditate per -nem in eos corrumpatur 76 21 per exercitationem cibum pascuae accipiunt vel ocus per -nem 58 12 per -nem . . macies . . nascitur 46 15 corpori . . non turbolento per -nem 5 29; 294 29 *c. adn.*

indignatio: 'inflammatio' ne nervi -nem patiantur 183 3 collectio . . grandem curam et -nem ungulae facere solet 220 1

inducere: causticum -es 18 12 caldu(m) maxillis (*ex corr.*) -ito 176 15 famactum contempto et -ito in illa parte . . caldum -as 181 3, 4 -ere etiam in aqua usque ad genua 43 23 oculos lacrimantes et caliginem -entes 39 17

indurare: *intr.* cum -averint et veteruerint (parapresmata) 154 5, *idem* 15 27 loco mutilato cum induruerit *Cf.* praedurare = indurare

indurescere: *cf.* indurare durescere

inedia: penuriam cibi passi sunt et -am. (-arum *trad.*) 124 20

[**ineptus:** 77 26 *suppl. ex Veg.*]

infantilis: ex loteo -i 244 27 *med.*; *v. ind. spec.*

infermentare: farina a pistore iam -ata . . ut malagma 35 13

inferre: sanguis corrumpitur . . et totius corporis languorem infert 5 8. ne aliqua pars humoris perfrictionem eis -at 8 8

infertare*: trichiasim patietur, id est ut palpebra eius superiora ulterius cilia -ent 23 10.

- Cf. Thes. gloss. s. v.*: infertat ministrat apportat. *an infertent pro inferciuntur dictum est? nam loco laudato unice convenit notio 'eindringen'.* *Cf. infestare*
- infervere**: cum -erit (aqua), disparges 286 10
- infestare**: *intr.* ex qua corruptione necesse habent nervi -are 13 6
- infirmitas**: circa alia quadripedia incipientes -tes... <si> coeperint infirmari 163 11
- infisicius***: *ἐμφισικός*; non sunt -i (inficti *trad.*) 68 10; *cf. Veg. II 16, 2 inflati, unde etiam inflaticii conicias*
- inflare**: -abitur ergo <non> dispumatus 7 22
- inflatibus**: *v. infisicius*
- inflatio**: venarum 5 9 in pedibus 19 19 longaonis 70 15 71 1 ventris 89 33; -o est hoc q. dicitur anhelatio 102 12 flegmon (-e?) quae appellatur -o 120 26 post -nem coxae leniuntur 161 25
- inflatus**: -a tenuat (*sc. ustio*) 13 32 qc. i. -os pedes fecerit 218 11
- inflexus**: *part.* ungulas -as gerit 224 13
- infra**: *praep. c. abl.* armum... i. articulis aequaliter duces 188 1
- infricare**: <non> sine dolore caudam assidue parieti -ant 71 19
- ingens**: duritia 70 18 dolor 71 1 tumor 92 13 140 25 tortio 142 28 *Cf. grandis*
- ingressus**: '*passus*'; quando producit, succubat ad singulos -ūs 169 6
- inhabilis**: est enim corpus -e et exiguo sanguine natus (*sc. asinus*) 8 20
- inhabilitatio***: sine -ne (inhabitatione *trad.*) escam suam conficit 38 19
- inhaerere**: pro felle -ent eis nervi graciles laxantes 104 12
- inibi**: incipiet humor foris evocari i. 222 16
- inimicus**: coactio est -a corporis iumentorum 46 13
- initium**: in -o deplendus erit 56 2
- iniustus**: '*molestus*'; tollet et ante stercora ano inhaerentia et -a 84 2
- inlidere**: *refl.* in pariete -et se 98 27 *Cf. impingere*
- inligare**: posteriora crura -ata habebit 50 2 prioribus armis -atus (m) erit 109 29 136 33
- immaturus**: -os abortus 237 5
- immoderatio**: tunc enim herbae novae (hebano de *trad.*) -nem sentiunt 38 4
- innovare**: sanguinem 7 16; *de med.* 72 4 84 1 161 26
- inimpactum**: *v. impingere*
- inpendigo**: *v. l. pro impetigo*
- inradere**: cornu cervinum -ito 136 26 *med.*
- inregibilis**: praeseptum exilit... et exfrenat et -is impingit 77 13
- insanabilis**: curatio 54 12 107 6 harum [succutationum ex qua] sunt aliquae sanabiles, aliae -es 106 17
- insania**: -ā plenum 85 1 -a temptatum 85 23 -am patitur 86 24 <in>sanies sequi solet 173 5 *al. V. supra p. 300*
- insanus**: 9 11 76 15 77 12 82 4 87 21; [*compar.* -ius (-is *trad.* ubi rectius ponitur -us) 84 15] in se: '*simul*'; puncta (urena)

i. s. locis eminentibus interponito 36 19 lintheola et cortice mali i. s. cocta 34 30 tisanæ .. et ova i. s. haec commixta 188 1 his admixtis i. s. 138 26 aequis partibus i. s. mixta 210 26 i. s. commiscet 217 6 296 18

insequi: pulmoni corrupto tussis -itur 107 10

[**insertus:** v. incertus]

insidère: refl. hoc facito, donec se vulnus ei -at 211 17

insidère: cui muscae multae super tergus -ent 46 7

[**insolitus:** 173 3 *adn.*]

insolubilis: faciunt et -em cutem 14 18

inspicere: prioribus (pedibus) claudicat et percussionem -ere mollior 42 23 (*cf. similem confusionem* umbram suam naribus aspiciet 79 17): aut inspicere pro cognoscere vel audire positum aut cum Bue incipere 'für den Versuch gehörigen Auftretens' legendum est.

inspissatus: tuberum in quo caro -a .. invenitur 83 2 (*ib. l. 4* caro conspissata)

instar: fistula .. foramen pusillum habet et locum <cuniculi> i. habet 31 23

instremmare*(?): quibuscunque cretatio in pedibus .. et -are eum volueris, semissabis eum .. compones ungulam ad pressum .. et contra vena ab interiori parte ab ungula semisse tollis 11 16. *Cf. stremmare.*

instringere: caput eius sursum -ito 177 22

insudare: *absol.* ut -et 96 3 128 16, -ent 88 6 donec -et 96 3

insuetus: album sputum remittit -um et alienigenum 109 1

insuper: *praep. c. acc.* i. lardu mpinguem videto, ne pulpam aut cutem ibi relinquant 255 13

insurgere: nec cubare cruribus nec isdem -ere 226 14

intellectus: de febricitantibus -us (*διάνοις*) et cura febricitantium omnium 41 30

intelligere: *pass. c. nom. c. inf.* haec ergo ratio -itur posse stringere 14 19 inde manifeste -untur a maleos pressi esse 55 7 unde -itur sanguinis corruptio esse 55 27 ex quo -untur extrusiciae ungulae esse 229 2; *sine inf.* huiusmodi caute -endi sunt 137 1; *act.* itaque requieto etiam bene -ito 137 3 ut -ere (*intelleges trad.*) eum possis, iubes eum currere 158 5

intemperantia: -a corporis per cruditatem fervori suo ampliatur 228 12

intendere: *proprie* oculi intensi (erunt) 110 9; *transl.* morbus magis -itur 150 8 nulla re -ens 46 10 intentione pascuae adfectum vitae -unt 58 13

intentio: 58 12, v. intendere

inter: *praepos. c. ablat.* i. quibus 58 15 i. illis 62 14 i. alternis diebus 96 3 (*cf. alternus*) quo vulnere i. alterius (?) curabis 11 13; *c. accus.* i. manus caro crescit 271 17 'unter deiner Hand' exerceto eum i. dies 123 26 'einen Tag um den ändern' (alia vel tertia die Veg.) i. longum tempus 66 12 71 9 (*v. diu*)

interamittere*: cum iam sa-

- niem fecerit et clodiginem et ferburam interamiserit (inter amiserit *trad.*; *num* interea miserit?) 205 31
- interaneus**: *adject.* febris 403, 8; elephantiotēs qui ex -o calore venit 293 3; -a *subst.* 'interiora' 475 62 31 63 4 64 24, *cf.* interiora
- intercaedere**: *v.* intercidere
- intercedere**: si . . tempus ali- quod -esserit 238 12
- intercidere**: *de venis* 19 22 34 11; ibi eis venae flobotomo inter- caeduntur 9 16
- intercisio**: quae cura -nis ve- narum quoquo loco faciendum praecipio 34 18
- intercludere**: ne -atur (inter- cluso spiritu pereat *Veg.*), eicies eum 75 8
- intercus**: solent aquam -utem habere 290 28
- interdum**: *postpos.* herbam viri- dem i. dabimus 7 28; *saepius pro 'interea'*: nec stare poterit sed girat i. quasi quaerens aliquid 90 3 quibus et labia . . intumescunt, quasi ab aliqua i. bestiola morsi sint 93 24 i. et tumentes eos (testes) sumit 42 4 i. digeruntur (pu- stulae) per itineris exercita- tionem, dum i. et aliae re- nascuntur 57 18 non patiat- ur doloris aliquid . . dum i. in totum nihil concoquet 117 11 *synon.* inter tempus 100 9 161 12 per tempore 56 9 per tempora 125 21 205 21 tem- poribus 27 2 116 12 *V.* tempus [interilia: 119 26 *adn.*, *v.* su- bilia]
- interim**: *postpos.* toto corpore laborat i. 56 25
- interior**: per -em ventris dolere 62 11 suspiria ab -ibus (in- ferioribus *trad.*) partibus red- dit 108 16 *neutr.* interioris 'im- *Innern (ins Innere) des Kör- pers'* fere vicies: 5 18 (22 31) 24 28 25 23 31 9, 28 (62 19) 63 7, 8 65 1, 14 66 13 67 3, 31 139 14 155 21 213 33; 'ins Innere hinein' respiciens -us 24 29 morbus -us magis fugit 60 5 oculi -us refugient 102 5 sal- in anum -us subicies 66 6 <in> cervicem vesicam (i. e. vesicae) . . digitos subicies -us deiossum versus 69 13; quid- quid ergo ex his incidere -us ('das Innere'?) 62 19 secato ita ut -us ('das Innere') foras spectat 22 31 *Cf.* intro intus. interiora *subst.* 'viscera' stre- pitum de -ibus reddet 15 19 ab -ibus febricitat 40 4 defri- cabimus -a ex melle 43 22 -um dispositio . . invalida fiet 46 25
- interire**: deinde interiit (= in- tericit *pro intericitur*) annum et 241 19
- interocele**: *ἐντεροκήλη*; mem- branum rumpitur et deducta descendet . . q. vocamus -e (meroyles *trad.*) 294 24 *Cf.* deducta
- interponere**: cauteriis puncta -ito 23 6
- interpungere**: ad extremum cole (= caulem i. e. veretrum) iaculum -e 156 26; *cf.* puncta interponere 157 30
- intervallum**: rarum quoque -um fiat (faciat) eodem 16 6 154 14 intestina sinus per intervalla dispositi sunt . . haec idem -a stentorum ex eodem humore coagulato im- pediuntur 64 17, 22

intervenire: alternisque pedibus ab articulis claudicationes -iunt 104 8

intestinum: *subst.* 'Darm' p. 64 *septies al., cf.* stentinum; *masc.* -us 63 19; *femin.* -am 64 30; terrae -um id est lumbricos 110 12; *de formis v. supra p. 301 302*

intinguere: -es in aceto acro 28 18 semissem candentem in oleo -es 222 23

intorquere: si articulum exemerit vel -serit 104 si... coronam -serit... si senserit dolorem, [non] -sit 197 13, 16

intra: *adv. pro* intro; infunditur i. 845 *de med.*

intricare: vesicam... ne valde presseris et -ato (intritato *trad.*) 152 13

intrinsecus: 1) *adv.* ad ruptos i. (-os *trad.*) 254 23 qui i. vexati sunt 255 17; 2) *praepos. c. accus. postpos.* os i. linguam et labra bene fricato 171 31

intro: quae venae positae sunt inferius quam articulos intro foras suffraginem tegentes 107 sunt enim venae positae i. f. in corona supra ipsa ungula 10 17 qua i. qua (quam *trad.*) f. simili modo positae sunt 10 19 (*cf.* dextra sinistra); abintro et deforas tumorem... demonstrat 205 19 oculi ei i. erunt 48 31 quod i. est contundito 98 3 de tribus nervis super alterum i. haerentibus 199 23; *praep. c. accus. (pro 'intra')* fistulam... intro os in ulterius sub lingua fecerit 316 V. interius intus abintro

introducere: turundulam...-ito, meiat 152 20

introire: praefocatum longanem, quo manus vix -eat 70 1

intorsus: ilia i. subducit 46 1 anus i. fugit 46 6 ilia i. adducit 53 5, i. nimis adducet 110 18 fasciato palmatim i. 203 23

introversus: oculos i. habebit 98 11 ungulam et i. torques 197 15;

intumere* (?): facias ut currat non quadrupes et ne si intumetur (ne stimuletur *Bue.*) 237 17

intumescere: nervi...passi protinus -unt 16 9 154 17

intus: 'innen'; collirio i. oculum curabis 23 20 carnem i. esse 33 18 spurcitiam humoris i. obstantem 66 7 tensus i. ululat 87 1 eorum tensionem i. esse 119 27; 'hinein' *de med.*; ut possit commeari i. 120 13 aqua si intraverit i. 172 25 ascarotico i. totam causam impleto 206 12 stentinum...contineto i. 212 20 i. mittito digitis 215 30 30 19 *loco corrupto.* *Cf.* intro interius abintus

inunctio: incantatio eiusdem -nis 260 4

inundare: *intr.* si...corruptio...-averit 77 3

inungere: *v. supra p. 306*

inurere: singula vitia -i debent...posteriora loca oportebit -i...hunc -imus per totos lumbos 15 10, 16, 20 *Cf. ib.* 24, 26 vitia quae uri debent...haec adures

inutilis: *c. inf.* partus...erunt...ambulare -es 233 16

invalescere: per sanguinem morbus pro conceptu -it 54 24

invalidus: si iungere eum voles
..-us (validus *trad.*) sub iugo
cadet 78 21

invenire: *pass. c. nom. c. inf.*
ideoque utique separata -itur
(ustio) in medicina iumentorum
frequenter adhiberi 133 1
ex his .. rebus multae valitudines
nasci manifeste -iuntur 58 30
prima .. vitia ex praesenti
nata -iuntur 62 22 *Cf.*
inde manifeste intelliguntur
a maleolis prensi esse 55 7

iocur: *v. supra p. 302*

iosu(m): *v. deorsum*

is: *ia.* volutant et pedibus
exporrectis calcitrant id ipsum
(= *se?*), quasi excludere (ven-
tum) possint 65 2 si .. articulum
laxaverit aut marmur
si ei (= *sibi?* *sed cf. citare*)
citaverit 194 8 *Cf. supra p. 305*

ischemus: *ισχαιμος*; medica-
mento -o (*hishemo trad.*) 44 28
genus -on (*ichemon trad.*)
208 19 compositiones -a (*stemō trad.*)
280 18

ischiaeus (*vel ischiadicus*):
ισχιανός vel ισχιαδινός; si q.
i. -um (*estecium trad.*) fue-
rit 295 18 *Cf. sciaticum* 161 29

isc(h)uria: *ισχυρία*; -a 62 18
(*curia trad.*) 148 28 (*siria trad.*)

ita: *in apodosi*, *v. si*; *ita ne*
v. ne; *ita sic v. supra p. 311*
itaque: *postpos.* 4 18 50 15 128
2, 4 *al. V. supra p. 312*

iter: si longum -er (*inter trad.*)
vulneris fuerit 22 16 tardius
-er ambulat 41 11

iteratio: dolor .. contingere
solet... ex perfrictionis -nibus
(*-nis trad.*) 64 14

iugulares* venae: utemur san-
guinis detractioe de capite

et -ibus venis 84 20 solve illins
-es (*iugulare trad.*) venas 86 17

iumentum: *saepissime* (*anno-
tari septuagies*) *tamquam ma-
sculini generis usurpat Chiron*,
velut eum i. qui 118 9, cum
equus, quo verbo raro utitur,
confundens. sane eum pro id
fere semper usurpat, cf. supra
p. 305. contrarium aliquoties
*accidit, ut de iumento co-
gitans talia scriberet qualia*
mulus dorsarius.. sanum 221 1
equus .. laesum fuerit 247 30
pecus .. eos .. eum 116 6
*sues .. moriuntur .. cum mor-
tua est .. sani fiunt 285 24*
saepissime quoque Chiron de
is. sanandis cum loquatur,
*singularem et pluralem per-
miscet, velut quibus .. erant*,
vel si .. exemerit 10 3 quibus-
cunque .. eum 111 6 i. .. vexa-
verint .. sanum fiet 22 21, 25, 26
et sic passim (collegi octoginta
fere locos); sane idem aliquo-
tiens de medico, velut ures ..
facientes 163 27 infunde ..
resolventes 163 8 conterere
solventes 166 6

iungere: *intrans.*: equi .. qui
in curribus -unt 165 8; *pass.*
venae .. supra brachiola -untur
9 22; refl. parietis se -it (iumen-
tum) 77 30

iur: '*Brühe*'; iterum coque ..
quousque tertia pars iuris
remaneat 162 13

iuste: *superl.* semisse iustis-
sime ures 83 22

iuxta: *praepos.* 1) *c. accus.*
de membris 23 13 42 27 44 14;
circumferentes i. illum cori-
andrum 163 8 2) *c. dat.* ar-
teriæ quae i. sunt dorsis et
spinis 104 15 *postpos.* quae

- (vena) appellatur dorsana, quibus i. (iusta trad.) est vesica (αἵς πρόσκειται ἡ φύσα) 142 11 3) c. acc. et dat. de venis. i. tempora et maxillis 44 16 Cf. latus
- labi:** act. testiculi labunt 39 19 Cf. supra p. 305
- laber:** 'dolor'; pulmonis 89 8 111 29 iocineris 89 31 pars -is in eo remansit 38 21 a -e signa adferunt 39 4 magnum -em patitur 144 16
- laborare:** dolore 70 26 135 9 ex periculo magno 150 4 a pulmone 111 29 a iocinere 127 23 per viscera 111 31 de nervis 185 19; absol. 138 16 288 29 si musculi. . -abunt 187 14 qui facilissime cursum (= in cursu) -ant 120 2
- labraria*:** testiculum eximes et -ibus castratum uris 216 3 Cf. Celsi p. 310, 24 Dar. fer-ramentum labrosum. an glabraribus cum Bue?
- labratura:** catastaltico -am cutis consumito 29 19 ascarotico -am his cutis cottidie extenuet 204 22 circuito -am diligenter, ne qua radix vires habeat 205 8
- lac(e)a*:** tuber quoddam; de -is (laue trad.) 3 10 si -ae (latte trad.) in cambis fuerint 127 q. i. lacas [si] in gambis habuerit 218 3
- laccosa*:** substant. pro 'lacca'; si io. natae fuerint -ae (lactosae trad.) in gambis 3 18 17 24. Cf. haec similia substantiva caduca hibernalis pernicioosa puituosa
- lacinia:** -as non longas e (et trad.) capillo remittes 28 1 -as interius lino ligatum et exeat hoc -a iterum foras 31 9, 10
- lacrimari** (-e): depon. de oculis 29 6 40 17 115 17; act. si -averit 173 14
- lacrimosus:** -um oculum faciet <et> nebulosum 25 5
- lactare:** catulum (catulam) -antem 60 29 61 6 250 4 med.
- [lactosus: v. laccosa]
- lambere:** arida cibaria facient -ere 195 31 in os sine eum medicamentum -iat 256 22 Cf. supra p. 306
- lamella:** -am plumbeam ad ipsum ista cicatrix. . pro mutario imposito et super cottidie fasciato, fasciolam et lamnam (lanam trad.) tollere nolito nisi sanam cicatricem 204 25
- lamina** (lamna): calcem vivam et lamina in uno conteris 201 11 med. lamna 204 27 (v. lamella)
- lanatus:** pelle -a 78 26 pelli-bus -is 153 11
- languidus:** -us toto corpore erit 103 11
- lanula:** -am madidam in eas plagas subicies. . tertio die solves et -a(m) eximes 34 23, 25 Cf. lana(m) . . madidam 194 14
- lapis:** morbus; sic stranguiriae et -ides et strophii. . eis contingunt 165 17
- lasaratus:** posca 292 21 V. ind. spec.
- lassare:** v. laxare
- lassescere:** de lassitudine. si extra modum -it (lascescit trad.) 49 29
- lassitudo:** 41 24 (v. lassus) 49 29 (v. lassescere) ad deflectiones. . et ad -dines 927 al.

lassus: si...a lassitudine i. e. a labore -um febrem habuerit 41 25; *compar.* lassiozem esse 41 13; *al.* Cf. **laxus**

latus: *subst.*; quae (venae) sunt dextra sinistra ad -us (= *iuxta*; cf. s. v.) oculorum sub cavatura temporum 9 7 venae...pertranseunt per -era gambae 12 9 moveri quasi de -ere 26 1

laureus: surculos -os...in ore ei inter molas mittito 95 27

laurinus: oleum *saepius*, v. *ind. spec.* olei lorini (?) (lorice *trad.*) 261 13

laxare: *intr.* quando -ant validudine 12 30 bene matura si iam sibi -averint (ossa) 22 1 nervi -antes (laxant *trad.* *ἐλελυμένοι*) 104 13 ita se nervi, qui -averint, constringunt 203 25 si qua cartilago aut os -et 200 27 traumatico curabis, donec -at (ossum) 201 27 ut concipiat neve -et (virginale) 238 31; *pass.* quae strictura...aliter -ari non potest nisi per sanguinis detractioem 5 10 (*idem fere* 12 22); *trans.* si...gambam -averit aut articulos 3 20 18 13 assa diligenter (scillam), adubi coria -averint (*intr.*?) 162 23 [lino laxo laxas (assas *trad.*, usus *Bue*) 188 18]

laxatio: passionis 12 23 posteriorum partium 54 20 revocare -nem stricturae 203 21 sanguinis detractio, per quam -nem 13 16

laxitudo*: si quid unctis (manibus) tetigeris, propter -nem loco manere non potest 238 10

laxus: validudo 13 2; 13 13 (?) causa 13 14 -ae aetatis 16 10

154 18 (lassae *trad.*) -a (*neutr. plur.*) stringit (ustio) 13 32; *compar.*: nervi...iores 13 12 -iorem articulum fecerit 200 4 -iorem pullum habebit 238 23

lectio: ad unamquamque rem simul quaestione vel -ne veniendum est 47 30

legitimarius*: purgationem ii. ad eos, qui sunt in grege -ri quemadmodum curentur purgationibus his 240 14 *puto* legitimarius 'admissarius' significare, cf. legitimus. *aliter Bue, qui proprium viri nomen latere putat*

legitimus: *subst.*; equos admissarios...ne (si?) in -a (= *coitum*?) mittantur 8 24 V. legitimarius

lemniscus: 'Charpie' ex aceto subigito 22 23 23 1 -os subicies 17 13 211 10 -on subicito 30 4 -um traicies cum aceto 36 7 -um eximes 35 10 Cf. licinium

lenitia: quae -a (-am *trad.*) illius olei...excludet eos (vermes) foras 68 23 Cf. lenitia [leniuntur = liniuntur 161 25]

lenteolum: v. linteolum

lentitia: nunquam tamen sine oleo propter leniendam (liniendam *trad.*) austeritatem potionis et faucium -am (lenitiam *trad.*) 96 23

lensor: sic fervescat ex -re 259 31; cf. ex lento igne coquatur bene 265 9

lepra: ex eo medicamento...-a (-ae *trad.*) ex corpore auferitur 277 6

leprosus: exulcerat totos pedes (uligo) et -os facit 20 10

lĕvare: *refl.* ut solum se ab ungula -et 11 5

levigare: comini ad magnitudinem fabae -ans 164 1
 scilla -ata 164 9 alumen scissum -ato ex adipe suillo 166 15
liberare: de hoc (sc. maleos) . . aliquando -antur 53 18 de qua causa difficiliter -antur 77 17 de periculo -atum 77 24 -abitur periculo de quo difficiliter -ari solent 71 7 difficiliter . . ex ea causa -entur 60 7 rarerer ex his duabus passionibus ia. -antur 63 33 ex eo vitio -ari non potest 114 20
libralis: pastillos 266 24
liche: λειχήν; demonstrat scutulas in toto corpore ut -e in hominibus 57 16 de impetigine(s) i. e. licenas 19 25 4 8
licarius*: virgis teneribus caedes armum . . deinde stipitica caedes vena -a Cf. venam stamineam *Plin. nat. hist. XVI 226*
licinium: pro 'licium' 'Charpie'; aceto et oleo linteolis vel -o madido eum locum complex 29 16 -um (lacinium *trad.*) tortum in crinacula cum axungia . . satiato 35 6 -um subicito in plagas 206 26 -um cum linteola tenera contra venam deprimis 209 12 oleo -um satiatum in eandem plagam subcalcare 218 23 -o curare 292 28 Cf. lemniscus
licium: i. e. Lycium *ocul. med., v. ind. spec.*
ligamentum: uteris . . lanis calidissimis . . deinde -is 19 10
ligare: solves linum quod in suffraginem -averis 11 6 lino ipsam verrugam -abis 16 23 lanam succidam -abis circa cambam 18 8 al.

ligatio: cito periculum vitae facit ab -ne temporum (σύνδεσμος χρόνου) 97 6
limositas*: humores . . -tem et callositatem totius vulneris in longum et in curtum faciunt 31 29
limpidare: donec se vulnus -et et aequet 29 20 collirium . . omnia vulnera -et et sanet. hanc ergo curam -at 32 21, 22 Cf. elimpidare
limpidus: vulnus 22 15 humor 67 23 oculus 235 2
lininosus: 92 10 93 19; v. lini-
 osus
liniosus*: pro 'lienosus'; 88 13 92 16 (ligosus *trad.*)
linteolum: 11 8 29 6 al. lenteolum 28 17 238 14 lentiolum 105 13; cf. linteo 268 30
linum: alligabis -o tartarali (-bis *trad.*) 182 21 -i semen *V. ind. spec.*
lipara: λιπαρά; 19 11 246 3; lippara: 157 16 172 29 192 11 193 7 275 22, 23 (Cyppare *trad.*) 276 3, 8 lippari 275 31 lipperam 275 26
lipparocerotum*: λιπαροκρητόν*; -um ad rasuram et ad dolores 275 20
lippire: oculi eius lacrimantur, quasi (quia *trad.*) qui -iat 115 18 oculus si -iet 175 28
lippitudo: de -ine 170 16
liquamen: -ine optimo condire 61 2 cum l. o. offare 75 1 ex l. o. dare 75 24 admiscebis -inis pusillo 110 6 mittis -inis optimi obolum 287 27
liquamentum: axungiae veteris -is subigito cervicem 182 17
liquare: *trans. de med.* 49 8 81 5 92 9 101 10
liquefacere: *de med.* 97 3 259 32

- 275 21; *cf.* liquidum facito 180 24
- litargicus**: ληθαργικός; 89 13 114 30 115 17
- [**litargum** i. 114 30; *rectius* litargicum i.]
- lithuleus***: λιθουλός*; caucolum -o exues 69 15 *Cf. Galeni XIV 787 λιθολάβη τὸν λίθον κομιζόμεθα*
- livere**: lingua labia palatum -et (libet *trad.*) 46 3
- lividus**: usque quo venias ad membranum -um inflatum humore plenum 216 23
- livor**: in oculo quasi -re diffusum intelligis bilem 24 29
- localiter**: firmissimum adiutorium est medicinae sanguinis detractio, verum tamen si rationabiliter et l. fiat 4 24
- loculamentum**: si io -a dentium . . doluerint 176 11
- locus**: 1) *proprie neutr.* .sit autem -um, ubi stat, calidum 162 21 2) 'genitalia' equa(e) -a si exierint 238 7 nitrium et stercus . .ad loca imponito 239 19; 3) locus 'kranke Stelle' *passim*
- lombricus**: v. lumbricus
- longao**: 'anus' 64 21, 27 69 11, 24, 28 70 *quinquies* 71 12, 20 148 14 225 3, 5
- longinquus**: si non velocius separetur -a regione pascae 52 2
- longus**: *pro adv.* cucurbitae rotundae in -o 70 19 'länglich rund' aperies in -um 33 12 'der Länge nach' in -um et in curtum 31 30 'in der Länge und Breite' per -um praecides 23 14 'der Länge nach' -um urito 218 9 'der Länge nach' -a suspirabit 110 9;
- compar.* -ius ab ano digitis quatuor 42 27 121 15, ab umbelico 67 18 *Cf.* diu
- lotium**: *pro* lotium *passim, cf. s. urina et ind. spec.*
- loticius**: *pro* 'lotus'; alica 73 1 frumentum 288 30; *cf.* molle gramen lotum 43 28
- lucidus**: *compar.* oculos -iores adferet 74 6 oculi -iores sunt et quasi sanguinei 87 22 [ludere: v. cludere, eluere]
- lumbricus**: 1) *in ventre*; *plur.* 62 16 *saepius (cf. supra p. 301)* lombricos 68 26; 2) lumbricae semen 98 22 *med. (v. ind. spec.) Cf. vermis*
- lunaticus**: oculus 21 4 27 3 173 15
- luridus**: umor erit -us et viridis 48 24
- lutum**: in -um aut in voraginem adducis 146 19
- luxatura**: fractura aut -a si q. i. incidit 296 28; *cf.* ad crus si luxaverit 274 21
- luxus**: facit ad dorsum ii. . . et ad -um et ad flemmam veterem 264 20
- macerare**: ex aceto 185 167 18 in vino et melle 114 6; 88 15 105 18 *al.*
- maceratio**: hac -ne utere 126 29 *abstr. pro concreto*
- machina**: armum (eiectum) ad rotam duces aut ad -am 187 30 in -am coicito eum, ne accumbere possit 188 15 in -am mittito (si renes vulerit) et bene suspendito . . eicies eundem de -a 218 2, 20 in -am statuere curabis 223 21
- macrescere**: 59 31 68 5 114 21; *cf. marcescere*
- [**maidas** (?): si non in recenti (tumor) auferatur, maidas

faciet et simili causa marmoris nutriuntur 36 5 aut lectio corrupta aut latet nomen ignotum alicuius tuberis: exempli gratia scripsi melceridas. Cf. Veg. III 48, 10 ne deformitatem tumor au-geat]

maefacere: -cta ex hoc suco . . temperabis 120 11 -fiet cum iure 162 28 al.

madidare: -a (madido trad.) aceto et nitro 227 18

madidus: linteolis ex aceto cum oleo -is curabis 292 28 fracturam alligas de -is fasciolis laneis 296 30

[**maditer** 179 1 c. adn., corruptum]

magdaleo: μαγδαλιά; cum subigeris (malagmam), facito -ones 267 8. Cf. Scribon Larg. 81 28 Helmr. emplastrum manibus subigetur et redactum in rotundas ampliores, quas magdalias (sic Georges; magdalias trad.) dicunt, reponetur. V. Thes. Gloss. s. mandalia (magdalia Goetzius): mandalionis ex inplastro factus (id est tortelli et inplastrum factum a)

magillinus (?): colore nigri vel magillini (sc. admissarii sunt): sumpta ex Columella VI 37, 6 ubi coloris nigri vel maculosi (magilis cod. Sangallensis) lectio interpolata invenitur. Cf. Pallad. IV 14, 3 nigri vel murini maxime coloris aut rubei. unde colligitur magillinus idem fere significare quod ruber, cum de murino Columella statim loquatur. de nigellini (= nigelli) cogitat Goetzius

magis: v. supra p. 309

magma: v. supra p. 303 et ind. spec. s. crocus

magnus: annotari undecies; caloribus 45 4 periculum 63 28 150 4 labore 72 19 onera ib. anhelito 114 2 ventrem 134 22 perfrictione 142 4 sensu 152 11 sudor 165 15 tumor non tam magnus 192 5 synonym. grandis ingens minus vastus

mala: v. mola et mälum

malagma: v. supra p. 303

malandria: de -a 171 6 si cui -a(m) auferre volueris 182 28 lippari. ad vulnera et ad -as 275 31 de morbo v. Schneideri ad Veg. III 42

male: v. malus

maleos: μάλης, de forma v. supra p. 303; morbus maleus . . oritur . . ex malo catastate aeris, unde et maleos dicitur 51 28

malignus: humor 54 16 176 18 adv. **maligne**: m. manducabit 127 4, m. et prave manducabit 102 24

malle: invenies (humorem) lotei similem limpidum. malis vero non minus sextarium 67 23 c: adn.

mallo: μάλλος; de -nibus in genibus 21 30 si -ne in genibus fecerit 35 30 Cf. malum

malum (?): inter ungulam et malum (μάλλον? talum?) blateiat alienatus sanguis . . ex quo ardore concludunt et constringunt malos 228 28, 31 Cf. mallo

mälum: infra auriculas tubercula habebit tanquam -a (malas trad.) 292 17 mirmix . .

quomodo -a (*pro* malum)
222 20 *Cf. ind. spec.*

malus: *annotavi his locis* -am
valitudinem 4 20 *in exordio*;
morbus maleus. .ex -o catas-
temate aeris. .maleos dicitur
51 26 humores. .pallidi et -i
132 3 **male** *adv.*: mescatur
80 25 pus modoratum 103 10
si. .indigestione -e (*mali trad.*)
accepti fuerint 112 29 -e pe-
datus 186 13 203 6 **peior**:
valitudines. .in -a vertuntur
82 31 signa insaniae -a osten-
derit 87 17 *Cf. pravus*

mamilla: pullo qui ad -as ac-
cedit 240 19

manducare: *annotavi decies.*
mane: 87 4

manipulus: rutae 78 23 99 1
-os offeras 87 13 bulbos mani-
pulos (*ex corr.*) 213 4

manus: inter -us caro (*coro trad.*)
crescit 271 17 '*unter deiner Hand*'
i. tibi si inter manus fuerit 256 7 *c. adn.*;
'*brachium*' -um perungito id
est brachium 152 9; per plures
-us hominum. .defricare 65 21

marescere: sic amens -it
115 4 *Cf. macrescere*

marcor: -or (*mergor trad.*) fit
corporis 169 7

marmor: *morbus in genu* 185 11
saepius; *de marmur v. supra*
p. 302

masculus: marrubium 277 17;
v. ind. spec.

mater: *transl.* coactio est . .
multarum valitudinum -er 46 13

matrix: 1) '*mater*'; cum mamilla(m)-cissuae sugit, nihil prius
debet quam -ix curari 108 4, 5
2) '*volva*'; feminarum -ix ip-
sum concipit morbum 54 23

morbus. .contingit in femi-
nas. .q. -cem earum magis
prendat 55 2 tumescet -ix.
tunc vulva nihil continet
232 30 vulva primo tenera
est. .non magis sanguis equi
fatigare potest -cem. .a primo
tempore conceptus non fatis-
cat vulvam 233 5

3) '*stirps*'; venae. .in praecor-
diis positae totius corporis
-ces a corde descendentes in
pedibus 228 15 sanguinem
detrudere de -ce: 8 20 9 3 78 14
288 15

maturare: *v. maturiscere*

maturiscere: (*vel* maturescere):
trans. pro maturare; biduo
autem -ce lexivam et sicca-
bis 289 11; *intr.* donec -cat
collectio 22 30 cum -uerit
(collectio) 30 2; *cf.* vitium . .
maturatur 14 11 et cum matu-
rum esse videris 292 25

medianus: ex -a vena 40 29
-o digito 182 7 de tribus
nervis. .unum -um 199 23 de
naribus cartilaginem -am
289 17 panis emptici -um
252 29 (*cf.* medius *p. e.* 132 22)

medicamen: hoc -en compo-
nito 216 32 et. .commisce,
ut faciat -en 217 4

medicamentum: 6 14, 15 20 15,
16 *al.*

medicina: tunc eo -ae lo-
cum cottidie bene conficato
245 25 nullam alligaturam
patiaturs nisi aut tempore
aut -a rustica sibi adhibita.
haec est autem -a rustica
189 12, 13

mediocris: -ibus ambulationi-
bus eum exercebis 82 16

medius: -o '*in der Mitte*';

- in parte intestinorum quae sunt -o positae 63 18 medio cubet (?) 78 c. *adn.*
- medulla:** ex angelorum..qui ossorum et -arum viscera continent 260 7 *inoant. al. V. ind. spec.*
- [***megire** (meiere): ut megire possit 214 22 *Cf. supra p. 306 s. meiare]*
- meiare** (meiere): *v. supra p. 306*
- meliacinus** (?): malagma -um (iliacen *trad.*, *correxi ex Veg. V 20*)
- melliceris:** *μελικηρίς*; 97 23 154 4 206 6 (*ex corr.*); meliceris 32 28 melcerides 1536. *Cf. marisca*
- melotris:** *μελωτρίς*; -ida sumito et involvito..demittito . . auriculam 173 7
- membranum:** *saepius*, *v. supra p. 300*
- mendum:** 'mendacium'; hi (haec *trad.*) omnes -um adferent (*ὅτι ἀληθεύουσιν οἱ τοι*) 39 2
- mens:** ut existimes (aestimes *trad.*) eum suae -tis esse . . interdum . . quasi suae -tis factus adquiescit 87 22, 27
- menstruatus:** ad suffusionem qc. pannum -um mulieris lavabis et..dabis 289 16
- mensura:** cum vini austeri -is Atticis 109 20 179 6 lumbricos..quasi -am Atticam 110 13 medio unius digiti -ae 33 22 facies colliria ad -am 282 20
- mensurare:** ad ipsam divisuram geminarum pollicem -ato 10 22
- merda:** -am bubalam recentem 80 7 -a caprina 295 7 *med. V. ind. spec.*
- mesocinium:** *μεσοκύνιον*; sanguinem mittes de venis -is 132 11
- metasineriticus:** *μετασυνεργικός*; 'curatur..medicamentis -is et purgatione 20 15
- métire:** *act.* de coda ex mediana vena -ito plus tres digitos ab ano 40 29 *Cf. supra p. 305*
- metraliter***: 'ad mensuram' (*Veg.*); medio climate ventris sagittam subicies ulterius, ut peritoneon ipsum aperias. m. facies, ne intestina laedas 67 20
- mietio** (vel minctio): tendit se ad conatu(m) -nis 68 30 extendit se quasi ad conamen -nis 70 17 lumbos exporrigit ad conatum -nis 148 30 de -ne 231 20; *dubia minctionem (mixtionem trad. fort. recte; motionem Bue)* facis tam diu donec urinam faciat 71 6 offeri -ne (mixtione *trad.*) faciendi spatium debet 140 20
- micturire:** simulat se posse -ire (micturre *trad.*) 168 14
- mictus:** frequenter volutabit . . cum -u et intervallo (mervallo *trad.*) 139 9
- migale:** *μυγαλή*; quaerere debes eundem -em comburere 166 17 ipsum -em discoria 166 30 *med. V. araneum*
- militaris:** quam rem..-es equi . . consuescere debent 229 31
- mille:** singula milia passus 8 4
- minctio:** *v. mictio*
- minimissime** (?): cibariam minimissime (*num rectius minimissimam, nisi mavis cibaria minimissima?*) dato 45 25 *Cf. plurissimus et supra p. 305*
- ministrare:** fistulae..quae v. retro -at (ministrant *trad.*) 142 2 *pro τῇ διόδῳ τῆς οὐρῆσεως*

minuare: aliqua pars cerebri
-abitur 77 25 *V. Arch. f. l. Lex.*
X 513

minuere: *intr. (?)* 99 19 125 17
204 9; *cf.* si dolor nihil minu-
erit 197 25

minutatim: m. mixtam escam
porrigito 38 13 m. cibaria
dato 102 7 bibere m. 128 3
m. ordeum adangeto 140 11
cucumeris . m. concisae 75 13
radices concisas m. 107 15
nitri contusi validissime m.
109 7 gallam contundito m.
176 8 stercoram adsidue et
et m. (minutarum *trad.*; an
minutatum?) reddit 166 1
mel . fricabis m. et ovorum
XX alba cum aqua m. adici-
es et . hoc m. admiscebis
188 24, 25, 27 in vaso m. adici-
es 263 9 *Cf. verba sequentia*
et perminutatim

minute: v. minutus

minutim: radicem concisam m.
.. ex eadem radice m. (minutum
trad.) concisa 61 20, 22 ex quo
radices m. miscebis 109 11
Cf. minutatim

minutum: *adv.* semen (ossum)
.. contundes m. 105 12 247 8
cortice(m) contusum m. 176 17
commiscebis . nitrum m. 156 21
ervum . m. (in nutum *trad.*)
cernito 177 31 radices con-
cides . m. 240 15

minutus: *part.* 136 27 139 23
172 19 181 7 237 14 268 29
285 28 sapis . ex (et *trad.*) -o
contundito 180 20 **minute:**
nitri . conteres m. 292 19
superl. ostreum commustum
-issime 187 23; *dubium* minute
(minus te *Bue*) intelligis re-
posuisse (articulum) 192 5

mirifice: haec potio et tussim
lenit et corpus m. resumet
49 12 mirifice facit *Cf. valde*

mirrices: *μύρριξ; vel μύρρι-
xai 'formicationes'; fem.* 185 16
186 18 191 28, 29, 31, 204 30
205 7

miscere: v. *supra* p. 306

miser: 'morbidus'; coxa 3 15
16 26 partem quae -a est 17 5

mitigare: suffusiones . -antur
per inferiores venas 9 13

mittere: sanguinem 9 10 11 26
12 3 16 27 41 1, 12 (*cf.* emit-
tere); ficus vides in sacel-
lione -es 81 1; *refl.* cum eius
stentini pars foras se misit
122 7

mixtio: 'coitus'; de equarum
abortus et -nes naturaliter
quemadmodum debeant fa-
cere 234 3 desiderare -nem
masculi 236 3

mobilis: cura ossa temptato,
-ia tollito 22 1

modicus: sal 28 18 155 22 ole-
um 43 23 cedri fructum 165 22;
non -a quaestio est intelli-
gendi 12 25 periculum non
-um 164 22; *neutr.* stercoris
-um 69 29 -um bibat 123 22;
adv. urinam modice mittet
69 1 *Cf. modus synon.* exi-
guus parvus pusillus

modus: huius -i ('*tales*') caute
intelligendi sunt 136 24 in
huius -i dolore 71 11 *al.* curas
-i ('*talis*') autem fit nitidus
90 19 signum erit supra -um
peractum esse i. 101 2 178 13
ad -um s(*upra*) s(*criptum*)
112 30 acetum ad -um 292 8
'*entsprechend*'; tumini pro -o
113 12 292 11 radialis semen
ex eodem -o dato 113 12 pro

-o dabis ei bibere 80 17 in
-um axungia(e) deiciantur (of-
fae) 290 12 ex eodem -o dato
113 12 in -um caustici co-
quantur 268 12 postmodum
saepius (cf. s. v.) oleum mo-
do (?) melle coctum 152 19
Cf. quomodo modicus

mola: 1) girat tanquam post
-am (s) 77 5 83 4 girat sicut
-a 99 20 2) 'mala'; surculos
laureos.. in ore ei inter -as
mittit 95 27

molaris: 1) lapides -es 116 5
160 3 171 23. 2) -es superi-
ores et inferiores (sc. dentes)
242 9 ex *Colum.*

molestare: ne quis eum -et
121 12; *pass.* bile -abatur
116 11 a vermibus -abatur
136 24 *al.*

molestatio*: sanguinis 37 3 73 15

mellis: *subst.* postmodum -ia
(sc. cibaria) dabis 7 5, 24
-ibus cibariis uti debebunt
7 24 dare herbam -em coelo-
tum 42 15 -e gramen (dato)
42 31 *al.*

mollitia: susternentes aliquid
ex his quae -a(m) praes-
tant 43 1

momenteron: *μωμέντερον*; intes-
tinum qui vocatur -oron 129 5

morsicus*: 1) *adi.* i. -um 291 22
2) *subst pro 'morsus'* (?) ilia
sibi -is comedit 83 7 -is ho-
minem sequitur 256 7 Cf.
s. laccosa

morsus: 1) '*Stelle des Bisses*'
cauteriza -um 166 10 ex -u
viperae pus solet exire 168 15
iecur.. ad -um ponis (ponit
trad.) 168 26 2) '*Gebiss*' -um
cludere non potest 176 24
3) *proprie* 'Biss' 131 19 165 30
(-ibus) 4) '*beissender Schmerz*'

-ūs et punctionis fistulae (sc.
urinali) ei praestant (sc. spur-
citiae) 140 31

mortarium: teres (terito) in -o
44 10 134 13 Cf. *pilea*

morticinus: clavus 185 29 197 6
277 8, 11

morum: polippus est magni-
tudine -i pusilli (τῶ μυστέθαι
ὡς σνέμυρον) 108 13

mutarium (mutarium): *praeter*
204 26 *ubique plur.* '*Charpie*';

mero et oleo -a satiare 23 18

oleo et vino saturare 191 30

saturata aceto subcalcare

199 25 ex aceto et oleo eo

loco alligare 200 22 lamel-

lam.. pro -o imposito 204 26

sinum aceto et oleo et -is

implete 206 10 imponis et

tramam et -a solida 212 23;

mutarium: 199 25 200 22 204 26

motus: singulorum sensus et

-us animae in unum contuli

232 13

move: si basem -erit 10 14 *al.*

mucitudo*: '*mucus*'; de nari-

bus -o humoris effluit male

odoratus 52 28 Cf. *mucillago*

Theodori Prisciani

muc(e)us: 25 28 (*corr.*); *plur.*

de naribus -cci ei exeunt

111 5 in naribus -ci erunt

110 16

mucidus: *neutr. subst.* pluri-

um -um (mucitum *trad.*)

adsellatur 133 12

magire: (insanus) ululat -it 87 1

[*mulier:* cartilaginem narum

eius digito mulieris (?) sub-

temperabis (?) 100 5; molliter

<inmisso> temptabis *Bue*]

mulsus: *subst. quartae decl.*

pro mulsum; adiciuntur pul-

veris.. in mulsu 257 19 *med.*

Cf. *supra p.* 302

multitudo: fomentis... pro -ine adhiberi 65 18 '*in Menge*'
multus: muscae 46 7 humor 48 22 cursio 51 11 74 19 tempore 53 18 200 25 (*cf.* diu) salivae 85 6 sanguinis detractio 87 3 sanguinem 99 24 sanguinem... non -um 92 23 menses 201 20 -is generibus 6 15; *neutr. c. gen.* -um doloris 63 8 -um stercoris 70 28 multum *adv.*: alimentato... non m. 82 14 sanies spissa et non m. 22 14 flegmata gracilia m. 86 30 *synon.* copiosus spissus
munditer: de spina decarnare (pulmunculum)... m. 222 30
mundus: equa si virginale -um habuerit et concipere non potuerit 238 29 *c. adn.*
munire: tempora ei -ias 85 15 -ito caput 100 15 ab articulos usque ad genu -itos facies et fasciabis 119 8 fascia -ito eum curabis 183 5 collirium... -ito (-am *trad.*) ad caput diligenter 22 12 -ibis stratum iumentum 216 30
murinus: nam -us (color) cum sit in asino vulgaris 243 14
murteus: nomina coloris... tertius badeos, quartus -us 287 9
mus: caecus 131 9 166 8, 30 praegnans 131 16 168 18
musca: verruca... quasi -ae amplae caput 27 24 cui -ae multae super tergus insident 46 7 -am super locum criblabis et cepam Germanam super -as confricas et dimittes 297 8, 9
mustela: 244 20, 34 (*mustas trad.*)
mustelinus: rutam -am et origanum asinale 216 11 *med.* *Cf. ind. spec.*

mutare: 1) <si> volutare vult, noli -are (κυλιόμενον δὲ μὴ κωλύειν) 122 10 2) si... abstinere calidum aqua(m) -abit (*utabit trad.*) 134 1 *c. adn.*

mutarium: v. motarium

mutatio: morbus solet fieri ex aquae -ne 132 18

mutus: auxilia... conferet -o (*multo trad.*) animali veterino (*ustio*) 13 26 cum sit quidem tanta vis, quae sufferri non possit nisi a -o animali 13 30

myiocephalum (*myocephalum trad.*): μυιοκέφαλον; oculum -um... orbe nigredinis verruca fiet alta quasi muscae amplae caput, unde et -um dictum est 27 22, 25 de -fatio (*miocephalo trad.*) 21 6

natare: a posterioribus -abit ambulans 115 19 V. subnatare

natatio: -nibus (*nacionibus vel naturcionibus trad.*) uteris 102 1 189 1

natio: '*partus*'; omnes iumentorum. -nes et genus magis quadrigariorum ostendere volui 232 10

natura: 1) *proprie* supracrescentia aliqua extra -am sublata 14 2 2) '*genitale*'; tumentes eos (testes) sumit et aliquando etiam -am 42 5 emissionem sanguinis divisit... venis aut ex his iuxta -am 42 26 quae dum conatur cum eo -a(m) miscere 237 21 supra -am sub caudam venam incidit 286 3 *Cf. naturalis*

naturalis: 1) *proprie* omnia... -i ingenio plenius per hunc librum docui 232 15 vitium 234 20 *c. adn.* ratio -is (colorum) 287 5 2) '*genitalis*';

testiculum susum [in] versus in loco -i propelles 156 28
 magma . . in -ia loca exprimito 233 26 -em purgationem eis contingere 236 2 Cf. necessarius

naturaliter: crura inligata habebit non n. 50 2 nervus . . non n. hoc . . solutus 51 8 ipse enim locus n. perducit 135 7 valde enim hoc medicamentum n. facit 167 4 de equarum abortus et mixtiones n. quemadmodum debeant facere . . in oculum . . n. claucus 234 3, 7 isti plerumque n. diuturno in vita morantur 235 20 hoc . . fieri ad Sarmatas n. 236 1

ne: 'ut non' annotavi vicies 30 22 98 29, 30 116 3 157 3 168 25 178 9 (corr.) 182 30 184 25 199 24 201 24 202 3 211 8 221 7 222 13, 21, 29 238 2 244 14 262 15 Cf. sic

cum indic. duodecies 8 6 33 15 38 24 41 14 102 6 107 13 124 17 155 17 164 33 183 2 191 17 232 17; *cum infin.* 203 24

altero loco positum (cf. *supra* p. 312) facito ipso die ne manducet 26 23 aquam facies ne bibat 296 24; 'si forte' (?) aquam ostendis, ne bibere velit 7 8

nebulosus: lacrimosum oculum facit <et> -um 25 6

nec: 'nisi' 59 18 60 4 62 20 126 15; 'ne quidem' 51 36 3 43 14 49 25 (?) 53 9 116 2 233 13 *saepius;* 'ne' 190 7 48 27 *adn.;* *pro 'nec-nec'* cibum nec potum 46 11 110 21 114 17 (nec cibum nec potum *alibi* e. g. 111 6.) pabulum nec po-

tum 159 14 et nec . . nec (*καὶ οὐκ* . . *οὐκ*) 97 9 Cf. *supra* p. 311 neque omnino deest

necessarius: 'genitalis' locis -is 19 27 55 20 111 12 (Cf. *naturalis*); *proprie* -um autem debeam et hoc scribere 237 5

necesse: 1) *c. infin.* 44 20 51 15 63 2 74 22 177 12 220 17 229 26 234 5 2) *c. coniunct.* 13 10 40 19 66 22; *c. fut.* n. erit sanguis eis detrahetur 39 7 3) **necesse habere:** n. -ent nervi infestare 13 6 necesse habebimus nihil intermittere 56 19 huic celerissime n. -ebis succurrere 106 9 n. -et morbus intro versus abscondere 196 8 n. [est] -ebimus . . hoc observare 229 6 n. -ent quoniam ad naturam paterni seminis reverti 234 13 n. -ebit eum ad vitium paternum seminis reverti 234 18 4) *absol.* hic morbus n. et difficile sanabitur 179 13

necessitas: animadvertite enim spissitudinem spiritus et . . equorum -tem 165 13

nefrites: *νεφρίτης*; morbus . . qui adpellatur -es, latine subrenal. -es erit hic *egs.* 15 17 vitio subrenali . . q. apellatur graece -es 154 30 vitium graece nefreten appellatur latine subrenale 153 21 **nefriticus*:** -i quando laxant valitudine 12 30

nempe: dare herbam . . n. ieiuno, ne deficiant 43 29

nequam: morbus 51 30 78 19 valde n. 93 25

neque: *plane deest* V. nec

nerinus: olei 262 6 270 5 V. *ind. spec.*

nerviosus: loca -a 154 8 166 11

- 169 18; **nervosus**: loca 16 1
pectore 242 22 *ex Colum.*
- nescire**: c. *infin.* stare -it 85 7
- nigredo**: ipsa orbe (*sc. oculi*)
-inis verruca fiet 27 23 un-
gues . . si tamen orbem -inis
non tetigerit . . ab orbe -inis
persequeris usque ad angulum
oculi 28 11, 15
- nimis**: 1) *sensu proprio* 45 10
155 17 158 29 ut non n. ac-
cipiat 49 3 2) '*valde*' n. assi-
due 27 26 n. frigida 155 32
potionibus catarticiis vel n.
amarioribus 56 7
- nimius**: 1) *sensu proprio* 13 4
46 26 47 2 69 7 223 20 2) '*ma-
gnus*' -a subtilitate relevabis
33 18 fistulam centetalem
-am in eam plagam subicies
222 14 3) *nimum adv.* 194 19
- nisi**: n. si scierit 62 30 *Cf.*
supra p. 311
- nitidus**: fit -us toto corpore
90 19 c. *adm.*
- nocere**: *pass.* ut ante linguam
alliges, ne ab eo medicamento
-eatur 181 20 qc. i. a quo-
cunque bestiolio -itum fuerit
216 8 plus ad -endum abund-
are 46 31
- nodus**: ustio incipit perrum-
pendo dissolvere -os et laxari
durtias 14 30 curato tan-
quam fracturam, donec -um
faciat. -um autem faciet 193 15
- nolle**: *imper.* sanguinem ei
detrahes . . sed noli multum
... et iterum . . emittes . . et
noli multum 117 21, 23 ea
omnia in aqua diu decoques,
sed noli crassum facere 155 19
- non**: *abundat saepius, v. p. 311*
- nennullus**: -o tempore des dif-
ferendo 163 17
- nona**: *sc. hora*; dato mane
... vespere . . -a (*none trad.*)
284 32
- nosos**: *νόσος* 99 7, v. *hiera*
- nostras**: v. *supra p. 300*
- novellus**: si inutilis fuerit aut
senes aut -us 84 30 scrophae
sanguinem sed -ae 124 24 q.
vitum et -is contingit 196 1
- noveni**: offas . . -as diurnas
dabis 45 24
- novitas**: ne-as (*herbae*) . . fervore
suo quamcunque partem cor-
poris . . solvat 517 in -temagis
urenda sunt haec vitia 19 20
ordeum novum ne dederimus
nisi maceratum . . ut infringa-
tur virus (*virtus trad.*) -tis
229 9
- novus**: *superl. pro adv.* in no-
vissimo '*postremo*' 56 2 87 16,
20 [152 21] 184 15 -imo 194 5
in -imo tempore 57 11 114 21
in -imum 65 6 usque in diem
-imum sanitatis 200 2 -imum
192 32 *adv.*
- numerus**: -o *saepé* (*annotati
vices sexies*) ad numeros cer-
tos additur velut per dies -o
septem 7 8 post dies -o quin-
que 8 2; *eius loco* per quod
<dies> -um IX 194 5 post
tertium -um dierum 67 16
baccas lauri in -o XV 99 1
ana (*sñ trad.*; aut *Buc*) -o
V 213 4
- nunquam**: curare voles, ne n.
suffundet 33 15 causa . . quam
n. nemo scripsit 140 14 *Cf.*
supra p. 311
- nutrire**: ungues 28 9 incoma-
tium 28 25 ex qua causa hu-
mores interiori -iuntur 31 23 *al.*
- nux**: *mens.* ex quo medica-
mento -cis magnitudinem . .
dabis 114 29 tumorem emi-
nentem mollem -cis magni-

- tudinem demonstrat 205 20
pastillos. .-cis grandis magnitudinem 288 23
- ob**: ob tamen caldum in femina. .impositum sanari 35 20
contingit autem ob hoc si 122 5 (cf. quod); ab hoc ruptionem accipit vesicae, ob hoc quod 142 9
- obdormire**: ut insudent et -iant 88 6
- obdurare**: *intr.* locus si -averit 80 4 si totus (locus?) -averit 171 20 *V.* indurare praedurare
- obdurescere**: ilia ei -unt et inflantur 160 1
- obligare**: erit autem totus -atus et quasi constrictus pedibus ambulabit. .tanquam sideratus, sic erit -atus 93 14, 18
lingua -atur 108 22; *refl.* diligenter fascia constringito. .ita curato, donec se cutis -et 221 14
- obligatio**: nullam -nem hoc stentinum patitur intestinis 129 6
- oblinire**: ex eo -ies causam 156 9 veretrum eis -ieris 156 16 *Cf.* superoblinire
- obliquus**: *pro adv.* in -o inambulabit 39 26 stans in -o 46 1
in -o tensis oculis attonite respiciet 110 19 tensis oculis in -um respicit 53 8
- obolus**: *mens.* oleo -um 41 29
- obrigescere**: si nervi -uerint 189 4
- obripere**: *pro* obrepere; *pass.* plerumque haec validudo sanis contingere solet, cui tamen -i poterit 90 9 *Cf.* obstripere
- observare**: -abimus facere 5 25, urere 15 9 -andum erit, ut recte fiat 5 26 -abis ut cures 11 21 *al.* *Cf.* curare
- obstare**: sine nullo humore aliquo interius -ante 24 28
sine ulla ypochima -ante 26 20 claucoma. .contra ipsa(m) pupilla(m) -at 25 20
- obstripere**: *pro* obstrepere; qui ne (nec *trad.*) quidem error alicuius passionis veterinario ignoranti -iat 48 28 *Cf.* obripere
- obtalmostatus*** (?): oculum illius aperias ex duobus tyfodi-plangistris vel per -um (obtalmostatuens *trad.*) 26 6: *subest verbum graecum* ὀφθαλμοστάτης *et ipsum quantum scio adhuc ignotum, quare rectius obtalmostatem(n) Chironi tribuamus.* *V.* tyfodi-plangistrum diplancistrodes
- obturare** (obdurare *trad.*): 1) *de morbo* -atur eius gula et ipsa arteria faucium 97 8 -antur nares 103 9 2) auriculas lana molli -abis 172 28 -ato plagam stuppa[m] aut linteolo 188 9 *Cf.* praeobturare
- obturatio** (obduratio *trad.*): quae passio doloris enfragma dicitur quae latine -nem vocatur 63 29 de emfraxin (*corr.*) id est de -ne 89 23 (*cf.* 120 22) *V.* praeobturatio
- obturgescere**: caput a plectora si -serit 170 6 si. .caput plectora -serit (obtruserit *trad.*) 172 4
- obvolvere**: lana eos (surculos) -es 188 14
- ochia**: ὀχλα; mixtiones. .q. appellatur graece -ai 234 5
- ocius**: *adv. compar.* per exercitationem cibum pascuae accipiunt vel o. per indigestionem 58 11

ocelamen*: *pro* oculamen ab oculo ductum 'Öffnung'; si . . eruptio nata fuerit. a corona et ungula contra -en (-em *trad.*) <i. e.> fenestellum facies, si qua cartilago aut os laxet. cum limpidum -en fuerit, sincrisma curabis 200 26, 27

ocularis: *subst.* vino bono -em . . inposito 174 14 oculare 248 17; *adi.* collirium -e 249 29 hoc . . omnes res oculares (= *morbos oculi*) sanat 249 28

ocularium: -um Vibianum ordinarium 246 6 inde saepius -um (*sc. adhibe*) 249 22

oculus: *passim*

odiena: *v.* ozena

odium: feni -um faciet 39 12

odorari: ὀρεῖν; omne stercus -atur 122 3 -atum (odoratur *trad.*) pus 103 10

odoratus: *subst.* in vino leni f-u 92 5

offa: *passim*, *cf.* offare

offare*: 'offam dare'; coliculos madefactos -abis 75 1 offam per triduo dabis, axungia et pice liquida -as 136 23 -abis (cibum), ne iaiuno facias 188 8 melle et butirum et axungia sine sale -abis 294 9; *cf.* curabis ei et offas dare ex farinae 112 9

offensus: *subst.* naturale habens tenue corium, dum in quod maxime frequenter facit -ūs 16 3 (*idem*, *sed* in quo -um 154 11)

offerre: *v. supra p. 307*

oleagineus: ypochima . . colore -o mucro similis 25 28

oleaticus*: curabis cataplasmaticis -is 21 27

olere: -ebit ei spiritus 116 26
olidus: habitus 451 umor 48 24
omentum: ictu plagarum tensio -i et interaneorum facile eveniet 47 5 ex hac causa tensionis volutando -um rumpunt 63 34 volutando . . plurimum -um rumpat et fit tympanites 67 7 si . . -um tendiderit 137 23 quicumque autem levius -um vexabit sine ruptura 137 29 *al.*

oncema: ὄγκωμα; de -ate 21 15 -ata i. e. bubona <cia> . . sunt autem -ata genera sex 32 24, 27

onerare: *intr.* articuli -ant 205 22 si -averit 186 22 (?) *ind.* (*sed trans.* qc. i. articulos -averit vel bases 207 3)

oneratio: -o capitis 9 18 a cerebro capitis ex -ne venit multa pituita 48 14

opera: somno -am dans 115 18

operari: de morbo propter laxationem posteriorum partium, ubi morbus -atur (operitur *trad.*) 54 21 sanguis in quo hic morbus -atur 55 27 si perfrictio (perfectio *trad.*) . . in ventrem -ari coeperit 63 14 bene cibetur (*sc. equa*), quae sic -atur (operiantur *trad.*) 240 12

operimentum: copertum dimitte . . deinde abicere cum -is 43 7

opertorium: -is operitur bene 85 30 *Cf.* cooperimentum

opertura: lavacris calidis et -is . . utere 169 10

opiosus: *v.* apiosus

opistotonus: ὀπισθότονος; 3 9 11 24 47 11, 25 94 19 95 19 96 15 130 20 152 22 bis 160 18 bis

oportere: *c. nom. c. inf.* huius sanguis non -ebit detrahi 50 13

- opponere** (obponere): escam 98 30 pabulum et potionem 113 21 fenum 118 14 stercora mollia 82 12 cum tibi satis visum fuerit exisse sanguinem, fibulam -es 45 9
- ora**: huius (clavuli) -as (horas *trad.*) decusatim scalpello intercidens 221 27
- orbita**: lutum de eadem -a . . quod de -a . . accipitur . . loteo terram de -a conspargentes perunguent 166 20, 24, 26
- ordinarius**: causticum 271 20 causticum crudum 276 25
- ordo**: curabis -ine quomodo oportet 31 4
- organolum** (i. e. organulum): ossilaginem si auferes . . ipsum pede(m) in -o mittis, sed tendes, ut immobilis <sit> 204 15 Cf. machina
- organum**: ventris 36 28 62 7 63 7
- oricula**: curva 99 20; *al.* auricula
- orificium**: 1) 'os' *Maul*; in ipsis -is aspredo echino similis invenitur 57 3 et labia et ipsa -a intumescunt 93 23 qq. iumentorum pravas facies afferunt aut ipsa -a (ἀλφούργου καὶ ἀλφοπρόσωποι) 235 18 si . . potueris eius (pulli) -um prendere (λαβόμενον τοῦ στόματος) 237 11 2) 'ostium' *Mündung*; perfricato -um, qua consuerit urinam facere 158 15
- orthocolus**: ὀρθόκωλος; de -o 89 19 de -o quem (quidam) stilosum vocant 118 17 *bis*
- orthopnoea**: ὀρθόπνοια; si . . -am (ortonam *trad.*) habuerit . . ilia ducit vehementer 114 14
- orthopnoicus**: ὀρθόπνοϊκός; 48 21 76 16 89 11 113 27 *bis* 114 14 (ortot(h)onicus *vel* orthonicus *ubique trad.*)
- oscitari**: ubi plus ebiberit, caput emittit. . -atur 109 24; *act.* si . . vermes in labiis habebunt, -are (obstare *trad.*) non potuerint 284 9; **auscitari**: -atur 40 17 74 5
- osseus**: spatulam -am sub callicia subicies 209 31
- ossil(l)ago**: 15 1 29 11 185 14 186 15, 16, 17 191 14, 16 203 28 204 8 212 2; *plur.* 14 22 (?) 267 28 269 2, 3, 14
- ossosus** (i. e. ossuosus): -is et commissuralibus locis 22 6
- ossum**: *passim*, cf. *supra* p. 303
- ostendere**: *refl.* prout se -iderint causae 82 6 cum pars eius (polypi) se foras -erit 103 14 videntur enim haec vitia tunc se -ere 179 8 ragadia . . se -ent 195 6
- [**ostium** charcedonium 146 24 c. *adm.*]
- ostocopus**: ὀστοκόπος; 72 23, 25 (stocopus *trad.*)
- oxigarum**: conteres bene omnia in -o isto (exigaristo *trad.*) 252 24: de δέσγαριστόν *voce nova cogitat Bue*, qui ab δέσγαρον derivatum esse verbum quoddam δέσγαρίζειν putat et Byzantinorum voculam γαράριον (*mus. rhenan.* 39, 420) 'vasculum liquaminarium' comparat.
- ozena**: ὄζαινα; 185 27 195 7 282 13, 15, 19; 195 4 (ozona *trad.*); odienae 59 29
- paene**: p. in omnibus valitudinibus 4 25 p. de omnibus membris 90 11
- pala**: 'scapula'; de -a 171 9 -am eiecerit 184 17 si . . -as vertebra doluerit 293 30

- palam:** inde ergo intelligis et p. tibi facies, quia ab aritulario vitio possessus tenetur (*καὶ εὐγνωστόν ἐστιν ὅτι ἔχεται ἀπὸ τῆς ἀρῆς*) 106 8
- paleatus:** vide ut -um manducet 296 10
- pallidus:** plenitudines . . male odoratae colore -o 104 4
- palma:** -a unctionem urito 194 3 urere . . -as in cervice 57 32 -as dare 93 20, -am 103 3 Cf. *Schneideri ad Veg. I 28, 11*
- palmatim:** urere 119 18 203 19 fasciato p. introrsus 203 23 V. palma
- palmus:** mens. mitto a rapo -um vel tres digitos 217 17
- palpare:** quem tumorem -atum intelliges carnem intus esse 30 18 cui si -are (palpebre *trad.*) volueris, non patiatur doloris aliquid 117 10
- palpebra (palpebrum):** in ipsa -a oculi 28 24; *alias* palpebrum (v. *supra* p. 301): -um inferiorem 26 13; *plur.* -a eius superiora ulterius cilia inferrent 23 10 -a utraque 173 22
- palpebrare:** *intr.* oculi non -ant, extensi sunt, subito spasmus patiuntur 294 11
- pandatilis*:** si q. i. pandatilia (pandat ylia *trad.*) fecerit et genua laxavit 203 9 de pandatilibus 186 14 (*ind.*) *nomen morbi quo genu pandum fit*
- pandus:** articulos 193 13
- pantex:** tumor; si cui -io. -ex (patex *trad.*) carnibus excreverit . . huius prendito foramina et ferramento aperito. deinde incipe pulmunculum secare 184 21 de -ice 171 10 Cf. pulmunculus
- papirus (papyrus):** fistulae curantur . . -o 32 12 curabis (fistulam) . . <per> -os 30 8 -um subicito (per fistulam) 31 8
- par:** morsu appetit aut -em suum ('*seines gleichen*') aut hominem 83 6
- paracentesis:** παρακέντησις; -in facies de ventre 67 10 123 17 -in facere 222 11 curari per -in 25 24 curare -e 214 9
- paracenteterium:** παρακέντητήριον; subigito ulterius -um ita ut inter tunicas subicias . . ypochima . . quam capulo -i depremes . . cito -um noli eximere . . cum videris pupillae claritatem sine ulla ypochima obstante, eximes -um 26 10, 12, 14, 20 c. *adn.* (paracenterium *trad.*)
- paralisis:** παράλυσις; ex -in stomachi defectione nimia contingit 100 26
- paraliticus:** παραλυτικός; 87 15 88 29 102 20
- parapresma*:** παράπρησμα; *plur.* vitia, quae inuri debe(n)t, -ta appellantur, quae fiunt in concavis testiculorum, quas melliceridas appellamus 154 3 (*idem fere ex corr.*) 15 24 vitium se profundit in plantis, quae -a appellantur aut mellicerides, quae aquatilia vocantur 154 20 (*cf.* 16 12)
- parare:** nunc etiam -abo et monstro 12 29 *absol.*
- parastaticare:** graecolatium a παραστατικός derivatum 'lenire'; quae res (tussis) magis leniter -ari potest, persanari non potest 120 6 si sudabit, intelligis eum posse -ari 128 7 Cf. parastaticus
- parastaticus (?)** 1) si i. <mentum> . . fregerit . . fasciolam

quam tenerissimam aceto et oleo madefactam diligenter fasciolato. deinde ex pannis -os (parasticos *trad.*) madefactos ab interiore parte componito, et rursum . . fasciolato 176 28 si . . crus fregerit, curabis mero et oleo, lanas succidas madefacias, fracturam tegebis et supra -os (parasticos *trad.*) impones. deinde fasciabis, sequenti regulas tiliaginas supra alligabis 191 21 *Cf. Galeni XVIII A 785 ἀρμόζει μὲν ἐφ' ὧν ὅλην κεφαλὴν σκεπάσαι θέλομεν παρασκευάστρα ἐλήθη. ὁ δὲ κάτοχος ἐστὶ ταινία ὑπερμῆκης ὅπερ τὴν σκεπάστραν κατὰ μήκος κύκλῳ τῷ προσώπῳ καὶ τῇ κεφαλῇ περιτιθεμένη εἰς τὴν κατάληψιν τῆς σκεπάστρας κτλ. unde nescio an parascepasticos (παρασκευαστικούς) vel parascepastorios (παρασκευαστηρίους) legendum sit, quamquam eae voces graecae et ipsae alibi non inveniri videntur. *Cf. cerebellare* 2) *ossum quoddam cruris*; qc. i. ossilagine submisit non bene, ex qua re -um vel genus longum fecerit 203 29. *Cf. Veg. VI 1, 2* in genibus parastaticae duae*

parcellides*: *παρακεκίδες*; si . . -es submiserint . . iosu (i. e. deorsum) quam genu . . tubicula ex osso nata invenies 190 23 de -es 185 13

parere: *pro* 'apparere'; cum -uerit (polippus) 103 14 ubi -ere coeperit (ranunculus) 290 21 satis -ebit 203 2 -ebit effectus 266 20 273 25

paronichia: *παρωνυχία*; levato

ungula, ne qua -a (paro anchea *trad.*) remaneant 198 3 stremmam tolle sic ne qua -icia relinquant (paroniciarum quas *trad.*) 202 3

parotides (parotidae): *παρωτίδες*; si -es fuerint 180 1 si . . -ae vel strumae in callositate permanserint 30 8 -as *accus.* 29 26 270 11 292 16 de -is 170 30 *Cf. supra p. 304*

pars: modo in unam -tem ambulat modo in alteram 102 2, 3 in -tes (inpaes *Bue*) facias offas 290 12;

particula: ex ea (porca) -as facito 286 14

partus: initium -ūs primum concipientibus 232 20

parvus: *deest* (242 26 *ex Col.*), *nam* 173 2 *ubi* parvum erit *traditum est, scripsi* pravum erit; *cf. pravus*

pascere: *intr.* prodest ei ergo -ere 58 10

pascua: *v. supra p. 301*

passerinus: stercus 239 18; *cf. ind. spec.*

passio: propter errorem alicuius -nis . . sanguinem detraxere 5 14 ne quidem error alicuius -nis veterinario ignoranti obstripiat 48 27 ne asperitudo fructum incitet gingibas aut febrem aut alia(s) per corpus -es 43 27 si protricaverit et permanserit haec -o 44 15 alias quoque -nes et valitudines . . scire 47 1 *al.*

passive: p. ambulabit 39 25; *Cf. ambulare*

passum: *v. ind. spec.*

pastillus: 45 20 79 6 128 32 168 11

patella: 'Kniescheibe'; si -am eicit 185 8, eiecerit 189 18 *Cf. cuneolus spatula*

patere: si inveneris ipsum longaeonem clibano subtili -ere 69 26

pati: somnum 85 2 furiam 86 11 insaniam 86 25 eglipsis (ἐκλειψεις) 86 12 digestionem 126 1 *sim.*

patidus*: 'patens'; collirium .. -um vulnus facit 32 17; *compar.* verginalis .. -ior fiet 55 5 *Cf.* patulus

patulus: sic remanet -us ex-talis 157 3

paulatim: 70 27 76 12 80 20 82 18 112 19 119 9 *al.* p. per dies 123 18

paululum: *adv.* amurcam .. p. conspargito 285 3

pauper: 'aegrotus'; in -o loco 14 8 si -i pedes fuerint 209 20

pansare: iacens quasi videtur -are pusillum 66 31 volutabit ... cum mictu et intervallo quasi -et in ventre .. deinde porrectus -at volutatione 139 10, 12 donec dolor ille -et 129 3 si -averit, hac re sanum fit 213 31

pecten (?): si deiectionem -inis vexabitur .. color oculorum mutabitur et quidquid remittit, nimis humidum erit 158 27: *idem* defectio -inis 130 31

pecus: *mas.* occidito praeter porcum quemcunque voles -dem 167 9

pedatus: male 186 13 203 6

pediculosus: 130 7 135 21 linguam peduglossam 285 1

pediculus (peduculus): 'Laus'; tiniolae in utri (= utero) quae -i ab alis appellantur 68 1 130 9 -os .. in praecordiis 135 21 peduculum in intestinis 136 3

pegma: πηγμα; malagma(e) -a 265 21

peior: *v.* malus

pellicula: caput illi foveto .. -am nigram involves 294 15

pendere: -et et terram pedibus tundet 98 12 tussienti io. -enti 164 33 si plus penderit (senserit *trad.*), ungulam aperire 198 1

pendigo: curabis, ne quam inter nervos aut commissuras -inem habeat. si quam -ineminveris .. aperire curabis 184 6, 7 diligenter -inem tollis 202 18 omnem -inem ungulae elimpidato 219 29

penetrare: *pass.* ipsae duritiae cauteriis -entur 14 28

penicillus (penecillus): nisi prius oculum clusum -o caldo diu vaporaveris 26 16 spongiam mollem aut penecillum super alligato 174 13

penuria: cum -am cibi passi sunt et inediam 124 20

per: *praep.*; *interdum c. abl.* p. triduo *passim* p. quatrduo 86 21 180 17 (*cf.* dies) p. tempore 56 9 (*cf.* tempus) p. naribus 48 7, 9, 12 53 16 101 1 108 17 287 30 288 1 p. omnibus membris 72 12 p. ore 108 15 *al.*

saepissime c. acc. de causa e. g. p. motum maxillarum 6 25 p. gracilitatem venarum 8 22 p. vetustatem 60 16 p. plures manus 65 21 *al.*

p. unam partem 181 11 'auf einer Seite' p. aliam partem 78 1 p. contrariam partem 88 4 ures eum p. totos lumbos 153 27 laborat p. viscera 111 51 p. omnes tunicas suffusio erit 174 21

p. intervalla 64 17 p. cremen-
tum 82 18 112 19 p. omnem
diligentiam 52 19 p. quatuor
mittere (sanguinem) 200 11

[**perauferre***: deformitas..per-
auferri non potest 35 29:
<sem>per auferri *Bue*: *puto*
recte, nam alias ubique au-
ferre, e. g. 67 9 83 20, 27 86 20]

percatapsare*: *s. e. per-natavār*
verbum graecolatinum; mani-
bus -are totum i. 50 20 mani-
bus -are totum corpus 66 19
unctionibus termanticiis eum
-ato 102 27

percernere: haec omnia pisato
.. et -e 153 15

[**percludes**: nares 119 21: *scripsi*
praecludes]

percolare: caneros .. olei cia-
tos II -ato 79 2

perconfirmare*: hac re -ata
bene provenit 207 20

percoquere: sic coicies ut -atur
-263 2

percurare: *absol.* 13 20 23 3
121 20 137 15 177 30; *trans.*
valitudinem 13 22 vitium 67 9
vulnera 209 19

percussio: prioribus (pedibus)
claudicat et -nem (ungulae)
inspicere mollior 42 22; *sed in-*
cipere Bue 'für den Versuch
gehörigen Auftretens'

percussura: curabis .. -am
212 24 si .. ab aliqua causa
-a fuerit 220 27

percussus: *subst.* solis 88 26
101 23 bestioli 156 5, 11

percutere: venam sagitta 10 10,
11, 21, 24 *al.* traverse securi
celte vel flebotomo 12 11 si
venas vacuas a frigore <aut
ab> aestu -sserit 101 14 si i.
qc. colubra -sserit 165 7 *al.*;
part. perf. pass. si cambam

-am habuerit 18 3 ab onere
-um 18 24 a sidore (sole) -um
101 12, 23

perducere: *intr.* ipse enim loc-
cus naturaliter -it 135 7 (*θυ-*
ροειδοῦς γὰρ ὑπάρχοντος τοῦ
τόπου); *trans. de med.* -ere in
lana 248 caldum bene -is
medicamenta 268 14; sic -es
ad sanitatem 172 10 172 33 *al.*

perductilis: malagma(m) 36 12
198 24 204 5 (productilem
trad.); *cf.* malagmam .. in alu-
tam perductam 211 32

perdurare: *intr.* vitia .. in-
commodando -ant 14 24 per
tempora -at (tumor) et arti-
culi onerant 205 21 *Cf.* prae-,
indurare

perexire: papirum subcito ita,
ut pars -eat in os eius 31 9

perfectio: 'refectio' *Stärkung*;
acopum ad -nem et nervorum
dolores 260 14 hoc uteris ad
-nem lumborum 263 4 cero-
tum ad -nem 275 11

perfrictio: 'Erkältung' a 'per-
frigesco' *derivatum*; contin-
gunt. .. ex -nibus et ex sudori-
bus 38 3 a -ne febricitat 45 3
humorem malignum totius cor-
poris et -nis 54 16 si -o (perfectio
trad.) longi temporis concepta
in ventrem operari coeperit
63 13 ne aliqua pars humoris
-nem eis inferat. mero et oleo
perungere et perficicare eos
oportet, ut corpora eorum
thermasiam passaa -ne corro-
borentur 8 8, 10 (*ubi alterum*
perfrictio a perfico *derivare*
malim al. *Cf.* primitio

perfrigatio* (perfrigidatio?):
hoc autem accidit ex nimia
perfrigatione (*malim perfrigi-*
datione) 92 20 *Cf.* perfrigidare

perfrigescere: perfrixit 25 7
46 24 47 24

perfrigidare*: eum in frigidam
mittis vel per diurnum -abis
208 25 Cf. perfrigatio.

**perfumentare* (i. e. perfomen-
tare):** aqua frigida renes et
cerebrum, testiculos -ato (per-
fumigato trad.) 177 22. Cf.
fomentare.

pergyrare*: ventus, quo minus
exeundi vadum fit, rabidus
increscit morsusque .. prae-
stat -endo (pro pergyrando)
intestinam pro motum ali-
cuius <humoris> interius ex-
cludendum 64 30 Cf. circum-
girare girare

periclitari: ne fluxu sanguinis
-etur 33 26 -antis morituri
signa 45 28; 70 2, 22 293 10;
ex .. vitiis .. animalia -antur
293 10

periculosus: valitudo 65 12 cura
115 16 220 3; compar. aliis ..
-ius (periculosis trad.) se
habentibus 96 20

periculum: -um facit (-iunt)
157 7 216 19, vitae -um 142 13;
'Versuch' (?) anima cedente
<per> periculum 4 14

perinfundere*: caneros .. con-
teres et brassicae -ito 79 1

periodus: περίοδος; hoc facien-
dum est alternis -is 126 12

peripleumonius: περιπλεμον-
ικός; fiunt -i (periplomonici
trad.) 48 20

perire: dum morbus -eat 285 18

peritoneon (peritonium): περι-
τόναιον; -on ipsum aperias
67 19 -on rumpas 123 20 -ium
ipsum non tetigerit 212 5 a
qualibet causa -eo ruperit
212 15

perminutatim: et p. exerceque

67 15 eum (equum) promoves
p. 75 19 76 11 coges (iubes)

eum ambulare p. 117 18 128 25
inambulet p. 121 13 ambula-
tionibus brevibus p. .. eum

ducito 123 8 V. minutatim

permiscere: v. supra p. 306

permittere: -ito aperiat ocu-
lum 25 30

permixtio: vocabula invenien-
tur a -ne eorum (colorum)
qui infra scripti sunt 287 6

permodicus: potum non affe-
rendo nec -um 43 15

perniciēs: humor amarus mor-
borum -es 54 18

perniciōsus: -a subst. (cf. lac-
cosa); ex quo -a oritur a fe-
bribus 48 25; adi. ad tussem
-am 254 26

perpetuus: in -o 175 23 perpe-
tuo adv. 120 1

[**perpulerum:** ex coni. 206 29,
ubi trad. per prulcum]

perrodere: in rabiem conver-
sus .. praesepium -et 83 7

perrumpere: ustio incipit -endo
dissolvere nodos 14 30 vicinas
partes .. -ere cauteris 32 9

persaepius: peruras p. pilum
227 9

persalire*: insanus .. subito
-iet, praesepium ex(s)ilit 77 12

persanare: causam 211 29, pal-
pebrum 241 (vulnus) 32 6; quae
res magis leniter parastati-
cari potest, -ari non potest
120 7 si recenti dederis,
-abuntur 120 15

persecare: solves venas .. -ueris
omnes 105 3

persequi: pro sequi; si eum ..
conatus fueris .. ducere, vix
-itur 78 1

perseverare: si tumor -abit
167 15

[persuaderet: 169 28 c. *adn.*]
persudare*: defricabis .. corpus, donec -et 117 20
pertendere: *intr.* -entes et dirigentes a collo usque ad femora venas 44 21
perterebrare: humor amarus .. medullas eorum -aret 54 18
pertergere: manu(m) adversa -ito 285 5
pertinere: valitudo ... in aliquam partem corporis quae -et 5 6
pertransire: venae .. -eunt per latera gambae 12 9
pertundere: foraminibus cutem -es (pertendes *trad.*) 17 9
perungere: v. *supra* p. 306; acopo peruncto hoc 83 13
perurere: -as persaeptius pilum et nares 227 9
pessarum: cerotum .. in -um 275 17
pessum: *πεσών*; in -o, cum pepererunt mulieres, suppones (unctionem) 259 21
petiolus: lenem ex -is berbecinis medullam addito 176 1
pictura: -ae similes pinnis urendo formantur 14 9
pigmentum: contundis bene haec -a 288 16
pilare: catulum lactantem occisum -atum 61 6 *med.*
pilea: pro '*pila*' *Mörser*; contundens <in> -am ligneam 286 8 *Cf.* mortarium
piligerare: pro '*pilare*' i. e. *pilos accipere*; ut possit melius cludere (vulnus) et -are 183 11
 omnem cervicem sanari et -are posse scies 183 13 *alapa* (*ἀλωπεκία*) in cervice ut -et 245 11; *aliter Corp. Gloss. II* 150, 47 piligerat *τριχολογεί*.
pilula: cypressi -as (pipulas

trad.) ex vino veteri decoques 288 2
pilulia*: videntur creare pispisam, qui -a appella[n]tur 224 29 *Cf.* pispisa
pilus: '*Haar*' *singul. collect.*; spongiola cum aqua deducis post -um 6 8 ab ano .. ubi -us non est 11 30 quem defricabis adversum -um 123 10 ad -um ut cadat 244 11 ut -us cadat 246 3
pinguamen: *medic.* qc. -inis .. in folliculo abundaverit 215 24; 261 11 *med.*
pinguitudo: ne salivas continet, currunt -inis (piguittudines *trad.*, *fort. recte nom. plur.*) similes de ore 178 6
pinna: 1) *proprie* picturae similes -is urendo formantur 14 10 2) '*Lanzette*' -a empiema (i. e. *ἐμπύημα*, hiempima *trad.*) facies 83 22
piperatus: pro -o ieiunus in vino tepido bibat (pastillos) 253 6 *Cf. ind. spec.*
pisare: pro '*pinsare*' de *med.*; omnia -abis in pila lignea 40 24 -ato 41 4 153 15 285 22 -tum cum nitro 116 16 in uno (vino *trad.*) -ato 285 29 *Cf.* pistare
pispisa (pispasa)*: *morbis ignotus*; qc. i. abstrato cancer frigidum creaverit, q. quidam -am vocant 216 18 in latera -asam .. q. est cancer frigidum 221 21 si -a ceciderit, curabis sic, ut vulnus permiserit 222 6
 est aliud genus vulneris, quod -am succutaneam vocant, q. nascitur in omnem partem corporis, q. est faccedena. facile hoc in dorso et lateribus et in coxis nascitur a plaga

et ab strato 217 10 si q. i. caudam parietibus fricat et exulcerat se, sic curato. in ipsum rapum caudae invenies pilos, quorum extremas partes in ipso rapo plus demerserint. hi sunt, qui videntur creare -am, qui pilupia appellantur 224 29 de rapo eligito pilos validos et tortos, in quibus -am intelliges esse 245 17.

Cf. cancer

pistare: *de med.* -ato 86 2 136 3 190 18

pistillum (*vel* pistillus): terito -o plumbeo 267 2, 5 contineto ad mortaria marmorea -o plumbeo 252 16; *dubium* per uncinum -i (pistuli *trad.*) de iungens iumentum palpebrum 23 26, *ubi puto aliquid aliud in pistuli latere; sed nescio, quomodo chirurgi illud instrumentum appellatum fuerit: praeter pisculi fortasse fistuli (= fistulae) aut pinnuli (= pinnulae i. e. pinnae) 'Lanzette' in censum veniant. Cf. pinna*

pistulus: *v.* pistillum

pittacium: *πυττάκιον*; ponere 7 4 222 17 *al.*

pituita: a cerebro . . venit multa -a crassa et spissa 48 14 cui nulla -a per nares neque per os effluet 110 22; *plur.* fluent ei de naribus -ae virides 168 31

pituitans*: habebit . . oculos -tes concavos et subductos humidos 44 5

pituitas*: quae (maleos) per nares nullam -tem adferet 106 24

pituitosus: -a *subst.* (*cf. lac-cosa*) mittet crassas et -as 224 15

pixis: *πυξίς*; in -da (-de) plumbea habeto 269 29 277 4 contrito in -am plumbeam 274 4, reponis 282 17

plaga: scalpello -am directam das 23 12 das -as in ipso articulo abintro 206 22 duo grana salis in -a subicies 123 23 scalpello intercides eam (pispasam) directis -is . . et sale grande eas -as conficabis 221 31, 32 hoc medicamento eas -as cum lanis succidis subcalcabis 222 1, 4 in placa pittacium ponere curabis 7 4

planctus: *subst.* -o nervum . . constringat totum caput 92 16

planitia: donec se cicatrix cum -a cludat 27 18 ossilaginem . . ad -am cruris reddas 204 18 cum iam decarnaveris ad -am certam (pulmunculum) 211 9

planta: 'Fusssohle'; -ae laborant ex labore viarum 167 qui sunt in -is nervi laborant 16 8 154 16 morbi vitium se profundit in -is 16 12 154 20 *al.*

planus: ut . . ungulam -am possit ponere 17 6 suffricas oculum -a manu. 25 30 vesica(m) manu -a (plena *trad.*) premito leviter 152 12

[**plasmentum:** commiscentes -um 169 23 *corrupta*]

platoecoriasis: *πλευροεξορίασις*; 21 3 24 6, 14, 18, 25 25 2

plectora: *πληθώρα*; 89 2 109 22 bis 170 5 172 4 plectura 44 31 101 14 plectoria 47 23 58 7, 37 164 24

plectoria: *v.* plectora

plectura: *v.* plectora

plenilunium: hoc . . ei dabis usque ad -um 241 5

plenitudo: 1) cibi 43 10, 11

humoris 58 7 stercoris 64 7
 sanguinis 76 20 si a labore ..
 febricitaverit .. aut frigore ..
 aut -ine deambulat 42 17
 detracta omnium virium -ine
 39 6 2) tanquam balani -inem
 facere ex sale et melle (βάλα-
 νον ποιῆσαι ἐξ ἁλὸς καὶ μέλι-
 τος) 148 13 3) -ines profiunt
 olentes naribus grassae et
 male odoratae (ἰχώρες ἀπο-
 στάζουσιν ἐκ τῶν μυκτῆρων
 παχέας ὁσμὰς ἔχοντες) 104 3
 4) collirio .. subicies ad istam
 -inem (i. e. complementum) fo-
 ramini 31 18
plenus: *ubique cum ablativo, ve-*
lut 385 40 3 51 14 74 22; *sed c. ac-*
cus. totum corpus calorem -um
 39 23; *adv. compar.* plenius: do-
 cere 829 232 15 sit tamen cura
 pl. rationabiliter quae adhibe-
 tur 13 18 scire 57 25; *superl.*
 plenissime demonstrare 63 1
plerumque: 69 2 144 1 *al.*
pleureticus: πλευριτικός; 107 8
pleuroxistes: πλευροξίστης; a-
 stulam ipsam per -em (pleu-
 roclistem *trad.*) secabis 212 8
plicare: quo loco flexuram ad-
 mittit pectus -andi 9 23
plumbeatus (*pro* plumbatus):
 exinanito de mortuario et coi-
 cito in -o 278 18
plumbeus: cauterium -um fa-
 cito quadratum 178 26
plumbum: 1) *morbus in oculo*
 170 15 175 25 2) *metallum, v.*
ind. spec.
plurime: abstineto i. .. quam
 pl. ab aqua 26 3 rem pl. salu-
 brem 229 31
plurissimus*: ternis vel qua-
 ternis diebus, saepissime et
 plurissimis 53 26. *Cf. supra*

p. 305; Thes. gloss. s. v. com-
plusculos: compluresime (?)
plus: *pro 'magis'*; nec p. enim
 in paupero loco, verum altius
 <urit> duritias 14 8 p. strin-
 gunt 14 18 p. demerserint
 224 28
pluvialis: aqua 293 18
pluviaticus: aqua 275 33
podagra: 89 18 117 6 *al.*
podagricus: 47 25 117 6 bla-
 teiat alienatus sanguis et facit
 non minorem (minus? minore
 noxa *Bue*) -um 228 29 haec
 (malagma) facit ad nervorum
 grassitudines et -os 266 33
 malagmam -am 263 21
podagrosus: unctio ad -um
 258 32
poleiatus: dabis ... in poscam
 -am 132 23 *V. ind. spec. s.*
puleium
polierestus: πολίηρηστος; po-
 tionabis eum ... ex antidoto
 -o 76 10
polippus: πολίππος *morbus*;
 88 30 103 8 170 25 178 21 *bis*, 24
 27; si q. i. -um (polibum *trad.*)
 factum fuerit in nasum 103 8
ponderosus: battes de tabella
 aliqua belle -a diu (codam) 11 30
pondus: uniuscuiusque -us obo-
 los [ex] ternos 248 13 ad-
 misces mellis Attici -us com-
 petens 248 29
ponere: v. positus
porcinus: acronum -um .. de-
 coques 61 14 carnem quem-
 cunque ... praeter -am im-
 ponito 167 7 *al.*
[poristide: 133 2 med. corrupt.]
porrigere: subinde pusillum
 -ito .. minutatim mixtam
 escam -ito 38 10, 13
portare: *refl. 'se sustinere'*;
 observabis ut .. pedes cures,

- ut possit se -are 11 22 dolori
-ari se non facile potest 36 17
si se -abit 213 2 cum iam
confirmasse visum fuerit et
posse se -are (reportare *trad.*)
213 20; *pass.* posterioribus
pedibus facilius -atur 42 22;
act. caput suum non portat
294 31 *Cf.* sufferre
- porus:** πῶρος; ipsum -um urinae
non uras 214 22 *Cf.* uredira
- posca:** 23 30 34 24 49 20 50 3
al.; pusca: 28 21 132 6 (*pas-*
cuae trad.) 252 16 *Cf. ind.*
spec.
- positus:** *part. pro* 'interpositus';
-is sex digitis superius 9 28
quatuor digitis -is 10 18
- posse:** *abs.* non durant, peri-
culum vitae faciunt. et hi
equi (hic qui *trad.*) possunt
tamen (*sc.* sani fieri), hi qui
curabuntur, <si> salem.. im-
ponis 199 17 facilius curari
poterint 174 25
- possidēre:** quibuscunque to-
tum corpus causa similiter
aliqua -erit 9 3 maleos mor-
bus si evenerit, ut aliquod i.
-eat in grege 52 1 observabis
ne eum rabies -eat 293 15
in corporibus eorum, qui iam
-essi sunt, morbus increscit
59 2 ab articulario vitio -essus
tenetur (ἐχεται ὅπου τῆς ἀρθρο-
τιδος) 106 9.
- post:** *praep. de loco* spongiola
cum aqua deducis p. pilum,
ut possit clarius eminere
(vena) 6 7 girat tanquam p.
molam(s) 77 5 83 4 *de tem-*
pore p. numerum certum die-
rum 7 17 *al.*
- posterinus*:** vena (genua *trad.*)
-i cubitum sinistri lateris 46 6.
'posterinus significat regiones
posteriores aliqua re, construi-
tur ut post cum accusativo
'in der linksseitigen Hinter-
wand des Ellenbogens' *Bue*
Cf. vena posterinis cubitum
137 26 *loco corrupto.*
- posterior:** *plur. subst.* (*sc.* pe-
des); a -ibus prenduntur 160 18
-ibus summis ambulabit 223
25 -es eum non consequuntur
224 20 *al.*
- postero:** *adv.* 67 9 200 23 (*ubi*
scripsi postremo) 210 16 293 13
(*ubi* postea scripseram), 27
294 15
- postmodum:** saepe, velut 7 5, 15
11 8 26 27 34 16 36 11 39 11
100 1 112 19 114 26 115 10 156 1
207 18 deinde p. 26 27 *Cf. su-*
pra p. 311
- potio:** *subst. passim, v.* potio-
nare; *e. g.* quibus evenit dum
potionantur, ut tussiant et
eis sudor post -nem super-
veniat 164 28
- potionare:** ciatum unum mix-
tum per nares -are 61 30 -are
potione(m) potionibus *v. su-*
pra p. 310 qc... -atum fuerit
..et -atum contremuerit 164
14, 16 -atus tremet 131 6
- potionatorius*:** pastillum 251 9
- potium*:** ex sudore aut ex
praecipitatione -i (*sc. aquae*)
vel vini nascuntur suffusio
47 13
- potus** (potum?): abstineto i.
antepridie ab esca et -o 215 14
- prae:** p. dolore 62 19 127 5 134 19
168 14
- praecantatio:** qui putant -nibus
aut remediis dolorem ventris
posse sanari 62 9 *V. incan-*
tatio
- praecidere:** *passim*
- praecingere:** acum traicies cum

- ipsam cutem ossum, ita ut totam venam -as 34 s
- praecipere:** *c. nom. c. inf.* fieri sanguinis detractio -iatur 4 26, -itur 5 s 12 28 sanguis detractus .. eandem causam liniri -itur 6 13; *sine inf.* quare -itur clerocoelicis (ferrago) 7 12; *c. acc. c. inf.* 13 s 15 7 35 23 52 14; *c. inf.* 5 16 (*cf. supra p. 310*) 32 s 56 11 *al.*
- praecipitatio:** *act.* ex sudore aut ex -ne potii vel vini nascuntur suffusio febris 47 13
- praecisura:** venam ipsam longius quam -a .. comprehendes 33 29 religabis .. secus ipsam -am (recisuram *trad.*) 34 5 ad -am nervorum impones 193 30 ferramento praecides et cauterio candenti -am adures 228 s
- praeludere** (*vel* praeclaudere): visum luminis 25 20 sanguinem 34 1 208 19 sanguinis fluxum 228 5 venas cauterio 174 18 loca ubi praecideris venam 216 4 stercoris vadum 64 5 partes intestinorum 63 26 (percludit *trad.*) nares 119 21 (percludes *trad.*) -untur terri-
giis oculi 94 29 **praeclaudere:** loca .. intestinorum -untur ex illo humore 64 25
- praeclusio:** longaonis 64 s 69 23
- praecurrere:** quae corruptio sanguinis ex vi huius morbi -it et in medullas scapularum 54 7 commixtus sanguis -it per omnia arteria .. -it et in medullas scapularum 104 15, 16
- praedicere:** si non reddiderit ad -icta (*sc. medicamenta*), duces stercora 42 11
- praedurare:** *intr.* colus qui -averit 70 29 *Cf.* per-, indurare
- praedurescere*:** si iam veteruerit vel -uerit (marmor) 207 20 cum cicatrices vuln-
rum soldaverint et -uerint (praedoluerint *trad.*) 209 21 curato .. donec vulnus callicia -uerit 219 30
- praeferre:** -et horridum caput adtendens 39 26
- praefocare:** -abitur simili modo ut ab stranguilia 29 29 ut caput foras habeat et nares ne -etur 96 7 -abitur et laborabit 144 7 si .. inveneris -atum longaonem .. nec valde patere longaonem .. -ato similiter 70 1, 2 qui -atum ventrem habet 148 17 *Cf.* suffocare.
- praefocatio:** faucium -o et sinance 48 18 -nem (praefocione *trad.*) in anhelitu patitur 114 17 potio ad vesicae dolorem sive -nem (praeforationem *trad.*) 252 s
- praefricare:** *absol.* ante -antes aceto 166 23
- praegnans:** 131 16 168 16, 18 239 1 *al.* *Cf.* praegnax
- praegnatus:** equam si -am fieri volueris 239 17
- praegnax:** *pro* -ans; si equa -ax febricitabit 41 10
- praegyrate*:** *intr.* ipse -at 129 10; *refl.* difficiliter se -at 77 29 *Cf.* girare
- praemittere:** et in via -ere (= -ti?) debere et hac re sanari dixerunt 35 s
- praemixtus:** causa 13 22 demonstrationes 51 22 res (= *remedia*) 52 17 herbae 58 15 ex aqua calida et oleo -o .. dabis 60 18 ex -is passionibus acciditibus vexari 171 12 -is

diebus IX ab ustione primo
uteris axungia 192 15

praemixtio*: epiploce dicitur
causa in qua duorum valitu-
dinum -o invenitur 134

praenatus: *pro* 'prognatus';
equus male -us si erit 241 10
equus bene -us (pedatus *trad.*)
si erit 241 17

praeobturare (praeobdurare
trad.): quibus venis -atis (prae-
obduratio *trad.*) distentio se-
quitur 79 22 si q. i. -atum
factum fuerit (ἐμπεδύματος
γενόμενον) 121 30 halitus
-atur 172 6. *Cf.* obturare

praeobturatio* (praeobduratio
trad.): si q. i. emfraxin tenu-
erit quod latine -o dicitur
120 21 de -nes 121 30 *Cf.*
obturatio

praeoccupare: si q. i. coleribus
<humidis> -atum fuerit 131 26
de fascinatione et si volueris
-are ne morbus accedat 163 6
si volueris -are desperatam
valitudinem, ut (et *trad.*)
nihil eorum animalia pati-
untur

praepedire: suspendis modicum
et post -ito (i.) 287 15

praependere: evenire solet, ut
.. praerumpat et -at (= prae-
pendeat) ipsum palpebrum
23 27 cauda soluta -et 46 6
testiculum .. -ebit 234 20 c.
adn.

praerumpere: *intr.* 23 27 (*cf.*
praependere); *trans.* saepius,
praesertim de ustione cauteris
velut 14 7 23 7 35 5 205 25
-uptis quoque fibulis curabis
23 22 venae -uptae 34 9 sa-
gitta -ebis cutem 188 6 -it
ungulam novam 210 19 *al.*

praeruptio: curatur causa cau-
teris candentibus, quorum -o
capulis facta cutem praerum-
pat 14 7

praesens: *adv.* 24 7 (?) 42 31
62 27 (?) 67 8 228 11 254 19 in
-te 23 29 ex -ti 62 22 ex -tem
148 20 ad -ns 96 30 125 20 in
-tia 192 14 (*subst.*?) herbam
quae -ns fuerit 42 31

praesentia: *v.* praesens

praesepes (*vel* praesepium): ad
-em 87 29 -io caput deponat
80 14 in -io 83 2 87 12 100 25
-ium *acc.* 83 7 86 16, 29 294 10

praesta(n)tim*: *pro* 'praestan-
ter'; hoc tibi p. (praestatum
trad.) omnes res oculares sa-
nat 249 28

praestare: vulsiones eis -asse
150 9 (*loco corrupto*) nihil du-
bium est ustionem tantum-
modo -are posse partibus
suis, si cui sanguinis detractio
suis partibus -at 12 17, 19 quid
ergo ustio -are possit, demon-
strabo 13 24 *al.*

praesumptio: quorum (colorum)
et nomina certo vocabulo con-
tinentur sine ulla -ne coloris
(peremptione colliriis *trad.*) ab
alterutro commixti 287 3

praeter: simili ratione curabis
p. ductum armum 187 18

praeterea: superiore vena cer-
vicis .. p. quam (*pro* quam
p. *v. supra* p. 312) solam ob-
servare debeamus 73 29 id
medicamentum p. ('*prae ce-*
teris') optimum erit 159 21

praeterire: non tamen -eam
haut unum (praeterea aut uno
trad.) 107 17

praeterquam: dentes .. asinus
et mulus habent numero XXX,
p. appendices 241 27

praevalidus: medicamentum
-um 226 24

pravitas: si qui super oculos
aliquam -tem habent 235 19

pravus: -us ambulabit 78 20
in latus quomodo crancus
102 21 (*cf.* transversus ambu-
labit 40 28) sinistrae partis
-us factus 180 31 caput com-
movebit, -um (parvum *trad.*)
erit et dentibus frendent
173 2 -as facies afferunt
235 18 caudas mobiles aut
-as ferunt 225 13 *Cf.* depravare

pre(he)ndere: si quem autem
robor a prioribus partibus
-iderit 95 20 si quem ab ar-
mos -iderit 152 26 sed si to-
tum -iderit cervicem 153 8
*al.: semper prendo, in com-
positis vero -prehendo, cf.
supra p. 308*

pressura: cardiacus autem fit
a nimia epifora. .et -a cordis
a corruptione sanguinis 77 15

primere: scito eum morbo
pressum esse 136 14 *V.* ad
pressum

[**primitio***(?): '*pressio*'; coac-
tio. .a labore et cogendo con-
tingit et ex primitione (*rec-
tius* perfrictione) 46 29]

primitium: *pro* '*primitiae*';
nihil autem melius facit quam
-um ex aqua maceratum 156 15

primus: in -o '*zuerst*' 21 30
100 30, '*besonders*' 250 2 -is
(*pro* '*prioribus*') pedibus cal-
cat 51 13

principalis: caput . .-e inter
omnia membra corporis 15 13
nervus . .totius corporis -is
74 16 linguae. .quae est pr.
omnium articulorum 104 19;

subst. dolores fieri. .per sin-
gula -lium loca 62 24

principium: aqualicum . .-um
omnium interaneorum 63 4

pro: *praep. c. acc.* 28 20 33 13
65 1 198 22 p. mortuo 100 1
p. remedio 110 25 p. certo
65 9 p. multitudine adhibere
65 16 '*frequenter*' vesicam p.
multitudine loteo plenam 71 3
'*in ihrer ganzen Grösse*' in
quantum p. magnitudine cor-
poris aestimabis 82 9

procadere (procedere, proci-
dere): lingua eius -et foras
97 7 veretrum -et 117 14 de
veretro eis guttae -unt 152 8
perf. procecdi: cum autem
testis -erit 156 17 si non -erit
(extalis) 157 15, 17 si. .inte-
stina in corium -erit 220 29
si. .omentum -erit 221 5 vul-
va si -erit 240 1 ex eo (ex-
tali) procedit stentinum foras.
qui cum processerit. .si. .ex-
talis procederit 157 5, 6, 8 si
omentum procederit 212 20
Cf. supra p. 307. 308

procedere: *v.* procadere

procidere: *v.* procadere

procurrere: inambulet et -at
sed non magno cursu 140 2

proficere: si (hoc) non profice-
ri(n)t *vel* profeceri(n)t *saepis-
sime: additum* ex hoc 83 21 88 1
93 19 133 3 203 19 ex hac re
96 10 minus 160 16 minime
187 19 nihil 19 3 167 19 haec
res 190 20 255 32 haec omnia
201 16 hac re parum 255 30
al. Cf. supra p. 307

profluviu: Atticus *morbus, v.*
supra p. 299 s. Atticus *et*
p. 302 s. profluvium

profundere: *refl.* huius morbi
vitium se -it in plantis 16 12

- 154 30 in qua parte se morbus -uderit 93 18 claucoma si se -uderit 246 28
- proicere:** *intr.* statim -iet 62 11; *refl.* ut se -ere possit 82 12 in praesepium se -it 86 16 ut se libenter -iat 294 32; *trans.* omnes morbos agros -ere 56 12 iubemus eos in agros -i 58 3 origanum .per nares -ito 108 1
- proinde:** dolori portare se non facile potest, ad manducandum se p. subicit 36 18
- prominere:** incipiunt . dentes -ere 242 14 *ex Colum.*
- promittere:** c. *nom.* c. *inf.* per hoc ciclum valitudinis incurabiles sani fieri -untur 76 14 periculum -i debet 109 16; *de iumento sine inf.* hunc ergo .-ere non debemus. curari enim non possunt 111 9 de quo nunquam -it sanare 52 13 de vita de his -ere noli 106 4
- promotio:** itineri promovendum facias . post hanc ergo -nem lavabimus eos (equos) ad mare 8 6
- pronus:** -us ambulabit 187 15
- prope:** *adv.* si p. fuerit polipus 178 24; *praepos.* pandos articulos habebit et p. cirros in terram ponit 193 13 p. ossum 205 1; *superl.* quod fit magis proxime longaonis clausura 64 27
- propendens:** -ens (perpendens *trad.*) veretrum habebit 227 3; *de* 176 24 V. propensus
- propensus:** *compar.* qui -ioribus (propensionibus *vel* propensoribus *trad.*, *sc.* plantis?) et laxae aetatis sunt 16 10 154 18; *cf.* labris diu propendentibus 176 24
- propinare:** stomacus .iocineri nihil -at 125 13
- propodes*:** *πρόποδες*; morsibus hominem persequitur et -as hominem percutit similiter et calcibus 87 23
- proportio:** numerabis (dentes), si non utrisque -nem invenies 242 1
- proprius:** *absol.* 'aptus'; hoc autem -um non est 6 15
- propter:** p. quod 53 7 54 13, 23, 25 *al.*; p. hoc quoniam 129 6; *de loco* detractus autem sanguis p. quamcunque parte(m) . . imposito (= us) 6 17 adiunges ei equum salacem et p. eum 237 20
- prosequi:** -i solent signa haec 85 20 sequens deinde collirio -eris 174 15
- [**protervus:** *ex coni.* 237 20 *adn.*]
- protinus:** 'sogleich' 5 2 16 9 107 5 148 11 154 17
- protocomium*:** *πρωτοκομίου**; tempora sic sub ipso -o semisse iustissime ures 83 22
- protrahere:** *intr.* per longum tempus -it (*sc.* vitam) 114 19 *Cf.* trahere
- protricare* (protrigare):** 1) *intr.* 'morari' in eo loco intestini stercora conspissata -ant 64 8 si tardius in dolore -gaverit, difficiliter evadent 70 12 tam diu in arena -et, donec insudet 96 8 2) *trans.* 'proccare' -abis eum meiere, adduces eum .ibit ad odorem lotei alieni -atus et ipse meiet 146 13, 16. *ambiguum* si autem non -averit et permanserit haec passio 44 14, *ubi aut non delendum* (= 1) *aut se supplendum erit* (= 2). *nescio vero an ll. p.* 146 la-

teat procitare *verbum et ipsum sane inauditum* (cf. citare) *V. Thes. gloss. s. v.*: destricare (vel districare) consummare

prout: 6 27 45 11 74 29 82 6 87 19 158 24 191 11 197 23

ubique cum fut. exacto; cui nec p. [se] causa fuerit, medicina subvenias, sanum fieri non potest 62 30 *c. adn.* detractio.. non est contraria, sic (si *trad.*) tamen p. impetum causae cognoveris 180 13

provenire: haec enim res difficiliter -it 27 21 ita enim medicina.. in omnibus -ire potest 59 24 saepissime solent remedia -ire 110 24 difficiliter quidem -iunt.. raro -iet 119 17, 19 solent haec curationes ad unctionem -ire 193 8

providus: perducis ad sanitatem, si causa recens fuerit; si minus, -a causa docebit 189 3

provocare: *refl.* stercorea si se.. -averint 69 27 (cf. evocare sevocare); alii.. quasi in cursu se -antes 71 10; *trans.* cera(m) .. liquefacies valde in mortario -as 275 21

proximare: cuicumque sanguilentus humor per nares profluet et croceus, morti -at (proxima *trad.*) 53 2

proxime: *v.* prope

pruna: -am (prumam *trad.*) et cinerem converrito et eum ibi statuito 203 3

prurigo: exulcerat (uligo) totos pedes et leprosos facit cum quadam aspredine ex nimia -ine 20 11

(p) **tisana:** *v. ind. spec.*

pubescere: pastillos ex herbis, ubi frumentum -it 255 3

puerilis: oblinies.. sordes de balneo -em (γλοιδν παιδιόν) .. et sordes -es de balneo .. exfervefacies 196 13, 16 *V. ind. spec. s. sordes*

pullamen: qui plerumque mortibus nascitur in -inibus .. quamvis difficiliter -ina ex ea causa liberentur 60 2, 6; quod si tenerum fuerit, ipsum -en expellere oportebit 237 13

pullaria: παρὸνλς; de -ibus 21 12 -ia nascitur pullis in prima calefactione dentitionis .. inter maxillas 30 27 quibus et glandulae inter maxillas, ubi -ia nasci solent, incrementum 57 9

pullitia: glandulas.. quae fiunt in -a 30 15 de glandulis quae fiunt in -a ex prima dentitione .. ex quo contingit in pullis magis 179 7

pullus: 30 27 (*v. pullaria*) *al.*

pulmentarium: conditum (catulum lactantem) similiter ut -um 61 11 condis eum quomodo -um 250 7 *Cf. pulmentum*

pulmentum: conditur eodem modo (catulus lactans) ut -um sub tritura 61 1 *Cf. pulmentarium*

pulmo: 1) 'Lunge' 9 19 113 16 *al.* 2) 'Fleischlappen' pro 'pulmunculus' (quod cf.) 186 29 222 28, 29

pulmunculus: 'Fleischlappen' qc... in dorsum -um habuerit .. -um in dorso scalpello aperies.. subcито ancistrum et -um teneto.. prendis et decarnabis eum -um 210 29, 31 211 1, 4 si.. pantex carnibus

excreverit. incipe -um (pul-
mundum *trad.*) secare 184 23
si equus in dorso -um cita-
verit. ipsius pulmonis plagas
scalpello aperias. ne quid
pulmonis relinquant 226 26, 28,
29. *Cf. Pelag. 182; Veg. III*
56 et 61 cum adn. Schneideri.
V. pantex pulmo

pulpa: *plur.* ut cutis ad -as
adhaerere possit 17 15 utemur
sanguinis detractio. de -is
pedum 84 21 sardinarum -as
imponito 221 25 *al.*

pulsus: *subst.* venae -o inveni-
untur. -us colligitur 10 20, 21
-um dat et gemit 295 19

pultarius: vini sextarium I ad-
dito in -o novo qui capit sex-
tarios III. -um sub divum
ponto 126 26, 27

pulver: *neutr.* 32 21 *al. Cf.*
supra p. 302

pulvinus: in eandem plagam
subcalcare et -i more pannum
factum 218 24

punctio: -nes doloris. interius
praestat 66 24 morsus et -nis
fistulae ei praestant 140 31
-nem et dolorem interius
praestant 228 31

pungere: si ipsum colum ex
acum punxeris (mulum puxeris
trad.) 156 30 si i. araneum
pepugerit (pepuerit) 167 26 *al.*
purgare: si tibi videbitur eum
locum amplius -are 249 12
passim

purulentus: cum -o profluvio
478 excreabitque -um 109 14
112 23 178 29

pusca: v. posca

pusillus: 1) *pro* 'parvus' (quod
ignorat Chiron) vulnus 22 8
glandulae 30 26 foramen 31 23
vitium in -as aetates contin-

git 69 2 genus herbae . .
granula 87 7 *bis* morum
103 13 calda 129 2 *al.* 2) pu-
sillum 'parvum': cum genet.
ordei 84 1 liquaminis 110 6
liquidiae picis 114 7 axungiae
197 8. *Cf. ptisanam* . . -um
38 16 ordeum -um 80 19
calda -a 129 2 cum salis -um
183 21; 28 17 (*loco mutilo*)
3) pusillum *adv.*: subinde p.
(κατὰ μικρόν) 38 10 bibere
p. non continuum 43 29 pau-
sare pusillum 66 31 deam-
bulet p. 81 2 prioribus pedi-
bus transvaricat p. 129 10
inuras. . aut supra p. aut infra
169 18

pustula (-us): -ae prodeunt
similes cliendionum 57 14 -ae
exeunt per totum corpus 168 19
cute(m) a corpore sublevas
et -um facis 277 5 *al.*

putere: palatum livet et os
-et 46 3

putialis: aqua 255 12, 21; *syn.*
caelestinus cisterninus

putidus: loteum 61 29 180 21

putor: ampliatur enim -or
(pudor *trad.*) calore 59 11
-em per nares gravem osten-
dit 112 24; *cf.* os putet 46 3

putridus: humor 57 12 humores
195 8 mucci 111 6 loteum
160 3 cum autem fuerit de
interioribus partibus -um
103 18

putris: caro 219 12 carnes
225 27

putuinus: πύρινος; resinae -ae
273 7 *Cf. ind. spec.*

qua: venae. qua intro qua
(quam *trad.*) foras simili modo
positae sunt 10 19: (qua-qua
= et-et)

quadrans: *mens.* ysopi pondo
quadran. (quaran *trad.*) 45 12

quadratus: cauterium plum-
beum facito -um 178 26 *Cf.*
quadrum

quadriduū (quatriduū): per
-o 180 18 -o 249 10 per -um
(quam triduū *trad.*) 84 7, 12
per quatrduo 86 21

quadriga: potio. .refrigeratoria
simplex in -a 290 7

quadrigarius: -i equi 8 12
197 16 pulver -um 250 33
253 16 257 6; *subst.* genus
-orum 232 10

quadrinus: equo autem trimo
vel magis -o (*sc.* impone equam)
232 23

quadrupes: *v.* quadrupes

quadrum: stercora conspissata
formantur in rotunditatem,
separata simili modo per -um
64 19. *Cf.* quadratus

quadrupes: *adi.* cooperito caput
illius de vestimentis vel -dem
deligato 85 29 ut currat non
-es 237 16 deponito -ipedem
et resupinato 226 27; *subst.*
observandum et circa alia
-dia 163 10

quaerere: *c.* *infin.* pabulum
appetere -it 100 3 -ere debes
eundem migalem comburere
166 17 ungulam aperire (per-
dere *trad.*) -es ad vivum
(usum *trad.*) 198 2

quaestio: ad unamquamque
rem simul (similiter?) -ne vel
lectione veniendum est 47 29

quam: *v.* *supra* p. 309

quamdiu: *pro* 'aliquamdiu' (?)
eine Zeit lang si autem
hiems erit. . caput eius bene
foveto q. (aqua diu *Bue*)
79 28 si per nares humo-
rem crassum dabit, relin-

quito: scito ei cerebrum pro-
fluere, relinque q. <vivet *Bue*>
172 23

quamsi: *pro* 'quasi'; tussiant
dure etiam, q. s. putes in eius
pectore ossum asperum habere
55 10 ilia sibi assidue cor-
rodent, q. s. scalpant 71 11;
alias quasi; *e. g.* ilia sibi quasi
scalpant 68 13 *Cf.* tanquam

quando: *causalis* falsum et
minus probabilem rationem
dixerunt, q. ex his . . rebus
multae valitudines nasci mani-
feste inveniuntur 58 28 di-
cunt ventrem dolere. . q. sint
inter iliis 62 14; *pro* 'ali-
quando' cum q. enim 16 1
154 9 quia cum q. 148 29

quandoquidem: in qua causa
curanda duplex adiutorium
erit, q., cum sit laxa, strin-
gere eam oportet 13 14

quantus: sanguinem. . emitto,
in -um pro magnitudine cor-
poris aestimabis 82 9

quartarius: *mens.* vini odorati
-um antiquum 113 4 aceti
-os duos 267 32 vini veteris
-a singula 290 6

quasi: sanguinem emittere q.
ad sextaria III 92 3 q. men-
suram Atticam 110 13 *al.* *Cf.*
quamsi

quaternarius: 1) *aureus num-
mus* 'Goldstück von vier De-
naren' -o similem tollito
137 10 <tolle> subtus -i
magnitudine 198 1 (*cf.* *Ihmii*
ad Pelagon. 256) frustum
tolles -i magnitudine 209 4
abscondito medium frustum -o
duplicis magnitudinem 215 15
2) ali(i)s toto corpore simili-
tudo et -a pilo <est> (pilos

trad.), ipse demonstrat scutulas in toto corpore 57 15

quaterni: claudicabit. . pedibus alternis [alterius] ternis vel -is diebus 53 26

quatrimum: *v.* quadriduum

quatuor: *sic ubique;* sumito medulla cervina vel verbecina de cruribus ad q. 248 31 ab utrisque pedibus per q. mittere (sanguinem) curabis 200 11 oleo crura per q. saturabis 200 16

qui: *indef. pro 'aliquis';* in medicamentis . . quae sunt res vitiosae 150 6 curabis per quod <die> 194 5 inde quo (id quod *Bue*) plerisque contingit 92 22 liquor sanguinis . . frigida percussus vel quo (= *quoquo*) alienatus (abennatus *trad.*; coadunatus *Bue*) decurrit 228 18 *Cf.* quod quotannis

quia: *8ti;* intelligis q. 38 20 scito (scias) q. 155 2 200 2 hoc eum praeterit q. 50 24 palam tibi facies q. 106 8 ab hoc q. 39 8 104 6; *cum coniunct.* insanabile est q. nullam alligaturam patiat 189 11. *V.* quod

quicunque: *pro femin. (?)* carnem quemcunque recentem calidam . . imposito . . occidito . . quemcunque volēs pecudem 167 6, 9 (*cf. supra p. 305*); '*unusquisque*' debet enim quicunque et percurandi rationem scire 13 20

quidem: 1) *primo enuntiati loco positum* 53 21 72 14; *antepositum* <et> q. plurimum 158 22 ne q. omni parte negligens videtur 107 13 ut ne q. venae eius nec in capite videri pos-

sunt 123 4 qui ne q. manducare . . potest 106 24 *adn.* qui ne (*trad. nec*) q. error . . obstripiat 48 27 (*cf. nec*). 2) *secundo loco* alii q. vero 74 quoniam q. 62 28 64 7

quis: urito, ut profuerit quis locus 19 16; *adverb.* ne quit ulterius laedas 26 14 ne quit aliquis austeriorem dederis potionem 120 16

quisque: *relat.* quisque in hoc morbo inciderit, saepissime contingit eos liberari 55 31 sibi quisque *neutr. v. supra p. 305* sibi quisque res 252 6 **quisquis** (quodquod *pro* quotquot): q. q. autem in gregem incidunt, eos statim debebis a reliquis discernere 108 7 q. q. pulmonis causa laborant, detrahendus erit sanguis 112 32 *Cf.* quotannis et aliquid *pro* aliquot 127 21

quod: *coni.* scias q. 22 7 ab eo q. 54 4 76 26 133 28 53 30 63 29 92 16 (adeo quod *trad.*) ex eo q. 80 15 86 13, 36 ob hoc q. 142 9 propter q. 25 10 53 7 54 13, 23, 25 55 24 104 6, 11 106 26 125 11 128 5 229 15 234 10 (*cf.* propter hoc quoniam 129 6) *V.* quia

quodquod: *v.* quisquis

quominus: *cum indic.* impediuntur q. velocem cursum interaneorum per ventum excludi possunt 64 24

quoniam: necesse habent q. 234 13 (*cf.* necesse) propter hoc q. 129 6 (*cf.* quod)

quemodo: *pro 'quodammodo' = 'tamquam';* dextra sinistra q. vessicas cutis (*ex corr.*) ostendet 17 25 in ipsa pupilla q. vitrium habebit 175 12

quoqueversus: contra vertebulum armī 4^{or} foramina semisse q. haut (ut *trad.*) longe regione media vertebuli (vertebula *trad.*) coicies 188 12

quotannis: quod annis 62 6
quodquod annis 5 15 8 25 (v. quisquis) *cf.* omnibus annis 5 21

quotiens: q. . . detractio sanguinis detracta non fuerit, statim validudines . . . fieri dixerunt 5 21 q. calciabis illum pedem . . . soliam ferream suppones 17 3 q. enim venae . . . nervis tempera mentum ministrant, tunc et ipsos nervos molliores praestant 230 30

quousque: cum *coniunctivo* 22 10
61 5 112 18 162 9 163 14 210 21;
sine verbo cataplasma facies . . . q. ustio, et postea fumenta 166 13; *c. fut.* cataplasmas q. sanum fiet 166 16

rabiare: *absol.* 90 1 propter pedum dolorem 84 16 si . . . -are temptaverit 293 11 similiter 90 17 facile 168 23

rabidus: ventus . . . -us increscit 64 29 *al.*

rabies: si in -em conversus fuerit 83 5

rabiosus: 9 12 82 4 87 21 88 9 168 21 si . . . insanus (insanis *trad.*) fuerit factum, tanquam -um sit et . . . rabiaverit 84 15

radius: caudam . . . supra feries -o rotae vel malleo simili 217 20

radix: 1) *med.* saepius, v. *ind. spec.* 2) *plantae e. g.* 215 12, 21 3) *transl.* ut possit (fistula), quoquo modo -ces miserit, dissolvi 32 9 de (a, e) -ce auricula(e) 20 28, 29 22 21, 27

ragadium: *δαγᾶδιον*; vulnus -o simile 19 30 -a in suffraginibus se ostendit 195 6

ragoides: *δαγοειδής*; suffusio . . . posita est post ipsa et duas tunicas superiores, ceratoiden et -en 25 22 paracenterium . . . inter tunicas subicias inter -en 26 10

ramentum: dissuria sanet eo, quod desubtus pedes ipsa -a (samenta *trad.*) pedum conterere (contendere *trad.*) 146 26

ramex: si -ex nata fuerit . . . huius prendito folliculum . . . et premito 227 14

rana: *ῥαυγλώτιος βάτραχος* morbus; -a cum bovi in lingua nata fuerit 284 18 *Cf.* ranunculus

ranunculus: ad -um iorum. ipsum locum ubi parere coeperit . . . linito 290 21 *Cf.* rana

rapum: in ipsum -um caudae invenies pilos, quorum extremas partes in ipso -o plus demerserint 224 27, 28 de -o eligito pilos validos . . . adipe ursino -um confricato 245 16, 21 mittito a -o palmum vel tres digitos 217 17 *Cf.* capus

rarenter: 21 28 25 14 54 22 63 33 70 22

rasura: 1) '*Glattmachen*' lipparocerotum ad -um 275 20
2) '*Abgeschabte*' -am de suo (teredonis) sibi superimponis 297 11

ratio: hoc . . . vitium, q. videtur sine causa esse, -nem suam habet 124 19 *al.*

rationabiliter: docere 4 21 sanguinis detractio . . . si r. et localiter fiat 4 24 si tamen cura plenius -erque adhibetur 13 18

recastrare*: desub cute eum
-abis sic, ne membranum
ventris tangas 222 21

recedere: ex vita -it 107 2

recens: *adv.* 18 30 (*cf.* *recenter*
ind. 4 5) in recenti 25 7 34 16
35 12 100 8 112 24 114 23 in
recentia (*malim* recenti) 36 4
(*cf.* *continens*) recenti 120 15
230 2

recidere: -es venam de media
auricula 296 26

recipere: -it curationem nullam
107 2 curationem non facile
-iet 223 14 corpus non -it
127 16 nec corpus -iet 223 12
recepta doloris ventris 65 26
marg.

recisura: fracti dentes et -ā
(-ae *trad.*) sanantur 176 21

reclinare: quotiens eum -as in
ventrem, sufferre se non po-
test 123 6. *Cf.* *inclinare*

recludere: *pro* 'praecludere';
-es eos (equos) 90 15 -sum
(equum) recenti perfundes
293 20 ut venas omnes -as
209 7

reclusio: ad longaonis cata-
clidem, ubi fit -o 64 22

recolligere: *intr.* (pupilla) dif-
fusa...-ere non potest 24 21

recollocare: (eiectionem articu-
lum) in locum -ato 193 11

recomponere: *refl.* ut -at se
corpus 7 3 (pupilla) -ere se
non potest 24 24

recte: *v.* *rectus*

rectura: si tumor (articuli
fracti) erit, -am [erit] quaeris
et eidem adligaturam adli-
gabis...regulis autem uteris
tiliagineis 192 6

rectus: *adi.* -o capite erit 29 28
si tardius -us factus fuerit

... donec -us ambulet 49 22,
24 -is articulis erit...quod
stilo -o similes pedes habet
118 20, 21 -am ungulam po-
nere 218 27

pro *adv.* -um ambulare 93 16
cum -am habuerit (ὡς ἄν δὲ
καλῶς ἔχοι) 97 20 pedem loco
in -o duo tenent 199 21 sic
in -o (sectionem *Bue*) facies
290 29

adv. -e ambulare 102 22 218 28
224 4 pendentibus taxillis in-
cedunt r. 118 23; *comp.* -ius
ambulare 200 9

recurare: curabis...-abis et
aceto et oleo 202 18

recurvare: potest nec cervicem
-are 94 27

reddere: 1) nec spinam -it
124 7, -ere potest 223 12 (*cf.*
spinam difficiliter flectunt
55 12) per stricturam tergus
difficiliter -ere 46 21 (*cf.* *dare*);
2) 'reagieren' si non -iderit
(venter) ad praedicta 42 11

redire: 'in seine ursprüngliche
Lage zurückkehren'; stenti-
num si...iterum non -iet...et
statim -iet 157 4, 15 si labra
... non fuerint reversa, uris
... ita ut ad se -iet 296 21
si super ipsum pedem celse
eum dederis, statim -iet ad
se...suo loco -ibit...-iet ad se
sanitas illius loci 161 10, 19,
20 vix ad se -it 87 16 'kommt
kaum wieder zur Besinnung'
reducere: si ipsum colum ex
acum punxeris, -ebis eum in
loco 156 30

redundatio: dissolvitur ster-
coris -nem 64 12

reficere: se 125 6 *al.* corpus
126 16 *al.*

[refrigare*: sed si non -averit, infunde compositionem talem 84 9: *malim* refrigeraverit]

refrigerare: 1) *intr.* ἀναψύχεισθαι 'sich erholen'; cito -are solet, si celeriter eis succurratur 70 11 velocius -aturum et non per plures dies dolore laboraturum scies 70 25 qui non -at, nisi multum stercoreis adsellatus fuerit 70 28 seias tamen... in magnum dolorem... pedem ire nec -are 201 30 prae dolore pedibus terram tundet et non post multum solet sibi -are 127 6 (*pro medio*, cf. ex hac respiret 84 26); *pass.* sine ulla diligentia medicinae saepissime -ari solent 66 14 videtur pausare pusillum... et solent cito -ari 67 2 i... ut -etur, hanc potionem dabis 288 29 2) *intr. part. praes.* 'kühl'; loco -anti et tenebrigoso inclusum habeto 82 11 curabis loco tenebroso eum stare et -anti 85 14 3) *trans.* primo eum (equum) -a 102 7 -antes potiones 120 18 (cf. refrigeratorius); hae res valde calorem... -ant 138 6 quae res valde -at 229 28 haec decoques et -abis 284 25

refrigeratio: -nem sanguinis non patiuntur 81 31 ad calorem enim uteris -nibus aceto et rosae aequis partibus 101 20 -nibus, si tempus anni permiserit, natationibus uteris 102 1 calida (posca) enim maiorem -nem habet 102 15

refrigeratorius: potio aestivalis -a simplex in quadriga 290 7 dabis... aestivo tempore -am 290 14

refrigerium: solutio nervorum frigida fatus -o constringitur 230 32 <ad> calidas -a mittere... cum iuribus et -a nervorum herbarum viridis deicere velis 260 8, 10

refrigescere (refrigiscere): calore totius corporis necesse est velocius -at 66 23 antequam -at, bene vaporato 79 29 tudiclabis (tutuclabis *trad.*), ut una -iscat 125 29

refugere: oculi interius -ient 102 5 locus... cauterium -it 135 8 testiculos ei alligato ne -iant 226 28; c. *inf.* -it recumbere (διαφεύγει τὸ κατακεῖσθαι) 131 22, cf. effugit cutis 128 1

regere: tabescit a renibus, i. e. ab articulis lumborum, unde -itur 54 26

regio: separetur longinqua -ne pascuae 52 2

regius: de morbo -o 89 14 115 31 si q. i. morbum habuerit -um 115 32

regula: sequeris eam -am curandi 137 15 ipsam -am curae sequi 218 5

relaxare: ex qua ratione omnis spurcitia humoris -ata excluditur 65 31 lavabis plagam... postridie -abis iterum 227 5

relevare: venam diplancistrode inter nervos nimia subtilitate -abis 33 18 venam... -abis a nervis sive suspendis in altum 34 1; *refl.* <si> resurgit, fortiter se -at 72 17; *pass.* ut -etur (reveletur *trad.*) corpus 164 26

religare: -are susum versus (testem) 156 20

reliquae (i. e. reliquiae): equa si mortuum eicere non poterit... suffundit per os. ita celerius eiciet -as et secundas 238 5 Cf. secundae

remediare: si... nervi obrigue-rint, haec -are (*pro imperat.*) 189 4 radicem... impones, et -as 291 11 quidquid caloris beneficio... conceptum fuerit, rigore -antur 56 14

remedium: saepissime solent -a provenire... pro -o secabis inter nares 110 24, 25 al.

remissio: quod <si> -nem [non] fecerit (feceris *trad.*) *pro ἐνδόσεως γενομένης*

remittere: 1) '*reddere*' granum tanquam ptisanam -e 38 16 2) '*cacare*' -it stercus durum 120 28 quidquid -it, nimis humidum erit 158 29 3) '*deicere*' ventrem ad terram -et 152 7 4) '*curare*' (?) difficulter -ere eum debetis 179 2 *loco corrupto*

remellire: *intr.* cum -ierit (marmor), inponis malagma crudam 190 19

renalis: morbus 4 10 20 19 umbone -i 217 25

renovare: (malagma) 191 268 31

[**repare** vexati esse 137 2 *corruptum*]

repercutere: in frigore -ussi... ex nimio rigore... si -ussi fuerint, statim rovorosi fieri solent 95 10, 15

repetere: haec omnia trita bene et cribellata cum fuerit, -es ex vino Marsico 246 13

reponere: si... articulum fregerit, conlocato et -ito commissuram suo quoque loco. si tumor non tam magnus erit,

minute (minus te *Bue*) intelligis -uisse 192 4, 5

reprehendere: *proprie* -nsa lingua ii. per os rem suffundes 105 20

reprehensio: si vendere volueris (equum), sanum vendes sine -ne 211 27

repremere: quam (ypochima) rursus iterum -ito 26 17; cf. quam capulo paracenteteri depremes 26 12

reprobare: qui... mobiles causas... ferunt... in castris -antur (reprobrantur *trad.*) 225 13

repromissio: '*Garantie*' hoc quidem sine -ne sinceritatis censeo 19 23 hunc sine -ne curato 111 3

repugnare: *part. praes.* quae sint aliae res... adversus morbum maleos -antes 60 28

repurgare: simili modo -et (*pro* repurgetur? *an pro* repurges?), post modum lemniscos eximito 36 11; *refl.* donec se omnis caro putris -et 219 12

[**requetus**: nec nisi -o spurcicies separaverit se a sanguine 51 1; cf. itaque requieto etiam bene intelligito et sic curato 187 3]

requies: -em ex hac ratione patiuntur 66 26

resalire: solet enim (palpebrum) -ire loco suo... reprimito, donec se diossum commodet et non -iat q. si... non -iat 26 16, 18, 19 si quando potio -ierit eis in spiritalis pulmonis 164 31; cf. a cibo resilit (residit *trad.*) 163 22 165 32

rescindere: si volueris eum (pulmunculum) non -ere... dorsum urito... utere, quomodo volueris, non -et (?) 211 22, 33

- resciscere:** hoc quidem -ivi, q. solet fieri apud Sarmatas 148 2
- resedere:** (i. e. residēre): *proprie* quomodo canis -et 160 21 (*cf.* consident in genua 163 22) *transl.* si non -erit vitium 118 15 si humor . . non -erit 174 17 usque quo -eat inflatio 123 32
- reservare:** corpus non -abit 176 13 *pro* 'macescit'
- resolvere:** ambulationibus contingit eis -i in stentinis pariter 129 17 -entes aqua (*sc. medic.*) 163 8
- respicere:** ad ilia sibi -iet 127 4 ventrem sibi -iet 139 11 -it passionis suae locum 133 14
- respiramentum:** sine ullis -is erit 135 10
- respirare:** *transl.* ambulet. ex hac -et 84 26 tertia die . . patieris -are 138 18 *Cf.* refrigerare
- respondere:** 'reagieren'; secari oportet sagitta . . si non -et, adure 178 9 tam diu radito cottidie donec sanguis per ossum -at 22 5 ut s. p. o. -eat 191 9 terebrabis quo usque sanguis -ent 210 22. *Cf.* audire reddere
- restaurare:** callositas quoquo modo -ata 32 2 -es easdem venas 210 3
- restauratio:** illa enim ustionis -o et nimius fervor facit membrana capitis alienata 83 25
- restringere:** quae -it et alligat (ignis), rursum solvat 14 6
- resumere:** *intr.* 'sich erholen' si -pserit 50 4; *trans.* nec corpus -ere potest 46 27 corpus mirifice -et 49 12 ut viri-
- culas accipiat et (at *trad.*) -at 126 9
- resupinare:** erige codam ad lumbos versus et -abis 11 29 deponito quadripedem et -ato i. 226 27
- retardare:** cursibus -abitus 113 17
- reterere:** folia . . retrita et contrita dabis 159 5
- reticulatim:** urere 182 26 187 19 193 21 211 30 223 6 224 5, *cf.* *Veg. III 41 fin. et Pelagon. 258 c. adn.*
- retortio:** ut ex ipsa -ne moriantur per ruptionem vesicae 69 18
- reuma:** ῥέυμα; 47 19 17 20 13 81 18 *Cf. supra p. 303*
- reumaticus:** ῥευματικός; 19 17 36 10 85 25 195 16
- reungere:** vino perungeto, deinde . . fumentes . . femora, et ubi fumentaveris, -e vino et oleo tepefacto 160 28
- reversare:** *refl.* stentinus -abit se 122 6; *trans.* demitto brachium in anum . . et -ato in partem sinistriorem 152 11 ungula . . citius -atur 161 9
- reversatio*:** si . . disinteriam habuerit, -o est extalis 157 2
- reverti:** *transl.* ut corpus, si fuerit exile, ad se -atur 287 19 si labra eius ad se non fuerint -a (-e *trad.*), uris . . ut ad se rediet 296 20
- revocare:** 'retrahere'; qc. i. veretrum submiserit et -are non potuerit . . si . . non -averit 214 16, 17 si q. c. veretrum submiserit . . scias eum -are non posse 227 24
- revolvere:** *refl. pass.* quotiens volutatus fuerit, [si] non -itur nec excutiet se 109 15 178 31

- tergus... contractum habebit
 ... non -itur 158 20; *intr.* (?)
 si recens claucoma in perpetuo non -verit 175 23
- rigare:** <aceto> acro -abis
 (caput) 80 11
- rigor:** *plur.* nonnulli -es insequuntur 81 21; *sing.* ne -or
 -em insequatur 92 23 -is beneficio 13 5 auriculae sunt ten-
 sae habentes -em 98 12 ex
 nimio -e... si reperi fuerint
 95 15 suffundes a -e 190 6
c. adn.
- [**rigorissima** tempestate ut con-
 cipiat (equa) neve laxet 238 30:
praefero rigorosissima]
- robor:** 'Starrkrampf' usta ia.
 ... in -or incidere solent 95 13
 si quem... -or a prioribus
 partibus prenderit 95 20
- roborosus:** 'mit dem Starr-
 krampf behaftet'; 85 22 94 21
 95 6 96 15 124 31 224 22 293 4
 roborosus: 88 16 92 12 94 17
 95 16 102 30; roborisi 47 11
- ronchus:** *v.* runcus
- rosaceus:** oleum *saepe*, *v. ind.*
spec. s. oleum
- rosatus:** oleo 132 25
- rosio:** -nem aqualiculi... praes-
 tant (tiniolae) 68 2 per vim
 -nis quam patiuntur 68 15
 -ne ipsius loci mordendo se
 comedet 77 22
- rostrum:** -um mero impleat
 29 4 cum bibere volet, totum
 -um usque ad nares in aquam
 demergit 181 14
- rota:** armum ad -am duces
 aut ad machinam, si habes.
 si ad -am duces, stringes
 eum medium ad columnam
 187 29, 30
- rotunditas:** stercora conspis-
 sata formantur in -tem 64 19
- rubeus:** pilum 244 26, 29
- rubidior:** sanguis 7 2
- rubrica:** *v. ind. spec.*
- rufens:** (color) 287 8; *cf. Pallad.*
IV 13, 4 russeus *vel* roseus
- rufus:** colorem 245 27
- rugosus:** -o aut contracto cor-
 pore erunt 290 27
- ruina:** fit... -a laterum a ca-
 dendo 43 12
- rumpere:** *intr.* (?) farcimina...
 quae collectione(s) foris fa-
 ciunt, quae -unt 16 19; *refl.*
 quae collectiones per se -unt
 55 21 qui (*sc.* collectiones) et
 per se -unt 154 28 volutando
 et collidendo se interius ali-
 quid, plurimum omentum, -at
 67 7 tubercula... ut non per
 se -ant 111 17 cum etiam
 ruperit se 117 4 *c. adn.*; *trans.*
 postea -unt (*sc.* equi) dentes
 241 14
- runcus** (*i. e.* ronchus): ilia du-
 cit vehementer et suspirat
 cum sonito, -os ducit... praefo-
 catione(m) in anhelitu pa-
 titur... stans et iacens aequa-
 liter -os ducit 114 16, 19
- ruptio:** -nem facere vesicae
 69 7 ab hoc -nem accipit
 vesicae 142 8 -nem omenti
 patiuntur 65 14 ut ex ipsa
 retortione moriantur per -nem
 vesicae 69 18 venae quae in-
 terius -nem passa est... ut
 vena interius subdossana -nem
 patiatur 155 22, 23
- raptura:** omentum vexabit sine
 -a 137 30 ad intestinorum
 -as facit 278 27
- rursum:** *r.* iterum 177 1 rursum
 iterum 26 17 *V. supra p. 311*
- russeus** (?): genus herbae flore
 -um (florisseum *trad.*) pusil-
 lum 87 6

rusticus: insanabile est. nisi aut tempore aut medicina -a sibi adhibita. haec est autem medicina -a 189 12, 13

saccellatio: 1) '*scrotum*' adducito testem superius et cremasterem ipsum prendito iuxta -nem quod tibi folliculus monstrat 215 21 2) '*Umschlag*' super totum tergus -nes calidos ex furfure plenos impones 72 3. Cf. **sacellio**

sac(c)ellio (sacilio): perungetur sequenti die ex ordeo -ne vaporato 80 31 ex -ne cerebellum vaporabis 83 17 supra -nem ex furfure calido impones, ut totam spinam . . tegat. . super quam similiter -nem vaporabis 92 26, 29 -nem ex furfure super totum tergus calidum impones per triduo 96 12 ficus virides in -ne mittes et decoques 81 1 **saciliones** ex furfure calido plenos super totum tergus et renes imponere 66 2

saccellus: ordeum. . decoquito . . et in -um mittito et caput eius bene foveto 79 27

sacilio: v. **sacellio**

saeve: *superl.* quam -issime cutem eius incidet 226 29

saginare: ut concipiat, ea equa -anda erit per dies XXX 232 26

sagitta: '*Lanzette*'; inferius vena -a pungi debet 6 3 de ipsis locis venarum sanguis a pectus detrahitur de -a 9 24 haec venae -a percutiuntur 10 10 *sic saepius* scalpello vel -a intra medium aperito et excastrato eas (glandulas) subtiliter 30 21 flemen effusum -a 35 1 *al.*

salebrosus: postea rumpunt dentes, et apparent brumatici, et fiunt -i (salibosi *trad.*) 241 15

salire: musculi omnes in eo -iant 164 17

saliva: *plur.* -ae multae candidae per os fluent 85 6, de ore 180 13 -ae plus flegmatis aufert (*ex corr.*) 83 27 -as eicere non potest 108 22 -as multas mittet 179 23

salivare: offam facito ex isto et quasi -atum (salibatum *trad.*) diriges 255 16

salmentum (*i. e. salsamentum*): 239 5 (sarmentum *trad.*), 8 *med.*

salsitudo: admiscemus salem, ut possit i. ad -inem purgationem hanc uti 241 1

salutaris: palpebra utraque fibulas -is in superiorem traicies 173 23

salvare: de quo nunquam promittit sanare, sed propter ceterorum magis corpora -anda . . ut . . ceterorum corpora stagnanda ab hoc morbo liberari possint 52 14, 18 Cf. **stagnare**.

salvaticus: v. **silvaticus**

sanabilis: vitia ex quibus sunt aliqua -ia, aliqua insanabilia 62 29 harum [succutationum ex qua] sunt aliquae -es, aliae insanabiles, aliae quidem difficiliter sanantur 106 17 medicamentis quibus oportet curare vulnera -ia 219 14

sanare: *intr.* dicit enim quod dissuria -et (= sanetur) eo quod 146 25; *refl. pro pass.* multas etiam causas aestimo . . aterapentas (ad terapentas *trad.*) potius se -are 13 29

- [sanativus: -o (*scripsi aestivo*) tempore 174 29]
- [sane: s. vulnera ustionis curata 223 7, *ubi scripsi sana, Bue vero sane tuetur, quod alias non apparet*]
- sanguilentus: humor 48 19 53 1 adferet spumas -as per ore 108 15 plurimum mucidum adsellatur, -um aliquando 133 13
- sanguinare: *intr.* radito (ossum) tam diu cottidie per xistera donec -et et concarnet 29 22 205 15 labia ex spartilagine frigabis usque eo ut -ent 181 17
- sanguineus: -os habet oculos 86 30
- sanguis: *saepissime, v. supra p. 303 et praef. oculi . . fiunt . . quasi sulphores vel sanguines* 24 9 *pro adiectivis 'sulphorei vel sanguinei'*
- saniare*: cum -ata (vulnera) fuerint, sanum invenies i. 181 22
- sanies (sania): -am faciat (fecerit) 35 9 36 10 205 30 206 11, 28 211 15 per -em aufertur causa et dolor 14 16 omnis dolor et tumor per -em digeratur 207 10 *Cf. supra p. 301 et ex(s)aniare*
- sapientia: *σοφία*; illa ubi cinguntur intestina, quod quidam -am vocant 119 27
- sapis (*i. e. sebi*) suilli 180 20; *alias ubique sebum pro sebum, cf. ind. spec.*
- sarcina: huius prendito folliculum, qualem in -am inclinata est 227 15 quando . . ex via aut ex -ae ductione (*ex corr.*) laboraverit 16 7 154 9
- sarcinarius: contingit hoc vitium -is equis 118 26
- sarcolabis: *σαρκολαβίς*; venam . . -ida comprehendens . . et secus -ida acum traicies 33 20 34 2 inmisso -ide prendis et decarnabis eum pulmunculum 211 3
- sarcosis: *σάρκωσις*; oncomata . . sex: steatoma . . sarcosis 32 28 -is est tuberculum, in quo caro inspissata quomodo in verrucis invenitur 33 1
- sargana: *σαργάνη i. e. storea*; malagmata plagas . . subcalcabis et supra pannos imponis et sarganas tegis 222 5
- sarmenta (*i. e. sarmentum*): in loco puro -am . . ubi -am incendideris, prunam et cinerem converrito et eum ibi statuito 203 1, 2 *c. adn.*
- satagere: '*sich abquälen*' -it inguine (invio *trad.*) demisso 40 27 *Cf. laborare*
- satiare: mero . . lemniscum -atum subigito 23 1 aceto . . licinium -atum in eandem plagam subcalcare 218 22 ut ambulare non possit . . dolore -etur 91 9 *al.*
- saturare: caput et auriculas oleo et pice liquida 85 14, lumbos et auriculas 128 22, armos mero et oleo 187 3
- (s)cabialis: *v. cabialis*
- scabies (scabia): *v. p. 301 supra*
- scabritia: ossum . . in se -a(m) . . habens 31 26 osso nequam -a(m) habeat 205 12
- scalpellare: caput et nares -abis flebotomo 166 3
- scalpillum: -o secare *simil. passim*; scarpellum: -o dealbare (delevare?) 202 15, intercidito 205 7, aperies 292 26. *Cf. cretellae pro clitellae*
- scalpere: humor . . -ere et pa-

rietibus se adfricare facit
53 14 ilia sibi quasi -unt 68 13,
assidue corrodent quamsi -ant
71 11 al.

scapulae: lorum strictius teneatur
super -as 62 ustio . .
debet fieri . . secus -as 15 12
corruptio sanguinis . . praecurrit
et in medullas -arum
54 8 104 16 de -is 171 8 si . .
-ae dissolutae fuerint 184 5
-ae autem eius extensae et
tumidiores erunt tympano
similes 106 27

scapus: v. capus

scarabens: in auricula eius
(litargici) -um vel blattam
mittito et ita religato et ibi
vivat 115 8

scarificare: si cui extalis . . pro-
cederit . . sic eum scalpello
-abis (exadpello exscarifabis
trad.) 157 9: *nescio an rectius
scribamus* scarificabis, *quam-
quam* scarificare *apud alios
scriptores in melioribus codd.
legatur, cf. Rosii in indice
Cassii Felicis et Ihmii adnot.
ad Pelag.* 256.

scarificatio: v. scarificatio

scarificare: loca (locum) 166 22
167 13 168 6 nervos 194 14
coronam 197 19 bases 198 20
207 17 ventrem 216 9 verru-
cam 276 22 labrum 296 15
(articulum) -ato (exscarificato
trad.) 193 9

scarificatio: uteris -ne (scari-
fione *trad.*) 19 8 sanguinem
emittis . . sine -ne (sin excari-
fatione *trad.*) 193 3 sic eum
scalpello scarifabis (exscarifi-
abis *trad.*) . . post -nem (ex-
scarificationem *trad.*) digitis
expremis 157 11: *omnibus lo-*

*cis etiam scarificatio scribi posse
apparet*

scalpellum: v. scalpellum
scaurus: in pedem priorem
199 18; 18 27 118 25 186 3;
scaure factum 44

sciaticus: *λαγαιώδης*; ures eum
(syrmaticum) in ipso verti-
bulo similiter ut -um 161 29;
cf. si . . isciacum (esticium
trad.) fuerit 295 18

scibelum: *σκόβαλον*; stercoris
modicum duas aut tres cari-
cas -i et (scibelet *trad.*) prae-
focatum longaonem 701: *fort.
cum Veg. II* 19, 2 scibala
scrib. V. Thes. gloss. scybala.

scobis: *masc.* ad sues (medica-
mentum) . . -em eburneum
ciatos singulos in collicias in
canales sparges 286 18

scotomaticus: *σχοτωματικός*;
distentionem faciunt ab eo
quod somnum† unde fit -us
(stomaticus *trad.*) 76 27

scropha (scrofa): 1) *sensu pro-
prio* -ae sanguinem dare 124 24
med., cf. ind. spec. s. sanguis
2) *morbis* quodcunque . . stru-
mas vel -as habuerit 29 27
similiter curabis et -as supra
scriptas 30 12

scrupulum (*i. e.* scripulum):
mens. admisceto cum vino
-pondo -a IV 160 12

scrutare (scrutari): latera -ant
38 31 -abis foramina 183 18;
depon. -emur si possumus 107 10

scutula: *στυράλη*; demonstrat
-as in toto corpore ut lichene
in hominibus 57 15

se: sunt autem per se vitia
in corpore 16 13 154 27 re-
dient ad se sanitas illius loci
161 20 *Cf.* in se

secernere: multis auctoribus

inspectis et quae ad equorum genus pertinuit secretis 232 12
-es de grege 237 3

secundae: '*Nachgebur*' -as eicere 238 5 239 25 de -is 232 4
Cf. reliquae

secundum: *prae*pos. auferes tamen sanguinem s. vires animalis 42 28

securis: percutiuntur (venae) traverse -i, celte vel flebotomo 12 11

securiter*: tunc s. cibaria vel potu offerre 229 18

secus: *prae*pos. cum accus. de loco s. scapulas 15 12 s. ipsos pilos 23 12 in ipsa palpebra oculi vel s. angulum 28 25 s. sarcolabida acum traicies 34 2 religabis partes extremas venae s. ipsam praecisuram 34 5 s. ipsum anum 69 12; *adv.* eum locum et cetera s. urito 167 23

sed: *post*pos. (?) 27 9 *adn.* 182 2; set 118 8 195 5 (*ex corr.*) sed si tamen 8 25

segregare: *trans.* -es deductam a testiculos 294 25 (*cf.* deducta); *refl.* suci se -ant (si segregat *trad.*) ad sanguinis detractionem (*ῥωφὸς εἰσὶν οἱ ἰχθύες καὶ οὐ μέρυμνοι τῷ αἵματι*) 51 1

selibra: 60 10 68 21 *Cf.* semis

semen: *transl.* consumit enim (ustio) vitium et nascentium vitiorum -ina 14 32

seminora: ne minus ut -a ambulet 45 9

seminare: 1) *de planta* ferrago .. si ad mare -ata fuerit 7 11 2) *de equis* plerumque enim sine semine sint, et si contingit eis -are .. qq. enim

admittunt -are .. nam hi, qui in his -ant, qui unum testiculum habent .. oportet enim sine vitio esse eum quicumque ad -andum mittitur equus 264 16, 17, 19, 22.

semis: 1) *indecl.* p s. 78 23 s. libra 94 5 (*cf.* selibra) libra et s. 119 13 in vini sextario et in oleo s. inmisce 127 9 *al.* 2) *decl.* ab ungula -se tollis 11 19 sub ipso protocomio -se iustissime ures 83 22 in tempus -se ures 103 4 -sibus cauteriis adures 201 22 -sem candentem in oleo intingues et .. ad locum imponis (mirmicis) 222 22 *Cf.* semissare

semissare: -abis eum hoc modo: compones ungulam ad pressum .. et contra vena ab interiori parte ab ungula semisse tollis .. hi plane semissantur 11 19, 22 (*cf.* *Veg. I* 26, 4 c. *adn. Schneideri*) -abis eum de ungulis, facies, ut sanguis profuat quod satis fuerit 49 25 (*cf.* *Veg. II* 10, 9) ut stremmes vel -es contra venam, quaternario similem tollito et sinito sanguinem currere 137 10 contra venas interiores scapello frustum tolles quaternari magnitudine id est -abis .. ut venas omnes recludas propter viscationem ut possit bene -ari. cum contra venam -averis .. solve adligaturam 209 5, 8 usta laves, -es (lasses *misses trad.*) 183 7 si ex hac cura (*sc. sanguinis detractione et fomento*) .. sani fieri non potuerint, -are eos oportet 230 17

semissatio: omnia sic autem vulnera -num et stremmae

curantur aceto et oleo 230 23

Cf. semissare

semiunctia: 96 28 (semiunctia *trad.*, i. e. semiunctia, *quod ferri potest*)

semodius: sumito salis -um 233 20 *Cf.* semis

sensus: 1) '*sententia*' singulorum -us motus animae in unum contuli 232 13 2) '*cautio*' demittito brachium in anum -u magno 152 11

sentire: *intr.* cum sic -iunt 158 23 i. e. '*cum hunc morbum habeant*'; *trans.* si cruditatem -serit 109 27 *al.*

seorsum: contundis s. 192 25 haec sic coques: cera s., deinde apocima 265 13

separare: *refl.* nec nisi requeto spurcicies -averit se a sanguine 51 2; *pass.* nec -ari his vitia nec tolli scias 233 16 *Cf.* segregare

separatio: partes unguarum, quae sunt per -nem corporis coniunctae 228 21

sequens: *adv.* 174 15 269 12, 19, 21 sequenti 183 29 in sequenti 183 1 sequentibus (*sc. diebus*) 211 19

sequi: -eris eam curam 27 27 quomodo praecides, sic -ere cum uestione 215 6 haec sunt huius morbi -entia signa (*τὰ μὲν οὖν παρεπόμενα ταῦτα*) 37 30 fastidium eum -itur 133 15; *impers.* nunc -itur et hoc scire plenius 57 25

servire: difficilis -it (i.) 81 22 **sesecunia:** *ex corr.* 116 15

sevocare(?): cum se (*scabia*) tota foras -avit (*se vocavit trad.*; *num evocavit?*) 196 6 *Cf.* evocare provocare

sextans: *mens.* costi pondo sextan. (*extan trad.*) 45 13

sextarius (*sestarius*): *sestarium* unum 40 23, *sextarium alias:* *cf.* se stie *trad. pro sexto die* 193 24 pondo sextan. (*estan trad.*) 276 14

sexus: qualem aetatem ut applices, ventrem ut ferat, et quale -u ut imponas 232 21

si: si... ita in apodosi 407 121 24 138 24 si... sic saepissime e. g. 153 7 157 4 190 25 224 11 226 26 si... sic enim 165 31 si... taliter 173 14 si... tunc 70 6 190 1, 9 194 18 226 10 si... tum 174 17 295 8 si... donec 208 16; *cf.* cum... sic [99 19] 142 21 simul... tunc 226 6; si in protasi omissum 21 29 74 14 saepius, sed plerumque supplere perspicuitatis causa; si plurime (*scripsi sic*) 229 26 per ubi plurimum *explic. Bue*

sibi: '*von selbst*' genus vulneris qui s. nascantur 19 27 tubergula... sanatur s. 111 14 qui et s. quidem... sani fiunt 164 24 quae (*quem trad.*) cum s. idem nec cura sana sunt 120 4 si iam s. laxaverint 22 1 s. refrigerare 127 6 statim fugiet s. (*veretrum*) 214 25 de singulis s. quisque (= *quidque*) cataplasmant 169 25 (*cf. supra p. 305*) se s. confricando vulnerent 20 12 de suo s. circum brachiolo vellito 86 9 in suo s. stercore mixtum 98 5 de suo s. stercore 137 5 inferiorem parte sua s. secta (*vena*) religabis 190 3 rasuram de suo s. superimponis 297 11 ne aut oculum aut nares s. (= *ei*) tangat 260 25 *c. adm.* sic: non s. dolet 31 24 non s.

periclitantur 144 13 vitium et novellis contingit, sed (se *trad.*) non s. tamen multum nec frequenter 196 1 s. . . ne (*pro* ut non) 157 3 168 25 *al.* (v. ne) triduo vel s. remittito 31 13 (?)

siccanus: olus 127 11 causticum 272 14

siccare: *intr.* curato donec -et inflatio 218 15 cum . . impetu(s) tumoris -averit 35 10 (?) *Cf.* exsiccare

sicuti(?): sicuti qui (quae *trad.*, si utique *Bue*) validissime lassatus nimis labori fuerit 50 21

sideraticus: 9 11 87 15 88 25 *cf.* sidus

sideraticus: 101 12 *idem*

sideratus: 93 18 *idem*

sideraticus: 88 4 171 2, 3 *idem*

sidoratus: 180 30 181 10, 18 296 13

sidus: de sideratico. si q. i. a -ore percussus fuerit. haec autem -us si venas . . percusserit 101 13, 13

signum: *σημείον* 'Symptom'; haec sunt huius morbi sequentia -a 37 30 eorum qui a labore -a adferent (τοῦ ἀπὸ κόπον σημεῖα φέροντος) 39 4 ab similibus -is se demonstrat (maleos) 52 5 -a erunt haec 37 20 *al.* aridus haec facit -a 53 3 succutaneus autem -a ostendet alia 53 11 *al.*

silvaticus: cucumeris salvaticae 20 16 *adn.*; *al.* silvaticus, v. *ind. spec.* s. cucumis ruta similari: ut ovi vitellus . . recomponere se non potest nec -ari sibi non potest (pupilla) 24 24 *pro medio*

similis: c. *gen.* 57 14, c. *dat.* 68 3 *al.*; *adv.* ut fiat insanus si-

mile (similis?) rabioso 87 21 -i (*sc. modo*) curato 212 2 (*cf.* -i modo curabis (-es) 11 20, 21) similior *pro posit.*: quadripedis ab scorpio percussus . . aut similibus 169 4

similiter: 68 1 *al.*; crebro cum simul confusum, v. *praef. p.*

similitudo: de oculis eius exiet. -o fabae 126 19 vitrei -inem in oculis habebunt 173 17

simpliciter: s. non dare 43 25

simul . . tunc (*in apodosis*) 226 6 *cf.* similiter

sin: si recens (morbis) fuerit, impinget et non cadet, sin dierum septem, incipiet cadere 153 25 sin autem 174 21 184 20

sina(n)ce: *συνάχη* 48 19 88 17 (*ex corr.*) 97 4 (*sinacen trad.*)

sinapidiare: -abis eas partes causarias . . post sinapidiationem ures ea loca quae -asti 76 7, 9 purgare caput et in primo -are 100 30 *V. ind. spec.* s. sinape

sinapidiatio*: post -nem ures ea loca quae sinapidiasti 76 8

sinapisare: -abis et suffumigabis soporibus 87 30

sinceritas: hoc quidem sine re promissione -tis censeo 19 24 difficiliter . . ad -tem mentis reverti 78 13

[sincema: de sincomate 37 1 corruptum *pro* de sincopato]

sincopare: *συνκοπήν παύει*; si . . -averit 72 7 ex quo magis intelligis eum -asse 72 16

sincopatio: est enim pars ostocopus prior -nis 72 25 *Cf.* sincopare

sinerisma: *σύνχρισμα*; v. *supra p.* 303.

sine: c. *partic.* non videt et . . erit et colore integro s. nullo

- humore aliquo interius obstante 24 27 cum videris pupillae claritatem s. ulla ypochima obstante 26 20
- singularis**: 'Einspänner'; his qui in curribus iungunt, non eadem est cura, quae est -ibus 165 9 volutatur -is 129 7 'καθ' ἑαυτὸ'
- sinere**: sic in locum aequalem . . producere et -ire pascere 43 8 Cf. *supra* p. 307.
- sing(u)li**: inde ei singulos dabis lactis S I 255 19
- singultus**: tractus longus aurae erit et -us 178 5
- sinister**: cf. dextra; compar. sinisterior, v. *supra* p. 305
- sintecticus**: συντεκτικός; 48 25 89 27 124 32 bis 125 21
- sintexis**: σύντηξις; 46 16 sintessis 47 11
- sinus**: in qua intestina -us per intervalla dispositi sunt in quibus . . stercora . . formantur 64 17 ne quid ulterius inter nervos distillatio <ne> -us factus fuerit 183 19 -um aceto . . impleto 206 10
- sirmatiens**: σερματικός; 131 1
- syrmaticum** 161 4
- siticulosus**: -um facere potum non afferendo nec permodicum 43 14
- sixma**: v. xisma
- soccus**: corticem de -o combures et . . imposito 245 12 med. Cf. cortex solea
- solea** (solia): sparteam -am . . combures . . et cinerem dabis 239 26 (cf. soccus cortex) quotiens calciabis illum pedem . . -iam ferream suppones et turminem 174 calciato -iam diligenter ne solvat (= solvatur) 209 15
- sol(i)dare**: intr. cum cicatrices vulnerum soldaverint 209 21
- solide**: torquebitur 135 22 febricitare 137 2 ilia s. ducit et vena . . cordis variis pulsibus s. pulsabit 137 26, 27 urito s. 215 8
- solidus**: lignum 217 19 ad -am et sanam costam venies 221 18 ordeum -um 202 21
- solispungium***: ξυλοσπόγγιον; acetum . . cedriam exfervefacies quasi -um et inde caldum oblinis 196 17 Cf. *Pelag.* 348 et 485
- sollicite**: loca s. valde percuti debent 10 10 ossum . . s. curabis 21 26 curare magis s. oportet per omnem diligentiam 52 19 s. vulnus pateat 30 6 ex qua re s. intelligendus est 52 3
- sollicitudo** (?): platocoriasis . . contingit . . a sollicitudo (*sic Veg.* sonitu *trad.*, sonio *Bue*) itineris 24 15
- solum**: totum -um ungulae . . scalpello circumgyrabis 10 32 circumcisorium subicies a media ungula inter unguem et -um . . ut -um se ab ungula levet 11 3, 4 al.; quos soli depressos inveneris 90 15 'quorum capita humi conversa videris'
- solummodo**: sanguinis detractio s. propter stricturam . . fieri praecipitur 12 27 Cf. tantummodo
- solutio**: spurcitias corporis per -nem ventris expurgari 7 15 in fatigationem et -nem ventris currens aegrotat 132 20
- solvere**: intr. fele eius in ipso iecore -ere 91 12 calciato soliam diligenter ne -at 209 15;

- trans.* ne novitas (herbae) . .
 fervore suo quaecunque par-
 tem corporis interior vexatam
 -at 5 19 facilius ventrem -it
 (ferrago) 7 12 clerocœlicis hoc
 est qui non -untur 7 13 ustione
 .. conligatio -itur 12 24 ex qua
 alienatione soluti nervi 13 11
sonnifer: sunt autem -era op-
 tima 92 6
sonitus: graviter supirans -um
 dat ipsius spiritus 110 20 ilia
 ducit vehementer et suspirat
 cum -to 114 16 -um reddit
 in ungula 218 21
sopor: *plur.* caput .. suffumi-
 gabis -ibus 87 30
sordes: *V. puerilis et ind. spec. s. v.*
spartilago*: *pro* 'spartum'
 labia eius ex -ine frigabis
 181 16
spasmare*: -abitur i. 99 4 172 13,
 totus 102 5 musculi febribus
 -antur 228 24
spasmus: *σπασμός*; 13 7 47 14, 27
 77 20 88 20 95 7, 11 99 4 164 19
 165 6 294 12
spatium: i. in opere aut in
 cursu cottidie cogetur et [in]
 -um urinae faciendi non pa-
 tiatur (datur *Bue*) 140 18. *Cf.*
pati
spatomele: *σπαδομήλη*; cutem
 -e (spato melli *trad.*) suspen-
 des 210 32 adicies galbanum
 et moves -e 259 33
spatula: 1) *proprie* -am osseam
 sub callicia subicies 209 31
 2) '*Kniescheibe*' si q. i. pa-
 tellam eiecerit, hoc est cuneo-
 lum aut -am, quod vocant
 priorem (riotem *trad.*, *fort.*
latet vox Graeca in ὠδης
exiens) 189 19
species: *plur.* aestimatione facta
 singularum harum -erum 290 5
specillum: cutem et -o (specilio
trad.) longo laxabis 188 7 -um
 coicies in fistulam 226 5
speculum: sumes -um et per-
 misces, quia acrum est et
 quia titillabit 249 31 *med.*
spia: *pro ψία*; renalis qui -am
 et renes liquidos facit 293 2
Cf. spimicium spilosis
spicatus: lasaris 175 26 *med.*;
cf. ind. spec. s. lasar
spilosis: *ψιλώσις*; si ubicunque
 spilosis facta fuerit .. radito
 22 3
spimicium: *ψυμίδιον*; 270 12
medic. *Cf.* spia, spilosis
spina: *v.* reddere *al.*
spineter: *σπινυτήρ*; ipsum -em
 oleo satiabitis 69 23
spiramentum: ungulas subra-
 das et inde habeant -um
 exeundi idem morbus (ozenae)
 195 10
spirare: -at calidum crebre ..
 et suspirat graviter 48 32
spiritalis: potio resalierit eis
 in -is pulmonis 164 31 (*cf.*
Veg. V. 75, 1 spiritalis partes)
 33 5 (?)
spiritus: nares ei praecludes,
 ut -um reddendi non habeat
 119 22 (*ubi memorabilis ellipsis*
est, cum subaudiamus facul-
tatem sim.) potiona .. equos
 .. ad bonos -us 165 11 *al.*
spissare: colliget se et -at (pu-
 pillā) 25 19. *Cf.* conspissare
 inspissare.
spissitudo: mel commixtum ad
 -inem tractationis 66 6 ani-
 madverte enim -inem spiritus
 et sudoris et subiugium
 (*corr.*) equorum necessitatem
 165 12
spissus: 1) *proprie* sanies 22 14
 ypochima 25 27 pituita 48 15

muccitudo humoris 52 29
 2) 'multus' si a labore aut
 -o cursu febricitaverit 42 16
 3) *adv.* suspirat -um 163 21
 si -ius iliam duxerit 119 23
Cf. crebre
spleneticus: *σπληνικός*; 134 21
dis
spongiola: *pro* spongia; -a
 cum aqua deducis 67 -a sa-
 tiato imposita 23 19 genua
 eius calfacere -a 43 2 <uti>
 oportebit fomentis calidis
 cum -is adplicitis 150 11 -am
 novam accipito mollem. ex
 eandem . . delavato causam
 et stentinum -a reprimito
 212 18, 19 -am alligabis 226 5
 contra eum (*sc.* veretrum) -am
 calidam religas, ne procidere
 possit 227 30 alba nascuntur
 tubercula quasi -ae 245 23
Cf. ind. spec. s. v. spongia
sportella: cum soluta fuerit
 (cera), tunc iterum per -am
 colabis 260 22
spuma: *v. ind. spec.*
spurcitia: -as corporis per solu-
 tionem ventis expurgari 7 14
 dispumamus . . propter -am
 herbae 7 23 ossum . . vexa-
 tum quod in se . . -as habens
 non repurgaverit 31 27 si in
 alto -a aliqua vulneris . . re-
 manserit 32 20 ex qua ratione
 omnis -a humoris relaxata ex-
 cluditur 65 81 qua res omnem
 -am humoris intus obstantem
 abstrahit 66 7 nitrum . . omnes
 acres umores et -am corporis
 excludit 67 29 recurrit morbus
 in capite et in tota (*num* toto
 <corpore>?) -a 179 11. *Cf.* ex-
 spurcitia
spurcities (sporcities): <nisi> . .
 -es separaverit se a sanguine
 Mulomed. Chir., ed. Oder.

51 2 obstat enim illa -es 63 26
 -es quae in eius pedes recurrat
 118 11 nascitur in eis -e(s)
 140 29; abortus ex (*et trad.*)
 sporcitie invenies 236 18
sputum: album -um remittit
 insuetum et alienigenum 109 1
squamatus: in corpore . . urido
 nascitur, magis in tergo cor-
 tices -o (*squato trad.*) similes
 59 27
stagnare: ut rebus . . cetero-
 rum corpora -anda (*stagnada*
trad., malim stagnata) ab hoc
 morbo liberari possint 52 18
 ut possint eo odore -ata
 (*signata trad.*) hunc morbum
 continere iumenta 59 19 *Cf.*
Schneideri ad Veg. I 18.
stagnens: repositum in vaso -o
 (*stangneo trad.*) vel vitreo
 crebellata mittes in aeneo vel
 -o 287 24
staltiens: *σταλτικός*; impetigo
 . . curatur -is rebus vel stip-
 ticiis 20 2 vulneri ampliato
 medicamentis -is 32 11 *Cf.*
catastalticus
stanneus: *v. stagnens.*
staphyloma: *σταφύλωμα*; de -a
 oculi 21 5 qc. i. . . -am ha-
 buerit, incurabilis quidem
 causa est 27 11
stare: ad standum venerunt
 106 1
statma: *σταθμά*; diebus septem
 -am (*statmā trad.*) infundes
 296 33 *Cf. Hultschii metrol.*
script. ind.
statuere: 'hemmen'; ad proflu-
 vium . . et pulmonis similiter
 humores -ere mirifice facit
 potio . . haec res profluvium
 -ent 61 28, 30 ut ei sanguinem
 -ere possis 183 2 *al.*
statura (?): -a et curationis in-

- sanabilis est 107 6: *fort. statura* = status?
- steatoma:** *στέατωμα*; oncomata . . -a (*theatoma trad.*) . . -a (*steatome trad.*) est tuberum q. in se adipem habent 32 28, 29
- stegnosis:** *στέγνωσις*; necessaria est (natio) aestate magis propter -in corporis 229 21
- stella:** -am cauterio facies 103 4 urito eum -is 159 25
- stenon enteron:** *στένον έντερον* (interon *trad.*, quod tolerari potest); st. e. appellatur, quod latine dicunt ieiunum instestinum 63 19 Cf. typlon enteron
- stentinum** (*pro* intestinum): 63 21 64 *quater* 89 34 128 27 129 4 144 15 157 3 212 17 222 14; stentinus 122 6 stentinae 221 3; stentinum et intestinum *scriptor in promiscuo habet velut p. 64, ubi intestinum septies, stentinum quater occurrit. Cf. Thes. gloss. s. intestinum et supra p. 302.*
- stercorare:** -are non potest 136 34
- stercorizare:** non potest -are 152 14
- stercus:** 1) -ora *plur.* 50 21 69 26 70 10, 27 169 14 225 23; *primae decl.* -am adsidue . . reddit 165 32 2) *sing. masc.* 63 18 Cf. *supra p. 303.*
- sternutamentum:** -um dabis paleam in naribus . . et sic sternutabit 102 17
- sternutare:** copiosum -at 45 7; sic -abit 102 18
- stertere:** -et a cerebro 111 30 -eat excreabitque purulentum 112 22, unde *supplendum* 109 13, ubi stertet (*iter et trad.*) excreabitque purulentum *legendum est*
- stillare:** *trans.* (?) -at eius veretrum guttas 68 30 c. *adn.*
- stillicidium:** -um humoris . . nervis vel cerebro penetret 21 28
- stilosus:** de ortaculo (*στέλο-κωλος*) quem -um vocant 118 17 *bis* ortaculi vocantur, quod stilo recto similes pedes habet, inde -i dicti sunt 118 22
- stilus:** 118 22, v. stilosus
- stipticus:** *στυπτικός*; curatur stalticis rebus vel -is 20 3 -a caedes vena liciaria 1884; *subst.* -is uteris 159 12 -i compositio 276 12 281 16 *saepius*
- stomachus:** 77 15 100 26 125 11 164 18
- stramentum:** uti . . -is mollibus 128 4 Cf. stratum
- strangulari:** -abitur . . excreabitque purulentum 109 13 178 29; 178 22 (*ex corr.*)
- stranguilla:** *pro* 'strangulatio'; anguina latine -lia (*stranguiria trad.*) 97 5 (si) strumas . . habuerit . . praefocabitur simili modo, ut ab -lia (*stranguiria trad.*) 29 29: *noli confundere cum στραγγυρία morbo vesicae, cf. stranguiria.*
- stranguiria:** *στραγγυρία*; -ia appellatur, quia cum quando guttas mittit per veretrum 148 26 Cf. *supra p. 301*
- stranguirica:** vesicam . . morsus et punctionis fistulae . . -a (*stranguilica trad.*) facit 142 3
- stratum:** lemniscos . . subicies et . . -um superimpones 211 11 munibis -o i. 216 30 qc. i. ab -o cancer frigidum creaverit 216 17 nascitur (*facedena*) a plaga et ab -o 217 13 -um quoque habeas mollissimum, ut se libenter proiciat 294 33 V. stramentum substratum

stremma*: στρέμμα; 1) 'luxatio'
si .. articulum extorserit aut
laxaverit . . . simili ratione
intelligis tanquam si -am
193 1 si .. coronam intorserit
quod dicitur -a 197 14. 2) 've-
narum subligatio' *Aderunter-
bindung* -a facienda erit ..
componis ungulam prope vi-
vum et adlides eam, cui et
-am facies. cui alligabis lino
suffraginem ita, ut constrin-
gantur venae .. cum bene
elimpidaveris, statim solves
linum, quod in suffraginem
ligaveras: sine sanguinis de-
cursione(m) fieri 10 28, 30 un-
gulam compositam ab inter-
iorem partem contra venam
-am tolle sic, ne qua paro-
nicia relinques. deinde co-
rigia solves .. cum sanguis
ambulaverit 202 3 melius ..
cretiaticos curabimus, si -am
(pro -ā) totam calliciem ..
de ungulis tollamus. ita non
iam blateiat sanguis ex om-
nibus venis in pedibus 230 19
vulnera semissationum et -ae
curantur aceto et oleo 230 23
Cf. stremmare semissare
stremmare*: -es vel semisses
contra venam 137 10 -abis
eum sic. deponis i. . . et alli-
gabis ei suffragines 209 26.
Cf. instremmare. *apud Veg.*
*I 26, 4 pro cremare (de quo
non recte Geyer Arch. f. Lex.*
*X 547) scribendum est strem-
mare*
strepitus: -um (scriptum *trad.*)
reddet et in cursum 129 3
-um (strepidum *trad.*) audias
vertibuli 188 2 *Cf.* sonitus
strictura: incipiet -a et tensio
nasci 59 -am laxare 5 10

12 2, 28 per nimiam -am ri-
goris beneficio 134 46 30 prop-
ter -am nervorum 55 13 ner-
vorum -am patiuntur 118 27
fit a .. toracis -a 77 15 -am
omnium commissurarum pa-
tiuntur 92 19 solet .. haec
passio ab -a pedum contingere
115 15 cicatrices cum eorum
locorum -am faciunt 120 5
revocare laxationem -ae si
non desinuerit 203 21
stridere: naribus -et 179 23
stringere: *de ustione* 13 15, 32
14 18, 19; *de medico* 28 1; *de
aura* 58 8 *al.*; *part. perf. pass.*
temperabis eam (malagma) ut
non sit stricta 119 15 *al.*;
compar. lorum strictius tene-
atur 6 1 cutem in corpore
strictiorem fieri 46 7 *al.*
strophosus: 66 27 76 17 89 29
214 8 241 22 strofosus: 116 13
127 3 222 10 si q. i. -um (*pro
strophus*) temptaverit 293 24
Cf. strophus
strophus: στρόφος *morbis*; qui
hoc vitium doloris patiuntur,
-us (*pro strophosi*) appellan-
tur 66 15 -um pati 69 26 -i
et gravidines .. contingunt
165 17 si -um tenuerit 232 3
(*idem* si .. strofos tendiderit
239 22) genera doloris .. en-
fragma strofus *eqs.* 62 16
2) 'struppus' armum ad rotam
duces .. si in campo, -um fige
aut palum, alliges (allides
trad.) eum 187 31
strumae: 21 10 29 26 30 9 170 23
178 3 *Cf.* scrophae parotides
stupescere: nervi in pedibus
-unt 228 24
stupidus: qui -i et magri coac-
tionis longi temporis bene-
ficio 67 25

stupor: fomentabis propter
-em glaciati sanguinis 208 28
foveamus . . propter stricturam
et -em nervorum 230 28

stappa: obturato plagam -a[m]
188 9

sub: *cum accus.* s. gambas
sanguis detrahitur 12 8 (*cf.*
desub) latera scrutant et s.
humeros et s. cubitā (cubite
trad.) 38 31; *c. ablat.* s. vespere
227 4, *cf.* vesper

subagitare: suspirans graviter
genua -at 46 4 *V.* subnatāre

subala*: et -a ei sudat 122 3
(*ἰδοὺ τὴν τὰς μυχῶν*)

subealcare: pannos in folliculo
184 27; pannos foramine 191 3
mutaria eodem loco 199 26
licinium in plagam 218 24;
hoc malagmate plagas cum
lanis succidis abis 222 5

subelaudicare: a genuis -at 132 5
subcumbere: sinisteriorem par-
tem cadens -et 155 8 -et <in>
priora crura 200 8

subentis*: maleos quod dicitur
-em . . tussim -em his esse
morbum 40 10, 12 *Cf.* succu-
taneus

subdossanus*: *pro* 'subdorsa-
nus'; ut vena interius -a
ruptionem patiat 155 23 *Cf.*
dorsanus

subducere: 1) *proprie* ilia 40 6
46 1 121 24 labia 138 23; *part.*
oculos pituitantes concavos
et subductos humidos 44 6
2) *transl.* cibariam 137 8 va-
porem carbonum 148 9 or-
deum 164 6

subgamba: *v.* desub (*quam-
quam* supragamba *exstat*)

subiacere: nervus . . de huius
morbi . . causa solutus totus
-et 51 9, -eat 74 17

subicere: 1) circumciserium
11 3; paracenteterium 26 10
lemniseon 30 4 papirum 31 8
gummi 198 13 ex eodem colli-
rio 189 16 *al.* *Cf.* subigere
2) omnia demonstro, ne quid
minus aliquid in ceteris libris
-ectum sit 171 18

subigere: lemniscum 22 24 23 1
paracenteterium 26 9; veteris
liquamentis cervicem 182 17
stercus suillum in vino 195 20;
de med. in vaso plumbeo
244 19 ex rosa 245 24 cum
melle 255 6 mortario 258 12
266 24 267 8 *al.*

subilia*: loteum facere non
poterit, si q. -a molesta sunt
152 15

subinde: 'saepe' passim 37 29
38 10, 26 45 7 70 16 74 4 78 20
99 11 113 28 114 3 117 14 128 22
134 24 198 8 235 7, 9, 10

subire: tale collirium, ut tar-
dus -iat nec exire possit, fa-
sciabis locum 31 15

subitatio: itineri promovendum
facias, ne -o longi itineris
corpora eorum incommodat 85

subingale: *subst.* *pro* 'iument-
um'; 47 21, 160 19, 165 8, 13
171 11 291 26

sublacrimans*: oculi -tes erunt
39 10

subligare: medicamento -ato
ipsum locum 227 18

subluere: vino nigro -es virgi-
nales 239 14

submittere: si q. i. parcellides
-serint 190 23 qc. i. ossila-
ginem -serit non bene 203 28
si q. i. ossilagines cum de-
formitate -mmiserit 204 8 qc.
i. veretrum -serit et revocare
non potuerit 214 15; *refl.* se

proicere volet..et -it et toto corpore se iactat 72 13

subnatare*: -at <et> statim genua subsultat (τὰ σνέλη προβάλλει *H*, incessus nutans *Veg.*) 37 26 -ans toto corpore (περιφερόμενος τῷ σώματι) 37 28 46 10 -at a pedibus 93 15 *V*. natare subagitare subsaltare

subnervialis*: nunquam ..-es illius venas tetigeris ferro, ne nervos eius eviries 38 25 **subpactum**: -i compositio ..-um sic componis (compenito) 273 5, 9

subplere: desines eum curare, cum dies plures -verit 213 22

subporrigere: prioribus pedibus transvaricat pusillum, posteriora -et 129 10

subpremere: linguam 719 quae scalpello separasti 114 spongiam..imponito..donec-imat (subrimat *trad.*)..si..-ere non potueris..caput..instringito ..<si> sic etiam -ere non potueris..ex aceto temperabis..donec-as 177 19, 20, 23, 25

subradere: grossa -es (ossum) ad aequalitatem 190 31 ungulas -as 195 9 unguem diligenter -ito aequaliter 197 26

subrenalis: *morbis*; 3 13 11 24 52 26 57 34 130 21 153 20, 21 154 2: *idem* nefrites 15 17 153 21 154 29. *Cf.* renalis

subrigere: *part. pass.* habebit nares et auriculas-ectas 92 1

subruber: teris et resinam ..et picem, semel subrubrum (sub rubum *trad.*), ne sit aquatum, removebis 271 13

'dici videtur 'supra' quod ex tritura natat rufi coloris: ξηητέον πόθεν ὁ 'sirupus',

quem ex arabico verbo factum credunt' Bue

subsalire: si..spasmabitur ..-it toto corpore 99 6

subsaltare: genibus -at 38 18 *Cf.* subnatare

subsidiere: -unt et posteriores pedes 128 1; *part. praes.* latis lumbis et -entibus 242 24 *ex Colum.*

subsistere: genuis -ant 137 25

substernere: in stabulo, ubi stet, -ito stercora mollia 115 6 susternentes aliquid ex his quae mollitia(m) praestant 42 32

substratus (-um?): ubi stat, mundum sit et -um (substratum *trad.*) habeat <e> rebus quae odorem-faciant 91 4 *Cf.* stratum

substrictus: ex..indigestione non dormierit et -us manserit 81 30 -is utrisque palpebris (utrisque palpebras *trad.*) digitum in superiorem partem oculi coicies 173 26

subsultare: subnatat <et> statim genua -at 37 26. *Cf.* subsaltare

subsurgere*: pro mortuo iacebit, non post multum -et et pabulum appetere quaerit 100 2

[**subtemperare**: cartilaginem narum eius digito mulieris subtemperabis 100 5; *locus corruptus*, molliter <inmisso> temptabis *Bue*; digito temptabis *Veg.*]

subtenere: mediano digito manum tibi -eto, quo minus pendeat et levior sit 182 8

subterere: *part. perf.* ungulas -tritas habuerit 202 27 in un-

gulis .. quemadmodum sub-
tricio (= subtrito) 117 17
subtrahere: pedes interiores
 subtrahet 20 20; *cf.* pedes
 posteriores trahit 158 4
subtricius: *v.* subterere
subturbolentus*: *pro* '-ulentus';
 oculos -os habebit 91 19 *Cf.*
 turbolentus
subtus (suptus): *adv.* urere
 160 16 laxare 183 26, 28 195 26
 200 21 fomentare 197 21 tol-
 lere 198 1 crescere 198 6
 collectionem facere 200 19
 blateias facere 208 2 manus
 mittere 233 22; *praepos. c.*
accus. acum suptus ipsum
 terrigium traicies 28 13
subtussire: sub lingua cum
 tetigisti ..-et 123 6 *Cf. Veg.*
V 24, 2
suburare: quibus .. subveniri
 oportet morbidis ..ustione -u-
 stis 55 16
subvenire: alterutrum omnibus
 rebus -uit 58 10 *al.*
subversus: *part.* diu -us pluri-
 mum spectat (*κατανός ἐστι*)
 90 21
succedere: hoc morbo similiter
 omnia -it 59 10
succendere: -es omnia, teres,
 sparges hinc hoc pulvere 44 30
succidiare (*i. e.* suicidare): ex
 eo medicamento coclearia duo
 cum caldae emina -abis (cal-
 dus manus accidiabistad.) 73 3
suc(c)idus: lana *passim*; sucida
 lana: 194 14, 25 197 20 199 26
 216 26 222 4
suc(c)us: -um marrubi 273 29
med.; omnia in ollam, in qua
 -us erit, sumito decoctum
 274 2 *al. V. ind. spec.*
succisorium*: astulas ..-o (sic-
 cis orio *trad.*) radito per

xisteras 22 3 causam et os
 -o (siccasorio *trad.*) .. caedito
 29 13; *unde corrigendum Veg.*
III 22 1, ubi *traditum* ossis
 cisorio: est *instrumentum chir-*
urgi, graece ὀσσορμῆς Cf.
circumcisorium
succubare: 'succumbere'; quan-
 do producitur, -at ad singulos
 ingressus 169 6
succursio*: subveniri ex om-
 nibus -nibus 57 26 hac -ne
 uteris 106 11 alii quidem et
 hanc -nem demonstraverunt
 121 7
succutanus: *genus morbi maleos*
 52 25 53 11 89 5 106 16 196 6
 216 24; *succutanens* 111 4 *Cf.*
subcutis
[succutatio*: et harum [suc-
 cutationum ex qua] sunt ali-
 quae sanabiles 106 16: *fort.*
succutationem conservare debui,
cf. succutanus]
sudabundus: 95 15 256 4
sudare: 117 13 *al.*
sudum: 'heiteres Wetter'; *tertia*
decl. mittes eum in sudibus
 161 28. *Cf. Veg. V* 21, 4 mittis
 ei sudis
sufferre: manumque subtus
 mittito et calorem -erto 233 22;
refl. -erre se non potest 123 7
Cf. portare
sufflare: 1) *de mulomedico*
 rostrum (os) ii. 29 5 284 14
 2) *de io.* ex (per) naribus 103 10
 108 17 per anum 120 22 123 30
suffocare: aqualiculo -ati 94 5
 -abis (*suffricabis trad. (sc.*
pullum in matrice) 237 11
 nares ei (equae) comprimito
 sic, ne -es 238 2 *Cf. praefo-*
care
suffrago: 'Hinterbug'; 10 7, 9, 31
 11 6 195 4 197 9 202 1 209 28 *al.*

suffricare: sale (ungulam) 118
oculum plana manu 25 30
vino et oleo (corpus) 91 1;
209 6 plumbo -gare (polip-
pum) 103 19

suffumigare: soporibus (ia.)
87 30; 52 15 148 5 Cf. fumigare

suffumigatio: ex hac -ne odo-
rem naribus percipiant 59 18
Cf. fumigatio

suffundere: *intr. de io. aegroto*
si... oculis -uderit 24 4; 33 14
34 11 208 32 qc. -uderit ab
aqua 207 32 oculi... -usi san-
guinem 39 11 Cf. suffusio

suffusicius*: pro 'suffusus'; de
-is pedum 37 de -o 186 26
218 14 Cf. extrusicius

suffusio: 1) *morbus oculorum*
9 12 21 2, 17 24 4 25 14 28 31

2) *morbus pedum* 10 26 20 13
47 14, 27 49 13 *al.* (cf. suffun-
dere) 3) 'Aufguss' -nibus uti
128 6

sugglutire: -it doloribus 129 11:
graece συνάπτει ἑαυτὸν
ὀδυνάμενος, ubi Chiron con-
fundit κόπτω et κόπτω Cf.
glutire translutire

sulla (suilla): ex ea (porca vir-
gine) particulas facito... -am
habebis 286 15: *al.* suillus, *v.*
ind. spec.

sulphorare*: si... aliquid de his
fibulis remanserit, -a, ne (sul-
phorat et *trad.*) deteriorem
curam faciat 212 30

sulphur: *ubique sulfur, v. ind.*
spec.; oculi... fiunt... quasi sul-
phores vel sanguines 24 9: pro
sulphorei vel sanguinei

sumere: pro 'gerere'; tumen-
tes eos (testes) -it et ali-
quando etiam naturam 42 5

summus: -is his rebus simili
ratione curabis praeter duc-

tum armum, deinde consum-
mabis caustico 187 17: *intellego*
'wenn die Krankheit am
höchsten ist', aliter Bue; cf.
addenda

super: 1) *adv.* caput emittit
et s. emittit 109 24 s... im-
ponis (imponito) 23 18 207 12
(cf. superimponere) 103 15
(*v.* superoblinere); q. si ari-
dum fuerit 225 16; *compar.*
suspendes terrigium supe-
rius 28 14 -erius adducito
testem 215 20 -erius VI (III)
digitis 9 28 10 8 (cf. intus)
2) *praep. c. acc. et abl.* si re-
nibus et s. totum tergus sac-
cellationes... impones 72 3
muscae multae s. tergus in-
sident 46 7 s. carbonibus
bene caldum linito 80 9 s.
renes saturato oleo 227 8
facies... unctionem s. oculum
247 32 haec... s. oculum in-
ducis 248 2 Cf. supra

superaddere: fracturam alligas
de madidis fasciis laneis
... et -is regulas tiliaginas
296 31

superalligare: spongiam mol-
lem aut penecillum -ato
174 13

superfasciare: veretrum... laneis
obvolves et -abis 227 27

superimponere: spongiam 28 21
viscum 179 28 corticem 187 24
malagma ficurina 206 15
stratum 211 11 rasuram de
suo sibi -is 297 11 Cf. super
in causa imponis 23 18 super
malagmam... imponito 207 12;
supra lanam... imponito 36 22
supra impositum nitoostreum 187 23

superoblinere*: de calcitem cum
aceto mixta grassam facies
et sic -ies (oblimes *trad.*) 103 15

supervena*: in ipso folliculo
veretri vel in inguine vel quo-
quo loco alio -am habuerit
215 2

supervenire: eis sudor post
potionem superveniat . . et
follicatio gravis -iat 164 28, 29

supinus: manum -am in orem
(minorem *trad.*) coicies 180 4

[supplanare]*: qc. i. hoc† de
coria supplanata revolveris
-217 15: i. [hoc] decartare
[supplanata] volueris *Bue*;
ego de decore supplantare vel
supputare *cogitaveram*]

supra: *adv. v. super*; *compar.*
positis sex digitis superius
quam <genu> 9 28 tribus
digitis superius a corona 10 8

supracrescere: alienatas partes
in suo statu revocat, -entia
aliqua extra naturam sublata
non patitur crescere 14 2

supragamba: coxam fregerit
aut acrocoelia aut -am 17 21
Cf. Veg. V 19

supravenire*: praeterea et -iet
fastidium 42 7

suptus: *v. subtus*

surgulus: eidem -os pingues de-
cusatim quasi fusos vehemen-
ter constringes, eicis deinde
-os 188 13, 17 de naribus
cartilaginem †sub for-
ciore (substringe *Bue*) de -i
angulo 289 19

sursum: 177 21 179 22 (*corr.*);
susum 71 5 197 27 susu
26 11 142 8 *adn.* 190 2; sur-
sum versus ducit et diu sub-
versus 90 20, 21 susum versus
156 20, 28 *cf.* (deorsum); susu
. . ypochima posita est 26 11
adduces hoc susum ad anum
versus 71 5 totum ventrem

sursum versus ducit (i.) 90 20
relegare susum versus (testem)
156 20 testiculum susum [in]
versus in loco naturali pro-
pelles 156 28 caput eis sur-
sum instringito 177 21 tumor
erit sursum (salsum *trad.*) ad
summas fauces 179 22 tan-
leviter evocabis susu (venam)
190 2 lorum illi deponito . .
susum in suffraginem 197 27
[suspectio = suspicio (*quod re-*
stituerem malim) 52 21; *cf.* suspi-
cio 57 27]

suspendere: propter fluxum
sanguinis et -is altius 7 20
ilia -nsa erunt 110 9 manu
-sa armum compungito 188 10
cutem spatomele -es; 210 32
in machinam mittito et bene
-ito 213 3 pedem assidue a
terra -it 219 21

suspiramentum*: corpus . fer-
vescit, ipsum quoque -um
similiter fervens est et gravis
37 25

suspirare: ilia suspensa erunt
. . et longa -abit 110 9 -at
cum sonito, runcos ducit 114 16
suspiratio: si sitim absteineat
. . ex qua re fit frequens -o
120 25

suspiriosus: 'qui suspirium
habet' 110 7 179 24 251 11;
humor . . us 48 23

suspirium: 1) 'Atem'; habe-
bit . . -um gravem et calidum
44 8 2) morbus maleos . q.
latine -um appellatur (*ex*
Hipp. 10 12): *idem fere* 51 19;
solent alii . in -um et in far-
cimen converti 45 28 vomica
et -um (*sc. contingunt*) 47 8
-um aridum 89 4 110 17 -um
humidum 111 4 de -a 89 3
quem -um (= suspiriosum)

- vocant, qui nec pluribus diebus vivet 53 9
- susternere:** v. substernere
- sustinere:** *intr.* non potest -ere 256 18 273 23 ita poterit -ere 233 23 si possit -ere 294 24; *c. inf.* sudare -eat 123 10; *refl.* -ere se non possunt 164 30 si se -ere potuerit 294 14 ut . . -ere se possit 297 1; *trans.* -es humorem currere 123 21
- suns:** hoc potionare . . ad multitudinem gregis sui (*pro eius?*) 62 3 quam si putes in eius pectore (*pro eum in suo pectore*) ossum asperum habere 55 10 cuique in aqua calida et in suo sibi stercore mixtum ad causam imponi 98 6 (*cf.* sibi) cum illum a loco suo petere voles 294 13 ut habeat [ad] temperiem suam 60 15 '*die rechte Mischung*'; valitudines cura sua curari oportet 74 25 valitudinum cura singulis capitulis suis inferius demonstratur 78 16
- tabescere:** unt et sic moriuntur 54 28 -it in eis ipsum iocur 125 16
- tabulare:** '*Gaumenbein*'; plerique tamen -e (*tabi lare trad.*) in palato unto solo sani fieri possunt *cf.* *Veg. III 11, 4*
- taeda:** v. *ind. spec.*
- taeter:** propter effugandum -rum odorem illius morbi 52 16
- taliter:** si lacrimaverit, t. intelligis nullam esse suffusionem 173 14 *cf.* si
- talus:** qui -i vehementer dolent 117 9 *cf.* taxillus
- tam:** *negatum* 1) *ante adv.* non t. libenter 56 23 72 14 121 22 127 15 133 30 138 23 non t. vehementer 98 31 non t. optime 232 25 2) *ante adiect.* visus non t. certus eius 102 6 si tumor non t. magnus erit 192 5 non erit t. mobile (cauda) 225 11 non t. modum solutum 40 5
- tamdiu:** t. quanto tempore herba viridis fuerit 7 28
- tanquam:** ipsumque granum t. ptisanam remitte (*καὶ τὰς κρεττὰς πικρὰν ποιοῦντα*) 38 15 aqua et aceto t. cotulas duabus 132 7 lasaris Cyrenei t. (*cyquam trad.*) granum fabae 133 17 stercus durum t. glaeubulas 120 28 si proximum genu <in> fractura est, simili ratione intelligis t. si stremmam 193 1 tardius ambulabit t. si putas 72 8 sic tussire t. si putes 106 7 t. si per naribus sufflet 108 16 *cf.* quainsi
- tantummodo:** nihil dubium est ustionem t. praestare posse partibus suis, si 12 17 t. hoc intelligis quia . . t. potionem desiderat 30 22, 23. *cf.* solummodo
- tantum si:** ne manducet, et bibat t. s. (= *non nisi*) voluerit 26 24
- tantundem:** t. infusis et liquidis uteris 92 8
- tarde:** difficiliter quidem haec (et *trad.*) loca sanantur et t. 234; *compar.* (*pro posit.*) posca calida et sale -ius fovebis 157 14
- tartaralis:** alligabis lino -i (*tartarabis trad.*) 182 21. *cf.* *Pelagon.* 260 lino tartarali c. *adn. Ihmii*
- taxillus:** *pro* '*talus*'; penden-

- tibus -is incedunt recte 118 23
Cf. talus
- tegere: fracturam -ebis et
 supra parastaticos impones
 191 30 *al.*
- temperamentum: quotiens enim
 venae calidae locis suis ner-
 vis -um ministrant 230 30
- temperare: mollibus cibis eum
 -abis. . post sanguinis detrac-
 tionem eum triduo viridi cibo
 -abis 74 27, 30: *alibi idem si-*
gnificat quod miscere
- temperies: haec omnia tusa
 . . ut habeat [ad] -em suam,
 habeto repositum 60 15
- temporalis: uruntur eis venae
 -es 25 15 iustissime ures vel
 pinna empiema facies, hoc
 similiter et super venas -es
 facere curabis 83 23 ures ei
 -es venas decusatim 88 3
- temptare: 1) *de morbo* si . .
 morbum renalem -averit 20 19
 si . . strophosum (*morbum*) -ave-
 rit 293 24 si bobum cancer
 (*corr.*) -are coeperit 290 25
 si . . a bulumo -abitur 102 4
al. 2) *de medico cura ossa*
 -ato 21 31
- tempus: -oribus 'interdum' 27 3
bis 116 12 173 19 230 25 per
 -ore 56 9 in -ore (?) 34 15
 'im Augenblick' primo in -ore
 125 23 nullo in -ore 165 22
 per -ora stans arescit 125 21
 per -ora perdurat 205 21
 semper hic cadebit subito
 inter -us (opus *Bue*) 100 9
 (*cf.* interdum); *de longi -oris*
sim. v. diu; -ore bono vere et
 aestate 155 4 magis -us du-
 cit 155 3 nonnullo -ore des
 differendo 163 17
- tendere: tendideritque (quae
trad.) membrana totius capitis
- 76 25 corruptio sanguinis
 gravando (*gradando trad.*)
 membrana tenderit nimis
 77 10 si q. i. omentum ten-
 diderit 137 23 equa si. . stro-
 fos etiam (strofore iam *trad.*)
 tendiderit 239 22 *al. Cf. part.*
tensus
- tenebricosus: loco refrigeranti
 et -goso 82 11; *cf.* loco tene-
 broso. . et refrigeranti 85 13
- tenebrosus: loco -o 76 83 9
 85 13 98 21, 23 100 12 116 2
 locis -is 109 5
- tener: virgis teneribus caedes
 armum 188 3 *al.*
- tenere: si q. i. emfraxin -nerit
 120 21 *c. adm.* qui hoc vitio
 -entur 129 16 *al.* si non con-
 ceperit neque -ere potuerit
 238 17
- [tense*: naribus crebris tense
 (tensis crebre?) anhelant
 137 25 *Cf.ensus*]
- tensio: pulmonis 47 3 omenti
 et interaneorum 47 5 inter-
 aneorum 293 8 iliorum in-
 testinorum 119 26 iocineris
 47 6 stercoris 63 31 capitis
 77 11 strictura et tensio cor-
 poris 5 9, 10 vulsicis . . et
 -ni 73 6
- tensura: roborosus qui ab om-
 nium nervorum -am venit 293 4
- tensus: *part.* oculi 24 9, 26 45 30
 48 32 83 2; -iores oculis
 173 13; auriculae 98 12 fit
 tumor eo loco grandis et -us
 cum dolore 30 29 -us intus
 ululat. . -us erit 87 1, 21 dex-
 tra sinistra in cervice ab hu-
 meris -us 94 25 *Cf. tendere*
tense
- tentinarius: cephalargicis et
 -ris praecipitur 9 4
- tenuare: *intr.* -at cicatrix 34 16;

trans. (ustio) inflata -at (corr.) 13 22. Cf. extenuare
tepscere: 'sich abkühlen'; quam diu totius corporis fervor -at 66 25
tepidus: spongia nova calda — tepida tepidiore — delavato 221 7
terapentus* (?): *θεραπευτός*; multas etiam causas existimo per compendium etiam nunc ad -as (terrapentas trad.; rectius aterapentas, cf. s. v.) se sanare 13 28
terebra: -a medicinali locum terebrabis quousque sanguis respondeat 210 21
teredo: *τερεδών*; ad -num 297 10
terere: passim, cf. supra p. 307
tergus: sic ubique, nusquam tergum
termanticus: *θερμαντικός*; colirio 277 acopum 67 13 rebus 90 22 157 24 defricationibus 100 13 unctionibus 102 27; subst. potionabis -is (hermanticis trad.) 100 28 Cf. thermasia
ternus: ordin. sing. -o die potionabis 132 24; plur. claudicabit . . -is vel quaternis diebus 53 25 hoc facito in -os dies 125 31 offas ne minus -as 180 8
terra: -ae intestinum id est lumbricos 110 13
terrigium: *πτερόγιον* morbus oculi; 28 10, 13, 14; 94 28 (tyrigia trad.) 29
testis et testiculus: promiscue, cf. 8 18 42 4 46 3 56 29 65 20 213 26 215 16, 17, 30, 28 216 5 testicli 223 27 226 21, 30 227 1
tetanicus: *τετανικός*; 47 11 48 16 94 18 95 8 96 15

tetrafarmacum: *τετραφάρμακον*; subst. 19 2 23 21 28 29 34 25 206 28 211 19; adj. malagma -um 266 6
thermasia: *θερμασία*; corpora eorum -am passa 8 10 Cf. termanticus
tibia: 'Schienbein'; target. -a (ubi trad.) . . aut genu 123 2
tiliagineus (tiliaginus): regulae 182 20 192 7 199 27 -inae regulae 191 22 (corr.) 296 32
timpaniticus: v. tympaniticus
tinicola (tineola): plur. in ventrem . . genera doloris . . lumbricorum et vermium et -arum 62 17 -ae (tiniolem trad.) in utri, quae pediculi ab alis appellantur 68 1 omnes vermes, quas cossos appellamus et -eolas (tumaleos trad.) 71 22 de -eolis . . si q. c. -eolas excludere non potest 297 5 Cf. lumbricus vermis
titillago*: cicatrices eorum locorum stricturam faciunt, quorum -inem passi perpetuam tussim patiuntur 120 5 Cf. titillatio
titillare: sumes speculum . . quia acrum est et quia -abit 249 32
titillatio: ventus, quo minus exeundi vadum fit, rabidus increscit, morsusque ac (morsus quia trad.) -nis in pactum huius humoris in stentinis praestat 64 29
titubare: toto tempore stupebit et -ans (totum bas trad.) ambulabit 101 17
toles: a -ibus et glandolis . . humor erit candidus et viscosus 48 17 de -ibus 170 31 si -es fuerint 180 4
tollere: statim iumentum -is

a cibo 72 sublatum caput faciet 248 22

tonsillae: v. tussillae

torax: *θώραξ*; cardiacus. fit . . a . . -cis strictura. haec similis ratio -cis (toricis *trad.*) si apioso contingerit, rabiosum facit 77 15, 19

torosus: (erit) feminibus -is (torsis *trad.*) 242 27 ex *Colum.* Cf. torus

tortio: *στροφος* *Bauchgrimm*; cruditatem facit et -nem ingentem 142 28 haec; potio et ad -nem facit 289 24

torus: (erit) musculorum -is 242 22 ex *Colum.* Cf. torosus

totus: pro adv. in -um 'omnino' in *negatis enuntiatiis*: haec enim causa, in -um auferri non potest 19 22 ut os in -um sperire non possit 95 21 dum interdum in -um nihil concoquet 117 12 quod (ordeum) in -um non tangat, per triduum 140 5 in -um non sunt tangenda (parapresmata) 154 6 facit ut in -um non meiat 150 1 cibum in -um ne dederis 294 32; *adj.* (turget) circa -um dorsum, usque eo -um, ut 123 3

traconatio: v. tragonatio

tractatio: nullam enim demonstrationem eius viti ex istis -nibus intelligere possunt 39 3 mel commixtum ad spissitudinem -nis 66 6

tractatus: -u (-us *trad.*) hae, omnes causae communiter intelliguntur 223 23

tractibilis (?): tumor flactius, erit et -is sine dolore 36 2: *malim* tractabilis

tractio: de sanguinis -ne 4 22 Cf. detractio

tractus: *subst.* -us longus aerae (curae *trad.*) erit et singultus 178 4

traducere: hos autem caducos luna -et nova (novam *trad.* 99 18 c. *adm.*)

tragonatio*: demonstrare solet tubera in lateribus vel in cruribus vel in testibus aut in cervice durissima, tanquam traconationes 56 29 yenas curvas habebit et tumentes in modum draconationis 108 13 cancer et totum latus intercidit, usque quo causa canceris dilataverit, vel etiam nunc dragonationem tergito, usque quo venias ad membrum lividum inflatum 216 22: 'a *τράχυνον* i. e. cartilago derivandum est, ergo 'occalescentia' *Verknorpelung* Bue: idem ergo fere significat quod connodatio, cf. s. v.

trahere: *intr.* stercus, semper durum adsellatur, et -et per longum tempus, eo usque vivunt 125 4 (ad trahet, *supple* vitam (non stercus), cf. *Veg.* ad *ll.* et protrahere); *trans.* *passim* e. g. subito coxam -it 161 6

trama: 'Charpie'; si omentum prociderit, alligas. et subicies intus et fibulas, imponis et -am et motaria (*tramatoria trad.*) solida. cum glutinaverit. fibulas praecides et totam -am eicies 212 23, 28

transfere: *refl.* pes eius (insani) contrahet, iterum se eret et . . in altum saliat 86 27 volutans non -eret se 162 3

transglutire: nares. . . adaperire, ut sanguinem defluentem -iat

(defluente transluceat *trad.*)
166 4 *Cf.* glutire sugglutire

transire: morbida in aqua reponitur; <ibi> rota -ivit (transibit *trad.*) 166 19 cum autem biduum. -ierit 43 28 humor coagulatus. non patitur -ire cibum a ventre in inferiores partes 63 24

transitus: cicatrix. non patietur sanguinis -um fieri. postmodum. -um sanguinis admittet 34 15, 17 cibus ab aqualiculo in colum velocem -um habent 63 23

transmittere: quibus et pascua mutabis. in alia regione eos -ere debes 94 14

transvaricare: prioribus pedibus -at pusillum 129 10 *Cf.* *Veg. V* 59

transversus: -us ambulabit 40 28 (*Cf.* pravus ambulabit 78 20 102 21); eius (syrmatici) ungula -a corona trahitur 161 8 *Cf.* traverse traverto

traumaticum: τραυματικόν *subst.*; -o curare 22 13, 25 29 19 30 5 31 17 49 27 137 15 179 28; -o linitos pannos. per ea foramina traicies 17 11

traverse: supra crus ab interiori parte percutiuntur (venae) t. securi, celte vel flebotomo 12 11

traverto: quibus (reumaticis) et venae intercidendae et endae erunt 19 23 -untur ungulae (*podagrici*) et crescunt 228 30. *Cf.* transversus

[**tremans:** 200 8 *c. adn.*]

tremidus: pro 'trepidus'; simul fit -us totius corporis ab spasmo stomachi 164 21

tremulus: -us erit in cursu

109 26 -is pedibus immobilis fixus stat 208 4

tribulum* (?): sagittam exigis. ne hoc plus quam -um exegeris, ne gulam. rumpas 6 21: puto tribulum τριβόλον pondus detracti sanguinis significare, *cf.* (-os) obolum 41 29 248 13; parum probabile latere τριβόλος, qui fuit acus ferrea freni equini, *cf.* *Pol-lucis I* 148

tricare (*pro* tricari): ne facile inpones aut ne -are velis, rationem dicere oportet 232 18

tricesimarius: quos (lunaticos) magis deprehenditur esse -os 173 16

trie(h)iasis: τριχίasis; in oculis -im patietur (striglias impatiatur *trad.*), id est ut palpebra eius superiora ulterius cilia infestent (*cf. s. v.*) 23 2 de -i (tricias *trad.*) oculorum 211 -is verissime curatur 24 2

triduanus: suffusionem ergo recentem biduanam vel -am 208 11

triens: mens. apii viridis pondo trien. (*i. e.* trientis) 45 13 nitrurum pondo trien. 160 6

trigonus: ures. caput. tribus locis in -o 88 2

trimatus: *v.* trimus

trimus: bimam aut -am (trimatum *trad.*; fort. trimatam) in equam impone, equo autem -o vel magis quadrimo 232 22, 23

tritura: conditur (catulus lactans) ut pulmentum sub -a 61 1 ad decocturam [*ad*] medicamentorum -as mittes 269 13

trociscus: τροχίσκος; -os facies. ex aqua dabis dissolutum -um (trocis *trad.*) unum 82 26, 29

trudere: *intr.* (?) in equale praesepium pectore -et (crudet *trad.*) 132 16: *aut* trudet *intrans.* (quod praefero) *aut* accus. pectore(m) statuendus; *trans.* dentem post dentem -et 242 4

trumbus*: *θρόμβος*; *quartae decl.* in quo -ūs sanguinis invenies 206 25 *adn.*

tuber: toto corpore subito -ibus implebitur 296 6 *aperies* . . ut medium fasciolum cutis pro magnitudinem semper -um (*gen. plur.*?) remaneat 33 13 *Cf.* tuberum et *supra p.* 303

tuberculum: ipsa -a fleminis praerumpere 35 5 in locis necessariis nascuntur -gula plena sanie . . ea -cula urito 111 13, 16 in spina alba nascuntur -a quasi spongiolae 245 23 *infra* auriculas -a habebit 292 17 *Cf.* tubisculum

tuberum*: *pro* tuber; oncomata . . id est -a 32 25 *steatoma* est -um 32 29 *atheroma* est -um 33 7 *inter* pedes -um erit 136 12 ipsum -um desuper ossum caedito 190 29 *Cf.* tuber

tubisculum (?): iosu quam genu ab interiore parte -a ex osso nata invenies . . contra ipsa -a directa plagam scalpello *aperis* . . deinde . . ipsum tuberum . . caedito 190 24, 26 *Cf.* tuberum

tudic(u)lare: coques ea omnia . . colabis et tepido admisces . . idem -clabis (*tutuclabis trad.*), ut una refrigiscat 125 29

tum: t. deinde . . caudam ponis 217 18 *Cf. supra p.* 311

tunc: t. deinde 169 28 deinde

t. 182 24 (*cf. supra p.* 311) si -~~tunc~~ 133 15 (*cf.* si)

tunicae: *plur. membranae oculorum*; *suffusio* . . posita est post . . duas -as superiores, ceratoiden et ragoiden 25 22 *paracenteterium* . . inter -as subicias 26 10 *collirio lene*, quod facit ad -as ruptas 27 17 *inter* proximas -as . . humor . . cum inde exiccaveris -as . . cicatricis crassitudine(m) super -as singulas cognosces, sin autem per omnes -as suffusio erit 174 2, 4, 20, 21 *oculorum* quotiens -ae vehementer vexatae sunt 246 16

turbolentus (*i. e.* turbulentus): ut possit . . compositio corpori esse non -o per indigestionem 5 29 *oculi* suffusi fiunt (et) -i quasi sulphores vel sanguines 24 9 *praefocabitur* . . contingit autem et propter aquam -am 144 8 *Cf.* subturbolentus

turgescere: *oculi* -unt 73 11 *lingua* et *palatum* et *labia* -unt 80 4 quantum morbus increcit, eo magis caput -it 171 21

turminem (?): *soliam ferream* suppones et *turminem* (*tomiceam coniec. Lommatzsch*) 174: *cf. Veg. V 17 glante (deperditum, clauco cod.; num clavo?)* *ferreo*, vel si defuerit, *sparteam calceabis*, cui *rotulam ligneam subicias. unde colligitur turminem 'sparteam soleam' significare. Cf. curcuba*

turulus (*i. e.* *torulus*): *cornum bubalum comburito* in ipsum -um 175 1. (*Cf. Veg. VI 27, 6 cornum bubulum extremum, ubi solidum est, combures*)

turandula: alumen .. salem ..
oleum .. inde -am longam et
tenuem facito .. in capum
addito, ut anum impleat ...
ex sale -am facito 152 17, 20

tussicus: *nom. plur.* 47 25 48 16, 21

tussilae*: 'tonsillae'; febricitaverit per epiforam .. in palato vel -is 43 19

tyflogiplangistrum*: *τυφλοδιπλάγιστρον**; oculum illius aperias ex duobus -is (tyflogiplangistris *trad.*) vel per obthalmostatium 26 6 *Cf.* ancistrum diplancistrodes obthalmostatium

tympanare: venter ei -averit 216 8

tympanites: *τυμπανίτης*; 65 8 67 5, 8 123 6

tympaniticus: de -o 89 22 121 21; si .. -um fuerit 121 21

tympanum: ia. volutando -a similiter fiunt 65 7 si .. totum ventrem -o similiter tractando senseris 70 5 scapulae .. -o similes 107 1

typlon enteron: *τυφλὸν ἔντερον*; in parte intestinorum .. quae ducunt ab aqualiculo usque ad colum, quod appellatur t. e. 63 17

uba: *v.* uva

uber: praegnans .. equa .. -er dimiserit 236 11

ubicunque: *indef.* si u. spilosis facta fuerit 22 3

udare: fetum .. -abis loteo materno 236 8

uligo: de -ne 4 9; *plur.* de -ines .. in pedibus .. q. quidam et dulcidades vocant .. non ab-similes scabie 20 8 ad -ines 258 11 (18) 282 29, 31 *Cf.* urido

ulterius: cutem et causam u. praerumpas 23 7 palpebra

eius superiora u. cilia infer-tent 23 10 subigito u. paracenteterium 26 9 sagittam subicies u. 67 19 ne quid u. subicere velis 184 11 ne quit u. laedas 26 14 fistulam u. perrumpere cauterio 32 8 aquam .. per ipsum folliculum u. clisterimabis, quoniam tan-gere u. eam causam non potes 214 27, 28. (si) fistulam .. intro os in u. sub lingua fecerit 31 6

ululare: tensus (sensus *trad.*) in-tus ululat mugit (insanus) 87 1

umbelicus (*i. e.* umbilicus): IV digitis ab -o .. sagittam subicies (pertundito, pertun-des) 67 18 123 19 214 10 222 12
umbo: qc. .. -ne renali super vertebulum coxae eminens aliquid habuerit 217 25

umidus: *v.* umor

umor: 48 23; *plerumque* humor; *istidem* humidus *pro* umidus

uncinus: per -um pistilli (pi-stuli *trad.*), deiungens i. pal-pebrum 23 28

uncticius*: uteris ipsi -o (un-tictio *trad.*) et oleo 156 8 *Cf.* suffusicius

unde: *plerumque* unde et

unguentarius: †teris (iris? tu-ris? ceris?) -ii 261 13 *med.*

ung(u)ere: *v. supra p.* 306

unguis: 1) 'ungula' 186 7, 10 20 7 (*ex corr.*) 2) *morbus oculi* 21 7 28 9 3) 'clavus' Leichdorn ex eo medicamento et homi-nibus -es (inunges *trad.*) aufe-runtur 277 6 *Cf. supra p.* 303

ungula: omnium qui sunt -ae rotundae 41 31 ia. qq. -a rotunda calcant 51 24 alq. rotundae -ae 80 23 alia qua-drupedia .. rotundae -ae 163 11

alq. . . aut rotundae -ae aut
 bovum 163 20 omne i. q. -a
 solida calcant 54 14 omnibus
 quadrupedibus q. q. -a solida
 calcant 61 24 omnem pecus
 q. -as calcant 107 18 plenas
 -as in terram ponere non
 possunt 118 22 conabitur pri-
 mo -am ponere 187 28 rec-
 tam -am ponere 218 27 ne diu
 vertantur -ae. sunt quibus -ae
 se feriant 195 27 in capite -ae
 calcare . . temptat et facile
 -am 202 14, 15 super caput
 -ae calcabit 219 30 capita
 -arum trita habebit 223 26
 extremis -is ambulat 202 28
 -as proiciat 208 10

uniter: non separantur causae

. . u. omnia eveniunt 219 2

unus: plur. non -a signa 195 5;
pro adv. in uno: mixta 49 10,
 linito 41 4, inmisceto 116 9;
 teres 248 13 *al.* in unum:
 dato 86 4 coquito 124 11, con-
 tundis 128 32, commixtis 188 28,
 contrita 221 10, contuli 232 13
al. unum (*pro* 'una'): miscere
 110 14 168 1, fervere facito
 171 30, dato 172 3, commi-
 sceto 175 17 in una contundis
 198 23 uno io. potionem dabis
 292 14

unusquisque: uniuscuiusque
 pondus obolos ternos in uno
 teres 248 13

[*uranam* 142 7 *c. adn.*]

uredira: οὐρηδρα; -a qui est
 canalis urinae 160 25 *Cf.* porus

uredo: *v.* urido

urere: craticulatim, decusatim,
 palmatim, reticulatim *Cf.*
 ss. vv.

urido: super cetera vulnera -o
 stricta et aspera corticem
 facit 53 15 in corpore -o na-

scitur, magis in tergo cortices
 squamato similes 59 27 *Cf.*
 uligo

urina: plur. liquorem humoris
 in -as separat 63 11 142 7
adn. (?); *alibi apparet* lotium
 i. e. lotium

usque: 1) *c. coniunct.* 201 25
 u. quo 11 31 180 10 216 21, 22
 221 18, 31 225 26 quousque
 22 10 61 5 112 18 162 9, 11 163 14
 210 21 quousque ustio 166 13
 u. eo ut 108 20 u. donec 117 19
 125 31 184 25 215 19 *al.* u. dum
 127 2 175 5 *al.* u. cum 201 14
 2) *adv.* 'continenter' 984 195 11
 250 19 3) *prae*pos. in anum
 et veretrum u. versus 71 3
 u. in altero die 236 16

ustio: 'Brennen'; 3 11 12 16 *al.*

ustura: 'Brennen' fiunt ex -a
 (exusta uri *trad.*) et coriagi-
 nosi 224 24

usus: -um sibi characteres non
 reddat (oculi) 173 12 pedes
 ad -um iactat 248 23

ut: crebro (*plus vices annotavi*)
cum indicativo velut ut uteris
 et. . subicies 17 13 ut vices . .
 minuuntur 59 22 *al.* ut *ali-*
quotiens omittitur: permittito
 aperiat 25 30 observabitur non
 prius prodeant 59 17 in aquam
 nares mittens assidue, suspi-
 rium in eo distabescat 110 27
 facito eum locum contineas
 177 6 da operam molliter cubet
 178 15 aquam noli pati calcet
 195 14 cura bene commode
 decoquatur 268 14; *pro* ut non
saepe ne legitur (*cf.* s. ne) ut
 non *annotavi his locis:* 23 23 267
 49 2 111 17 120 7 123 24 212 5
 221 15 237 16 294 25, *ubi ple-*
rumque negatio non ad unam
voculam pertinet; ut <ne> fer-

veat 277 30; *altero loco positum* i. ut 244 8 alapa in cervice ut 245 11 seta in cauda ut 245 19 io. ut 246 1; ut *adv. pro quam post comparat.* ne minus ut semihora ambulet 45 9 ut *puta:* si ut *puta* fuerint equi centum 165 25
uter (i. e. uterus): tiniolae in utri 68 1
uterque: saepius pluralis ex -isque temporibus 99 24 -ique oculi 115 32 -isque bene tritis 124 29 ex -isque partibus 135 30 ab -isque musculis 155 6 de -isque femoribus 160 1 ab -isque pedibus 200 11 per -asque plagas 211 5 utrisque (= utriusque) *gen. sing.* 249 5; *al.*
uti: 1) *c. accus.* 84 19 96 29 187 9 190 17 194 19 227 17 241 2 266 10 271 15 282 14 *al.* 2) *c. abl.* 19 8 25 10 30 1 38 11 43 21 44 1 92 4, 9 98 24 101 20 *al.* 3) ex eo -eris 258 8 ex eo -eris 274 16 ex eo -ere 259 14 260 27 inde -ere 258 18 -eris ex hoc coclearia (cocleario *trad.*) 274 5 dicunt. ali quidem (aliquid *trad.*) ab igne et gestatione -i et fumigatione 132 13
utique: intelligere 8 17 separata 13 30 credendum est 62 10 fieri 97 25 scire 140 12
utrimque: adiutoria . . u. facere possint 12 26
uva: ubam amomi 256 30; *alibi uva, v. ind. spec.*
vacillare: *pass.* lumbi ei dextra -antur (bacillantur *trad. quod fortasse sicut ubam tolerare potui*) 157 27; *act.* ambulans -at corpore toto 79 16
vadium: stercoris -um (badum

trad.) q. est foramen ipsius coli 64 5 ventus, quo minus exeundi -um fit 64 28
*vagurire** (?): cum iam senseris humorem intus -ire 206 22 incipiet humor foris evocari inibi, <in> ventrem qui -ibat extra cursum naturalem 222 16: *putabam vagurire* = *vagari esse, sed Bue legi vult scaturire.*
valde: v. facit si *eqs.* 61 22 (*cf. mirifice*); *pro compar.* ne v. impremas quam opus erit 182 9 (*cf. supra p. 309*); *pro superl.* quam valde claudicantem 199 2; *compar.* *validius:* clodicet 35 25 fluat 182 12 vulsisse 223 28; *superl.* *validissime:* lassatus 50 22 nitri contusi v. minutatim 109 7 *Cf.* bene vaste
valens: quidquid generaverit . . angulosa et inaequalibus dentibus minus -tia 233 12
validus: si iungere eum voles et eius caput si strinxeris, -us (invalidus? validius?) sub iugo cadet 78 21 a calore solis -o 86 25
valitudinarius: morbidis sive -iis sanguinis detractio <debet> fieri 73 26
valitudo: *sic passim, sed* 12 20 valetudinibus; *plur. saepius e. g.* paene in omnibus -ibus 4 25 statim -ines et morbos intra corpora fieri 5 23 in comparatione duarum -inum 12 16 alias quoque passiones et -ines et ex quibus causis eveniant; scire oportet 47 1; *sing.* mala[m] -ine[m] . . liberari 4 20 ut possit . . coinquinatio . . abstrahi propter bonam -inem 52 24; *memorabilis confusio*

- inde haec omnes valitudoines,
quae e cerebro oriuntur, nec
vident nec sanae mentis sunt
77 7
- vannus**: ambulat et -us fiet
152 25 *de opisthotano*: nescio
an non salvum, cf. 'addenda',
sed cf. totus fictus est 293 14
- vaporare** (vapurare): *trans.* . .
oculum penicillo caldo 26 16
caput aqua tepida 43 5 ex
sacellione cerebellum 83 17
super sacellionem medulla
92 22, calore 201 25; *absol.*
22 16 vitium nervorum vapu-
ratur calore 14 13; *intr.* di-
geritur . . suffusio, vaporat
et ventilat 210 16 Cf. *evapo-*
rare.
- vapulare**: -ans in itinere sequi
non potest 200 8
- varex** (i. e. *varix*): aneurisma
est tuberum . . cum dilata-
tione venae similis ut -ex in-
curabilis 33 6
- varietas**: -tem herbarum per
suam voluntatem illi morbo
repugnantes pascunt 56 10
- varus**: -um pedem feret 182 20
- vas**: *passim*, v. *supra p.* 303
- vasculum**: ovum franges et
mittis in -o 287 27
- vasis**: v. *basis*
- vaste**: temptabitur (*corr.*) 101 16
- vexatur** 103 9 sufflat 103 11
scarificato 167 13 cinges 187 32
exaniabis 197 19 creverit 198 6
Cf. *valde*
- vastus**: *pro* 'magnus'; utaris . .
ferulis -is 192 8 *comp.* -ior est
(suffusio) 174 23 Cf. *grandis*
vel: 1) *pro* 'velut' os totum
asperum vel coctum erit 60 1
2) vel maxime 229 20
- vellere**: *intrans.* (?) similiter
ambulare intelliges, si qua
- lumbos vulserit. curationem
non facile recipiet, nisi con-
tunderit aut vulserit 223 14:
ad alterum vulserit lumbos
facile suppleas, *sed ibidem*
paulo post lin. 25 quorum
lumbi coevulserint; *trans.*
e. g. si q. i. vulsum fuerit
109 12 de suo sibi circum
brachiolo vellito 86 9 (?)
- velocins**: *deest posit.*; v. haec
vitia mortem inferunt 64 1
tanto v. refrigeraturum 70 25
ita sani v. fiunt 94 18. Cf.
celeriter
- vena**: *passim*; *transl.* v. *licitaria*
venalis: si i. . . *venalem* . . pro-
ducere voles 291 22
- venenatus**: auferes . . sanguinem
. . in apparenti -a vena 42 29
cum tumore -o 216 14
- ventilare**: *intr.* his fistulis
suffusio vaporat et -at (venti-
diat *trad.*) 210 16 munibus
strato i., ne -et (ventidiet
trad.) 216 30
- ventosus**: reumatici pedes aut
-i 19 18 inflatos pedes . . vel
-os vel reumaticos 218 12
- ventus**: ex hac calfactione -um
reddere (i. e. *pedere*) incipiat
65 22 Africo -o volanti 59 6
-o armos inflabis 187 7 in-
flaveris armum -o 188 9 ne
-um recipiat 187 32
- venula**: de -is 21 18 (cf. q. c. . .
flemina in genibus habuerit
34 21) sanguinis detractionem
. . de cervice . . et de -is et
de visceribus 57 29 si cui ma-
landria auferre volueris . .
quascunque -as adures 183 1
sanguinis detractionem . .
super -am impositam 208 12
fomentum renibus apponito,

- quoniam hoc tenentur vulvae
et vesicae -ae 233 19
- ver:** v. vernus
- verago*:** simile est inia, maleos,
ut pestis in hominibus, ut in
bubus -o, ut in ovibus circius,
ut in sues acceus, ut in cani-
bus rabies 51 28
- verbactum:** v. vervaetum
- verbenacia:** v. ind. spec. s. v.
- vere:** *superl.* verissime curatur
24 2 unde et hoc verissime
intelligimus 55 3
- veretrum:** *saepius cum vera-*
trum confusum, (v. ind. spec.)
- verginalis (virginalis):** *cunus*
equae; corpus earum, id est
-is intumescit sine ulla vexa-
tione, patidior fiet 55 4 fici
nati .. super extalem vel in
-em 225 29 de -i 231 28 in
-e vulnus 231 32 vermes in
-em 231 34 -em .. manu trac-
tare et [si] ipsam vulvam
237 9 manum siccam in -i
obicies 238 9 in -e premito
ei rafanos 239 15. *virginalis:*
scalpellum .. mittito <in>
-em .. oleo -em lava .. equa
si -e mundum habuerit 238
23, 27, 29 -e si in ulcus
factum est .. vino -em nigro
sublues 239 9, 12, 14 adicies ei
haec in -i .. et coicies -em
in 240 6, 9
- vermicies*:** de -e id est Chi-
ronio 186 8 qc. in ungulis
Chironium habuerit vel ver-
miculosum factum fuerit ...
urito eam -em bene; usque
dum bene ad ossum pervenis
219 6 Cf. *vermigo vermi-*
ciosus
- vermiciosus:** Chironium, quod
quidam vulnus -um vocant
201 7 ad -um 282 4 Cf. *ver-*
micies
- vermiculosus:** 219 6 V. *ver-*
micies
- vermiculus:** storacis -um 254 20
275 3 *med. Cf. ind. spec.*
- vermigo (vermico):** si .. <in>
ungulam Chironium .. natum
fuerit .. malagmam .. ad lo-
cum pones .. usque dum ver-
mico extingatur .. si .. non
proficerint, scias ossum .. vi-
tium esse, ex quo vermico
excrecit ... cum videris eius
genus vermigini ... curari non
potuisse ... locum ex ungue,
ubi vermigo increvit .. adures
201 14, 17, 20, 22 qc. ... vermi-
culosum factum fuerit ... haec
imponito, donec omnis vermico
eradicetur 219 Cf. *vermicies*
- vermis:** *in ventre; plural.* 62 16
67 31 130 8 135 29 *al.* hi autem
alienati -ibus confossi (con-
fessi *trad.*) 94 4
- vernaculus:** pili si saepius de-
fluent, ut minime -i sint ra-
dicis (minimi vernaculis sint
radices) 245 3
- vernus:** verno 'im Frühling'
113 6 162 29 verno incipiente
163 16 (cf. *vere* 155 4); *verbis ex*
corr. in primo vere facere
(urefacere *trad.*) .. primo vere
(urere *trad.*) 286 20, 21 Cf.
hibernus
- vero:** alii v. scalpello resecari
iubent 32 4
- verrucula:** capillo claudes sub-
tiliter eam -am .. scalpello
eam -am de oculo tolli debere
27 30 28 5 Cf. *verruca* 16 21
27 24 *verruca* 16 23
- versari:** oculi ei intro erunt
sive -abuntur 48 31
- versatio:** de stentini -ne 129 3;

idem in ind. 89 34 de stentini versione

versio: v. versatio

versus: v. quoqueversus foris

vertebra: si q. i. palas -a doluerit 293 30 Cf. *supra* p. 302

vertebulum (*vel* vertibulum pro vertebrum): hunc inurimus per totos lumbos usque ad -um lumborum 15 21 in ipsa -i (ipsa vestibulo *trad.*) commissura et humor nascitur 161 13

si... -a (per tepla *trad.*) eiecerit 182 14 si praecisi fuerint, ut -um (cebulum *trad.*) <et> articulum laxiorem praestent 194 2. vertibulum: ures eum... usque ad -a lumborum 153 28 in ipso -o (vestibulo *trad.*) 161 29 armum... aequaliter duces, donec strepitum (strepidum *trad.*) audias -i

vertere: ungulae eius -untur 208 6 *al.*

vertiginare: 'Schwindel haben' si -averit et furiam passus fuerit, hoc eglipsis (ἐκλείψεις) patitur assidue 86 11

verum tamen: firmissimum adiutorium est... detractio, v. t. si rationabiliter et localiter fiat 4 24

vervactum: in verbacto promoveri 202 11 in berbacto (berbato *trad.*) promovere 207 25

vervenae: v. *ind. spec. s. v.*

vesica: 1) κύστις ures eum... usque ad vertibula lumborum <et> -ae 153 28 hunc inurimus... usque ad vertebulum lumborum et -ae 15 22 *al.* 2) ὀδανίς quomodo vessicas cutis (vis siccas sic *trad.*) ostendet 17 25 Cf. vesicula

vesicula: -am suam... medi-

camento auferas 206 12 Cf. vesica

vesper: vespere *adv.* 'am Abend' 159 31 226 23 284 32 sub vespere 227 4 vesperum 80 19 296 10

vessica: v. vesica

[vessiolus (= bestiolus) 144 2]

vestitura: facit et hoc, vestitura belluae vel colubrae pellem 97 15, ubi Chiron in textu Graeco βδέλλα (= βδέλιον) et βδέλλα 'hirudo' confudit

veteranus: reumatici autem et hi sunt... maxime qui -i sunt 195 30

veterescere: cum iam coeperit (claucoma) -ere 25 18 si -uerit vel praeduruerit (marmor) 207 20

veterilis*: si lente iliam duxerit, scito esse -em (tussim) et ex interioribus 119 26

veterina bestia: 283 24 bestia veterina: 171 11 179 12 254 26 284 1 292 31 reliquae veterinae (sine bestiae) 197 17

veterinarius: V. *supra* p. 298

veterinus*: pro 'vetus'; unges axungiam -am 179 27 quamvis -am tussim aut sanguinem reiciet 255 14

vetulus: scrophae sanguinem, sed novellae, non -ae 214 25 aurigam (= admissarium) -um in equa iuvene, aut -a cum (ex corr.) equa est, aurigam iuvenem imposito 234 1

vetus: veteres auctores, v. *supra* p. 298

vexare: *intr.* non tam vehementer -abit (i) 98 31 loca quae -averint 239 11; *trans. e. g.* costam quam -averat 212 7 oculorum quotiens tunicae

vehementer -atae sunt 246 16
et ita saepius

vexatio: pulveris -o 131 7, de
pulveri -ne 165 8 ad iocine-
ris dolorem et -nem 251 20
videri: *impers. c. accus. c. inf.*
ne quidem omni parte negli-
gens -etur (= *videar*), ex
omni ratione succurrere debeo
sic 107 13 quid tibi cibum
<prod>esse -etur? 102 10 si
tibi -ebitur eum locum am-
plius purgare 249 12; *pro*
pass. -entur enim haec vitia
tunc se ostendere 179 8 '*man*
sieht. sich zeigen'

[**vincerari**: 126 25 c. *adn.*]

vincere: dabis singulis ad co-
tulas binas, quousque morbi
-antur 61 5

vinculare: pedes fasciis . .
-abis (*vinciliabis trad.*) 200 14

vires: v. *viriculae*

virga: ustio autem . . debet
fieri a cervice pro . . -as lon-
gas secus scapulas 15 12 *Cf.*
virgula et addenda

virginalis: v. *verginalis*

virgula: in tempus semisse
ures . . et in parte renum . .
-am (*ungulam trad.*) dabis
cauterio 103 5 *Cf. virga et*
Veg. V 40 fin.

viriculae*: *pro* '*vires*'; nec plus
abstuleris (sanguinis): incidas
animali -as 42 14 (*cf. ne . .*
vires animalis minuantur
43 34) hoc dabis pluribus
diebus, ut -as accipiat et
resumat 126 9 (*cf. iam enim*
partem virium. amiserunt 8 18)

viridicare: si . . morbum habu-
erit regium . . utrique oculi
-abunt 115 32

viridis: si autem -is (*sc. herba*,
quae verò antea nondum dicta

erat) fuerit, hic morbus solet
fieri . . ex hordeo novo 132 17
-is radicem . . uteris 156 14;
item compar. si aliquod -ioris
[viridiorem] appetierit, gra-
men . . lavato 172 20 si . . habu-
erit icteron . . oculos -iores
habet 126 18 (*cf. viridicare*)

viriosus (?): v. *virus*

virus: ordem novum ne de-
derimus nisi maceratum . . ut
infringatur -us (*virtus trad.*)
novitatis. viriosa enim res
est . . multo tamen viriosius
(*utiliosius trad.*) in eandem
causam concitandam inveni-
tur triticum 229 9, 10: *aut*
viriosus pro virosus positum
est aut vitiosus legendum est,
cf. quae sunt res vitiosae 150 6

viscatio*: lino crasso con-
stringebis, ut venas omnes
recludas propter -nem 209 7
visceralis*: venae inter femora
-es dextra sinistra extensae
sunt 136 11 venas intercidito
-es super gambam 218 13. *Cf.*
de visceribus cum mittere
voles. in singula femora emi-
nentes venas medio femore
sagitta percutiuntur 12 3 *V.*
vitalis

visus: pupilla . . perdet -um lu-
minis per diffusionem suam
24 19 praeccludit -um luminis
25 20 cerebro enim -us (*visis*
trad.) in oculis pascitur (*pas-*
citus trad.) 77 6 -us non tam
certus eius 102 6

vitalis*: sanguinem mittes de
venis mesocinis (*ἐν τῶν μεσ-
οκινῶν*), quae sunt circa vi-
tales, quae latine claviculae
appellantur 132 11 sanguinem
emittito de venis quae circa
vitales sunt 196 11: *puto vi-*

- tales et viscerales venas easdem esse, sed nescio, utra lectio verior sit
- vitellus**: pupilla. diffusa. ut ovi -us diffusus 24 22. Cf. ovi album 26 22 ovum album 156 8 ovi albor 174 9
- vitare**: scias ossum in ungula -atum esse 201 17
- vitigineus** (?): cinerem -um (vitiliginis trad.) . . conteris 199 6 med.
- vitiosus**: v. virus
- vitium**: passim, cf. suprap. 302; scito eum ab epifora cruditatatis -o (mution trad.) datum ab indigestione 164 17
- vitreum** (vitrium): -i similitudinem in oculis habebunt 173 17 humor efficit similitudinem -i 174 3 in ipsa pupilla quomodo vitrium habebit 175 12; 248 21
- vivus**: componis ungulam, prope -um et adlides eam 10 29 ad -um adaperias (ungulam) 11 3 aperies contra venam ad -um 11 19 -um sanguinem meiet 158 8 Cf. ind. spec. s. calx sulfur
- vix**: 71 16, 17 224 21 al.
- vocabulum**: genera autem doloris urinae sunt tria, ex quibus quemadmodum quod et contingit, sic -um accipit (τῆς δὲ ἐν τῇ οὐρῇ οὐδύνης εἶσι γένη τρία ὧν κατὰ τὸ συμβαίνειν ἡ προσηγορία παραλαμβάνεται) 148 23
- volare**: Africo vento -anti 59 6
- volsellum**: v. bersellum
- volutare**: intr. -at frequenter 62 12, fr. -abit 139 9 ex qualibet causa -antem 69 22 vehementer -ant 71 9 nec adversus -are potest 37 30 saepe
- ans non transferet se 162 3 dato operam, ne -et 245 33 ia. -ant et pedibus exporrec-tis calcitrant 65 2; 122 5; pass. 66 29 109 14 116 12 127 4 129 7 134 18
- vomica**: morbus pulmonis 116 24 47 8 89 17 273 28
- vomicosus**: 48 21 295 24 V. vomica
- vorago**: in lutum aut in -nem adducis 146 20
- vulbus**: v. ind. spec. bulbus
- vulnerare**: alternis pedibus se sibi confricando -ent 201 2 al.
- vulpinus**: axungia 245 9 v. ind. spec. s. v.
- vulstio**: -nem patiuntur 120 3 -nes ei praestasse 150 9 -nes quoque totius corporis senti-ens 108 19 de renum -ne 130 29 158 3 186 32 a -ne re-num hydrocelicum factum 213 24
- vulsicius***: -is dat. plur. 11 25 73 6 -i nom. plur. 12 29 Cf. vulsus
- vulsus**: de eruptione -i 89 1 109 12 immobilem et aliena-tam quasi -am coxam demon-strat 161 7 Cf. vellere
- vulvus**: v. ind. spec. bulbus
- xerobthalmia**: ξηροφθαλμία; ad oculum album -as (sero ob-talmias trad.) sive ad aspre-tudinem oculorum 248 14
- xerobthalmicon**: ξηροφθαλμικόν; ad oculos albos et ad claucomam -on (sero obtal-micon trad.) 248 11
- xisma**: ξίσμα; aeruginis -a (sixma trad., quod servare potui coll. spiam) 280 12 283 1 Cf. ind. spec. aerugo
- xister**: ξυστήρ; radito per -a 22 3, -as 29 22 -as (crostera trad.) diligenter adferito 204 17

ydrocelicus: ὑδροκηλικός; -um
213 25 214 7 de hidrocelico
186 33

ydrofobas: ὑδροφοβός; de -a
98 16 -as 98 17 -am patietur
98 26 de -an (ydrofaban
trad.) 88 19

ydropius: ὑδροπικός; -i 48 25
-o 89 24 122 11 222 10 -um
214 8

ydrops: ὑδρωψ; -im passum
122 11

ypochima: ὑπόχημα: *ubique cor-
ruptum* 24 7 25 3, 21, 25 26 12, 20
Cf. supra p. 304 s. v.

ypotaurum: ὑπόταυρον; fo-
menta sub -o 214 26; *sed* ad
hippocentaurum versus pal-
pabis 69 4. *V. Veg. II* 18, 2
c. adn. Schneideri

INDEX SPECIERVM.

- abrotanum: 49 4 94 8 96 17 126 1
 127 19 128 5 250 27 251 23 255 32
 absint(h)ium: 61 20 93 8 105 5
 135 15 144 29 156 14 254 14
 Ponticum 60 11 68 18 errati-
 cum 94 9 viride 259 23
 acacia: 213 30 244 8, 16 247 23
 nigra 177 23 rufa 60 10 195 11
 [acaste: 273 31]
 acetum: *passim* Alexandrinum
 270 30 album 86 20
 acorum: 127 7 253 30 257 5
 Ponticum 167 10 251 3 252 2
 253 18 256 30 257 10
 adarce: 115 10 161 22 187 10
 224 1 258 6 260 24
 adeps: 282 22 recens 194 21
 anserinus 257 29 261 31 263 30
 aprinus 252 31 bublinus 249 14
 gallinacius 249 14 261 12 leo-
 ninus 257 30 259 5 261 27 271 24
 ovillus 244 16 porcinus 296 23
 suillus 155 18 156 21 159 29
 160 13 166 15 183 12 244 16, 18
 245 6, 12 276 5, 10 291 9 294 2
 296 17 taurinus 156 8 261 26
 263 19, 27 264 8 265 33 267 15, 27
 ursinus 245 6, 8, 21 259 4 261 27
 262 32 271 25 *Cf. supra p. 302*
 aeruca: 258 14
 aerugo: 198 15 217 1 258 19 268
 10, 17 269 4, 10, 15, 22 *al.* aeru-
 ginis flos 175 4, 8 268 5 281 31
 aeruginis xisma 280 12 283 1
 aes: ustum 60 11 217 2 258 20
 262 17 263 32 264 4, 15 *al.* aes
 ustum Italicum 292 1 aes
 combustum 175 28 278 14 aeris
 flos 258 14, 21 265 4 270 1, 8, 32
 279 9, 11, 31, 32 280 15 281 17
 aeris suprema (squama?) 280 10
 affodillus: 155 15 195 23
 affronitrum: 664 affonitrio 722
 aufonitra 263 29, -um (?) 96 25
 agarum Ponticum: 256 33
 ageraicum (= *agaricum*) 263 22
 273 15 *c. adm.*
 alcionium: 246 10
 algallicum: 73 13 76 5 193 29
 203 14 221 10 288 32 argalli-
 cum 82 22 133 6 138 1 155 27
 189 25 (*ad- trad.*) 200 23 213 4
 254 32 255 15 271 7 294 33
 alium Gallicum 295 21; *idem*
quod arum Gallicum, *v. Ihmii*
ad Pelag. 71
 algallis: *v. anagallis*
 alica: 73 1 296 29 (*ex corr.*)
 alium: 121 26 127 20 137 21 201 3
 (*aloi trad.*) 285 3 289 22 (*corr.*)
Cf. algallicum
 allec: 217 5
 aloë: 247 15 264 26 271 21 279
 10, 19 287 21 291 20 aloen Indi-
 cum 281 23
 [alpersum: 272 17 *cf. verb. sequ.*]
 altercum: 272 17 *adm.*
 alumen: 44 29 97 25 160 6 201 3

- 258 9 266 7 *al.* scissum 152 16
166 15 258 13 264 15 270 2 *al.*
validum 292 4
amigdala: 113 13
ammoniacum (amoniacum): 119
10 190 11 194 10 227 21 257 26
258 23 *al.* sal ammoniacum
157 19 175 3, 7, 15 246 9, 25
247 28 *al.* Afrum 273 4 pu-
rum 249 24 arm- *trad.* 194 10
157 19 175 3, 7, 15 247 28
amomum: 250 34 251 35, 39 256 14
273 20 287 23 (amonium *trad.*);
256 24 263 19 291 17 ubam
amomi 256 30, uvam -i 257 7
amulum: 174 11 252 28 294 3
amulii 73 13
amurca: 195 22 240 4 (*corr.*)
259 8 285 8 amurga 103 16
-ca olivae 277 26
anagallis: 87 9 anacallis 87 6
algallis 174 25
anesum: 85 10 253 22 257 1
anisum 86 6 127 7 163 27 257 14
278 15
anetum: 82 23 (*corr.*) 282 28
apium: 251 13 255 26 viride
45 13 83 10 85 19 -i radices
44 29 -i semen 82 22 85 10
126 21 127 19 139 2 161 1 251
21 *al.*
apochima: (ἀπόχυμα? ἀπόξυ-
σμα?) 93 2 (*corr.*), 119 12 (apo-
cismatis i. e. ἀποξύσματος
trad.) apicuma 291 27 *Cf.*
Schneideri ad Veg. III 54, 4,
qui ἀπόχυμα interpretatur:
aliud apozima thes. gloss. s. v.
aqua: *passim* caelestina 278 30
cisternina 121 28 139 3 239 30, 32
246 22 de flumine 249 26 de
fonte 249 26 marina 156 6, 24
171 28 pluvialis 293 18, 23
pluviatica 275 33 putialis 255
12, 21 ordeacea 80 32 de ordeo
159 28 triticea 80 31 *Cf.* mulsum
argallicum: *v.* algallicum
argentum: -i spuma 244 26
245 28 252 13 258 20 263 15
265 5 *al.*
argimonia: 41 15 284 4 viridis
41 18
arginum (?): -i semen 65 25
argii semen 128 31
aristologia: 41 17 90 25 93 8
101 8 103 16 106 13 *al.* -ium
271 5 longa 288 17 289 27
291 18 rotunda 94 8 105 6
288 17 289 27 291 19
art(h)emisia: 84 10 115 12, 22
250 31 271 6
asarum Ponticum: 252 1 253 21
254 4 257 13
aspaltum: 58 20 Iudaicum 59 15
asparagus: 252 29 (adsp- *trad.*)
atramentum sutoricum: 276 16
277 17 279 12 280 28 281 3 su-
torium 222 3
auripigmentum: 198 14 225 24
258 15, 21 264 3 276 13, 26 278 29
279 20 280 5 281 9
avena: agrestis 139 17 -ae ca-
lamos 245 28
axungia: 36 21 119 2 125 24
136 22 137 16 *al.* veterina 179 27
vulpina 245 9; absungia 192 16
264 2 266 2 277 9 296 1; exun-
gia 168 26 267 32; *verbum* axun-
giare 209 19 *Cf.* liquamentum
azonie: 295 5
barbata herba: 245 11
batus: 263 33
bdellium: -a Babilonia 262 24
bdelium 263 16, 28 264 8 266
14, 31 267 11, 23 271 22 272 7,
22, 27 288 20 292 1 bidella
261 1, 30 272 32 vidella 93 1
-ae (siddele *trad.*) 264 22
berbascum (*pro* verbascum):
282 10
beta: 118 5 (*corr.*) 150 16
bitumen: 163 7 (*corr.*) 264 5, 25

- 265 34 270 14 *al.*, b. Afrum,
Iudaicum, Spanum *v. supra*
p. 298 sq.
blatta: 115 8
bobilla: 275 3
brectum antiquum (brecum-
manticum *trad.*): 284 23
brionia herba: 43 24 287 18
Britannica 271 7
bulbus: 155 26 193 29 203 13
213 4 221 9 274 29, 33 albus
162 22 Afer 295 27 Africanus
296 2 vulbos 212 24 vulvos
274 8
butirum: 75 26 163 4 180 7 196 14
228 7 252 5 274 27 276 9 289 9
294 8, 16 caprinum 258 18
Getulum 262 31
cadmea: 269 5 (cadimia *trad.*)
280 4 (catmea *trad.*) Cyprea
246 9 269 31 (-ia *trad.*) 282 4
Gallica 282 15 cadimia bo-
tritē 60 11
[calacani (calcarium?) fossi-
cium: 279 29]
calamus: Syriacus *vel* Syriati-
cus *v. supra p. 300*
calcantum: 217 1 266 29 268 3
276 28
calcites: 103 15 217 1 267 30
269 27 270 5 275 31 *al.*
caldea: 270 5, 6
calx: 30 11 viva 190 17 201 10
225 24 244 27 267 29 269 27
276 15 *al.* calcis flos 196 12
197 2 265 4 276 18, 21, 30 *al.*
cameleon (χαμαιλέων): -onta
tritum 135 1
camemelon (χαμαίμηλον): 115 11
camepiti (χαμαιπῖτος): 126 2
cancer: 78 31
[canina nigra: 172 9 *c. adn.*]
canis: iecur -is 168 25 cani-
num caput 183 11 *Cf.* stercus
canna: 159 11
cantarides: 276 34 diacanta-
ridas *ib.*
cappare: 135 17 bis 136 2 259 14
unguentum c. 258 32
caprificus: -i folia 49 18 127 10
135 24 200 17 208 31 -i radix
276 18, 28 -i lactem 297 10
caprofici 127 10 135 24 200 17
276 18, 28 297 10 caprofici 208 21
caprina herba: 159 11 *Cf.* lo-
teum
cardamomum (ὀβίgue carda-
monium *trad.*): 113 14 114 27
254 1 256 11 263 31 265 32 273 17
careum: 254 4
cariota: 258 24 294 16 c. de
palma 256 1
carpobalsamum: 253 22 257 14
carta combusta: 244 15 245 1
281 10 293 18
cartamum (καρδάμωμ): album
168 10
cassia: 113 26 278 31 284 20 291 20
c. *adn.* fistula 289 26 dafnites
250 30 251 2 258 19, 28 254 31
257 3, 11 273 13 [ematisca 253 20
c. *adn.*] nigra 251 25 253 20
257 12 rufa 251 30 257 12 ci-
ringa 251 2 (*corr.*) Ilirica
251 30 Indica 256 32 Oxirinea
273 31
castoreum: 58 20 59 18 66 26
93 1, 10 -ium 148 6 292 3 *al.*
catulus lactans: 60 29 61 6 162 8
250 3
cauliculus: 74 31 c. *adn.* 297 6
coliculus 75 1 249 20 colicolo-
rum (collicorum *trad.*) 75 5
cedria: 196 17
cedrus: -i fructus 166 26
centaurea: 105 5 251 7, 18 254 17
263 21 (*corr.*) *al.* violacea 73 21
-ia 60 12 *al.*
centunculus herba: 276 23
cepa: 249 6 Germana 124 28
297 9

cera: 83 15 93 3 96 25 124 10
125 29 Spana 270 27 Punica
v. supra p. 299 alba 261 7, 19
262 3, 10 263 6 265 12 *al. rufa*
257 26 262 16, 29 265 17 266 28
267 25 *al. mollis* 274 24; ce-
rare *verbum* 28 15
cerasia: gummi de -a 198 14
279 20, g. de -a 280 7
[cerde (cedri?): 282 23]
cerusa: 263 7, 20, 26 264 4 265
25, 32 268 11, 18 *al. Rodia*
275 27 (*corr.*) 276 4 grasinum
(= *cerussinum?*) 281 5 gru-
siten 281 22 grussiten 264 5
(*cerussiten* = *cerussatum?*)
cicer: 113 4 127 1 163 1
cicutum (?): -i semen 263 23:
rectius cicifi *i. e.* ziziphi *aut*
cicutae
cyclamen: -inis libra 119 12
ciconina: *v. ind. verb.*
cicuta: *v. ind. verb.*
cilicissae (?): 295 20
cilicium: 258 13 *Cf. ind. verb.*
cimex: 158 14 (cinnae *pro* ci-
mices *trad.*)
ciminum: *v. cuminum*
cinecum: -i semen 163 26 *Cf.*
thes. gloss. cinici
cinericia: *subst. pro* 'lixiva' *cf.*
s. v.
cinis: 203 3 227 2 -erem spar-
teae soleae 239 27
cinnamum: 113 25 247 15, 20
251 24 253 2, 16 *al.*
cipseum: 284 24
coleae: 203 14 213 4 (*corr.*)
221 9 -as Germanas 133 5
coelias 155 27 268 32 274 8 288 12
cocodrillus: *v. stercus*
coctimentum (?): 270 3 280 16:
condimentum *Bue coll.* Geop.
XII 1, 2 κοκκίλευρον
cofium: porcinum: 162 25 250 9
269 28 *Cf. ind. verb.*

colofonia: 292 3 *Cf. s. resina*
colubrae pellis: 97 16
[concirimbata: 251 22 (cucur-
bita?)]
concordium (?): 287 17 (scor-
dium?)
conferma (*i. e.* confirma): al-
gallico hoc est -a, graece sin-
pito (*i. e.* σίνπιτον; sinipo
trad.) 288 23 *Cf. thes. gloss.*
s. confirma et consolda
conuza: 199 5 (commuzam *trad.*)
coriandrum: 68 19 73 10 101 10
135 26 163 9 178 19 222 1
corium: -um bestiae veterinae
contusum 254 26 -um mali
Cf. s. malum
cornu: 166 28 bubalum 175 1
cervinum 136 26 169 12 292 29
corona bubala: 171 29 284 12
285 12 c. bubla 167 21
cortex: 245 4 pellis 280 20 de
socco 245 12 taurinus 264 23
costum: 45 12 113 10, 25 116 9
136 20 250 28 251 18 *al.*
cremor: 210 27 *Cf. ptisana*
creta: 12 6 *passim* Cimolea
18 4 80 6 *passim* Rodia 275 24
(*corr.*) *verbum* incretare 17 14
crocus: 49 18 60 10 72 31 79 4
88 24 101 9 *al. magma* -i 41 17
93 10 94 9 96 18 112 3 116 16
al. -i semen 126 4 Indicus
257 15 Siculus 175 29 246 7
253 13, 17 254 30 256 11 *al.* me-
dicamentum crocinum 248 10
cucumis: 97 21 99 10 agrestis
84 3 100 18 121 3 silvatica
20 16 61 19 105 17 197 5 240 15
250 20 silvestris 156 5 250 14
cucurbita: 166 22 Aegyptia
61 18 105 11, 15 250 16
cuminum: 80 8 90 26 182 8
183 16, 23 163 30 198 23 *al.*
Afrum 65 25 Alexandrinum

- v. supra p. 298* Ponticum 180 18 rusticum 86 6
modo cuminum (*e. g.* 96 16 128 30 132 8 133 1, 16, 23 295 26),
modo cominum (*e. g.* 80 8 86 6 90 26 163 30); *modo* ciminum
(*e. g.* 65 25 180 18 198 23)
cummum (?): 251 14 *pro* cummi?
cunela bubula (-us): 202 31
cupressus: 226 8 282 12 cypressi
baccæ 261 10, 21 268 32 cypressi
folia 160 12 cypressi
frons 192 18 cypressi pilulæ
288 2 295 34 malagma cubresina
35 27, cupressina 192 21, cupressina
207 1, cyprisinam 268 32 oleum
cypressi 160 9, cypressini scapi *ibid.*
cyprina: 239 23
daucum: 254 9 -i semen 96 15
161 1 251 17
defritum: 132 24 138 25 defricatum
50 6
diacantaridas: 276 33 *Cf.* cantarides
ib. et ind. verb.
dicamen: 292 3 *Cf.* resina
drachidium: 100 17
ecinum (*ἐξίvor*): 239 5, 8
eleborum: album 75 29 84 26;
verbum eleborizare 75 28 *Cf.* veratrum
[erita: 173 8 *c. adn.*]
eruca: 124 28 (aerucæ *trad.*)
282 28 -ci 276 34
ervum: 112 31 115 25 160 30
162 30 177 28 195 17 *al.* -i
polline 22 17 31 18 112 10 126 8
184 2 191 4 *al.* farina ervea
(*corr.*) 179 18
etherion: herbae quae appellatur
-on 250 17
euforbium: 20 23 260 23 271 32
287 18 288 27
faba: 95 28 134 2 162 27 172 19
195 21 246 2
faex: 167 28 278 10 282 25 lotei
282 22 olei 296 23
famaetum (fimaetium?): bubalum
181 1
far triticeum: 116 22
farina: ervea 179 18 (?) ordeacea
18 20 *passim* siliginea 255 6
triticea 43 4 *passim* de faba
195 19
fecla: 17 1 18 18 161 23 187 10
al. Campania 278 30 Spana
v. supra p. 300
fel: bubalum 202 30 caninum
159 32 226 25 taurinum 97 11
276 27
feniculum: 24 12 25 10 27 14
128 31 *al.* -i coliculos 249 29
fenugraecum: 18 21 22 29 26 25
27 16 *al.* fenigraeci 49 5
fenum: 39 12 80 18 83 28 86 22
al. -i flos 168 26
fermentum: 49 19 197 7 277 12
ferrago (*pro* farrago): 6 24 7 6,
9, 14, 15 140 9
ficus: 97 13 137 20 138 28 207 7
233 24 *al.* -i radix 81 10 269 23
viridis 81 1 duplex 18 32 45 13
49 7 198 22 *al.* Afer 265 1
282 5 Africanus 296 1 ficulneas
foleas (*corr.*) 284 18, foleis (*corr.*)
ficurneis 285 1 malagma ficurnina
189 8 malagma ficurnea 192 21 193 23
203 27 206 15 207 13
folium: 271 2 287 17, 20 296 25;
cf. Pallad. II 18 et thes. gloss. s. v.
[fraxi: 252 13 *c. adn.*]
frumentum: loticium 288 30
fu Ponticum: *v. supra p. 299*
fucus: Afer 268 33
furfur: 49 23 66 1 72 4 75 5 *al.*;
plur. -es 80 18 202 24 241 3
triticeus 126 14 241 3
fusicum (?): 256 13 273 19 *num*

- ruscinum? *'interim servandum opinor (hyaginum al. parum probabilia), ποῦ ὄχιλον fallit specie'* Bue
 galbanum: 83 14 84 4, 11 96 26 119 11 *al.*
 galla: 176 6 195 22 253 8, 24 281 17, 30 nigra 252 21 sutoricia 134 5 253 11 Germana 280 27 281 23, 27, 34
 gallus gallinacius: 61 13 250 10
 gallinacea viva 286 9
 genesta: 19 11
 gentiana: 126 3 250 33 251 5, 17 252 8 253 3 255 1 *al.*
 ginger: 255 9
 glans: -ndis i. e. ilicis arboris corticem 133 22
 gluten: taurinum 213 5 259 12
 grusinum: v. cerusa
 grusiten: v. cerusa
 gummi: 251 21 candidum 295 21 Epirum (?) 198 13 *c. adn. Cf. cerasia hedera*
 haedinum: caput 61 9 capitulum 250 22
 hedera: 199 7 279 13 gummi de -a 279 29
 heliotropium: 179 4 elio- 109 19
 helotrophiam 20 23
 heranthemum (*ἡρανθέμων*): 118 3
 herba: 86 23 174 25 *c. adn. al.*
 hiperica (hiperia *trad.*): 254 16 *Cf. thes. gloss. hypericon.*
 hircinus: v. sepum
 hirundo: -inis capita 248 11 nidum hirundi(ni)num cum pullis hirundininis 98 1, 2
 (h)ordeum: *passim* polline (h)ordeaceo 30 1 119 5 *al.*
 hyosciamus: 85 10 eosciamu(m) 253 32 254 24 osciamum 254 1, -i 254 19
 hyoscola: 134 3
 (h)yporistis: 76 3
 hyssopus: v. ysopum
 ibiscus: 19 11 189 25 227 17
 iviscus 291 10 292 22
 ilex: v. glans
 intubus: -ōs 138 8 -am (em *trad.*) 109 19 intibum 179 4 255 8 agrestis 179 4 rusticus 255 8
 inula: 194 22 (*corr.*) 250 29 251 22
 iris: Illirica 81 4 *al.* iris radice 297 20
 ium (*ἰόν*): 282 29
 [iumpisca: 261 16]
 iuncus: 252 18 Marsicus 136 5 triangulus 291 4
 lacte: 791 caprinum 86 3 112 6 133 8, 20 255 18 *al.* ovile 116 8 -e misso murræ 297 19 caprofici 297 10
 lactuca: 50 5 74 31 75 3 82 14 85 19 *al.* montana 284 27
 lamina: 201 11 lamna 268 5
 lana: combusta 244 22 291 6
 lanaria: radix 75 23 *adn. (scripsi lunaria)*
 lapatium: 290 11
 lapidaria: -ae semen 133 5
 lardum: 255 11
 lasar: 181 34 22 35 14 99 19 *al.*
 laser 287 28 lassar spicatum 175 26 lazar Cyrineicum 129 18 -sar Cyr. 133 17 249 7 Suriatricum 146 11 *al.*
 laurus: viridis 128 30 -i baccae 171 78 22 81 3 95 29 128 30 *al.* -i folia 90 25 240 7 -i fructus 163 8 (*corr.*)
 lavandaria: 295 31
 Lemnia: 256 12 257 2, 15 273 19
 lens: 17 27 160 10 lenticula 75 16 76 6 112 15
 lentiscus: 113 8 226 8 254 4 *Cf. oleum*
 lepida: Campana 246 9 Cyprea 264 28 268 4 270 29 lepide 270 8 280 20 lepida 270 19 271 2

lepidium: herbam -ium (lepidam *trad.*) 198 26
 lexiva: v. *lixiva*.
 licium: 247 15, 24 248 18 277 26 278 10
 lini semen: 18 21 22 29 49 5 115 27 119 5 *al.*
 liquamen: 75 1, 24 110 6 287 27
 liquamentum: *axungia*(e) veteris 182 17 *Cf. axungia*
lixiva: 123 31 167 17 201 13 214 2 276 29; *lexiva*: 157 22 173 9 215 10 252 9 279 2, 7 289 11 *lexivis* 252 13 *idem*
lixivia: 244 29 267 31 269 29 276 14, 16 289 8 *lixivio* 114 24
 loncitem (λογιτήν): 279 28
 loteum (*pro lotium*): 110 13 *al.*
 calidum 179 17 183 8 187 21 192 16 *putidum* 61 29 *vetus* 288 32 *arietinum* 40 15 *caprinum* 295 8 *humanum* 40 15 *infantile* 244 27 *pueri virginis* 287 29 *virginis* 20 24 *Cf. faex*
 lubrica: v. *rubrica*
 luganium: 256 27
 lumbrica: 98 22
 lumbrici: 110 12
 lunaria: v. *lanaria*
 lupinus: 123 15 126 23 136 26 *uva* -a 138 4
 malum: 239 5 -i *cortex* 292 28 -ae *cortex* 34 30 252 22 -i *corium* 270 26 281 7 -ae *corium* 253 12 *corium* -i *granati* 155 18 281 14 *cortex* -i *granati* 176 16 187 24 (155 18 187 24 281 4 *grani trad.*, 176 16, *graniti trad.*) -um *Punicum* 281 32 -i *Punici corium* 60 10 -um *terrae* 239 20 254 13, 15 255 1 257 16 261 16 265 5 272 1 281 6 *malum* + *ausitum* 267 17 *c. adm.*
 malva: 150 16
 mandragora: 254 5, 23

marmor: 175 25
 marrubium: 183 26 195 12 273 29 282 12 295 13, 27 296 8 *album* 285 27 *masculum* 277 17 *montanum* 268 6
 mastice: 275 18 *Chia* 83 15
 meconium: 261 27 267 26 *Atticum* 271 31 *Spanum* 262 32 272 27
 medulla: *cervina* 92 29 96 28 119 11 125 24 190 14 192 24 *al.*
verbicina 248 31 *lenem ex petiolis berbecinis* -am 176 1 -am *de oraribus verbicinis* 248 8
 mel: 21 31 *passim* *Alexandrinum v. supra p. 299* *Atticum v. ibid.* *Spanum v. p. 300*
 tuminum (= *thyminum*) 292 11
 melantium: 169 22
 Melia: *thermantica* 257 11
 meliacinum (*ex corr.*): *malagma* 19 3
 melidonia: 276 20
 mellilotum: 73 1 287 22 291 17
 menta: 256 1 259 17 274 30
 Mercuriana: 295 2
 merda: *bubala* 80 7 *caprina* 295 6
 merum: 6 12 8 8 22 31 213 16 229 8, 22, 23
 meum: 251 27 254 13
 miosota (μύσωτα): 87 8
 mirobalinum: 134 26
 mirta: 85 17 226 8 *murta agrestis* 116 20
 misum (μίσον): 198 14 *Cf. nisum*
 molibdena: 264 4 268 11, 17 269 9, 15, 21 275 32 -e 269 5
 mulsum: 257 19 *aqua mulsa* 418 45 21 793 86 7 93 11 94 11 *al.*
 muria: 258 29
 murra (*vel mirra*): 44 8, 29 90 26 110 5 *al.* *tragonites* (*tracanita*) *vel trigonites* (*triconites*)

v. supra p. 301 mirra agre-
stis 246 25 flos mirrae 248 12
mus: vivus 289 12
musca: 297 8
muscus: 189 5
mustela: 244 20, 34
narcissinum: malagma 198 25
nardum: Syriacum 248 13 -i
crassamen 261 13 -i folium
250 34 252 1 253 16 254 7, 12
257 6 -i spica 247 15 248 18
250 27, 34 *al.*
nasturcium: 68 18 82 22 134 11,
13 159 22 194 9 226 17 *al.*
nepita: 65 26 nepida montana
251 13
[niennu: 270 18 *c. adm.*]
nisum: 217 1 263 19 264 5 269 28
272 18 278 29 279 5, 11, 27, 32
280 20 281 5, 13, 16, 30 283 2: *pro*
misum (μίσμ), *quod non tra-*
ditur nisi 198 14
nitrium *vel* nitrum: *passim*
crudum 105 24 -i flos 248 15
249 5, 19 265 10 268 4 279 24
nuces: amaræ 113 13 257 23
259 17 grandes 133 4 de nu-
cibus grandibus botruos 244 39
oleum: *passim* primum 257 32
261 22 262 28 purum 262 25
293 23 purissimum 265 20
vetus 83 15 96 28 97 12 119 13
124 12 *al.* viride 109 8 124 17
252 10 Afrum, Atticum, Ly-
cium, Sabinum, Siconeum,
Spanum, Syria(ti)cum *v. supra*
p. 298 sqq. amigdulacium
262 26 amigdalinum 272 3
cedrinum 252 5 259 1 cipri-
num (cipreum) 78 29 93 4 258 7,
30 259 16 *al.* citreum (citri-
num) 261 22, 32 262 20 267 19
cypressi 160 9 cypressinis capi
ibid. daucinum 93 4 lauri-
num (lorinum) 65 18 93 3
100 14 125 26 258 6 *al.* lenti-

scinum 259 3 261 14, 32 262 5,
19, 30 272 4 278 5 melinum
257 33 262 2, 28 272 3 murti-
num (mirtinum) 257 32 259 2
261 23 *al.* nerinum 262 6
270 5 ros(ac)eum 26 22 50 6
61 29 73 4 78 24 *al.* rosatum
132 25 storacinum 257 33
262 22, 25 272 17 275 15 [hybe-
num traxis 259 3 *c. adm.*]
oleaticis cataplasmaticis 21 27
oliva: nigra 194 20 -ae folia
137 21 256 5 -ae amurca 277 26
olus: 127 11
opium: 85 9 109 18 179 4 246 33
247 2, 21 253 32 254 2, 7, 19 *al.*
Gallicum 257 29
opobalsamum: 251 29 apobal-
sami 246 8, 26, 34 247 16 248 18
obobalsamatum 25 11
opopanax: *plerumque* op(p)o-
nace, -um 59 18 appopana-
cae 254 6, apopanax 257 27
a(p)poponace(m) 124 15 127 7
261 3 262 4, 18 263 17 266 15, 30
269 11 272 7, 19, 28, -is 251 9
254 16, 261 9, 19 265 32 267 18
opponace 83 14 291 24 -em
Afram 266 15 267 26
origanum: 43 22 44 8 59 16 107 20
251 14 asinale 58 20 108 3
216 12
oriza: 75 22
ostreum: 187 23
ovum: 66 4 112 4, 7 132 25 *al.*
-i album 26 22 -um album
156 8, -i albor 174 9 *Cf. ind.*
verb.
oxigarum: 252 24 *c. adm.*
palea: 75 6, 18 80 19 82 14 -arum
crassamina 160 30 paleatum
296 10
palma: 121 27 139 2 295 18 Su-
riaca 256 33
panax: 86 20 99 26 100 16 126 4,
21 136 17 *al.*

- panis: candidi emptici medium
 132 22, medianum 252 28
 pannum: menstruat 289 16
 papaver: silvestre 82 24 85 10
c. adn.
 papyrus: 308 papirus 318 32 12
 [parpatem: 253 2]
 passum: 150 17 162 32 166 6
 174 9 255 23 278 17 Creticum
 254 27 295 14
 personia (?): 255 9 *num* per-
 sonacea?
 petroselinum: 93 9 257 1 -silli-
 num: 65 24 250 28 251 26 -si-
 linum 257 17 -sellium 82 23
 -selium 128 31 -sillion 133 1
 -sillium 254 9 -sillen 289 6
adn.
 peucedanum: 58 20 59 16 60 13
 105 5 255 2 272 16
 pinguamen: 261 11
 piper: 20 23 49 9, 18 60 10 65 23
al. album 96 18 124 14 134 5
 246 11 *al.* nigrum 246 11
 251 6, 18, 26 253 17 257 9 lon-
 gum 175 4 264 12 251 6, 32
 253 2 257 9
 pix: 124 10 dura 264 23 266 7
 270 15 271 30 272 12 liquida
 56 6 65 18 71 25 *al.* galbani
 290 19 Britia (*i. e.* Bruttia)
 257 34 261 5 264 28 265 19 271 3
 272 23, 33 273 9 292 2
 plantago: 123 31 133 2
 plumbum: 103 19 combustum
 247 1
 pollen: 45 22 73 12 203 14 fa-
 rinae 259 12 siliginis 274 10,
 14 similaginis 213 6 tritici
 22 30
 pompholyx: pompolicis 247 1
 pomfoliga 275 19 pompholice
 276 4 pompoliga (*-iaga trad.*)
 278 25 pumponice 251 3
 Ponticum: gutta -i *v. supra*
p. 299
 populus: 163 13
 porca: virgo 286 13
 porrus: 86 22 capitatus 289 30
 sectivus 73 11 133 16 158 11
 194 21 *al.* Ponticus (?) 257 4
 purrum 166 5
 portulaca: 41 4 45 18 259 16
 288 32 290 2, 16
 primitium: 156 15
 propolin: 125 25 257 27 262 5 *al.*
 acra 292 1 Atticum *v. supra*
p. 299
 pruna: 203 3
 (p)tisana: 38 16 61 14 85 13 150 25
al. -ae cremor 101 19 127 17
 137 32 138 25 178 2 *al.* -ae
 sucus 50 6 76 4 82 29 85 13 *al.*
 pulegium: 45 19 115 10 229 27
 250 14 puleium 50 3 posca
 poleiata 132 23
 pulenta: triticea 159 2 ex tri-
 tico tosto facta 159 6
 pulver: quadrigarium 250 33
 257 6 Terentianum 254 33 (*cf.*
supra p. 298)
 pumex: 163 3 266 34
 pumponice: *v.* pompholyx
 radix (*φαρμακ*): 75 10 84 11
 107 14 108 6 109 11 113 12
 123 11 271 6
 rafanida: agrea 75 22 rafanōs
 239 16
 ramentum -a: pedum 146 26
 rana: 99 23
 ramnus: 159 2 163 12, 13
 rapa: 291 8
 resina(resine): 49 23 78 28 119 2
 194 16 adusta 270 33 fricta
 83 14 93 3 119 13 frixa 190 13
 261 2 *al.* austolosa 179 25
 (*cf. ind. verb.*) cabialis (*cf.*
ind. verb.) 124 10 cruda 190 14
 261 6 272 18 dura 81 10 266 6
 eronalis 30 2 261 4 267 14
 271 29 272 13 273 2 274 19, 24
 291 27 (*rectius* aeronalis, *v.*

Ihmii ad Pelag. 252) pini
 265 11 putuina 273 7 terben-
 tina 83 13 93 2 119 12 *al.*
 termantica 239 18 -ae apo-
 cima 265 11 271 30 -ae dica-
 men 261 21 271 29 272 11
 278 3, 8 -ae flos 272 22 Bri-
 tia 267 18 Colofonia 253 29
 261 28 *al.* Italica 272 34
 reu Ponticum: 256 14 273 20
Cf. supra p. 299
 rododafne: 217 3 219 8 268 6
 279 7
 ros: 180 15 rosmarinum 226 9
 251 14 259 23 262 13 277 28
 ros Suriacum *cf. supra p. 300*
 rosa: 45 17 101 21 245 24 257 14
 259 15 arida 253 23 254 14
 256 33 Campana *v. supra*
p. 299 Ciperi 99 2 pastillos
 rosacios 251 23
 rubrica: 276 21 280 6; lubrica
trad. 18 5 188 26 265 25 276 21
 280 6
 rumex: 194 8 258 22
 ruscum: 258 32 (*ex corr.*) 259 13
 ruta: 25 10 27 14 78 23 81 4 *al.*
 agrestis 44 9 84 10 mustelina
 216 11 silvatica 251 7 254 13
 255 1 257 16 viridis 251 10
 256 25 282 19
 Sabina: (*sc. herba*) *v. supra*
p. 299
 sagapenum: 60 13 62 2 105 5
 251 10 261 8 264 23 sachipemi
 254 16 saccipemi 261 2
 sal: 11 7 18 18 20 21 23 1 can-
 dida 269 32 grande 221 32
 -is marini 194 31 -is nostri
 157 19 nostrati 268 7 279 26
 282 16 Indici fossilis 247 11
 Spani 249 23
 salix: -cis cortex 289 7
 salmentum: 239 5 (*sar- trad.*)
 239 8
 samsucum: 49 5 250 27 262 12

Mulomed. Chir., ed. Oder.

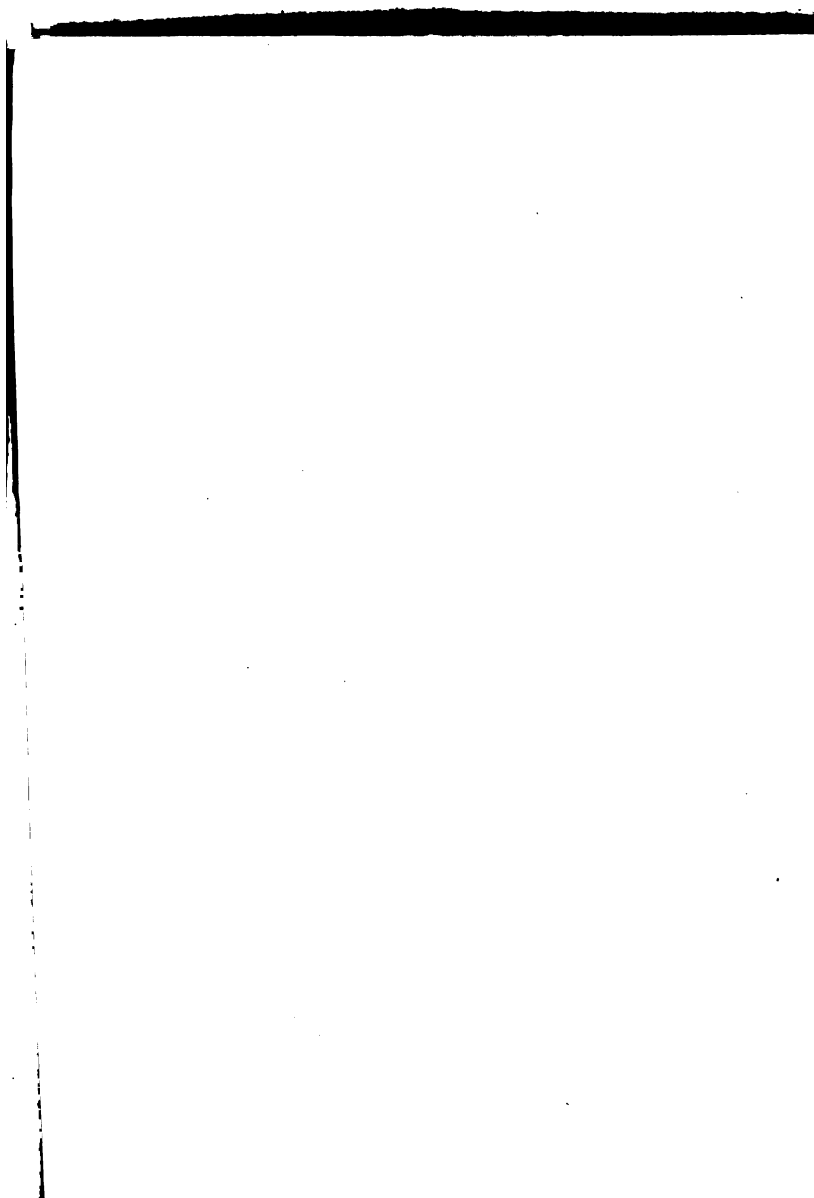
287 21 Alexandrinum 259 25
 260 15
 sandaraca: Gallica 282 16
 sandonicum (*i. e. Santonicum*):
 68 19 94 7 126 2 251 22 295 13
 sanguis: 161 24 caprinus 116 8
 scrophae 124 24
 sapis: *v. sepum*
 sardinae: 217 5 221 24 222 2
 saxifraga: 105 6 -frega 60 13
 86 1
 scammonium: 761 -onea 84 29
 scarabeus: 115 8
 scilla: 90 25 162 22 163 12 164 8
 239 5, 8
 scobis: eburneus 286 18
 scoeniantes (*σχοίνων ἄνθος*):
 247 18 251 31
 scoenus: 254 6, 10 256 29 257 8
 scorpiacem: 251 20 252 12
 scrophae: -ae sanguis 124 24
 sebum: *v. sepum*
 senapi: *v. sinapi*
 sepia: 175 4 246 10 247 8, 28
 marina 175 14 248 26 249 1
 sepum (*pro sebum*): caprinum
 110 28 289 27 296 22 hircinum
 203 4, 7 210 25 tauri 258 1
 taurinum 190 15 265 12 272 1
 278 4, 8 sapis suilli 180 20
 serpillum: 60 12 105 5 153 13
 181 5 Campanum 262 12
 sideritis: 133 2 159 4, 9 258 10
 283 2
 sil: 285 12 montanum 289 5
 (*v. petroselinum*) Gallicum *v.*
supra p. 299
 silcus (?): -i radicem 92 4 (*-cu*
trad.) 92 7 100 18 (*sileris vel*
silei Veg. V 32, 3; fort. scrib.
silfi i. e. σιλφίον)
 siligo: 274 29 -inis flos 274 33
 -inis pollinem 274 10, 14 -inea
 farina 255 6
 silocinnamum: 250 33 252 1
 (*siccinamu trad.*) 257 17

- simila: -ae flos 274 7
 similago: -inis flos 258 1 -inis
 pollinem 213 6
 sinapi: 198 21 252 19 Alexandrinum *v. supra p. 299* senapi 204 6 207 7 295 25
 sinopis: 35 13 274 20 275 10 Pontica 67 19 157 20
 sinpitu (σύμπυτον): *v. conferma*
 siringa: 113 25
 sisimbrium: 251 22
 solanum: 260 16 (sor—*trad.*)
 solispungium (ξύλοσπγγιον): 196 17 *V. ind. verb.*
 sordes de balneo (γλοιός): 196 13, 16
 sparteae solea combusta 239 25
 spartilago (*pro* spartum): 181 16
 spica: Indica *v. supra p. 299*
 spimitium (ψιμόθιον): 270 12
 spina: alba: 238 14
 spodium: 221 24 281 5, 9, 11, 13
 spongia: nova 173 6 Afra *vel* Africana *v. supra p. 298*
 spuma: 246 30 argenti (*v. argentum*) nitri 247 7 248 5
 stafisagria: 84 24
 stercus: suum 98 5 iumentum 198 5 bubalum 255 5 cabalinum 201 2 caninum 126 27 127 1 caprinum 255 4 codrilli 175 15 176 1 194 9 247 27 248 3 258 22 columbinum 121 7 136 28 283 28 249 8 268 7 279 25 gallinaeceum 286 7 gallinarum domesticarum 121 8 humanum 84 8 175 3 ovillum 255 4 passerinum 239 18 porcinum 158 13 *adn.* suillum 158 13 169 22 195 20 255 4 ursinum 296 25
 storace *vel* storax: 113 25 190 11 254 20 261 29 *al.* -cis vermiculum 275 3
 stappa: 188 9
 sulfur: 171 117 1 *al.* rubrum 296 1 rufum 292 7 vivum 59 17 110 11 114 5 *al.*
 taeda: 163 9 166 28 237 13
 tamaricum: 180 14 295 31 -cium 41 16
 tamarinda: 285 11
 tapsia: 277 1
 tartarale: linum 182 22
 ter(e)bentina: *v. resina*
 terrae intestinum: 110 12
 testudo: combusta 290 25 -inis marinae sanguis 99 11
 [therenice: 281 11 theriace? Bereniceis?]
 timum (θύμον): -i 118 12 tumum 124 8 164 9 thumum 132 8 mel tuminum 292 11
 tisana: *v. ptisana*
 titymallum: 61 17 -alum 239 7
 titi- 250 12
 tracantum: 41 5 72 31 tragan-tum 41 20 255 19, 23 dragantum 41 15 120 8 251 22 287 22 290 3 291 16
 tragonicis radix: 44 29
 tragonita: *v. murra et supra p. 301*
 trifolium: 271 6
 trigonita (triconita): *v. tragonita*
 triticum: *passim* -i pollinem 22 30 -iceum (*subst.*) cum passu 166 5
 trixago (trisago): 40 22 41 15 253 3 *al.* -saginem 65 26 73 21
 herbam trisaginem nigram 116 14 herbam trisaginem albam 116 15 -xaginem Creticam 257 16 ex herbam (*erbi trad.*) -inem 284 4
 tumum: *v. timum*
 turaria: herba 259 24
 tus (*thus*): masculum 22 17 49 17 60 9 *al.* manna turis

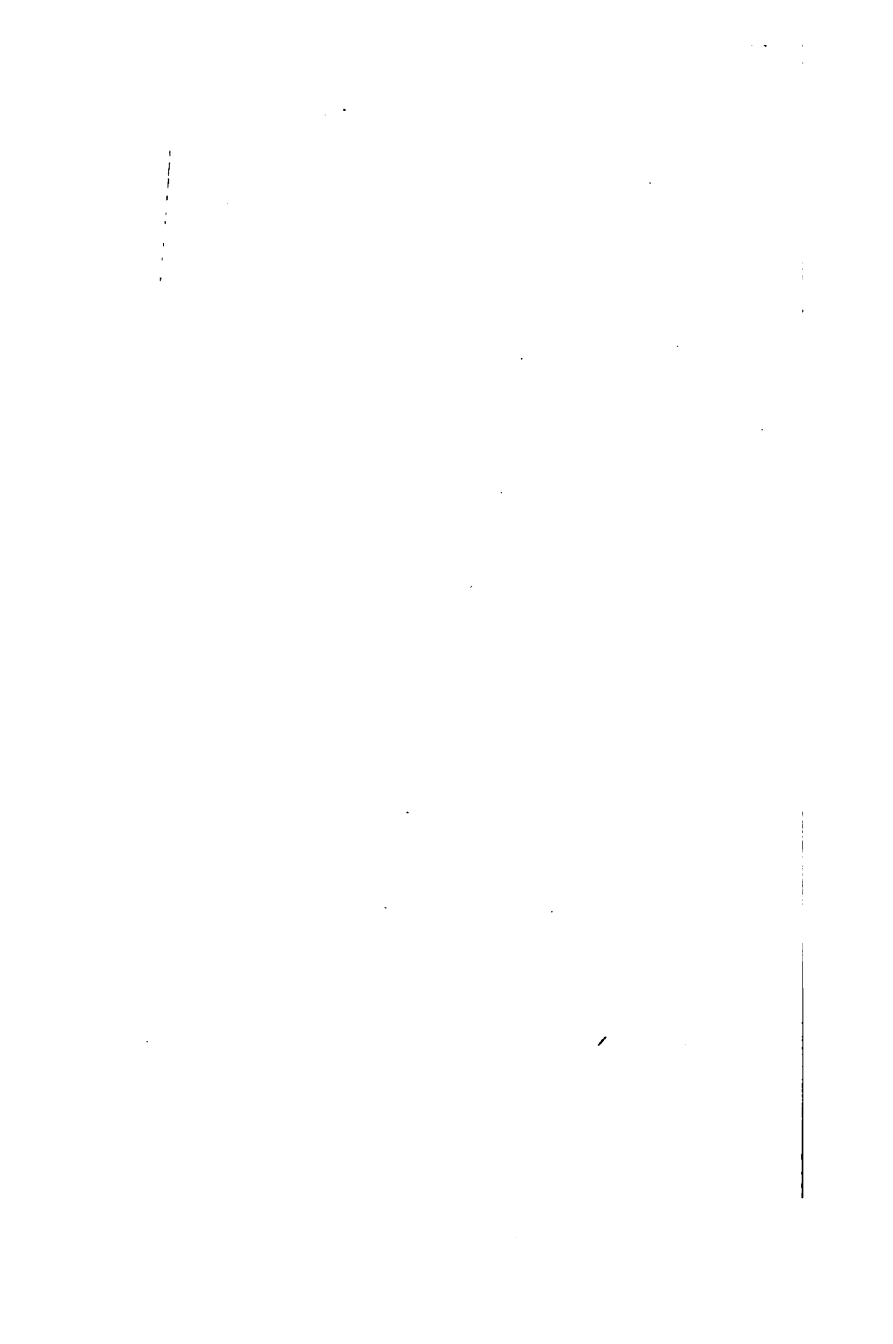
- 20 24 93 1 99 26 *al.* thuris
polline(m) 73 12 107 12 118 3 *al.*
tussilago: 253 3
[ulci: 264 23 *c. adn.*]
ulpicum: 60 27 62 2 (-inum
trad.)
uricularis herba: 197 8 urcio-
laria 271 8 urceolaria 277 8,
12, 16
urticae semen: 251 21 252 26, 28
[usti 286 6 *c. adn.*]
uva: alba 106 12 113 12 159 1
passa 166 6 265 1 269 1 lu-
pina 138 4 ubam amomi 256 30
valansthium (?): 133 5 *c. adn.*
veratrum: 276 31 279 1, 16 281 5
282 29 286 22 album 99 26
nigrum 259 9 270 3 280 12, 17
(-etrum *trad.* 99 26 259 9 *sqq.*)
vervenae: 87 29 119 3 161 26
213 9 223 31 berbenae 187 8
213 17
vervenacia: aqua 17 2 calda
-a 227 25 (*ex corr.*) 227 29 -be
nacia 17 12 -benacea 191 23
aqua berbenacia 226 7, verbe-
naciis compositis 188 19
verbascum: *v.* herbascum
vescium: 258 1
vestitura: belluae 97 15 *c. adn.*
vetonica: 60 12 105 6 250 31
251 8 271 8 vectonica 93 9
vidella: *v.* beellium
vinum: *passim* austerum 109 22
-issimum 98 22 dulce 84 27
139 17 odoratum 113 4 114 6
vetus 245 29 album 105 13
155 16 161 2 163 28 238 13
nigrum 114 29 239 13 240 8
rubrum 124 8 159 4 vini flos
238 12 peregrinum 260 17
Cf. supra p. 299 sq. s. Ami-
neum Italicum Siculum
viridis (?): radicem 156 14
viscum: 179 28 193 7 (biscum
trad.) 193 16 270 19, 26 271 7
al.; Italicum *v. supra p. 299*
vitis: alba silvestris 167 16
cinerem vitigineum (vitiliginis
trad.) 199 7
vitrium: 7 13 *c. adn.*
xilobalsamum: 287 22
ysopum: 41 15 45 12 49 4 94 7
127 19 (*ubi hisopi scripsi*) *al.*
siccus 192 24 silvaticus 181 5
262 28 *Cf. supra p. 299 s.*
Atticus Creticus
ypocistida: 76 3
zingiber: *v.* gingiber

14 DAY USE
RETURN TO DESK FROM WHICH BORROWED

Biology Library

This book is due on the last date stamped below, or
on the date to which renewed.

Renewed books are subject to immediate recall.

JAN 4 1960 9:00 a.m. 41	
JAN 13 1960	
FEB 4 1960	
MAR 30 1967	
JUL 5 1967 20	
DEC 21 1972	

LD 21-50m-8,'57
(C8481s10)476

General Library
University of California
Berkeley

